ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

Vol. II

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

INSTITUTUL DE ISTORIE

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI

RĂSCOALA DIN 1821

II

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
INSTITUTUL DE ISTORIE

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

Vol. II

COMITETUL DE REDACȚIE

ACADEMICIAN ANDREI OȚETEA — REDACTOR RESPONSABIL,
NICHITA ADĂNILOAIE, NESTOR CAMARIANO,
IOAN NEACȘU, SAVA IANCOVICI, ALEXANDRU VIANU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1959

1. — 1 aprilie 1821. — Legămîntul unui grup de boieri moldoveni de a întocmi un program politic spre « binele obştesc » şi de a alcătui un fond prin contribuţia fiecăruia.

2. — 1 aprilie 1821. — Divanul Moldovei porunceşte dregătorilor ţinuturilor Galaţi, Putna şi Tecuci să dea ajutor vornicului Aleco Calimah la privigherea şi aflarea mişcărilor de peste hotar.

3. — 2 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu porunceşte să se lase liberă trecerea spre Braşov a familiei lui Al. Vilara.

4. — Bucureşti, 3 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu comunică mitropolitului Dionisie că nu se retrage în faţa turcilor şi îl îndeamnă să rămînă pe loc, promiţîndu-i 500 panduri pentru paza sa personală.

5. — 3 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună alocarea de fonduri pentru plata ostaşilor însărcinaţi cu paza oraşului Ruşii de Vede.

6. — 3 aprilie 1821. — Caimacamii Const. Negri şi Şt. Vogoride cer mitropolitului Dionisie să dezavueze arzmagzarul « norodului Ţării Romîneşti » către Poartă, scris şi semnat « după glăsuirea silnică a lui Tudor ».

7. — 3 aprilie 1821. — Ispravnicii de Buzău, Grigorie Tăutu şi Nicolae Greceanu către marele vistier, despre starea de spirit a locuitorilor judeţului şi fuga orăşenilor.

8. — 3 aprilie 1821. — Sumele ce urmează a fi plătite căpeteniilor arnăuţilor, orînduiţi cu paza Bucureştilor.

9. — 3 aprilie 1821. — Ion Racoviţă comunică vornicului Aleco Calimah ştiri despre eterişti.

10. — [Bucureşti,] 4 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu comunică marelui vistier că este hotărît să lupte împotriva uneltirilor fanarioţilor şi că-l trimite pe Pavel Macedonschi la mitropolie pentru consultare.

11. — 4 aprilie 1821. — Comandantul unităţii de panduri din Drăgăşani, Preda Drugăneanu, scrie serdarului Diamandi să aducă pe doi panduri care nu s-au prezentat « la sorocul ce li s-a pus ».

12. — 4 aprilie 1821. — Divanul Moldovei porunceşte vornicului Aleco Calimah să ia măsuri pentru bunul mers al muncilor agricole.

13. — [4 aprilie 1821]. — Mitropolitul Veniamin şi marii boieri cer ţarului Alexandru I sprijin şi ocrotire.

14. — [I a ş i, 4 a p r i l i e 1821]. — Boierii moldoveni asigură pe A. Pisani că locuitorii ţării nu sînt amestecaţi în tulburările care au avut loc şi-i cer sprijin pentru a se opri trecerea răsculaţilor greci prin Moldova.

15. — [4 a p r i l i e 1821]. — Boierii moldoveni mulţumesc împăratului Austriei pentru sprijinul pe care l-au primit din partea lui Iosif Raab.

16. — 5 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere mitropolitului şi marelui vistier ştiri în legătură cu cele ce se petrec în Moldova şi le propune să iniţieze o corespondenţă cu cîrmuirea de la Iaşi în vederea unei acţiuni comune.

17. — 5 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună a se tăia « iazurile de la Urziceni pînă la baltă ».

18. — 5 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere mitropolitului şi marelui vistier să dispună recrutarea de oameni din toate judeţele ţării pentru oştire.

19. — 5 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se trimită jumătate din efectivul de plăieşi din ţară, cu echipamentul necesar, la Bucureşti.

20. — 5 a p r i l i e 1821. — Ispravnicul de Vîlcea face cunoscute locuitorilor satelor din plasa Cerna de Jos măsurile ce se iau pentru înlăturarea abuzurilor, îndemnîndu-i să se înroleze în oastea lui Tudor Vladimirescu.

21. — 5 a p r i l i e 1821. — Isprăvnicatul Gorjului cheamă pe căpitanul Ioan Magheru pentru a-i da povăţuirile trebuincioase, în urma « strajnicelor porunci de la dumnealui sluger, ocîrmuitor oştirilor ».

22. — 5 a p r i l i e 1821. — Petrache Caragea cere comandirului Anastasie să elibereze pe cei doi panduri trimişi de el după cai de olac.

23. — 5 a p r i l i e 1821. — Catastih de pîinile date zilnic ostaşilor din Bucureşti

24. — B u c u r e ş t i, 5/17 a p r i l i e 1821. — Nic. Tzitziras către Const. Hagi Pop, despre situaţia din Bucureşti.

25. — [5 a p r i l i e 1821.] — Magzarul boierilor moldoveni fugiţi în Bucovina prin care arată Porţii că M. Suţu a dat ţara pe mîna eteriştilor şi cer să fie numit un alt domn.

26. — 6 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită de la Cernica un cunoscător de limba turcă şi să menţină poşta pe drumul Silistrei şi al Brăilei.

27. — G i o r m a n, 7 a p r i l i e 1821. — Stamate Mărgărit către Hagi Const. Pop, despre incursiunile turcilor.

28. — 8 a p r i l i e 1821. — Locuitorii din Piteşti dau zapis pentru întreţinerea ostaşilor căpitanului Simion [Mehedinţeanul], rînduiţi acolo de Tudor Vladimirescu pentru paza oraşului.

29. — B u c u r e ş t i, 9 a p r i l i e 1821. — Gh. Caraianopulos către Hagi Ianuş despre situaţia din Bucureşti şi comportarea pandurilor şi arnăuţilor.

30. — [B u c u r e ş t i,] 9 a p r i l i e 1821. — Chitanţa căminarului Sava de banii primiţi de la bresle pentru lefurile ostaşilor.

31. — [B u c u r e ş t i,] 9 a p r i l i e 1821. — Se adevereşte că arhimandritul de la m-rea Radu Vodă a dat *1000* taleri pentru nevoile oştirilor.

32. — C î m p u l u n g, 10 a p r i l i e 1821. — Grig. Băleanu trimite lui Al. Ipsilanti spre aprobare ciorna unui memoriu către ţarul Rusiei în care arată scopul răscoalei lui

Tudor Vladimirescu şi cere protecţia ţarului pentru obţinerea independenţei ţării şi a unei cîrmuiri pămîntene.

33. — 11 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu răspunde marelui vistier că a luat cunoştinţă de intrarea turcilor în ţară şi îi cere să dispună ca satele de pe marginea Dunării să fie mutate în interiorul ţării.

34. — 11 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu intervine pe lîngă marele vistier pentru uşurarea clăcii satelor din plaiul Dîmboviţa, precum şi a dărilor ţiganilor domneşti şi ale masalagiilor.

35. — 11 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună aprovizionarea trupelor cu pastramă în loc de carne proaspătă de vacă.

36. — 12 aprilie 1821. — Arz către paşa de Giurgiu pentru trimiterea unui reprezentant turc ca să asculte plîngerile norodului.

37. — 12 aprilie 1821. — Divanul Moldovei laudă pe banul Ioan Miclescu pentru că a liniştit pe locuitorii din ţinutul Vaslui şi i-a făcut să-şi lucreze pămîntul.

38. — 13 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dea dispoziţii ispravnicilor de judeţe să aşeze pe locuitorii ce se refugiază de la Dunăre pe locuri arabile şi bune pentru păşunat.

39. — 13 aprilie 1821. — Marele vistier cere ispravnicilor de Buzău să-i trimită veşti despre situaţia din judeţ.

40. — 13/25 aprilie 1821. — Raport de la Constantinopol asupra ecoului evenimentelor din Ţara Romînească şi măsurilor preconizate de Poartă.

41. — 14 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să reducă la jumătate darea impusă asupra satului Creţeşti, plasa Sabarul de Sus (Ilfov).

42. — [Bucureşti, 14/26 aprilie 1821]. — Divanul Ţării Romîneşti dezaprobă măsurile luate de Alex. Ipsilanti, cerîndu-i să înceteze cu proclamaţiile.

43. — [14] aprilie 1821. — Divanul Moldovei trimite pe aga Petrachi Negrea şi pe spătarul Gavril Iamandi la paşa de Brăila, pentru a-i arăta « neîmpărtăşirea » ţării la războire.

44. — 15 aprilie 1821. — Boierii ocîrmuitori împrumută 30 000 taleri de la baronul Sachelarie pentru plata păzitorilor Bucureştilor.

45. — Bucureşti, 16 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu primeşte 80 000 taleri de la vistierie pentru trebuinţa « Adunării norodului ».

46. — 16 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să expedieze nişte scrisori către judeţe şi să-l înştiinţeze dacă au sosit pitarul Ioniţă Jianu şi stolnicul Constantin Borănescu.

47. — [Bucureşti,] 18 aprilie 1821. — Ordin de plată a 500 taleri pentru cheltuielile stolnicului Const. Borănescu şi ale pitarului Jianu, care au fost trimişi cu cărţi la paşa de Silistra.

48. — [Bucureşti,] 18 aprilie 1821. — Ordin de plată a 520 taleri pentru cheltuiala lipcanilor trimişi pe la judeţe şi serhaturi.

49. — 18 aprilie 1821. — Iordache Olimpiotul scrie ispravnicilor de Teleorman să ia măsuri pentru prinderea pandurilor şi arnăuţilor care fac jaf şi să-i trimită la judecata comitetului de la Cîmpulung.

50. — [I a ş i,] 18 a p r i l i e 1821. — Divanul cere ispravnicilor de Dorohoi să urmărească pe pricinuitorii de răzvrătire şi să readucă la munca paşnică pe locuitorii satelor, deoarece eteriştii « s-au tras din ţară », iar de oştile otomane « nu au a se teme ».

51. — 19 a p r i l i e 1821. — Mitropolitul, episcopii şi boierii numesc pe Pavel Macedonschi deputat din partea lor pe lîngă Adunarea norodului.

52. — [T î r g o v i ş t e,] 19 a p r i l i e 1821. — Proclamaţia lui Al. Ipsilanti către locuitorii Ţării Romîneşti în care îşi arată părerile cu privire la organizarea în viitor a ţării.

53. — [11—20 a p r i l i e 1821]. — Apel către paşa de Silistra pentru a izgoni pe eteriştii din Moldova şi pentru a asigura însămînţările.

54. — 21 a p r i l i e [1821]. — Polcovnicul Iordachi Hristofi cere să i se trimită la Slatina nişte catane, potrivit poruncii lui Tudor Vladimirescu.

55. — C h i ş i n ă u, 21 a p r i l i e 1821. — Notă informativă a generalului I. N. Inzov cu privire la evenimentele din ţările romîne.

56. — 22 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să însărcineze pe unul din ispravnicii de Vlaşca să ridice satele de lîngă Dunăre şi să le aşeze în interior.

57. — 22 a p r i l i e [1821]. — Tudor Vladimirescu trimite marelui vistier nişte scrisori şi bani primiţi din partea isprăvnicatului de Vîlcea şi-i cere ca acest isprăvnicat să răspundă de restituirea sumei de 5 000 taleri, luaţi de Tudor cu împrumut de la Hagi Ianuş.

58. — 22 a p r i l i e 1821. — Dumitru Gîrbea comunică lui Pavel Vladimirescu că nu se va atinge de averea lui Lăudat Frumuşanu, deoarece îi este vecin şi prieten.

59. — [C r a i o v a,] 22 a p r i l i e 1821. — Un om al lui N. Glogoveanu îl înştiinţează că I. Solomon nu dă panduri pentru boieri, că slugerul Costi s-a alăturat lui I. Samurcaş la Calafat, şi-i cere ca nesupusul vier Stanciu, să fie trimis spre cercetare la V. Ghelmegeanu.

60. — 22 a p r i l i e 1821. — Căminarul Sava primeşte de la vistierie leafa pe martie pentru Mihail delibaşa şi Dimitrie tufeccibaşa.

61. — 22 a p r i l i e 1821. — Serdarul Iordache Olimpiotul cere ispravnicilor de Teleorman să-i trimită la Găieşti pe toţi căpitanii de la cele şapte poşte ale judeţului, cu surugii, caii şi căruţele de care dispun.

62. — 23 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să desemneze patru boieri pentru a-i duce arzurile la Vidin şi Brăila.

63. — T î r g o v i ş t e, 23 a p r i l i e/5 m a i 1821. — Alexandru Ipsilanti dă instrucţiuni cu privire la scrisorile găsite asupra doctorului Theodosie Gheorghiade, trimis de Tudor Vladimirescu la Braşov.

64. — B u c u r e ş t i, 24 a p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu porunceşte vătafului plaiului Cîmpinii să dea liberă trecere pentru un număr de vite ale logofătului Const. Golescu.

65. — [24 a p r i l i e 1821]. — Iusuf paşa cere locuitorilor Moldovei să revină la ocupaţiile lor, asigurîndu-i că nu vor fi pedepsiţi decît cei amestecaţi în răscoală.

66. — 25 a p r i l i e 1821. — Divanul Ţării Romîneşti se împrumută cu 70 000 taleri pentru nevoile ţării.

67. — 25 aprilie 1821. — Ştiri despre împrăştierea locuitorilor din satele judeţului Bacău şi despre venirea turcilor.

68. — Bucureşti, 26 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu porunceşte să fie întoarse din drum lucrurile fostului domn Al. Suţu.

69. — 26 aprilie 1821. — Divanul Moldovei trimite pe medelenicerul Neculai Mandrea şi pe diacul Scarlat Herescu la muhafizul din Brăila ca împreună cu părintele Ghedeon să arate credinţa «raielii» către Poartă şi că moldovenii «nu au avut nici o împărtăşire cu răzvrătitorii».

70. — 27 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier 5 000 taleri pentru nevoile oştirii şi 2 000 taleri pentru lefile surugiilor.

71. — Ianuşeşti, 27 aprilie 1821. — Const. Nicolae comunică lui Hagi Ianuş că Iordache Olimpiotul s-a luptat cu nişte turci la Piteşti şi că Rogobete a fost prins.

72. — Orşova, 27 aprilie 1821. — Petrachis Culaoglu către Hagi Ianuş, despre trecerea turcilor la Calafat şi încercarea paşei de la Ada Kale de a-l prinde pe Dim. Gîrbea.

73. — 28 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să-i trimită din partea divanului o garanţie pentru suma necesară angajării a 4 000 de ostaşi cu leafă.

74. — 28 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să întocmească răspunsuri la unele înştiinţări şi cărţi pentru a le trimite la ispråvnicatul de Vîlcea.

75. — Bucureşti, 28 aprilie 1821. — Divanul ordonă plata a 5 000 taleri pentru chiria a 20 care «ce slujesc la dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu».

76. — 28 aprilie 1821. — Scrisoarea atribuită lui Gheorghe Lazăr despre încercarea căminarului Sava de a elibera pe boierii închişi de Tudor Vladimirescu la Belvedere şi despre lipsa de alimente din Bucureşti.

77. — 28 aprilie 1821. — Pîrcălăbia de Galaţi către starostia de Putna, pentru măsurile ce urmează a se lua cu privire la 60 de oşteni greci şi arnăuţi care au apărut în ţinut.

78. — Sculeni, 28 aprilie 1821. — I. Rosetti-Roznovanu cere guvernatorului Basarabiei dreptul de azil pentru el şi fiul său.

79. — [Bucureşti,] 29 aprilie 1821. — Divanul ordonă plata a 1 500 taleri pentru tipărirea proclamaţiei lui Tudor Vladimirescu.

80. — [Bucureşti,] 29 aprilie 1821. — Divanul ordonă plata a 272 taleri curierului agenţiei austriece trimis la Iaşi.

81. — 30 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să acorde tainul cuvenit pentru încă 370 neferi de sub comanda lui Hagi Prodan.

82. — 30 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se acorde tainul cuvenit pentru încă 15 oameni angajaţi cu întărirea pazei în Bucureşti.

83. — 30 aprilie 1821. — Stolnicul Geani Orăşan roagă pe marele vistier să iscălească o scrisoare pentru a fi trimisă paşei din Vidin.

84. — 30 aprilie 1821. — Catastih de pîinile date tain pentru ostaşii din Bucureşti, pe luna aprilie.

85. — [Bucureşti,] 30 aprilie 1821. — Catastih de tainurile date în luna aprilie pentru oştenii aflaţi în Bucureşti.

86. — I a n u ş e ş t i, 30 a p r i l i e 1821. — Const. Nicolaie către Hagi Ianuş, despre neascultarea rumînilor şi purtarea oamenilor lui Iordache şi Farmache.

87. — 30 a p r i l i e 1821. — Mitropolitul Veniamin şi boierii îndeamnă pe locuitorii din ţinutul Dorohoi, care de-o lună de zile se strămută luîndu-se după « răsuflături neadevărate », să se liniştească.

88. — 30 a p r i l i e 1821. — Ispravnicul ţinutului Neamţ, spătarul Sturza, cheamă pe locuitori să se ridice cu arme împotriva eteriştilor.

89. — A p r i l i e 1821. — Tudor Vladimirescu adevereşte că a primit 1 800 taleri de la vistierie.

90. — [S f î r ş i t u l l u i a p r i l i e 1821]. — Plan de acţiune împotriva pandurilor lui Tudor Vladimirescu şi a eteriştilor.

91. — [A p r i l i e 1821]. — Boierii moldoveni arată ţarului că locuitorii Moldovei nu sînt amestecaţi în răscoală şi-i cer sprijin pentru securitatea ţării.

92. — [A p r i l i e 1821]. — Mihail Veisa, sameş de Putna, raportează cîrmuirii despre situaţia din ţinut şi propune măsurile necesare pentru restabilirea ordinii.

93. — [A p r i l i e 1821]. — Raportul Lt. Colonelului I. P. Pestel cu privire la evenimentele întîmplate în ţările romîne.

94. — 1 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună ca isprăvnicatele de Gorj şi Mehedinţi să achite sumele împrumutate de el pentru nevoile oştirii de la Ghiţă Opran şi Fota Popovici.

95. — C r a i o v a, 1 m a i 1821. — Nestor Pavlovici trimite casei Hagi Pop ştiri privitoare la poruncile contradictorii date de caimacam şi de Tudor Vladimirescu.

96. — I a ş i, 1 m a i 1821. — Secretarul agenţiei austriece, Cantemir, adevereşte că stolnicul Ioniţă Buta a fost silit să plătească leafă arnăuţilor hătmăniei.

97. — P i t e ş t i, 3 m a i 1821. — Anastasie Eustathie scrie lui Hagi Ianuş la Sibiu despre soarta ginerelui său Constantin care a fost condamnat la moarte de Tudor şi apoi iertat.

98. — 4 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără alimente şi 10 000 oca sare.

99. — 4 m a i 1821. — Prinderea a 40 de panduri fugiţi şi trimiterea căpeteniilor lor la ocnă pe termen de şase luni.

100. — C r a i o v a, 4 m a i 1821. — Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuş, despre luarea unor arme de către serdarul Diamandi şi despre nesupunerea locuitorilor.

101. — 5 m a i [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să înlocuiască pe omul lui Samurcaş de la schela Cîineni cu altul mai credincios.

102. — 6 m a i [1821]. — Tudor Vladimirescu intervine pe lîngă marele vistier să satisfacă cererea lui Hagi Prodan şi Alexandru Pavlovici Nicolaevici cu privire la bulgarii din Bucureşti şi din judeţul Ilfov.

103. — 6 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu adevereşte primirea a 2 000 taleri de la vistierie.

104. — 7 m a i 1821. — Ispravnicul de Vlaşca face cunoscut lui Tudor Vladimirescu că, din cauza zvonului despre intrarea turcilor în ţară, locuitorii din acest judeţ s-au împrăştiat şi îi cere scrisori pentru liniştirea spiritelor.

105. — H u ş i, 7 m a i 1821. — Episcopul de Huşi, Meletie, scrie agăi să sfătuiască pe locuitori să nu fugă din oraş.

106. — B r a ş o v, 9 m a i 1821. — Arzmagzarul boierilor Ţării Romîneşti refugiaţi în Transilvania, prin care cer intervenţia Înaltei Porţi împotriva lui Tudor şi Ipsilanti.

107. — [Î n a i n t e d e 9 m a i] 1821. — Boierii rămaşi în Bucureşti — sub presiunea răsculaţilor — roagă pe Metternich să intervină la Poartă împreună cu ţarul Rusiei, pentru restabilirea vechilor privilegii ale Ţării Romîneşti.

108. — 10 m a i [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună mutarea serdarului Pîrvu din postul de ispravnic de Vîlcea în postul de ispravnic de Mehedinţi şi numirea în funcţia de ispravnici de Vîlcea a polcovnicului Vasile Ghelmegeanu şi a stolnicului Gigîrtu.

109. — 10 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără 3 000 oca de sare.

110. — I a n u ş e ş t i, 10 m a i 1821. — St. Hristodulu către serdarul Polihronie despre omorîrea lui N. Culoglu şi nesupunerea rumînilor.

111. — T î r g o v i ş t e, 11/23 m a i 1821. — Alexandru Ipsilanti scrie lui Iordache Olimpiotul (?) că mişcarea lui Cantacuzino este necesară şi că Tudor Vladimirescu se poartă rău.

112. — 12 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu primeşte 300 taleri de la vistierie.

113. — B u c u r e ş t i, 12 m a i 1821. — Vistieria numeşte pe slugerul Nicolae Greceanu ispravnic în judeţul Slam Rîmnic şi îi porunceşte să culeagă ştiri despre « cele ce se urmează în Moldova ».

114. — O r ş o v a, 13 m a i 1821. — Polizachi Dimitriu înştiinţează pe Hagi Ianuş că, din porunca lui Tudor, turcii luaţi prizionieri sînt eliberaţi.

115. — 14 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu trimite 10 panduri să însoţească pînă la Tîrgovişte pe boierii din Bucureşti, care fuseseră închişi la Belvedere.

116. — [14 m a i 1821]. — Tudor Vladimirescu permite marelui vistier Alexandru Filipescu-Vulpe să plece din Bucureşti.

117. — G l o g o v a, 14 m a i 1821. — Ştiri despre prinderea lui B. Viişoreanu la Cerneţi.

118. — [B u c u r e ş t i,] 15 m a i 1821. — Tudor Vladimirescu se împrumută cu 240 000 lei în numele vistieriei pentru a plăti lefurile arnăuţilor lui Hagi Prodan şi Dimitrie Macedonschi.

119. — T î r g o v i ş t e, 15/27 m a i 1821. — Alex. Ipsilanti scrie lui Iordachi Olimpiotul (?) că Tudor Vladimirescu a fost prevenit să fugă şi că Sava va merge la Tîrgovişte.

120. — 15 m a i 1821. — Despre arderea Focşanilor de către volintiri.

121. — 17 m a i 1821. — Scrisorile « di la toţi cîţi ne aflăm nestrămutaţi din pămîntul Moldovei » către mitropolitul Veniamin, prin care acesta este rugat să se întoarcă şi i se arată starea de spirit din ţară.

122. — 18 m a i 1821. — Ştiri despre situaţia de la Hîrţeşti şi Micşuneşti (Roman), unde locuitorii dau semne de nesupunere.

123. — I a ş i, 19 m a i 1821. — Proclamaţia lui Gh. Cantacuzino Deleanu la revenirea sa în Moldova.

124. — [C o n s t a n t i n o p o l, 21 m a i 1821]. — Firman către boierii Ţării Romîneşti pentru a sprijini acţiunea trupelor turceşti în reprimarea răscoalei.

125. — P i t e ş t i, 22 m a i 1821. — Zotos Ressis comunică lui Hagi Ianuş împrejurările în care a fost ridicat Tudor Vladimirescu din tabăra sa.

126. — T î r g o v i ş t e, 23 m a i / 4 i u n i e 1821. — Alex. Ipsilanti scrie unui comandant eterist că Tudor Vladimirescu se află în închisoare la Tîrgovişte, iar el să vină cu trupele sale în acest oraş.

127. — P i t e ş t i, 23 m a i / 4 i u n i e 1821. — Iordache Olimpiotul despre pedepsirea lui Tudor Vladimirescu.

128. — I a ş i, 23 m a i 1821. — Gh. Cantacuzino cere ostaşilor să nu mai ia cai şi lucruri de la săteni, cei neascultători urmînd să fie îndepărtaţi din armată.

129. — P i t e ş t i, 24 m a i / 5 i u n i e 1821. — Iordache Olimpiotul, Ioan Farmache, Hagi Prodan şi D. Macedonschi înştiinţează pe unul dintre conducătorii eterişti că au declarat pe Tudor Vladimirescu nedemn de slujbă ostăşească şi au chemat pe vornicul Gr. Băleanu să-i ia locul.

130. — I a ş i, 25 m a i 1821. — Proclamaţia lui Gh. Cantacuzino Deleanu către boierii de-a doua şi a treia stare pentru sprijinirea acţiunii Eteriei.

131. — B u c u r e ş t i, 31 m a i / 12 i u n i e 1821. — D. Udritzky trimite mitropolitului şi boierilor refugiaţi la Braşov îndemnul caimacamului de a se întoarce în ţară.

132. — [M a i, 1821]. — Despre poziţia boierilor moldoveni faţă de evenimentele anului 1821.

133. — C o p o u [I a ş i], 1 i u n i e 1821. — Proclamaţia lui Gh. Cantacuzino către locuitorii moldoveni prin care-i înştiinţează că se retrage din Iaşi.

134. — B r a ş o v, 1 i u n i e 1821. — Memoriul unor boieri refugiaţi la Braşov, către împăratul Rusiei.

135. — S t î n c a, 3 i u n i e 1821. — Gh. Cantacuzino Deleanu interzice comandanţilor şi ostaşilor să se amestece în treburile administraţiei ţării.

136. — 3 i u n i e [1821]. — Şt. Vogoride cere mitropolitului Veniamin Costache să se întoarcă în ţară.

137. — [5 i u n i e 1821]. — Elhagi Mehmed Ahmed, comandantul trupelor turceşti, cere cîrmuitorilor oraşului Bucureşti suma de 25 000 piaştri pentru întreţinerea acestor trupe.

138. — [B r a ş o v,] 6 i u n i e 1821. — Boierii munteni cer guvernatorului Transilvaniei să dispună trimiterea înapoi în ţară a ţăranilor refugiaţi peste munţi.

139. — 7 i u n i e 1821. — Muhafizul Giurgiului, Ismail Hachî, reproşează mitropolitului Dionisie Lupu că nu a luat măsuri împotriva răscoalei.

140. — 10 i u n i e 1821. — Adeverinţă pentru iertarea lui I. Răscrăcea care a participat la răscoală.

141. — [B r a ş o v,] 12 i u n i e 1821. — Boierii refugiaţi la Braşov arată lui C. Negri motivele pentru care nu se pot întoarce în ţară.

142. — H o r o d n i c e n i, 12 i u n i e 1821. — Vasile Capşa comunică lui Dracachi Roset, refugiat la Cernăuţi, că ţăranii de pe moşiile sale au refuzat să lucreze, mai ales după ce a venit Gh. Cantacuzino cu eteriştii săi.

143. — 14 iunie 1821. — Caimacamul C. Negri obiectează că motivele pentru care mitropolitul şi boierii refugiaţi la Braşov nu revin în ţară sînt neîntemeiate.

144. — [15? iunie 1821]. — Memoriu adresat lui Gh. Cantacuzino în care i se arată nenorocirile pricinuite Moldovei de către eterişti şi este somat să nu mai lanseze apeluri.

145. — Iaşi, 18 iunie 1821. — Paharnicul Gh. Brăiescu îndeamnă, în numele lui chehaia bei, pe boierii din ţinuturile de sus să se întoarcă la casele şi slujbele lor.

146. — [23 iunie 1821]. — Arzmagzarul boierilor de la Braşov către Poartă, cerînd venirea cît mai grabnică a domnului şi luarea de măsuri pentru ca niciodată vreunul dintre răsculaţii scăpaţi în străinătate să nu se mai poată întoarce în ţară.

147. — Craiova, 25 iunie 1821. — Const. Canetzos comunică lui Hagi Ianuş că pandurii se predau turcilor.

148. — 27 iunie 1821. — Anastasie Mihaloglu cere lui Hagi Prodan să-i trimită pulbere şi cartuşe şi îi arată că n-are nici un amestec în reţinerea trăsurii sale.

149. — Orşova, 1 iulie 1821. — Gh. Opran către Const. Hagi Pop, despre rezistenţa pandurilor răsculaţi şi despre obţinerea unui paşaport pentru Ioan Solomon, fugit în Austria.

150. — 4 iulie 1821. — Gh. Paşcanu, refugiat la Suceava, comunică lui Şt. Vogoride că nu se poate întoarce în ţară fiind bolnav, iar că ceilalţi boieri sînt împrăştiaţi prin toată Bucovina.

151. — Sibiu, 8/20 iulie 1821. — G. Levent iscomunică ştiri lui Al. Vilara, criticînd purtarea mitropolitului şi a unor boieri.

152. — Colincăuţi, 11 iulie 1821. — Mitropolitul Veniamin comunică generalului Inzov că va da răspuns la scrisorile lui Şt. Vogoride de a se întoarce în ţară după ce se va pune de acord cu boierii refugiaţi.

153. — Braşov, 12 iulie 1821. — Memoriul boierilor refugiaţi către ţarul Rusiei, cu descrierea jafurilor şi silniciilor săvîrşite de turci în Ţara Romînească.

154. — 12 iulie 1821. — Chehaia bei, în numele seraschierului de Brăila, porunceşte agalelor din ţinuturi să înceteze abuzurile faţă de « raialele credincioase ».

155. — Şcheia, 15 iulie 1821. — Jafurile ascherliilor pe moşia lui Dracachi Roset şi golirea hambarelor de către săteni.

156. — Gorj, 17 iulie 1821. — Constantin medelnicerul, numit sameş de Gorj, comunică lui Hagi Ianuş că turcii s-au ciocnit cu răsculaţii la Slobozia.

157. — Craiova, 19 iulie 1821. — Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuş despre pagubele pricinuite de către rumînii nesupuşi.

158. — Sibiu, 20 iulie 1821. — A. Pini comunică mitropolitului Dionisie că a trimis ţarului jalba boierilor fugiţi la Braşov.

159. — [Braşov,] 20 iulie 1821. — A. Xenocratis către Hagi Ianuş despre zvonul că Rusia ar fi declarat război Porţii.

160. — Haţeg, 21 iulie 1821. — Ştiri despre urmărirea şi omorîrea pandurilor şi locuitorilor de către turci.

161. — O r ş o v a, 21 [i u l i e] 1821. — Gh. Opran scrie lui Hagi Const. Pop că în Ţara Romînească stăpînesc turcii şi că răsculaţii se retrag prin satele de la munte.

162. — 23 i u l i e 1821. — Porunca lui chehaia bei către isprăvnicatul de Herţa, să ia măsuri pentru prinderea eteriştilor şi aprovizionarea trupelor turceşti.

163. — O r ş o v a, 24 i u l i e 1821. — Despre o acţiune a pandurilor la Vîrciorova.

164. — O r ş o v a, 29 i u l i e 1821. — Ştiri despre urmărirea pandurilor şi trecerea lor în Austria.

165. — 30 i u l i e 1821. — Ispravnicii de Buzău poruncesc vătafului plaiului Slănic să aducă la ascultare pe clăcaşii de pe moşiile lui Const. Perieţeanu.

166. — I u l i e 1821. — Descrierea suferinţelor îndurate de locuitorii Moldovei de la intrarea trupelor turceşti.

167. — I u l i e 1821. — Notă informativă despre evenimentele care au avut loc în ţările romîne în lunile iunie şi iulie 1821.

168. — I u l i e 1821. — Nota informativă a căpitanului de gardă Burţov despre evenimentele petrecute în ţările romîne în lunile iunie şi iulie 1821.

169. — I u l i e 1821. — Nota informativă a căpitanului de gardă Burţov despre evenimentele care au avut loc în ţările romîne în lunile mai—iulie 1821.

170. — [I u l i e, 1821]. — Notă de banii însuşiţi de Mihai Suţu vv.

171. — O r ş o v a, 2 a u g u s t 1821. — Gh. Măcescu comunică lui Hagi Ianuş ştiri despre rezistenţa pandurilor şi unele evenimente politice externe.

172. — O r ş o v a, 4 a u g u s t 1821. — Polihronie înştiinţează pe fratele său, Hagi Ianuş, că turcii le-au jefuit averea şi că autorităţile austriace iau măsuri împotriva refugiaţilor din Ţara Romînească.

173. — [D u p ă 7 a u g u s t 1821]. — Mehmet paşa Silistra valesi arată motivele executării bimbaşei Sava şi porunceşte ostaşilor turci să cruţe pe cei nevinovaţi, iar locuitorilor să-şi reia îndeletnicirile obişnuite.

174. — 10 a u g u s t 1821. — Ştiri despre ciocnirea unor panduri cu turcii la o moşie de pe Gilort.

175. — 11 august 1821. — Firman către paşa de Vidin să ia măsurile necesare pentru aducerea locuitorilor din Oltenia la casele lor şi pentru administrarea veniturilor ţării.

176. — 10—19 a u g u s t 1821. — Firman pentru luarea de măsuri împotriva elementelor nedisciplinate din oştirile turceşti trimise în ţările romîne.

177. — 19 august 1821. — Declaraţiile unor împricinaţi despre cele întîmplate în luna februarie, cînd a trecut Tudor Vladimirescu cu pandurii prin satele Murgaşi şi Beneşti.

178. — D r a c i n e ţ, 20 a u g u s t 1821. — Zvon despre o apropiată acţiune a oştilor ruseşti şi austriece împotriva turcilor.

179. — 22 a u g u s t 1821. — Poruncă pentru a se face catagrafie de casele arse sau avariate în luptele cu arnăuţii lui Sava. Lista acestora şi pagubele evaluate în bani.

180. — O d e s a, 22 a u g u s t 1821. — Stroganov către Iordache Roznovanu, despre posibilităţile îmbunătăţirii situaţiei Moldovei.

181. — 23 august 1821. — Adeverinţe de iertare pentru pandurii participanţi la răscoală.

182. — 26 august/7 septembrie 1821. — Hatihumaium către comandanţii trupelor turceşti din Moldova, să împiedice abuzurile făcute de ostaşi.

183. — Şcheia, 29 august 1821. — Ştiri despre acţiunile unor grupe răzleţe de eterişti în Moldova şi despre răzvrătirea ţiganilor din Hoiseşti.

184. — [Constantinopol,] 30 august — 8 septembrie 1821. — Sultanul către Mehmet Selim paşa, să pună în vedere boierilor munteni şi moldoveni, emigraţi, că datoria lor este de a se întoarce în ţară şi de a ajuta caimacamilor pînă la numirea domnilor.

185. — [30 august 1821]. — Hatihumaiumul pentru trimiterea unui mumbaşir să cerceteze abuzurile făcute de ostaşii turci şi să restabilească ordinea în Ţara Romînească.

186. — 31 august 1821. — Jalba vechilului m-rii Hurez către căimăcămia Craiovei ca ţăranii din Cîrligi (Gorj) să dea înapoi schitului Polovraci viile pe care le-au luat în timpul răscoalei invocînd porunca lui Tudor.

187. — [18/30 ? august 1821]. — Comandantul oştirii turceşti din Moldova, cere lui I. Raab să intervină pe lîngă boierii moldoveni să se întoarcă în ţară.

188. — Braşov, 31 august 1821. — Boierii Ţării Romîneşti aflaţi la Braşov cer ocrotirea împăratului Austriei pentru stabilirea liniştei în ţară şi pentru instaurarea unei domnii pămîntene şi permanente.

189. — [August,] 1821. — Lista boierilor numiţi ispravnici în august şi preţul vînzării huzmeturilor.

190. — [Braşov, august ? 1821]. — Informaţii despre disensiunile dintre boierii de la Braşov şi despre formarea unei grupări ostile lui A. Pini.

191. — Sibiu, 13 septembrie 1821. — Hagi Ianuş roagă pe Derviş paşa de Vidin să oprească jaful ce se face în averea lui.

192. — Sibiu, 16 septembrie 1821. — Hagi Ianuş scrie lui Canetzos, să întocmească o listă de pagubele suferite la moşiile sale din Ţara Romînească, pentru a fi despăgubit.

193. — Sibiu, 17/29 septembrie 1821. — Const. Hagi Pop cere boierilor refugiaţi obiectele preţioase aduse cu ei ca să le pecetluiască la vamă, în vederea întoarcerii lor în ţară.

194. — Braşov, 17/29 septembrie 1821. — Şantajul plănuit în legătură cu nişte documente compromiţătoare pentru boierii munteni

195. — Cluj, 18 septembrie 1821. — Autorităţile austriace sfătuiesc pe boierii olteni, aflaţi la Sibiu, să se întoarcă în ţară şi anunţă că răsculaţii trecuţi în Austria vor fi îndepărtaţi de la hotar.

196. — [Bucureşti,] 19 septembrie 1821. — Cîrmuirea ia măsuri pentru a se numi epistaţi la mănăstirile părăsite de egumenii uniţi cu apostaţii.

197. — [Cernăuţi, 20 ? septembrie 1821]. — Boierii moldoveni cer Porţii înlăturarea grecilor şi arnăuţilor, cîrmuire pămînteană, hotărnicirea moşiilor şi alcătuirea unei pravili în limba moldovenească.

198. — Sibiu, 21 septembrie 1821. — Polihronie scrie lui Canetzos, secretarul lui Hagi Ianuş, printre altele, să nu mai lase pe locatarii bordeielor să se întoarcă la ele, deoarece sînt nesupuşi.

199. — 25 septembrie 1821. — Încuviinţarea ocîrmuirii pentru scoaterea de la ocna Telega a nouă oameni, deţinuţi sub bănuiala că au fost amestecaţi în răscoală.

200. — Foleşti, 27 septembrie 1821. — Menţiuni despre escortarea spre Constantinopol a eteriştilor prinşi şi despre purtarea turcilor.

201. — [Septembrie, 1821]. — Însemnări despre cheltuielile făcute de mănăstirea Radu Vodă din Bucureşti pentru tainul arnăuţilor şi amenzile plătite turcilor.

202. — [Septembrie 1821]. — Derviş paşa înştiinţează pe boierii divanului Craiovei că a dat porunci să nu se facă nici un fel de supărări locuitorilor şi cere totodată să se întocmească liste de tainurile date trupelor turceşti.

203. — [Braşov,] 1 octombrie 1821. — Memoriul mitropolitului Dionisie către sinodul bisericii ruseşti despre ororile săvîrşite de turci cu sprijinul boierilor întorşi în ţară.

204. — [Bàrga,] 3 octombrie 1821. — T. Balş scrie că situaţia Moldovei este jalnică şi regretă că s-a reîntors în ţară.

205. — 5 octombrie 1821. — Firmanul sultanului către comandanţii turci din Moldova, să ia măsuri pentru întoarcerea pribegilor la locurile lor.

206. — 6 octombrie 1821. — Proiectul unui arz către Poartă, redactat de boierii Ţării Romîneşti fugiţi la Braşov, prin care cer reducerea obligaţiilor impuse ţării, ţinînd seama de proasta situaţie economică.

207. — 9 octombrie 1821. — Locuitorii din Tîrgovişte cer ajutor pentru repararea acoperişului bisericii mitropoliei, de pe care eteriştii au luat plumbul.

208. — 13 octombrie 1821. — Sătenii din Produleşti (Dîmboviţa) care în vremea răscoalei au luat cu forţa porumbul din hambarul boieresc, sînt obligaţi să-l restituie.

209. — Craiova, 13 octombrie 1821. — C. Canetzos informează pe Hagi Ianuş despre situaţia de la moşie, arătînd printre altele că scutelnicii n-au fost puşi la dare.

210. — 20 octombrie 1821. — Poruncă de la vistieria Moldovei pentru întocmirea unei catagrafii de zaharele şi fîn de la mănăstirile greceşti, în vederea aprovizionării oştirii.

211. — Iaşi, 22 octombrie 1821. — Porunca divanului Moldovei pentru strîngerea fînului din ţinutul Roman, necesar trupelor turceşti.

212. — 30 octombrie 1821. — Bilet de iertare dat lui Dumitru fiul lui Vasile din Cîrlogani (Vîlcea), care a fost înrolat în mişcarea eteristă.

213. — [30 ? octombrie 1821]. — Scrisoarea unui boier moldovean despre demersurile ce se fac pe lîngă paşa de Silistra pentru organizarea ţării.

214. — Octombrie 1821. — Ordin către Mehmet aga, orînduit cu paza Bucureştilor, să înfrîneze pe ostaşii nedisciplinaţi.

215. — Octombrie 1821. — Memoriul boierilor către comandantul trupelor ruseşti pentru cazul cînd acestea ar fi intrat în Moldova şi Ţara Romînească.

216. — P i s a, o c t o m b r i e 1821. — Fostul mitropolit Ignatie al Ungrovlahiei sfătuieşte pe Dionisie Lupu să privească cu încredere viitorul şi să nu se întoarcă în ţară pînă la restabilirea vechilor privilegii.

217. — 2 n o i e m b r i e 1821. — Carte pentru adunarea la schitul Lainici a călugărilor fugiţi în vremea răscoalei.

218. — 29 n o i e m b r i e 1821. — Alcătuirea unei tovărăşii pentru luarea veniturilor de pe moşiile mănăstirilor greceşti.

219. — N o i e m b r i e 1821. — Autorităţile turceşti dau concurs boierilor din Ţara Romînească pentru restabilirea drepturilor lor, împotriva locuitorilor nesupuşi.

220. — [N o i e m b r i e 1821]. — Memoriul boierilor Ţării Romîneşti către ţarul Alexandru I, în care se descrie jefuirea nemiloasă a ţării de către turci, persecuţiile religioase şi încălcarea privilegiilor lor.

221. — N o i e m b r i e 1821. — Arzul boierilor moldoveni către Înalta Poartă prin care se cere înfiinţarea unui sfat al boierilor, urmînd ca alegerea domnului pămîntean să se facă după ce ţara va fi « în stare vrednică ».

1

1 aprilie 1821

Legămîntul unui grup de boieri moldoveni de a întocmi un program politic spre « binele obştesc» şi de a alcătui un fond prin contribuţia fiecăruia.

Pămîntul Moldaviei, patria noastră, niciodată mai înainte cu un rînd doă de oameni nu au ispitit atîta neorînduială, precum de la o vremi încoaci, de cînd împuternicindu-să preste surpările celoralalţi cîteva familii sau persoane boieri, prin înprejurările celi după vreme ce sînt cunoscute şi ştiute, au hrentuit şi au dărîmat mai de tot încuviinţările şi drepturile patrioticeşti. Pentru că aceste înputernicite familii sau persoane, purure cugetînd şi lucrînd numai celi pentru sineşi şi în parti înteresuri, vatămă prin toate chipurile (precum mai sus s-au zis) drepturile patriei, de la boier şi pînă la cel prost lăcuitoriu. Şi pentru aceasta, cinste şi avere fiiştecăruia pămîntean în tot ceasul iasti în primejdii prăpăstuirii. Ce folosăsc acestui nenorocit pămînt! Deşi ari oarişcari pravile înprumutati de la noroadile ce au ştiut să le dè fiinţă, cînd în divanurile şi giudecătoriile patriei urmează voia cea slobodă şi silnicia cea aprinsă! Ce să mai cuvintează de obiceiurile vechi! Cari, deşi au fóst curati şi legiuite prin obiceiure în patrie, cînd aceli obiceiuri şi-au pierdut de tot firea lor, pentru că izvodirile celi noă şi fără contenire, mijlocit şi lucrate spre slujiri orbului interes a acestoraşi, au slăbit, şi mai de tot au stîrpit pe ale vechimii.

Drept aceea, spre dezrădăcinarea răului ce s-au întins obsteşte pînă la nesuferire, hotărîm, întru o sfîntă legătură pe numile viului dumnezău, cunoscut şi slăvit în sfînta troiţă, şi de astăzi înainte ne alcătuim toţi mai gios iscăliţi, adivărat patrioţi, neamuri boiereşti şi însuşi boieri, ca să stăm întru o adivărată uniri şi dreaptă credinţă şi pren chipurile cele mai înţălepte şi bine chibzuite către locurile cuviincioasă ce ne va povăţuì vreme, şi primescu să înstatornicim, pri cît să va puté, binele obştesc, să lucrăm pentru înflorire

obiceiurilor vechi a pămîntului, unindu-le pre cît să poati şi cu hotărîrea pravelilor politiceşti potrivite şi cu sistima patriei, siguripsînd prin o urmare ca aceasta cinste şi averea fieștecăruia patriot.

Şi de va şi urma oareşcari întrebuințări de cheltuială, datori să fim toți iscăliții mai gios cu o dreaptă analoghie, după starea și putința persoanii, a da la casa ci să va socoti alcătuită dintre noi, spre întîmpinarea cheltuielii. Cari casă va fi datoari a păzi toată credința şi la cea di pe urmă a-ş da lămurită samă pînă la un ban. Mulțimea persoanilor nu totdeauna folosăşti, iar dreapta cumpăniri născută prin ştiințile împrejurărilor politicii acelor mai puțini şi ispitiți, purure sfîrșitul pricinilor cu bine norocești.

Aşadar, găsim de cuviință ca prin sfatul obştesc să să aleagă dintre noi, 15, mult 20 persoane, atît din bătrînii ispitiți, cît şi din tinerii cu ştiinţă şi purtători frumosului santiment, cari întru o adunari la un loc ce să va socoti, înpărtăşind şi tălmăcind între sineşi înprejmuirile lucrărilor povățuitoare cătră bunul sfîrşit, să alcătuiască înscris în puncturi sau capite, anume cu pre largă arătare care apoi să să facă cunoscute tuturora, ca de iznoavă giudecîndu-să şi socotindu-să cu [s]cumpătatate, să fie gata în toată vremea ce ne va chema prilejuri cătră lucrarea totului. In feliul mai sus arătat, pe temeiul dobîndirii binelui obștesc, ne alcătuim toți întru o uniri de bună credință şi dreptate prin jurămîntul cel nedezlegat. Iar carile dintre noi, privitoriu la vreun particularnic interes sau osăbită înprotivă cugetare, s-ar dijbina şi ar vădi prin păcătoasă vînzare, lucrul sau ar sta întru nelucrari în vremea trebuinții, unul ca acela să fie blăstămat şi giudecata răsplătirii, după faptă, de la dreptul şi sfîntul dumnezău să-l ajungă, avînd parte lui cu Iuda vînzătoriul de dumnezău în mistuirea iadului; dar şi de răsplătire omenească să nu scape. Ci îndată ce să va descoperi fapta lui, prin mîinile tuturor celoralanți să priimască ticălocul sfîrşit din viața lui ce vinovată.

1821 aprilie 1

Acad. R.P.R., doc. CCCXI/33. Orig. rom.

2

1 aprilie 1821

Divanul Moldovei porunceşte dregătorilor ținutului Galați, Putna şi Tecuci să dea ajutor vornicului Aleco Calimah la privigherea şi aflarea mişcărilor de peste hotar.

Boerii divanului Moldaviei.

Pre lîngă poruncile ce s-au triimis cătrî dregători şi cătrî cei înnadins rînduiți asupra marginii ținuturilor Galați, Putna şi Tecuciul, pentru privegheria şi aflaria a oricăria mişcări de piste hotar în parte aceia, spre a da aicia grabnicile ştiinți, s-au însărcinat şi pe cinstitul fratele nostru dum. vornic Aleco Calimah asupra tuturor rînduiților şi asupra dregătorilor, întru lucrare şi urmaria aciasta, precum mai pre larg prin viu grai s-au arătat dumi-

sale. Agiungînd dar acolo, să scrie şi dumv. dregătorilor şi celorlalţi rînduiţi, ca întru unire şi povăţuire dumisale să să alcătuiască unor trebuinţi în tocma, după gingăşitura iei, proftaxîndu-ni-să, prin lipcanii ce sînt trimişi acolo şi prin cei ce s-au dat cu dumnealui, grabnicile ştiinţi, şi de toate mişcările şi aflările, în ciasul şi minuntul ce să vor şti. Să porunceşti şi voaî căpitanilor de menzil: Galaţii, Tecuci şi Focşanii[1] ca, ori în ce cias va da dum. vornic cătrî voi, să slobozîţi car sau căruţă cu podorojna dumisale, întru trimiteria lipcanilor cu grabnicile înştiinţări ce ari a face, nedînd cia mai mică zăticnire că vă veţi pedepsi. 1821, apr. 1.

Veniamin Mitropolit

Balş logf... logf... vist... vist... vist...[2]

N. Iorga, *Decumente privitoare la familia Callimachi*, Buc., 1903, II, p. 58—59.

3

2 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu porunceşte să se lase liberă trecerea spre Braşov a familiei lui Al. Vilara.

De la slugerul Theodor.

Fraţilor, oameni ai Adunării! Fiindcă familia d-lui biv vel agă Alexandru Velara merge la Braşov, iar dumnealui rămîne aici în slujba ţării, împreună cu ceilalţi prea cinstiţi boieri, poruncim ca întru nimic supărare la drum să nu se facă de către cinevaşi, ci mai vîrtos verice ajutor le v-ar face trebuinţă, să li se înlesnească. Căci oricare să va îndrăzni a se apropia cu cuget rău de această familie, sau de oamenii carii îi are spre paza şi ajutorul drumului, cu cumplită moarte se va pedepsi.

Theodor

1821, aprilie 2

Acad. R.P.R., ms. rom. 3266, f. 7. Autograf. Publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 138 şi în *Revista istorică*, XIX (1933), p. 231.

4

Bucureşti, 3 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu comunică mitropolitului Dionisie că nu se retrage în faţa turcilor şi îl îndeamnă să rămînă pe loc, promiţîndu-i 500 panduri pentru paza sa personală.

Prea sfinte părinte!

Prin prea plecatul mieu pitac fac cunoscut prea osfinţiei tale că eu de aici nu mă aridic, nădăjduind la mila şi ajutorul lui dumnezeu, pînă ce vor

[1] La 6 aprilie vornicul Aleco Calimah cere de la Focşani informaţii despre situaţia de acolo şi dacă a purces căpitanul Teodosie cu oamenii săi (Arh. St. Iaşi, doc. DLXXXVII/6).

[2] Puncte de suspensie în text.

veni cei de dincolo (lucru nenădăjduit), ca să vorbesc însumi cu dînşii, pentru ce au venit, ce caută şi din a căruia povaţă şi cuvînt au venit, căci dintr-o auzire neînfiinţată (şi aceasta stratăghimă fanarioţească), cu ruşine ne va fi să ne spăimîntăm, încît să ne şi tragem, în vreme ce sîntem datori să ne jertfim pentru patria noastră, pentru care şi sînt eu venit dinpreună cu norodul.

De aceea, nu lipsesc a face cunoscut cugetul mieu şi bine este ca să rămîe şi prea osfinţia ta pînă vom vedea sfîrşitul şi de-ţi este frică îţi voi da cinci sute panduri, credincioşi ostaşi, a-i avea acolea lîngă prea osfinţia ta spre pază, măcar că, precum zic, după ştiinţa ce am despre toate serhaturile, nu nădăjduiesc a veni oştire turcească în ţară; iar vestirea ce au dat spaimă este mincinoasă. Să am dar prea cinstit răspunsul prea osfinţiei tale.

Şi cu toată plecăciunea sînt al prea sfinţiei tale prea plecată slugă.

Theodor

1821, aprilie 5[1]

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 309. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 100—101.

5

3 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună alocarea de fonduri pentru plata ostaşilor însărcinaţi cu paza oraşului Ruşii de Vede.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Am văzut cele ce mi să scriie prin cinstit pitacu dumitali, precum şi coprinderea scrisori ce mi să trimite ca să o văz a dumnealui stolnicului Borănescu. Ci cît pentru vestirile ce face, mîine cele după cuviinţă vom urma, după cum să va vedea de către dumneatali, trimiţînd spre [a] teorisi şi al dumitali.

Iar pentru dumnealor boieri ispravnici ai Teleormanului, că au plecat, este adevărat. Ci să li să scriie de către dumneatali a să întoarce înapoi negreşit. Şi, fiindcă pentru paza oraşului Ruşi de Vede şi a mărginii este orînduit un sluger Dimitrache Borăscu[2], mă rog dumitali ca să să poruncească dumnealor boieri ispravnici ca să îngrijească pentru cele trebuincioase ale hranii, precum şi taleri cinci sute să-i dea, spre întîmpinarea trebuinţilor ostăşeşti şi plata lefilor la oameni.

Şi cu toată plecăciunea sînt al dumitali prea plecată slugă.

Theodor

[1821] aprilie 3

[1] Data de 5 este probabil transcrisă greşit de copist, mai ales că o altă scrisoare aproape cu acelaşi cuprins, trimisă marelui vistier, este datată 3 aprilie (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . ., p. 99—100).

[2] În *Activitatea poştei* este consemnată plecarea în aceeaşi zi la Ruşii de Vede a lui Dimitrie Borăscu (E. Vîrtosu, *1821. Date* . . ., p. 74).

Cocoane Alecule, ticăloşii de panduri sînt în piiele goale. Ci pentru pomenirea d-v., chibzuieşte de niscaiva bani de a li să da să cumpere barem cîte o cămaşă de această sfîntă zi. Şi cînd vei pleca, mă rog abate-te pe aici, ca să mai vorbim prin grai cîte cevaşi.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 97—98.

6

3 aprilie 1821

Caimacamii Const. Negri și Șt. Vogoride cer mitropolitului Dionisie să dezavueze arzmagzarul «norodului Țării Romînești» către Poartă, scris și semnat «după glăsuirea silnică a lui Tudor».

3 Ἀπριλίου 1821

Τῶν καϊμακάμηδων τοῦ αὐθέντου Καλλιμάχου πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Διονύσιον.

Τὴν σεβαστὴν ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνοῦντες, ἀσπαζόμεθα τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν.

Ἐπειδὴ ὁ ἐκλαμπρότατος Γκίργιωβ μουχαβιζὴ ἐφένδης μας ἀπεκρίθη εἰς τὸ πρὸς τὸν καπουκεχαγιὰν προσταλὲν αὐτῆς ἔγγραφον, διὰ νὰ μὴν ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ γράφοντες, ἀνεβάλομεν μέχρι τοῦδε τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς σταλὲν αὐτῆς εὐχετικόν. Ἤδη δὲ καὶ διότι στοχαζόμεθα τὴν πανιερότητα αὐτῆς ἐκ τῆς ἐκεῖθεν ἀποδημίας τοῦ Θεοδώρου ἐλευθέραν εἰς τὸ καὶ νὰ συλλογίζεται ὀρθῶς, καὶ νὰ κρίνῃ καλῶς τά τε κοινὰ καὶ προσωπικὰ αὐτῆς συμφέροντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διότι παρετηρήσαμεν ἐν τῷ προσταλέντι ἡμῖν αὐτῆς γράμματι λόγους τοπικῶν προνομίων καὶ δικαιωμάτων (κατὰ βιαίαν βέβαια ὑπαγόρευσιν τοῦ Θεοδώρου, καὶ ὄχι ἄλλως) βιαζόμεθα νὰ ἀποκριθῶμεν τῇ σεβαστῇ ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητι ὅτι καὶ δίκαια ὅλως ὑποτιθέμενα τὰ προβαλλόμενα, ὄχι ἐν τοιούτῳ στασιώδει καὶ δημηγερτικῷ προβάλλονται τρόπῳ.

Ἡ πρόθεσις τοῦ Θεοδώρου συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς πτωχοὺς ραγιάδες τῶν ἀδικιῶν τάχα καὶ ἐπηρειῶν, ἀλλὰ πόσας κοινὰς δυστυχίας καὶ ἀνηπύστους ζημίας ἐπροξένησε τῇ Βλαχίᾳ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν ὁ ἀσυνείδητος τρόπος τοῦ σλουτζιάρη; Προβάλλει ἡμῖν ἡ πανιερότης της τὸν ἐν τῇ εἰσόδῳ τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων φόβον, ἀλλ' ὁ φόβος οὗτος ἐστίν, οὗ οὐκ ἔστι φόβος. Εἰσερχόμενα τὰ βασιλικὰ ἀήττητα στρατεύματα, θέλουν ὑπερασπισθῇ τῶν πτωχῶν, θέλουν παρηγορήσει αὐτοὺς δι' ἃς ὑπέστησαν θεοδωρικὰς καὶ ἄλλας αἰτήσεις στασιωτικάς, ζημίας καὶ ἀδικίας, καὶ ἐν ἑνὶ θέλουσιν ἀπαλλάξει τὸν τόπον ἐκ τῆς ἐπελθούσης αὐτῷ ἀπαραδειγματίστου ταύτης πληγῆς. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Ἐν τούτοις δέ, σεβαστὲ ἡμῖν δέσποτα, τὰ πράγματα ἐν τῇ ὑστάτῃ ἔφθασαν ἀκμῇ. Ὁ ἐπικείμενος παντελὴς τῶν πρωταιτίων ὄλεθρος, ἄφευκτος. Εἴ τις ἐλπὶς διορθώσεως, αὕτη συνίσταται εἰς μόνην τὴν ἄμεσον ἐκκένωσιν τοῦ Βουκουρεστίου ἀπὸ ὅλους τοὺς στασιώδεις καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ἄφιξιν ἐνταῦθα τριῶν, τεσσάρων γερόντων ἀρχόντων, οἷς ὑποσχόμεθα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι τὰ

τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἀσφαλείας, διὰ νὰ διαταχθῶσιν ὅσα πρόσφορα καὶ ἀναγκαῖα, οὐκέτι καιρὸς λόγων, ἀλλὰ πραγμάτων.

Τῆς σεβαστῆς ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητος πρόθυμοι υἱοὶ ἐν Χριστῷ

Κωνσταντῖνος Νέγρης, Στέφανος Βογορίδης

3 aprilie 1821

Scrisoarea caimacamilor domnului Callimachi către mitropolitul Ungrovlachiei, Dionisie

Cinstitei nouă prea sfinției voastre cu evlavie ne închinăm şi sărutăm sfînta dreaptă a p.s.v.

Fiindcă excelenția sa muhafizul Giurgiului, efendiul nostru, a răspuns la scrisoarea p.s.v., trimisă mai înainte capuchehaiei, ca să nu scriem şi noi repetînd acelaşi lucru, am amînat pînă acum răspunsul la scrisoarea p.s.v. ce ne-ați trimis cu urări. Acum, fiindcă ne gîndim că prea sfinția voastră după plecarea lui Tudor de acolo, sînteți liber să gîndiți drept şi să judecați bine, atît despre interesele obşteşti cît şi despre cele personale, dar şi fiindcă am observat în scrisoarea p.s.v., pe care ne-ați trimis-o mai înainte, că este vorba de privilegii pămîntene şi drepturi (desigur după glăsuirea silnică a lui Tudor, şi nu altfel)[1], ne grăbim să răspundem cinstitei nouă prea sfinției voastre că chiar dacă admitem că cele propuse sînt cu totul drepte, tot nu trebuiau propuse într-un astfel de mod răzvrătitor şi ațîțător.

Planul lui Tudor era, chipurile, să scape săracile raiele de nedreptăți şi de supărări, dar cîte nenorociri obşteşti şi pagube nemaipomenite n-a pricinuit în toată întinderea Țării Romîneşti purtarea necugetată a slugerului? Işi manifestă prea sfinția voastră teama pentru intrarea trupelor otomane, dar această teamă este acolo unde ea nu trebuie să fie. Intrînd nebiruitele oştiri împărăteşti, vor apăra pe săraci, îi vor mîngîia pentru cererile ce le-au suferit cu răbdare de la Tudor şi de la alți răsculați, pentru pagube şi nedreptăți. Intr-un cuvînt, vor scăpa țara de plaga cea care n-a mai fost vreodată căzută asupra ei. Aşa este. Totuşi prea cinstite al nostru stăpîn, lucrurile au ajuns la cea din urmă margine. Nimicirea iminentă şi totală a vinovaților de frunte, este de neînlăturat. Dacă este vreo nădejde de îndreptare, apoi ea stă numai în evacuarea imediată din Bucureşti a tuturor răsculaților şi sosirea, în acelaşi timp aici, a trei-patru boieri bătrîni, cărora le făgăduim cu trup şi suflet siguranța persoanei lor, pentru ca să fie orînduit tot ce este potrivit şi de trebuință. Nu mai este timp de vorbe, ci de fapte.

Ai cinstitei nouă prea sfinției voastre zeloşi fii în Hristos

Constantin Negri, Ştefan Vogoride

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 28—28 v; ms. rom. 323, f. 65, 208 v, Text. grec.

---

[1] Potrivit raportului consular austriac din 9/21 aprilie, boierii rămaşi în Bucureşti au trimis lui Stroganov încă la 1 aprilie o declarație spre a fi dată Porții, prin care ei arătau că au fost forțați de Tudor să colaboreze cu el (*Hurmuzaki*, XX, p. 603).

3 aprilie 1821

Ispravnicii de Buzău, Grigorie Tăutu și Nicolae Greceanu, către marele vistier, despre starea de spirit a locuitorilor județului și fuga orășenilor.

Cu toată plecăciunea sărutăm cinstita mîna dumitali

Şi alaltăieri am înştiinţat dumitali că pentru o mincinoasă presărare de vorbă s-au răzvrătit tot judeţul şi ceream vreun ajutor. Dar pă loc întîmpinînd cu cuvinte şi încredinţări am şi început a aduna satele de sus ale plaiurilor; iar plăşile încă pînă acum stau întru necredinţă. Cí fiindcă au intrat între dînşii auziri că brăilenii au socoteală ca săptămîna aceasta, sau în zioa de paşti să iasă în ţară, cum şi de la un trecător din Bucureşti ce trecea la Galaţi, zise că au auzit că despre Silistra au ieşit 600 dă turci, nu să pot odihni să să întoarcă la casile lor, nici să să apuce de hrana pămîntului ci cu toate că şi acestea mai mult credem a fi minciuni decît adevărate, dar pă noi ne-au lăsat singuri toţi oroşanii, încît suflet în oraş n-au rămas, rămîind numai noi amîndoi ispravnicii. Pentru aceea dar, pe o parte silim cu felurimi de mijloace a-i aduce la urma lor, iar pă de altă parte nu cumvaşi, prea mult semeţindu-ne răvna ce avem, să să întîmple cele necrezute să fie adevărate, ne-am tras mai în sus cale de un ceas de Cîndeşti, arătînd oamenilor că numai pricina pîinii ne-au tras acolo, căci brutarii din Buzău au fugit, şi că avem în mînă brutarii ce sînt la Cîndeşti să ne întîmpine pîine, cînd să va întîmpla să treacă niscai ostaşi. Acolo însă vom sta pînă după paşti, cercînd însă şi şăzînd zioa tot în Buzău, iar după paşti, dînd dumnezeu a fi linişte şi auzirile neadevărate, şi noi ne vom întoarce, şi satele socotim că vor veni la urma lor, fără numai cum am mai scris cei ce au avut rău nărav a să răzvrăti. Pentru care nu lipsim cu plecăciune a înştiinţa dumitali.

Şi cu toată plecăciunea sîntem ai dumitali plecaţi slugi

Grigorie Tăutu, Nicolae Grecianu

1821, april 3

[Adresa:] Cinstitului al nostru mai mare, dumnealui vel vistier, cu cinste şi cu toată plecăciunea[1].

Acad. R.P.R., doc. CL/48. Orig. rom.

[1] Alte ştiri despre starea de spirit a locuitorilor şi despre bejenia lor, se află în raportul din aprilie al vătafului Dincă Păltineanu (Acad. R.P.R., doc. CL/56).

8

3 aprilie 1821

Sumele ce urmează a fi plătite căpeteniilor arnăuților orînduiți cu paza Bucureștilor.

Taleri	Bani		
500	—	delibașa Mitru	
500	—	Geafer bimbașa	
500	—	Costea Ciolac bulugbașa [1]	
500	—	Iane bulugbașa	
500	—	Sotir bulugbașa	Aceștia să află aici.
500	—	Moscu bulugbașa	
500	—	Stavri bulugbașa	
500	—	Tănase bulugbașa	
500	—	Petre bulugbașa	
500	—	Ioannis bulugbașa Cheramalău	
5000	—		
500	—	cîrc-sărdar Athanasie	
500	—	Athanasie bulugbașa	
500	—	Chiuciuc	Lipsesc
500	—	Dumitru	
500	—	Ghiuca	
1000	—	tufeccibașa Buzi	
8500	—		
1760	—	arnăuți spătării	
869	72	tagma spătării	
468	42	tagma agii	
1530	—	arnăuți agii	
13127	114	adică taleri treisprezece miie una sută douăzeci și șapte, bani 114.	

[1] Costea Ciolacul apare în documente încă din 1816, cînd i se dă o carte de scutire de dăjdii, podvezi și angarii (Acad. R.P.R., ms. rom. 357, f. 113).

În catastiful de pîinea distribuită ostașilor din București, în ziua de 5 aprilie, Ciolac este înregistrat cu 50 pîini.

În socotelile pentru activitatea poștei, este notat la 14 mai că s-au dat din Tîrgoviște 4 cai lui Costea arnăutul ca să meargă la Pitești (E. Vîrtosu, *1821. Date* . . . , p. 103).

Alte cîteva date despre Ciolac se găsesc într-un document din septembrie 1821. Cu privire la casa lui, mahalagii din Gorgan arată că « acel Costea Ciolacul buluc-bașa arnăutul, ce l-au avut mahalagiu, au cumpărat cu banii săi aceste case de la un Dumitrache argintar». Iar cînd s-a început apostasia în țară, el « cu hrăpire în jaf au luat de au făcut meremet la aceste case». În timpul răscoalei, el își « avea șederea la ostrovul Herăstrăului . . . ,», și « cu două zile pînă a nu veni prea puternicile împărătești oștiri, s-au rădicat și s-au dus la Brașov . . .,» (Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 194 v. — 195).

Dumneata biv vel dvornice Scarlat Grădiştene, epistatule al casii lefilor, să să dei pă fieşcare lună agalilor, ce sînt mai sus însemnaţi, după suma ce să vede alcătuită, carii au şi diosibite pitacile noastre pă la mîinile lor, ce sînt orînduiţi spre paza politii Bucureştilor, pentru care pază a politii eşti orînduit dumneata împreună cu dînşii.

1821, aprilie 3

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 98—99.

9

3 aprilie 1821

Ion Racoviţă comunică vornicului Aleco Calimah ştiri despre eterişti.

Cu frăţiască dragoste ne închinăm dumitale, arhon vornice

La frăţasca scrisoare dumitale din 2 apr., la 11 ciasuri din zi, priimită în ciasul acesta, vestim dumitale, răspunzînd că veniria dumitale aice iaste de mare trebuinţă fiind vreme necazului, căci oşteni elini, nenădăjduită fiindu-le aceasta ce s-au urmat, s-au umplut de mînii, ciudă şi cîte alte împregiurări asemine aceştii întîmplări! Ci venirea dumitale credem să poată face mare împresăone. Despre Braila, pacinică petrecire iaste de alalţi, cari, de cînd li-au răpit ostaşii di în şăice, s-au cam îmburzuluit, vorovind de ale lor laude, dar au venit la mal, au chemat pe lăcuitori den salipe strîmtate, li-au zis: de ce nu vor să şadă prin casăle lor să iasă la arat şi lucru pămîntului? Şi, dacă s-ar pute să lipsască oşteni, ni-am împăcălui de grabă cu dînşii; iar cu oşteni, iaste rău. Aşăzare pociti pe Prut iaste pre de trebuinţă şi folos mare la întîmplare. Cărţile divanului astăzi s-au dus la Ibraila; ce răspuns va face paşa şi va zice, voi înştiinţa pe dumneata. Şi bine vei face, arhon vornice, să iai dumneata ostenială pîră aici, cît de în grabă; fiind dumitale ca un frate

slugă, Ion Rac[o]v[iţă].

1821, apr. 3, la 9 ciasuri din zi

N. Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, Buc., 1903, II, p. 59.

10

[Bucureşti,] 4 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu comunică marelui vistier că este hotărît să lupte împotriva uneltirilor fanarioţilor şi că-l trimite pe Pavel Macedonschi la mitropolie pentru consultare.

Sărut cinstită mîna dumitali

Fiindcă eu nu am mijloc acum a veni tocmai la mitropolie din pricina multor trebuinţe care am, de aceea repezii pe dumnealui sinior Pavel Macedonschi, carele este om foarte credincios şi înţelept. Mă rog să binevoieşti a vorbi cu dumnealui pentru verice trebuinţă şi de loc va veni a-mi arăta.

Am înțeles și cele de către cei de la Ghiurghiuv scrise. Am știut și știu că tot enteresul fanariotesc într-aceasta rezemă, ca să le dăm prilej să să așeze odată în București și apoi cu chipuri înșelătoare să tragă tot norodu lîngă dînșii. Ci mai bine este ca să-i lăsați ca să mă bată, precum sînt hotărîți, și dumnezeu este bun, căci eu sînt bucuros ca mai bine să per cu cinste în casa mea decît să umblu prin păduri după pohtele și planurile fanarioților. Mie așa mi să pare și prea bine o știu că cerirea ce ați făcut d-v. către prea Înalta Poartă [1] ați făcut d-v. după datorie și pe dreptate, ca niște patrioți, iar nu ați făcut-o din vreo silă a mea, pentru că ieu nu caut cevași pentru mine, ci țara își caută dreptățile cele robite de fanarioți.

Și cu multă plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 4

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose*..., p. 101—102.

11

4 aprilie 1821

Comandantul unității de panduri din Drăgășani, Preda Drugăneanu, scrie serdarului Diamandi să aducă pe doi panduri care nu s-au prezentat « la sorocul ce li s-a pus ».

De la orînduitul ot Drăgășani (comandir)[2]

De vreme ce căpitanul Iovancea [3] ot Strejești, și Anastasie arnăutul ot Stănești n-au fost următori ca să vie la sorocul ce li s-au pus, drept aceea volnicim pe acest Theodor bechieru, și în minutul ce va sosi la dînșii, să-i ia și să-i aducă aici, fiind trebuincioși (cu toți oamenii ce sînt la dînsul)[2].

Preda Drugăneanu

............................[4]

1821, april 4

(Chir Iovancio, cu olac trimite această carte la dumnealui sărdar Diamandi. Fiind înlăuntru unii de la Dii, un minut nu zăbovi trimiterea ei. Dumneata vino în olac, că iar înapoi vii) [2].

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. LXI, doc. 44. Orig. rom.

---

[1] Arzmagzarul din 27 martie.

[2] Cuvintele din paranteze sînt scrise de altă mînă.

[3] Ceaușul Ivancea care la 1—2 martie asediază pe boierii Otetelișeni la Benești, apoi din porunca lui Tudor îi escortează spre mănăstirea Horezu. La Cîrlojani însă îi părăsește și merge la Vulturești, unde omoară pe serdarul C. Vulturescu. El se află tot timpul prin părțile Piteștilor și Drăgășanilor (Memoriul lui Iordache Otetelișanu, publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 79, 82, 84).

[4] Semnătură indescifrabilă.

12

4 aprilie 1821

Divanul Moldovei poruncește vornicului Aleco Calimah să ia măsuri pentru bunul mers al muncilor agricole.

Boiari divanului Moldovii către cinst. frati dumnealui vornicul Aleco Calimah

S-au priimit scrisoaria dumitali ace triimisă de la Bărlad, din 2 a aceştii luni; s-au văzut toate celi ce scrii, şi, cît pintru încredințare jărtfirilor de slujbă, în cari eşti rîvnitori şi necruțat, nefiind acum celi dintîi din partia dumitali lucrări a destoiniciei, nu rămîni a ni îndoi, avînd în destuli alti dovezi a vremii trecute, cari sînt dumitali spre laudă şi noaî pricină a mărturisî cunoştința unui adivărat patriot în dumn. Urmiază numai ca, pre cît aciastă însărcinari esti mai presus dicît toati altili, pe atîta şi cunoştința patriei către dumneata va fi cuvîrşitoari, cînd, prin sîrguința dumitali, să va vidia liniştiria opştiei şi celelalti lucrări, întru cari întovărăşască-ți dumnezăescul agiutori. Iar, pentru lipsa ci au lăcuitorii de sămînța trebuincioasă, unindu-ni cu socotința dumitali di a să îndatori pi stăpînii moşiilor să le de, s-au scris dregătorilor pentru cuviincioasa lucrare; încă şi dumneata întru purtaria pin ținuturi vei faci îndemnări, şi lăcuitorilor ca să să siliască cu aratul, şi celor cu moşiili ca să-i agiuti cu sămînțuri. Asămine şi pentru cei di țară, ci ai socotit să să aşăzi pe la satili de pe Prut, spre mai multă înlesnire şi grabnica purtaria cărților de la Galați, găsind nemerită socotința dumitali, s-au scris dregătorilor ca, la Galați, să să pui cîti 4 cai în Galați, în Chiraftei şi în Rogojăni, şi, de la Fălciiu, cît 4 cai în Crețana, în Băsăşti şi în Docolina; cari negreşit să vor aşeza. Şi dumn. puni la cali purtatul cărților şi acolo, rînduind însă un om înadinsul să stei la Docolina nelipsît, să priimască cărțile, şi prin căpt. acii poşti să li triimată aici.

Veniamin Mitropolit
Balş, logofăt [şi alte trei iscălituri].
1821, aprilie 4

N. Iorga, *Documente . . . Callimachi*, II, p. 60.

13

[4 aprilie 1821]

Mitropolitul Veniamin şi marii boieri cer țarului Alexandru I sprijin şi ocrotire.

Protectorule aftocrator, îndurătoriule împărate

Nu noi astăzi, ce numelui tău, fă (îndurătoriule) proslăvire, scoțînd din valurile deznădejduirei pe pravoslavnicii moldoveni, pe care după a lor nemernicie însurecțăoane Grechiei ce necunoscută şi streină i-au adus acum în prăpastia îngrijării.

Cătră cine altul am fi năzuit, decît la noianul îndurării voastre, şi atunce întîi cînd fără veste au intrat rădicare steagului şi punere mîinilor celor într-armate a neamurilor levante şi au început de la Moldova mergire lor înainte.

Cu totul neamestecat întru o asămine unire, cu totul depărtaţi de socotinţi tulburătoare, cu totul neputincioşi întru mişcare de arme decît întru lucrare plugului, cu totul neclintiţi din voinţăle milei şi a îndurării tale, cu lacrămi ne-am apropiet atunce prin scris, cerînd sprejănire ta. S-au arătat ca o lumină întru întunecime hotărîre poroncii tale cei puternice, vestindu-să noî nota consulatului priimită la 31 mart; atît că voinţa ta este a intra în rînduială, toată alunecare însurecţioanei din parte supuşîlor şi a celor protectuiţi nepriimită fiind cu totul aceasta, cît şi hotărîre ta este de a fi cu dreaptă supunire moldovenii la stăpînire lor ce următoare. Şi că singură mîntuire şi fericire noastră razimă întru această desăvîrşită supunere a urmatei stăpîniri, după care urmează îndurătoare şi însufleţătoare ta protecţie.

Pe acest drum sîntem, îndurătoriule a soartei noastre, cei de tine închipuită acum, că tu ştii aceea ce este de trebuinţă noî nemernicilor. Noi ştim că aztăzi sîntem, tu ne-ai mîntuit şi buna noastră vieţuire spînzură de la umbrire ta.

Rădicîndu-să dar voievodul, trăgîndu-să şi casa însurecţăoanei greceşti, noi am pornit jalbă arătătoare de supunire următoare cătră Poarta Othomanicească, cu încredinţare din partea norodului pentru departare şi neatingire cît de puţin a sta întru întîmplările de faţă şi că cuibul streinei esurecţăi s-au ridicat şi noi pămîntenii am priimit frîile legiuitei ocîrmuiri pîn' la sosire ocîrmuitoriului.

Aşa, cînd au început norodul moldovenesc a să mai dezîngriji de vreun rău, şi a să întoarce cei fugiţi dintr-înşii pe cîmpii şi în hotarăle streine, ca să urmeze după cuprindire hotărîrei tale cei svinte şi din cuvînt în cuvînt păzită, atunce s-au mai văzut că din acei rămaşi a unirei greceşti supt cuvînt că în vade de 7 zile vor deşarta ţara, ieşind din hotarăle iăi, au ramas o parte îndestulă, şi alţii curg pe toată zioa într-armaţi şi în contenire lor nu să vede urmîndu-să o frămîntare a ţării cu trecere lor şi in ochii cetăţilor turceşti stînd pe pămîntul moldovenesc. Adaog îngrijăre iai pe tot ceasul, care numai după urmare cuvintelor tale celor mîntuitoare să întăreşte acum, dar apoi cu ace de faţă a lor într-armată fiinţă şi umblare necontenită, aducînd spaimă îndestulă obştiei, pricinuiesc tocmai în vreme primăverii ce desăvîrşită zăticnire la lucrare pămîntului; şi aceste vesteşte noî foamete ce mai de pe urmă a saracilor simbatrioţi şi cumplita perzare a vieţilor noastre.

Răvarsă dar mile şi îndurare ta împărate, pentru numile împăratului ceresc! Şterge chinuire pătimirilor şi a groazilor noastre prin mijlocire ce puternică a creştineştii protecţăei voastre, sau prin o povăţuire în sfîrşit cătră nişte suflete deznădăjduite rătăcite de fameliile lor şi neodihnite de grijile morţii şi a pierzării cei de istov şi a foametei.

Nu te oţără de jaluba noastră, că nu vom conteni a cere umbrire şi îndurare ta şi a ruga pe împaratul ceresc pentru proslăvire ta.

A împărăteştii, monarhiceştii voastre măriri, pre plecaţii cătră dumneziu rugători, mitropolitul şi cinul bisăricesc, supuşii boieri şi norodul moldovenesc[1].

Veniamin mitropolit Mold[a]v[iei], Cos[tan]d[in] Balş logofăt
Grigoraş Sturza logofăt, Dimitrachi Sturza logofăt,
Sandu Sturz[a] vistier, Iordache Sas vistier,
Grigori Ghica vornic, Costache Canta vistier,
Vasili Sas hatman, Co[sta]nd[in] Costache vornic,
Iordache Catargiu vornic, Dracachi Ros[e]t vornic,
Şerban Negel vornic, Ştefan Rasti vornic.

Acad. R.P.R., doc. CXXIII/48. Copie rom. cont.

14

[Iaşi, 4 aprilie 1821]

Boierii moldoveni asigură pe A. Pisani că locuitorii ţării nu sînt amestecaţi în tulburările care au avut loc şi-i cer sprijin pentru a se opri trecerea răsculaţilor greci prin Moldova.

Nous venons de recevoir la note officielle[2] par laquelle vous exhorter au nom de l'Auguste Cour, notre protectrice, les Moldaves qui, dans les circonstances présentes, auraient pu dévier de leurs devoirs, a rentrer dans l'ordre.

Nous reconnaissons la sollicitude paternelle de Sa Majesté, et nous en témoignons toute notre reconnaissance, mais nous croyons pouvoir assurer, que le peuple Moldave, constant dans ses principes de fidélité et d'obéissance, n'ayant aucune connaissance de l'usage des armes, se bornant à manier les instruments aratoires pour la culture des terres, ne s'est nullement immiscé dans les troubles survenus, et que s'il s'est trouvé quelques individus qui se sont écartés de leurs devoirs, ce ne sont que des gens de la lie du peuple, vagabonds et sans aveu.

Nous nous sommes empressés pour faire connaître les vues paternelles et bienfaisantes que l'Auguste Cour protectrice daigne manifester dans la circonstance présente, de faire traduire en langue nationale la note que vous nous avez transmise par ordre supérieur, à laquelle nous avons donné une publicité solennelle. Tout donne lieu à espérer que la tranquillité publique serait bientôt rétablie, si toutefois les membres de l'association grecque ne continuaient à passer par la Moldavie, pour rejoindre leurs compagnons; d'autant plus que conformément aux instructions de ses supérieurs, le Consulat

---

[1] Jalba este expediată în ziua de 4 aprilie ţarului la Laybach (*Hurmuzaki*, XX, p. 601).

[2] Nota consulului A. Pisani din 28 martie 1821.

Russe a signifié officiellement au prince Ypsilanty, ainsi qu'à tous les sujets et protégés de S.M. de renoncer à une entreprise insurrectionelle, de rentrer en leurs devoirs, et de retourner en Russie; en conséquence de toutes les observations, nous prions instamment Mr. le Consul de faire parvenir à ses supérieurs nos protestations, que tant que tous les moyens coërcitifs ne seront pas employés, pour détourner cette direction de ces insurgés, le pays ne saura jouir de sa tranquillité et nous nè pourrions être atteints d'aucune responsabilité.

Nous vous prions de vouloir bien faire parvenir jusqu'aux pieds du trône de S.M. l'auguste Autocrate de toutes les Russies la reconnaissance du peuple Moldave.

Muzeul de istorie a Partidului, Fondul Saint-Georges, neinventariate. Copie.

15

[4 aprilie 1821]

Boierii moldoveni mulțumesc împăratului Austriei pentru sprijinul pe care l-au primit din partea lui Iosif Raab.

Către împărăteasca sa mărire împăratul Austriei, craiul Ungariei i proci i proci i proci

Pre puternicule chesar

Dacă noi, pîn'acum cuprinşi de mirare, am lăudat în tăceri multa ta bunătate întovărăşită de iubire de dreptati, de blîndeță şi de omenire, prin care împărăteasca ta mărire ți-ai cîştigat între monarhi o slavă plină de nemurire, cu cît mai vîrtos astăzi sîntem datori a duce mărturisire mulțămitoarei noastre cunoştinți cătră împărăteasca ta mărire!

Sloboadi-ne, îmbunătățitule chesar, cutezare, ca să aducem la picioarele împărăteştii tale măriri birul cel mulțămitor al sufletilor noastre pentru purtare ce plină de ințăliaptă priință cu care s-au arătat dumnealui Iosif Raab, aghentul împărăteştii[1] tale măriri, în întîmplările noastre celi mai aspre şi în mijlocul primejdiilor de care am fost şi sîntem încă încungiurați, îmbărbătîndu-ne cu ințăleptile sali luări aminti şi sfătuiri. Nu numai acum dumnealui aghentul împărăteştii tale măriri s-au aratat priincios cătră noi, dar şi întoati împregiurările întîmplărilor ne-au dat o pipăitoare dovadă rîvnei sali. Şi noi, după drept cuvîntul, cunoaştem în toati urmările părinteasca bunătatea ta, bun şi drept monarh.

Binevoieşte, pre puternicule chesar, a priimi cu blîndeță acele din suflet nemuritoari a noastre mulțămiri, pre care nu vom lipsi a le lăsa ca o moştenire şi urmaşilor noştri.

---

[1] În text: împărăției.

Al împărăteștii, crăieștii și apostoliceștii tale măriri pre plecate și supusă slugi

Veniamin mitropolit Moldavvei, Costantin Balș logofăt, Grigori Sturza logofăt, Dimitrie Sturza logofăt, Sandul Sturza vistier, Grigori Ghica vornic, Iordachi Balș hatman, Dracachi Rosăt vornic, Costantin Costachi vornic, Nicolai Dimachi vornic, Șerban Negel vornic, Mihalachi Sturza vornic, Costachi Sturza vornic, Iordachi Bălșucă spătar.

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Rosetti-Roznovanu, A. N., CCLV/27. Copie cont. O altă copie în limba franceză, datată, la Muzeul de istorie a Partidului, fondul Saint-Georges.

16

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere mitropolitului și marelui vistier știri în legătură cu cele ce se petrec în Moldova și le propune să inițieze o corespondență cu cîrmuirea de la Iași în vederea unei acțiuni comune.

Prea sfinte părinte mitropolite și prea cinstit dumitali boierule vel vistier!

Multe auziri mi-au venit despre Moldova cum că dumnealor boieri moldoveni s-ar fi tras peste Prut și cum că, în urma dumnealor mergînd și măriia sa Mihai vodă Suțul, domnul Moldovii, dumnealor l-au lăsat acolo și întorcîndu-să iarăși înapoi la Iași s-au încărcat cu otcîrmuirea patrii dumnealor, adunînd pre cei răsipiți și liniștindu-și țara.

Acestea, de sînt adevărate sau nu, și altile care nu îndrăznesc să le scriu, eu nu știu. Prea sfinției ta și dumneatali trebuie să le știți mai bine, iar mai cu dinadins trebuința urmează să aveți corespondențe cu dumnealor boieri moldoveni, ca uni ce sîntem de un neam, de o lege și supt aceeași stăpînire și ocrotiți de aceeași putere.

Așadar, urmează să știm cele ce să fac acolo și să le vestim ceste de aici ca, fiind la un gînd și într-un glas cu Moldova, să putem cîștiga deopotrivă dreptățile acestor prințipaturi, ajutorindu-ne unii pe alții.

De aceia mă rog, de să va găsi cu cale, să să dășchiză o corespondență între otcîrmuitori acestor dooă țări, în vreme că și oameni sînt de a călători și poște este și înlesnire avem. Și de aveți vreo știre de cele ce să urmează la Moldova, înștiințați-mă, mă rog, și pre mine cel ce, așteptînd cinstit răspuns, sînt al prea sfinții tale și al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 5

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 102—103.

17

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună a se tăia «iazurile de la Urziceni pînă la baltă».

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

De trebuință fiind Obșteștii Adunării pentru iazurile de la Urziceni pînă în baltă a să tăia, nu lipsesc a face cunoscut dumitali, rugîndu-mă către aceasta a binevoi cu porunca dumitali să să trimită unu din dumnealor boieri ispravnici de aici întru săvîrșirea cu grab' a aceștii trebuință. Și avînd prea cinstit răspunsu dumitali de porunca ce să va da, cu toată plecăciunea sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 5

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 104.

18

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere mitropolitului și marelui vistier să dispună recrutarea de oameni din toate județele țării pentru oștire.

Prea sfinte părinte mitropolite și prea cinstit dumitali boierule vel vistier!

Fiindcă, după trebuința ce urmează, s-au fost volnicit dumnealor ispravnicii din sud Gorji a strînge oameni pentru adunarea noastră, carii s-au și strîns o cîtăva sumă, luîndu-să de la fieșcare liude cîte doi, am găsit cu cale ca să să dea porunci din partea vremelnicii stăpîniri și către ispravnici celorlante județe, care sînt în mai mare trebuință și din care să pot scoate oameni vrednici de această slujbă. Ci, de să va socoti părerea mea bună și va fi priimită, să să dea aceste porunci și către celelante județe, cum și pe la toate polcovniciile și căpităniile spătărești asemenea să să urmeze, ca să viie aici toți polcovnicii și căpitanii cu toți oameni lor într-armați bine și cu merinde pentru 20 de zile, ca să putem cu dînșii întâmpina trebuințele, atît cele politicești cît și cele ostășești; că, precum să vede lucru, făr' dă arme nu o să ne putem izbăvi țara din mîinile celor ce au mîncat-o atîția ani, pînă cînd au adus-o într-această stare ticăloasă și în dăznădejduirea cea mai după urmă.

Rugîndu-mă de cinstit răspuns, sînt al prea sfinții tale și al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 5

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 104—105.

19

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se trimită jumătate din efectivul de plăieşi din ţară, cu echipamentul necesar, la Bucureşti.

Sărut cinstita mîna dumitale

Am văzut cele ce mi să scrie de către dumneata pentru plaiu Teliajonului din sud Saac. Toată voia rămîne la dumneata şi cum să va găsi de către dumneata cu cale să va urma la toate plaiurile. Decît, numai la aceste de mai jos însămnate, pentru care mi s-au dat cărţi deşchise, voi îngriji eu, plecată sluga dumitale. Mă rog către aceasta ca să binevoieşti a porunci tutulor vătaşilor de plaiuri ca jumătate din plăiaşi ce-i vor fi avînd, care vor fi mai vrednici şi deprinşi la arme, să-i trimiţă făr' de zăbavă negreşit aici, înarmaţi cu pistoale şi puşci.

Şi avînd cinstit răspunsul dumitale pentru aceasta, cu plecăciune sînt al dumitale prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 5

Plaiu Cămpinii.
Plaiu despre Buzău.
Cloşani din sud Mehedinţi.
Vălcanu } din sud Gorj.
Novaci }

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . ., p. 110.

20

5 aprilie 1821

Ispravnicul de Vîlcea face cunoscute locuitorilor satelor din plasa Cerna de Jos măsurile ce se iau pentru înlăturarea abuzurilor, îndemnîndu-i să se înroleze în oastea lui Tudor Vladimirescu.

Sud Vălcea.

Dumneavoastră[1] tuturor lăcuitorilor de prin satele plăşii Cerna dă Jos. Fiindcă de către dumnealor cinstiţii otcîrmuitori ai ţării ne-am însărcinat cu dregătoriia acestui judeţi, după cum şi de către dumnealui sluger Theodor otcîrmuitoriul oştirilor ţării, ne-am orînduit comandiri al oştirilor de aici, cea dintîi îngrijire ne este a vă face cuviincioasa mîngîicre, potolind răzvrătirile ce pînă acum s-au urmat şi apărîndu-vă de verice năpăstuire şi nedreptate să va fi obicinuit de mai nainte, iar mai vîrtos vă vestesc cu încredinţare că cele mai mari pricini de rău şi de supărare a lăcuitorilor, ce pînă acum aţi suferit, adică mituirile şi gloabele, cu totu de acum înainte hotărît vor fi dezrădăcinate şi ştersă chear şi din pomenire, căei, de la cel mai mare pînă

[1] Corectat peste voaă.

la cel mai mic, dregători i oricarele să va dovedi că au priimit mituiri sau că au luat gloabe de o para măcar, straşnic să va pedepsi ca un hoţi şi călcător al pravilii, sîrguindu-ne şi noi întru toate a vă oblădui şi a vă ajutora ca pă creştini şi fraţii noştri. Deci întîi vă orînduim zapciu pămîntean, omu cinstii şi cu temere de dumnezău, pă logofăt Stănuţ Ciomăgeanu, căruia i s-au dat cuviincioasăle povăţuiri în ce chip are să urmeză. Vă scriem însă şi vooă şi vă sfătuim ca să vă aflaţi supuşi şi ascultători celor mai mari, săritori şi cu silinţă a vă împlini datoriile la trebuinţile ce sînt pentru ţinerea oştirilor care sînt foarte trebuincioasă, după cum şi dumnealui sluger Theodor, voitorul dă bine neamului nostru, prin deosibite porunci vă arată[1], adică istovul banilor tuturor madelelor dîn diminia trecută fevruarie şi martie şi răspunderea zaherelilor i fîneţi după cum şi cărăturile pă unde face trebuinţă, aflîndu-vă prea încredinţaţi că, după ce vă veţi împlini cît mai în grab' aceste datorii, după neapărata trebuinţă ce acum este, veţi fi mult uşuraţi, veţi cunoaşte mare folos şi întru adevăr veţi cunoaşte o fericire de care pînă acum aţi fost lipsiţi.

Iar care din voi să va socoti destoinic va sluji în slujba ostăşească, înarmat cu dooă pistoale i o puşcă, viie către noi ca să-l scoatem din sat cu scăzămînt, şi aşăzîndu-l în această orînduială ostăşească, i să va da tain de hrană cuviincioasă, îndestulare, gloanţă şi iarbă, şi va fi de toate dăjdiile i podvezi scutit şi preveligbiiat[1]. Iar cum că vi s-au cetit în auzul tuturor porunca dumnealui sluger şi aţi înţăles-o, după cum şi aceasta, să vă iscăliţi de fieşcare sat cîte trei, patru, împreună şi cu preotu satului, în dosul aceştiia, care are să să aducă înapoi la isprăvnicat a sta în păstrare, ca să să judece după aceasta şi să vă pedepsească oricare să va arăta împotrivitor. Şi fiţi sănătoşi!

Th. Sevastian

1821, aprilie 5

Satu Ceomegeşti

Am auzit poruncile cinstitei stăpîniri şi ne-am bucurat. Dînd supunere sîntem: Eu Andrei Brătulescu, eu Niculae Brătulescu, eu Mărin Giuran, eu Radu Necşuleu cu tot satu, eu popa Niculae.

Satu Stăneşti

Am auzit şi am înţăles cinstitele porunci ale cinstiţilor stăpînitori şi neam bucurat şi sîntem supuşi:

Eu Stan Petecă, eu Pîrvu sîn Stanciu, eu Ilie Bojanu, eu Simion Buga cu tot satu, eu popa Iordache.

Satul Năsipeni

Am auzit şi am înţeles cinstitele porunci ale cinstiţilor stăpînitori şi neam bucurat şi sîntem următori şi supuşi:

---

[1] Vezi proclamaţia din [20] martie a lui Tudor Vladimirescu către locuitorii din judeţele Slam-Rîmnic, Buzău şi Prahova. Vezi de asemenea porunca din 26 martie a vistieriei către ispravnicii de Buzău.

Eu Dumitru Gărniceanu, eu Trușcă sîn Matei, eu Pătru Robescu, eu Ion Zărnescu și cu tot satul, popa Stan adeverez.

Satu Dejoi

Am auzit cinstitele porunci ale cinstiților stăpînetori și ne-am bucurat și sîntem supuși:

Eu Nica Dejoianu adeverez, eu Dumitru adeverez, eu Ion Dejoianu adeverez, eu Mitroi pîrcălabu și cu tot satu adevărăm, popa Ion Dejoianu.

Satu Dozăști

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ai cinstiților stăpînitori și sîntem supuși:

Eu Prede Gărju adeverez, eu Anghel adeverez, eu Ion adeverez cu tot satu, popa Radu Dozăscu.

Satu Rusănești

Ni s-au cetit cinstitele porunci și sîntem supuși:

Eu Iordaiche Crețu, Nicolae Nedelcescu, Pătru Mățălea, Matei pîrcălabu cu tot satu, eu popa Vlad Rusănescu.

Satu Mărgineni

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci a cinstiților stăpînitori și sîntem supuși:

Gheorghie Blăjanu, Badea al Pîrvei,
Ion Călinoiu, Iordaiche, popa Costandin, adevărăm.

Satu Băteșan

Am auzit cinstitele porunci și am înțăles ale cinstiților stăpînitori și sîntem supuși:

Ion Velițescu adeverez, Păun Țercan adeverez, Șărban Gărgulescu, adeverez, Ion Părcălabu cu tot satu adeverăm, popa Costandin adeverez.

Satu Drăganu

Am auzit cinstitele porunci și am înțăles și ne-am bucurat și sîntem supuși:
Eu popa Iion [ot] satu Dărăganu, eu Gheorghe Bobocea [ot] satu Drăganu, eu Ivan Șălariu otam, eu Iiordache zet Tortolea otam, eu Nițu Pestare otam, eu Părcălabu Mihai cu tot satu adeverez.

Satu Măciuca

Am auzit și am înțăles cinsitele porunci ai cinstiților stăpînitori; sîntem supuși:
Mihai Coreandea, Gheorghe sîn Lascu, Radu Săia, Mihai Bunbu, popa Manu.

Satu Zăvoeni

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ale cinstiților stăpînitori și sîntem plecați:

Eu Gheorghe sin Iordachie, eu Radu sin Barbu, eu Radu Cucu, popa Vlad cu tot satu adeverez.

Satu Vărlenii

Am auzit şi am înţăles cinstitele porunci ale cinstiţilor stăpînitori şi sîntem supuşi:

Eu Radu Ochiia, eu Dascăl sîn Voinea, eu Ion Ochiia, eu Stanciu sîn Voinea, eu Ilie pîrcălabu cu toţi săteanii supuşi, popa Dincă.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 105—110.

21

5 aprilie 1821

Isprăvnicatul Gorjului cheamă pe căpitanul Ioan Magheru pentru a-i da povăţuirile trebuincioase, în urma « strajnicelor porunci de la dumnealui sluger, ocîrmuitor oştirilor».

De la isprăvnicatul Gorjului.

Dumneta, căpitane Ioane Măgherule, sănătate!

Scrisoarea ce ai trimis s-au adus, împreună şi pă Marin Cizmaru ce au omorît pă Costandin Lăutaru ot Bîrzăi. Am văzut şi cele ce mai scrii dumneta pentru alţi doi ucigaşi scăpaţi, ce au fost la omorîrea lui Costandin Crăznaru, că te sileşti şi nădăjduieşti a-i pune în mînă. Deci, fiindcă nădăjduim că pînă acum îţi vor fi venit şi catanile de la Craiova, după scrisoarea ce ţi-am triimis mai înainte, nu mai rămîne îndoială că-i vei prinde, dacă vei vrea. Ci să te cunoaştem, atît pentru aceştia, cît şi pentru alţi asemenea, să-i înfrînezi a se părăsi de asemenea răle urmări. Iar pă care vei dovedi într-acest fel de faptă, numaidecît să-l pui în mînă şi să-l triimiţi aici în bună pază. Şi bine ar fi să te răpezi şi dumneta pînă aici, ca să te povăţuim şi prin grai cum ai să urmezi de acum înainte, fiindcă ne-au venit multe şi strajnice porunci atît de la dumnealui sluger ocîrmuitor oştirilor, cît şi de la preacinstitul divan ce s-au întocmit la Bucureşti. Şi fii dumneata sănătos!

Vasil[e] logofăt[1]

1821, aprilie 5[2]

Acad. R.P.R., doc. CCXC/101. Orig. rom.

---

[1] Este vorba de treti logofăt Vasile Moangă care în timpul răcoalei a fost ispravnic şi sameş la judeţul Gorjului (Arh. St. Buc., Condica domnească 107, p. 203—204). Un alt document, din august 1825, confirmă că V. Moangă a fost sameş al judeţului Gorj în 1821 (Arh. St. Buc., Condica domnească 117, f. 14v).

[2] Într-o altă scrisoare din aceeaşi zi, semnată de logofătul Vasile Moangă şi al doilea vistier Pavel Vladimirescu, aceştia reproşează lui I. Magheru că nu a prins pe ucigaşii boiernaşului Cost. Crăznaru şi-l previn că, dacă nu-i va prinde în 3—4 zile « vom înştiinţa dumnealui slugerului, ci să nu ai părere de rău».

Boiernaşul de neam Constandin Crăznarul din Jupăneşti (Olt) a fost atacat de Ioniţă Dascălu şi Gheorghe Mladin din Bîrzăi, împreună cu pandurii Matei Melencu şi Dumitru, slugile lui I. Magheru. Ei i-au luat 1 300 taleri şi l-au căznit atît de rău, încît în 5 zile a murit. Sînt judecaţi în aprilie 1822 şi sînt condamnaţi la 5 ani închisoare (Arh. St. Buc., Condica domnească 116, p. 33—34 v).

22

5 aprilie 1821

Petrache Caragea cere comandirului Anastasie să elibereze pe cei doi panduri trimişi de el după cai de olac.

De la Petrache Caragea către comandiru,

Chir Anastasie[1], trimisăi doi panduri să-mi aducă doi cai de olac, să pornesc după ordie, că o am pornită din Bengeşti spre Oteteliş. Şi să iasă în dreptul Slătinii, fiindcă trecem la Bucureşti[2]. Şi veni unul de ne arătă că i-ai pus la opreală. De care nu puţină mirare mă coprinse. Iar, de vor fi făcut altfel, să fi venit însuţi să ne arăţi. Ci dă-le drumul. Nu mai aştepta mai mult. Vino şi dumneata pînă aici.

Petrache Caragea
1821, aprilie 5

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. LXI, doc. 24. Orig. rom.

23

5 aprilie 1821

Catastih de pîinile date zilnic ostașilor din București.

Traducere.

Întocmai cu catastihul logofătului Grigore Andronescu.
1821, aprilie 5

Pîinile pe zi	
1 100	căminarului Sava şi fratelui său, serdarului Panaite, cu 2 teşcherele, adăugate la cele 300 din 4 aprilie.
1 200	lui Gheorghe serdarul.
1 000	căpitanului Farmachi.
200	lui delibaşa Mihali[3].

[1] Probabil Anastasie Mihaloglu care comanda în aceste părţi o ceată de arnăuţi (Vezi Memoriul lui D. Protopopescu, la C. D. Aricescu, *Acte justificative* . . ., p. 40).

[2] La 7 mai sosesc la Cotroceni 400 panduri din Oltenia (*Hurmuzachi*, XX, p. 632).

[3] Delibaşa Mihali era căsătorit cu Teodora. El avea şi un frate, Apostol, a cărui soţie Stanca cere, în 1823 să împartă cu Teodora averea rămasă de la cei doi fraţi. Mihali a avut un loc pe Podul Tîrgului de afară, cu casă şi cu cafenea pe el (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1074, f. 163v.; Condica depart. de opt 894, f. 141v). În 1819 el cumpără, o casă în mahalaoa Olarilor (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei străinilor *1044*, p. 2).

La 5 martie 1821 Delibaşa Mihali primeşte de la Const. Samurcaş 210 taleri pentru 50 neferi ai săi (Arh. St. Buc., Administr. vechi, vistieria Ţării Rom., dos. 2218, f. 57). La 5 mai el se află în Bucureşti unde prinde pe un Anghel Giurgiuveanu cu hoţii şi-l trimite la puşcărie (*Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 53, p. 87).

200 lui Ghencea aga.
100 lui tufeccibaşa Buzi[1].
200 lui tufeccibaşa Dumitru.
50 lui Iovan Caramanli.
50 lui Ianacu.
50 lui Mitru delibaşa.
50 lui Sotir.
50 lui Ciolac.
50 lui Geafer.
40 cîrcserdarului Tănase.
30 lui Petru cavazul.
30 lui Tănase; 30 la isprăvnicatul Ilfovului.
30 lui Anastase.
30 lui Stavri.
30 lui Moscu.
30 lui Iani.
50 lui Chiuciuc.
200 spătăriei.
100 agiei.
80 lui Andricu căpitanul; 70 ...[2]
40 lui Iani cîrcserdarul.
250 lui Iasim căpitanul.
40 lui Gheorghe căpitanul de la hanul Filipescu.
15 lui Floropul.
20 lui Serghie.
20 lui Gheorghe Stavru.
30 lui Matei.
30 lui Ilie, pentru albanezii de la curte.
38 la fustaşi.
20 la lipcani.
35 ispravnicului curţii.
10 lui tulumbagibaşa.
15 odăiaşilor vistieriei.
30 lui Belu.
60 la patruzeci de oameni ai prinţului.
24 lui sinior Orfano.

[1] Tufeccibaşa Buzi sau Bozin, trimis la început împotriva lui Tudor în Oltenia. Al. Ipsilanti, după întîlnirea cu Tudor în Bucureşti ordonă arnăuţilor să intre sub comanda lui Bozin tufeccibaşa (N. Iorga, *Izv. cont.* ..., p. 243, 268). Se afla în relaţii cu Hagi Ianuş din 1816. În 1819 are relaţii de prietenie cu Ştefan Jifcovici unul dintre emigranţii sîrbi care ulterior apare în procesul lui D. Macedonschi cu Stana (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 352, doc. 75; 452, doc. 73).

[2] Un cuvînt indescifrabil.

10 la cinci oameni ai prinţului.
30 la isprăvnicatul Ilfovului.
200 lui Alexandru Pavlovici.
30 la pandurii lui Ghencea aga.
10 lui Grigore şi Panaite bulucbaşa.

Lumînări de seu, fasole, ceapă, sare şi altele de acestea s-au dat după cerere.

E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 84—87. Text grec. cu trad. rom.

24

Bucureşti, 5/17 aprilie 1821

Nic. Tzitziras către Const. Hagi Pop, despre situaţia din Bucureşti.

Βουκουρέστι, τῇ 5/17 'Απριλίου 1821

'Εντιμότατε κὺρ Χατζὴ Κωνστ. Πώπ

Εἰς Βιένναν

....

'Εδῶ δὲν ἔμεινεν κανένας, ὅλοι ἔφυγαν εἰς τὰ πέριξ, νεγότζιον δὲν γίνεται, ἄλλων πληρωμές. Χθὲς ἔφθασα καὶ ἐγὼ ἀπὸ ἔξω διὰ νὰ ἀπαντήσω δευτέραν σας γραφὴ (μετὰ τὴν 23 Μαρτίου) διὰ νὰ ἀτζετάρω τὴν τράταν σας. Ὅθεν εἰς τὸν ἐρχομόν μου ηὗρα τὴν ρηθεῖσαν σας γραφὴν ἀπὸ 30 τοῦ ἰδίου καὶ ἐρεγουλαρίσθην.

'Εγὼ εὑρίσκομαι εἰς Τυργοβίστι μὲ τὴν φαμιλία μου, ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ Ὑψηλάντης μὲ τοὺς στρατιώτας του θέλω μετατοπίσει ἀλλαχόθεν. Ὅλο του τὸ στράτευμα 'Αλβανίτες καὶ μαυροφορημένοι εἰς τζίρκα τρεῖς χιλιάδες, ἔχει καὶ 4 τόπια, δὲν ἠξεύρομεν ὅμως ἂν ἔχῃ νὰ διατρέξῃ ἐκεῖ πολύ.

Τὰ πόρτα Δουνάβεως ἐσφάλησαν. 'Εδῶ εἶναι μόνον ὁ Σάββας μπίνμπαση πρὸς διαφύλαξιν. Ἡ Τουρκία κατὰ τὸ παρὸν κοιμᾶται. Ὁ Θεόδωρος εὑρίσκεται ἔξω εἰς τὸ Κοτροτζένι, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐδικούς του. Ἄδεται λόγος νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν Κραϊώβα. Χθὲς ὁ μητροπολίτης ἦτον ἕτοιμος νὰ φύγῃ καὶ ἔξαφνα τὸν ἐμπόδισεν ὁ Θεόδωρος μὲ τὸ ἐἰ ῶ πόπολον, ζητώντας τον μετρητά. 'Αφανισμὸς μεγάλος ἔγινεν εἰς τὴν τζάραν. ['Απὸ] τοὺς ἄρχοντας κανένας δὲν ἔμεινεν ἀξεγύμνωτος καὶ δαρμένος ἀπὸ τοὺς 'Αλβανίτας καὶ παντούρηδες τοῦ Θεοδώρου καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμῃ καλῶς.

Μένω, σᾶς προσκυνοῦμεν πρόθυμος

Νικόλαος Α. Τζιτζίρας

[Adresa:] All sign. Haggi Constantino Popp

a Wienn

București 5/17 aprilie 1811

Prea cinstite domnule Hagi Const. Pop

La Viena

. . . .

Aici n-a rămas nimeni; toți au plecat prin împrejurimi. Negoț nu se face, nici plăți. Ieri am sosit și eu de la țară, și am găsit o a doua scrisoare de la d-voastră (după 23 martie), ca să vă achit trata. Deci la sosirea mea am găsit scrisoarea amintită a d-voastră din 30 ale aceleiași luni, și sînt în regulă.

Eu mă aflu stabilit cu familia mea la Tîrgoviște. Fiindcă însă a venit acolo Ipsilanti cu ostașii lui [1], mă voi muta în altă parte. Toată armata lui, arnăuți și mavrofori, se ridică la vreo trei mii. Are și patru tunuri. Nu știm însă dacă va rămîne acolo mult timp.

Porturile de la Dunăre s-au închis. Aici se află numai bimbașa Sava, pentru pază. Turcia pînă acum doarme. Tudor se află afară, la Cotroceni, împreună cu ai săi. Se zvonește că va merge la Craiova. Ieri, mitropolitul era gata de plecare, dar deodată Tudor cu norodul de aici l-a împiedicat să plece, cerîndu-i bani. Mare jaf s-a făcut la țară. Dintre boieri nimeni n-a rămas nejefuit și nebătut de arnăuții și pandurii lui Tudor. Dumnezeu să îndrepte lucrurile!

Rămîn și vă salut devotat

Nicolae A. Tzitziras

[Adresa:] Domnului Hagi Constantin Popp

la Viena

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, mapa 136, pach. IX, doc. grecești.

25

[5 aprilie 1821]

Magzarul boierilor moldoveni fugiți în Bucovina prin care se arată Porții că M. Suțu a dat țara pe mîna eteriștilor și cer să fie numit un alt domn.

La pre strălucitul prag a pre puternicii și hrănitoarei noastre împărății, cu genunchi plecate cutezem a ne apropie noi, pre plecații și credincioșii supuși, mitropolitu, episcopii, arhimandriții și igumenii mănăstirilor, boierii i boierenașii, mazilii, căpitanii, bulucbașii și tot norodul moldovinesc, parte bisericească și politiciască, și prin acest pre plecat magzar, întinzînd glasuri umili și înălțînd mîini rugătoare cătră cer, rugătoare pentru covîrșitoarea putere, înălțare proslăvirei și îndelungare vieții pre puternicului, îndurătorului împărat și a pre înaltului devlet, aducem ce mai lăcrămătoare arătare pentru întîmplările celi mai jalnice și nepomenite a stării întru care ne-au adus vvd, Mihail

[1] La 7/19 aprilie scrie și A. Anghelovici din Brașov că « Ipsilanti s-a retras de la București la Tîrgoviște, de teama turcilor și a domnului Callimach . . . » (Acad. R.P.R., Corepondența Hagi Pop, mapa 134, pach I, doc. grecești).

Suțul. Că precum iasti știut, purure raiaoa cea credincioasă a Moldaviei, de la epohi a închinării și alipirii sali cătră îndurare ce hrănitoare a pre înaltului devlet, nici prin cuget, nici prin mișcare, nici prin faptă au cercat a să abate vreodinioară din steferul supunerei cei drepte, fără numai mîinile sali le-au deprins în lucrarea pămîntului ca să aducă zaherele spre îndestularea cabanului, și ca să înplinească slujbe cu jerfirile raelîcului întru întîmplări și trebuințe, păzînd și o dreaptă supunere și cătră voevozii greci, pe care prea înaltul devlet îi trimite nouă ocîrmuitori și stăpînitori.

Asemine, dar, și cătră voevodul acest di pe urmă Mihail Suțul, ca cătră un domn ales și trimis nouă de către prea puternica înpărăție, aducînd semnele supunerii priste toată nădejdea, am cunoscut în sfîrșit, că pornirea asupritoarelor sale mișcări, silniceștile sale urmări, îngrozitoarelor sale purtări, nu era îndestule văpăi și rane puse pe tot ceasul asupra umărului credinții raelii moldovenești, dar sfîrșiturile sale privea spre o mai mare învicleniță tăinuire, care au și descoperit, și fără veste acum cu patruzeci zile mai înainte, iar mai ales cătră începutul lunii[1] gemadiel-ahîr, o au și pus în lucrare, pentru că din adunare oamenilor streini, bulgari, sîrbi și greci, care acest voevod începuse prin taină a scrie și a strînge cu cuvînt că urmează unii porunci înalte a pre puternicii împărății de care noi nu putem a-l întreba; dar mai în urmă, la necontenitele noastre întrebări, pricinuind că vestire nesupunerei răzvrătitorilor de la Craiova strînge într-armați pentru paza de aice.

Dintru aceşti ai săi adunați într-armați, cu care nouă nemernicilor ne aduce groazele cele mai cumplite, la începutul lunii[1] pomenite au trimis cîțiva la margine țării, și de acolo au adus pe acel ce venise, fiiu al lui Ipsilant Costandin vvd., cel mai de mult tras în Rosie, și tocmai în noaptea venirei au început a tăe cu nemilostivire pe nevinovații ehliislami, neferii beșleagîi din Eși, neguțitorii musulmani, cîți s-au aflat prin tîrgul Eșii și prin hanuri. Dar tot întru acele ceasuri ne-am pomenit cu înștiințări, că și în Galați unde iaste și schele scării[2] un Caravia grecu, cu neferii săi, pe care îl ave voevodul acesta de demult acolo supt nume de păzitoru schelii, a ucis pe Galațiserdarî, au tăet pe neferii săi cu ce mai fără de omenire milostivare[?], dar și pe toți ehliislamii neguțitori, cîți nu au putut fugind, a mîntuit viiața lor fără de veste. Dar groază au cuprins pe pămînteni, fugire au început și înprăștiare schelii i fără de veste noi boierii mari și mici și tot norodul ne-am trezit în mîinile acestor într-armați, pentru că fiiul lui Ipsilant, unit și cu voevodul și cu grecii veniți după dînsul, închizîndu-ne în oraș și păzîndu-ne a nu ne mișca, a nu ne întîlni spre sfătuire, a nu ne corispondarisi cu nime, au început a trimite oriunde se afla ehliislami spre jalnica lor jertfire, și mai cu înadinsul a invita pe toți grecii, sîrbii și bulgarii și a scrie ostași,

---

[1] În text: luminii.

[2] Probabil pentru: țării.

numiţi mîntuitorii Grechii, şi a le da portul răzvrătirii cu semnul slobozirei. Ci aceia apoi, avea slobozirea pardalilor celor mai cumplite asupra nevinovaţilor moldoveni, disbrăcîndu-i de cai, de straie şi de vreo armă ce ave pentru paza tîlharilor, căci eparhie noastră ce credincioasă au rămas numai cu fierăle plugului de pămînt în mînă, păzindu-şi de la strămoşi haractirul cel supus a raelîcului.

Aşadar, în ochii noştri, în ţara noastră, în mijlocul capitalii noastre, am văzut grozăvie ce negrăită, am văzut rîdicare steagului apostasiei cu clopotile bisericii noastre sunînd de frica răzvrătitorului, şi pe noi ocoliţi cu pază, neputînd nici a trimite vreun arz lăcrămător cătră înaltul devlet, nici vreo ştiinţă cătră pre înalţaţii muhafizi cetăţilor devletului, am stătut cu zilele în mîinile răzvrătitorilor, făr' · însă a înpreuna mîinile cu jertfa neomenirei.

Zidul care au pus răzvrătitorul de a nu pute treci nici cu trupul, nici cu arzul, ca să ne apropiem de îndurarea cea iubitoare de oameni a pragului prea puternicului nostru împărat, ne-au silit pe unii din noi a ne trage în hotarîle celi apropiete a puterilor aliate şi prieteni cu prea puternica Poartă, nu numai ca să ne depărtăm de o cugetare a însuşirii [1] cu lucrătorii răzvrătirii, dar ca să şi grăim nevinovăţie, spre a agiunge glasul moldovenesc la auzul cel plin de milostivire a pre înaltului devlet, prin streinii aliaţi.

Pentru aceasta şi unii din noi, îndată ce s-au mai depărtat Ipsilant cu adunare ce mare a într-armaţilor cumpliţi, fugind pe cîmpii ţării, alţii în hotările megieşite, iar alţii rămîind ca nişte oi jerfitoare întru neputinţă, urmînd silniceştilor slujbe, ca cu fiinţa lor în Eşi să lucreze îmblînzire sălbăticiei, păzind de a se înmulţi răul opştesc, am întîmpinat prin chipuri şi am ferit diznădăjduita stare acei desevîrşite înpreştieri a simpatrioţilor noştri, pentru că voevodul acesta, zicîndu-şi că iaste domnul cel legiuit şi de Înalta Poartă stăpînitoru ţării pomăzuit, va pedepsi pe nesupuşii voinţelor sale. Atîta numai că săracile raeli celi nevinovate, lăcuitorii ţinutului pe unde au trecut şi s-au dus în gios acei cu Ipsilant, de averea lor au rămas lipsiţi, unii omorîţi, alţii stîlciţi, alţii bagiocorîţi cu călcare familiilor, alţii de frică înecaţi, s-au şi strămutat din 6 ţinuturi, adică a Galaţilor, unde a fost grozăvie morţii în mai, pînă a nu începe în Eşi, şi a celor megieşite ţinuturi: Tecuci şi Focşenii; dar apoi a Cîrligăturii, Romanul şi Bacăul, pe unde au fost trecire ce mai mare şi nemilostivă şi în vreme primăverii, înstînginîndu-se în gătire hranii, se văd raelile şi în ticăloşie muritori de foame, pentru care ne silim spre îndreptare. Dar lacrămi vărsînd, arătăm cătră noianul îndurării cei înalte diznădăjduire norodului după o asemine domnie aspră, căci acesta nici zahirelile ce au luat pentru trebuinţile Ţarigradului, pentru care de la devlet au primit plată, nu au plătit parte ce mai multă; acesta au luat şi bani din ţară, pentru

---

[1] Probabil pentru: însoţirii.

fînul şi orzul grajdiului domnesc şi a menzilului, au luat şi natură de fîn şi orz din ţară cu silnicie şi fără plată; acesta au sărăcit mazilii, ruptaşii, niamurile şi postelnicеii cu luări silnice pentru ca să le înnoiască privileghiile ce ave; acesta au vîndut cinurile boieriilor cu o mare precupie; acesta giudecăţile le-au făcut pentru dînsul, birul cel mai mare şi folositor şi stîngere ce desevîrşită pentru pămînteni, pentru că cel ce ave dreptate, dacă nu plăte mită simţitoare, pierde stare sa, dobîndind acel ce nu ave dreptate; acesta, cu înmulţire grecilor care a adus după dînsul, cuprinzînd toate locurile slujbilor pămînteşti, au agiuns întru nemărginire înpilării moldoveneşti; acesta s-au atins şi de casele pămînteşti a lefilor şi a milelor, lăsîndu-le în lipsă şi neagiungere; acesta prin chipuri au rîdicat some de bani cu nume de împrumuturi de la boieri şi alţii, şi stîugire iaste văzută, dacă nu va fi îndurare ce înaltă. Acesta dar, astăzi, după ce s-au dat notile celi hotărîtoare din parte consulatului rosienesc şi îngrozitoare pentru următorii răzvrătirei, că nu sînt cunoscuţi şi că vor fi pedepsiţi, s-au ridicat luînd înpreună şi cuibul întovărăşirei şi casa cheltuitoare a răzvrătirei şi cu familiile lor şi cu cei uniţi în duhul apostasiei au trecut hotarul Moldovii; iar cei rămaşi într-armaţi şi hotărîţi a se trage din eparhie Moldaviei în 7 zile de astăzi s-au pornit cătră lipsire lor, căci, după aceasta, cu publicaţie cătră norod s-au zis că or fi în primejdie. Şi aşa, în numile pre înaltului devlet, am primit noi pămîntenii ocîrmuire chelerului împărătesc, şi apostaţii se izgonesc şi nu vor rămîne nici unul văzut şi cunoscut, decît numai cîţi cu credinţă n-au rîdicat arme din streini şi cu cuget curat au stat în supunere ce adîncă a raelîcului. Dar încă primindu-şi a bisericii, a legii noastre, de la Ţarigrad patriarhiceştile blăstămuri a cercetărilor celor mai cu scumpătate a tăinuitelor chipuri a răzvrătitorilor în toată această mică eparhie a noastră, cu sufletul credinţii şi cu cît iaste putinţa noastră, vom sili să se dizrădăcineze încuibare prin toate scupătate, însă slobozind glasuri rugătoare, cad moldovenii la pragul îndurării pre înaltului devlet, cu încredinţare că precum de la strămoşi, aşa şi pîră acum, am fost şi sîntem bine credincioşi şi vrednici supuşi a îndurării cei înalte.

Drept aceea să ne miluiască îndurătorul şi iubitorul de oameni înpărat, a cărui slavă fie în veci nemărginită cu ocrotire ce hrănitoare a îndurărilor sale, şi ca cătră nişte raeli, ce nu am avut cea mai mică întinare la scîrbelnici fapte, lipsind acum şi curăţîndu-se răii, şi ca să înmulţască umbrire noianului său îngrădindu-ne şi cu grabnica miluire şi trimitere a domnului celui legiuit de la pragul mărirei şi îndurării sale, că ajungînd cu întovărăşire noianului împărătesc să mîngîie ţara ce credincioasă şi întru lăcrămătoare stare adusă din pomenitele sus întîmplări, să liniştiască nişte suflete nenorocite, să tragă rugile cele mai fierbinţi de la cer, pentru proslăvire pre înaltului devlet, acel ce purure ne-au miluit şi ne-au umbrit.

Arh. St. Buc., Acte de familie, fondul Rosetti-Roznovanu A. N., CCLVI/5. Copie rom.

26

6 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită de la Cernica un cunoscător de limba turcă și să se mențină poșta pe drumul Silistrei și al Brăilei.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Fiindcă după trebuință urmează a avea un chiatip turcesc, adică loghi pe limba turcească, şi să găseşte la Cernica un armean anume Martinacu Bohor, carele nu numai are ştiință de carte şi vrednic de loghi, dar îmi este şi mie prieten. Pentru aceea, mă rog dumitali ca să binevoieşti a-l pohti prin scris din partea dumitali, cum vei socoti, ca să vie, chipzuind şi înlesnirea venirii sale cu poşte de acolo aici, şi sau la dumneatali va şădea, sau la mine aici, nu supără, ca să nu cercăm greutate la trebuința aceasta.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 6

Şi fiindcă este trebuință a nu să strămuta poştile din drumul Silistrii şi al Brăili, ca să putem înlesni trebuințile ce avem, mă rog ca să să poruncească dumnealui sinior Ioan Scufa ca barem cîte dooă căruțe să fie la fieşcare poşte, căci am a şi trimite un om într-acolo[1].

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose*..., p. 111.

27

Giorman, 7 aprilie 1821

Stamate Mărgărit către Hagi Const. Pop, despre incursiunile turcilor.

Cu plecăciune mă închin dumneavoastră.

1821 aprilie 7, Giorman

Scrisoarea dumneavoastră de la 29 martie am priimit şi foarte m-am înbucurat de facere de bine şi de neuitare. Înştiințez dumneavoastră că din mila lui dumnezeu mă aflu sănătos şi în pace pînă astăzi. Dară frică peste frică; să mai alinează cîte o zi sau două şi iară vine cîte o oardă[2] de nu ştiu ce să fac. Numai acum m-am dedat cu frică şi pînă n-oi[3] videa cu ochii,

---

[1] În *Activitatea poştei* se consemnează abia la 19 aprilie că au fost trimişi la Silistra stolnicul Borănescu şi pitarul Jianu (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 76).

[2] În text: u urdă.

[3] În text: n-ui.

nu mai cred, că toți și-au făcut conace[1] în păduri, numai eu șed aice la Dogaru. M-am mutat în pod, că mai bine mă pot apăra decît din casă, că s-au rădicat hoți și umblă noaptea a giafui. Și pentru dehele [?] mă pot apăra din pod, dară de turci nu e vorbă să stea omul cu arme, făr' decît să le iesă înăinte. Și de o cere de mîncare să le dau după vorba dumitale, că știu bine că turcu noaptea nu vine, fără ziua. Și din ce oi pote, nu m-ăi mișca de aice, văzînd cum să cruîște lucru.

Cu aceasta, rămîn al dumneavoastră plecat
Stămate Mărgărit

[Adresa:] Întru cinstită mîna dumnealui Hagi Costandin Pop, cu plecăciune să să dea, la Sibii.

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 138, doc. 19. Orig. rom. Publicat un fragment de N. Iorga, *Studii și docum.*, VIII, p. 138.

28

8 aprilie 1821

Locuitorii din Pitești dau zapis pentru întreținerea ostașilor căpitanului Simion [Mehedințeanul], rînduiți acolo de Tudor Vladimirescu pentru paza orașului.

Copie întocmai după cel adevărat [zapis]

Noi lăcuitorii ce ne aflăm cu lăcuința aici în orașul Pitești, neguțătorii, meșteri, streini și alții de orice stare și braslă, încredințăm prin această adeverință ce dăm la mîna starostii și județului acestui oraș că pentru cheltuielile ce au urmat cu hrana și mulțumirea dumnealui căpitan Simion[2] i a ostașilor dumnealui, ce au fost rînduiți de dumnealui slugerul Theodor Vladomirescu spre paza orașului nostru i a orașului Argeșului, ne-am învoit cu toții între noi, ca după catastihul ce este de orice lucruri s-au luat de la fieșcare isnaf pentru trebuința acestor ostași, ce ne-au păzit despre orice bîntuire, să-i cisluim asupra noastră a tuturor și să plătim pînă la un ban analoghia ce va ajunge pe fieștecarele, după starea și puterea sa, pînă la 6 aprilie, după hotărîrea dumnealui comandirului clucerul Costachi Ștefănescul, îndatorindu-ne cu toții la această răspundere; pentru că și noi am fost apărați despre orice alte păgubiri și bîntuiri prin ajutorul acestor păzitori. Și spre încredințare am iscălit.

1821, aprilie 8

---

[1] În text: cunoci.

[2] Din acest timp datează: „Pomelnicul dumnealui căpitan Simion, al dumnealui sluger Theodor, maior muscălesc, sud Mehedinți, cernățan: sud Argeș, Pitești, 1821 martie 22: Simion Pătru, Andrei Călina, Stanca, Ancuța, cu tot neamu" (Acad. R.P.R., ms. rom. 3467, f. 96. Publicat de E. Vîrtosu, *Mărturii noi* . . ., p. 40).

Dobri sîn boiangiu Theodorache Simionoiu Nicola Hristea Ianule Chiriac Theodor Grigoriu	Vii, care trăiesc.
Ganciu, boiangiu Cencu Dimciu Hagi Boia Dumitru, cantaragiu Theodor Ioan, bogasieru Hagi Țenea, dimpreună cu toți negutătorii	Morți

Întocmai după original.

Grigore Matheescu
1835, februarie 28

Arh. St. Buc. Administrative noi, vornicia din lăuntru, S. I, dos. 6127/1835 roşu, f. 7.

29

București, 9 aprilie 1821

Gh. Caraianopulos către Hagi Ianuș, despre situația din București și comportarea pandurilor și arnăuților.

Βουκουρέστι, 9 'Απριλίου 1821

'Εντιμότατοι κύριοί μου Χατζῆ 'Ιωαννούση Κ. Π. καὶ ἀδελφοί.

'Αποκρίνομαι εὐχαρίστως εἰς ἔντιμόν σας 3 τοῦ τρέχοντος, ἐκ τῆς ὁποίας ἄκρως ἐχάρην διότι εὐτυχῶς καὶ θείᾳ βοηθείᾳ ἐκατευοδώθητε ὑγιεῖς, ἀπαλλαχθέντες ἀπὸ τὰ ὁποῖα κακὰ πάσχουν ὅσοι ἠθέλησαν νὰ μείνουν ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχόσε.

....

'Ο σλουζάρης Θεόδωρος εὑρίσκεται εἰς Κοτροτζένι, κάθεται μὲ ἕως δύο σχεδὸν χιλιάδες στρατιωτῶν του. 'Ο δὲ 'Α. 'Υψηλάντης εἰς Τυργόβιστον, τί κάμνει ἀγνοῶ. Τὸ Βουκουρέστι ὅμως ἐρήμωσεν καὶ σχεδὸν ψυχὴ δὲν ἔμεινεν, ἐκτός τινων ψωμάδων, κρασοπώλων καὶ σιμιτζήδων. Καθημερινῶς καὶ οἱ κατζίβελοι ἄρχισαν νὰ φεύγουν. Δυστυχία μεγαλωτάτη ἐδῶ ἐπικρατεῖ, ἁρπάζουν, λεηλατοῦν κόσμον, γυμνώνουν καὶ τὰ μύρια κακὰ κάμνουν καὶ ὁ Θεόδωρος καὶ οἱ 'Αρβανίται ἄλλων ἀγάδων. Εἴθε ὁ κύριος νὰ ἡσυχάσῃ τὰ πράγματα, κάθε στιγμὴν φόβον ἔχομεν. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶχεν ὁ 'Ηλίας Νικολαΐδης γράμματα ἀπὸ κὺρ Νικολόπουλον καὶ τὸν γράφει νὰ πηγαίνωμεν ἀφεύκτως εἰς τὴν Πράζαν, διότι εἶναι κίνδυνος. Εἶχον ἐν ταὐτῷ καὶ ἀπὸ φίλον τινὰ ἀπὸ Τυργόβιστον, τὸ αὐτὸ μὲ γράφει καὶ

ἐκεῖνος. Διὸ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ Πάσχα ἀναχωρῶ διὰ τὴν Πράζαν μετὰ τοῦ Ἠλία, φοβοῦμαι πλέον ἀπὸ τοὺς μείναντας ἐδῶ κράϊδες περισσότερον καὶ πρὸς εἰδοποίησίν σας. Ἐκεῖ θέλω γράψει καὶ τὸν μπασιὰ Νικόλα νὰ ἔλθῃ.

Μὲ βαθύτατον σέβας μέ[νω]
ὁ ταπεινὸς δοῦλος σας
Γεώργιος Καραϊωανόπουλος

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας πάλιν ἐπιστρέφω ἀπ' ἐκεῖ δι' ἐδῶ καὶ θέλω σᾶς γράψει πάντα τὰ τρέχοντα.

Τὸν εὐγενέστατον ἀρχ. σερδ. μας σὺν τῇ ἀρχοντίσσῃ αὐτοῦ προσκυνῶ δουλικώτατα, φιλῶ τὸ χεράκι των, ἐρευνῶ τὴν ἀκριβαστάτην των ὑγείαν.

București, 9 aprilie 1821

Prea cinstiți domnii mei Hagi Ianuș C.P. și frații.

Răspund cu plăcere la cinstita [scrisoarea] d-voastră din 3 ale lunii curgătoare. M-am bucurat foarte mult pentru că, din fericire și cu ajutorul lui dumnezeu, ați ajuns sănătoși, scăpînd astfel de suferințele pe care le îndură acei care au vrut să rămînă aici și în altă parte.

. . . .

Slugerul Tudor se află la Cotroceni; stă acolo cu vreo două mii soldați de ai lui, iar A. Ipsilanti se află la Tîrgoviște. Ce face, nu știu. Bucureștiul este pustiu și n-a rămas aproape un suflet, afară de cîțiva brutari, cîrciumari și simigii. Au început să fugă zilnic și țiganii. Aici domnește cea mai mare nenorocire. Atît Tudor cît și arnăuții altor agale răpesc, jefuiesc și despoaie lumea și pricinuiesc o sumedenie de rele. Să dea domnul să se liniștească lucrurile, fiindcă în fiecare clipă sîntem înfricoșați.

În clipa aceasta Ilie Nicolaidis a primit scrisori de la domnul Nicolopulos, și îi scrie ca neapărat să mergem la Breaza, fiindcă este primejdie. Totodată am primit scrisoare și de la un prieten din Tîrgoviște; același lucru îmi scrie și acesta. Deci luni după paște plec la Breaza împreună cu Ilie, deoarece mai mult mă tem de craii care au rămas aici; și să fie spre știința d-voastră. Am să scriu și domnului Nicolae să vină acolo.

Cu adînc respect sluga d-voastră plecată
Gheorghe Caraianopulos [1]

Peste cîteva zile mă voi întoarce iarăși aici și am să vă scriu despre toate cele petrecute.

Salut plecat pe prea cinstitul boier, serdarul nostru, și pe soția sa, le sărut mîinile și mă interesez de sănătatea lor prea scumpă mie.

Arh. St. Buc., Corepondența Hagi Ianuș, pach. 242, doc. 8. Orig. grec.

---

[1] Gheorghe Caraianopulos era reprezentantul casei Hagi Ianuș la București.

30

[București,] 9 aprilie 1821

Chitanța căminarului Sava de banii primiți de la bresle pentru lefurile ostașilor.

Taleri		
1 000	de la breasla	băcanilor
1 076	„ „ „	bogasierilor
500	„ „ „	lipscanilor
400	„ „ „	abagiilor
440	„ „ „	șalvaragiilor
170	„ „ „	șelarilor
262	„ „ „	lumînărarilor de ceară galbenă
3 848	adecă trei miie opt sute patruzeci și opt, care acești bani i-am priimit eu, alelhisap, din lefi, acum la paști. Și spre încredințare am iscălit	

Sava Căminarul [1]

1821, april 9

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc. Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 46. Copie. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 112.

31

[București,] 9 aprilie 1821

Se adeverește că arhimandritul de la m-rea Radu Vodă a dat 1 000 taleri pentru nevoile oștirilor.

[Βουκουρέστι,] 9 'Απριλίου 1821

Γρόσια

1.000, ἤτοι χίλια, ἔδωσεν ὁ ἅγιος ἀρχιμανδρίτης ραδουλιώτης διὰ χρείαν τῶν στρατευμάτων ἀλὲλ χησὰπ καὶ ἔστω τὸ παρὸν εἰς ἔνδειξιν.

Νικόλαος λογοθέτης μητροπόλεως(;)

[1] Iscălitura în grecește.

[București,] 9 aprilie 1821

Taleri

1 000, adică una mie, a dat sfinția sa arhimandritul de la mănăstirea Radu Vodă [1] acont pentru nevoile oștirilor, iar prezenta să servească drept dovadă [2].

Nicolae logofătul mitropoliei [?]

Arh. St. Buc., Condica m-rii Radu Vodă 430, f. 142. Text grec.

32

Cîmpulung, 10 aprilie 1821

Grig. Băleanu trimite lui Al. Ipsilanti spre aprobare ciorna unui memoriu către țarul Rusiei în care arată scopul răscoalei lui Tudor Vladimirescu și cere protecția țarului pentru obținerea independenței țării și a unei cîrmuiri pămîntene.

Ἀπὸ Κουμπουλούγγι, 10 Ἀπριλίου 1821

Μέγιστε μονάρχα καὶ ἀήττητε αὐτοκράτορ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν!

. . . .

Ὥστε ἤδη ἐσχάτως, ἀπὸ τὰς πολλὰς ἀπαραδειγματίστους ἀδικίας ἀπελπισθέντες οἱ κάτοικοι τῆς Βλαχίας ἐστασίασαν, ἐν πρώτοις οἱ τῆς Μικρᾶς Βλαχίας, καὶ λαμβάνοντες διὰ ὁδηγὸν Θεόδωρόν τινα Βλαδιμηρέσκον, καὶ συνεννοηθέντες καὶ μὲ τοὺς λοιποὺς τῆς Μεγάλης Βλαχίας, ἐπροχώρησαν καὶ ἕως εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Βουκουρεστίου, κραυγάζοντες ὁμοθυμαδὸν τὰ περιστοιχοῦντα αὐτοὺς δεινά. Αὐτὴν τὴν κραυγὴν βλέποντες ἡμεῖς, ἀντέστημεν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς ὁρμὰς αὐτῶν, ἐκλαμβάνοντες αὐτὰς ὡς στασιώδεις ἁπλῶς. Ἔπειτα, γνωρίσαντες ὅτι ἡ κραυγή των δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς τυραννίδος καὶ νὰ ἀπολαύσωσι τὰ παλαιά των δικαιώματα, τοὺς ἐδέχθημεν ὡς ὁμοιοπαθεῖς μας καὶ συντελοῦντας εἰς τὸν αὐτὸν πατριωτικὸν ζῆλον καὶ σκοπὸν τῆς ἀπολαύσεως τῶν τοπικῶν δικαιωμάτων.

[1] La 31 martie 1821 mănăstirea Radu Vodă a dat 2 000 taleri pentru nevoile oștirilor respectiv ale arnăuților căminarului Sava. În anul următor mănăstirea are cheltuieli cu trupele turcești care sînt cartiruite aci (Condica m-rii Radu Vodă 430, f. 135 și 143).

[2] Însemnări de acest fel se găsesc și în condicile altor mănăstiri. Astfel, la Mihai Vodă din București s-au cheltuit „pentru arnăuți și panduri care au intrat înăuntru în mănăstire și s-au așezat, cerînd cu forța merinde: taleri 354,35" (Arh. St. Buc., Condica m-rii Mihai Vodă 247, f. 64 v.). Mănăstirea Mislea a dat „lui Duca, geremea: 1 200 [taleri]; cele luate de turci cînd m-au călcat: 3 700" (Arh. St. Buc., Condica m-rii Mislea 298, f. 189). Într-o foaie de cheltuieli a schitului Ciolan se găsește consemnat că la „1821, mai 15, m-au călcat frații noștri creștini de sub comanda hiliarhului Anastasi și Hongiuglu, la schitul Ciolan". Pe aceeași foaie s-a notat: „4 500 taleri pentru ajutorul dat casei lui Ipsilanti" (Arh. St. Buc., M-rea Banu, doc. XLV/3).

Πασίδηλον εἶναι ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι κάτοικοι τοῦ δακικοῦ ἐδάφους, αὐτόχθονες, διαφόρως κατεγυμνώθημεν, καὶ τῶν τοπικῶν δικαιωμάτων ἐκπεσόντες, ἀντ' ἐλευθέρου ἔθνους κατηντήσαμεν νὰ λογιζώμεθα σκλάβοι τῶν σκλάβων τῆς 'Οθωμανικῆς Πόρτας καὶ θύματα ἐλεεινὰ τῆς φιλαυτίας, φιλοδοξίας καὶ παρανόμου ἀκορέστου πλεονεξίας. Ὁ τόπος ἐξηντλήθη, οἱ κρατοῦντες ἡμῶν καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ὑπερευτύχησαν, καὶ οἱ παῖδες τῆς πατρίδος πεινῶσι καὶ γυμνητεύουσιν. 'Αλλ' ὁ πανάγαθος Θεός, ὁ ἐμβατεύων τὰς καρδίας τῶν τεθλιμμένων καὶ εἰσακούων τῆς ἐκ βάθους συντετριμμένης καὶ κατοδύνου ψυχῆς δεήσεως τῶν ὡς ἐν εἱρκτῇ περιωρισμένων, ἐπειδὴ καὶ ἔνευσεν εἰς τὰς φιλανθρώπους ψυχὰς τῶν πλέον ἰσχυρῶν μονάρχων τῆς Εὐρώπης νὰ συνέλθωσι θείῳ ζήλῳ ἐν Λαΐμπαχ, διὰ νὰ ἀνακαλέσωσι καὶ νὰ βεβαιώσωσι τὰ δικαιώματα ὅλων τῶν ἐθνῶν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος ἡμῶν ἤδη χηρεύει ἡγεμόνος Ρωμαίου (τῆς ὁποίας χηρείας εἴθε νὰ ἀξιωθῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα!) ὥστε κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον τύχῃ ἀγαθῇ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλυται καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα ἐγκαίρως καὶ ἐλευθέρως νὰ φωνάζωμεν εἰς ἀκοὰς φιλανθρώπους καὶ φιλοδικαίους, αἰτούμενοι τὰ δίκαια ἡμῶν. Παρακαλοῦμεν γονυπετῶς καὶ ἐνθέρμως δακρύοντες, ὦ μέγιστε μονάρχα τοῦ βορρᾶ καὶ ἀήττητε αὐτοκράτορ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, ἐπίβλεψον ὄμματι φιλανθρώπῳ καὶ εἰς τὴν ἀθλίαν ἡμῶν πατρίδα! Λυπήθητι τὴν ἐν αὐτῇ ἀνθρωπότητα πάσχουσαν τὰ καιριώτατα! 'Ανακάλεσον ἐκ τῆς δουλείας τὸ ἔθνος ἡμῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον! Τὸν σὸν κραταιὸν βραχίονα ἐγνωρίσαμεν πάντοτε ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους μας, πλὴν ἡ πεῖρα μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς δὲν μᾶς ὠφελοῦσιν ἁπλαῖ συνθῆκαι, τὰς ὁποίας ἡ τῶν Φαναριωτῶν πολύπλοκος ῥᾳδιουργία εὐκόλως τὰς διαλύει, χωρὶς νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὰς τὸ χρεωστούμενον σέβας ὡς ἱεράς. 'Ανάγκη πᾶσα νὰ ἀποσπασθῇ τὸ δακικὸν ἔδαφος μὲ τὰ φυσικά του ὅρια καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ οἰκοῦντας αὐτόχθονας ἀπὸ τῆς δεσποτείας τοῦ 'Οθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ζητοῦμεν πρᾶγμα ἀπᾷδον τοῦ ὀρθοῦ καὶ δικαίου λόγου, ἀλλὰ ζητοῦμεν ἐκεῖνο ὁποὺ ὅλα τὰ ἔθνη γνωρίζουσιν εὔλογον καὶ δίκαιον, καὶ ἡ φύσις ὡς οἰκεῖον της τὸ δέχεται, νὰ ἀποκατασταθῇ δηλαδὴ τὸ ἔθνος ἡμῶν τοῦ λοιποῦ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἔθνος παντελεύθερον, αὐτοδέσποτον, αὐτόνομον καὶ προσηλωμένον εἰς μόνην τὴν προστασίαν τῆς σῆς μεγαλειότητος τοῦ ὀρθοδόξου, φιλανθρώπου καὶ δικαιοτάτου μονάρχου πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ πατρὶς ἡμῶν μὲ ὅλα τὰ φυσικὰ αὐτῆς ὅρια ἀπὸ τῶν Καρπαθίων ὀρῶν καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, ἀπαλλαττομένων ὅλων τῶν παραλίων τοῦ Δουνάβεως μερῶν, ὅσα ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν κατεπατήθησαν ὑπὸ τῶν 'Οθωμανῶν σερχατλήδων, ἐπειδὴ καὶ ὅλη ἐκείνη ἡ γῆ, εἶναι γῆ δικαία τῆς Δακίας, ὅπου ὑπάρχουσιν ὑποστατικὰ μοναστηριακὰ καὶ ἀρχοντικά, κατὰ τὰ χρυσόβουλλα καὶ ἄλλα δοκουμέντα ὁποὺ σώζονται εἰς χεῖρας μας, καὶ ἡ τυραννικὴ βία μᾶς τὰ ἀφήρπασε. Ζητοῦμεν νὰ διοικώμεθα εἰς τὸ ἑξῆς κατὰ τοὺς νόμους καὶ ἔθιμα ἡμῶν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς δακικῆς γῆς, διῃρημένης εἰς Μικρὰν καὶ Μεγάλην Βλαχίαν, ἔχοντες ἀρχηγὸν ὁμογενῆ καὶ ὑποκείμενον τοῖς τοπικοῖς νόμοις κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἔθνους, καὶ τοπικὸν στρατὸν διὰ νὰ ἀντιπαρατάττεται καὶ νὰ ἀποκρούῃ κάθε πλεονεκτικὸν τρόπον ὁποὺ ἀλλαχόθεν ἤθελεν ἀποτολμήσει

νὰ διενοχλήσῃ τὸ ἥσυχον καὶ αὐτοδέσποτον τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐντὸς τῶν ὁρίων της καὶ νὰ πειράξῃ μέχρι τριχὸς τὴν ὁλοκληρίαν της. Ὁ Δούναβις νὰ εἶναι ὅριον ὅλης τῆς Δακίας ἀπαράβατον καὶ φραγμὸς ἀνεπίβατος ἐναντίον τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Καὶ τὸ ἔθνος νὰ ἔχῃ τὰ ἀναγκαῖα κάστρα εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Δουνάβεως καὶ ἄλλα μέρη, ὡς προπύργια ἐναντίον κάθε ἐνδεχομένης ἀπροσδοκήτου ἐπιδρομῆς καὶ δι' ἀσφάλειαν τῶν τοπικῶν ὁρίων.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀναντίρρητα ἐθνικὰ δίκαια ἡμῶν, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς, ὅλον τὸ πλήρωμα τοῦ δακικοῦ ἔθνους, ζητοῦμεν θερμῶς ἀπὸ τὰ γενναῖα καὶ φιλοδίκαια φρονήματα τῆς σῆς ἀηττήτου μεγαλειότητος (ὢ φερώνυμε ἀλέξεως ἀνδρῶν ἀδίκως καταδεδουλωμένων !) νὰ τὰ ἐπικυρώσῃ μὲ τὴν ἱερὰν αὐτοκρατορικὴν αὐτῆς ὑπογραφήν, καὶ νὰ τὰ διαυθεντεύῃ ἀείποτε μὲ τὴν ἰσχὺν τῶν ἀκαταμαχήτων ὅπλων της. Ἐπὶ τοῖς λοιποῖς μεγίστοις καὶ ἀξιεπαίνοις κατορθώμασι, τῶν ὁποίων ὁ κρότος ἀντηχεῖ εἰς τὰς ἀκοὰς ἁπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, ἂς προσθέσῃ καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦτο κατόρθωμα, τόσον δίκαιον, ὅσον οἰκεῖον τῇ τε φύ[σ]ει καὶ τῷ πλαστουργῷ αὐτῆς παντοκράτορι Θεῷ, τὸ ἀνεξάρτητον δηλαδὴ παντελεύθερον, αὐτόνομον καὶ αὐτοδέσποτον τοῦ δακικοῦ ἔθνους. Ὁ δὲ πανάγαθος Θεός, ὁ μέγας προστάτης τοῦ δικαίου, ἀντικαταπέμψοι τῇ αὐτῆς αὐτοκρατορικῇ μεγαλειότητι ἄνωθεν τὴν θείαν αὐτοῦ εὐλογίαν, καὶ διατηρήσοι τὸ κράτος αὐτῆς διαιωνίζον καὶ ὑποτάττον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Ἐκλαμπρότατε, περίβλεπτε καὶ εὐμενέστατε μοι πρίγκιψ !

Κατ' ἐντολὴν καὶ προτροπὴν τῆς αὐτῆς περιβλέπτου ἐκλαμπρότητος, συναντιλαμβανομένης μὲ ἄκρον ζῆλον τοῦ μόνου ἡμῖν ἐφετοῦ, τῆς καλῆς δηλαδὴ συστάσεως καὶ ἀπολυτρώσεως τῆς ἀθλίας ἡμῶν πατρίδος, ἐσχεδίασται τὸ παρὸν ἐμπερίκλειστον, καθ' ὅσον τὸ τοῦ ἐμοῦ νοὸς ἄπειρον καὶ ἀμβλὺ ἠδυνήθη νὰ ἐκφρασθῇ. Προσφέρω αὐτὸ μέ ὅλον τὸ σέβας εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ ὑψηλοῦ πνεύματός της, νὰ τὸ μεταρρυθμίσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τελειότερον, νὰ τὸ χρωματίσῃ μα τό πολύπειρόν της, καὶ νὰ τὸ ἐμψυχώσῃ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ κρεῖττον νὰ ἐξηγηθῇ, καὶ εὐπρόσδεκτον νὰ φανῇ εἰς τὰς φιλανθρώπους ἀκοὰς τοῦ τρισμεγίστου προστάτου τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐπιδιορθωθῇ, ἐπανήτω παρὰ τὸν πέμψαντα ταπεινὸν δοῦλον της, ἐφωδιασμένον μὲ ἔγγραφον ὁδηγίαν καὶ προσταγὴν αὐτῆς περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ μὲ βαθύτατον σέβας εἰμὶ τῆς ὑμετέρας περιβλέπτου ἐκλαμπρότητος

ταπεινὸς καὶ εὐγνώμων δοῦλος

Γρηγόριος Μπαλιάνος

1821, Ἀπριλίου 10

ἀπὸ Κούμπουλούγγι

[Adresa:] Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ περιβλέπτῳ πρίγκιπι, κυρίῳ μοι κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Κωνσταντίνῳ Ὑψηλάντῃ τῷ εὐμενεστάτῳ μοι

προσκυνητῶς.

Cîmpulung, 10 aprilie 1821

Prea mărite monarh şi nebiruite împărate al tuturor Rusiilor!

. . . .

Acum de curînd locuitorii Ţării Romîneşti, deznădăjduiţi de multele nepilduitele nedreptăţi, s-au răsculat mai întîi cei din Oltenia, şi luînd de căpetenie pe un Tudor Vladimirescu şi înţelegîndu-se şi cu ceilalţi locuitori ai Ţării Romîneşti, au înaintat şi pînă la scaunul de la Bucureşti, strigînd într-un suflet grozăviile care-i împresoară. Văzînd noi acest strigăt, ne împotrivirăm la început pornirii lor, crezîndu-i simpli revoluţionari; apoi ştiind că strigătul lor nu ţinteşte la alta decît să scape de tiranie şi să se bucure de vechile lor drepturi, îi primirăm ca pe unii cu aceleaşi simţăminte cu noi şi adăugînd la acelaşi patriotic imbold şi scop al folosinţei drepturilor pămîntene.

Este vederat că noi, ticăloşii locuitori pămînteni ai pămîntului dacic, am fost despuiaţi în fel şi chip şi căzînd din drepturile pămîntene, în loc de popor liber ajunserăm să ne socotim robi ai robilor Porţii Otomane şi nişte jertfiţi de plîns pentru egoismul, ambiţia şi nesăţioasa lăcomie nelegiuită. Ţara a fost sleită, stăpînitorii noştri şi cei din jurul lor peste măsură s-au fericit, iar fiii acestei ţări flămînzesc şi umblă goi. Dar prea bunul dumnezeu, care pătrunde în inimile celor spăimîntaţi şi ascultă rugămintea din adîncul sufletului zdrobit şi plin de durere a celor ţinuţi ca într-o închisoare, a şi făcut semn sufletelor iubitoare de oameni ale celor mai puternici monarhi ai Europei să se adune cu rîvnă dumnezeiască la Laybach, ca să vestească şi să asigure drepturile tuturor noroadelor. Şi fiindcă ţara noastră acum e văduvită de domn grec (de care văduvie de s-ar învrednici în veci!), încît din fericire în timpul de faţă zidul despărţitor al barierii s-a prăbuşit şi noi putem la timp şi slobod să strigăm la urechile iubitoare de oameni şi de dreptate, cerînd drepturile noastre, ne rugăm în genunchi şi cu lacrimi stăruitoare, o, prea mărite monarh al nordului şi nebiruite împărate al tuturor Rusiilor, întoarce-ţi privirea cu ochi iubitor de oameni şi la ticăloasa noastră patrie! Înduioşează-te şi de omenirea dintr-însa care suferă cele mai mari rele! Scoate din robie poporul nostru la vechea libertate şi autonomie! Braţul tău puternic l-am cunoscut totdeauna protector al poporului nostru, dar experienţa noastră ne-a asigurat că pe viitor nu ne vor folosi simplele tratate, pe care fanarioţii, cu iţele lor încurcate uşor le desfac şi nu poartă acestor tratate cinstea cuvenită ca pentru cele sfinte. E neapărată nevoie să se smulgă pămîntul dacic, cu hotarele sale naturale şi cu pămîntenii care locuiesc într-însul, din stăpînirea puterii otomane. Nu cerem lucru nepotrivit cu dreapta raţiune, ci cerem ceea ce toate popoarele cunosc ca raţional şi drept şi natura primeşte ca ceva firesc, să se refacă adecă poporul nostru de acum

înainte pentru totdeauna ca popor cu totul liber, suveran, autonom şi legat de singura protecţie a maiestăţii voastre, monarh ortodox, filantrop şi prea drept al tuturor Rusiilor. Să se libereze patria noastră cu toate hotarele ei naturale, de la munţii Carpaţi şi pînă la jumătatea fluviului Dunărea, liberîndu-se toate părţile riverane ale Dunării, cîte din timp în timp au fost încălcate de sarhaturile turceşti, deoarece tot acel pămînt e pămînt drept al Daciei, unde sînt moşii mănăstireşti şi boiereşti, care după hrisoave şi alte documente sînt în mîinile noastre şi tiranica silă ni le-a furat. Cerem să ne cîrmuim pe viitor după legile şi obiceiurile noastre, pe toată întinderea pămîntului dacic, împărţit în Oltenia şi Muntenia, avînd domn de acelaşi neam şi supus legilor pămîntene după alegerea poporului; şi oaste pămînteană, ca să se împotrivească şi să respingă orice încercare lacomă care din altă parte ar îndrăzni să tulbure liniştea şi suveranitatea acestei provincii între hotarele ei şi să atingă un fir de păr din integritatea ei. Dunărea să fie hotar de netrecut al întregii Dacii şi barieră de nepătruns împotriva puterii otomane. Şi poporul să aibă cetăţile trebuincioase pe ţărmurile Dunărei şi în alte părţi, ca bastioane împotriva oricărei eventuale năvăliri neaşteptate şi pentru siguranţa hotarelor.

Acestea sînt drepturile noastre naţionale de netăgăduit pe care noi, toată mulţimea poporului dacic, le cerem stăruitor de la nobilele şi iubitoarele de dreptate simţăminte ale maiestăţii voastre nebiruite (o, purtător de nume semnificativ al ajutorării bărbaţilor pe nedrept aduşi la robie), ca să le întărească cu sfînta împărătească semnătură şi să le apere întotdeauna cu puterea armelor sale nebiruite. La celelalte prea mari şi lăudabile izbînzi, al căror vuiet răsună în auzul întregii omeniri, să adaugi şi această strălucită faptă mare, pe atît de dreaptă, pe cît de proprie naturii şi creatorului ei, atotţiitorului dumnezeu, adecă neatîrnarea, libertatea deplină, autonomia şi suveranitatea poporului dacic. Iar prea bunul dumnezeu şi protectorul cel mare al dreptăţii să trimită de sus maiestăţii voastre împărăteşti dumnezeiasca lui binecuvîntare şi să păstreze puterea voastră în veci şi supunînd sub picioarele voastre pe orice protivnic şi vrăjmaş.

Prea strălucite, ilustre şi mie prea binevoitorule principe! După porunca şi îndemnul ilustrei voastre străluciri, venind cu rîvna cea mai mare în ajutorul singurei noastre dorinţi, adecă a bunei întocmiri şi mîntuirii nenorocitei noastre patrii, s-a făcut ciorna de faţă, pe cît neştiinţa şi slăbiciunea minţii mele au putut să se exprime. O înfăţişez cu tot respectul criticii înaltului dumitale spirit, ca să o prefaci cît mai bine şi mai desăvîrşit, să o colorezi cu multa dumitale experienţă şi să o însufleţeşti atîta, încît să fie mai bine lămurită şi bine primită şi să pară mai plăcută auzului filantropului protector

de trei ori cel mai mare al patriei noastre. Şi după ce va fi îndreptată să vie înapoi la plecatul dumitale rob, prevăzută cu îndrumarea înscris şi cu porunca dumitale în privinţa a ceea ce este de făcut. Şi cu cel mai adînc respect sînt al strălucirii voastre ilustre smerit şi recunoscător rob.

Grigorie Băleanu
din Cîmpulung
1821, aprilie 10[1]

[Adresa:] Prea strălucitului şi ilustrului principe, domnului domn Alexandru Constantin Ipsilanti mie prea binevoitor, cu închinăciune.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 124—127 v. Text grec.

33

11 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu răspunde marelui vistier că a luat cunoştinţă de intrarea turcilor în ţară şi îi cere să dispună ca satele de pe marginea Dunării să fie mutate în interiorul ţării.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitale.

Am cetit pitacile ce mi s-au trimis de către dumneatali[2], care, precum mi se porunceşte, iată le şi trimisei înapoi, urmînd şi cu plecat răspuns asupra aceştii vestiri că noi avem la Zimniţa pe chir Pancu[3], om vrednic şi cu feciori îndăstui, precum şi la Ruşi de Vede pe sluger Dimitrie Borăscu asemenea, de la carii nu am primit acest fel de vestire.

Cînd de la numiţi ne vom adeveri, atunci vom pune în orînduială după cum vremea ne va povăţui şi trebuinţa va cere.

Dar cu toate acestea mă rog ca dumneatali să trimiţi porunci pe la toate isprăvnicaturile pentru satile ce sînt pe margine, ca să le arădice cu toate ale lor, trăgîndu-le cale dăpărtată de 20 ceasuri de margine, unde să le aşeză bine şi la loc larg, ca să aibă a-şi pune sămănăturile şi a-şi face celelante agoniseli, întru care să-i şi îndemneze cu tot dinadinsul.

Aceasta, şi de este adevărată şi de nu vestirea, bine este să se urmeze.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 11

---

[1] Există un alt memoriu al boierilor scris din Bucureşti în aprilie, fără precizarea zilei, prin care se cerea ajutor pentru a curăţi ţara de „monştrii turbaţi" (Acad. R.P.R., ms. rom. 1220, f. 40 v.—41. Text grec.).

[2] Este vorba de înştiinţarea unor boiernaşi din Ruşii de Vede cu privire la incursiunea turcilor în oraş în noaptea paştilor şi de raportul ispravnicului de Teleorman, Marin Butculescu, în aceeaşi chestiune (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . ., p. 112—114).

[3] Pancu Hagi Hristu a fost însărcinat de Eterie cu organizarea trecerii eteriştilor peste Dunăre (E. Vîrtosu, *1821. Date* . . ., p. 66—70).

Pentru mai multe este trebuință să vorbim prin grai. Te rog să iai osteneală după prînzi pînă aici.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 114—115.

34

11 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu intervine pe lîngă marele vistier pentru ușurarea clăcii satelor din plaiul Dîmbovița, precum și a dărilor țiganilor domnești și ale masalagiilor.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Dintr-aceste trei alăturate jălbi să va da dumitali curată pliroforiie, pentru care și mă rog dumitali a binevoi însă satilor din plaiu Dămbovița să să poruncească: vătafii pentru clacă a nu-i supăra mai mult decît cîte parale zece de casă, iar vorniciia să stea deocamdată pînă ce va veni vremea cînd iarăși după vechiu obiceiu să urmeze, iar nu cu a-i supăra mai mult.

Țiganii domnești să dobîndească oareșcare ușurare și mîngîiere a cunoaște și iei silința întru care ne aflăm spre îndreptarea supă[ră]rilor celor peste putere și a avea tragere de inimă întru răspunderea celorlante cîștiuri.

Masalagii asemenea să-și cîștige oareșcare mîngîiere și îndăstulare dreptății lor și fiindcă ne este și nooă aici trebuință de păcură, atît pentru unsul roatelor tunurilor și căruțelor celorlante, cît și pentru a avea și aici să aprindem masalale la vreme, cînd trebuința va cere a lumina strejuirea ce să face, mă rog să ni trimiță o bute de păcură și doi masalagii cu 4 masalale.

Pentru rămășăța dăjdii trecute satelor s-au arătat prin grai de aici atît trebuința ce urmează cum și datoriia ce o are a o răspunde [1].

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă.

Theodor

1821, aprilie 11

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 115—116.

35

11 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună aprovizionarea trupelor cu pastramă în loc de carne proaspătă de vacă.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Pentru madeaoa cărnii în tot chipul socotindu-mă și gîndindu-mă de a găsi vreun mijloc ca și ostași să rămîie mulțămiți și țara să nu simță greutate

---

[1] Vezi proclamația din [20 martie] adresată locuitorilor din județe.

şi povară multă, mai vîrtos că acum sînt vacile cu totu slabe şi nu aduc spor ci numai capete multe să taie, am găsit aceasta ca să împlinim trebuința cu păstramă, carne. După pliroforiia ce am luat, am înțeles că să poate cumpăra cu zece parale oca, s-ar putea iconomisi şi mai cu prelungire plata.

Nu ştiu de să va găsi cu cale, şi de către dumneatali aceasta. De să va găsi cu cale, mă rog să iai vorbă şi cu prea sfinţiia sa părintele mitropolit şi să să puie în lucrare, adică să să cheme negutători capanlîi şi să să îndatoreze a aduce *o* sută de *mii* oca păstramă, dîndu-li-să răvaşu țării pentru plată cu vreun soroc. Căci nici să poate strica, este şi mîncare gata, de nu cere nici un fel de cheltuială, nici lemne. Iar vacile să să împlinească prin cellant mijoc, ca cu bani lor să să plătească pastrama. Ci să am cinstit răspunsu dumitali.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă.

Theodor

1821, aprilie 11

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 116—117.

36

12 aprilie 1821

Arz către paşa de Giurgiu pentru trimiterea unui reprezentant turc care să asculte plîngerile norodului.

Anul 1821, aprilie 12

Arzul lăcuitorilor prințipatului, ce s-au trimis la paşa de la Giurgiuvul.

Prea înaltule şi milostivule paşa, efendin al Giurgiovului!

Rîvna, credința şi supunerea noastră şi a strămoşilor noştri către prea puternica, milostiva şi a noastră hrănitoare împărăție au fost, este şi va fi în toată vremea cunoscută şi mărturisită.

Dar, fiindcă acum s-au ivit mulțime de norod într-atît pătimaş de jafurile şi nedreptățile ce au cercat, încît au ajuns la cea din urmă dăjnădăjduire şi voieşte a-şi arăta plîngerile şi tînguirile sale prea puternicei împărății şi a-şi dobîndi milă şi dreptate de la milostivirea împărății prin mijlocirea înălțimii tale, cunoscînd fireasca bunătate şi adîncă înțelepciunea înălțimii tale, ce ai arătat către țară într-aceste răzvrătiri, ne rugăm cu umilință să te milostiveşti de a ni să trimite fără zăbavă un efendi din cei mai de aproape credincioşi şi iscusiți ai înălțimii tale, carele să ştie ori greceşte sau rumîneşte, de va fi prin putință, iar de nu, să ştie şi numai turceşte, spre a da ascultare plîngerilor şi dreptăților ce cere acest ticălos şi năpăstuit norod credincios şi supus prea puternicei împărății. Care plîngeri, ascultîndu-se de

către acel efendi, să facă tacrir către înălţimea ta, ca înălţimea ta să mijloceşti cu milostivire către prea puternica împărăţie pentru el.[1]

Întocmai după cea scrisă în condica domnească din cele priimite de la logofeţia dreptăţii supt no. 93, la fila 197.

Şeful secsii al 3-lea, paharnicu Iord[ache] Creţeanu.

Acad. R. P.R., ms. rom. 323, f. 248. Copie rom. cont. Arh. St. Buc., Condica domnească 93, f. 197 v. Publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative . . .*, p. 139; şi de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, f. 79—80; *Hurmuzaki*, X, p. 565.

ANEXA 1

la documentul nr. 36

Către tine, cel ce lăcuieşti în Bucureşti, prea cinstitule mitropolite şi episcopi şi ceilalţi boieri.

Vă întrebăm de sănătate şi vă facem de ştire că am primit scrisoarea voastră cea coprinzătoare că, precum aţi văzut de la părinţi şi ştiţi, aşa şi voi în supunere aflîndu-vă, fiindcă v-aţi dejnădăjduit văzînd neamul rumînesc căzut în nedreptăţi şi în jafuri, de aceea [prin] rugăciunile voastre cereţi să să facă arătat înaltului devlet şi ne-aţi scris ca să mijlocim spre a să trage asupra voastră împărătească musadea şi vă rugaţi ca să vi să trimiţă un efendi, spre a arăta plîngerile voastre. Întru adevăr, a vi să face musadea la cererea voastră cu cuviinţă este (sau este a înţelegeri) şi omul acesta, care are a să trimite ca să ia bună pliroforie pentru stare şi după ce să va face cunoscut că aveţi nescai dreptăţi în pricina voastră a le arăta devletului este datorie a vecinătăţii, însă precum scriţi în magzarul vostru, făr' de a lua chipul şi drumul strămoşilor voştri şi făr' de a vă găsi în vreun lucru care să fie împotrivă voinţii devletului şi făr' de a călca nicidecum pre săracă raia şi pre cinstiţii locuitori şi să popriţi pre aceia care hrăpesc şi despoaie pre săraci şi satele rumîneşti şi ca să rămîe în calea supunerii în care să află, ca să nu iasă dintr-însa. Spre aceasta unii pre alţii vă invitaţi, iar pre cei ce s-au adunat acum apostaţi, zorbale şi vrejmaşi şi turburători, atît în Bucureşti cît şi împrejur, să-i ocoliţi şi să-i călcaţi şi pre cei ce s-au speriat şi s-au înfricoşat din raiele, în tot chipul dîndu-le esnighet şi ocrotire, pre toţi aceştia să-i mîngîieţi şi să-i odihniţi şi să-i adăpostiţi. Atuncea şi regiao voastră dăn partea mea va fi primită şi toată cererea să va asculta, cerutul efendi trimiţîndu-să către voi, carele după ce să va încredinţa bine, întocmai după cererea voastră veţi [avea] spre ajutoru-vă tot isneghetul şi

[1] Arzul a fost întocmit în urma sfatului dat lui Tudor Vladimirescu de căminarul Alecu Aslanoglu, venit la Cotroceni de la Giurgiu, ca trimis al caimacamilor domneşti. Arzul a fost trimis prin acelaşi Al. Aslanoglu (*Hurmuzaki*, XX, p. 609), în ziua de 12 aprilie, însoţit de două agale cu care a venit de la Giurgiu (E. Vîrtosu, *1821. Date . . .*, p. 75).

merhametul, şi mijlocire şi cererile voastre să vor face arătate, şi pentru dînsile ne vom ruga şi în cea mai după urmă precum mai sus vă scriem.

Mijlocirea noastră intrînd în urechile voastre, de vă veţi porni într-acest chip rugăciunea şi regiao voastră, spre a vi să face în tot chipul musadea, nu tăgăduim şi, spre a mijloci noi către înaltul devlet, nu să va face lenevire şi trecere cu vedere. Aşa dară ştiind, după aceea ştiinţă această scrisoare a noastră către voi s-au făcut.

Acad. R.P.R., pach. DCCCVII (fost ms. rom. 1065), f. 100. Copie rom. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 120—121.

ANEXA 2

la documentul nr. 36

[Aprilie 1821]

Primind înaltă scrisoarea mării tale, poruncitoare noao, cu mare cinste am sărutat-o, cerînd de la dumnezeu adăogare zilelor prea strălucitului şi prea puternicului nostru împărat şi lungire de zile şi de norocire înălţimii tale! Slugile înălţimii tale încă de la strămoşi fiind hrăniţi cu mililе prea înaltului devlet, obştescului făcători de bine, şi de-a pururea gata a săvîrşi prea înaltele porunci, puind toată silinţa şi osîrdia spre cele plăcute, şi atît noi cît şi toţi săracii raele ce să află în Ţara Romînescă, înpărătescul cheler, nici odinioară din calea supunerii nu ne-am abătut. Aşa fiind, noi, robi plecaţi ai înaltului devlet, nu sîntem la îndoială că atît înaltul devlet, cît şi prea strălucitele regealuri voiesc să ne bucurăm totdeauna de dreptăţile noastre, cîte prea puternica sa mărire noao ni le-au întărit. Cu toate că şi mai în trecutele zile, prin mahzar al nostru, în scurt am arătat cea desăvîrşită ticăloşie întru carea le-au adus domnii cei orînduiţi, haini fiind şi chiar Înaltei Porţi şi vînzători aceştii ţări, iară îndrăznim să le arătăm înălţimii tale, fierbinte rugîndu-ne ca prin tacrir să o faci cunoscut către prea Înalta Poartă, cu acest chip şi să mijloceşti a o porni spre milostivire către noi.

Fieşcare domn nou, în venirea sa, mîngîie pre toată raiaoa ce lăcuieşte într-acest împărătesc cheler, cu cetirea împărătescului hatişerif, şi auzind dovalele noastre ale tuturor, cele pentru vecinica neclătire a înaltului devlet, în loc să ne ocrotească cu dobîndirea dreptăţilor noastre, el ne lasă lipsiţi, şi ca lipitoarea suge sîngele săracilor raele şi după ce ne aduce în desăvîrşită ticăloşie şi golătate, hainul şi nemulţămitorul, fuge.

Ţara Romînească de cînd s-au supus Înaltei Porţi, arătatu-s-au vreodinioară vreunul din raele hain împărăţiei? Iar din domni cunoaşte ca adevărat împărăteasca sa mărire pre haini, ale căror necuviincioase şi chiar împotriva prea Înaltei Porţi herecheturi ne-au făcut ca să nu mai avem către dînşii credinţă, nici ca să cerem prin mijlocirea lor dreptăţile noastre de la prea Înalta Poartă, a noastră milostivă hrănitoare.

De aceea şi am îndrăznit mai în trecutele zile să cerem un credincios şi sozagnar-efendi, om al înălţimii tale, căruia să încredinţăm plîngerile noastre şi prin carele să ne rugăm înălţimii tale ca să binevoieşti a mijloci către prea Înalta Poartă pentru mîntuirea şi odihna noastră, a căruia om venire aşteptîndu-o, am aflat că din părţile Nicopoli şi Cule, ieşind cîţiva din eschiale, au despoiat şi au omorît pă mulţi din săracile raiale a Ţării Rumîneşti, siluind şi multe fecioare înlăuntrul bisericilor noastre, lucru cu totul necuviincios şi împotriva prea înaltei porunci, în vreme ce nimeni dintr-această raia n-au îndrăznit să arate cea mai mică împotrivire, ci ca nişte credincioşi şi supuşi au suferit această răutate şi cruzime nesuferită.

De acest lucru, cu totu împotriva voinţii înălţimii tale, încredinţîndu-te înălţimea ta, ne rugăm ca să scrii către luminaţii paşale după la împărăteştile serhaturi, ca să facă zapt şi să oprească pă acest feliu de eschiale de a mai trece în pămîntul Ţării Rumîneşti şi de a mai pricinui acestui dumnezăesc ecmanet pă lîngă alte ticăloşii şi aceste răutăţi. Şi, dînd ascultare la cele scrise într-acest al nostru arzuhal şi la cele ce s-au făcut havale a le arăta prin grai cei trimişi oamenii înălţimii tale, să te milostiveşti asupra stării noastre şi să trimiţi cu un ceas mai nainte omul înălţimii tale cel cerut, ca să mîngîie raiaoa carea, avînd buna nădejde că i să va asculta rugăciunea să va întoarce fieşcare întru ale sale. Căci într-alt chip, cu neputinţă este să să odihnească, cu toate că noi destul i-am povăţuit şi-i povăţuim în toate zilele, dar nimenea nu ne ascultă. Şi acest mehtup l-am cetit în auzul tuturor, carii strigă cerînd omul înălţimii tale ce zicem, căci mai mult sînt bucuroşi să sufere sabie împărătească, decît cele ce au suferit pînă acum de la hainii împărăţiei, încredinţaţi fiind că prea milostivul împărat nu va ierta să jărtfească un norod credincios şi nevinovat ca să mulţumească lăcomia hainilor şi nemulţumitorilor, ale cărora rele cugetări şi pornire vrăjmăşască şi acum de curînd luminat s-au dovedit!

Acad. R.P.R., pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 122, 136. Ciornă. Publicat de E. Vîrtosu, *1821. Date* ..., p. 96—98.

37

12 aprilie 1821

Divanul Moldovei laudă pe banul Ioan Miclescu pentru că a liniştit pe locuitorii din ţinutul Vaslui şi i-a făcut să-şi lucreze pămîntul.

Boierii divanului Moldavii cătră cinstitu dumnealui banul Ioan Miclescul,

S-au primit scrisoarea dumitale din 8 aceştii luni. S-au înţălesc cu pătrundere toate cele cuprinsă asupra lucrărilor dumitale întru linştirea lăcuitorilor celor tulburaţi de întîmplările de faţă şi întru silinţa dată la lucrarea pămîntului.

Şi lăudăm rîvna şi sîrguinţa dumitali, mai cu dinadinsul pentru că să vede de la sate cugetarea şi simţirea ce patrioticească, fără de alte îndemnuri.

Urmează dar ca şi de acum îndoit să mergi, să nu te odihneşti, pînă nu vei vedea cvartalul încredinţat dumitale în liniştea cea cu temei şi sfîrşitul arăturilor cu [mai] multă sporire decît în alţi ani, a tot lăcuitorul, întru încredinţare că prin această datornică săvîrşire dovedind simţire ce de adevărat patriot [te] vei învrednici şi răsplătirilor celor cuviincioasă unui asămine jărtviri.

Veniamin mitropolit
Balş logofăt, Suţul vistier [?]
Const. Canta vistier,...... [1] ...... [1]

1821, aprilie 12

[Adresa:] Boierii divanului Moldaviei către cinstit dumnealui banul Ioan Miclescul. Vaslui.

Acad. R.P.R., doc. DCXXI/202. Orig. rom., cu pecete mică în ceară roşie, cu numele I. (sau G.) Drăghici, cu o copie modernă în cerneală roşie.

38

13 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dea dispoziţii ispravnicilor de judeţe să aşeze pe locuitorii ce se refugiază de la Dunăre pe locuri arabile şi bune pentru păşunat.

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Multe din sate au venit, jăluindu-să pentru băjăniile ce au poposit pe la dînşii, că le fac multe supărări la arături şi fîneţe, călcîndu-le cu carăle şi vitile, cum şi la păduri, branişti şi la altile.

La aceasta urmează ca să avem mare îngrijire, ca de un lucru întru care reazămă hrana oamenilor, făr' dă care sînt periţi cu totu.

Pentru de a nu cădea în ticăloşiie, de aceia mă rog dumitali ca să să poruncească la toate judeţile, unde să vor fi întins băjănii, ca să iasă într-adins unu din dumnealor boieri ispravnici a le rădica, de a nu aduce supărare bucatelor şăzătorilor şi, făcînd socoteală cu tacmin de 24 ceasuri depărtare de Dunăre, să-i aşeze la locuri largi şi să le dea locuri şi pentru păşunea vitelor şi pentru arături, întru care să-i şi îndemneze a să apuca de munca pămîntului. Asemenea să îngrijească dumnealor ispravnicii judeţilor şi pentru satile judeţului dumnealor, ca să rădice satile toate cu apropriiere de margine iarăş cu mijlocu de sus şi să le aşeză cum să zice mai sus. Şi să am cinstit

---

[1] Iscălituri indescifrabile.

răspunsul dumitali. Dar acestea, trebuință fiind a să pune în lucrare în grab, mă rog să nu să zăbovească.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821], aprilie 13

Dar prea grabnică trebuință este ca satile ce nu să vor fi tras să să tragă în grab.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 117—118.

39

13 aprilie 1821

Marele vistier cere ispravnicilor de Buzău să-i trimită veşti despre situația din județ.

De la vistierie către dumnealor boierii ispravnici sud Buzău.

Vreme este de cînd de acolea de la dumneavoastră nu s-au văzut nici o scrisoare aici ca să ştim ce să face şi ce să urmează pe acolea. De aceea iată să trimite acest într-adins lipcan cu care numaidecît să-mi înştiințați dumneavoastră curat cum vă aflați acolea, ce urmare să face, precum asemenea şi ce ştiință aveți despre partea mărginii şi ce să face şi să urmează în Moldova, căci trebuie să avem toată ştiința, ca să ştim şi noi.

Vel vistier

1821, april 13

De la vistierie către dumnealor boierii ispravnici ot sud Buzău.

Acad. R.P.R., doc. CL/56. Orig. rom., cu pecete mare în ceară roşie.

40

13/25 aprilie 1821

Raport de la Constantinopol asupra ecoului evenimentelor din Țara Romînească şi măsurilor preconizate de Poartă.

13/25 ᾽Απριλίου 1821

᾽Ανωνύμου πρὸς ἀνώνυμον ἐπιστολὴ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως.

Δὲν εἶναι σφάλμα μου ὁποὺ δὲν σᾶς ἔγραψα, ἐπειδὴ διεδόθη λόγος πὼς καθ᾽ ὁδὸν θὲ νὰ ξεγυμνώνουν κουρριέρηδες, τὸ ὁποῖον μὲ τὸ νὰ ἔφερε ταραχήν, τὸ ἠρνήθη ἡ Πόρτα καὶ ἐμήνυσε μάλιστα ὅτι αἱ πόσται τῶν ἄλλων δὲν ἔχουν τί νὰ ὑποπτευθοῦν. Ὅθεν ἰδοῦ ὁποὺ σᾶς γράφω ἄφοβα αὐτὸ τὸ χόβι.

Τὸ δεβλέτι εἶναι τεθλιμμένον διὰ τὰ ἀνέλπιστα κακὰ ὁποὺ τρέχουν καὶ ὅσοι ριτζάληδες ἦτον πρὸ ὀλίγου εἰς μασλαχάτι, καὶ ὅσοι εἶναι τώρα, τρέμουν, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς εἶναι τόσον θυμωμένος, ὁποὺ κανένας δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ὁμιλήσῃ, καὶ ρίχνει τὸ βάρος εἰς αὐτοὺς ὁποὺ ἀπέβλεπον εἰς τὰ πάθη καὶ ἰντερέσα τους, καὶ δὲν οἰκονόμησαν καλὰ τὰ πράγματα καὶ τοὺς σκοπούς του. Ὁ θυμός του αὐξάνει μάλιστα ὁποὺ πολλαὶ καταχρήσεις ἔγιναν γνωσταὶ εἰς τὴν ρωσσικὴν πρεσβείαν, ἡ ὁποία φωνάζει διὰ τὰς ζημίας τῶν τόπων, λέγοντας ὅτι μὲ πολλὰς θυσίας χρόνων καὶ αἱμάτων τοὺς διαφθεντεύει ἡ αὐλή του. Οἱ ριτζάληδες καταγίνονται νὰ ρίψουν τὰ σφάλματα εἰς τοὺς αὐθέντας καὶ τὸ περισσότερον εἰς τοὺς μπογιάρηδες, ὁποὺ ἑνωμένοι, δὲν ἄφησαν τρόπους νὰ μὴν ἐφεύρουν διὰ νὰ αἰσχροκερδήσουν, καὶ ἀπ' αὐτὰ ἐγεννήθησαν εἰς τὸν λαὸν ἡ τόση δυσαρέσκεια καὶ ἀποστασία. Λέγουν μάλιστα ὅτι ἂν δὲν ἔφερναν τοὺς πτωχοὺς συμπατριώτας των εἰς τόσην ἀπελπισίαν, ποτὲ ἕνας μηδαμινὸς Βλαδιμηρέσκος δὲν ἠμποροῦσε διὰ μιᾶς νὰ κινήσῃ τὸν λαὸν εἰς ἀποστασίαν. Ἀναμεταξὺ τῶν ριτζάληδων κάθε ἡμέραν σχεδὸν γίνονται μουσαβερέδες, καὶ συμπαρευρίσκονται πάντα καὶ οἱ δύο καζασκέρηδες. Κοντὰ εἰς ἄλλα πολλὰ ἔμαθα ἀπὸ τὸν μουχουρδάρην τοῦ προστάτου μου [α], ὅτι σχεδιάζουν τρόπους πῶς νὰ ἐκλείψῃ εἰς τὸ ἑξῆς κάθε πρόφασις καταχρήσεως. Οἱ περισσότεροι ἔδωκαν γνώμην ἂν μείνουν καθὼς ἦτον οἱ τόποι, νὰ βιάζουν τοὺς αὐθέντας νὰ ἀφήνουν ἐδῶ ἐνέχυρον ὅλην τὴν κατάστασίν των, καὶ ἕνα δύο τῶν παιδιῶν τους, ἢ ἂν δὲν ἔχουν παιδί, τὴν δόμναν, ὥστε ὁποὺ ὅ, τι ἀκολουθήσῃ, νὰ ἀποκρίνωνται μέχρι ζωῆς. Εἰς δὲ τοὺς αὐθέντας νὰ δώσουν δύναμιν καὶ πληρεξουσιότητα, διὰ νὰ μεταχειρίζωνται μὲ αὐστηρότητα τοὺς ἀπειθεῖς ἄρχοντας. Οἱ αὐθένται νὰ εἶναι ὑπόχρεοι νὰ παρατηροῦν μέχρι τριχὸς τὰ τρακτάτα καὶ νὰ ὑπερασπίζωνται τὸν λαόν. Νὰ παίρνουν καὶ οἱ αὐθένται κάθε ἀσφάλειαν ἀπὸ ὅσους ἄρχοντας μεταχειρίζονται εἰς τὸ μασλαχάτι τοῦ τόπου, νὰ περιμαζώνουν αὐτοὺς καὶ νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παιδεύουν καὶ νὰ πωλοῦν τὴν κατάστασίν των εἰς μεζάτι, διὰ νὰ πληρώνουν κάθε ἀδικίαν καὶ ἁρπαγὴν ὁποὺ ἤθελαν κάμει, καὶ ἔτζι νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ πάρουν ὀβολὸν περισσότερον ἀπὸ τὸ διατεταγμένον. Αἱ ἀναφοραί των ὁποὺ δὲν ἀποβλέπουν εἰς τὸν κοινὸν λαόν, νὰ εἶναι ἄκυροι. Καὶ πάλιν ὅτι ἀναφορὰ γίνῃ, νὰ τὴν στείλῃ ὁ αὐθέντης ἐδῶ, καὶ νὰ στείλῃ καὶ κόπιαν ὁ κόνσουλας εἰς τὸν ἐλτζήν, διὰ νὰ τρατάρεται πρῶτα ἐδῶ καὶ νὰ ἀποφασίζεται. Ὁ μητροπολίτης καὶ οἱ ἐπίσκοποι νὰ διδάσκουν τὸν λαὸν τὴν εὐπείθειαν καὶ ὡς κεφαλὴ τοῦ ἔθνους των νὰ χρεωστοῦν νὰ ἀναφέρουν πρὸς τὸν αὐθέντην κάθε ἐπιβουλὴν καὶ ἴντριγα, εἰδεμὴ ὁ αὐθέντης μὲ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ σφάλματός των νὰ τοὺς ἐξώνῃ. Φρονοῦν ὅτι ἡ Ρωσσία δὲν θέλει ἀντισταθῇ εἰς αὐτά, α[ον] ἐπειδὴ ἀλλέως τὰ τρακτάτα δὲν βαστιοῦνται καὶ β[ον] δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαφθεντεύῃ τὴν ἀρχοντολογίαν. Μάλιστα ὁποὺ διὰ τῶν καϊμακάμηδων ἰδεάσθη τὸ δεβλέτι, ὅτι οἱ ἄρχοντες ἔχουν πολλὰ δυσαρεστημένους τοὺς Ρώσσους διὰ διάφορες ἴντριγες, ὁποὺ δὲν ἠμπόρεσα νὰ μάθω. Ὁ Βιδὶν μουχαφίζης καὶ ὁ Ἀδὰ μουχαφίζης ἔγραψαν πάρα πολλὰ κατὰ τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ἀρχόντων, ὀνομάζοντές τους ντερε-

---

[α] Τοῦ Χαλὲτ Ἐφέντη.

μπέγηδες καὶ χαΐνηδες καὶ δικαιολογοῦν τὰ ὅσα ἐφανέρωσεν ὁ Βλαδιμηρέσκος ὡς ἀληθέστατα, λέγοντες ὅτι εἰς αὐτοὺς χρειάζεται κιλίτζι, κιλίτζι. Οἱ ριτζάληδες εἰς αὐτὸν τὸν πλάνον κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται, ἔχουν ἀκόμη καὶ ἄλλους κλάδους, στοχαζόμενοι μὲ τοῦτο νὰ δείξουν εἰς τὸν βασιλέα τὴν φιλοδικαιοσύνην τους καὶ τὴν ἀθωότητά τους εἰς τοὺς Ρώσσους, ἐπειδὴ τρέμουν νὰ μὴν τοὺς ὀνομάσουν αἰτίους εἰς τὰς ἁρπαγὰς τοῦ τόπου. Ὡς τόσον ἡ ἀναρχία ὁποὺ τρέχει εἰς τοὺς τόπους, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Βλαχίαν, τοὺς κατασυγχύζει, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν πρόχειρα στρατεύματα νὰ προφθάσουν, καὶ ἀπὸ ὅπου ἐδιορίσθησαν, μήτε σωστὰ ἠμποροῦν νὰ ἔλθουν, μήτε ὀγλήγορα, καὶ βλέπουν μὲ πολλὴν λύπην πῶς δίδουν καιρόν εἰς τοὺς ἀποστάτας νὰ δυναμώνωνται. Ὑποπτεύονται μήπως εἶναι ἀναμεταξὺ καὶ τακτικοὶ σολδάτοι. Μὰ ἂν δὲν εἶναι καὶ τέτοιοι, οἱ Ὑψηλάνται καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἶναι πολεμικοὶ καὶ γνωρίζουν τὴν τέχνην, διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦν νὰ τελειώση τὸ κακὸν μὲ καμίαν νεγοτζιατζιόνε. Λέγουν ὅτι ἂν πολεμήσουν καὶ ἀποτύχουν, εἶναι ὀλέθριον καὶ ρεζελέτι μεγάλον, μὰ ἂν ἐπιτύχουν, τὰ στρατεύματά των ἁρπάζοντας καὶ σκοτώνοντας ἀθῴους, θὲ νὰ δώσουν τόσας λαβὰς καὶ αἰτίας εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ τόπου, ὁποὺ θὰ γεννηθοῦν χειρότερα κακά. Ὁ βασιλεὺς ὅμως ἐπιμένει καὶ ζητεῖ ὀγλήγορα τὴν διόρθωσιν καὶ δοκιμάζει ἀγῶνα βλέποντας τὰ πράγματα ἀπὸ παντοῦ στενὰ καὶ ὕποπτα. Ἂν τὰ πράγματα ἔλθουν ἐνάντια, ὁ Βλαδιμηρέσκος γλυτώνει καλά, εἰδεμὴ εἶναι ἀπόφασις νὰ κοπῇ εἰς τέσσερα κομμάτια. Τὰ σερχάτια ἐπροστάχθησαν νὰ τὸν οἰκονομοῦν. Ὑπόκεινται εἰς κίνδυνον καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ εἶναι εἰς τὸ τοπ ἀγιζὶ ὅσοι ἐστάθησαν αἴτιοι νὰ προξενήσουν τοῦ λαοῦ τὴν δυσαρέσκειαν. Εἶναι ἄθλιος ὁ Καλλιμάχης, α[ον] διότι δὲν ἠξεύρει ἂν ζήση καὶ β[ον] διότι λαμβάνει συχνὰς δολερὰς ἰνστρουκτζιόνας, ὁποὺ ἂν ἐπιτύχουν τὰ πράγματα, κάκιστον καὶ νὰ τὰς ἐνεργήση καὶ νὰ μὴν τὰς ἐνεργήση. Ὅλοι ἐδῶ εἶναι τεταραγμένοι διὰ τὴν ὑποψίαν τῆς ἀποστασίας τῶν ρεαγιάδων καὶ δὲν ἠξεύρουν τί νὰ ἀποφασίσουν καὶ τί νὰ κάμουν. Ἂν ἴσως δώσουν ἄδειαν νὰ κόψουν τοὺς ρεαγιάδες, τότε θὰ φέρουν εἰς ἀπελπισίαν ὅλους, καὶ γίνεται τὸ πᾶν ἄνω κάτω. Ἂν ἀφήσουν τὸ πρᾶγμα μὲ φοβέρες, ἡ πληγὴ καταντᾷ ἀνίατος. Οἱ καζασκέρηδες ρίχνουν τὰ σφάλματα εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς βεζυράδες, πασάδες, ριτζάλια, ἀγιάνηδες κ.τ.λ. ὁποὺ κατατυραννοῦντες τὸν λαόν, τὸν ἔφεραν εἰς ἀπελπισίαν. Αὐτοὶ δὲν δίδουν φετβὰν διὰ νὰ σκοτώσουν τοὺς ρεαγιάδες ἀκρίτως, α[ον] ὡς ἐνάντιον τοῦ κορανίου, β[ον] ὅτι δίδουν αἰτίαν νὰ ἀνάψη ἀπελπισμένος πόλεμος, γ[ον] χωρὶς ρεαγιάδες, λέγουν, τὸ δεβλέτι δὲν στέκει, καὶ δ[ον] φοβοῦνται μήπως ἀπὸ αὐτὴν τὴν αἱματοχυσίαν ἔβγουν εἰς τὴν μέσην διαφθεντευταὶ ἄλλοι, τὸ ὁποῖον θὲ νὰ ἐπιφέρη τὸν ὄλεθρον. Αὐτοὶ ἐπιμένουν νὰ συμβιβασθῇ ὁ Ἀλὴ πασὰς καὶ νὰ παύση ὁ πόλεμος μεταξὺ τῶν ὁμοθρήσκων. Ὁ βασιλεὺς ἐσκύλιασεν εἰς τὴν ἀρχήν, πλὴν ἡ ἀνάγκη τὸν ἔκαμε νὰ ἀκούση. Ὅθεν ἔστειλεν δύο φορὲς ἕως τώρα δύο σημαντικοὺς τεπτήλι νὰ τὸν ὁμιλήσουν, νὰ τὸν ὑποσχεθοῦν ἀμνηστείαν καὶ ἐξουσίαν ὡς καὶ πρότερα. Αὐτὸς ἀπεκρίθη πὼς τὸ δεβλέτι τὸν ἐβίασε νὰ δώση τὴν δύναμίν του εἰς τῶν γκιαουράδων τὰ χέρια, καὶ δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ γυρίση, καὶ ἂς ὄψωνται οἱ αἴτιοι, καὶ ὅτι αὐτὸς ἔκαμεν ὅρκον ἢ νὰ ἐκδικηθῇ ἢ νὰ ἀποθάνη τιμημένα. Ὁ Χουρσὶδ πασὰς ὁποὺ ἐδιορίσθη κατ' αὐτοῦ, ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται

τὴν ἀδυναμίαν του καὶ μὲ τὰ ὑστερινὰ ταχριράτια του γράφει ὅτι αὐτὸς δὲν εὗρεν τὸν Ἀλῆν ἀδύνατον, καθὼς τοῦ τὸν ἐπαράστησαν, ἀλλὰ πολλὰ δυνατόν, καὶ ὅτι εἰς τὸ κεφάλι δὲν ἐβγαίνει αὐτὴ ἡ δουλειά, μὲ τὸ νὰ εἶναι εἰς τὸ ποδάρι ὅλοι οἱ ρεαγιάδες ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ κυττάξῃ καμίαν δουλείαν. Αὐτὰ ἤκουσα εἰς τοῦ ἐφένδη τὸ κονάκι.

Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ ἀνοησίαν καὶ κακίαν ἐσκότωσαν μερικοὺς ρωμαΐτας, καὶ παρευθὺς τὸ ἔθνος ἐσηκώθηκεν εἰς τὸ ποδάρι καὶ ἐπάστρευσαν ὅλους, φωνάζοντες ὅτι φθάνει πλέον, σκυλιὰ δὲν εἶναι, ἀλλ' ἄνθρωποι, καὶ ὅτι ἡ πίστις τους δὲν εἶναι κατζιβέλικη. Ἅμα ὁποὺ ἔφθασεν ἡ εἴδησις ἐδῶ, ἔγιναν ὅλοι ἄνω κάτω καὶ ἄρχισαν νὰ φοβερίζουν, ὑβρίζοντες καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς ὁποὺ δὲν διδάσκουν τὸν ραγιὰν εἰς εὐπείθειαν. Ὁ πεϊζαδὲ Μουρούζης, μέγας δραγομάνος, ἠναγκάσθη νὰ διαφθεντεύσῃ τοὺς ἐκκλησιαστικούς, καὶ νὰ παύσῃ τὴν ἀγριότητά των. Ἀλλ' ἢ δι' αὐτό, ἢ δι' ἄλλην μανίαν, εἰς τὰς 4/16 Ἀπριλίου τὸν ἐσήκωσαν τὸν ἄθλιον καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἐξετάσουν τίποτε, τὸν ἀπεκεφάλισαν. Εἰς τὰς 10/22 τοῦ αὐτοῦ ἐμβῆκεν ὁ νέος βεζύρης (ὁποὺ τὸν ἐπαινοῦν ὡς αἱμοβόρον), καὶ ἔγινε μεσφερέτι, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ ταχύ, μετὰ τὴν ἁγίαν λειτουργίαν, ἐκρέμασαν τὸν παναγιώτατον καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἄρχισαν οἱ γιανιτζάροι δύο ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας νὰ ρίχνουν πιστόλια καὶ τουφέκια ὅπου τοὺς ἔρχονταν, καὶ ἐφόνευσαν ἀρκετούς, λέγουν νὰ ἐκακοπάθησαν καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά. Αὐτὸ τὸ τραγικὸν κάμωμα ἔφερεν ἀπελπισίαν καὶ ἐσκλήρωνε τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀδύνατον εἶναι νὰ σᾶς περιγράψω τί φρίκη καὶ θυμὸς ἦλθεν εἰς τὸν καθένα, μάλιστα εἰς ἐκείνους ὁποὺ ἔφθασαν νὰ βλέπουν μίαν ἱερὰν σύνοδον ὡσὰν κακούργους κρεμασμένους καὶ περιφρονημένους. Ἐθαρροῦσε τινὰς ὅτι εἶναι ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ πᾶν θρηνεῖ καὶ φωνάζει, οἱ Ἑβραῖοι μᾶς ἔχουν παίγνιον. Ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔφριξαν καὶ φωνάζουν ὅτι αὐτὸ τὸ κάμωμα εἶναι ἐνάντιον ὅλων τῶν θρησκειῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἐννέα ἡμέραι ὁποὺ δραγομάνον δὲν εὑρίσκουν νὰ κάμουν. Ὡς θαῦμα ὅμως, ἅμα ὁποὺ ἔγιναν αὐτά, ἦλθεν εἴδησις ὅτι μεγάλον ἀφανισμὸν κάμουν εἰς τὸν Μωρέαν, ὅστις εὐθὺς καὶ ἀπεστάτησεν καὶ ἠλευθερώθη. Καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἦλθεν τάταρος καὶ φανερώνει, ὅτι ὁ καζὰς τῶν Σερρῶν ἀπεστάτησε καὶ ὅτι τὸ κακὸν φθάνει ἕως εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἂν αὐξήσῃ, ἐκεῖνα τὰ μέρη δὲν κρατοῦνται, ἐπειδὴ εἶναι πολλοὶ χριστιανοὶ καὶ δυνατοί. Ἔχουν μεγάλην ὑποψίαν καὶ διὰ τὴν Σερβίαν, κατὰ τὰ ὑστερινὰ ταχριράτια ἀπὸ τὴν Σόφιαν. Αὐτὰ ἔφερον ἀπερίγραπτον ταραχήν. Ὁ βασιλεὺς βυθισμένος εἰς συλλογισμοὺς καὶ ὑποψίας· οἱ ριτζάληδες ἔντρομοι καὶ ὑποκείμενοι εἰς τὰ καπρίτζια τοῦ βασιλέως καὶ τῶν γιανιτζάρων, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν εἰς τελείαν ἀπείθειαν, φοβερίζουν νὰ κομματιάσουν τὸν γιανιτζάραγαν καὶ ἄλλους, φωνάζουν κατὰ ριτζάληδων καὶ βασιλέως ὅτι διὰ νὰ γεμίσουν τοὺς χαζινέδες ἔφεραν τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Ἐν συντόμῳ ἡ πόλις ἔγινε μιὰ φρικτὴ κόλασις.

Ἀπὸ ἐμένα μὴ προσμένετε συχνὰ γράμματα· δὲν ἠξεύρω ποῦ θὲ νὰ εἶμαι αὔριον καὶ τί θὲ νὰ γίνω. Κατὰ τὸ παρὸν ἐπροσκολλήθηκα εἰς τοὺς 25 καὶ μὲ ὅλον ὁποὺ μὲ ὁμολογοῦν σαδίκην, ἐγὼ τρέμω, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐσάστισαν καὶ δὲν ἠξεύρουν τί νὰ κάμουν. Τὸ ἑτοίμασμα τῆς ἀρμάδας ἄπειρα κακὰ προξενεῖ καὶ

μὲ ὅλον τοῦτο οἱ ἴδιοι φοβοῦνται τὸ πλεύσιμόν τους, ἐπειδὴ γνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ρωμαίων εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀρκετὰ σᾶς ἔγραψα καὶ συμπεραίνετε τὰ ἐπίλοιπα, ἐπειδὴ κόλλες δὲν φθάνουν· δὲν ἔχω καὶ νοῦν εἰς τὸ κεφάλι μου καὶ ὅποιος ἀνθρώπινον καρδίαν ἔχει, προτιμᾷ πλέον τὸν θάνατον, παρὰ τὴν ζωήν.

13/25 aprilie 1821

Scrisoarea unui anonim din Constantinopol către un alt anonim [1].

Nu este vina mea că nu v-am scris, ci pricina este zvonul răspîndit că pe drum au să dezbrace pe curieri. Deoarece zvonul a produs turburare, Poarta l-a dezmințit și chiar a anunțat că poștele altor [puteri] n-au de ce să aibă bănuială. Prin urmare iată că vă scriu fără teamă acestă scrisoare [2].

Devletul e întristat de neașteptatele rele ce se întîmplă; toți demnitarii, atît cei care pînă nu demult s-au aflat în dregătorii cît și cei care sînt acum, tremură, deoarece sultanul este atît de supărat, încît nimeni nu poate să-i vorbească; el aruncă vina asupra acelora care se călăuzeau de patimi, își căutau interesele lor și n-au economisit bine lucrurile și scopurile lui. Supărarea lui crește, mai ales [din cauza] că multe abuzuri s-au făcut cunoscute ambasadei rusești, care protestează pentru pagubele acestor provincii, zicînd că curtea sa le apără cu multe, îndelungate și sîngeroase sacrificii. Demnitarii caută să arunce greșelile asupra domnitorilor și mai ales asupra boierilor, care cu toții împreună au născocit felurite chipuri de fraude și de aci a luat naștere în popor nemulțumirea cea mare și răscoala. Cu osebire se arată că, dacă ei n-ar fi adus pe nenorociții compatrioți ai lor la o disperare atît de mare, niciodată un om de nimic, Vladimirescu, nu ar fi putut să răscoale deodată poporul. Între demnitari aproape în fiecare zi au loc consultații și totdeauna iau parte și cei doi cazascherii. Printre altele am aflat de la secretarul protectorului meu [3], că ei pun la cale mijloacele de folosit ca să dispară în viitor orice pretext de abuz. Cei mai mulți și-au exprimat părerea că dacă aceste țări vor rămînea așa cum au fost, domnitorii să fie obligați a lăsa aici drept garanție toată averea lor și unul sau doi din copiii lor, sau dacă n-au copii, pe doamnă, încît orice se va întîmpla, să răspundă și cu viața. Iar domnitorilor să le dea împuternicire să trateze cu toată asprimea pe boierii neascultători. Domnitorii să fie obligați să respecte întocmai tratatele și să apere poporul. Să ia și domnitorii asigurarea necesară de la acei boieri, de care se folosesc la treburile țării, să-i constrîngă și să aibă dreptul să-i pedepsească și să le vînză averea la mezat, ca să plătească orice nedreptate și jaf ce ar face, și astfel să nu poată lua un ban mai mult peste ceea ce este hotărît. Jalbele lor, care nu privesc poporul de rînd, să nu aibă putere; și iarăși

[1] Documentul, emanînd de la un om apropiat sultanului (probabil un demnitar), vorbește în termeni elogioși despre «bunele intenții» ale acestuia și defavorabil despre conducătorul răscoalei.

[2] În textul grecesc: αὐτὸ τὸ χόβι.

[3] Halet efendi (nota în original).

orice jalbă se va face, domnitorul s-o trimită aici, iar consulul să trimită o copie elciului, ca să se trateze mai întîi aici şi să se hotărască. Mitropolitul şi episcopii să învețe poporul a fi supus şi, ca nişte cîrmuitori ai nației lor, să fie datori a face cunoscut domnitorului orice complot şi intrigă; iar altfel avînd dovada greşelilor lor, domnitorul să-i dea afară din slujbe. Sînt de părere că Rusia nu se va opune la acestea: 1) pentru că altfel tratatele nu se mențin şi 2) nu poate să fie apărată arhondologia, mai ales că devletul a fost înştiințat de caimacami, că boierii i-au supărat mult pe ruşi cu diferitele intrigi ale lor, pe care eu n-am putut să le aflu. Muhafizul Vidinului şi muhafizul de la Ada au scris multe împotriva boierilor mari şi mici, numindu-i derebeghi şi haini, pentru că ei au zis de arătările lui Vladimirescu, că sînt foarte adevărate, zicînd că lor li se cuvine sabie, sabie [1]. În acest plan care se face, rigialîii mai au şi alte ramuri, cugetînd în felul acesta să arate împăratului iubirea lor de dreptate şi nevinovăția lor față de ruşi, fiindcă tremură ca să nu fie socotiți vinovați de jefuirea țării. De altfel anarhia care domneşte peste tot mai ales în Țara Romînească, îi supără mult, deoarece n-au oaste la îndemînă ca să vină la timp, iar acea poruncită nu poate să vină imediat şi fără nici o piedică; ei văd cu multă întristare cum apostații capătă timp ca să se întărească. Ei bănuiesc că printre răsculați s-ar putea afla şi soldați regulați; chiar dacă nu sînt astfel de soldați, Ipsilanții şi mulți alții sînt oameni de război şi cunosc meseria. De aceea ei doresc să se pună capăt răului prin negocieri. Ei zic că dacă vor lupta şi vor pierde, va fi catastrofă şi mare ruşine; iar dacă vor învinge, oştile lor jefuind şi ucigînd şi oameni nevinovați, vor da atîtea motive şi pretexte apărătorilor țării, încît vor lua naştere rele şi mai mari. Sultanul însă persistă şi cere îndreptarea grabnică; el este tare neliniştit văzînd că peste tot există încordare şi bănuială. Dacă lucrurile nu vor fi potrivnice lui Vladimirescu, el va scăpa cu bine, iar de nu, hotărîrea este să fie tăiat în patru bucăți. Serhaturilor li s-a poruncit să-l supravegheze; sînt expuşi şi se află în pericol şi boierii; se află la... [2] toți acei care au pricinuit nemulțumire poporului. Calimah este un nenorocit, întîi fiindcă nu ştie dacă va trăi şi al doilea fiindcă primeşte deseori instrucțiuni viclene, încît dacă lucrurile vor reuşi, este foarte rău, fie că le va pune sau nu în aplicare. Aici toți sînt neliniştiți şi bănuiesc că se vor răscula raialele şi nu ştiu ce hotărîre să ia şi ce să facă. Dacă vor îngădui tăierea raialelor, atunci toți vor ajunge în desperare şi totul se va răsturna. Dacă vor rămîne numai la amenințări, rana ajunge să nu mai aibă leac şi cazascherii aruncă vina asupra vizirilor, paşalelor, rigialilor, aianilor etc., care, chinuind poporul peste măsură, l-au adus la disperare. Ei nu iau hotărîrea să ucidă raialele fără judecată, întîi fiindcă aceasta este potrivnic coranului, al doilea fiindcă dau prilej ca să se dezlănțuie un război crîncen, al treilea, fără raiale spun, devletul nu poate

[1] În textul grecesc este: κιλίτζι, κιλίτζι.
[2] În textul grecesc este: εἰς τὸ τὸπ ἀγιζί.

exista, şi al patrulea, se tem ca nu cumva din această vărsare de sînge să iasă la iveală alţi apărători, ceea ce va duce la catastrofă. Ei susţin să se facă înţelegere cu Ali paşa şi să înceteze războiul între cei de aceeaşi credinţă. Sultanul a turbat la început, dar nevoia l-a făcut să accepte. Deci el a trimis de două ori pînă acum două persoane de vază deghizate ca să-i vorbească, [lui Ali paşa] să-i promită amnistie şi dreptul de a cîrmui ca şi mai înainte. Acesta a răspuns cum că devletul l-a forţat să dea puterea lui în mîinile necredincioşilor, şi nu mai poate să dea înapoi, şi pedeapsa s-o aibă vinovaţii; că el a jurat sau să se răzbune, sau să moară cu cinste. Hurşid paşa care a fost trimis împotriva lui, a început să-şi dea seamă de slăbiciunea sa proprie şi în ultimele lui rapoarte scrie că el n-a găsit slab pe Ali, cum i s-a spus, ci foarte puternic, şi că această treabă nu iese la capăt, întrucît toate raialele sînt în picioare în favoarea lui, şi nu poate să facă nici o treabă; acestea le-am auzit la conacul lui efendi.

Turcii din prostie şi răutate au ucis pe cîţiva greci şi îndată naţiunea s-a sculat în picioare şi i-a curăţat pe toţi, strigînd că le ajunge pînă acum că nu sînt cîini ci oameni, şi că credinţa lor nu este ţigănească. Îndată ce a ajuns această veste aici, toţi s-au supărat tare şi au început să ameninţe, insultînd şi pe mitropoliţi că nu învaţă raialele să fie supuse. Beizadea Moruzi marele dragoman a fost nevoit să ia apărarea clericilor şi să facă să înceteze sălbăticia lor; dar fie pentru aceasta, fie pentru altă supărare, la 4/16 aprilie l-au ridicat pe nenorocitul, şi fără să-l cerceteze cîtuşi de puţin, l-au decapitat. La 10/22 a aceleiaşi luni a fost numit noul vizir (despre care se spune că înclină spre omoruri) şi a avut loc o consfătuire; iar a doua zi dimineaţa, după sfînta liturghie, au spînzurat pe prea fericitul şi pe mitropoliţi şi au început ienicerii timp de două zile şi două nopţi să tragă din pistoale şi puşti la întîmplare şi au ucis mai multe persoane; se spune că au avut de suferit şi femei şi copii. Această faptă tragică a pricinuit disperare şi a întărit inimile oamenilor. Este cu neputinţă să vă descriu în ce oroare şi supărare au căzut cu toţii, mai ales acei care au avut ocazie să vadă un sfînt sinod, spînzuraţi şi batjocoriţi ca nişte criminali. Credeai că te afli pe vremea răstignirii lui Isus Hristos. Totul plînge şi strigă; evreii ne batjocoresc! Toţi europenii s-au înfricoşat şi strigă că această faptă este împotriva tuturor religiilor Europei. Sînt 9 zile de cînd nu găsesc o persoană pentru postul de dragoman. Însă ca o minune, îndată ce s-au întîmplat acestea, a sosit vestea că fac mare distrugere în Moreea, care îndată s-a şi răsculat şi s-a eliberat. În aceeaşi zi a venit un tătar cu vestea că districtul Seres s-a răsculat şi că răul se întinde pînă la Salonic, şi dacă se va întinde, părţile acelea nu vor putea fi stăpînite, fiindcă sînt acolo creştini mulţi şi puternici. Au bănuială mare şi pentru Serbia, după ultimele rapoarte primite de la Sofia.

Acestea au adus o turburare de nedescris. Împăratul este cufundat în cugetări şi bănuieli; rigialii sînt speriaţi şi se supun capriciilor împăratului

şi ale ienicerilor, care s-au făcut cu totul nesupuşi; ameninţă să taie în bucăţi pe şeful ienicerilor şi pe alţii; strigă împotriva rigialilor şi a împăratului, care ca să umple vistieria, au adus lucrurile în această stare. Pe scurt: oraşul a devenit un iad groaznic.

De la mine să nu aştepţi des scrisori; nu ştiu unde mă voi afla mîine şi ce mă voi face. În prezent m-am alăturat la cei 25, şi cu toate că îmi arată devotament, eu mă tem, fiindcă aceştia şi-au pierdut minţile şi nu ştiu ce fac. Pregătirea flotei pricinuieşte nenumărate rele şi cu toate acestea chiar ei înşişi se tem de sosirea ei, fiindcă cunosc superioritatea grecilor pe mare.

V-am scris destule şi puteţi deduce restul fiindcă nici hîrtia nu ajunge; nici minte în cap nu mai am şi oricine are inimă omenească, preferă mai bine moartea decît viaţa.

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 330—331; ms. grec. 720, f. 90—92 v. Text. grec.

41

14 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să reducă la jumătate darea impusă asupra satului Creţeşti, plasa Sabarul de Sus (Ilfov).

Prea cinstit dumitali vel vistier,

Dintr-această jalbă, ce să embeclişeşte dumitali, să va da curată pliroforiie şi fiindcă acest sat mă încredinţai din alţi că să află în proastă stare din multile cheltuiali ce au cercat cu oştirile, fiind în drum, după datoria creştinească urmează a dobîndi mîngăiere. Dar cu dinadins mă rog şi eu dumitali ca să binevoieşti a le face mîngăiere, uşurîndu-să de jumătate măcar aruncarea ce este asupra-le, avînd şi prea cinstit răspunsu dumitali.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 14

Iar porunca scăzămîntului către ispravnici să mi să trimiţă aici.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 119—120.

ANEXĂ
la documentul nr. 41

Către dumnealui cinstit sluger Theodor,
prea plecată jalbă,

Jăluim dumitali că, la orînduiala, ce s-au făcut în plasa Sabarului dă sus, ot sud Ilfov, dă cară şi vaci, ne vedem şi noi că ne cere zapcii plăşii, din porăncă, şase cară dă lună şi şase vaci grase. Ci, fiindcă noi sîntem numai o mînă dă oameni şi în drumul cel mare, dă nu ne putem astîmpăra nici un ceas prin

casile noastre dă conace şi alte zulucuri dăspre călătorii ostaşi ce vin şi merg, de aceia şi fierbinte rugăm milostivirea dumitali ca să fim scăzuţi dă această cerere ce ni să face, îndestul fiindu-ne conacile ce pă toate minuturile dăm. Şi va fi dumitali vecinică pomenire căci, dă nu ne va scădea, negreşit sîntem siliţi a dosi din silişte şi să spargem satu.

Prea plecaţi slugi,

Noi tot satu Creţeşti, dimpreună cu scutelnici şi posluşnic otam, sud Ilfov.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . ., p. 118—119.

42

[Bucureşti, 14/26 aprilie 1821]

Divanul Ţării Romîneşti dezaprobă măsurile luate de Alex. Ipsilanti, cerîndu-i să înceteze cu proclamaţiile.

Ἐκλαμπρότατε πρίγκιψ.

Ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ κβ' τοῦ λήγοντος γράμμα της καὶ μέσην ἐδέχθημεν τὴν ψυχὴν ἰδόντες τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσπιστίαν της καὶ ἀνενέργητον τῶν ὅσων χρέος ἀρχιερέως καὶ ἀγαθῶν πολιτῶν πληροῦντες εἰλικρινῶς τῇ ἐξεθέσαμεν. Ἀλλὰ πόθεν ἡ δυσπιστία, ἐκλαμπρότατε; Πόθεν ἡ περὶ τῆς εἰλικρινείας μας ἀμφιβολία; Τίνες αἱ ὑποσχέσεις, ὧν οὐδὲν μέρος εἶδε μέχρι τῆς σήμερον ἐκπληρούμενον; Ἡ ὑποδοχή μας, ἡ φιλοξενία μας πρὸς αὐτὴν ἱκανωτάτη ἀπόδειξις τῆς εὐπιστίας καὶ εἰλικρινείας μας. Ὑποσχέσεις δὲ οὔτ' ἐδώσαμεν, οὔτ' ἐφ' ἡμῖν νὰ δώσωμεν. Οὐ λείψωμεν ὅμως ἐκπληροῦντες ὅσα ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ πρὸς τοὺς ξένους φιλοξενία μᾶς ὑπογορεύουσι. Καὶ χρεωστεῖ νὰ μᾶς πιστεύῃ ἡ ἐκλαμπρότης της, βάσιν ἔχουσα τὰ ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐπράξαμεν καὶ ἐπάθομεν. Καὶ δὲν εἶναι τυφλὴ πίστις ὁποὺ ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑποσχέσεως, τοσαῦτα εἰλικρινῆ σημεῖα εἶδε καὶ βλέπει φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος, ὁποὺ ἀντιστρόφως χρεωστουμένης τῆς δυσπιστίας καὶ ἀμφιβολίας, ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένων, ὁρωμένων τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν προκηρύξεων, ἀναιρετικῶν τε διατρεχόντων ἐγγράφων τῶν ὑποσχημένων ἀγαθῶν ἐλπίδων, ἡ φιλοξενία διαρκεῖ ἐκτελουμένη.

Ἀλλ' ἂς παύσωμεν, ἀγαθὲ πρίγκιψ, λαλοῦντες ἐν παραβολαῖς, ὁ καιρὸς κατεπείγει. Τί κοινὸν Δάκεσι καὶ Ἕλλησι; Τίς μετοχὴ Δάκεσι τῶν μελλόντων Ἕλλησι καλῶν; Ἡ πατρίς μας ἦτον ἐλευθέρα καὶ ἐν νηνεμίᾳ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἀγαθωτάτου αὐτοκράτορος, ἀπολαμβάνουσα δαψιλῶς τῶν προνομίων της. Οἱ Ἕλληνες ἐν αὐτῇ ἐτιμῶντο, ηὐτύχουν, θρόνον κατεῖχον ἡγεμονικόν, καὶ ἁπλῶς φιλοστοργοτάτη ἦν τροφὸς κοινὴ πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες εἰ δίκαια ἦσαν ποιοῦντες, οὐχ ἧττον ἔπρεπε νὰ στέργωσι, καὶ νὰ φιλῶσι, καὶ νὰ μάχωνται ὑπὲρ τῆς γῆς τῆς Δακίας ἢ ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτούς. Ἂς κρίνῃ λοιπὸν ἡ σύνεσίς της ὁποῖοι λογισθήσονται οἱ νέοι Ἕλληνες παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ προστάτῃ ἡμῶν, οὗ χιλιάδες στρατιῶται μέχρι τελευταίας ρανίδος

τὸ αἷμα των ἐνέχυσαν ὑπὲρ τῆς ἀνήνυτα ἤδη πασχούσης γῆς, ὁποῖοι κριθήσονται καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον. 'Αγνώμονα τέκνα, ἄσπονδοι ξένοι φανέντες κατὰ τῆς υἱοθετησάσης αὐτοὺς καὶ φιλανθρώπως ὑποδεξαμένης, ἐκθρεψαμένης, ἐκπαιδευσαμένης, τιμὴν καὶ δόξαν αὐτοῖς περιποιησαμένης νέας πατρίδος. 'Ημεῖς αὐτοὶ καὶ ἅπας ὁ λαὸς τί νὰ στοχασθῶμεν; Πῶς νὰ ἐξηγήσωμεν ὁρῶντες οὐδὲν τῶν ἐν ταῖς προκηρύξεσι χρηστῶν ἐκτελούμενον; Διάβασιν ὑποσχομένους, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος μας ὀχυρωμένους, τὴν ἐγχώριον νόμιμον διοίκησιν καταφρονοῦντες, τὰς διαταγὰς ἀναιροῦντες, τὰ ἱερὰ χρέη τῆς φιλοξενίας καταπατοῦντες, ἀδύνατα ἐξ ἐνδεεστάτου λαοῦ ἀπαιτοῦντες, τῶν ἀνιλεῶς θλιβομένων πτωχῶν τὰς φωνὰς μὴν ἀκούοντες, ἐν ἑνὶ λόγῳ ἄγοντες καὶ φέροντες τὴν φιλανθρώπως ὑποδεξαμένην αὐτοὺς γῆν. Πρὸς Θεοῦ, πρὸς φιλανθρωπίας, ἂς ἀναχαιτίσῃ τὸ ἀπάνθρωπον τῶν ἀνθρώπων της, ἂς λυπηθῇ ἀθῶον λαὸν ἀδίκως καὶ ἐλεεινῶς κατατρεχόμενον, πρὸς ὃν διὰ πολλὰ πολλὴν χρεωστεῖ εὐγνωμοσύνην, σέβας καὶ περιποίησιν. Ἂς μᾶς φανερώσῃ εἰλικρινῶς τὸν χρόνον τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς της, ἂς μᾶς ἐξηγήσῃ τὸ ἀκατάληπτον ἡμῖν αὐτοκρατορικὸν διατρέχον γράμμα, ὡς χρεωστοῦσα νὰ μᾶς διαλύσῃ τὸ τοὺς ὀφθαλμούς μας περιέχον βαθὺ νέφος, ἂς ἀνακαλέσῃ τοὺς ὑπ' αὐτῆς διορισθέντας ἰσπραβνίκους, διὰ νὰ ἰδῶμεν ποῦ τρέχομεν καὶ νὰ ἐξοικονομήσωμεν τὰς ἀνηπύστους δυσχερείας μας.

'Ηκούσαμεν καὶ τὰς ἐκ στόματος ὑποψίας καὶ μέμψεις της, ἀλλ' ἡμεῖς ἀνερυθριάστως τῇ βεβαιοῦμεν, ὅτι οὐδὲν τούτων ἐνηργήσαμεν, οὔτε φόρον διωρίσαμεν, οὔτε χρήματα ἐσυνάξαμεν, ἀλλ' οὔτε αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἄφευκτα ἐν ταῖς περὶ ἡμᾶς ταύταις δειναῖς περιστάσεσι ἐδυνήθημεν νὰ προμηθεύσωμεν.

Ἂς πιστεύσῃ ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν ἐκλαμπρότης της ὅτι ἐν ἐσχάτῃ ἀμηχανίᾳ ἐσμέν, πάντοθεν πολεμούμενοι, ἀπειλούμενοι, θλιβόμενοι, πάσης ἄλλης σφαλέντες ἐλπίδος, μόνη σωτηρίας κατελείφθη ἡμῖν ὁδὸς νὰ γνωρίσωμεν τὴν φρικτὴν ἀνάγκην καὶ νὰ φροντίσωμεν νὰ μὴ κατασταθῇ ἡ δυστυχὴς πατρίς μας καὶ τῶν μαινομένων καθ' ἡμῶν παρανάλωμα. 'Αλλὰ καὶ τούτου τοῦ καλοῦ λυπηρὸν ἡμῖν κώλυμα, οἱ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἄνθρωποί της, ἐμποδίζοντες τὰ πρὸς τοὺς ἐν Βρασσοβῷ συμπατριώτας μας γράμματά μας.

Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ εἰσακούσῃ τὰς δεήσεις μας, νὰ δεχθῇ τὰ προβλήματά μας καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ ὅσον ἐν τάχει παρηγορητικοῦ καὶ χρηστῆς τινος ἐλπίδος περιεκτικοῦ τοῖς ἐν ἀγνοίᾳ διάγουσι ἀποκριτικοῦ της.

[Bucureşti, 14/26 aprilie 1821] [1]

Prea strălucite prinţ!

Am primit scrisoarea dvs. din 22 ale lunii curente şi ne-a durut sufletul văzînd neîncrederea dvs. în noi şi că nu s-a ţinut seama de tot ceea ce mitropolitul şi bunii cetăţeni au relatat, îndeplinindu-şi sincer datoria.

Dar de unde provine neîncrederea, excelenţă? De unde îndoiala de sinceritatea noastră? Care sînt făgăduielile ce nici în parte pînă astăzi nu s-au văzut

---

[1] Data luată din *Hurmuzaki*, XX, p. 607.

împlinite? Primirea noastră, găzduirea ce v-am făcut este o dovadă suficientă a încrederii şi sincerităţii noastre. Promisiuni nici nu am dat şi nici nu se cuvine să dăm noi. Dar nu ne vom lăsa şi vom împlini tot ce filantropia şi găzduirea străinilor ne dictează. Excelenţa voastră sînteţi dator să ne credeţi, avînd drept temei tot ce am făcut şi am suferit pînă acum. Nu este o credinţă oarbă, o dată ce fără nici o făgăduială aţi văzut şi vedeţi atîtea dovezi sincere de filantropie şi de bunătate cînd dimpotrivă trebuia să avem neîncredere şi îndoială. Deşi vedem că urmările proclamaţiilor, care combat unele documente [1] ce circulă, făgăduind bune nădejdi sînt cu totul contradictorii, totuşi găzduirea continuă să fie îndeplinită.

Dar să încetăm, bunule prinţ, să vorbim prin parabole! Timpul ne zoreşte! Ce este comun între daci şi greci? Cu ce vor lua parte dacii la bunurile viitoare ale grecilor? Patria noastră era liberă şi liniştită sub ocrotirea unui împărat prea bun, bucurîndu-se din belşug de privilegiile ei. În ea, grecii, erau preţuiţi, erau fericiţi, ţineau scaunul domnesc. Ea a fost hrănitoarea obştească prea iubitoare pentru grecii de orice clasă şi rang, şi grecii, dacă s-ar fi purtat cu dreptate, trebuiau cel puţin să simtă, să iubească şi să se lupte pentru pămîntul Daciei, cît şi pentru patria lor. Înţelepciunea dvs. să judece deci cum vor fi socotiţi grecii cei de acum de către filantropul nostru protector, ai cărui oşteni cu miile au vărsat sîngele lor pînă la ultima picătură pentru ţara, care suferă acum neîncetat. Cum vor fi judecaţi ei în toată lumea? Copii nerecunoscători, care s-au arătat ca străini înverşunaţi împotriva noii patrii care i-a înfiiat, i-a primit cu bunătate, i-a hrănit, i-a cultivat, le-a dat cinste şi glorie. Ce vom gîndi noi şi întreg poporul? Cum să ne lămurim văzînd că nimic din cele bune, cuprinse în proclamaţii, nu se îndeplineşte? Promiţînd că doar vor trece, ei se întăresc pe pămîntul patriei noastre. Dispreţuind cîrmuirea legiuită pămînteană, nesocotind poruncile, călcînd sfintele datorii ale găzduirii, cerînd ceea ce e cu neputinţă de la un popor prea sărac, neauzind strigătele săracilor asupriţi fără milă, într-un cuvînt fac ce vor din ţara aceasta, care i-a primit cu bunătate. În numele lui dumnezeu! În numele filantropiei! opriţi neomenia oamenilor dvs., milostiviţi-vă de un popor nevinovat, ticălos şi asuprit pe nedrept, faţă de care pentru multe datoraţi multă recunoştinţă, cinstire şi îngrijire. Destăinuiţi-ne în mod sincer timpul cît veţi mai rămîne aici; lămuriţi-ne scrisoarea împărătească [2] de neînţeles pentru noi, care circulă, căci aveţi datorie să risipiţi norul des, care acopere ochii noştri; rechemaţi pe ispravnicii numiţi de dvs. ca să vedem încotro mergem şi să putem face faţă greutăţilor noastre nemaipomenite.

Am auzit şi bănuielile şi plîngerile ce le-aţi exprimat prin viu grai, dar noi vă încredinţăm, fără să ne ruşinăm, că nu am făcut nimic din acestea,

---

[1] Este vorba de scrisoarea de dezavuare a ţarului şi de blestemul patriarhului.

[2] Scrisoarea de dezavuare a ţarului.

nici dări n-am orînduit, nici bani n-am strîns şi nici cele trebuincioase şi neapărate în astfel de împrejurări grele n-am putut dobîndi.

Excelenţa voastră să creadă că sîntem în cea mai mare încurcătură, războiţi din toate părţile, ameninţaţi, supăraţi, pierzînd toate nădejdile noastre. Singura cale de mîntuire care ne-a mai rămas este să ne dăm seama limpede cît de groaznică este situaţia şi să ne îngrijim ca patria noastră să nu ajungă pradă şi a celor care sînt înfuriaţi împotriva noastră. Dar şi în calea acestei intenţii bune este o piedică supărătoare: oamenii dvs. care ocupă drumurile, împiedică corespondenţa noastră cu compatrioţii noştri din Braşov.

Vă rugăm deci să ascultaţi rugămințile noastre, să primiţi propunerile noastre şi să ne învredniciţi cît mai curînd pe noi care trăim în neştire cu un răspuns al dvs. mîngîietor de vreo bună nădejde.

Acad. R.P.R., ms. grec. 1220, f. 28 v.—29 v. Text grec. Publicat în *Hurmuzaki*, XX, p. 607—609. Text germ.

43

[14] aprilie 1821

Divanul Moldovei trimite pe aga Petrachi Negrea şi pe spătarul Gavril Iamandi la paşa de Brăila, pentru a-i arăta « neîmpărtăşirea » ţării la răzvrătire.

Boierii divanului Moldavii
către cinstit dumnealui aga Petrachi Negrea i
dumnealui spatar Gavril Iamandi!

Fiind neapărată şi datornică trebuinţă a să triimite doi boieri din partea ţării la Ibraila, ca să facă arătari prin viul grai către pre înălţatul paşă, atît din partea voastră cît şi din partea ţării, pentru întîmplările celi de mai înainte şi aceasta de acum, care dumv. vă sînt ştiute (şi socotim de prisos a le înşira una cîte una), pentru ca prin aceasta să putem agiungi la doritul scopos: a videa liniştirea lucrurilor şi continire tuturor învăluirilor celor de griji şi noaă şi tuturor di obştie.

Şi aceşti boieri cerînd cuviinţa să fie cei mai ispitiţi în întîmplări şi vrednici pentru ca să poată cunoaşti desăvîrşit duhul aceştii lucrări şi să facă tot ceea ce se cuvine în pricină.

După toată socotinţa şi închipuirea ce am făcut între noi, alegire noastră ce cu deplină încredinţare a nimerirei au stătut asupra dumv. amîndoi. Vă însărcinăm dar şi grăbim a vă scrie ca îndată ce veţi lua cartea noastră aceasta însoţită cu mehtupul ce să închide către prea înălţatul paşă, să vă sculaţi fără preget, să mergeţi acolo şi după înfăţoşarea închinăciunilor cuviincioasă, şi darea mehtupului, să arătaţi pre înălţatului paşă toate nevinovăţiile şi nevoile

țării, că adică în întîmplările și bîntuielile aceste țara împărtășire nu au avut [1]. Ea au fost mai presus de orice amestecare și împărtășire și s-au împilat în ticăloșia cea mai adîncă. Căci după ce acum să găsăști în starea cea mai jalnică, apoi așteaptă și cea mai cumplită foamete pentru că lucrătorii pămîntului înspăimîntați de înpregiurările și întîmplări, n-au putut să facă arăturile trebuincioasă. Și în această mergere a dumneavoastră să luați împreună și cîțiva din mazilii și vornicii satelor din drum ca să-i duceți acolo, ca să-și dea încredințarea îngrijirii și a liniștii. Pentru ca aceia întorcîndu-să să încredințăză pe ceilalți și să să apuce di lucrare pămîntului, de la care fără îndoială să va lua pilda liniștirii la toți locuitorii. Iar dumneavoastră, stînd acolo, ne veți înștiința întru toate și veți aștepta răspunsu cu cele ce vom mai ave a scrie.

Iată să triimete și copie mehtupului [2] cătră pre înălțatul pașă spre pliroforia dvs. și să nu puneți dvs. la îndoială că cheltuiala următoare întru aceasta se va plăti dvs. de visterie.

Veniamin mitropolit Modaviei
Balș logofăt , ... [3] logofăt,
Sturza logofăt , ... [3] vornic,
. . . . . [3] vistier Grigore Ghica vornic
. . . . . [3]

1821 april [14]

[Pe verso:] Boierii divanului Moldovei cătră cinstit dumnealui aga Petrache Negrea și dumnealui spătar Gavril Iamandi.

Arh. St. Iași, doc. DLXXXVIII/9. Orig. rom.

ANEXA 1
la documentul nr. 43

Aprilie [1821]

Rîvna și îndeletnica osîrdie ce pururea ați arătat dvs. întru slujbile patrii și ințăleptile purtări de care v-ați povățuit întru săvîrșirea lor, osăbindu-vă, pe amîndoi întru obșteasca știință a noastră, vă deschide acum alt prilej de îndatoriri cătră noi și de aleasă și osăbită slujbă cătră patrie.

Aceasta este, că fiind neapărată trebuință a merge doi boieri la Ibrăila cătră prea înaltul pașă, spre a înfățoșa plecatili noastre închinăciuni și a da încredințări și prin viu glas de supunerea cu credință a pămîntului acestuia cătră înaltul prag, ochii tuturor noî sprijinind cu osăbiri asupra dvs., nu avem nici o îndoială că, plini de rîvnă și de osîrdie, îndată după priimirea cărților divanului, vă veți îmbrăca cu aceste slujbi și vă veți porni, păzînd tăcerea

---

[1] Cuvintele « țara împărtășire nu au avut» adăugate ulterior de altă mînă.
[2] Copia menționată lipsește.
[3] Semnături indescifrabile.

cuviincioasă întru mergerea pînă acolo. Pentru aceasta să alăturează cîteva însămnări ca să vă slujască drept praveț de îndreptări a slujbii dvs.

Mai întîi: pentru plecată supunere şi neîntinată credinţă a pămîntului acestuia către hrănitoarea împărăţie că, de mult cunoscută, încă mai mult s-au vădit în întîmplările de faţă, păr' şi supt domnul răzvrătit şi supt silnici arme a răzvrătiţălor şi supt împilarea lor cu răpiri de arme şi de voinici, nicidecum supunerea noastră nu s-au îndoit, nici credinţa noastră nu s-au zmintit.

Al doilea: pentru izgonirea lor, tot chipul de silinţă să face şi să pune în lucrare, pe cît ne iartă puterea şi ne agiunge mintea, ca pe nişte supusă raiele, ce nu cunoaştem altă decît o paşnică petrecere şi o lucrare a pămîntului.

Al 3-le: pre cît au stătut şi stă în putinţă ne-am silit şi ne silim întru statornicirea lăcuitorilor, pentru care şi acum şi mai nainte prin ...[1] de primejdii am avut rînduiţi boieri, spre liniştirea satilor şi a oraşilor.

Al 4-le: că vă trebuie să aveţi împreună un moldovan cu ştiinţă de limba turcească, spre a-l întrebuința întru umblarea pentre brăileni, spre a oblici duhul obştii pentru noi şi pentru tot pămîntul acesta. Care om, după încredinţarea dumisali vornicului Conachi, să socoteşte a fi de trebuinţă un Dimitrie, căpitan de menzîl ot Focşeni, rînduindu-şi vechil în locul său la menzîl.

Al 5-le: că pe care din oameni veţi lua cu dvs., să fie cu crezămînt şi bune rînduieli, ca să nu răversă niscaiva minciuni nepotrivite la întîmplările de acum.

Al 6-le: ca să nu intraţi nici într-un fel de împărtăşiri spre stăruiri de îndatoriri cătră noi, căci vă este ştiut că nici un fel de putinţă nu iaste la mîna noastră.

Al 7-le: că să vă siliţi a afla adivăratili lucruri din Ţarigrad, atît din partea Porţii către supuşi, cît şi din partea curţilor străine cătră Poartă.

Al 8-le: că să faceţi cu bun tropos pe înaltul paşă a înţălege că s-au spăimîntat norodul de ieşirea turcilor şi tăierea a unor oamini ce nu era greci, şi să puniţi în lucrare chipurile ce vremea vă va ierta a răvărsa liniştirea, ca să să adune satili la locul lor, să nu scape puţină vreme ce au mai rămas pentru sămănatul păpuşoilor.

Al 9-le: că ştiind prinsorile drumurilor este de primejdie a ne scrie, decît cu tăinuit chip şi numai prinzînd ocazion.

Arh. St. Iaşi, doc. DLXXXVII/14. Orig. rom., cu pecete în ceară roşie a vel vistierului.

44

15 aprilie 1821

Boierii ocîrmuitori împrumută 30 000 taleri de la baronul Sachelarie pentru plata păzitorilor Bucureştilor.

Copie.

Talere 30 000, adică treizeci dă mii, la trebuinţa ce au avut ţara. Pe lîngă alţi bani cu care s-au mai împrumutat prin alte zapise, s-au împrumutat şi cu aceştiia

[1] Cuvînt şters.

de la dumnealui baronul Gheorghe Sachelarie. Care bani s-au dat păzitorilor poliții Bucureștilor, alelhisap din leafa ce au a lua pă luna lui april [1] și cusurul ce mai avea a lua din trecuta lună a lui martie prin dumnealui căminarul Sava. Și acești bani, liniștindu-să vremea, au a să plăti de la vistierie, cu dobînda lor pă lună po talere șapte și jumătate la pungă [2].

Și spre încredințare s-au dat acest zapis cu iscăliturile noastre.

1821, april 15

Al Ungruvlahiei Dionisiie, Gherasim Buzeu, Mihail Manul, Nicolae Golescu, vel vistier Alexandru Nenciulescu.

[Traducere după textul adăugat în rusește.]

Autenticitatea semnăturilor documentului pomenit, adică a membrilor otcîrmuirii Valachiei, este confirmată prin certificarea agenției austriace, care stă garanție la aceasta.

30 april 1821

Pentru exactitate: consilierul de curte, Kotov.

Arh. St. Buc., Administrative vechi, divanul săvîrșitor, dos. 504/1829, f. 5. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 75—76.

45

București, 16 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu primește 80 000 taleri de la vistierie pentru trebuința « Adunării norodului ».

Copie.

Taleri

80 000, adică optzeci mii, am priimit de la cinstita vistierie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adiverință.

Theodor
1821, april 16

[1] Vezi chitanța pentru alelhisap a căminarului Sava (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 95).

[2] În februarie 1829 serdarul Panait Fochiano, fratele căminarului Sava, revendică această sumă de la divan. Divanul informează pe generalul Geismar că Sava a apucat în 1821 pe mitropolit și pe boieri « cu strînsoare dă a-i plăti hotărîta leafă; și împuternicit fiind cu oamenii înarmați ce avea pă lîngă dînsul, i-au dat acest zapis dă treizeci mii lei și au trecut într-însul — după a lui cerere — nume de împrumutător pă răposatul baron Gheorghe Sachelarie».

Pe anaforaua divanului se găsește și următorul adaos: « Osebit de acest zapis, s-au dat și alte zapise, cu sume mai mari la mîna lui Theodor și Prodan, apostații» (Arh. St. Buc., Administrative vechi, divanul săvîrșitor, dos. 504/1829, f. 2—3 și 7).

Pe serdarul Panait Fochiano îl găsim colaborînd în 1821 cu fratele său Sava, primind împreună pîinea pentru ostașii însărcinați cu paza Bucureștilor (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 84).

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenş

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 50. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 122.

ANEXĂ

la documentul nr. 45

Copie.

Taleri

70 000, adică şaptezeci mii, am priimit de la cinstita vistierie pentru trebuința Adunării creştinescului norod. Şi de priimire am dat această adeverință.

Theodor

1821, april 27

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenş

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Aministrative vechi, obşteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 52. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 133.

46

16 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să expedieze nişte scrisori către județe și să-l înștiințeze dacă au sosit pitarul Ioniță Jianu și stolnicul Constantin Borănescu.

Cu plecăciune sărut cinstita mîna dumitali.

Pentru omul ce am rugat pe d-v., ca să iai vorbă cu preaosfinţiia sa părintele mitropolit, mă rog, înştiințează-mă, ce nedejde avem. Trimite-mi şi scrisorile pentru județe, ce am vorbit, ca să le pornesc, că din această numai pricină stau şi celelante netrimise.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 16

Mă rog să am cinstit răspuns şi pentru pitar Ioniţă [1] şi pentru Borănescu, de s-au adus şi de s-au pus în lucrare.

Cu frăţească dragoste mă închin dumitale [2].

Omul pentru care scrii, să vie mîine la preaosfinţiia sa, să-i ia blagosloveniia, după cum me-ai zis. Cărţile să trimit să să iscălească dă el.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* ..., p. 122—123.

47

[Bucureşti,] 18 aprilie 1821

Ordin de plată a 500 taleri pentru cheltuielile stolnicului Const. Borănescu şi ale pitarului Jianu, care au fost trimişi cu cărţi la paşa de Silistra.

Taleri

500, adecă cinci sute, ce s-au dat stolnicului Constandin Borănescu i pitariului Jianu la trimiterea din partea ţării, cu cărţi către măria sa paşa Silistravalesi [3], pentru trebuinţa ţării.

1821, aprilie 18 [4]

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverinţă.

Filip Lenş
1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc. Administrative vechi, obşteasca adunare, Ţara Rom., dos. 7, f. 28. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* ..., p. 124, din fondul C. Basarab Brîncoveanu.

---

[1] Ioniţă Jianu.

[2] Ciorna răspunsului dat de Alex. Filipescu-Vulpe.

[3] Const. Borănescu şi I. Jianu au plecat la Silistra în ziua următoare, 19 aprilie (E. Vîrtosu, *1821. Date* ..., p. 76 şi 84), deşi într-o scrisoare de la mănăstirea Cernica, datată 22 aprilie, se afirmă că plecarea lor ar fi avut loc cu o zi înainte (Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 357). Potrivit raportului consular austriac din 7/19 mai, Tudor a trimis prin Const. Borănescu şi I. Jianu o adresă la Poartă promiţînd izgonirea din ţară a lui Ipsilanti, dacă Poarta îndeplineşte cererile exprimate prin arzuri. Cei doi emisari au fost reţinuţi la Silistra (*Hurmuzaki*, XX, p. 628). La 27 aprilie Tudor a trimis pe Mihali, iasacciul agenţiei austriace, să cerceteze ce s-a întîmplat la Silistra cu Const. Borănescu şi I. Jianu (Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Ţara Rom., dos. 7, f. 31; E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* ..., p. 133; idem, *1821. Date* ..., p. 76 şi 84). Const. Borănescu şi I. Jianu s-au întors de la Silistra abia în jurul datei de 20 august 1821 (N. Iorga, *Izv. cont.* ..., p. 113).

[4] În aceeaşi zi se dau 100 taleri lui Hristache zet Băjescu, trimis de cîrmuitori « cu cărţi » la boierii din Braşov (Arh. St. Buc., fondul şi dos. cit., f. 26; E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* ..., p. 123).

48

[Bucureşti,] 18 aprilie 1821

Ordin de plată a 520 taleri pentru cheltuiala lipcanilor trimişi pe la judeţe şi serhaturi.

Copie.

Taleri

520, adică cinci sute douăzeci, ce s-au dat în cheltuielile lipcanilor ce s-au trimis cu porunci pe la judeţe şi pe la serhaturi, de la zi întîi ale următorului şi pînă astăzi.

1821, april 18

Zarafule ce eşti orînduit, să se numere!
Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, Mihalache Manu, Alexandru Nenciulescu, Iordache Slătineanu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverinţă.

Filip Lenş
1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Ţara Rom., dos. 7, f. 27. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 124.

49

18 aprilie 1821

Iordache Olimpiotul scrie ispravnicilor de Teleorman să ia măsuri pentru prinderea pandurilor şi arnăuţilor care fac jaf şi să-i trimită la judecata comitetului de la Cîmpulung.

Fraţi boieri de la judeţul Teleormanului, biv vel serdar Marin Butculescule şi medelnicere Hristache Grecene, am luat înştiinţare cu adevărată ştiinţă şi mai vîrtos de la oamenii noştri ce i-am avut într-acest judeţ, că mulţi panduri şi arnăuţi umblă prin satele judeţului, jefuind pe neguţători şi locuitori cu nume de ostaşi ai adunării, precum s-au şi prins dintre aceştia de către al nostru bulucbaşa legiuit. Şi iarăşi ni s-au arătat că fiind orînduiţi de către noi pentru împlinirea rămăşiţelor dajdii vistieriei şi pronirea zaherelelor, unii din locuitorii satului au sărit cu zurbalîcuri asupra orînduiţilor zapcii şi alţi slujbaşi. Pentru aceea dar, ca să dea un bun nizam asupra unora ca acestora, scriem dv. pe oricîţi panduri sau arnăuţi îi veţi dovedi umblînd prin satele judeţului,

făcînd cea mai puțină supărare de jafuri, să dați voie polcovnicilor, căpitanilor și zapciilor și la toți de obște ca să sară asupra lor și cu orice fel de mijlocire să-i prinză și dacă vor avea vreo teșcherea a vercăruia din comandirii adunării, prinzîndu-se, să-i cercetați cu orice mijloc, spre aflarea de vreo tovărășie a tîlhăriei lor și de jafurile ce vor fi făcut, și așa cu tacrir de vina lor să-i trimiteți cu înștiințare către cinstitul comitet ce se află în Cîmpulung, a li se face acolo osînda de către judecători. Iar acei locuitori ce se vor arăta împotrivitori la săvîrșirea poruncilor ce vă sînt date de către cinstitul divan al țării, să-i supuneți dv. cu orice fel de osîndă, spre împlinirea poruncilor ce vă sînt date.

Gheorghiadis Olimpiotis

Arhivele Olteniei, IX (1930), p. 45.

50

[Iași,] 18 aprilie 1821

Divanul cere ispravnicilor de Dorohoi să urmărească pe pricinuitorii de răzvrătire și să readucă la munca pașnică pe locuitorii satelor, deoarece eteriștii « s-au tras din țară », iar de oștile otomane « nu au a se teme ».

Boierii divanului Moldaviei către cinstită isprăvnicie Dorohoiu

Necontenire învăluirii ce încă să vede pintre lăcuitori și plecare strămutării a celor mai multe sate, supt cuvînt de îngrozire și grijă, lămurindu-să acum viderat că este din două pricini, ce întîiu, adică din pe supt cumpăt lucrări a unor fără cuget voitori de rău și neliniștire țării; și ce al doile, din neîngrijîre ce cu dinadins a dumv. în pricină, pentru că nici o dovadă sau îngrijătoare urmare care să poată aduce pe țară într-așa spaimă și grijă nu este, după ce oștenii greci s-au tras din țară și puțini ce au rămas pe alocuri, într-aceste zile să duc; apoi dispre othomani, nici este, nici va fi ce mai mică grijă de pătimire a credincioasălor raeli pămîntene, după toată știința și încredințările ce avem.

Amîndouă aceste învinovățire drăgătorească, pentru că și la ce întîi trebuie să fiți cu privighere a nu prohorisi lucrare și împrăștiere vorbilor unor așa înrăutățiți; dar și la ce al doile, fără pregit și cu ce mai mare sîrguință întru unire cu boierii ținutași către ce mai mică nestrămutare a cuiva.

Drept aceea, nemaiputînd suferi cursul cel pîn' acum a lucrărilor, care, întru sporire ce să vede mărgînd, va fi pricinuitor de o mare nenorocire țării,

mai ales întru nelucrare pămîntului anume în vreme primăverii, înadins scriem dumv., dregători şi boieri ţînutaşi, aceasta a noastră cu tărie carte, ca, luînd măsuri potrivite cu gingăşitura vremii, să alcătuiţi mai întîi ce mai pătrunzătoare cercetare spre aflare şi prindire unor aşa pricinuitori de răzvrătire satelor. Pe care, de vor fi din cei cu cin de boierie, ori de ce stare va fi, prin bună pază să-l trimetiţi drept aice cătră noi; iar de va fi din ceialalţi mai mici, să-l pedepsiţi cu bătaie, şi în oraş şi prin sate, spre vegherea şi pilda oricăruie asămine următor. Şi întru aceasta să vă porniţi în ţînut şi unul din dumv. drăgătorii, cu patru boieri ţînutaşi pe alcătuire ce dintîiu hotărîtă întru aceasta, fiiştecare în cfartalul său, rostind cele de cuvinţă pentru potolire şi liniştire satelor şi a tuturor stărilor, cu toată încredinţare depărtării cei mai mici griji dispre othomani, precum mai sus pre larg şi anume să arată şi scoţîndu-i la arat şi sămănat. După care ieşire şi lucrare, cerem de la dumv. întoarcere celor strămutaţi, potolire celor îngrijiţi şi temenica statornicie a ţinutului întru privighere ce fără preget de a nu mai pute prohorisi nişte asămine zădarnice şi tulburătoare vorbe, sau a să pricinui ce mai mică strămutare a cuiva. Căci, să ştiţi hotărît că sînteţi supuşi învinovăţirii şi răspunzători. Şi întru aceasta, pentru banii visteriei cifertului următor sălnic zapcilîc să nu să facă, ci să să păsuiască pe lăcuitori, îngrijindu-vă acum deodată pentru banii răsurilor, precum vi s-au mai scris.

Veniamin, mitropolit, Balş logofăt, Sturza logofăt

1821, april 18

.....[1] .....[1]

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXVI/106. O altă poruncă similară, dată la 21 aprilie, acelaşi fond, doc. 107.

51

19 aprilie 1821

Mitropolitul, episcopii şi boierii numesc pe Pavel Macedonschi deputat din partea lor pe lîngă Adunarea norodului.

Traducere din romîneşte

Domnule Pavel Machedonschi,

Cunoscute fiind ostenelile dumneavoastră, depuse de dumneavoastră în general în folosul patriei, atît în vremea stăpînirii armatelor ruseşti, cît şi acum, de cînd a început Adunarea norodului, în aceeaşi măsură fiind folosite de otcîrmuire, şi după îndrumările căreia v-aţi ostenit pentru binele şi liniştea obştească;

[1] Iscăliturí indescifrabile.

de aceea pentru aceasta şi de acum înainte v-am ales şi vă însărcinăm să vă daţi osteneală şi să fiţi în Adunarea norodului deputat pentru paza patriei, atît la treburile militare, cît şi la cele publice şi unde nevoia va cere, acolo trebuie să fiţi, pentru curmarea răului.

Pentru ostenelile dumneavoastră, otcîrmuirea vă va răsplăti după rîvna şi strădania dumneavoastră, pe care le veţi folosi cu credinţa cunoscută şi otcîrmuirei, neducînd lipsă în ceea ce priveşte întreţinerea proprie.

Au semnat:

mitropolitul, episcopii şi divanul boierilor cu vistierul.

Anul 1821, aprilie 19 zile.

Muz. de Ist. Buc., doc. 5877/1957. Copie rus. Publicată de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 77—78.

52

Tîrgovişte,] 19 aprilie 1821

Proclamaţia lui Al. Ipsilanti către locuitorii Ţării Romîneşti în care îşi arată părerile cu privire la organizarea în viitor a ţării.

Pînă astăzi s-au răspîndit tot felul de vorbe prin care se căuta să fiu înfăţişat în culorile cele mai vii, că urmăresc interesul personal şi ambiţia. Am tăcut deoarece conştiinţa mea nepătată şi simţămintele bune ale fraţilor mei de acelaşi neam socotesc că vorbeau îndeajuns şi pentru mine. Dacă acum rup tăcerea, nu mi-am pus în gînd să împiedec limbile bîrfitoare ale duşmanilor neamului şi ai omenirei, ci să arăt adevăratele şi singurele simţăminte ce le am faţă de fiii nobili ai Daciei în această clipă în care patria lor scumpă se află în situaţia că, sau nu-şi va mai găsi niciodată calea fericirii, sau va apare proslăvită, strălucită şi numărată printre popoarele civilizate ale Europei.

Eparhia dacică locuită astăzi de aproape un milion de locuitori, hrăneşte în sînul ei un număr mare de supuşi străini ai puterii otomane. Aceşti străini, pe care purtarea tiranică a stăpînitorilor i-a depărtat de patria lor iubită, s-au adăpostit într-o ţară vecină ospitalieră în care au putut mai cu înlesnire să-şi agonisească cele trebuincioase traiului şi din depărtare să se tînguiască de dorul patriei lor mame. Cine ar putea să se îndoiască că la cel dintîi semn al libertăţii, asemenea bărbaţi prigoniţi, exilaţi, depărtaţi de rudele şi prietenii lor, împărţiţi în mici cete comandate de cîte un căpitan şi căutînd răzbunare împotriva tiraniei urîte lui dumnezeu, a stăpînitorilor lor, nu s-ar înarma cu înflăcărare pentru a se răzbuna împotriva cruzimii neomeneşti a tiranilor?

Suferinţa fraţilor de aceleaşi drepturi şi de acelaşi neam cu mine [1], providenţa sfîntă, m-au călăuzit pe mine şi pe cei din preajma mea pînă la porţile capitalei dacice. Acum nu aşteptăm decît clipa dorită ca să trecem pe pămîntul patriei mele iubite. Această clipă se apropie. Noi însă vrem să urăm din inimă şi sincer tot binele acestei ţări ospitaliere care pe mulţi dintre noi i-a îmbrăţişat şi i-a hrănit, iar în vremuri grele i-a apărat întinzîndu-le braţul ei spre a-i adăposti.

Aşadar, ce altă bună stare putem să vă dorim decît pe aceea a bunei legiuiri şi civilizări, singura adevărată, pe aceea zic pentru a cărei dobîndire noi înşine alergăm să ne jertfim? Dar ca să se ridice un aşezămînt politic, trebuinţă este ca şi temeiurile să fie tari şi neclintite, clădite pe urmarea întocmai a moralei sfintei evanghelii. Aceste temeiuri să căutaţi a le ridica astăzi, prieteni daci, cîţi iubiţi bună starea şi slava patriei voastre. Iată aşadar, după părerea mea, temeiurile pe care trebuie să se reazime legiuirea voastră politică în viitor, ca să vedeţi într-o zi răsărind şi steaua luminoasă a veşnicei bune stări a patriei voastre.

Cîrmuirea de frunte a eparhiei dacice trebuie să fie încredinţată unui pămîntean şi nicidecum unui străin.

Puterea legiuitoare trebuie să fie despărţită de cea săvîrşitoare şi să se încredinţeze unuia sau două mădulare legiuitoare, alcătuite din toate clasele societăţii dacice.

Puterea dacică să nu atîrne de celelalte două, de cea legiuitoare şi de cea săvîrşitoare. Epitropii locuitorilor să fie aleşi din toate clasele lor.

Să se facă o armată statornică pentru a sta de pază eparhiei.

Dările să nu se orînduiască fără ştirea epitropilor aleşi.

Domnul să aibă o listă civilă hotărîtă pe tot anul şi să fie socotit întîiul între locuitorii eparhiei.

Să se întemeieze şcoli cu metodă alilodidactică şi după această metodă să fie învăţaţi copiii tuturor locuitorilor.

Părerea mea mai cu osebire, aceasta este.

Fie ca patriotismul vostru, cunoaşterea şi cugetul ce le aveţi despre starea lucrurilor de la voi [2], să facă a se împlini, a se adăoga, sau a se micşora cele ce s-ar găsi mai potrivite cu legiuirea, dorinţele, datinile şi obiceiurile poporului.

Alexandru Ipsilanti

19 aprilie 1821

Acad. R.P.R., ms. rom. 3256 (cronica Dîrzeanu), f. 60—61. Copie grec. Publicată în trad. rom. după Cesar Bolliac de N. Iorga în *Izv. cont.* . . . , p. 82—83. Alte copii grec. în ms. rom. 323, f. 309 şi în ms. grec. 720, f. 30 v— 31 v.

[1] Aici textul din cronica lui I. Dîrzeanu e confuz. Mai clar în ms. grec. 720.

[2] În ms. grec, la începutul documentului se află următoarea precizare a copistului: « Cea de faţă [scrisoare] a fost trimisă boierilor aflaţi la Braşov».

53

[11—20 aprilie 1821]

Apel către pașa de Silistra pentru a izgoni pe eteriști din Moldova și pentru a asigura însămînțările.

Împilați încă aflîndu-ne de nenorocitele întîmplări, de-abia am putut a trimite către înălțimea ta doi din boierii ci să află cu lăcuința în ținuturile de gios, ca să vie din partea pămîntului spre închinare înălțimii tale, și să dea știința celor în tot și în parte spre ideia înălțimii tale.

Iară acum arătăm înălțimii tale, cu toată plecăciunea, că eteriștii aceștia, după deosăbite vadele ce și-au pus, zăbăvăsc încă împrăștieți pi aicea și pe colo. Pentru aceasta și împărtășare cu înălțimea ta s-au făcut cu anevoie. Noi și acum încredințăm pe înălțimea ta că raelile după datorie sînt îngrădiți cu credința și cu supunere, neavînd cea mai mică înpărtășire la scîrbelnicile și neașteptatele aceste întîmplări.

Drept aceea, ne rugăm înălțimii tale ca, cu închipuire ce veți socoti, să însuflați prin mîngîitoare cuvinte toate acele cîte privăsc spre încredințare liniștirii pătimitoarelor raiele, ca să nu vie în nelucrare arăturile și sămănăturile, acum în vreme primăverii, din care să să adaogă al doilea rană, adecă foamete, și să ajungă raelele și în lipsa trebuincioasei hrane și în neîndemînare și nefacere trimiterei zaherelilor, ci pe tot anul să pogoară la împărăteasca cetate.

Pe lîngă aceste, înștiințăm înălțimii tale că și dumnealui aghentul Austriei au luat porunca curții sale ca să să tragă la hotară [1].

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Rosetti-Roznovanu, A.N., doc. CCLV/24. Orig. rom. Copie grec. la Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. 2811), f. 360. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 102, text grec. și trad. rom.

---

[1] Un alt arz — în versiunea greacă — trimis pașei de Brăila se află la Academia R.P.R,. pach. MXLI, f. 363, publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 99—100.

La 26 aprilie 1821, Iusuf pașa comunică divanului că cei doi boieri s-au prezentat la el și au arătat starea lucrurilor. El cere ca membrii divanului să vină la Focșani pentru o consfătuire (Acad. R.P.R., pach. MXLI, f. 356, orig. grec.; publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 103—104). O altă scrisoare asemănătoare, a lui Iusuf pașa, probabil din 20—23 aprilie 1821, se află publicată de C. Erbiceanu în *Inst. Mitr. Mold.*, p. 102—103. Despre misiunea celor doi boieri la Pașa de Brăila, vezi și rapoartele consulare austriace din 22 și 24 aprilie 1821, (*Hurmuzaki*, XX, p. 617).

54

21 aprilie [1821]

Polcovnicul Iordache Hristofi cere să i se trimită la Slatina niște catane, potrivit poruncii lui Tudor Vladimirescu.

Cu părintească dragoste.

Știut fie dumitale că eu, după porunca ce de iznoavă am priimit de la dumnealui sluger[ul] ca să strîng toți oamenii cu cari și mai nainte am fost, am și venit pînă aici la dumneata acasă. Cîte din catanele căpităni[˜]i am întîlnit i-am luat cu mine. Iar pentru ceilalți, care mai rămîn, te las pă dumneata asupra lor. Și te îndatorez ca negreșit împreună cu toții să te scoli și să vii după mine la Slatină.

Dar, de nu vei putea dumneata, avînd alte trebuințe pentru lucrurile casei, să-ți orînduiești vechil și catanele să mi le trimiți fără alt cuvînt: căci în urmă înștiințăz stăpînirii nesupunerea, ce mi-i silă, și poate să cază mai cu greu.

Al dumitali dorit,
Iordaiche Hristofi
[1821], april 21

Acad. R.P.R., doc. CCXC/291. Orig. rom.

55

Chișinău, 21 aprilie 1821

K № 60 *Notă informativă a generalului I. N. Inzov cu privire la evenimentele din Țările Romîne.*

820 Записка о сведениях, полученных партикулярно из Ясс от 3-го числа Апреля.

Жители заграничные устрашены обстоятельством что Браиловские турки делают мост чрез Серет в селении Водена, но для какой причины, неизвестно. Сие служит поводом к оставлению ближайшими к сему месту жителями своих селений.

Молдавское многосложное управление находится в большом безпорядке.

Владимиреско занял Букарест и приняв управление Валахии выдает прокламации, что он прибыл для спасения края от врагов. Он объявляет народу что по заплате недоимки бира по 1 Апреля, впредь будет оный вовсе
821 освобожден от всякой подати и что всякий | житель, который чувствуя себя способным приняться за оружие, явится к нему, будет исключен из числа царян (поселян).

В Яссах слух носиться, что есть будто намерение отправить из Валахии часть войск в Молдавию, для действования на том же основании, как и в Валахии, и обложет бояр, которое будет на издержки военныя.

Генерал-Лейтенант
Инзов
Апреля дня 1821
— Кишинев —

La № 60 Notă referitoare la informaţiile obţinute la data de 3 aprile pe cale particulară din Iaşi.

Populaţia de dincolo de frontieră este înspăimîntată de împrejurarea că
820 turcii de la Brăila construiesc, nu se ştie în ce scop, un pod peste Siret la satul Vădeni. Aceasta serveşte drept pretext ca populaţia mai apropiată de acest loc să părăsească satele.

Mult complicata cîrmuire din Moldova se află în mare dezordine.

Vladimirescu a ocupat Bucureştii şi, preluînd cîrmuirea Ţării Romîneşti, publică proclamaţii cum că el a venit pentru mîntuirea ţării de duşmani. El
821 declară poporului că, după ce va fi plătit rămăşiţele birului pînă la 1 aprilie, pe viitor va fi scutit cu totul de orice impozit şi că orice locuitor, care se simte capabil să ia armele, va veni la el, va fi şters din numărul ţăranilor birnici.

La Iaşi s-a răspîndit zvonul că ar exista, chipurile, intenţia de a se trimite din Ţara Romînească o parte din trupe în Moldova, pentru a acţiona pe aceeaşi bază ca şi în Ţara Romînească şi că vor fi impuşi şi boierii la dări pentru acoperirea cheltuielilor de război.

General-locotenent
Inzov
21 aprilie 1821
Chişinău

Arhiva centrală istorică militară de stat U.R.S.S.-Moscova, fond. 182, pach. 6, dos. 18, partea 1, f. 820—821.

56

22 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să însărcineze pe unul din ispravnicii de Vlaşca să ridice satele de lîngă Dunăre şi să le aşeze în interior.

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Din arătarea sătenilor acestor, carii să înfăţişază către dumneatali cu plecatu mieu răvaş, să va da dumitali pliroforiie pentru satele judeţului Vlaşca,

că încă nu s-au arădicat după cum trebuința cere. Pentru care mă rog dumitali ca pe dată unu din dumnealor boieri ispravnici [1] să să trimiță într-adins pentru a le arădica şi a le aşăza la locuri cu dăpărtarea de 24 ceasuri, unde să fię şi lărgime a-ş face sămănăturile şi celelante agoniseli ale pămîntului, după cum şi pe acest sat să-l aşeze, căci vremea este trecătoare şi oameni rămîn făr' dă semănături, mai zăbovindu-să pe locurile lor, unde inima nu-i lasă a şi le face din pricina vremi. Şi să am cinstit răspunsu dumitali.

Theodor

[1821] Aprilie 22

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose ...*, p. 126—127.

57

22 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu trimite marelui vistier nişte scrisori şi bani primiţi din partea ispră̆vnicatului de Vîlcea şi-i cere ca acest ispră̆vnicat să răspundă de restituirea sumei de 5 000 taleri, luaţi de Tudor cu împrumut de la Hagi Ianuş.

Cu plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Aceste scrisori, împreună şi cu cîțiva bani, sosindu-mi de la sud Vîlcea, iată să trimiseră dumitali, ca şi pentru bani să să dea aducătorului răvaş de priimire şi răspuns la scrisori.

Iar eu, cu plecăciune, sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 22

Mă rog să să facă către acest isprăvnicat cartea prea cinstitei vistierii pentru taleri 5 000 cu dobînda lor de la marte 8, ce, în trebuința oştirilor creştinescului norod, am luat cu împrumutare de la dumnealui Hagi Enuş [2], ca să-i răspunză, şi după ce vor trimite zapisul mieu spart dumnealor ispravnici, voiu da dumitali adeverință că i-am priimit.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose ...*, p. 127—128.

---

[1] Celălalt ispravnic, şătrarul Băjescu, plecase chiar în această zi la Găeşti (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 76).

[2] Despre acest zapis al lui Tudor Vladimirescu, Hagi Ianuş notează în condica sa de socoteli: « Theodor Vladimirescu sluger. 1821, să dea, martie 8, suma ce i-am numărat potrivit cu zapisul lui pentru nevoile lui, şi cu dobîndă, 169 groşi, 4953» (Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş 698, f. 378. Text grec.).

58

22 aprilie 1821

Dumitru Gîrbea comunică lui Pavel Vladimirescu că nu se va atinge de averea lui Lăudat Frumuşanu, deoarece îi este vecin şi prieten.

Cu plecăciune mă închin dumitale arhon vistieri.

Cinstită scrisoarea dumitale cu plecăciune am priimit-o. Am văzut cele ce-mi scrii pentru jafurile dumnealui vistierului Lăudat [1]. Şi măcar că porunca ai văzut-o dumneata a dumnealui slugerului, care scrie că toate ale dumnealui să să facă pleaşcă, dar mie nici că mi-au trebuit, nici că-mi trebuieşte a luoa pleaşcă de la nimenea, mai vîrtos de la dumnealui, fiind vecinul mieu şi prieten vechi. Ci dumneata ai fost acolo cu Magheru şi cu căpitanu Costandin. Vedeţi ce făceţi şi joi trebuie să am ştiinţă de cele ce s-au luoat. Cu toate acestea căpitanu Costandin este dus cu ordia la margine şi eu mă aflu aici acasă pentru luarea în scris lucrurilor mele, fiindcă ştiu că vei fi auzit focul ce m-au călcat, pentru moartea fiu-mieu şi a soţii mele. Ci cînd mă voi întîlni cu oştirea, cele luate netăgăduite îl voi pune de le va trimite la dumneata. Trimisăi şi scrisoarea ce scrie către domnu Solomon.

Şi cu plecăciune sînt al dumitale plecat slugă

Dumitru Gîrbea

1821, april 22

[Adresa:] Cinstit şi mie mai mare, dumnealui biv vtori vistier Pavel Vladomirescu. Cu plecăciune.

Arh. St. Craiova, doc. XVI/17. Orig. rom.

59

[Craiova,] 22 aprilie 1821

Un om al lui N. Glogoveanu îl înştiinţează că I. Solomon nu dă panduri pentru boieri, că slugerul Costi s-a alăturat lui I. Samurcaş la Calafat, şi-i cere ca nesupusul vier Stanciu să fie trimis spre cercetare la V. Ghelmegeanu.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut prea cinstită stăpînească mîna dumitale. Cu cinstită şi multă plecăciune priimind cinst. scrisoarea dumitale, scrisă de la 12 ale următoarei, cele poruncite am văzut. Cu toate că dum. scrii că ai trimis cinci scrisori, dar eu numai trei am primit, însă dă la omul lui Iamandi nu am primit; precum şi de la omul lui chir Vasile Pavlovici am primit o scrisoare cu trei săptămîni în urmă, din care doaă răspunsuri am fost trimis

[1] Lăudat Frumuşanu.

dum., însă unul prin Dumitru Cernățeanu negutătoraşu, şi altul prin altul, prin omul lui chir Vasile Pavlovici. Iată şi acum răspunz dumitale.

Casele pînă acum din mila lui dumnezeu sînt scăpate, caleaşca, s-au stricat coşul de către panduri, după cum am mai scris dumitale. Pentru țigani, numai Ilie şi Costandin au rămas la Melineşti, iar ceilalți s-au dus la Glogova. Am scris logofătului Stanciu [1] ca să trimiță un car să-i ia şi pă aceia să-i ducă acolo. Pentru ce au fost în podul caselor şi în pivniță, am fost mai înştiințat dumitale; care au fost dă îngropat, s-au şi îngropat; cele ce n-au fost dă îngropat, s-au pus la pitulătoarea cea ştiută de dumneata, astupîndu-să amîndouă ferestrile, carele întru nimic nu să cunoaşte, nevrînd scutelnicii a veni ca să le împarți pă la dînşii, precum mi să poruncea dă către dumneata. Scrisoarea către slugerul Solomon dîndu-o, nici cu oichi nu s-au uitat la dînsa, zi[cînd] că n-are panduri să dea la boieri [2]. Pentru banii cîştiului dă la scutelnici, dumneata scrii ca să le iau să-i fac poliță. Ştiut fie dumitale că scutelnicii nu dau supunere a da dumitale, zicînd că țara s-au iertat de bir. Fînu dă aici l-au mîncat Solomon, numai ce am apucat de am vîndut o clae înainte. Vinu verii va să-l duc la Melineşti. Aici în Craiova, după strejuirea ce am făcut, aflîndu-mă nelipsit, din mila lui dumnezeu s-au iconomisit de au scăpat, dar pă afară este mai mare jaf dă panduri şi hoțomani. Pentru ale vremii, cu toate că am fost mai scris dumitale în trecutele zile, precum să urzea atunci vorbele, dar acum iarăşi prin auzire am ințăles cum că caimacamu ar fi cu doaă mii de turci în Calafat, şi cu adăvărat sînt, şi strînge zaherele, urmînd şi cu biru, dă lude tl. 48. Iar către acestea, cocoane, văzi că-mi scrii ca să împrumut o sumă de bani, cu de la scutelnici; din cîrciumi şi din fîn: toate acestea curg după cum am arătat dumitale şi, de ar fi nescarva negutitori dă cinste aici în Craiova, aş da rugăciune şi aş luoa cevaşi de aş trimite dumitale; dar aici în Craiova picior de negutător nu să găseşte, decît crăime.

Lui Stan vierul nu am cu cine să-i scriu, căci vierii de aici nu vor să meargă de frica pandurilor; şi mai bine ar fi, cocoane, să scrii Ghelmegeanului la Rîmnic ca să-l ducă acolo, fiind aproape, ca să-l cerceteze pentru lucru vii. Viia de aici s-au lucrat, precum şi grădina; de la Bucureşti nu am nici o ştiință, căci dintr-acolo nu vine nimene. Pentru moşiile dă la Mehedinți, nici o ştire nu am. Atîta numai îmi scrie logt. Stanciu, că ar fi avînd frică dă către turci. Chelarul şi rîndaşii nu sînt lipsiți dă ale mîncării, purtîndu-le de griji. Pentru rîndaşi, am scris logofătului Stanciu ca la vreme negreşit să-i schimbe, trimițînd alții. Solomon nu să află aici, ci la Motru, cu toți oamenii lui. Costin slugerul s-au închinat la caimacamu la Calafat. Aici în Craiova să aude că negreşit este ca

---

[1] Stanciu Buduhăleanu, omul lui Nicolae Glogoveanu încă dinaintea răscoalei (Fondul Glogoveanu, doc. 256 şi 267/1820).

[2] Într-o altă scrisoare, din 28 aprilie, se precizează că I. Solomon a rupt scrisoarea, spunînd că nu dă nici un pandur pentru boieri (Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/162).

să vie caimacamu cu turcii. Apoi nu ştim în cele după urmă cum va rămînea. Craiova au rămas pustie, încît nici pricior dă pandur nu să află.

Şi cu multă plecăciune sînt al dumitali plecată . . . . . [1]

În cinstită şi stăpînească mîna dumnealui biv vel clucer Nicolae Glogoveanu, cu cinste şi multă plecăciune.

1821[2], aprilie 22

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/194. Orig. rom. Publicat de N. Iorga, *Situaţia agrară . . .*, p. 162—164.

60

22 aprilie 1821

Căminarul Sava primeşte de la vistierie leafa pe martie pentru Mihali delibaşa şi Dimitrie tufeccibaşa.

Γ ρ [ό σ ι α]

1 000 ἤτοι χίλια ἔλαβα ἀπὸ τὴν ἔντιμον βιστιαρίαν τὰ ὁποῖα ἐδάνεισαν ἡ πράσλα τῶν καβάφηδων καὶ τσισμάρηδων, λουφὲν τοῦ Μαρτίου μηνὸς διὰ τὸν Μιχάλη δελίπαση καὶ Δημήτρη τουφεκτσηπάση καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

Σάββας Καμηνάρης

1821, Ἀπριλίου 22

Întocmai după cea adevărată adeverinţă.

Filip Lenş

1831, dechemvrie 14

Taleri

1000, adică una mie, am primit de la cinstita vistierie, pe cari i-a împrumutat breasla cavafilor şi cizmarilor, leafa pe luna martie, pentru Mihali delibaşa şi Dimitrie tufeccibaşa [3]. Şi să fie drept dovadă.

Sava căminarul [4]

1821, aprilie 22

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Ţara Rom., dos. 7, f. 48. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 125, din fondul C. Basarab Brîncoveanu.

---

[1] Doc. rupt.

[2] În text greşit 1822.

[3] Delibaşa Mihali şi tufeccibaşa Dimitrie primesc de asemenea în mai multe rînduri tain pentru arnăuţii lor (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 84, 86, 88, 92—93, 94).

[4] În aceeaşi zi Sava căminarul a mai primit 500 taleri de la vistierie « pentru luna aprilie». (Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Ţara Rom., dos. 7, f. 47).

61

22 aprilie 1821

Serdarul Iordache Olimpiotul cere ispravnicilor de Teleorman să-i trimită la Găiești pe toți căpitanii de la cele șapte poște ale județului, cu surugiii, caii și căruțele de care dispun.

Copie

Dă la serdar Iorgache Olimbiotis.

Către dumnealor boieri ispravnici ot sud Teleorman.

Scriind, rog dragostea dumnv. ca priimind acest pitac fără cea mai puţină zăbavă să vă siliți, puind tot felu dă mijloace, ca şapte poşti ce le aveți în județu dumnv., pe căpitani i surugii şi cu cai, cu căruțe, cu tot să-i arădicați şi să-i trimiteţi la Găieşti, unde acolea, viind, am să le fac deosebite porunci. Precum zic, fără cusur şi fără zăbavă, aştept.

Iordache Olimpiotul

1821, aprilie 22 [1]

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose*..., p. 128.

62

23 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să desemneze patru boieri pentru a-i duce arzurile la Vidin și Brăila.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

De mare trebuință fiind să trimitem cîte doi boieri la Vidin şi Imbraila după nişte ştiinţe bune ce am luat, de aceea grăbeşte dumneata a să afla cît mai în grab aceste patru obraze, că eu încă silesc a să isprăvi pînă mîine seară amîndouă arzurile ca să le şi pornim, de mare grab şi trebuință fiind.

Dumnealui stolnic Iancu Văcărescu să află dus de la Căldăruşani la vii.

Cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 23

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose*..., p. 128—129.

---

[1] Scrisoarea este trimisă în aceeaşi zi din Piteşti la Teleorman, printr-un arnăut al lui Iordache (E. Vîrtosu, *1821. Date*..., p. 81).

63

Tîrgoviște, 23 aprilie/5 mai 1821

Alexandru Ipsilanti dă instrucțiuni cu privire la scrisorile găsite asupra doctorului Theodosie Gheorghiade, trimis de Tudor Vladimirescu la Brașov.

No. III. — Letter of Ypsilanti (translated from the Greek original) dated Tergovisht, April 23d, O.S. (May 5, N.S.) 1821

I have received your communication of the 22d, and the bag containing the letters carried by Dr. Theodosius. You must give out that all your researches were fruitless, and that the robbers have disappeared: you must proceed in this business with great prudence and policy [1], not to disgust certain persons. Set the Doctor at liberty, and write me a despatch with a raport of the affair, that when enquiries are made, I may be able to show it at the proper time. Intelligence transmitted yesterday from the Ispravnik of Soultza, brings the following good news: the Kaimakan, with all his Turks, has retired to Vidin, because the Servians have taken up arms against the enemies of our faith. Other news, which I have to-day, but cannot yet give you an official, state that the Russians are preparing to enter Moldavia.

(Postscript in the Prince's own handwriting).

At Therapia, Arnautkuy, and other places near Constantinople, there has been fighting, and a great slaughter of Turks and Greeks; the affair of the Servians appears to be quite true. I know not whether this letter will find you. Let your march be conducted with your usual prudence and tenderness towards the poor people. I send you herowith a proclamation addressed to the Wallachians. I kiss your eyes.

(Signed) Alexander Ypsilanti

Nr. III. — Scrisoarea lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.), din Tîrgoviște, aprilie 23, st. v. (mai 5, st. n.), 1821

Am primit în bună regulă comunicarea dumneavoastră de la 22, și sacul care conținea scrisorile pe care le ducea doctorul Theodosie. Trebuie să știți că toate cererile dumneavoastră au fost zadarnice și că hoții s-au făcut nevăzuți. Lucrul trebuie să-l faceți cu multă prudență și politică [2], pentru ca să nu dea prilej de bănuieli unor persoane știute. Puneți pe doctor în libertate și trimiteți-mi un curier, cu raportul asupra întîmplării, pentru ca, dacă vor trebui orînduite cercetări, să fiu în măsură a i-l arăta la vremea cuvenită.

---

[1] Dr. Theodosius (Theodore's emisary,) had been arrested by soldiers disguised as robbers, and Ipsilanti pretended to make search for them.

[2] Dr. Theodosie (emisarul lui Theodor) a fost prins de către soldați deghizați în hoți și Ipsilanti pretexta că-i urmărește (nota lui Th. Gordon).

Am primit ieri de la ispravnicul de Sulcea [1], următoarele veşti bune: Caimacamul s-a întors la Vidin cu toţi turcii săi, pentru că sîrbii au luat armele împotriva duşmanilor credinţei noastre.

Alte ştiri pe care le-am primit astăzi, pe care însă nu le pot da ca oficiale, spun că ruşii au de gînd să năvălească în Moldova.

[Post scriptum, de propria mînă a principelui:]

La Therapia, Arnautkioi şi în alte localităţi din apropierea Constantinopolului s-au dat lupte foarte sîngeroase între turci şi greci.

Ştirea despre sîrbi, pare să fie pe deplin adevărată.

Nu ştiu dacă această scrisoare vă va găsi. Faceţi-vă marşul dumneavoastră cu înţelepciunea dumneavoastră cunoscută, şi cu cruţare pentru poporul sărman.

Vă trimit alăturat o proclamaţie către Ţara Romînească şi vă sărut ochii.

Alexandru Ipsilanti

Th. Gordon, *History* ..., I, anexa III, p. 138. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 78—79, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte* ..., I, p. 165—166.

64

Bucureşti, 24 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu porunceşte vătafului plaiului Cîmpinii să dea liberă trecere pentru un număr de vite ale logofătului Const. Golescu.

De la sluger Theodor
către dumnealui vătafu plaiului Cîmpinii [2].

Dumnealui biv vel logofăt Costandin Golescu vrînd, întru trebuinţa casii dumisale, a trece la Braşov dooăzeci şi opt de oi şi patru boi, ca un lucru ce nu este negoţ, are voie. Ci să i să înlesnească de către dumneatali, a acestora trecere, iar nu a mai multor vite.

Theodor [3]
1821, aprilie 24

De la sluger Theodor,
către dumnealui vătafu plaiului Cîmpina.

Acad. R.P.R., doc. CLXXXVIII/106. Orig. rom. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* ..., p. 129.

---

[1] Probabil Vîlcea.

[2] La 25 aprilie vistieria porunceşte vătafului plaiului Cîmpina să îndeplinească întocmai ordinul lui Tudor Vladimirescu (Acad. R.P.R., doc. CLXXXVIII/107).

[3] Scris de Petrache Poenaru şi semnat de Tudor Vladimirescu.

65

[24 aprilie 1821]

Iusuf pașa cere locuitorilor Moldovei să revină la ocupațiile lor, asigurîndu-i că nu vor fi pedepsiți decît cei amestecați în răscoală.

[24 aprilie 1821] [1]

Cătră boierii toți și neguțătorii lăcuitori din toate țările [2] și tîrgurile.

V-am triimes fermanul mieu care sîntteți raia a pre puternicului împăratului nostru, care ați slujit cu dreptate și nu ați făcut nici un cusur și ați fost cu toată supunirea.

Pre bine știm și pre Înalta Poartă și noi și acei care au fost vinovați și amestecați greci, [că] de la dînșii au venit tot răul. Și carele din greci nu vor fi amestecați și și-au căutat de alijverișul lor, să nu aibă nici o îngrijire și să-și caute fiștecarile alijverișul său, că nu va fi nici un feli de primejdie sau supărare pentru aceștie. Iar carile vor fi amestecați cu tîlharii aceia carele au făcut tulburare și sărăcie țării aceștie, pe aceia să-i prindeți și să-i pedepsiți, trimețîndu-i la zapcii dumneavoastră. Iar cînd vor fi mulți și nu-i veți pute prinde, atunci să faceți de știre, prin dregători înștiințîndu-ne. Vom triimite noi de-i vor prinde.

Și acei care au apucat și s-au strămutat de pre la locurile și tîrgurile lor, să se întoarcă înapoi și să nu aibă nici o frică, căutîndu-și de alijverișul lor și odihnindu-se pe la casele lor, precum și mai înainte.

Pentru aceasta, iată vi să triimite fermanul mieu, în care m-am iscălit și am pecetluit.

Isuf pașa, muhafiz Ibrailii serascher.

Acad. R.P.R., doc. DCXV/155 a; copie rom. cont., cu altă copie modernă, doc. DCXV/155 b. Publicat în *Uricariul*, III, p. 223. Copie și la Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXXVI/1161.

66

25 aprilie 1821

Divanul Țării Romînești se împrumută cu 70 000 taleri pentru nevoile țării.

Taleri

70 000 ădică șaptezeci miie la trebuința și nevoia ce au avut țara s-au împrumutat de la ..... [3]. în soroc de șase luni, cu dobînda lor pă lună la

---

[1] Data primirii firmanului la Iași.

[2] Eronat « țările», este vorba de « ținuturile».

[3] Loc alb. Probabil, împrumutul s-a făcut de la Alexandru Filipescu-Vulpe; în 27 aprilie cîrmuirea țării dispune să se dea 70 000 taleri lui Tudor Vladimirescu (Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 51); în aceeași zi, Tudor Vladimirescu confirmă primirea acestei sume (același dos., f. 52).

pungă po cîte taleri şapte şi bani şaizeci. Care aceşti bani, oricine să va înfăţişa cu acest zapis la numitul soroc, să aibă a-i plăti ţara şi pămîntu toţi deplin, fără nici un cuvînt de pricinuire, ca unii ce cu dînşii s-au întîmpinat mari nevoi şi primejdii şi s-au pricinuit ţării şi politii mare ajutor şi folos la această vreme, după cum este ştiut obştii. Iar trecînd peste soroc, să aibă a curge tot cu această dobîndă pînă să vor plăti.

Drept aceasta am dat acest zapis adeverit cu iscăliturile noastre.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, Mihail Manu, Iordache Slătineanu, Nicolae Golescu, Alexandru Filipescu, Alexandru Nenciulescu.

1821, aprilie 25

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* ..., p. 131.

67

25 aprilie 1821

Ştiri despre împrăştierea locuitorilor din satele judeţului Bacău şi despre venirea turcilor.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitale!

Cu pre plecată scrisoare mă înştiinţez prin dumneta pentru cinstită poronca dumitale ce am primit prin dumnealui cuconu Costin Catargiu, precum că eu cu urmările mele aş fi împrăştiet lăcuitorii di prin sate, dînd şi cară pe la streini! Eu ştiu că nici care nu am dat, nici pe lăcuitori nu i-am împrăştiet. Mai vîrtos, eu de-a pururе i-am îmbărbătat, zicîndu-le că nu este nimic asupra lor. Dar eu am pătimit îndestule pentru ca să nu se împrăştie satile, fiind şi prădat într-atîtea rînduri şi bătut, precum am mai scris dumitali.

Acum de iznoavă m-am înştiinţat că toate vitele grecilor şi a sîrbilor le-ar fi răpind turcii şi le-ar fi ducînd la Brăila şi le-ar fi bătînd şi popuşoii, încărcîndu-i să-i ducă tot la Brăila. Şi eu fiind îngrozit cu totul ca nu cumva să-mi iei popuşoi şi grîu, eu mă rog dumitale: pune la cale cu chipul ce vei socoti dumneata, cărînd popuşoi şi grîu al dumitale, fiindcă este toată stare me întraceste, de unde am nădejde ca să plătesc şi banii dumitale, ce sînt dator, şi să-mi rămîi şi mie banii ce am în moşie. F[iindcă] şi după ce au fugit toţi neguţătorii şi boiernaşii din Bacău, precum şi boierii ispravnici şi sameşii şi satele din pe prejur, şi nemaiputînd opri satile noastre, s-au împrăştiet şi ei. Şi în urmă am stat încă trei zile dimpreună cu stolnicul Ioniţă Lupaşcu, ca să-i pot iarăşi aduna la urma lor, şi nicidecum nu i-am putut aduna. De unde am auzit că au să vie cît de în grab şi turcii, precum au şi venit. Şi eu nemaiputînd sta, am venit la Palanca, unde mă aflu piste hotar, fiindcă aice să află boierii şi neguţătorii de pe la Focşani, di pe la Agiud, di pe la Ocnă şi di pe la Bacău şi în

scurt di piste toate locurile sînt aice adunați. Și mie îmi este frică ca să mă duc înapoi la sat, avînd îndestui dușmani. Și mă tem ca nu cumva să mă pîrască vreunu, zicînd că sînt grec; di pe altele multe ce am pătimit să nu-mi rîdice și viiața.

Eu mă rog dumitale, puni la cale dumneta ca, după cum vei socoti dumneta, să-i rînduiești să caute moșia. Nici eu n-am chip de a o căuta la aceste vremi, că nici arăturile nu s-au făcut întocmai. Că cînd au fost ca să se săvîrșască arătura, atunce au dat spaima aceasta, de unde au fugit toți, luîndu-mi plugarii și boii de au fugit.

Și pentru toate, n-am lipsit a înștiința.

Pre plecată slugă

Ioanichiє[?] medelnicer

1821, april 25

[Adresa:] Mult milostivului mieu stăpîn dumisale cuconu Costachi Canta biv vel vistier, cu multă plecăciune.

Iași

Muzeul de istorie a Partidului, Arhiva familiei Cantacuzino-Pașcanu, doc. 28. Orig. rom., cu pecete în ceară roșie.

68

București, 26 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu poruncește să fie întoarse din drum lucrurile fostului domn Al. Suțu.

No. VIII. — Letter of Theodore Vladimiresko.

Bukorèst, 26th April. O. S. 1821

Yesterday, on the 25th of the present month, twenty waggons, loaded with various articles, taken unjustly from the country by the late Prince Souzzo, were privately sent away by night (escorted by a corporal and two soldiers of the imperial consulate) to Brashova; accompanied also by four Arnauts, but whose Arnauts I know not. Wherefore I fail not to communicate it to you, that you may send men not only to prevent their further progress, but to turn them back, that the country may not be spoiled. I beg you to inform me immediately. I might have sent had I known it in time, but thought it better to apply to you who are nearer. Your brother and servant,

(Signed) Th. Vladimiresko

No. VIII. — Scrisoarea lui Tudor Vladimirescu

București, 26 aprilie st. v. 1821

Ieri, adică la 25 ale curgătoarei luni, 20 care încărcate cu diferite lucruri, care în chip nedrept au fost răpite țării de răposatul domnul Suțu, au fost

trimise pe ascuns în timpul nopţii la Braşov, sub paza unui caporal şi a doi soldaţi ai consulatului imperial. Mai erau acolo şi patru arnăuţi; nu-mi este însă cunoscut ai cui erau aceşti arnăuţi.

Nu lipsesc să vă înştiinţez şi pe dvs. de aceasta, pentru ca să puteţi trimite oameni, nu numai ca să le împiedece de a merge mai departe, dar şi pentru a le aduce înapoi, ca ţara să nu fie prădată. Vă rog să mă încunoştiinţaţi de-a dreptul de aceasta. Aş fi trimis eu oameni, deoarece am ştiut la vreme, dar am socotit că este mai bine să mă adresez dvs. pentru că sînteţi mai aproape.

Fratele şi sluga dumneavoastră,
(Semnat) Th. Vladimirescu

Th. Gordon, *History* . . . , I, anexa VIII, p. 140. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 81—82, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte* . . . , I, p. 166—167.

69

26 aprilie 1821

Divanul Moldovei trimite pe medelnicerul Neculai Mandrea şi pe diacul Scarlat Herescu la muhafizul din Brăila ca împreună cu părintele Ghedeon să arate credinţa «raielii» către Poartă şi că moldovenii « nu au avut nici o împărtăşire cu răzvrătitorii ».

Boierii divanului Moldaviei
către cinstiţi dumnealor fraţii simbatrioţi, medelnicer Neculai Mandrea i diacu Scarlat Herescu [1].

Nenorocitele împrejurări a pătimitoarei noastre patrii sînt deobşte cunoscute şi văzute. Cei streini cu durelnică inimă privesc lăcrămătoare poziţie ei cea de astăzi. Apoi oare fiii cei adevăraţi a patriei pute-vor privi pătimirile maicii lor fără a l[ăc]răma!

Din partea noastră s-au pus în lucrare toate acelea cîte atîrnă spre mîngîerea şi liniştirea tuturor treptilor ce întrupează neamul moldovinesc. Una din cele mai dintîi îngrijiri a noastre au fost şi este de a să trimite deputaţi dintre fraţii simbatrioţi către prea înălţatul Ibrail muhafiz, împuternicitul sarascher, spre dovedirea datornicii noastre supuneri către prea puternica şi hrănitoarea împărăţie. Dar această întrupare de deputaţi nu s-au putut nici pînă acum alcătui, încă arătînd acei cărora s-au făcut această punere înainte că nu au înlesnire, poate şi din neîntemeiată sfială şi înpuţinare de suflet. Înfăţoşarea deputaţilor este neapărată, este datornică, este solitoare mîngîere şi liniştire norodului. Este doveditoare supunerei noastre către prea puternica Poartă. Şi dar ca

---

[1] Numele adresanţilor au fost scrise ulterior de altă mînă.

să nu să ia supt nepriincioasă tălmăcire netrimiterea deputați[or] din partea pămîntului, am pornit de aice pe cuvioșie sa ierochirica mitropoliei, chir Ghenadie, ca să meargă cătră prea înălțatul Ibrail muhafizi. Dar sîngur a merge nu este de cuviință, ci urmează neapărat a fi întovărășit de trei sau patru boieri simbatrioți, pentru ca să-și poată avea această deputație deplinătatea închipuirei sale.

Spre aceasta să face domniilor voastre simbatrioților și poftă și punirea înainte, ca o datorie cătră patrie, care ceri acest agiutoriu de la fii săi, ca să întovărășiți trei — patru din dumneavoastră pe cuvioșie sa ierochirica și să mergiți cătră prea înălțatul Ibrail muhafizi, căruia veți aduce:

Întîi, datornica închinăciune din partea pămîntului.

Al doile, veți arăta că neamul moldovenesc nu au avut nici o înpărtășire cu răzvrătitorii, nici cunosc întrebuințarea armelor.

Al treile, veți pune înainte netăgăduita supunere și credința noastră din epohi, a închinării acestui memlechet cătră prea puternica înpărăție, și că de atuncea, din neam în neam și [pî]nă acum, nepierdută moștenire avem supunerea cea mai neprihănită și credința cea plină de rîvnă cătră prea puternicul devlet.

Al patrule, veți aduce lacrămile norodului, veți arăta înspăimarea și înfricoșarea lui, și veți cere cu umilite glasuri mîngîiarea și statornicie acestui pătimitor norod, ca să-l înbărbăteze spre lucrarea pămîntului, întru a nu rămînea și ei lipsiți de hrana de peste an și în nefacere trimiterei zaharelelor, ce pe tot anul să pogoară la împărăteasca cetate.

Al cincile, veți pune înainte că întrarea oștilor în pămîntul acesta va pricinui îngrozire și înprăștiere.

În sfîrșit, dumneavoastră cetind tălmăcirea mehtupului cătră înălțimea sa, veți lua pliroforie de toate și, în urmarea acei pliroforii, veți face și datornica lucrare. Veți închina și hedielile ce să trimit.

Aceasta cere de la dumneavoastră patrie, la aceasta vă îndemnăm. Aceasta este una din celi mai sfinte datorii a fiilor cătră patrie. La aceasta nu ne îndoim, ci așteptăm și răspuns că veți porni întru numele domnului a căruia putere credem și nu vă îndoiți că vă va umbri și vă va întovărăși.

Veniamin mitropolit Moldaviei,
Balș logofăt, Alex. Baldiman [?] logofăt,
Sturz[a] logofăt, Iordache Sas . . . [?] vornic,
Grig[or]ie G[hica] vornic, Canta[cuzino] vornic,
Sturza [?] hatman.

1821, aprilie 26

Acad. R.P.R., doc. LII/14. Orig. rom.

70

27 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier 5 000 taleri pentru nevoile oștirii și 2 000 taleri pentru lefile surugiilor.

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Înțelesei că la isprăvnicatu Ilfovului s-au adunat aproape de taleri dooăzeci de mii, precum și la drăgătorii din politiia București vreo șase mii din madeaoa carălor de lună și alte orînduieli și fiindcă ne aflăm sugrumați pînă în suflet la trebuințile ce are oștirea creștinescului norod, mă rog dumitali ca să să poruncească a ne întîmpina deocamdată ca cu vreo cinci mii, precum și la cinstita casă a menzilurilor să să dea taleri dooă mii, cu carii bani arată epistatu că poate iconomisi cele trebuincioase ale poștii pînă la sfîrșitu viitoarii luni. Căci astăzi mă pomenii cu toți surugii, aducînd și pe epistat techer-mecher cu dînșii, făcînd strigare mare pentru plata lefilor, că într-alt chip năpustesc poștile.

Drept aceea, amîndooă trebuințele de mai sus urmînd de a să liniști, precum mă rog, să să poruncească de către prea cinstita vistieriie a să împlini.

Theodor
1821, aprilie 27

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 132—133.

71

Ianușești, 27 aprilie 1821

Const. Nicolae comunică lui Hagi Ianuș că Iordache Olimpiotul s-a luptat cu niște turci la Pitești și că Rogobete a fost prins.

Γιαννουσέστι, 27 Ἀπριλίου 1821

Τὴν τιμιότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν της.

Μὲ ὅλον ὁποὺ σήμερον μὲ τὸν Γιάνκον σᾶς ἔγραφον ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ὁρδινά σας ἐξεκίνησα τὰ ζῶα ὅλα διὰ αὐτοῦ, πλὴν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔλαβον τὸ τίμιόν της τῆς 21 τούτου καὶ εἶδον ὁποὺ μὲ γράφετε, ὅτι ἂν δὲν τὰ ἐξεκίνησα ἀπὸ Γρετζέστι νὰ μείνουν πάλιν ἐκεῖ. Λοιπὸν ὁ καπετὰν Δημήτρης ὁποὺ ἔστειλα μὲ τὰ κατάστιχα, στοχάζομαι νὰ σᾶς τὰ εἶπεν τὰ ὅσα διατρέχουν ἐδῶ, ὁποὺ ὅλοι οἱ πραγματευταὶ τὰ ζῶα τους τὰ ἐξεκίνησαν διὰ τὰ βουνά, πλὴν ἐγώ, λαμβάνοντας τὸ γράμμα σας, ἔστειλα καὶ τὰ ἐγύρισα ὀπίσω καὶ στέκονται ἐδῶ εἰς Γιαννουσέστι, καὶ μαζοὺς τὴν στέλνω τὸν παρόντα διὰ νὰ μὲ φανερώσητε τί νὰ τὰ κάμω, ὅτι διὰ ἐδῶ νὰ σταθοῦν δὲν ἔχουν τί νὰ φάγουν καὶ ἀφανίσθηκαν.

Οἱ Πάτζοι κάμουν μεγάλες ἑτοιμασίες καὶ ἀκούομεν ὅτι θὰ ἀπεράσουν διὰ ἐδῶ. Αἰτίας ἔδωσαν ἀρκετάς, ἀπὸ πέρα τοῦ Ὄλτου ἐπῆραν ζῶα τῶν πραγματευ-

τάδων, πρόβατα καὶ ζαχερέδες καὶ σήκωσαν τὸν Ζάβαλη Κούλογλον, τὸν ἐσκώτωσαν καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ ἀκολούθησαν καὶ ὥρα τὴν ὥρα προσμένουν νὰ ἀπεράσουν οἱ Πάτζοι, σχεδὸν καὶ τὸ Τζουβαρόπολον θέλει διὰ νὰ τραβηχθῇ κατ' ἀπάνω νὰ σφαλισθοῦν, καθὼς τὸν γράφουν. Ὁ καπετὰν Γιωργάκης εὑρίσκεται εἰς Πιτέστι, ὅστις ἐπολέμησε μὲ κάτι Τούρκους, ὁποὺ εἶχαν ἔβγει εἰς τὸ Ροὺς δὲ Βέδε καὶ ἔκοψαν τοὺς πραγματευτάς, αὐτὰ διατρέχουν ἐδῶ. Ἡμᾶς ὅμως κατὰ τὴν ὥραν καμία κατάχρησις δὲν μᾶς ἔγινεν.

....

Οἱ Βλάχοι εἰς μεγάλα φούμουρα εὑρίσκονται καὶ καμίαν δουλειὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κυττάξωμεν, ὅτι κανεὶς δὲν μᾶς ἀκούει, μάλιστα τώρα, ὁποὺ ἠθέλησα νὰ ξεκινήσω τοὺς τζοπάνους, ἤθελαν νὰ φύγουν ὅλοι, καὶ ἀρκετὰ γρόσια τοὺς ἔδωσα, τί ἤθελα νὰ κάμω; Τὰ ἀμπέλια ἀπὸ Κοκορέστι μέρος ἐδουλεύθησαν ἀπὸ αὐτά, ἐπειδὴ δὲν εὑρίσκονται μήτε μὲ πληρωμήν.

Ἐγὼ ἀπὸ ἐδῶ θὰ σηκωθῶ αὔριον μεθαύριον ὅτι ἔχει νὰ ἔλθῃ τὸ Τζουβαρόπουλον νὰ καθίσῃ ὀλίγες ἡμέρες, ἕως ποὺ ἔλθῃ μία ἀπόκρισις καὶ ἔπειτα τραβιέται διὰ ἐπάνω. Ἐγὼ εἰς τὸ Κοκορέστι θέλω πηγαίνει νὰ καθίσω ἕως λάβω ἀπόκρισίν σας. Εἰς τὸ νὰ μοὶ λέγετε νὰ πηγαίνω εἰς τὸν Χασὰν ἀγὰ νὰ τὸν προσκυνήσω, αὐτὸ δὲν τὸ κάμνω, ὅτι δὲν εἶναι μόνον εἰς τὸ χέρι τοῦ Χασὰν ἀγᾶ.

Ὁ Μιχάλογλους εὑρίσκεται κατὰ τὸ Μότρο μὲ κάμποσους συναγμένους καὶ ἔπιασεν καμίαν τριανταριὰ Πάτζους καὶ τοὺς ἐξεγύμνωσεν ὅτι ἐπήγαιναν μαζὶ μὲ τὸν Κώνστα Στεφανὴ Λάζον νὰ τὸν πιάσουν καὶ αὐτὸς τοὺς ἐδιόρθωσεν.

....

Τῆς τιμιότητός της ταπεινὸς δοῦλος
Κωνσταντῖνος Νικόλας

....

Εἰς Τρανοβέζι πὲς τὸν ἄρχων σερδάρη ἂς ἔρθῃ καὶ ὁ Σφεντζέσκος ἕως ἐδῶ, διὸ ἔγινε ἀφανισμὸς μεγάλος εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Ὁ καλὸς Μιχάλογλος ξανάπιασεν καὶ τὸν Ρογοπέτη μὲ ἄλλους 30 Πάτζους καὶ τοὺς Πάτζους τοὺς ἐπάστρεψε καὶ αὐτὸν τὸν ἔχει ζωντανόν.

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Ἰωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδέλφια προκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Ianuşeşti, 27 aprilie 1821

Vă salut plecat şi vă sărut mîna.

Astăzi v-am scris prin Iancu că, potrivit celei dintîi porunci a d-voastră, am trimis într-acolo toate vitele; dar în clipa de faţă am primit cinstita d-voastră scrisoare din 24 ale acestei luni, şi am văzut că îmi scrieţi că dacă n-am pornit vitele de la Greceşti, să rămînă tot acolo. Cred că v-a informat căpitanul Dumitru, pe care l-am trimis cu registrele, despre toate cele ce se petrec aici, că toţi negustorii au trimis vitele în munţi. Dar eu, primind scrisoarea

d-voastră, am trimis şi am întors vitele, şi se află aci la Ianuşeşti. Într-adins vă trimit pe aducătorul scrisorii, ca să mă înştiinţaţi ce să fac cu vitele, fiindcă dacă vor rămîne aici, n-au ce să mănînce şi se vor prăpădi.

Pagii fac mari pregătiri, şi se zvoneşte că vor trece aici. Au dat destule motive, dincolo de Olt au luat de la negustori vite, oi şi zaherele şi au ridicat pe Zavalis Culoglu, l-au ucis, şi alte multe asemenea lucruri au urmat, şi din ceas în ceas aşteptăm să treacă pagii, aproape şi fiul lui Giuvara vrea să se tragă în sus să se închidă, precum i se scrie. Capitanul Iordache care se află la Piteşti s-a luptat cu nişte turci, care s-au dus la Ruşii de Vede şi au tăiat pe negustori.

Acestea se petrec aici. Nouă însă pînă în clipa de faţă nu ni s-a făcut nici o nedreptate.

Rumînii au mari fumuri şi nu ne putem vedea de nici o treabă, deoarece nimeni nu ne ascultă. Chiar acum cînd am vrut să trimit pe ciobani, au vrut să plece toţi; şi le-am dat bani destui. Ce puteam să fac. Numai o parte din viile de la Cocorăşti au fost lucrate, fiindcă nu se găsesc oameni nici cu plată.

Eu voi pleca de aici mîine sau poimîne, cînd are să vină fiul lui Giuvara să stea cîteva zile, pînă să-i vină un răspuns, şi apoi se va retrage mai sus. Eu mă voi duce să stau la Cocorăşti pînă voi primi răspunsul d-voastră.

Îmi spuneţi să mă duc la Hasan aga să-l salut. Nu fac acest lucru, fiindcă nu atîrnă numai de Hasan aga.

Mihaloglu se află pe la Motru cu mai mulţi oameni adunaţi, a prins vreo treizeci pagi şi i-a jefuit. Ei se duceau împreună cu Consta Stefani Lazu să-l prindă. Şi i-a aranjat.

Al domniei voastre slugă plecată
Constantin Nicolae

[Urmează un post-scriptum, scris de altă mînă:]

Spune boierului serdar să vină pînă aci la Dranovăţ şi lui Sfengescu [Bengescu?], deoarece mare prăpăd s-a făcut în lucrurile de acolo. Bunul Mihaloglu a prins din nou pe Rogobete cu alţi 30 pagi; pagilor le-au dat drumul, dar pe el îl are viu[1].

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuş Consta
Petru şi fraţi cu închinăciuni.

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXIV, doc. 63. Orig. grec.

[1] Probabil este vorba despre lupta relatată de Chiriac Protopopescu, dintre başbulucbaşa Anastasie Mihaloglu şi Ioan Rogobete, care avea sub comanda sa ostaşi turci (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 304). Anast. Mihaloglu a luptat apoi sub comanda lui Ioan Solomon, la Zăvideni (C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 41).

72

Orşova, 27 aprilie 1821

Petrachis Culaoglu către Hagi Ianuş, despre trecerea turcilor la Calafat şi încercarea paşei de la Ada Kale de a-l prinde pe Dim. Gîrbea.

'Ορσάβα, τῇ 27 'Απριλίου 1821

'Εντιμότατε κύριε Χ. 'Ιωαννούση Κ. Π. καὶ ἀδέλφια

Εἰς Σιμπίνι.

....

Φανερώσετέ μας παρακαλῶ τὰ αὐτοῦ νέα Βλαχίας καὶ Μπογδανίας ὁποὺ ἔχετε. 'Εδῶ μανθάνομεν ν' ἀπέρασαν οἱ Τοῦρκοι τζίρκα 2 χιλ. μὲ 2 κανόνια, 1 κουμπούρι εἰς τὸ Καλαφάτι, μαζὶ μὲ τὸν ἀρχ. καϊμακάμην, καὶ τί ἄλλο ἔκαμαν δὲν ἐξεύρομεν. 'Ο πασιὰς ἀπὸ 'Αδὰ Καλὲ ἔστειλεν ἕως 200 ἀνθρώπους νὰ πιάσουν τὸν Γκίρμπαν, ἄνθρωπον τοῦ Θεοδώρου, δὲν ἐμπόρεσαν ὅμως καὶ ἐγύρισαν ὀπίσω πάλιν. Ἄνευ ἑτέρου σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω

ὅλος πρόθυμος

Πετράκης Δ. Κουλάογλου

'Η Σερβία ἡσυχάζει ἕως τώρα. Πολλὰ ἔλεγαν, ὅμως κατὰ τὰ φαινόμενα δὲν ἀληθεύουν.

[Adresa:] Τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις Χ. 'Ιωαννούσῃ, Κ. Πέτρου καὶ ἀδέλφια

Εἰς Σιμπίνι

Orşova, 27 aprilie 1821

Prea cinstite domnule H. Ianuş C. P. şi fraţii.

La Sibiu

....

Vă rog să ne faceţi cunoscute noutăţile ce le aveţi acolo cu privire la Ţara Romînească şi Moldova. Aici aflăm că au trecut la Calafat circa două mii turci cu două tunuri şi 1 cubur, împreună cu boierul caimacam[1], şi ce au mai făcut nu ştim.

Paşa de la Ada Kale a trimes vreo 200 oameni să prindă pe Gîrbea, omul lui Tudor, însă n-au reuşit şi s-au întors iarăşi înapoi.

Nemaiavînd altceva, vă salut şi rămîn

cu totul devotat

Petrachis D. Culaoglu

Serbia se odihneşte pînă acum. Multe s-au spus, dar, după cum se vede, nu se adevăresc.

[Adresa:] Prea cinstiţilor domni H. Ianuş C. Petru şi fraţii

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXIV, doc. 60. Orig. grec.

---

[1] Cu cîteva zile mai înainte, la 24 aprilie 1821, Ioan Panas scrisese din Craiova: « Aici la Craiova avem acum linişte. Auzim că au trecut la Calafat cîţiva prieteni împreună cu caimacamul şi pînă acum nu s-au întors, ci scrie caimacamul către negustorii de aici să nu aibă nici o frică, că n-au să sufere cîtuşi de puţin şi să stea locului» (Acad. R.P.R., Corespondenţa Hagi Pop, doc. greceşti).

73

28 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să-i trimită din partea divanului o garanție pentru suma necesară angajării a 4 000 de ostași cu leafă.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Cocoane Alecu! Față au fost ieri dumnealui boierul biv vel vornicu Nenciulescu cînd mi să făcea cerire pentru o siguranție a cinstitului divan pentru patru mii ostași cu leafă. Ci fiindcă și trebuința urmează ca să să facă cu chipul care prin grai am arătat dumnealui vornicului, de aceia mă rog dumitali ca să binevoiești a grăi cu ceilanți prea cinstiți boieri pentru aceasta a să da un sfîrșit în grab', fiindcă trebuința mă silește tare, avînd și prea cinstit răspunsu dumitali.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor[1]
[1821] Aprilie 28

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 134—135.

74

28 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să întocmească răspunsuri la unele înștiințări și cărți pentru a le trimite la isprăvnicatul de Vîlcea.

Sărut cinstită mîna dumitali.

Iată aceste înștiințări de la isprăvnicat sud Vîlcea, și atît la aceste să să facă răspunsuri, cît și răspunsurile ce mai sînt și cărțile pentru care s-au vorbit astăzi, și să mi le trimiți, mă rog, astăzi searea, căci o să [le] pornesc, silindu-mă și alte pricini a nu zăbovi mai mult răspunsurile.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor
[1821] aprilie 28

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 134.

---

[1] Urmează două cuvinte: « Cu frățească», scrise de Alexandru Filipescu-Vulpe.

75

București, 28 aprilie 1821

Divanul ordonă plata a 5 000 taleri pentru chiria a 20 care « ce slujesc la dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu».

Copie.

Taleri

5 000, adică cinci mii, ce s-au plătit chirie la douzeci cară ce slujesc la dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu, pe o lună, de fieşcare car po cîte taleri două sute cincizeci..

1821, april 28

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință

Filip Lenş
1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 32. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 135.

76

28 aprilie 1821

Scrisoarea atribuită lui Gheorghe Lazăr despre încercarea căminarului Sava de a elibera pe boierii închiși de Tudor Vladimirescu la Belvedere și despre lipsa de alimente din București.

1821, aprilie 28

Arhon păharnice,

Cu plecăciune mă închin dumitali.

Ştiu că-i fi auzit la ce re stare au ajuns Bucureştii şi dacă n-or vini turcii curînd, apoi să fii bine încredințat că numai Todor cu pandurii lui va rămîne, însă, ci-or mînca, nu ştiu. Ipsilant, după cum să aude, să află tot la Tîrgovişte, dară arnăuții cu Bălinu şi cu Fiirescu zic unii că ar fi mers la Cîmpulung şi de acolo ar fi scris către boierii țării ca să vie acolo, fiindcă acolo să cade a fi scaunul domnii. Slugeru Todor să află la mănăstirea Cotroceni şi tot face şanțuri, ca să nu sae vacile peste ele. Şani[1] stolnic cu Argişiu[2] îi sînt ministri. Mitropolitu,

[1] Stolnicul Geani Orăşan.
[2] Ilarion, episcop de Argeş.

vistieru şi Ninciulescu să află la Pilvederiu[1] Golescului, afară; fiindcă au zis Todor că nu i-a lăsa să miargă mai departe. Însă ieri s-au dus caminariu Sava acole la dînşii cu 400 arnăuţi şi au întrebat pe mitropolitu şi pe boieri înde voesc să miargă, că el le dă chizăşie şi siguranţie să-i petreacă unde vor voi. După aceasta au venit acolo şi Hagi Brodan şi Maţidonschi cu oştile lor. Ce s-au sfătuit, nu ştiu, dară atîta am auzit în urmă că ei au dat mare făgăduinţă că nu vor rădica arme asupra turcului, adecă nice Todor, nice caminariu Sava. Aceasta au trimis-o boieri la Ţarigrad.

Toate cetăţile sînt pline de turci; după veste ce au adus un curir, zice că să află la 28 pînă la 30 de mii de ostaşi. La Focşani au venit 2 000 turci, însă norodului n-au făcut nimică, ce avere grecilor nu numai că au luat, ce şi pe ei i-au trimes peste Dunăre. De la Ţarigrad n-avem nici o veste. De la Moldova, cum că şi d. aghentu de acolo au trecut la Cernăuţi. Noi în Bucureşti, cîţi am rămas, n-avem frică de nime, numai n-e frică că n-om ave ce mînca. Sinior Ot[2], măcar că în vara trecută au agonisit 12 000 lei, acu n-are ce mînca. Pentru aceia s-au băgat în casa Fiirescului. El au făcut fel de fel de proiecturi slugerului Todor, însă Todor nu l-au ascultat, fiindcă cere bani mulţi.

« Dacă aş ave numai 500 lei eu, cum n-am lucru, aş rădica planul Bucureştilui, mai ales acum cînd nu umblă nice o căliaşcă pe drum şi aceşti 500 lei mi-er ajunge de a plăti salahuri».

Acest proiect mi-au făcut munsiu Fraivald[3]. Eu, bucuros să dau ostineala, dară a plăti şi salahuri, nu pot.

Aice să aude că pe Moruzi l-ar fi tăiat în Ţarigrad şi cum că Iancu Calimah vine domn în locul lui Mihai Suţu.

Arhon păhărnice, ce socoţi dumniata? După aciastă revuluţie şi prăpădenie, oare judeca-vor boierii ţării dreptăţile săracilor mai bine de cum mai nainte? O, vai de Ţara Rumînească!

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 357—358. Copie rom. Publicat în *Rev. Ist.*, I (1915), nr. 7—8; p. 141—142; *Bis. Ort. Rom.*, XVII, p. 386—388; şi de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 135—137.

77

28 aprilie 1821

Pîrcălăbia de Galaţi către starostia de Putna, pentru măsurile ce urmează a se lua cu privire la 60 de oşteni greci şi arnăuţi care au apărut în ţinut.

Către cinstita starostia Putnei, pîrcălăbia Galaţi.

Fiindcă după înştiinţare cinstitului divan ce am luat, ni să arată că ar fi

[1] Belvedere.
[2] Inginerul Moritz von Ott.
[3] Inginerul Freywald, care fusese însărcinat de Al. Suţu să ridice planul Bucureştilor.

patru boieri rînduiţi spre liniştire şi statornicia lăcuitorilor ţănuturilor din giosu, care boieri ar fi trecut acolo la Focşani şi, fiindu că satele ţînutului acestuia după încredinţările ce li făcusem pentru îngrijările ce ave, mai să statornicisă toati, urmîndu-şi şi lucrare pămîntului, precum satele despre Săret, şi stau nestrămutate. De luni însă, la 25 a aceştii curgătoare luni, ieşind ca vreo 60 de oşteni greci şi arnăuţi călări din Galaţi şi înpănîndu satele ocolului Mijlocu şi Prutul, adică 40 viindu drept la satu Bîrlăzăl, unde ne aflam noi, şi 20 mărgînd tot Prutul pîră la satu Rogojăni cu luare di cai şi altili ci au găsăt de pe la boierinaşi, trepte şi lăcuitorii satelor, prin ingrozire de bătăi şi cu slobozituri de pistoale şi săbii scoasă, nu puţină spaimă şi tulburare s-au făcut satelor, mai ales că la satu Rogojăni...[1] pi medelniceru Ghiorghi Vasăliu, ce esti vechil la ace moşăi, după instiinţare ce am luat, l-ar fi şi schingiuit, luîndu-i toţi telegarii şi caii ce au avut şi banii i altili.

Drept aceea, măcar că de către noi îndată s-au înştiinţat cinstitul divan şi cu toată prîmejdia vieţii, de care am scăpat, iarăşi ne-am pornit pe urma numiţilor oşteni, prin toati satele spre mîngîierea cari n-au mai rămas spre a pute linişti pi lăcuitori, dar de trebuinţă ar fi ca să vii şi dum-lor boieriii rînduiţi şi să margă la Galaţi, pentru ca să facă cu cuvînt şi ceriri comandirilor oşteneşti, atît de a conteni acest fel de urmări, cît şi a scoati plata pentru lucrurile ce au luat lăcuitorilor, fiind o îndestulă samă după izvoadili ce am făcut. Căci fără aceasta nicidecum vom pute statornici vreun sat, di vremi ce ne îngrozim numai di caii ce au luat într-acestaşi rînd de la vreo samă din sati. Dar apoi că de la Folteşti în giosu di mult nici un sat nu au rămas, din pricină că în toati zălili cît au stătut le-au călcat şi le-au luat ci au vrut. Pentru aceasta poftim cinstitii stărostii ca să să facă arătare preasfinţitului episcop şi dumilor sali persoanilor boierii rînduiţi a grăbi numaidecît această îndreptare. Iar noi vom ave răspunsu cinstitii stărostii, dîndu-ni ştiinţă după datorie şi pentru întîmplările di pe acolo.

Ioan Sturdza spatar
1821, april 28

[Pe verso:] Cătră cinstita stărostia Putnii, pîrcălăbia Galaţi.

Arh. St. Iaşi, doc. DLXXXVII/8. Orig. rom.

78

Sculeni, 28 aprilie 1821

I. Rosetti-Roznovanu cere guvernatorului Basarabiei dreptul de azil pentru el şi fiul său.

Monsieur le Gouverneur Général,

Nous regardons comme notre premier devoir, mon fils et moi, de présenter à Votre Excellence, l'hommage de nos respects et de notre dévoument.

[1] Cuvînt indescifrabil.

Nous sommes entrés hier en quarantaine et nous y avons été conduits par les évenements qui se sont passé à Jassy et qui ont determiné la plus grande partie des principaux Boyards à se retirer.

Nous avons fait tout ce qui a dépendu de nous, pour maintenir dans notre pays de la tranquilité, en rassurer les habitants et atténuer les calamités dont il était menacé.

Mais l'entrée journalière de quelques détachements turcs, diverses circonstances qui se croisent, et toutes aussi facheuses les unes que les autres rendent désormais nos efforts superflus.

Les habitants s'alarment mutuellement et il n'est que trop probable que bientôt la presque totalité de la population se sera retirée dans les forêts et les montagnes et nous n'osons prevoir la succession de malheurs qui nous attendent.

Notre sureté personnelle et d'autres considérations morales, nous poussent impérieusement de réclamer le réfuge que Sa Majesté l'Empereur daigne accorder aux moldaves et nous espérons que Votre Excellence qui connait aussi notre position, ne désaprouvera pas notre demande.

Nous sommes avec le plus profond respect

Monsieur le Gouverneur Général
de Votre Excellence
Les très humbles et très
obéissants serviteurs.
De la quarantaine de
Skuleni, ce 28 avril 1821

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Rosetti-Roznovanu, A.N. CCLIII/101, doc. 1549. Orig. franc.

79

[București,] 29 aprilie 1821

Divanul ordonă plata a 1 500 taleri pentru tipărirea proclamației lui Tudor Vladimirescu.

Taleri

1 500, adecă una mie cinci sute, ce s-au plătit la tipografie pentru trei mii proclamații ale dumnealui slugerului Theodor Vladimirescu, prin care povățuia pe lăcuitori ca să cunoască stăpînirea și boierimea, anerisind cele dintîi împotriva boierilor publicații ale sale.

1821, april 29

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenş

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 32, copie. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 138.

80

[Bucureşti,] 29 aprilie 1821

Divanul ordonă plata a 272 taleri curierului agenției austriace trimis la Iași.

1821, april 29.

Taleri

272, adică două sute şaptezeci şi doi, ce s-au dat lui sinior Sion, trimis fiind curier prin c.c. aghenție la Eşi, cu cărți de aici către prea sfinția sa părintele mitropolitul Veniamin de acolo.

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Nicolae Golescu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenş

1831, dechembrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 34. Copie. Publicat de E., Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 137.

81

30 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să acorde tainul cuvenit pentru încă 370 neferi de sub comanda lui Hagi Prodan.

Prea cinstite dumitale vel vistier.

Peste suma de mai nainte a neferilor, fac cunoscut dumitale că s-au mai adăogat acum 370, tot la comanda dumnealui gospodarului Hagi Prodan, cărora urmează a li să da şi tainul. De aceea mă rog dumitale ca să să poruncească unde să cuvine, a să da şi pentru aceştia tain, unde să va arăta dă către dumnealui gospodar Hagi Prodan, însă la fieşcare pă zi cîte doaă pîini,

iar pentru legume să să dea la jumătate dintr-înşii, adecă la 185, pă zi cîte 150 dramuri carne, iar la ceealalţi jumătate să să dea cîte o litră pastramă. Şi nu lipsesc a face ştiut prea cinstitei vistierii, după datorie.

Theodor
1821, aprilie 30

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 139.

82

30 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se acorde tainul cuvenit pentru încă 15 oameni angajaţi cu întărirea pazei în Bucureşti.

Prea cinstite dumitale vel vistier.

Fiindcă dumnealui medelnicer Gheorghiţă Prejbeanu, ce ieste rînduit spre paza a tot tîrgul Bucureşti a nu să face jafuri şi alte supărări dă către cei rău nărăviţi, peste patruzeci de oameni ce au avut au mai adăogat cinsprezece, căruia urmează a i să da tainul, de aceea mă rog dumitale ca să [să] poruncească unde să cuvine a să da tain dooă pîini pă zi, iar pentru legume cîte 150 dramuri carne, de care nu lipsesc a face ştiut dumitale.

Theodor
1821, aprilie 30

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 138—139.

83

30 aprilie 1821

Stolnicul Geani Orăşan roagă pe marele vistier să iscălească o scrisoare pentru a fi trimisă paşei din Vidin.

Sărut mîna dumitali.

Arhon vistieri, acest mehtup este către paşa dă la Vidin şi trebuie să să iscălească, că este şi lipcan gata să să pornească. Lipon, iscăliţi-l şi-l trimeţi cu polcovnicu Aleco.

Şi sînt plecată slugă.

Geani Or[ă]ş[a]n [1]
1821, aprilie 31 [2]

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 140—141.

---

[1] Stolnicul Geani Orăşan, în alte documente Oroşan sau Şani, unul dintre sfetnicii lui Tudor Vladimirescu (Acad. R.P.R., pach. DCCCV, fost. ms. rom. 1063, f. 357; C. D. Aricescu, *Istoria revoluţiunii*, p. 208, 225).

[2] Data greşită, în loc de 30.

84

30 aprilie 1821

Catastih de pîinile date tain pentru ostașii din București, pe luna aprilie.

1821, aprilie 30

Totalul sumelor cari s-au dat tain. de la 5 aprilie 1821
pînă la sfîrşitul acestuia

Pîini

28 600 dumnealui căminarului Sava şi cîrcserdarului Panaite, pentru 26 zile.
5 200 lui delibaşa Mihali.
7 800 lui Ghencea aga.
5 200 lui Alexandru Pavlovici.
1 300 lui delibaşa Mitru.
1 300 lui Geafer.
1 300 lui Caramanli.
1 300 lui Sotir.
1 300 lui Ciolac.
780 lui Stavri.
780 lui Iani.
780 lui Moscu.
780 lui Petru cavazu.
2 530 căpitanului Iason.
1 260 lui Tănase.
780 lui Ilie, pentru albanezii de la curte.
780 la isprăvnicatul Ilfovului.
910 isprăvniciei curții.
988 la fustaşi.
520 lui tulumbagibaşa.
260 căpitanului Andricu.
390 lui Floropol.
260 lui Grigore şi Panaite bulucbaşa.
6 195 la tagma spătăriei.
3 250 la tagma agiei.
30 160 serdarului Iordache.
26 000 căpitanului Farmache.
2 600 lui tufeccibaşa Buzi.
5 200 lui tufeccibaşa Dumitru.
1 040 cîrcserdarului Tănasă.
780 lui Anastasie.
1 040 lui Iani cîrcserdarul.

1 040 lui Gheorghe căpitanul.
1 560 lui Belu.
1 300 lui Ianacu.

145 263
1 400 la dumnealor otcîrmuitorii țării.
137 037 cu teșcherele, la tagma dumnealui slugerului Theodor, adică 86 771, la Cotroceni.
50 266 la celelalte străji și lui Hagi Prodan.

283 700 adică două sute optzeci și trei de mii șapte sute.

E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 92—95. Text grec. și trad. rom.

85

[București,] 30 aprilie 1821

Catastih de tainurile date în luna aprilie pentru oștenii aflați în București.

5—30 aprilie 1821

Tainurile după poruncă și cerere, de la 5 aprilie pînă la sfîrșitul lui 1821

564 ocale de lumînări de seu s-au dat, adică
145 pentru fanarele poliției.
266 arhon slugerului Teodor.
80 arhon căminarului Sava.
30 lui Ghencea aga.
20 lui delibașa Mihali.
21 lui tufeccibașa Dumitru.
2 lui Alexandru Pavlovici.
} cu teșcherele

1 000 ocale fasole cu 5 teșcherele.
200 ocale ceapă cu 5 »
20 ocale sare cu 1 »
1 000 ocale făină cu 1 » adică
500 de la simigii.
600 de la făinari.
10 hîrdae mari.
50 hîrdae mici.
40 copăi.
360 legături de zarzavat, adică
} dumnealui slugerului Theodor.

10 ocale de spanac.
50 legături de pătrunjel.

100 legături de ceapă.
100 legături de praz.
100 legături de usturoi.

E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 87—89. Text. grec. cu trad. rom.

86

Ianuşeşti, 30 aprilie 1821

Const. Nicolaie către Hagi Ianuş, despre neascultarea rumînilor şi purtarea oamenilor lui Iordache şi Farmache.

Γιαννουσέστι, 30 'Απριλίου 1821

Τὴν τιμιότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν της.

....

Ὁ ἄρχων σερδάρης Διαμαντὴς ἦλθεν ἐδῶ εἰς τὸ σπίτι, πλὴν ὄχι νὰ σφαλισθῇ, εἰμὴ μόνον ἔχει νὰ καθίσῃ τρεῖς τέσσαρες ἡμέρες ἐνῷ σηκώνει τὸν ζαχερέν του ἀπὸ Τζουβαρέστι καὶ ἔπειτα πηγαίνει, διὰ ποῦ δὲν ἠξεύρω μήτε ἐγώ.

....

Εἶδον τὰ ὅσα μοῦ λέγετε καὶ διὰ τὰ μαλλιά, ὅτι νὰ ἀκολουθήσω ὡς μοὶ γράφετε μὲ Γιάνκον. Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, πατέρα μου, δὲν ἠμπορῶ, ἐπειδὴ κινδυνεύει ἡ ζωή μου καὶ στοχάζομαι ὁποὺ καὶ ἡ τιμιότη σας δὲν τὸ θέλετε, καθότι διὰ νὰ προστάξω τοὺς Βλάχους καὶ σκαμνάσηδες δὲν εἶναι ἐκεῖνοι οἱ πρῶτοι ὁποὺ τοὺς ἠξεύρετε, τώρα εἶναι ἡ βασιλεία των, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ φοβοῦμαι τὸ περισσότερον ἀπὸ αὐτούς.

....

Διὰ τὸν Μιχάλογλον, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὰ ἐδῶ, θέλω τοῦ ζητήσει. Πλὴν ἐγὼ τὸν ἐζήτησα καὶ ὅταν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Πόλιν καὶ μὲ εἶπεν ὅτι τὸν χρειάζονται. Τὰ δὲ γελάδια ταμαζλήκι καὶ ἄλογα ἔμειναν ἐδῶ κατὰ τὴν προσταγήν σας, καὶ ἂν ἴδοῦμε κανένα ἐνάντιον, ὁποὺ ὁ Θεὸς φυλάξῃ, τότε τὰ ξεκινοῦμεν καὶ αὐτά, πλὴν νὰ μᾶς γράψητε ἂν τύχῃ καὶ τὰ στείλωμεν εἰς ποῖο μέρος νὰ τραβήξουν καὶ εἰς ποῖον χωρίον καὶ μὲ τί τερτήπι.

....

'Εγώ, ἂν ἀναχωρήσῃ ὁ σερδάρης Διαμαντὴς ἀπὸ ἐδῶ, θέλω φύγει καὶ ἐγὼ μετὰ τοὺς ἐπιλοίπους διὰ ὅπου ὁ Θεὸς μᾶς φωτίσῃ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Γιωργάκη καὶ Φαρμάκη κάμουν τὰ ἀνίατα εἰς τοὺς πραγματευτάς.

Καὶ ξανταπεινοπροσκυνώντας την μένω

τῆς τιμιότητός της ταπεινὸς δοῦλος
Κωνσταντῖνος Νικόλας...

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χατζῇ 'Ιωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδέλφια προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Ianuşeşti, 30 aprilie 1821

Vă salut plecat şi vă sărut dreapta.

Boierul serdar Diamandi a venit aici acasă, nu ca să se închidă, ci are să stea numai trei-patru zile ca să ridice zahereaua sa de la Giuvareşti şi apoi va pleca: dar unde? — nici eu nu ştiu.

. . . .

Am văzut tot ce-mi scrieţi şi în legătură cu lîna, adică ca să urmez pe Iancu. În situaţia mea, taică, nu pot, fiindcă este în pericol viaţa mea şi mă gîndesc că nici d-voastră nu doriţi acest lucru. Nu pot să poruncesc rumînilor şi scăunaşilor, deoarece nu sînt cei dinainte, aşa cum îi cunoşteaţi, acum ei sînt stăpîni, şi eu mă tem mai mult de ei.

. . . .

Cînd Mihaloglu are să vină aici am să-i cer banii; eu i-am cerut şi atunci cînd a venit de la Constantinopol dar mi-a spus că are nevoie de ei. Vacile şi iepele din tamazlîc au rămas aici, potrivit poruncii d-voastră. Dacă vom vedea vreo primejdie, doamne fereşte, atunci vom trimite şi aceste vite. Dar să ne scrieţi în caz că le trimitem, în ce parte să tragă, la ce sat şi în ce chip...

Dacă va pleca serdarul Diamandi de aici, am să plec şi eu cu ceilalţi, unde ne va lumina domnul, deoarece oamenii lui Iordache şi Farmache pricinuiesc lucruri nesuferite negustorilor.

Vă salut din nou smerit şi rămîn al domniei voastre slugă plecată

Constantin Nicolae...[1]

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn Hagi Ianuş Consta Petru şi fraţi cu închinăciuni

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXIV, doc. 40. Orig. grec.

87

30 aprilie 1821

Mitropolitul Veniamin şi boierii îndeamnă pe locuitorii din ţinutul Dorohoi, care de o lună de zile se strămută luîndu-se după «răsuflături neadevărate», să se liniştească.

Veniamin cu mila lui dumnezău arhiepiscop şi mitropolit Moldavii.

Cătră toţi de opşte a toată stare lăcuitorii a ţinutului Dorohoiu [2], ai mei iubiţi fii duhovniceşti arhierească blagoslovenii vă triimetem. Cu mare măhnire sufletească privesc înştiinţările din toată ţara pentru mişcările şi strămutările

---

[1] Un cuvînt indescifrabil.

[2] O adresă identică, din aceeaşi zi, s-a trimis şi către locuitorii din ţinutul Neamţ (Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVI (fost ms. rom. 1154), f. 123. Publicat în *Uricariul*, XV, p. 253).

ce urmați de la un loc la altul, pricinuitoare de mare struncinare şi de istov sărăcii a tuturor de opşti. Toate aceste mişcări viderat sînt din auzări răsuflate de către unii şi alții, ce sînt voitori de tulburări şi neodihna voastră. Îndestulată pildă aveți că acum este o lună de zile de cînd s-au început tulburările şi nedreptele auzîri, şi pînă acum au ieşit toate răsuflate. Asemenea şi de acum înainte toate auzîrile, iar mai ales mişcările, sînt rodurile cele mai dinainte răsuflături neadevărate.

Pentru aceasta dar, pre iubiții mei fii, prin această a noastră arhierească carte vă încredințăm că nici o grijă, nici o frică nu este. Depărtați de la inimile voastre toată spaima. Dați credință cuvintelor păstoriului şi arhiereului vostru. Linişțiți-vă, statorniciți-vă, fără [a] ave cît de puțină îngrijire. Lucrați pămîntul cu toată sîlința şi milostivul dumnezeu va blagoslovi ostenelile voastre şi rodurile sămănăturilor vor aduce fericire statornicii voastre. Fiți încredințați că toată frica şi grija lipsăşti şi dacă, ferească dumnezeu, în urmă va fi cît de puțină îngrijire, iarăşi eu, ca păstoriul cel bun, voi purta grijă şi mai înainte vă voiu înştiința.

Iar acum nu pierdeți vreme cè bună a lucrării pămîntului, ca să nu fiți sînguri pricinuitori a cei de istov sărăcii.

Veniamin, mitropolit Moldaviei

1821, april 30

Boierii[1] Moldovei,

Această carte către toți de opştii lăcuitorii ținutului aceluia să se publicarisască fără nimică întîrziere în tot cuprinsul ținutului aceluia, prin toate satele şi cotunurile, făcîndu-i şi dumv. prin cuvinte să înțeleagă cele cuprinse şi să le scoateți din inimile lor toată spaima şi îngrijirea. Veți face cunoscut şi tuturor boierilor ținutaşi, arătîndu-le din parte noastră că poftim şi dumnealor acei ce au filotimia patrioticească să oprească toate mişcările lăcuitorilor, să să facă cu fapta dumilor-sale pildă şi lăcuitorilor, cu linişțire şi lucrarea pămîntului.

1821, april 30

Veniamin, mitropolit Moldovei, Iordache Balş hatman, Andronache Donici vornic, Negel vel agă.

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXXVI/33; o altă copie incompletă, acelaşi fond, doc. CXXVI/108.

ANEXĂ
la documentul nr. 87

De la isprăvnicatul Dorohoiului către ocolaşii de ocol Tîrgului.

Înțălegînd celi cuprinsă prin copie aceasta, care iaste întocma cu cea adevărată carte, vi să poronceşte ca îndată să mergiți prin toate satile şi cotunurile

[1] Şters cu o linie, cu cerneală, cuvintele: « ținutului» şi « țărăi».

şi cetindu-o tuturor de obşte, să le faceţi cele mai cu denadinsul îndemnări spre [a] înbrăţoşa cu toată vărtute lucrarea pămîntului, căci aceasta iaste fericirea lor. Şi, precum vederat se cunoaşte că aceste mişcări sînt nimică, ci numai o pricină de neliniştire fără temei, pentru aceea să şi încredinţaţi pe toţi într-un cuvînt, ca să fie mai presus de toată grija.

Şi de urmare îndată să trimiteţi răspuns.

Grigori Crup[e]n[schi]

1821, mai 3

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A.N., doc. CXXXVI/33. Orig. rom.

88

30 aprilie 1821

Ispravnicul ţinutului Neamţ, spătarul Sturza, cheamă pe locuitori să se ridice cu arme împotriva eteriştilor.

De la isprăvniciea Neamţului,
Cătră toţi de obştie neguţitori i lăcuitori moldoveni.

Şi celui mai prost din d-voastră socotesc să fie înţeles şi cunoscut că urmarea răzvrătitorilor greci numiţi eterişti, nu priveşte decît pierderea acestui pămînt şi a tuturor nouă.

Aceşti făcători de răle greci supt cuvînt de a-şi aduce în slobozenie patria şi ţările lor, ne-au robit pe noi, şi pe lîngă nenumăratele şi nesuferitele răle şi pătimiri ce au pricinuit la toată starea şi la tot moldovanul, iar mai vîrtos bieţilor lăcuitori cu feliuri de silnicie şi prădăciuni, cu feliuri de jacuri şi cruzimi, şi-au lăţit obărzniciea lor pînă acolo, încît spaima cuprinzînd pre toţi, ş-au spart sate, ş-au spart tîrguri, ş-au spart ţinuturi întregi şi număr nenumărat de oameni ş-au înpră̆ştiet, lăsînd şi case şi avere, cu un cuvînt ţara mai toată s-au hrentuit pînă şi cei mai întîi boieri, razimul ţărei şi părinţii a toată obştiea, au fost siliţi a se împrăştia.

Ţara noastră au remas mai pustie şi pămîntul nostru au ajuns a fi pămîntul plîngerei. Dar noi sîntem încă şi mai de plîns, căci peste toate aceste nenorociri, ne videm îngroziţi de o altă nenorocire şi mai mare, şi mai înspăimîntătoare, şi care cu totul e nevindecată. Noi vom pute căde în prepus cătră prea puternicul nostru stăpîn cum că am fost hrăniţi, în aceleaşi cugetări de răzvrătiri, de ună vreme că-i privim şi suferim întru tăcere şi supunere.

Deci iubiţilor simpatrioţi şi lăcuitori, o singură scăpare care ne-au rămas şi care ne poate mîntui şi de rălele ce despre aceştiea suferim (şi care de acum se vor lăţi şi pîră la vieaţă), şi despre osînda prea puternicului nostru stăpîn,

este să arătăm, în faptă şi aeve, că noi am pătimit despre ei şi că noi am fost şi sîntem duşmani faptelor lor.

Simpatrioţilor! Aceşti răi sînt urgisiţi de toţi împăraţii Europei şi prea puternicul nostru stăpîn îi are hotărîţi săbiei. Deci, să nu pierdem prilejul ce ne-au mai rămas de scăpare.

Eu sînt unul din fiii aceştii patrie, şi frate al vostru. Mie me-au fost încredințată ocîrmuirea acestui ţinut, şi dreptăţile voastre mi se pare că le-am împlinit cu simţire creştinească şi patrioticească; cu aceste simţiri vă vorovesc şi acum şi prin glasul celor întîi patrioţi ai noştri vă chiem astăzi cătră datoriile voastre: înarmaţi braţul vostru de la cel mai mic începînd, eu voi fi căpiteniea voastră şi niminea din voi nu se va primejdui. Numărul acestora eterişti cîţi au mai rămas în pămîntul nostru în oraşul Iaşi, este foarte puţin, şi toţi înspăimîntaţi, căci cîţi au mai fost lăcuiţi în Galaţi, pe toţi aceia pre puternica împărăţie trimeţînd oşti i-au curăţit, şi crediţi că numai auzul mişcărei noastre simţindu-l, îi va răsipi.

Toate celelalte ţinuturi vor fi şi trecut înaintea noastră, căci cu noi este întru unire toată ţara asupra dezrădăcinării răilor eterişti, şi să nu fim noi cei de mai pe urmă.

Eu sînt gata şi vă aştept, drumul ne va fi drept spre oraşul Iaşi şi nu mai departe. De la voi spînzură, iubiţilor fraţi, măntuirea voastră şi a noastră, cătră ea vă chiem şi cătră ea vă îndemn, şi nu mă pot îndoi, că în fieştecare moldovan nu voi găsi rîvna care şi dumneavoastră o simţiţi în mine. Începeţi dar a veni cu gătire a orice fel de arme veţi avea, puşcă, coasă, lance, topor şi ori cu ce aveţi, şi să mergem unde ne vom întîlni cu alţi simpatrioţi şi să izgonim numaidecît pe tîlharii aceştiea; iar mai în sfîrşit vă arăt, vă sfătuiesc şi în sfîrşit vă poroncesc, ca oriunde veţi vedea unul din eterişti, să săriţi cu toţii, şi prinzîndu-i, disbrăcîndu-i de toate ce vor avea, averea aceia va fi a voastră; iar pe dînsul mi-l veţi aduce la mine, ca şi eu să-l trimit la locul de cuviinţă, pentru pedeapsa faptei lor. Şi dar într-un cuvînt nu zăboviţi, că cu noi este dumnezeu.

Sturdza spătar.

1821, aprilie 30[1]

[Pe verso:] La 12 ceasuri seara, 9 maiu 1821, s-au lăsat în Tîrgul Neamţului. La 10 mai dimineaţa s-au dat în mîna lui Ilie Blănariu pentru ca să se publicarisească.

Buciumul romîn, I (1875), p. 66—69; *Uricariul*, XV, p. 254—256; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 108—109.

---

[1] În aceeaşi zi, celălalt ispravnic de Neamţ, comisul Ioan Cantacuzino, scrie către cîrmuire despre poruncile date în ţinut şi despre retragerea locuitorilor din Bacău din cauza tulburărilor (*Buciumul romîn*, I (1875), p. 69—70).

89

Aprilie 1821

Tudor Vladimirescu adeverește că a primit 1 800 taleri de la vistierie.

Taleri

1800, adică una mie opt sute, am priimit de la cinstita vistierie pentru trebuința Adunării creştinescului norod. Şi de priimire am dat această adeverință.

Theodor

1821, aprilie

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenş

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 55, Copie. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 94.

90

[Sfîrşitul lui aprilie 1821]

Plan de acțiune împotriva pandurilor lui Tudor Vladimirescu şi a eteriştilor.

Socotință

Fiindcă oştenii greci s-au tras din Moldova, mai toți în Valahia, rămîind în Eşi foarte puțin număr, adică precît în iveală să văd numai ca vreo 70, afară de cei ce vor mai fi pe ascuns neştiuți, cum şi în ținutul Tecuciului, ca vreo 100 cu hiliarhu Aftanasă, iarăşi pe cît să ştiu, bez cîte 10—15 fugari împrăştieți, precum la Piatră cu un Hagi Costandin, orîndatorul Hangului, i în ținutul Bacăului, cu un căpitan Naum, şi numărul cel mai mare este numai în Galați, carii se socotesc ca vreo 500, afară de cei ce să zice că ar fi venit în patru corăbii, sosite acum de curînd la schele. Cît pentru aceşti din Eşi şi Tecuci şi fugari la Piatră şi Bacău, nu poate fi vreo grijă pîn pe acolo, unde să trebuiască a veni oşti înpărăteşti ca să-i lovască, pentru că, în sfîrşit, însuşi țara îi poate izgoni. Ci, de se va găsi cu cale de către măria sa paşa, alcătuirea şi mişcarea cea poruncită asupra acestor apostați să fie într-acestaşi chip, adică:

1) Să se trimată oşti ca să lovească şi să sfarîme pe cei din Galați, desrădăcinînd ființa lor mai mult de acolo, că răutățile şi jăfuirile lor au covîrşit toată omenirea; dar încă, după ştiință ce ne dau pîrcălabii, sînt şi gata de a răpi zaherelele ce sînt în magazii şi cherestelile de tersana şi orice alt vor

putea, pîn' şi cu spargirea de biserici ca să ia lucrurile ce sînt într-însele şi să le ducă cu dînşii prin vasile ce au pe Dunăre; aşăzîndu-să apoi o linie păzitoare din Brăila pîn' în Galați, ca să nu mai adaoge a veni alți asămine apostați, cu vase, precum pîn'acum au venit din alte locuri.

2-le) Să se aşeze o asămine linie străjuitoare de oşti despre Buzău, ca să taie cu totul drumul venirei sau cacerdisirei celor de la Bucureşti de supt ocîrmuirea sulgerului Toader şi celor de la Tîrgovişte, din lagărul lui Ipsilant, cătră Moldova, precum s-au văzut urmînd de cînd să află cuprinşi de grijă.

3-le) Ieşind ordia cu măria sa saraschierul în Valahia, îndată să se îndrepteze şi să se pornească oştile, atît asupra celor din Bucureşti, din comanda sulgerului Toader, cît şi asupra celorlalți de la Tîrgovişte, de a lui Ipsilant, pe care lovindu-i şi sfărîmîndu-i armile prea puternicii împărății, de sine apoi şi aceşti cîte puțini ce au rămas în Eşi şi fugarii pe la ținuturi, lepădîndu-şi comanda, armele şi straiele cele elineşti, să vor face nevăzuți şi pămîntul Moldovii va rămîne curățat şi liniştit, fără a mai face trebuința ca să mai între oşti otomaniceşti în Moldova, cu prohorisire în sus pentru căutarea şi lovirea acestor oştiri greci, care numai cît va da spaimă şi tulburare credincioaselor raiele, pămînteni, pricinuindu-li-să în zadar strămutare şi pierderea ocazionului lucrării pămîntului, în vreme ce după împuținarea pîinei vechi va aduce țara în pătimire de lipsă şi foamete.

Arh. St. Iaşi, doc. DLXXXVII/16. Ciornă aflată în hîrtiile lui C. Conachi.

91

[Aprilie 1821]

Boierii moldoveni arată țarului că locuitorii Moldovei nu sînt amestecați în răscoală și-i cer sprijin pentru securitatea țării.

Sire,

Respectueusement prosternés aux pieds de Votre Majesté Impériale et Royale, souffrez que les soussignés, au nom de la nation Moldave, réclament votre gracieuse protection, en La suppliant de daigner laisser tomber un regard de bonté sur les malheurs dont elle est encore menacée.

Il ne peut appartenir qu'à Votre Majesté Impériale et Royale de nous délivrer du désespoir affreux, auquel nous a livrés l'insurrection étonnante et imprévue des Grecs, insurrection qui nous a avertis d'invoquer l'assistance de Votre Majesté, puisqu'à l'époque des troubles qu'elle a occasionnés, nous avons vu ces mêmes Grecs arborer l'étendard de la révolte et diriger leurs armes par la Moldavie, vers un point qui nous était alors inconnu.

Toujours pleins de confiance dans cette généreuse bienveillance que vous n'aves jamais cessé de nous accorder, il ne nous restait d'autre défense que

notre innocence, lorsque nous avons été surpris par ces entreprises, auxquelles nous sommes entièrement étrangers.

Nous avons été sensiblement touchés, Sire, à la réception de la note qui nous a été officiellement adressée par le consul de Votre Majesté, en vertu de ses ordres, sous la date du 28 mars et qui ne nous est parvenue que le 31 du même mois; nous avons pareillement été pénétrés des témoignages de bonté dévéloppés dans cette même note, qui condamnait formellement les démarches des insurgés, en ordonnant à ses protégés et sujets Russes de rentrer dans le devoir, et en daignant nous promettre gracieusement sa puissante protection, si nous restions fidèles et soumis à la puissance suzeraine, condition qui pouvait seule assurer le bonheur et le salut de notre patrie. Ainsi, notre espoir dans Votre Majesté ne sera jamais équivoque, car c'est d'elle que nous devons attendre ce repos et cette tranquillité, qui nous sont si nécessaires.

Nous n'avons pas manqué, après l'éloignement du prince et le départ de la masse des insurgés, de nous constituer de suite en gouvernement provisoire, et de transmettre à la Sublime Porte l'expression de notre profonde soumission et l'assurance de l'innocence de la nation Moldave.

La rentrée des fuyards dans le sein de leur patrie, et leur respectueuse adhésion à la note de Votre Majesté Impériale devait, sans doute, ramener la paix et la tranquillité, mais les insurgés, qui au lieu de se retirer dans l'espace des sept jours qu'ils avaient eux mêmes assignées, une partie s'est portée en Valachie, et l'autre partie s'est approchée des forteresses; ces mouvements ayant attiré l'attention des turcs et l'arrivée de nouveaux insurgés ont ajouté à la crainte et la stupeur qui avaient déjà saisi les esprits, et ont fini par paralyser les travaux de l'agriculture; point de doute que nous soyons menacés des horreurs de la disette et de malheurs incalculables, si Votre Majesté, dans sa justice, ne daigne nous tendre une main secourable.

Nous sommes avec un très profond respect Sire,

de Votre Majesté Impériale et Royale
les très humbles
et les très soumis serviteurs.

Muzeul de istorie a partidului, fondul Saint-Georges, neinventariat. Copie.

92

[Aprilie 1821]

Mihail Veisa, sameș de Putna, raportează cîrmuirii despre situația din ținut și propune măsurile necesare pentru restabilirea ordinii.

Ὁ παχάρνικος Μιχαὴλ Βέϊσα, σάμεσης τῆς Πούτνας.

Ἐξεπλάγην φθάσας ἐνταῦθα καὶ ἰδὼν διαφωνίαν μεταξὺ τῶν ἀρχόντων δρεγατόρων, ἀκαταστασίαν καὶ παντελῆ καθ' ὅλα ἀταξίαν. Ὅθεν περικλείω τὴν

παροῦσαν ἔκθεσιν ἔναρθρον, καθ' ἣν ἰδέαν ἔλαβον καὶ καθ' ἣν ἔγνων, πρὸς διόρθωσιν καὶ καλὴν ἀποκατάστασιν τῶν λακουϊτόρων, οἵτινες εὑρίσκονται ἕτοιμοι νὰ φύγουν. Παρακαλῶ νὰ ἀναφερθῇ τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι καϊμακάμηδες καὶ νὰ διαταχθοῦν τὰ ὅσα δέοντα ἐγκριθῇ.

Τὸ τζινοῦτον τῆς Πούτνας εἶναι διόλου συντετριμμένον, χρήζει οὖν ἀντιλήψεως καὶ διορθώσεως εἰς ὅλα. Ὅθεν ἐκδέχομαι προσταγὴν περὶ πάντων καὶ καθοδήγησιν.

Ἡ ἀθλία κατάστασις τοῦ τζινούτου τῆς Πούτνας δὲν περιγράφεται. Αἱ καταχρήσεις κατέστησαν τὰ χωρία εἰς ἐσχάτην πενίαν, ἡ ἀκαταστασία, ἡ μεταξὺ τῶν δρεγατόρων διαφωνία, ἀεὶ τοῦ ἑνὸς ἀναιροῦντος τὰ τοῦ ἑτέρου, ὁ διασκορπισμὸς τῶν χαρτίων εἰς τρία, τέσσαρα σπίτια καὶ ἡ παντελὴς ἀταξία δὲν διορθώνονται ἄλλως εἰμὴ δι' ἐκ νέου καταγραφῆς καὶ ἐκ νέου συστάσεως μπίρου, καὶ κατ' ἐμὴν δόξαν ἀνάγκη πᾶσα νὰ διαταχθῶσι τὰ ἐν τῷ περικλειομένῳ σημειώματι.

Οἱ ἄρχοντες δρεγατόροι ἑκάτερος προκρίνει τὸ ἄζλι του ἢ νὰ συνεργήσουν. Ἐπάσχισα παντοίως νὰ τοὺς συμβιβάσω, καὶ δὲν ἐστάθη τρόπος.

Ὁ ἄρχων ἄγας ἐπῆρε τὴν καντζιλέραν εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐνεργεῖ χωρὶς νὰ κοινώσῃ τι τῷ ἑτέρῳ. Ἐζήτησα τὰ χαρτία, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη νὰ ὑπάγω νὰ τὰ παραλάβω ἐκεῖ, θέλων νὰ ὑπουργῶ παρὰ τῇ εὐγενίᾳ του, ἀλλ' εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ καταντᾷ νὰ ἀντιφέρωμαι τῷ ἄρχοντι σπαθάρῃ, δὲν συμφωνῶ. Παρακαλῶ νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἔναρθρον ἔκθεσιν καὶ νὰ διατάξῃ ὅσα ἐγκρίνει, ἑπομένως νὰ μὲ ἐνισχύσῃ εἰς τὸ νὰ ἔχω τὴν ἀσχολίαν καὶ ἐνέργειαν τῶν ὑποθέσεων τοῦ τζινούτου εἰς ἰδιαίτερον σπίτι, μὲ τὴν προσήκουσαν εὐταξίαν, ἀλλέως γνωστοποιῶ ὅτι ἀναχωρῶ ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ χάσω εἰς ἕνα μῆνα ὃ ἐν διαστήματι 20 χρόνων ἐκέρδισα, ὑπηρετησάμενος ἐν τῇ βεστιαρίᾳ. Ἂς μὲ λυπηθῇ, καθότι δὲν ἠμπορῶ νὰ τῇ περιγράψω τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀκαταστασίαν καὶ τὸ ἀνένδεκτον τῆς πρὸς καλὴν ἀποκατάστασιν τῶν λακουϊτόρων προσηκούσης διατάξεως.

Τὸ χωρίον Κρούτζα δὲ Τζὸς πρὶν φθάσω ἐδῶ διεσκορπίσθη, καὶ μὲ ὅλον ὁποὺ ἀνεκλήθησαν εἰς τὰ ἴδια, πλὴν ἐπὶ ποδὸς ἔτι ἵστανται. Τὸ χωρίον Σάτουλ Νόου ὡσαύτως ἀπηλπισμένον. Ἡ ρενδουγιάλα τοῦ χορταρίου ἔφθασε νὰ γένῃ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἄγα διὰ 50 μόνον στόγουρα, δόντος καὶ τζιδούλας εἰς ὅλα τὰ χωρία. Ὀλίγη ἐλπὶς εἶναι εἰς τοὺς τρεκούτους, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι μὲ τὸ νὰ εἶναι τῶν γνωστῶν τῇ εὐγενίᾳ της, δυσκολία.

Περὶ πάντων παρακαλῶ νὰ διενεργηθοῦν ἐν τάχει καὶ νὰ σταλθοῦν ἔντονοι προσταγαὶ εἰς ἔναρθρον τρόπον τῶν ὅσων δεῖ πρὸς καλὴν τῶν ἐγχωρίων ἀποκατάστασιν.

Διὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ εἴς τι κουσούρι, ἄρχισα νὰ ἐνεργήσω παρὰ τῷ ἄρχοντι ἄγᾳ, φυλάττων τὰ χρέη μου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τζινοῦτον εἶναι ἀπηλπισμένον, εἰς τελείαν ἔλλειψιν μονέδας καὶ εἰς τὸ ἔσχατον τῆς στενοχωρίας, ἐπαναλαμβάνω αὖθις παρακαλῶν νὰ διαταχθοῦν τὰ προσημειωθέντα, ἄνευ τῶν ὁποίων χαλεπὴ ἡ διόρθωσις.

Ἐξέδωκα προσταγὰς διὰ τὸ ἴστοβον τοῦ τετάρτου σφέρτου, τὸ ὁποῖον εἶναι περίπου τὸ ἥμισυ ραμασίτζα εἰς τὸ τζινοῦτον. Ἔγραψα νὰ μοὶ στείλουν μίαν

περιγραφὴν τῆς καταστάσεως ἑκάστου τῶν χωρίων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μπιρνίκων πρὸς ἰδέαν μου. Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ἐστοχάσθην νὰ κάμω μίαν ἀκριβεστάτην καταγραφήν, καὶ διὰ νὰ κατορθωθῇ αὕτη ἄνευ κρότου καὶ λάθη, τοὺς λακουϊτόρους μήπως ὑπονοήσωσι φορτισμόν τινα, ὡς συνηθίζουν, συνεφώνησα μετὰ ἐνίων τῶν τιμιωτέρων ἀρχόντων ἐγχωρίων, οἵτινες ἐδέχθησαν νὰ ἀγοράσουν τὴν δεσέτιναν αὐτοῦ τοῦ χρόνου ἐνταῦθα, μὲ μετριωτέραν ὅμως τιμήν, διὰ νὰ παύσουν αἱ μέχρι τοῦδε ἁρπαγαί. Ὅθεν παρακαλῶ νὰ συνευδοκήσῃ εἰς τὸ νὰ πάρῃ τὸ τζινοῦτον Πούτνας δι' ἡμᾶς μὲ 8.000 γρόσια ἢ καὶ 8.500, ὥστε διὰ μέσου τῆς εἰσπράξεως τῶν ἄσπρων τῆς δεσέτινας νὰ κατορθωθῇ καὶ μία καλὴ καταγραφὴ καὶ ἀνεπαίσθητος. Ὁ ἄρχων ἄγας ἐνεργεῖ δικαίως, οὐδενὶ χαριζόμενος, ὀλίγον τι δύστροπος, ἀλλὰ παιδεύει τοὺς ἀτάκτους, ὅθεν οἱ ζαπτζῆδες ἐχαληνώθησαν, οἱ δὲ τζαράνοι κατεθρασύνθησαν. Μ' ὅλον τοῦτο, ἐκδοθεισῶν τῶν προσταγῶν καθὰ ἐζήτησα, ἐλπίζω νὰ διευθυνθοῦν ἅπαντα, διὸ καὶ αὖθις παρακαλῶ νὰ μοὶ σταλθῶσι.

Τὰ πρὸς διόρθωσιν καὶ καλὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τζινούτου Πούτνας

αον Ἡ καντζελέρια μὲ ὅλα τὰ χαρτία, παλαιά τε καὶ νέα, νὰ ὑπάρχῃ εἰς ἴδιον σπίτι, ὅπου νὰ συνέρχωνται ἀμφότεροι οἱ ἄρχοντες στάρωσται καθ' ἑκάστην ἐν τῇ ἀσχολίᾳ τῶν τοῦ τζινούτου ὑποθέσεων.

βον Οἱ καλαράσηδες τοῦ τζινούτου, τὰ νῦν διασκορπισμένοι ὄντες εἰς τὴν ἄκραν τοῦ τζινούτου, νὰ καθυποβληθοῦν εἰς τὸν μπίρον καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ συστηθῇ ἓν ἢ δύο χωρία μὲ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἢ καὶ μὲ προσθήκην 15, 20 ἀνθρώπων, καὶ τὰ ἄσπρα τοῦ μπίρου τῶν νέων νὰ ἀναλογηθοῦν εἰς τοὺς παλαιούς, καὶ ὁ κῶδιξ, ἂν καὶ ὁ διορισμὸς αὐτῶν ἐν προσταγῇ, νὰ εἶναι παρὰ τῇ σαμεσίᾳ.

γον Νὰ ἰδῶνται ἑνὶ καὶ ἄλλῳ ἄνθρωποι, λόγῳ δούλων ἢ ἄλλης ὀνομασίας, ὑπὸ τῶν δρεγατόρων, ὥσπερ τὰ νῦν μὲ κατάχρησιν ἀκολουθεῖ ἄνευ εἰδήσεως τῆς σαμεσίας.

δον Ὅλαι αἱ ρενδουγιάλαι νὰ γένουν εἰς τὸ τζινοῦτον παρὰ τῆς σαμεσίας συνάμα μετὰ τῶν ἀρχόντων δρεγατόρων διὰ νὰ ζυγοσταθμῶνται κατὰ ἀναλογίαν τῆς καταστάσεως τῶν χωρίων καὶ κατὰ τὸν μαδέν.

εον Τὰ σοκοτίσματα τῶν σοκοτελνίκο-δουλο-μπρεσλάσηδων εἰς αὐτὸ τὸ τζινοῦτον διατρέχουν μὲ πολλὴν κατάχρησιν καὶ δεῖται διορθώσεως.

στον Εἰς αὐτὸ τὸ τζινοῦτον ὁ βόρνικος τῆς Βράντζας, ὁ καπετάνος τοῦ Μπιλιγιεστίου, ὁ καπετάνος Ὀδομπεστίου, ὁ καπετάνος Πάντζου, ὁ καπετάνος Ἀτζουδίου καὶ ὁ μπασμπιλούκμπασης τοῦ Φωξανίου, δυνάμει τῆς χατμανίας, σχηματίζει ἕκαστος μίαν σταρωστίαν, οἳ καὶ αἰσχροκερδῶς ἐπηρεάζουσι τοὺς λακουϊτόρους, ἁρπάζοντες ὅσον θέλουν, χωρὶς νὰ δυνηθῇ ἡ σταρωστία νὰ τοὺς ἀναχαιτίσῃ.

ζον Οἱ κατὰ καιρὸν διοριζόμενοι ὀκολάσηδες, οἱ πλείονες ἄνθρωποι τῶν δρεγατόρων, δυνάμει τῆς οἰκειότητός των, διαφοροτρόπως δυναστεύουσι τοὺς λακουϊτόρους, καὶ μὲ ὅλον ὁποὺ ἐγὼ κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ προσταγὰς θέλω φυλάξει τὰ χρέη μου, ὅμως ἀνάγκη νὰ εἶναι καὶ ὁ διορισμὸς αὐτῶν δι' εἰδήσεως καὶ ἐκλογῆς τῆς σαμεσίας, διὰ νὰ ἐκλεχθοῦν ἄνθρωποι ἄξιοι, γνωστοὶ καὶ μὲ ἀσφαλεῖς ἐγγυήσεις.

η^ον^ Καθ' ἣν καὶ ἐκ τοῦ προλαβόντος ἔχω, καὶ ἤδη ἔλαβον πληροφορίαν, τὸ τζινοῦτον τῆς Πούτνας διὰ νὰ διορθωθῇ ἀνάγκη νὰ γένῃ μία ἀκριβεστάτη ἐξέτασις ὅλων τῶν καταστάσεων τῶν κατοίκων καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῶν, δι' ἑνὸς ὑποκειμένου ἀξίου, ὅστις νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ κάμῃ νέαν σύστασιν μπίρου, ἐκπίπτων ὅπου δεῖ, καὶ προσθέτων ὅπου ἂν ἐνῇ. Τοιοῦτον ὑποκείμενον, κατ' ἐμὴν δόξαν, εἶναι ὁ ἄρχων καμινάρης Κωστῖνος Κάρπος ἢ καὶ μάλιστα ὁ ἄρχων καμινάρης Κωνσταντῖνος Μπουργέλης.

Τοῦτο εἶναι τὸ ἀναγκαιότερον καὶ βασιμώτερον μέσον εἰς τὸ νὰ ἀνακληθῇ ἡ καλὴ τοῦ τζινούτου κατάστασις, ἀλλέως βεβαιῶ ὅτι δὲν θέλει εἶναι τὸ τζινοῦτον αὐτὸ εἰς κατάστασιν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ πρὸς τὴν διοίκησιν χρέη του. Καὶ τὰ λούδια τοῦ ἑνὸς καὶ ἄλλου νὰ καθυποβληθοῦν μὲ τὰ χωρία εἰς μπίρον, ἐκτὸς τῶν κελάρηδων καὶ βιέρηδων, καθότι εἰς ὅλα τὰ χωρία εὑρίσκονται λούδια τοῦ πολκοβνίκου δεῖνος, τοῦ πορουσνίκου δεῖνος καὶ ἄλλων, ἴδιον κονδύλι εἰς τὸν μπίρον, οἵτινες μὲ κατάχρησιν κατὰ καιροὺς ἀφηρπάγησαν ἐκ τῶν φρουντάσηδων μπιρνίκων τῶν χωρίων καὶ οἱ χαβαλέδες ἔμειναν βάρος ἐπὶ τῶν χωρίων.

θ^ον^ Μαζιλορουπτάσηδες εἰς αὐτὸ τὸ τζινοῦτον εὑρίσκονται πολλὰ ὀλίγοι, ὡς γνωστόν, καὶ ἐπειδὴ πάντοτε διορίζονται εἰς ὑπουργήματα καθ' ὅλους τοὺς μαδέδες, ἔμειναν εἰς τὴν πλέον ἀθλίαν κατάστασιν. Ἱερέων υἱοὶ καὶ διακονὄυιοί, ὡς ἐπληροφορήθην, εὑρίσκονται ἀρκετοί. Ἐὰν ἐγκριθῇ νὰ μοὶ σταλθῶσι μερικὰ γράμματα ἀνοικτά, ὥστε, γενομένης καταγραφῆς, οἱ μὲν ἱερέων υἱοὶ καὶ ρουπτασὄυιοὶ νὰ συστηθῶσι ρουπτάσαι, οἱ δὲ διακονὄυιοὶ ροῦπται τῆς βεστιαρίας, διττὸν ἐνδέχεται καὶ τὸ συμφέρον τῆς βεστιαρίας καὶ ἡ εὐκολία εἰς τὰς ὑπουργίας καὶ προσταγὰς τοῦ τζινούτου νὰ κατορθωθῇ μὴ οὔσης ἀμφιβολίας ὅτι τὰ νῦν ἅπαντες αὐτοὶ εὑρίσκονται ὑποκείμενοι εἰς ἕνα καὶ ἄλλον, χωρὶς κανένα λόγον.

Paharnicul Mihail Veisa, sameş de Putna.

M-am mirat [că] sosind aici am văzut neînţelegere între boierii dregători, dezordine şi o totală neregulă. Deci trimit aci alăturat prezentul raport, întocmit pe puncte, după cum mi-am format părerea şi cum ştiu pentru îndreptarea şi buna restabilire a locuitorilor care sînt gata să fugă, rog să se raporteze nobililor boieri caimacami şi să se poruncească cele aprobate.

Ţinutul Putnei este complet distrus, are deci nevoie de ajutor şi îndreptare la toate. Prin urmare aştept poruncă şi îndrumare pentru toate.

Starea mizerabilă a ţinutului Putnei este indescriptibilă. Abuzurile au redus satele la extremă mizerie. Dezordinea, neînţelegerea între dregători, veşnic unul anulînd hotărîrile celuilalt, împrăştierea hîrtiilor în trei patru case şi totala dezordine, nu se pot îndrepta altfel decît printr-o nouă catagrafie şi printr-o nouă aşezare a birului. După părerea mea, e absolută nevoie să se poruncească cele cuprinse în nota aci alăturată.

Boierii dregători preferă fiecare destituirea sa, decît să colaboreze. M-am străduit în toate felurile să-i împac, dar nu a fost chip.

Boierul agă a luat cancelaria la el acasă şi lucrează fără să comunice altuia ceva. Am cerut hîrtiile şi mi-a răspuns să mă duc să le iau în primire acolo, voind să lucrez la dînsul, dar fiindcă pentru aceasta ajung la neînțelegere cu boierul spătar, nu sînt de acord. Rog a se citi raportul întocmit pe puncte şi a se porunci cele aprobate pentru ca să fiu împuternicit să mă ocup şi să lucrez pentru treburile ţinutului în casă specială cu cuvenită ordine. Altfel fac cunoscut că plec de aici fiindcă nu vreau să pierd într'o lună ceea ce am cîştigat în interval de 20 de ani slujind la vistierie. Îndurați-vă de mine, căci nu pot să vă descriu dezordinea existentă şi mi-e imposibil să propun pentru o bună restabilire a locuitorilor cuvenita orînduială.

Satul Crucea de Jos se risipise înainte de sosirea mea aici, şi cu toate că au fost rechemaţi acasă, tot speriați sînt. Satul numit Satul Nou de asemenea este disperat. Rînduiala fînului a ajuns să se facă de boierul agă numai pentru 50 de stoguri, dînd şi ţidule tuturor satelor. Puţină speranţă este pentru cei trecuţi, dar şi ei fiind cunoscuţi, este greu.

Rog să se ia măsuri în grabă pentru toate, şi să fie trimise porunci severe pe puncte despre cele necesare pentru o bună restabilire a localnicilor.

Ca să nu se întîmple la ceva vreun cusur, am început să lucrez la boierul agă, păstrîndu-mi datoriile. Fiindcă ţinutul este desnădăjduit, cu o completă lipsă de monetă, şi la extremă strîmtoare, repet iarăşi rugîndu-mă, să fie ordonate cele notate mai sus, fără de care îndreptarea este grea. Am dat ordine pentru istovul celui de al patrulea sfert, care aproape jumătate este rămăşiţă în ţinut. Am scris să mi se trimită o dare de seamă despre situaţia fiecărui sat şi a numărului birnicilor pentru informarea mea. Dar pe lîngă aceasta m-am gîndit să fac o foarte exactă catagrafie.

Să se izbutească aceasta, fără zgomot şi greşeli şi să nu bănuiască locuitorii vreo împovărare oarecare, cum obişnuiesc. M-am înţeles cu unii dintre cei mai cinstiţi boieri localnici care au primit să cumpere desetina acestui an, aici, dar cu un preţ mai modest, ca să înceteze jafurile de pînă acum. Deci, rog să binevoiţi a lua ţinutul Putnei pentru noi, cu 8 000 groşi sau şi cu 8 500, încît odată cu încasarea asprilor desetinei să se izbutească şi o bună catagrafie pe nesimţite.

Boierul agă lucrează drept, neiertînd pe nimeni, puţin cam capricios, dar pedepseşte pe cei nesupuşi, încît zapcii au fost înfrînaţi, iar ţăranii s-au obrăznicit de tot. Cu toate acestea, dacă vor fi scoase poruncile pe care le-am cerut sper să se îndrepteze toate. Pentru aceasta, iarăşi rog să mi se trimită:

Cele necesare pentru îndreptarea şi buna restabilire a ţinutului Putnei.

1. Cancelaria cu toate hîrtiile vechi şi noi să fie instalată într-o casă proprie, unde să se întrunească ambii boieri staroşti, zilnic, ocupîndu-se de treburile ţinutului.

2. Călăraşii ţinutului, acum fiind împrăştiaţi la marginea ţinutului, să fie supuşi la bir şi în locul lor să se întemeieze unul sau două sate cu acelaşi

număr, sau şi cu un adaos de 15—20 de oameni. Asprii birului călăraşilor noi să fie aşezat ca la cei vechi, iar condica lor să stea la sămeşie deşi numirea lor depinde de poruncă.

3. Să nu se dea unuia şi altuia oameni, fie ca robi, fie sub o altă denumire, de către dregători, cum se întîmplă acum în mod abuziv, fără ştirea sămeşiei.

4. Toate rînduielile să se facă în ţinut de către sămeşie împreună cu boierii dregători, ca să fie cumpănite în raport cu situaţia satelor şi cu madea.

5. Scutirile scutelnicilor, robilor, breslaşilor din acest ţinut, se fac cu multe abuzuri şi necesită îndreptare.

6. La acest ţinut, vornicul de Vrancea, căpitanul de Bilieşti, căpitanul de Odobeşti, căpitanul de Panciu, căpitanul de Adjud şi başbulucbaşa de Focşani, cu împuternicirea hătmăniei, formează fiecare cîte o starostie. Ei fac excrocherii pe seama locuitorilor, răpind cît vor, fără -a putea starostia să-i oprească.

7. Ocolaşii numiţi în diferite timpuri, cei mai mulţi oameni ai dregătorilor, în virtutea intimităţii lor, în diferite chipuri asupresc pe locuitori. Şi cu toate că eu în poruncile mele speciale în acest sens îmi voi păstra datoriile mele, totuşi este nevoie ca numirea lor să se facă cu ştirea şi alegerea sămeşiei, să fie aleşi oameni vrednici, cunoscuţi şi cu garanţii sigure.

8. După informaţiile pe care le-am avut atît în trecut, cît şi acum, ţinutul Putnei ca să se îndrepteze este nevoie să se facă o cercetare foarte precisă despre situaţia şi averea tuturor locuitorilor de către o persoană demnă, care să aibă voie să facă o nouă aşezare a birului, scăzînd unde trebuie şi adăogînd unde va fi cazul. O astfel de persoană, după părerea mea, este boierul căminar Costin Carp [1] sau şi mai bine, boierul căminar Constantin Burghelea [2].

Acesta este mijlocul cel mai necesar şi mai temeinic pentru buna refacere a ţinutului, altfel vă asigur că acest ţinut nu va fi în stare să-şi achite datoriile către administraţie. Liuzii unuia şi altuia să fie supuşi la bir împreună cu satele în afară de chelari şi vieri, fiindcă în toate satele sînt liuzi ale cutărui polcovnic, ale cutărui porucic şi ale altora, un condei special la bir, care în diferite timpuri au fost răpiţi în mod abuziv din rîndul birnicilor fruntaşi ai satelor, havalelele rămînînd pe seama satelor.

9. Mazilo-ruptaşi în acest ţinut se găsesc foarte puţini, precum se ştie şi fiindcă totdeauna sînt numiţi în slujbe în toate madelele, au rămas în cea mai mizerabilă situaţie. Fii de preoţi şi de diaconi, după cum m-am informat, se găsesc destui. Dacă se va aproba să mi se trimită unele scrisori deschise, încît

[1] Căminarul Costin Carp stăpîneşte 11 sate (Gh. Ghibănescu, *Surete şi izvoade*, XV, p. 243, 249, 250).

[2] Căminarul Constantin Burghelea stăpîneşte 5 sate (*ibidem*, p. 242, 249, 250, 266). La 1839 va lua parte la conjuraţia lui Radu Leonte (I. Filitti, *Domniile regulamentare*, Bucureşti, 1915, p. 510).

făcîndu-se o catagrafie, fiii preoţilor şi fiii ruptaşilor să fie trecuţi ca ruptaşi, iar fiii de diaconi ca rupte ale vistieriei, va fi şi în interesul vistieriei şi uşurinţă pentru executarea serviciilor şi poruncilor ţinutului, nefiind nici o îndoială, că acum toţi aceştia sînt supuşi unuia şi altuia, fără nici un motiv.

Acad. R.P.R., pach. DCCCXXXVI (fost ms. rom. 1094), f. 59—60. Orig. grec.

93

[Aprilie 1821]

Raportul Lt. Colonelului I. P. Pestel cu privire la evenimentele întîmplate în ţările romîne.

829 Записка 5-я Объяснения князя Михаила Суццы, Господаря Молдавского, насчет поведения его в последнее время, состоит в том что вся военная сила Княжества Молдавского числила только 200 арнаут и что с таковым малым отрядом он не мог никак приходу греков противиться, а следовательно и находился в необходимости быть зрителем возмущения Князем Ипсилантием произведеннаго; тем более что главнейшая часть арнаутов при нем служивших перешла в войско князя Ипсилантия. Сия невозможность грекам противиться подтверждается еще и тем обстоятельством, что Диван управляющий Молдавиею после отбытия князя Суццы, при всей ненависти своей к грекам, не находит средств остановить их действия, продолжающияся в Яссах под
830 руководством некоторых Правителей Тайного общества. | Оставалось князю Суцце донести Султану о предприятии греков; но он сего не сделал, ибо не мог решиться быть первым доносчиком на народ к которому принадлежит и первый возстать противу своих соотечественников. Он полагает что исполнил весь свой долг, не приняв в делах и действиях Ипсилантия никакого участия и все свои усилия обратив единственно на то, чтобы сделать присутствие греков как можно менее для Молдавии отяготительным. Причины принудившие его к выезду из Ясс состоят в том, что Патриарх Константинопольский, с участия собора, произнес проклятие на князя Ипсилантия, князя Суцца и всех тех возмутившихся Греков, которые не обратятся к должному противу Порты повиновению. Таковое обнародование, уничтожив всякую личную безопасность для князя Суццы, принудило его
831 оставить Яссы и искать убежища в России; почему | и отправил он письмо к Государю Императору, прибегая к покровительству Его Величества. Кроме проклятия Патриарха, побудили его еще две причины к выезду из Ясс. Первая состоит, по словам князя, в обыкновенном обхождении турецкаго Правительства с теми его подсудимыми, на которых имеет оно какое либо неудовольствие: без всякаго предварительного разбирательства лишает жизни. Вторая причина состоит в безпрерывных домогательствах молдав-

ских бояр, не имеющих никакой положительной системы в своем поведении и даже между собою находящихся в безпрестанных ссорах и несогласиях. При отъезде своем объявил князь Суццо всенародно, что поручает первостатейным боярам составление *Каймакании* и управления княжеством, впредь до получения повелений от Султана.

Бояре учредили *Диван*, и в донесении о сем к блистательной Порте | при-
832 лагают всевозможное старание к очернению князя Суццы. Первое действие сего Дивана состояло в том, что оный возвратил оружие некоторым туркам, содержавшимся скрытыми; один из них ударив грека, навлек на всех своих товарищей столь сильный гнев греков, что для спасения сих турок был Диван вынужден их снова обезуружить и в монастырь под стражу посадить. Проклятие на возмутителей было, по распоряжению Дивана, обнародовано и вместе с тем, было приказано всем грекам, участвующим в возмущении, удалиться из Молдавии; но сие последнее приказание не исполнено, и греки продолжали по прежнему заниматься устройством своего войска под надзором Ефоров или Правителей, так точно как и во время князя Суццы. Несо-
833 гласие между членами Дивана столь велико, что много в оном | разсуждают и спорят, но никаких мер не принимают, и безначалие, водворясь по всюду, угрожает сей области самыми гибельными последствиями. Бояре думают повидимому гораздо более о своей корысти и собственных выгодах, нежели о благе общем, и потому начались уже многия безпорядки. Жители селений Южной Молдавии оставили свои дома и скитаются из одного места в другое. Некоторые перешли уже в Российския границы, и если теперешний порядок вещей еще долго продлится в Молдавии, то надо будет опасаться совершеннаго голода: ибо поля остаются необработанными и незасеянными. Страх между жителями возбуждается сильно двумя обстоятельствами, из коих одно до греков, а другое до турок относится. Первое заключается в том, что греки занялы Галацы и Фокшаны отрядами, числящими всего около
834 2000 человек, подкрепленными маленькою | Флотилиею из 20 судов, в Галацах находящеюся. Цель сего отряда есть воспрещение туркам вход в Молдавию и обеспечение сообщения между Букарестом и Яссами, дабы в сем последнем городе образующияся войска могли следовать к армии Ипсилантия. Флотилия же предназначена для пресечения сообщения между Морем и Дунайскими крепостями. Второе заключается в том, что сия флотилия сожгла на сих днях мост наведенный на Серете Браиловским пашею, который узнав о том, приказал голову отрубить некоторым молдаванам, коих подозревал, что они греков известили о построении моста. Сие происшествие ужаснуло жителей, представив им пример скорости турок во мщении. Недоверчивость молдован к туркам столь велика, что сами бояре не решились
835 удовлетворить требованию Браиловского | Паши, приглашавшего Диван к нему депутатов прислать для переговора о средствах водворить спокойствие и ввести порядок в Молдавию. Они извинились тем, что греки занимающие

Фокшаны и Галацы, им в том препятствуют. Доказательством, сколь мало
бояре молдавские придерживаются положительной системы, служит сле-
дующее. Они послали на днях прошение к Австрийскому Императору, в кото-
ром выхваляют агента сего двора в Яссах находящегося. Сие прошение
есть, так сказать, одно только предисловие: ибо они намереваются вслед
за оным отправить другое письмо, в котором просить хотят непосредственнаго
и *единственнаго* покровительства Австрии. Сие последнее прошение еще не
отправлено, но должно скоро получить ход. Они уверяют, что сам Австрий-
836 ский консул в Яссах их к таковому действию | пригласил. Сие говорят они
для того, чтоб большее число своих сочленов к подписи сей просьбы склонить,
ибо невероятно, чтобы консул их приглашал к поступку столь же напрасному
и безполезному, сколь и противному настоящему положению вещей.

Из собранных мною сведений касательно князя Ипсилантия, явствует
что он соединился в Букаресте с Владимиреско и Саввою и свою квартиру
имел в Колентине, монастыре близ города. Вся сия соединенная сила состояла
из 25 000 человек, между коими 5 или 6 тысячь кавалерии. У Владимирески
есть, как говорят, 12 орудий, а у Ипсилантия будет оных до 20. Когда сей
последний шел из Фокшан на Букарест, то старался выманить браиловского
пашу в поле, дабы дать сражение, и для того посылал своих Фуражиров до
837 самой крепости, но паша не решился выдти из Браилова, силы обеих сторон
будучи слишком | неровны. Говорят что из Букареста пошел Владимиреско
опять в Малую Валахию, дабы сблизиться с Сербами, а что Ипсиланти пошел
на князя Калимахи Господаря Валлахского, приближающегося с отрядом
турок. Насчет дальнейших действий князя Ипсилантия есть два мнения,
основанныя каждое на особенном соображении. Первое состоит в том, что
все старание Ипсилантия будет устремлено на присоединение своего отряда
к войскам действующим в пользу Али паши. Сие мнение основано на том
соображении что Епир, Фессалия, Македония, Левадия, Морея — суть обла-
сти наполненныя греками, между тем как в Молдавии и Валахии их весьма
мало; почему и может Ипсилантий гораздо более успехов ожидать от своих
838 действий когда, перейдя Дунай, вступит в земли Древней Греции, нежели
когда будет скитаться по областям | ему совершенно чуждым. Важнейшая
препона есть Дунай, но Ипсилантий, как говорят, принимает все возможные
меры для преодоления сего препятствия и надеется в том успеть. Второе
мнение состоит в том, что греки, соединенные с Али Пашею, будут действо-
вать на Юге от Балканов, а Ипсилантий на севере, стараясь присоединить к
своим силам Сербов и Болгар. Сие мнение основано, между прочим, на том
соображении, что Молдавия и Валахия весьма важны, потому что служить
могут путем для всех желающих участвовать в предприятии Греков, и что
сии два княжества могут приносить неоцененную пользу богатством своих
земледельческих произведений, коими они всегда снабжают даже самый
Царьград. Пресечь же сие сообщение значило бы вредить самой столице тем

839 чувствительнейшим образом, что греки усиливаясь на Море, | могут воспретить привоз хлеба и из других мест. Сие последнее соображение основано на столь пространных и обширных видах, что мало соответствует слабым силам Ипсилантия, и потому полагаю я справедливее те известия, которыя утверждают что он желает перебраться за Дунай в Епир и Фессалию, нежели те, которыя предполагают, что Валахия, Молдавия и особенно Болгария будут поприщем его действий.

Браиловский паша прислал Молдавскому Дивану копию с фирмана им от Порты полученного, в следствие которого он назначен Сераскиром или Главным Начальником всех войск в крепостях Дунайских и княжествах Молдавском и Валахском находящихся. И так: начальник назначен, но армия все таки еще не собрана, ибо все гарнизоны названных крепостей весьма малочислены и едва достаточны для охранения самих крепостей;
840 а жители долженствующие | составить сию армию, весьма мало к тому показывают охоты и между прочим в самом Браилове говорили они достоверно, что им все равно кто не владеет сею землею, ибо пример Крыма доказывает что Россия дозволяет свободное отправление Магометанского Богослужения, а потому и обеспечены они в главнейшем предмете; прочие же все для них неуважительны. Из сего можно полагать, что Сераскир с некоторым трудом соберет значительное войско. В Видине состоит гарнизон из 5 или 6 тысячь человек, а в остальных крепостях число оных совершенно ничтожно. Неоднократно упомянутое, в разных известиях, приведение Дунайских крепостей в оборонительное положение, заключается в собрании
841 съестных припасов и в поправлении стен укреплений, пришедших в ветхость от долговременнаго | нерадения об оных. Что касается до Болгар, то они до сих пор никакого еще не делали предприятия, и турки с успехом занимаются в сей области обезоружением всех жителей. О сербах ничего не слыхать.

Али Паша Янинский обходился всегда столь сурово с Греками и столь много нанес вреда Сульотам, что Турецкое Правительство находило в них усердных помощников противу Али Паши; но турецкий Главнокомандующий возымев какое то на сих греков подозрение, велел многим из них отрубить головы. Сим происшествием умел Али Паша воспользоваться и привлек Греков на свою сторону, так что в начале Февраля имел он уже армию из них состоящую и до 30/т. простирающуюся. С тех пор увеличивается сие войско
842 беспрестанно и с большим успехом ведет войну противу турок, | принужденных снять осаду Янины и отступить до Ларисы. Все здесь сказанное происходило в начале Февраля. С тех же пор не имеется сведений совершенно положительных, но вероподобныя известия заключаются в том, что сам Али Паша остается в Янинах, а Греки и Сульоты в его пользу действующие, продолжают воевать с турками под предводительством собственных своих начальников. Али же Паша помогает им деньгами, снарядами и пушками.

Сия армия должна, в весьма непродолжительном времени, возрости до зна-
чительнаго количества, ибо по известиям достоверным, возмущение началось
и в Морее, так что все области составлявшия древнюю Грецию, с Епиром
и Македониею, могут совокупить свои силы. Начальником возмущения в
843 Морее называют *Майну Бея*, князя народа Майнотскаго. Сии Майноты |
обитают в горах и никогда не были туркам совершенно покорны. Платили
малую дань и в прочем ни от кого не зависели, служа неоднократно убежищем
для греков, спасающихся от преследования турок. Уверяют даже что крово-
пролитие в тех местах началося. Подобным образом возстают противу турец-
кого правительства большая часть островов в Архипелаге и снаряжают
многочисленные корабли. Всеми оными силами должен начальствовать
Майну-Бей или Караджи, прежний Господарь Валахии.

В Константинополе отрубили головы многим грекам, между коими
называют сорока Епископов. Все родные князя Суццы и греков при нем
состоящих убиты, и множество других потеряло жизнь. Все сие происходит
без всякого, как уверяют, предварительного изследования; таким образом,
844 что призовут грека, под предлогом его кое о чем распросить: по приходе |
пытают его и потом рубят ему голову. Число таким образом погибших умно-
жается ежедневно и достигло уже весьма большого количества. Сии проис-
шествия усугубляют негодование Греков на Константинопольских Ефоров
Тайного их Общества, из коих один называется Мавро. Он недавно прибыл
в Одессу со всем своим имуществом. Сие негодование имеет следующие
причины. По предварительному плану Тайного Общества греков, было
положено начать возмущение в Константинополе, как скоро князь Ипсилантий
прибудет в Яссы. Для сего было собрано около 30.000 греков в Турецкой
столице, над коими начальство было поручено трем Ефорам. Сии 30.000
греков были распределены на несколько отрядов, и каждый отряд имел
особенное поручение: один долженствовал овладеть арсеналом, другой
845 Дворцом Султановым и так далее. Для | удобнейшего приведения сего наме-
рения в действие было положено зажечь город во всех концах и пользоваться
суматохою, от того произойти долженствовавшею, дабы уничтожить как
можно большее число турок. Все было готово для сего действия и греки
ожидали одного только повеления своих Ефоров. Князь Ипсилантий, как
скоро прибыл в Яссы, отправил немедленно курьера в Константинополь, к
трем упомянутым Ефорам с извещением о своем прибытии и с повелением
действие начать. Сии три Ефора, получивши сие приказание, опасались
потерять все свое имущество от пожара, и дабы спасти оное, удержали в
тайне, целых две недели содержание Ипсилантиевой депеши и употребили
сие время на приведение своих драгоценностей в безопасность, перенеся оныя
846 на корабли, с коими впоследствии и отправились из Константинополя. | Между
тем начали слухи доходить до Турецкого правительства о происшествиях
в Молдавии. Сии слухи заставили правительство обратиться к мерам пре-

досторожности и побудили греков просить позволения у своих Ефоров действие начать. Но Ефоры отказали им в том и когда, после двух недель, весь их поступок обнаружился, тогда было уже поздно исполнить намерение греков. Вот причина почему Константинополь спасен и сей ужасный план не приведен в действие. Князь Калимахи и некоторые другие известили между тем турецкое правительство обо всем намерении Тайного Общества, называемого Етериею, и тогда начались вышесказанныя казни.

При всей неудачи сей со стороны Греков, не успевает турецкое прави-
847 тельство собрать скоро достаточное число войск, дабы покорить возмутителей.
Сие | происходит от того, что все министры и главные чиновники Порты находятся в раздоре между собою и Халет Ефенди, ближний любимец султана, пользующийся полною своего Государя доверенностью, уговорили его несколько лет тому назад ввести новую систему в Государственное Правление, которая ныне есть главнейшая причина малых сил Порты. Сия перемена в политической системе внутренняго управления состоит главнейше в уничтожении так называемых аянов. Областями Турецкой Империи в Европе управляли по большей части чиновники назначаемые Портою, но выбираемые из числа знатнейших особ самого того края. Сии чиновники называлися Аянами. Оставаясь весьма долгое время на своих местах, имея случай завести с жителями большия связи, бывали они обыкновенно весьма богаты и могли
848 собирать многочисленныя войска. | От сего происходило что они часто против
Порты бунтовали и что власть сей последней тем получала тогда временное ограничение. Для отвращения сего неудобства и дабы присоединить к Императорской казне все прибыли получаемые аянами, были они уничтожены и заменены пашами, назначаемыми из совсем других мест, причем соблюдалося правило как можно чаще их переменять. Цель правительства была достигнута и оно находилось в совершенной безопасности со стороны замыслов частных областоправителей, но не имея регулярных войск, потеряло оно, вместе с тем, всю свою силу; ибо теперешние паши не пользуются уже теми способами для собирания войска как прежние Аяны; а жители сделалися гораздо недовольнее, ибо теперешние паши притесняют их гораздо чувствительнее, а Императорская казна стоит им несравненно более издержек нежели Аяны. И так, народ недоволен, а чиновники имеют одни только весьма
849 скудныя средства; и по сей то | причине не может Порта до сих пор еще
собрать нужное войско.

Вот все те сведения, которыя в короткое время моего пребывания в Бессарабии мог я собрать и из разных разговоров извлечь; не излишним полагаю присовокупить к оным, что желание греков на случай совершенного успеха состоит в образовании Федеральной республики на подобие Американских Соединенных областей. Сие подобие не в Верховном Правлении состоит, но в том что каждая особенная область будет иметь частное свое особенное правление с своими законами и только в общих Государственных делах

совокупно с прочими действовать. Сия мысль Греков основана на соображении о чрезвычайно большом различии между нравами, обычаями, понятиями и всем образом мыслей различных народов Грецию населяющих.

Верно: Лейт. Подполковник Пестель

829 Prinţul Mihail Suţu, domnul Moldovei, explică atitudinea sa, din ultimul
Nota timp prin faptul că întreaga forţă armată a principatului Moldovei număra
a 5-a numai 200 de arnăuţi şi că el dispunînd de un detaşament atît de mic nu putea să se împotrivească cu nimic venirii grecilor, şi prin urmare, a fost nevoit să fie un simplu spectator al răscoalei înfăptuite de prinţul Ipsilanti. Aceasta cu atît mai mult cu cît cea mai mare parte din arnăuţii care slujeau pe lîngă el a trecut în oastea prinţului Ipsilanti. Această imposibilitate de a se împotrivi grecilor este confirmată şi prin împrejurarea că divanul, care cîrmuia în Moldova după plecarea prinţului Suţu, cu toată ura lui faţă de greci nu găseşte mijloace să oprească acţiunile lor, care continuă la Iaşi sub conducerea unor conducători ai
830 asociaţiei secrete. | Prinţului Suţu nu-i rămînea altceva decît să raporteze sultanului despre acţiunea grecilor. El n-a făcut însă aceasta, deoarece nu s-a putut hotărî să fie, primul, pîrîtor împotriva poporului căruia îi aparţine şi să se ridice, primul, împotriva compatrioţilor săi. El crede că şi-a îndeplinit cu prisosinţă datoria, neparticipînd în nici un fel la acţiunile lui Ipsilanti şi îndreptîndu-şi toate eforturile numai spre a face prezenţa grecilor cît mai puţin împovărătoare pentru Moldova.

Cauzele care l-au silit să plece din Iaşi constau în faptul că patriarhul din Constantinopol a blestemat, secondat de sobor, pe prinţul Ipsilanti, pe prinţul Suţu şi pe toţi acei greci răsculaţi, care nu se vor întoarce la supunerea cuvenită Porţii. Această anatemă, desfiinţînd orice securitate personală pentru
831 prinţul Suţu, l-a silit să părăsească Iaşii şi să caute refugiu în Rusia. De aceea | el a expediat o scrisoare către împărat, recurgînd la protecţia măriei sale. Afară de blestemul patriarhului, încă alte două motive l-au determinat să plece din Iaşi. Primul constă, după spusele prinţului, în obişnuita purtare a guvernului turc faţă de acei dintre inculpaţii săi, împotriva cărora are vreo nemulţumire: îi omoară fără nici o cercetare prealabilă. Al doilea motiv îl constituie stăruinţele neîncetate ale boierilor moldoveni, care n-au nici un sistem pozitiv în comportarea lor şi care se află, chiar şi între ei, în certuri şi discordii neîncetate. La plecarea sa, prinţul Suţu a declarat în faţa tuturora că încredinţează sarcina alcătuirii căimăcămiei şi cîrmuirii principatului marilor boieri, pînă la primirea poruncilor sultanului.

832 Boierii au constituit divanul, şi raportînd acest fapt Înaltei Porţi, | îşi dau toată silinţa să ponegrească pe prinţul Suţu. Primul act al acestui divan a fost acela de a restitui armele unor turci, care fuseseră ţinuţi ascunşi. Unul dintre

aceştia, lovind pe un grec, a atras asupra tuturor tovarăşilor săi mînia atît de înverşunată a grecilor, încît, pentru salvarea acestor turci, divanul a fost silit să-i dezarmeze din nou şi să-i trimită la o mănăstire sub pază. În urma dispoziţiei divanului s-a dat publicităţii blestemul împotriva răzvrătiţilor şi totodată s-a poruncit tuturor grecilor, care au participat la răscoală, să plece din Moldova. Această din urmă poruncă însă n-a fost îndeplinită şi grecii continuă să se ocupe ca şi mai înainte de organizarea armatei lor sub supravegherea eforilor sau cîrmuitorilor, exact la fel ca şi în vremea prinţului Suţu. Neînţelegerea dintre
833 membrii divanului este atît de mare, încît se | discută şi se chibzuieşte mult, dar nu se iau nici un fel de măsuri şi anarhia, instaurîndu-se pretutindeni, ameninţă această ţară cu cele mai funeste urmări. Boierii se gîndesc, după cîte se pare, mai mult la profitul lor şi la avantajele lor proprii decît la binele obştesc şi de aceea au început multe dezordini. Populaţia satelor din sudul Moldovei şi-a părăsit casele şi rătăceşte dintr-un loc în altul. Unii au trecut în Rusia şi, dacă actuala stare de lucruri va mai continua în Moldova multă vreme, va trebui să ne temem de o foamete totală, deoarece cîmpiile rămîn necultivate. Teama în rîndurile populaţiei este produsă de două împrejurări, din care una se referă la greci, iar alta la turci. Prima constă în faptul că grecii au ocupat Galaţii şi Focşanii cu detaşamente, cuprinzînd în total aproximativ 2 000 de oameni, întărite de
834 o mică | flotilă din 20 vase care se află la Galaţi. Acest detaşament are scopul de a interzice turcilor intrarea în Moldova şi de a asigura comunicaţiile dintre Bucureşti şi Iaşi, ca astfel trupele care se formează în acest oraş, să poată merge la armata lui Ipsilanti. Flotila este destinată pentru a tăia comunicaţia dintre mare şi cetăţile de la Dunăre. A doua [împrejurare] este că această flotilă a incendiat în aceste zile podul construit pe Siret de către paşa de la Brăila, care aflînd despre acest lucru, a poruncit să se taie capul la cîţiva moldoveni, pe care îi bănuia că au dat de ştire grecilor despre construirea podului. Această întîmplare a înspăimîntat populaţia, prezentîndu-i un exemplu de promptitudinea cu care se răzbună turcii. Neîncrederea moldovenilor faţă de turci este atît de mare,
835 încît înşişi boierii nu s-au hotărît să satisfacă cererea paşei de | la Brăila, care invitase divanul să trimită la el delegaţi spre a trata asupra mijloacelor pentru a instaura liniştea şi a introduce ordinea în Moldova. Ei s-au scuzat, invocînd pretextul că îi împiedică grecii, care ocupă Focşanii şi Galaţii.

Următorul fapt dovedeşte cît de puţin respectă boierii din Moldova un sistem [politic] pozitiv. Zilele acestea ei au trimis o cerere împăratului Austriei, în care elogiau pe agentul curţii sale, care se afla la Iaşi. Această cerere constituie, ca să spunem aşa, numai o prefaţă, căci ei intenţionează să trimită după aceasta altă scrisoare, prin care să ceară protecţia *unică* şi nemijlocită a Austriei. Această cerere din urmă nu a fost încă expediată, dar trebuie să i se dea curînd
836 curs. Ei ne asigură că însuşi consulul Austriei la Iaşi i-a invitat la această | acţiune. Ei spun acest lucru pentru a îndemna pe mai mulţi colegi de ai lor să semneze această cerere, deoarece este de necrezut ca consulul să-i invite la o

faptă pe cît de zadarnică şi inutilă pe atît de contrarie stării actuale a
lucrurilor.

Din informaţiile culese de mine cu privire la prinţul Ipsilanti, reiese că el
s-a unit la Bucureşti cu Vladimirescu şi cu Sava şi şi-a aşezat cartierul la Colen-
tina, mănăstire în apropiere de oraş. Toată această forţă reunită era alcătuită
din 25 000 oameni, din care 5 000 sau 6 000 cavalerie. După cîte se spune, Vla-
dimirescu are 12 tunuri, iar Ipsilanti ar avea pînă la 20. În drumul acestuia
de la Focşani la Bucureşti, el a căutat să ademenească pe paşa de Brăila [să
iasă] în cîmp, pentru a da lupta şi de aceea îşi trimitea oamenii după furaje chiar
pînă sub cetate, Paşa însă nu s-a decis să iasă din Brăila, forţele ambelor părţi
837 fiind prea | inegale. Se spune că Vladimirescu a plecat din Bucureşti din
nou în Oltenia spre a se apropia de sîrbi şi că Ipsilanti a plecat contra prin-
ţului Callimachi, domnul Ţării Romîneşti, care se apropie cu un detaşament
de turci.

Relativ la acţiunile de mai tîrziu ale prinţului Ipsilanti, există două păreri,
bazate fiecare pe un considerent deosebit. Prima este că Ipsilanti îşi va îndrepta
toate stăruinţele să facă joncţiunea dintre detaşamentul său şi trupele ce ope-
rează în favoarea lui Ali paşa. Această părere se bazează pe considerentul că
Epirul, Tesalia, Macedonia, Levadia şi Moreea sînt regiuni pline de greci, în
timp ce în Moldova şi Ţara Romînească aceştia sînt foarte puţini. De aceea
Ipsilanti se poate aştepta la succese mult mai mari atunci cînd trecînd Dunărea,
838 va păşi pe pămîntul Greciei antice, decît atunci cînd va rătăci prin regiuni
ce-i sînt total necunoscute. Piedica cea mai mare o constituie Dunărea. Ipsi-
lanti însă, după cîte se spune, ia toate măsurile pentru a o învinge şi speră să
reuşească. A doua părere este aceea că grecii, uniţi cu Ali paşa, vor opera la
sud de Balcani, iar Ipsilanti la nord, căutînd să alăture forţelor sale pe sîrbi şi
pe bulgari. Această părere se bazează, între altele, pe considerentul că Moldova
şi Ţara Romînească sînt foarte importante, pentru că pot servi ca drum pentru
toţi grecii care doresc să participe la acţiune, şi că aceste două principate pot să
aducă un folos de nepreţuit prin bogăţia produselor lor agricole, pe care le furni-
zează totdeauna pînă şi Constantinopolului. A tăia această comunicaţie ar însem-
na să dăuneze în modul cel mai sensibil capitalei însăşi, pentru că grecii, întărin-
839 du-se pe mare, | pot să interzică importul cerealelor şi din alte locuri. Acest ultim
considerent se bazează pe proiecte atît de întinse şi de vaste, încît acestea nu
corespund slabelor forţe ale lui Ipsilanti, şi de aceea eu consider mai juste şti-
rile care afirmă că el doreşte să treacă peste Dunăre în Epir şi în Tesalia, decît
pe acelea, după care Ţara Romînească, Moldova, dar mai ales Bulgaria, vor
constitui cîmpul acţiunilor sale.

Paşa de la Brăila a trimis divanului din Moldova copia de pe firmanul pri-
mit de el de la Poartă, prin care este numit seraschier sau comandant suprem
al tuturor trupelor aflate în cetăţile de la Dunăre şi în principatele Moldovei
şi Ţării Romîneşti. În felul acesta comandantul este numit, armata însă tot

nu este încă strînsă [1], deoarece toate garnizoanele numitelor cetăți sînt foarte
puțin numeroase și abia ajung pentru paza acestor cetăți, iar populația care
840 trebuie | să formeze această armată își manifestă o foarte mică dorință pentru
acest lucru. Între altele, chiar la Brăila oamenii spun în mod deschis că le este
indiferent cine stăpînește această țară, deoarece exemplul Crimeii dovedește că
Rusia permite exercitarea liberă a cultului mahometan și de aceea ei sînt asigu-
rați în privința lucrului celui mai important: toate celelalte nu importă pentru
ei. Din acestea se poate deduce că seraschierul va strînge cu oarecare greutate
o armată importantă. La Vidin garnizoana este alcătuită din 5 000 —6 000 de
oameni, iar în celelalte cetăți efectivul ostașilor este cu totul neînsemnat. Adu-
cerea cetăților de la Dunăre în stare de defensivă, lucru deseori repetat în diferite
informații, constă în strîngerea proviziilor alimentare și în repararea contra-
841 forturilor învechite datorită lipsei de îngrijire | care durează de multă vreme.
În ceea ce privește pe bulgari, ei nu au întreprins pînă acum nici o acțiune și
turcii se ocupă cu succes în această țară de dezarmarea tuturor locuitorilor.
Despre sîrbi nu se aude nimic.

Ali pașa din Ianina s-a purtat totdeauna atît de aspru cu grecii și a făcut
atîta rău sulioților, încît guvernul turc a găsit în ei ajutoare foarte zeloase împo-
triva lui. Comandantul suprem turc însă, bănuind cu ceva pe acești greci, a poruncit
ca multora dintre ei să li se taie capul. De această întîmplare a știut să profite
Ali pașa și el a atras pe greci de partea sa, așa că la începutul lui februarie el
avea o armată alcătuită din ei cuprinzînd un efectiv de aproximativ 30 000 de
oameni. De atunci aceste trupe au sporit neîncetat și ele poartă cu mare succes
842 războiul împotriva turcilor, | care au fost siliți să ridice asediul Ianinei și să se
retragă pînă la Larisa. Toate cele spuse aici s-au petrecut la începutul lui februa-
rie. Iar de atunci nu avem informații cu totul sigure. Știri verosimile însă sînt
acelea că Ali pașa rămîne la Ianina, iar grecii și sulioții, care operează în favoarea
lui continuă să lupte contra turcilor, sub comanda propriilor lor comandanți,
iar Ali pașa îi ajută cu bani, obuze și tunuri. Într-un timp foarte scurt, această
armată urmează să se mărească în mod considerabil, deoarece, după unele știri
precise, răscoala a început și în Moreea, așa încît toate regiunile care alcătuiseră
Grecia antică, cu Epirul și Macedonia, pot să-și unească forțele. Ca șef al răs-
coalei din Moreea este menționat *Mainu bei* [2] prinț al manioților. Acești
manioți | locuiesc în munți și nu au fost niciodată supuși cu totul turcilor: ei
843 plătesc un mic tribut, iar în celelalte [lucruri] nu depindeau de nimeni, servind
deseori de refugiu grecilor, care se salvau la ei de persecuția turcilor. Sîntem
chiar asigurați că vărsarea de sînge în acele locuri a și început. În chip asemănă-
tor se răscoală împotriva guvernului turc cea mai mare parte a insulelor din Arhi-

---

[1] La 15 februarie, divanul țării Romînești este înștiințat de capuchehaia de la Silistra că s-a primit poruncă de la Constantinopol să se strîngă trupe împotriva răsculaților. (*Hurmuzaki*, XX, p. 554).

[2] Mainu bei, probabil este vorba de Mavromihalis, bei al Peloponezului.

pelag şi echipează numeroase corăbii. Toate aceste forţe trebuie să le comande Mainu bei sau Caragea, fostul domn al Ţării Romîneşti.

La Constantinopol s-au tăiat capetele la numeroşi greci, între care sînt menţionaţi 40 de episcopi. Toate rudele prinţului Suţu, precum şi grecii care se aflau pe lîngă el, sînt omorîţi şi o mulţime de alţi [greci] şi-au pierdut viaţa. Toate acestea se petrec, după cît sîntem asiguraţi, fără o instrucţie preliminară.
844 Grecul este chemat, sub pretextul de a fi chestionat despre ceva; după ce vine, | el este torturat şi apoi i se taie capul. Numărul celor care pier în acest chip creşte zilnic şi el s-a mărit acum foarte mult. Aceste întîmplări sporesc indignarea grecilor contra eforilor asociaţiei secrete de la Constantinopol, dintre care unul se numeşte Mavro. El a sosit de curînd la Odesa, cu toată averea sa. Această indignare are următoarele cauze. Potrivit planului prealabil al asociaţiei secrete a grecilor, se hotărîse ca răscoala să înceapă la Constantinopol, îndată ce prinţul Ipsilanti va sosi la Iaşi. Pentru aceasta fuseseră adunaţi circa 30 000 de greci în capitala Turciei, comanda asupra lor fiind încredinţată la trei efori. Aceşti 30 000 de greci au fost împărţiţi în cîteva grupe, fiecare grupă avînd misiune specială: o grupă trebuia să ocupe arsenalul, alta palatul sultanului şi aşa mai
845 departe. Pentru | executarea în condiţii mai bune a acestui proiect, s-a hotărît ca oraşul să fie incendiat din toate părţile şi să se profite de învălmăşeala care trebuia astfel să se producă pentru a se nimici un număr cît mai mare de turci. Totul fusese gata pentru această acţiune şi grecii aşteptau numai ordinul eforilor lor. Îndată ce prinţul Ipsilanti a sosit la Iaşi el a trimis fără întîrziere un curier la Constantinopol, la cei trei efori amintiţi, anunţîndu-şi sosirea sa şi dîndu-le ordin să înceapă acţiunea. Aceşti trei efori, primind acest ordin, s-au temut să nu-şi piardă întreaga lor avere din cauza incendiului. De aceea, pentru a şi-o salva, ei au ţinut secret timp de două săptămîni cuprinsul depeşei lui Ipsilanti, şi au folosit acest timp pentru a-şi pune în siguranţă lucrurile de preţ, tran-
846 sportîndu-le pe corăbii, cu care mai tîrziu au şi plecat din Constantinopol. | Între timp zvonurile despre evenimentele din Moldova au început să ajungă [la urechile] guvernului turc. Aceste zvonuri au silit guvernul să ia măsuri de precauţie şi au îndemnat pe greci să ceară autorizaţia eforilor lor de a începe acţiunea. Eforii însă i-au refuzat şi cînd, peste două săptămîni, s-a desvăluit întregul lor procedeu, era prea tîrziu să se mai pună în aplicare proiectul lor. Iată cauza pentru care Constantinopolul este salvat şi pentru care acest plan îngrozitor n-a fost adus la îndeplinire. Prinţul Callimachi şi alţi cîţiva au adus la cunoştinţa guvernului turc întregul plan al asociaţiei secrete, numită Eterie, şi atunci au început execuţiile amintite mai sus.

Cu tot acest eşec al grecilor, guvernul turc nu reuşeşte să strîngă repede un
847 număr suficient de ostaşi, pentru a pune mîna pe răsculaţi. Aceasta | se datoreşte faptului că toţi miniştrii şi funcţionarii principali ai Porţii sînt învrăjbiţi, iar Halep efendi, favoritul cel mai de aproape al sultanului, care se bucură de întreaga încredere a suveranului său, l-a convins acum cîţiva ani să introducă în cîrmu-

irea statului un sistem nou, care constituie astăzi cauza principală pentru care Poarta dispune de puține forțe. Această schimbare în sistemul politic al cîrmuirii interne constă, mai ales, în desființarea așa zișilor aiani. Provinciile imperiului turcesc din Europa erau cîrmuite, în cea mai mare parte, de funcționari numiți de Poartă și aleși dintre persoanele cele mai de vază din aceste provincii. Acești funcționari se numeau aiani. Rămînînd timp foarte îndelungat în posturile lor și avînd prilejul să-și creeze legături trainice cu populația [locală], ei erau de obicei
848 foarte bogați și puteau aduna trupe numeroase. | Din această cauză se întîmpla că ei se revoltau deseori contra Porții și atunci autoritatea acesteia era, provizoriu limitată. Pentru a înlătura acest inconvenient și pentru a vărsa în vistieria împăratului toate profiturile încasate de aiani, aceștia au fost desființați și înlocuiți cu pașale numite din cu totul alte locuri, respectîndu-se principiul că ei să fie înlocuiți cît mai des. Scopul guvernului fusese atins și el se afla în siguranță deplină în ceea ce privește intențiile diferiților cîrmuitori ai provinciilor. Neavînd însă trupe regulate, el și-a pierdut întreaga sa putere, deoarece pașalele de astăzi nu folosesc procedeele de strîngere a trupelor, de care uzau aianii din trecut, iar populația a devenit mult mai nemulțumită, și funcționarii dispun
849 numai de mijloace foarte reduse. Din această cauză | poarta nu poate nici pînă astăzi să-și strîngă trupele necesare.

Iată toate informațiile pe care le-am putut culege și reține din diferitele conversații avute în timpul scurt al șederii mele în Basarabia. Cred că nu este de prisos să adaug la acestea că dorința grecilor, în cazul unei izbînde depline a lor, constă în formarea unei republici federale, asemănătoare cu cea a Statelor Unite ale Americii. Această asemănare nu constă în conducerea supremă, ci în faptul că fiecare regiune deosebită va avea o cîrmuire a sa proprie, cu legile ei, și numai în treburile generale ale statului ea va colabora cu celelalte. Această idee a grecilor se bazează pe considerentul prea marii deosebiri dintre tradițiile, obiceiurile, noțiunile și întregul mod de gîndire al diferitelor popoare care locuiesc în Grecia.

Autentic: Locotenent-colonel Pestel.

Arhiva centrală istorică militară de stat U.R.S.S., Moscova, fond 182, pach. 6, dos. 18, partea I, f. 829—849.

94

1 mai 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună ca isprăvnicatele de Gorj și Mehedinți să achite sumele împrumutate de el pentru nevoile oștirii de la Ghiță Opran și Fota Popovici.

Sărut cinstită mîna dumitali.

După cum prin grai am făcut dumitali astăzi arătare și rugăciune pentru dooă cărți de orînduială, iarăș mă rog ca să mi să trimită, însă una la

dumnealor ispravnici sud Gorj pentru taleri patruzeci şi dooă de mii, ca să-i răspunză lui Ghiţă Opran, neguţător din Ruşava, prin Nicolaie Zoican, omul său, şi alta la dumnealor ispravnici sud Mehedinţi, de taleri nooăsprezece mii ca să-i răspunză lui Fota Popovici, iarăşi neguţător din Ruşava şi prin Nicolaie Zoican [1] şi să să ia zapisile mele a le trimite la prea cinstita vistierie; carii bani m-am înprumutat la trebuinţa oştiri creştinescului norod şi urmează a să plăti.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, maiu 1

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose*..., p. 141.

95

Craiova, 1 mai 1821

Nestor Pavlovici trimite casei Hagi Pop ştiri privitoare la poruncile contradictorii date de caimacam şi de Tudor Vladimirescu.

Craiova, 1 mai 1821

Hagiul a fost la Rahova de a vorbit pentru lînă cu Ali aga. Iară cît despre răzvrătiri, au zis Ali aga aşa: la ei dincolo nu-i nici o grijă, iară de dincoace nu ştim ce va fi. Ostea să trage la vale şi la deal, spre Diiu, Cerneţ, Giurgiu, Brăila. Caimacanu tot la Calafat să află: aici au scris către vechilu de aghenţie precum ca să şază toţi la casăle lor, că nimin nu să vor supăra şi cînd va veni aicea cu ostea, nu să va pune în case negustoreşti, ci la hanuri şi la mănăstiri, şi scrie dumnealui caimacanu precum că omenii, pînă nu va veni dînsu, să nu plătească la altcinevaşi nimic, nici bir, nici zaherea să nu dea, nimic, zicînd că aceste toate n-au locul lor. Destul, aicea nu ştim ai cui sîntem. Caimacanu orîndueşte un fel, de la sluger Thodor, alt fel. Dumnealui caimacanu rînduisă vechil de polcovnic pe un om al dumnealui, şi Solomon au trimis ieri vreo 20 de inşi ca să-i ia armele, şi aşa l-au scos din polcovnicie. Mai venisă ieri dimineaţă vreo 40 de inşi şi să închisăsă în casăle Vorvoreanului şi ne cam pierdusăm: numai au năvălit norod mult la dînşii şi văzînd norod mult, s-au îngrozit şi s-au dus. Întîiaşi dată zicea precum că vin de la

[1] La Muzeul regional din Craiova se găsesc neinventariate mai multe acte de ale lui N. Zoican, între 1810—1824, printre ele fiind şi paşaportul german pentru trecerea lui în Austria, în 1821. În 1822 N. Zoican nu îndrăznea să se întoarcă în ţară din cauza « atrocităţilor» (Unele din aceste acte sînt publicate în *Oltenia*, I, p. 106—112, şi de E. Vîrtosu, *Mărturii noi*..., p. 12—13, n.).

Cerneț și să duc la București, pe urmă, după ce plecară să dusără și trecură Jiiu. Ci cum zic, ieri uitasăm de turci: m-erea mai frică de aceștea, și așa în toate zilele cu frică. Dumnezău să-și facă milă și să aleagă odată la un fel! Nene Hagiu, cînd s-au dus acolo, s-au fost schimbat din haine, s-au îmbrăcat cu haină albă și l-au cunoscut turcii și l-au închis la aianu. Și de nu-l conoșt[ea] aianu, bine, și alții scapă cam urît, că să scolasă norodu, adecă prostimea și zicea că este iscoda și debea au scăpat. Destul, și vechilu de consul aicea au trimis un om la Calafat la caimacanu cu niște scrisori de la Tîrgu Jiiului în pricina ungureanilor pentru de bir[?] să nu să supere și și acest, debea l-au lăsat să vie iară înapoi. Caimacanu nu-l oprea, dară ceilalți stau împotriva că tremura de frică. Nene Hagiu au vorbit și pe la marginea Dunării cu sîrbi care au oi și spune că și de acolo pot să iasă vro 6/m. de oca. [Tocmeală cu Novăcenii].

Eu zic așa, că la Rahova nu va să fie nici o frică fiindcă toată frica și puterea mare spre Diiu să strînge.

N. Iorga, *Studii și documente...*, VIII, p. 139—140.

96

Iași, 1 mai 1821

Secretarul agenției austriace, Cantemir, adeverește că stolnicul Ioniță Buta a fost silit să plătească leafă arnăuților hătmăniei.

Mărturie

Prin care spre încredințarea adevărului să întărește și să mărturisește că dumnealui stolnicul Ioniță Bută, după fuga tuturor zabiturilor țării și a orașului acestuia, au venit la mine și s-au jăluit, tînguindu-să de arnăuții ce fusăsă în slujba hătmăniei și în slujba altor asămine zabituri, că l-au apucat cu zurbà să le plătească leafa, ce rămăsăsă să mai ieie; și care apoi l-au și sîlnicit la aceasta cu cruzime. Și numitul stolnic au plătit cu adevărat suma de 5 800 lei, cerșută de dînșii, după însuși mărturisirea capitanilor acelor arnăuți, din dreaptă avere sa.

Și spre încredințare adevărului, urmiază a me iscălitură și pecete.

Cantemir
Secretar c.c. aghenții
Eșii, mai 1, 1821.
L.P.

Acad. R.P.R., ms. rom. 5196, f. 129. Trad. rom. cont. Orig. germ. la f. 130 din același ms.

97

Pitești, 3 mai 1821

Anastasie Eustathie scrie lui Hagi Ianuș la Sibiu, despre soarta ginerelui său Constantin care a fost condamnat la moarte de Tudor și apoi iertat.

Πιτέστι, τῇ 3 Μαΐου 1821

Χριστὸς ἀνέστη!

Τὴν τιμιότητά της ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Ἀδελφούτζικέ μου, τρέμω ὅλος, ψυχῇ τε καὶ σώματι, πῶς νὰ σᾶς παραστήσω εἰς ποίαν καὶ πόσην ζάλην καὶ θλῖψιν εὑρίσκομαι; Ὅταν ἔξαφνα ἔμαθον μίαν θλιβερὰν εἴδησιν διὰ τὸν γαμβρόν μου Κωνσταντῖνον, ὁποὺ τὸν ἀπεφάσισεν ὁ σλουζέρης Θεόδωρος εἰς θάνατον. Πρὸ ἑπτὰ ἡμέρες ὅμως μοῦ ἔδωσεν ὀλίγην ἄνεσιν εἰς τοὺς στεναγμούς μου τὸ ἀπὸ Βουκουρέστι ἀπέρασμα τοῦ σερδάρη Πούρβουλα, ὁ ὁποῖος ἐπῆγεν διωρισμένος ἰσπράβ. εἰς τὸν Βούλτζα, ὅστις μανθάνοντας ὅτι εὑρίσκομαι ἐδῶ, ἔστειλεν καὶ μὲ ἐφώναξεν ἐπίτηδες, διὰ νὰ μᾶς ἡσυχάσῃ, λέγοντάς με ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποθέσεως, καὶ ὅτι τῷ ὄντι ἔγινεν τοιαύτη προσταγὴ παρὰ τοῦ σλουζέρη Θεοδώρου, ἀλλὰ παρευρισκόμενος παρὼν ὁ ῥηθεὶς σερδάρης καὶ ἄλλοι φίλοι καὶ ἀκούοντας τὸ ὄνομα Κωνσταντίνου ὁποὺ ἀπεφασίσθη διὰ θάνατον, ἐπρόσπευσεν εἰς τὸν σλουζέρην Θεόδωρον, παρασταίνοντας ποῖος αὐτὸς ὁ Κωνσταντῖνος καὶ τίνος συγγενής. Ἐμετανόησεν αὐτὴν τὴν ἀθλίαν ἀπόφασιν καὶ ἀμέσως ἔγραψεν ἄλλην προσταγὴν μὲ μεντζῆλι, ὁποὺ μὴν τύχῃ καὶ θανατωθῇ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, δηλαδὴ τὸν ἐσυγχώρησεν. Ἄμποτες, ἀδελφούτζικε, νὰ ἐπρόφθασεν αὐτὸν ἡ προσταγὴ καὶ νὰ λυπηθῇ ὁ ἅγιος Θεὸς τὸ σπίτι του, τὴν γυναίκα του καὶ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλόν. Πλέον δὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ καὶ τὸ σπίτι του διὰ τὸ ποτάμι. Αὐτὰ ὅλα τὰ τρέχοντα. Ἐδῶ εὑρισκόμενος ἐδικός μας, δηλαδὴ ὁ ἀνεψιός μου Στάθης ἀρχ. μεδελνιτζάρης, τὰ εἶχεν προμάθει καὶ ἀπὸ μένα τὰ ἔκρυβεν. Ἔπειτα, ἀφοῦ ἔμαθεν ὅτι τῷ ὄντι ἐπῆγεν προσταγὴ μὲ βίαν διὰ νὰ μὴν πειραχτῇ, τότες μοῦ τὸ ἐφανέρωσεν. Δὲν ἔχω ὅμως καμίαν εἴδησιν ἔκτοτε καὶ σὲ ἀφήνω νὰ στοχαστῇς τί ἔχει καὶ ἡ καρδιά. Ἐγὼ ἐλπίζω εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του εἰς ἡμᾶς, διότι ὡς μανθάνω ἦτον εἰς τὰ χέρια τοῦ Σολομὼν καὶ τοῦ Κακάλη καὶ μάλιστα μοῦ εἶπαν ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Σολομὼν εἶχεν στείλει τὸν ἀδελφόν του ἐπίτηδες μὲ τὸ μενζῆλι πρὸς τὸν ἀρχ. σλουζέρη Θεόδωρον μεσολαβώντας τὴν ἐλευθερίαν του. Ἐγὼ ὅμως καταζαλισμένος εἶμαι, ὁ ἀρχ. μεδελνιτζάρης θέλει σᾶς τὰ εἰπεῖ ἐκ στόματος, νὰ προφθάσετε ὅμως ὅσον τάχιστα γράμματα πρὸς τὸν Σολομών, πρὸς τὸν Κακάλη καὶ πρὸς τὸν σερδάρην Διαμαντήν, μὲ τὸν τρόπον [ποὺ] καταλάβετε, τόσον ἡ τιμιότη σας, ὅσον καὶ ὁ κὺρ Στεφανής, μάλιστα ὁ κὺρ Στεφανής, καὶ πρὸς τὸν ἀρχ. σλουζέρη, διότι κατὰ τὴν παράστασιν ὁποὺ μᾶς ἔκαμεν ὁ σερδάρης Ποῦρβος, τὸν σέβεται ὁ σλουζέρης Θεόδωρος τὸν Στεφανή. Ἀδελφούτζικε, φαίνεται αἱ ἁμαρτίες μου μὲ παιδεύουν καὶ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του.

Χθὲς μὲ τὸ εἰς τὰ ἐδῶ κατευόδιον [τοῦ] κὺρ Ζώτου Ρούση ἔλαβον τίμιόν της, δοσμένο ἀπὸ τὰς 19 τοῦ ἀπελθόντος Ἀπριλίου, ἐδόξασα τὸν ἅγιον Θεὸν ὅτι ὑγιαίνετε, ἐπομένως εἶδον καὶ τὰ ὅσα μὲ γράφει. Τῷ ὄντι θολὰ καὶ ἀκατανόητα εἶναι τὰ περιστατικὰ τοῦ καιροῦ καὶ ὄχι μόνον ἠμπορεῖ καθεὶς νὰ στοχαστῇ τὸ εἶναι του ὅτι δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ κινδυνεύει καὶ ζωὴ καὶ σχεδὸν μᾶς φοβερίζουν τὰ περιστατικὰ παντελῆ ἀφανισμόν, μάλιστα ὅταν πηγαίνουν εἰς μάκρος.

Ἡμεῖς μέχρι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα ἐστάθημεν εἰς Καντζελέστι μὲ φόβους καὶ τρόμους, ὅσους στοχαστῇς. Ἔπειτα, ἀφοῦ τὰ κινήματα τῶν Ἀγαρηνῶν τὰ εἴδαμεν μὲ ὁρμὴν μανιώδη καὶ μὲ σήκωμα ζωῆς εἰς πραγματευτάς, εἰς ἄρχοντας καὶ ἀντάμα εἰς αὐτὰ φρονοῦν λακοϊτόρους[;], ὅμως δὲν πειράζουν, κατὰ τὸ παρόν δὲν ἠμπορέσαμεν πλέον νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ τὴν δευτέρα μετὰ τὸ Πάσχα ἀναχωρήσαμεν μὲ ὅλα τὰ καλαπαλήκια μας καὶ ἡμεῖς ἤλθαμεν ἐδῶ εἰς Πιτέστι, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρὸν στέκει, τὰ δὲ ζῶα μας τὰ ἐτραβήσαμεν τὸν ἀνήφορον, καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀγοράσωμεν βουνὸν κατὰ τὸ μέρος τοῦ Κυϊνένι καὶ πλέον ἐκεῖ νὰ τραβηχθοῦμεν ὅλος ὁ ταϊφάς μας, μαζὶ καὶ τὰ ζῶα μας, καὶ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ οἰκονομήσῃ τὰ συμφέροντα καὶ νὰ δώσῃ καλὴν ἔκβασιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τῶν χριστιανῶν.

Ἡμεῖς, χάριτι θείᾳ, κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἐβλάφτημεν καὶ δὲν ἐδοκιμάσαμεν τὰ ὅσα εἴδαμεν ὅπου ἐδοκίμασαν ἄλλοι, σχεδὸν οἱ περισσότεροι. Διὰ τὸ ἑξῆς ἀγνοοῦμεν, καὶ πλέον ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του. Τὰ ὅσα ὅμως ἀφήσαμεν εἰς τὰ κονάκια μας, δηλαδὴ κρασιά, ρακιά, ζαερέδες τὰ ἔφθειραν οἱ καλοὶ καὶ χρήσιμοι λακοϊτόροι, τῶν ὁποίων ἡ κακία εἶναι ἀπερίγραπτος εἰς λόγον τε καὶ ἔργον.

Ἡμεῖς ἔχομεν ἀπόφασιν νὰ σταθοῦμεν ἐδῶ, ἕτοιμοι ὅμως μὲ τὰ ἁμάξια φορτωμένα καὶ ὅταν, κύριος φυλάξῃ, ταραχθῇ ἡ πολιτεία, τότες πλέον ἀκολουθοῦμεν ὡς ἄνωθεν.

Ἡ τιμιότης σου γράφε μου συχνὰ τὰ ὅσα καταλαμβάνεις. Τὰ γράμματα πατρίδος, ὁποὺ μὲ ἐστάλησαν, εἶναι ἀπὸ τὰς 8 ἀπερασμένου Φεβρουαρίου. Καὶ ἐκεῖ αἱ δυστυχίες τρέχουν σωρηδῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους μας, πλὴν αἱ ἐδῶ δυστυχίες, ὁποὺ μᾶς ἐπλάκωσαν, μᾶς κάμουν νὰ ξεχάσωμεν ὅτι ἔχομεν πατρίδα καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλο ἂς μὴν εἰποῦμεν, παρὰ νὰ παρακαλέσωμεν τὸν ἅγιον Θεὸν νὰ γένῃ ἵλεως εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ κατατροπώσῃ ὅλους ὅσους καταφρονοῦν τὸ γένος μας. Ἡμεῖς νὰ ἀπεφασίσωμεν νὰ ἔλθωμεν αὐτοῦ, τί κάμνομεν τὰ ζῶα μας, καὶ δὲν ξέρομεν τί νὰ ἀπεφασίσωμεν. Ἀδελφέ, αἱ τωριναὶ περιστάσεις στοχάζομαι νὰ μὴν εὑρίσκονται οὔτε εἰς τὲς παλαιὲς ἱστορίες.

....

Καὶ ἐν τοσούτῳ εἶμαι

ὡς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος
Ἀναστάσιος Εὐσταθίου

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ Χ. Ἰωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου προσκυνητῶς.
Εἰς Σιμπίνι

Pitești, 3 mai 1821

Hristos a înviat.

Salut frățește pe domnia voastră.

Frățioare, tremur cu totul, sufletește și trupește, și nu știu cum să vă arăt în ce stare de turburare și întristare mă aflu, după ce am auzit neașteptata tristă veste, privitor la ginerele meu, Constantin, pe care slugerul Tudor l-a condamnat la moarte. Acum șapte zile însă, trecerea serdarului Pîrvu a adus o oarecare ușurare suspinelor mele; el venea de la București și se ducea la Vîlcea, unde a fost numit ispravnic: Auzind că mă aflu aici el a trimis și m-a chemat într-adins ca să mă liniștească, spunîndu-mi istoricul chestiunii. Într-adevăr, s-a dat o astfel de poruncă de către slugerul Tudor, dar fiind de față zisu serdar și alți prieteni, și auzind de numele lui Constantin, care a fost condamnat la moarte, a arătat slugerului Tudor cine este acest Constantin și care sînt rudele lui. I-a părut rău de această nenorocită poruncă și îndată a scris o a doua poruncă, pe care a trimis-o cu poșta, ca nu cumva să fie condamnat la moarte acest om, adică l-a iertat. Fie, frate, ca această poruncă să-l fi apucat, și sfîntul dumnezeu să aibă milă de casa lui, de soția lui și de mine păcătosul, căci altfel și eu și casa lui sîntem de aruncat în gîrlă. Acestea sînt noutățile noastre. Aflîndu-se aici o rudă a noastră, adică nepotul meu, medelnicerul Stathis, a auzit de aceste noutăți, dar mi le ascundea. Apoi cînd a aflat că s-a trimis poruncă în grabă ca nu cumva să fie atins, atunci mi le-a adus la cunoștință. De atunci nu am nici o știre și poți să-ți închipui ce este în sufletul meu. Eu sper ca sfîntul dumnezeu va avea milă de noi, fiindcă, precum aflu, Constantin era în mîinile lui Solomon și ale lui Cacali; și chiar mi s-a spus că însuși Solomon trimisese într-adins pe fratele lui cu poșta la slugerul Tudor, ca să mijlocească eliberarea lui. Totuși, eu sînt uluit, boierul medelnicer are să vi le spună și prin viu grai; să trimeteți însă cît mai în grabă scrisori către Solomon, către Cacali și către serdarul Diamandi. De asemenea să scrieți atît domnia voastră cît și domnul Ștefani, dar mai ales domnul Ștefani, către boierul sluger, fiindcă, precum ne-a arătat serdarul Pîrvu, slugerul Tudor respectă mult pe domnul Ștefani. Frate, se vede că păcatele mele mă pedepsesc și sfîntul dumnezeu să aibă milă de mine.

Ieri, cu sosirea aici a domnului Zotos Rusis, am primit scrisoarea d-voastră cu data de 19 ale lunii trecute aprilie, și preamăresc pe sfîntul dumnezeu că sînteți sănătos, apoi am văzut și cele ce-mi scrieți. Într-adevăr întîmplările timpului sînt turburi și de neînțeles și fiecare se gîndește la viața lui, care se află în pericol; întîmplările ne amenință cu totul, și desigur ne vor nimici, dacă se vor prelungi.

Noi pînă în ziua de paști am stat la Cangelești cu mare teamă și groază precum vă puteți închipui. Dar apoi, după ce am văzut că faptele turcilor sînt prea violente și cu răpunerea vieții unor negustori și boieri fiind de acord și locuitorii nesupărînd deocamdată pe nimeni, n-am mai putut răbda și a

doua zi de paşti am plecat cu toate calabalîcurile noastre şi am venit aci la Piteşti, unde deocamdată este linişte. Vitele noastre le-am dus pe deal şi am hotărît să cumpărăm un munte pe la Cîineni, şi să ne retragem acolo cu toţi oamenii şi cu vitele noastre. Şi sfîntul dumnezeu să ajute interesele noastre şi să dea rezultate bune întreprinderilor creştinilor.

Noi, cu ajutorul lui dumnezeu, pînă acum n-am suferit vreo pagubă şi n-am trecut prin cele ce au trecut alții, adică aproape cei mai mulţi; nu ştim ce va fi în viitor, sfîntul dumnezeu să aibă milă de noi. Tot ce am lăsat la conacurile noastre, adică vin, rachiu, zaherea, le-au nimicit bunii şi folositorii locuitori [1] a căror răutate în vorbe şi în fapte este de nedescris, adică: ei unele le săvîrşesc trădîndu-ne, şi altele prin acțiunile lor proprii.

Noi sîntem hotărîți să stăm aci, gata de plecare însă, cu căruțele încărcate, iar cînd, doamne fereşte, liniştea în oraş va fi turburată, atunci vom face, precum am spus mai sus.

D-voastră să-mi scrieţi deseori tot ce ştiți. Scrisorile din patrie ce mi-aţi trimis sînt din 8 februarie trecut. Şi acolo nenorocirile oamenilor noştri sînt numeroase, însă nenorocirile de aici, care ne-au copleşit, ne fac să uităm că avem patrie şi rude. Dar să nu mai vorbim, ci să ne rugăm sfîntului dumnezeu ca să aibă milă de întreg neamul creştinesc şi să nimicească pe toți acei care dispreţuiesc neamul nostru.

Noi, dacă ne hotărîm să venim acolo, ce o să facem cu vitele noastre? De aceea nu ştim ce hotărîre să luăm. Frate, întîmplările de acum cred că nu se găsesc nici în istoriile vechi.

. . . .

Cu acestea sînt

ca un frate şi slugă
Anastasie Eustathie

[Adresa:] Prea cinstitului domn H. Ianuş Consta Petru cu închinăciuni
La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXV, doc. 5. Orig. grec.

98

4 mai 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără alimente şi 10 000 oca sare.

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Toţi ostaşii panduri, iar mai vîrtos arnăuţii, fac strigare a li să da legume şi în zile de post. De aceea nu lipsesc cu plecăciune, a face cunoscut dumitali,

[1] Cuvintele «bunii şi folositorii locuitori», desigur întrebuinţate de autorul scrisorii pentru a-i lua pe locuitori în derîdere.

rugîndu-mă herbinte a binevoi să să chibzuiască pentru ceva fasule sau linte, să ni să trimiță spre potolirea strigări ce fac.

Mai arăt dumitali că, cu prea cinstit pitacu dv. trimițînd la epistații ocnilor pentru saare, s-au întors trimiși apracti, zicînd că nu au saare aici. Şi fiindcă este cel mai de trebuință lucru saarea, iarăși mă rog dumitali a binevoi să să poruncească dumnealor cămărași ocnilor, ce vor fi mai cu apropiiere, a trimite vreo zece mii oca saare în grab, pentru de a să găsi, să nu cerce ostașii lipsă. De acestea mă rog și să am prea cinstit răspunsu dumitali.

Theodor

1821, mai 4

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 142.

99

4 mai 1821

Prinderea a 40 de panduri fugiți și trimiterea căpeteniilor lor la ocnă, pe termen de șase luni.

Tot [ocna] Slănic

Căpitan Matei Suliță; ceaușul lui.

După pitacu dumnealui slugerului Theodor, coprinzător că aceștia fugind cu 40 panduri, au săvîrșit și jafuri; după care prinzîndu-i, pandurilor le-au făcut deosebită pedeapsă cu cîte doaă sute nuiele la spete. Iar acestor doi, ca niște căpetenii, să li se facă deosebită pedeapsă și cum că să să trimiță la ocnă, în soroc dă luni șase.

După care, făcîndu-să porunca boierilor otcîrmuitori către cămărașii ocnii ca să-i primească pe mai sus numiții, s-au trimis porunca tot la slugeru Theodor, ca să-i pornească cu panduri.

Leat 1821, mai 4

E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 107 (Originalul distrus).

100

Craiova, 4 mai 1821

Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuș, despre luarea unor arme de către serdarul Diamandi și despre nesupunerea locuitorilor.

Κραϊώβα, τῇ 4 Μαΐου 1821

Εὐεργετικώτατέ μοι μπασιὰ Χατζῆ, δουλικῶς προσκυνῶ, φιλῶ τὸ χέρι της.

....

Τὰ πιστόλια τοῦ ἄρχοντος σερδάρη Ἰωάννη, ὁποὺ ἦτον ἀτελείωτα εἰς τὸν δουφεκτζῆ, ἐγὼ τὰ εἶχα πάρει διὰ νὰ μὴν κινδυνεύσουν, ἂς ἦτον καὶ ἀτελείωτα.

Ὅταν ἦλθεν ὁ σερδάρης Διαμαντὴς ἐδῶ, τὰ εἶδεν καὶ ἔβαλεν Ἀρβανίτην μουμπασίρην εἰς τὸν δουφεκτζὴν καὶ τὰ ἐτελείωσεν καὶ τὰ ἐπῆρεν μαζί του. Ἐγὼ τὸν εἶπα ὅτι δὲν εἶναι ἐδικά μας, αὐτὸς μὲ εἶπεν ὅτι πάλιν μᾶς τὰ δίδει. Προχθὲς ὁποὺ ἤμουν ἐκεῖ, τοῦ τὰ ἐζήτησα, δὲν ἠθέλησεν νὰ μοῦ τὰ δώσῃ, παρὰ μὲ εἶπεν ὅτι ἂν ἔχετε καὶ ἄλλα ἄρματα νὰ τοῦ στείλετε ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦ χρειάζονται, καθότι εἶναι στρατιώτης.

Τὰ γράμματα πρὸς τὸν Μιχάλογλουν δὲν τὰ ἔστειλα, ἐπειδὴ δὲν ἠξεύρω ποῦ εὑρίσκεται. Εἶχεν πηγαίνει κατὰ τὸ Τζερνέστι καὶ τώρα δὲν ἠξεύρω ποῦ εἶναι, ὅταν μάθω ποὺ εἶναι ἐδῶ κοντά, πηγαίνω μόνος μου νὰ τοῦ ζητήσω καὶ λόθρες. Αὐτὸς πρέπει νὰ ἔχῃ, ἐπειδὴ μοιράζει εἰς τὸ στράτευμά του ὅλο μαχμουδιέδες καὶ φοβοῦμαι νὰ μὴν τὸν μπιζουργιάσουν.

Εἰς τὴν Νεδέαν ἐβγῆκαν Πάτζοι καὶ ἔκοψαν τὸν Ἠλίαν ματζελάρην.

Μὲ γράφετε εἰς ἕνα γράμμα, μπασιὰ Χατζῆ, ὁποὺ νὰ στείλω νὰ φέρουν ψάρια διὰ τὰ χιλισταῖα. Δὲν εἶναι καιρός, μπασιά, ἐπειδὴ οἱ Βλάχοι δὲν θέλουν νὰ ἠξεύρουν. Τὰ λιβάδια ἀπὸ τὲς Τζερνέλες τὰ ὤργωσαν ὅλα οἱ Βλάχοι. Ὅταν ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ρίμνικον εἶχεν πηγαίνει ὁ Γιάννης μὲ τὸν Μπουρκάνον καὶ τοὺς εἶπεν ὁποὺ νὰ μὴν ὀργώσουν. Αὐτοὶ δὲν τὸν ἤκουσαν, ἐπῆγα μόνος μου καὶ τοὺς ηὗρα ὁποὺ ὤργωναν μέσα εἰς τὰ ἀξιόλογα λιβάδια. Παίρνω νὰ τοὺς ἐβγάλω ἔξω, αὐτοὶ καθὼς ἐσηκώθηκαν μὲ τὰ τουφάνια ἐπάνω μου καὶ μὲ ἐφοβέριζαν νὰ μὲ δείρουν καὶ μὲ ἐδίωξαν μὲ τὰ ξύλα. Ἤμουν μαζὶ μὲ τὸν Μπουρκάνον, καὶ αὐτὸν τὸν ἐκυνήγησαν διὰ νὰ τὸν δείρουν. Ἐσηκώθηκα, ἐπανάσταση ἔκαμα, ἐπῆγα εἰς τὸν Μαρῖνον μπουλούκμπασαν καὶ τὸν εἶπα, ἔστειλε δύο καλαρέους, ἔφεραν μερικοὺς καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τοὺς κάμῃ τίποτε, μ' ὅλον ὁποὺ εἶναι καὶ πολκόβνικος τοῦ παζαρίου καὶ δὲν τὸν ἤκουσαν, καὶ ἔτσι ἐχάλασαν ὅλα τὰ λιβάδια, ὅσον τὰ ἐδικά τους κουρατοῦρες, τόσον καὶ τὰ ἐδικά μας, καὶ τὰ ζῶα τους ὅλα μέσα εἰς τὰ ἄλλα τὰ λιβάδια.

Ἐπῆγε ὁ Σαΐλοβ, ἐκάθισεν μιὰ ἑβδομάδα νὰ τὰ φυλάξῃ, καὶ αὐτὸν τὸν ἐδίωξαν, ἦτον νὰ τὸν δείρουν καὶ δὲν ἠμπορεῖ κανένας νὰ ἔμβῃ εἰς αὐτὸ τὸ μούλκι, καμία ἐξουσία ἐδῶ καθὼς πρέπει δὲν εἶναι.

Ὁ Σολομὼν εἶναι εἰς τὸ Πλησόϊ. Αὐτὸν ἐφωτοῦσεν ὁ Θεὸς νὰ ἔλθῃ ἕως ἐδῶ, ἤξευρα ἐγὼ τί τοὺς ἔκαμα καὶ ὑπομονὴ πλέον, οἱ Βλάχοι ἐξουσιάζουν τὰ μούλκια τώρα καὶ ὄχι οἱ ἀρεντά- σηδες.

. . . .

Ἐν τοσούτῳ δὲ εἶμαι τῆς ἐντιμότητός της
ταπεινότατος δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Ἰωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου τῷ εὐεργετικωτάτῳ μοι ταπεινῶς.

Craiova, 4 mai 1821

Salut smerit pe prea binefăcătorul meu bașa Hagi și sărut mîna sa.

. . . .

Pistoalele boierului serdar Ioan, care erau nereparate la tufecci, eu le-am luat, deși erau nereparate, ca să nu fie în pericol. Cînd a venit aici serdarul Diamandi, le-a văzut și a pus bumbașir un arnăut la tufecci și le-a reparat și le-a luat cu el. Eu i-am spus că nu sînt ale noastre; el mi-a spus că are să ni le dea. Alaltăieri cînd eram acolo le-am cerut; n-a vrut să ni le dea, ci mi-a spus că dacă mai aveți și alte arme, să i le trimeteți de acolo, fiindcă are nevoie, deoarece este soldat.

Scrisoarea către Mihaloglu n-am trimis-o, fiindcă nu știu unde se află. Se dusese pe la Cerneți și acum nu știu unde este. Cînd voi afla că este aici pe aproape, mă voi duce însumi să-i cer și . . .[1], el trebuie să aibă, fiindcă împarte soldaților săi numai mahmudiele și mi-i frică să nu-l . . .[2].

La Nedeia au ieșit pagii și au tăiat pe Ilie Măcelarul.

Îmi scrieți într-o scrisoare, bașa Hagi, ca să trimit să aducă pește pentru heleștee; este timpul nepotrivit, bașa, fiindcă rumînii nu vor să știe. Livezile de la Cernele toate le-au lucrat rumînii. Cînd m-am întors de la Rîmnic se dusese Iani cu Burcan și le-au spus să nu le lucreze. Ei nu l-au ascultat. M-am dus în persoană și i-am găsit lucrînd în cele mai bune livezi. Încerc să-i scot afară, ei se ridicau cu bîtele împotriva mea și mă amenințau să mă bată; și m-au gonit cu bîtele. Eram împreună cu Burcan; și pe el l-au urmărit ca să-l bată. M-am înfuriat, m-am dus la bulucbașa și i-am spus totul. A trimis doi oameni călare, au adus pe cîțiva și n-a putut să le facă nimic. Cu toate că este și polcovnic al tîrgului, totuși nu l-au ascultat și astfel au stricat toate curăturile lor cît și livezile noastre; și vitele lor se află în toate celelalte livezi.

S-a dus și Sailov, a stat o săptămînă ca să le păzească. Și pe el l-au gonit, cît pe aci era să-l bată; nimeni nu poate să intre în această moșie, nu este nici o stăpînire cum se cade.

Solomon este la Pleșoiu. Dacă dumnezeu l-ar fi luminat să vină pînă aici, știam eu ce le făceam; dar, răbdare, acum rumînii stăpînesc moșiile și nu arendașii.

. . . .

Cu acestea sînt al domniei voastre prea

plecată slugă

Const. Canetzos

---

[1] În textul grecesc, cuvîntul: λόθρες

[2] În textul grecesc, cuvîntul: μπιζουργιάσουν

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuş Consta Petru, şi binefăcătorului meu cu smerenie.

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi-Ianuş, pach. XXXV, doc. 8 şi 9; Orig. grec.

101

5 mai [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să înlocuiască pe omul lui Samurcaş de la schela Cîineni cu altul mai credincios.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Cocoane Alecu, fiindcă la plaiu Cîineni, unde este schele mari şi delicată, urmează a fi om vrednic al nostru şi de credinţă, mă rog dumitali să binevoieşti ca să să orînduiască aducătoru acestui plecat pitac, ce este om vrednic şi credincios, în locul celui orînduit de către măriia sa prinţip, căruia îi voi scri a să arădica, fiind om al dumnealui vornicului Samurcaş şi vremea nu ne iartă a fi în dartea acestui loc acest fel de om.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] mai 5

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 142—143.

102

6 mai [1821]

Tudor Vladimirescu intervine pe lîngă marele vistier să satisfacă cererea lui Hagi Prodan şi Alexandru Pavlovici Nicolaevici cu privire la bulgarii din Bucureşti şi din judeţul Ilfov.

Cu plecăciune sărut cinstită mîna dumitali, cocoane Aleco.

Pentru madeaoa streinilor, ce eri am făcut arătare dumitali şi pentru care faţă înaintea dumitali au provalisit gospodin Hagi Prodan, şi sinior Alexandru Pavlovici face rugăciune şi de iznoavă prin empericlisitul pitac ce-mi trimite. Mă rog dumitali să binevoieşti a să da săvîrşire acestii cereri ce fac, fiind de folos, după cum şi însuşi dumneata ai cunoscut-o.

Şi cu plecăciune sînt a dumitali prea plecată slugă,

Theodor

[1821] mai 6

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 144.

ANEXĂ
la documentul nr. 102

Cu frățească dragoste ne închinăm dumitale.

Arhon slugere, pentru o poruncă ce erea să să facă de la cinstitu Bucureștiilor divan, pentru cîți bulgari să află în politiia Bucureștiilor și județ Ilfovului, ne rugăm dumitale ca să să săvîrșească acea poruncă și să ne o trimeți.

Și sîntem ai dumitale plecați frați slugii

Hagi Prodanu,
Alexandru Nicolaevici[1]
1821, mai 6

[Pe margine:] Atătă șă părintele[2] să triimeți răspunsul la acea scriisoare tot cu om acel.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 143.

103

6 mai 1821

Tudor Vladimirescu adeverește primirea a 2 000 taleri de la vistierie.

Taleri

2 000, adică două mii, am priimit de la prea cinstita visterie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adeverință.

Theodor
1821, mai 6

Copie întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș
1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 54. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 144, din Fondul C. Basarab Brîncoveanu.

---

[1] Hagi Prodan și Alexandru, care semnează Nicolaevici, scriseseră în aceeași zi lui Tudor în chestiunea bulgarilor din București și din jud. Ilfov (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu, Glose...*, p. 143). Alexandru este menționat de cronicarul Chiriac Popescu mereu alături de Hagi Prodan și Macedonschi, la ridicarea lui Tudor Vladimirescu și la preluarea de către aceștia a comandei asupra pandurilor (N. Iorga, *Izv. cont.* . . , p. 200, 202—203). Alexandru Nicolaevici și Pavlovici este una și aceeași persoană. La 11 aprilie este trimis din București « omul lui Alexandru Nicolao Pavlovici la Ploești ». La 14 aprilie este trimis de asemenea « omul lui Alexandru Pavlovici la Rușii de Vede ». El însuși merge la Giurgiu și la Tîrgoviște (E. Vîrtosu, *1821. Date* . . . , p. 75—76).

[2] Așa în text.

104

7 mai 1821

Ispravnicul de Vlașca face cunoscut lui Tudor Vladimirescu că din cauza zvonului despre intrarea turcilor în țară locuitorii din acest județ s-au împrăștiat și îi cere scrisori pentru liniștirea spiritelor.

Către dumnealui cinstit biv vel slugeru Theodor Vladimirescu, de la ispravnicat ot sud Vlaşca.

Ieri, viind pă aici vătafu Luca[1], trecător la Piteşti, au arătat că la Obileşti să află o sumă mare de turci şi sînt a intra [în] Bucureşti astăzi sau mîine, de carii Bucureştii înspăimîntîndu-să cu totul, s-au împrăştiat. Acestea auzind, neguțătorii şi toți lăcuitorii de aici s-au cuprins de mare frică şi fără de zăbavă încărcînd, era gata să plece, dar sosind acum aci dumnealui logofăt Ioniță Crețeanu, omul dumitali, şi încredințînd pă toți că arătările vătafului Luca sînt neadevărate, abia s-au mai putut parigorisi, după cum înştiințiează dumitali numitul printr-această empericlisită scrisoare. Însă tot nu le-au pierit frica din inimă şi stau încă cu carăle încărcate, cerînd a li să trimite scrisoare de la cinstitul divan şi din partea dumitali, cu încredințare ziselor omului dumitali. De aceea, într-adins trimisei pă un ceauş de slujitor i pă un om din partea neguțătorilor, cu poşte, şi mă rog, ca, cum mai fără zăbavă, să să trimiță carte atît de la cinstitu divan, cît şi din partea dumitali şi cu grab' să să proftaxească, dîndu-să iarăşi poşte acestor trimişi spre a-şi ieşi din bănuieli lăcuitorii şi a să aşăza iarăşi pă la casele lor, urmîndu-şi fieşcare meseriia sa, căci pînă atunci stau cu carăle încărcate.

Fiindcă de să va rădica şi Găeşti, stînd gata şi celelalte sate ce au mai rămas, deodată să înprăştiiază şi acestea, şi, aşa, să dărăpănă şi aceasta plasă.

Sînt slugă plecată
Costandin [Băjăscu]
1821, mai 7

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 145.

105

Huşi, 7 mai 1821

Episcopul de Huși, Meletie, scrie agăi să sfătuiască pe locuitori să nu fugă din oraș.

Părintească blagoslovenie trimitem dumitali arhon agă!

Am primit cu bucurie dorită fiască scrisoarea dumitale. Foarte ne-am bucurat că te afli sănătos. Vestim şi pentru noi că asămine ne aflăm, slavă milosti-

[1] Vătaful Luca, unul dintre adjutanții şi confidenții lui Tudor (*Hurmuzaki*, X, p. 212), prin care el află la 13 mai că turcii veniți de la Silistra şi-au aşezat tabăra la Obileşti (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 289). În a doua jumătate a lunii mai, organele de frontieră austriace aveau informația că Luca urmează să sosească în Transilvania, aducînd lucrurile lui Tudor Vladimirescu pentru a le pune la adăpost (Date în Arh. St. Budapesta).

vului dumnezeu! Am văzut şi celi scrisă că ai luat dumneata înştiinţare că şi lăcuitorii tîrgului Huşi s-ar fi tulburat şi s-ar fi înprăştiet de vorbili ce să poartă.

Pricinili urmează într-acest chip.

Noi, după datorie păstorească şi după scrisorile ce am luat de la dumnealor boierii divaniţi, am ieşit prin ţînut pentru liniştirea şi nestrămutarea lăcuitorilor, pe lîngă acestea şi pentru îndemnare a-şi face cu toată silinţa arăturili şi sămănăturili trebuincioasă. Care îndemnări şi potoliri mergea întru toată sporirea, fără a să strămuta măcar un lăcuitoriu întru tot cuprinsul ţinutului şi a tîrgului Huşi. Am venit şi prin tîrgul Fălciu iarăşi cu asămine urmări şi, isprăvindu-mi datoriile mele prin ţinut, am venit la episcopie să mai întăresc şi pe huşăni. Undi intrînd, i-am găsit întru cea desăvîrşită tulburare. Pe de o parte, de nişte auziri nedrepte din Galaţi, că adică pe lîngă sfarmare oştenilor greci, s-ar fi tăiet prin sfintili bisărici cu nedeosebire şi credincioasăle raiele, bărbaţi, fimei şi copii, şi s-ar fi şi robit [1]. Şi, pe de altă parte, de acea fără de veste, iute şi cu mare pornire spargire şi fugă a boierilor şi lăcuitorilor tîrgului Bîrladului, zădarnice fiindu-ne tot feliul de încredinţări ce le-am făcut. Întîi, pentru auzirili din Galaţi, că nicicum nu pot să fie adevărate, că după ştiinţa ce avem oştili pre puternicii înpărăţii nu sînt ieşite pentru raia, decît pentru oştenii greci şi n-au putut nicicum să facă un pas ca acesta. Şi al 2-lea, pentru spargire Bîrladului, că nu poate să fie într-alt chip, decît aflîndu-să în drumul cel mare, şi ar fi scos fimeili şi copiii ca să-i dea într-o lature.

Şi tocmai cînd noi ne aflam, făcîndu-le acest fel de încredinţări de nenorocire, să iai ei înştiinţări şi de la Fălciu, că Fălciu şi cu satili din gios s-au spart toate, trecînd şi ispravnicii de Fălciu familiili sale piste Prut. După care cea de pe urmă înştiinţare a Fălciului [2] nici a ne asculta n-au voit să mai stee, ce au purces pe la dosuri fieştecare încotro au apucat, rămîind în Huşi numai noi, cu casa nostră, cu toţi oamenii episcopii şi cu boierii ce să află aicea în Huşi.

Îndată ce am priimit scrisoarea aceasta a dumitali şi o altă scrisoare de la un Sterian, neguţătoriu din Bîrlad ce scria cătră neguţătorii de aicea, le-am dat de s-au cetit prin toate uliţili şi prin toate mahalalili. Am ieşit şi înşine noi, umblînd uliţili şi mahalalili şi celor ce au mai rămas din lăcuitori după cetirea scrisorilor acestora nu puţine încredinţări le-am făcut. Şi n-au prins loc, căci, odată cu înştiinţarea dumitali şi a neguţătoriului, le-au venit şi lor oameni dintre dînşii şi i-au încredinţat că neguţătoriul acesta, Sterian, şi cu cîţi mai rămăsăsă în Bîrlad, după ce au scris scrisoarea aceasta, ei au apucat fieştecare încotro au putut.

---

[1] Despre întîmplările de la Galaţi, vezi şi raportul consular austriac din 4/16 mai 1821 (*Hurmuzacki*, XX, p. 626—627).

[2] La Fălciu au fost prinşi de eterişti boierii Theodor Balş şi Ioan Tăutu, trimişi în ţinuturile de jos să liniştească pe locuitori. Ei au fost escortaţi şi cercetaţi la Iaşi şi apoi puşi în libertate la 8 mai (*Ibidem*, p. 627—628).

Arh[o]n agă! Avem desăvîrşită cunoştinţă pentru curăţănie sufletului dumitali. Cunoaştem fără îndoire şi din lucru, acea din suflet dorinţă pentru nestrămutarea şi stricare bieţilor patrioţilor noştri. Te poftim, întru numili adevăratului şi dreptului dumnezeu, să trimiţi cătră ticăloşii aceştie patrioţi ai noştri o vie adevărată în scris încredinţare, precum urmează lucrurili, ca cu acea scrisoare a dumitali şi cu încredinţărili din parte noastră, doar îi vom pute face ca, macar tîrgul Huşi şi cu cîteva sate să-i întoarcem iarăşi la urma lor, grăbind cu cît să va pute mai fără zăbavă înştiinţarea aceasta. Că amar şi mare lucru iaste lacrămili săracilor ce să varsă cu necontenire pentru depărtările di pe la casăle lor.

Noi încredinţăm că pe aicea nu să află nici unul de acei ce să caută. Aşadar, de ar fi cu putinţă a nu să mai trimite căutători, de care să află înspăimîntat nărodul, şi de ai putea dumneata a trimite o încredinţare ca aceasta din parte aceaia, pentru care şi noi cu dinadinsul te poftim, putînd să mijloceşti. Atunce sîntem încredinţaţi că fieştecarili, nu numai a tîrgului acestue, lăcuitorii, ce şi toţi ai ţinutului fără de grije ar ieşi şi cu toată întemeierea pre la casili lor s-ar statornici întru liniştită lăcuinţă, precum şi mai înainte.

Pentru care nici sîntem la îndoială că cu toate chipurile nu te vei sîrgui, patrioticesc neasămănat folos fiind. Cu acestea, acum sîntem a dumitali în Hristos părinte sufletesc.

Meletie episcop Huşului

1821, mai 7 Huşi

Acad. R.P.R., doc. CCCLIX/102. Orig. rom. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, LII (1934), p. 731—733; *Rev. Ist.*, V (1919), p. 36—38.

106

Braşov, 9 mai 1821

Arzmagzarul boierilor Ţării Romîneşti refugiaţi în Transilvania, prin care cer intervenţia Înaltei Porţi împotriva lui Tudor şi Ipsilanti.

Βρασσοβόν, 9 Μαΐου 1821

Ἄρζι πρὸς τὴν Κραταιὰν Βασιλείαν.

Καὶ αὖθις διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ταπεινοῦ ἀρζιμαχζαρίου προστρέχομεν οἱ ὑποφαινόμενοι εὐπειθεῖς καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας καὶ κατ' ἀνάγκην πρόσφυγες ἐν Στεφανουπόλει τῆς Τρανσυλβανίας, πικρῶς ἐκτραγῳδοῦντες καὶ οἰκτρῶς παριστάνοντες τὰ εἰσέτι ἐπιτεινόμενα δεινά μας, καὶ ἀπηνῶς καταπιέζοντα καὶ καταθλίβοντα ἀδίκως καὶ παραλόγως τὴν παναθλίαν ἐναγκαμένην μας, ἥτις ἔκ τινος καιροῦ ἐτύγχανε μὲν οὖσα ἡ δυστυχὴς ἐν πειρασμοῖς καὶ θλίψεσιν, ὡς δῆλον τῆς πᾶσι, καὶ πολλὰ δεινὰ καὶ ἐπηρείας ὑπέστη κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἡ ἀθλία ὡς προεδηλώσαμεν τῇ Κραταιᾷ Βασιλείᾳ, καὶ μάλιστα

ἐν διαστήματι τῶν ὑστάτων τούτων εἴκοσι χρόνων διασκορπισθεῖσα, καὶ τοσάκις ἐν ἀλλοδαπῇ φυγαδεύσασα ἡμᾶς, τὰ δυστυχῆ αὐτῆς καὶ γνήσια τέκνα, ἀλλ' οὐδέποτε ἡ τάλαινα εἶδεν ἑαυτὴν εἰς τοιαύτην καταστροφὴν καὶ τοιοῦτον παντελῆ ἀφανισμόν, οὐδ' ἔγινέ ποτε παρόμοιον φρικτὸν παρανάλωμα τοιούτων κακοβούλων καὶ κακεντρεχῶν ἀνταρτῶν, ἥτις οὐδὲ μετὰ εἴκοσι χρόνους εἶναι δυνατὸν νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πρὸ τῆς συμφορᾶς ταύτης κατάστασίν της καὶ ἀνόρθωσιν.

Δὲν ἐξικανοῦμεν νὰ περιγράψωμεν τὰ δεινὰ ὁποὺ ὑπέστημεν οἱ δείλαιοι, πάσχοντες ἐν τῇ ἀθῳότητί μας, καὶ τὸν ἀπαραδειγμάτιστον ὄλεθρον, εἰς ὃν ἐξ ἀπροόπτου περιέπεσεν ἡ δυστυχὴς πατρίς μας, καθότι ἀφότου, ὡς προεφανερώσαμεν, ἐλεηλατήθη καὶ ἀπεγυμνώθη παρ' αὐτῶν τῶν κακοποιῶν καὶ κακοτρόπων ληστῶν, ὥστε δέν ἔμεινεν οὐδεμία τάξις ἀνθρώπων ἀνεπηρέαστος καὶ ἀζημίωτος, οὔτε ἀρχόντων (ἐξ ὧν πολλοὶ ἐκ τοῦ φόβου καὶ τῆς τυραννικῆς αὐτῶν παιδείας καὶ τὸ ζῆν παρεμέτρησαν, γινόμενοι θύματα τῆς θηριώδους αὐτῶν λύσσας καὶ μανίας), οὔτε κλήρου, μηδ' ἐμπόρων, οὐδ' αὐτῶν τῶν πτωχῶν δασμοφόρων. Ἔπειτα ἅπαντα σχεδὸν τὰ χωρία διεσκορπίσθησαν, καὶ ὁλόκληραι φαμίλιαι διαφόρων τάξεων ἀνθρώπων τελείως ἀπογεγυμνωμέναι καὶ τετραχηλισμέναι, καὶ διαφόρους περιφρονήσεις καὶ ἀτιμίας ὑποστᾶσαι, ὁσημέραι δακρυρροοῦσαι εἰσέρχονται ἐνταῦθα ἐν Τρανσυλβανίᾳ. Κωμοπόλεις καὶ ἀγοραὶ ἀπετεφρώθησαν, μοναστήρια καὶ ἐκκλησίαι ἀπεγυμνώθησαν, οἰκίαι ἀρχοντικαί, καταλύματα εἰς χωρία καὶ ἀμπέλια εὑρισκόμενα, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν τῆς Βλαχίας ἔκτασιν ἠρημώθησαν καὶ ἠφανίσθησαν, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ τὰ πάντα κατεστράφησαν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε οὐδὲν ἄλλο βλέπει τινάς, εἰμὴ μίαν γενικὴν φθοράν, καθ' ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν Βουκουρεστίου καὶ Κραγιώβας, ἱκαναὶ φθοραὶ καὶ κατεδαφίσεις ἔγιναν, ὥστε μὲ τὴν παράτασιν τοῦ κακοῦ καὶ τῆς σκληρᾶς διαθέσεως καὶ ἐκδικητικῆς πράξεως τοῦ κακοβούλου Θεοδώρου, ἐμπνεύσαντος εἰς μερικοὺς ὀπαδούς του τὸ φρόνημα τῆς ἀπειθείας διὰ τῆς ἀπατηλῆς του φωνῆς, ὅσον καὶ τῶν ἐξαίφνης εἰσβαλόντων κακοποιῶν Ἑλλήνων, ἐπαπειλεῖται κίνδυνος πυρπολισμοῦ καὶ ἀποτέφρωσις τῶν πολιτειῶν. Εἰς προσθήκην δὲ τῆς δυστυχίας ἡμῶν περιμένεται καὶ λιμὸς μέγιστος καὶ ἀπηλπισμένη ἀμηχανία, μὲ τὸ [νὰ] ἐξέλειψεν ἐφέτος ἥ τε γεωργικὴ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐργασία καὶ ἐπιχείρησις ἐμπορίου. Εἰς τοιαύτην ἀξιοδάκρυτον δυστυχίαν εὑρισκόμενοι οἱ δείλαιοι, τοιαῦτα ἀπαραδειγμάτιστα δεινὰ ὑπέστημεν παρ' αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀντάρτων Ἀλβανῶν καὶ Σερβῶν καὶ ἀποστάτων Ἑλλήνων, ἤτοι παρὰ τοῦ ἀναφανέντος κατὰ πρῶτον Θεοδώρου Βλαδιμηρέσκου, καὶ τοῦ μετ' αὐτοῦ Μακεδόνσκη, καὶ Χατζῆ Προδάνου, τοῦ μετὰ τοῦ κνέζου Ὑψηλάντου Δούκα στρατηγοῦντος, καὶ παρὰ τοῦ Γεωργίου καπετάνου, Φαρμάκη, Γκέντζου καὶ ἄλλων τοιούτων προαποδεδειγμένων ληστῶν ὀπαδῶν τῆς κακοβουλίας των καὶ φθοροποιᾶς, πρὸς τὸν τόπον ἐκδικήσεως, οἵτινες ἀφοῦ ἦσαν πρὸ τεσσάρων ἤδη χρόνων περιθαλπόμενοι καὶ περιποιούμενοι παρὰ τῶν αὐθέντων, ἀσυστόλως οἱ ἀποστάται κακοποιοὶ καὶ ἀχάριστοι ὁμολογοῦσιν ἤδη παρρησίᾳ καὶ διακηρύττουσιν ὅτι ἀπόφασιν εἶχον νὰ θυσιάσουν ὅλους ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς ἄρχοντας καὶ νὰ ξεγυμνώσωσιν ὁλοτελῶς τὰς φαμιλίας μας, ἂν δὲν

προελαμβάνωμεν νὰ καταφύγωμεν καὶ νὰ διασωθῶμεν ἐν Τρανσυλβανίᾳ, ὅπου ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ καὶ ὀδυνηρᾷ θλίψει εὑρισκόμενοι, μανθάνομεν τοῦτο μόνον πρὸς παρηγορίαν μας, ὅτι διωρίσθησαν παρὰ τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας σωτῆρες τῆς πατρίδος ἡμῶν σερασκέρηδες τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων τοῦ κράτους της. Εἰσέτι ὅμως καμίαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν δεινοτάτων δυστυχιῶν καὶ θλιβερῶν παθημάτων δὲν εἶδεν ἡ ἀξιοδάκρυτος πατρίς μας, ἀλλὰ πάσχει σκληρῶς κατασπαραττομένη ἀπὸ τῶν τοιούτων ληστῶν.

Δὲν λείπομεν οἱ πιστοὶ τοῦ κράτους της ὑπήκοοι καὶ ὅσα ἐφεξῆς ἐμάθομεν ἀπὸ Βλαχίας νὰ δηλοποιήσωμεν, ὅτι ἐκεῖ ἐσχηματίσθησαν παρ' αὐτῶν τῶν ἀντάρτων καὶ ἀποστάτων δύο τυραννίαι, καὶ τὴν μὲν πρωτεύουσαν τοῦ Βουκουρεστίου, τὰ πρὸς τὸν Δούναβιν πεδινὰ μέρη καὶ τὰ πέραν τοῦ Ὄλτου θέματα τὰ κατέχει ὁ διαληφθεὶς Θεόδωρος μὲ τοὺς ὀπαδούς του, προστάζων αὐτεξουσίως, ἁφαρπάζων δυναστικῶς ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς ζευγίτας βώδια, ἄλογα, πρόβατα, ἀφοῦ τὰ τῶν ἀρχόντων καὶ μοναστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισημοτέρων ἐγκατοίκων ἐτελείωσαν, λεηλατήσας τὰ πάντα καὶ προμηθεύων τὰ πρὸς παραχειμασίαν ἐπιτήδεια, ζαχερέδες καὶ ξύλα, συνάζων ταῦτα ἐν τοῖς ἐκεῖσε κυριευμένοις παρ' αὐτοῦ μοναστηρίοις.

Τὰ δὲ ὀρεινὰ μέρη ἅπαντα κατέχει ὁ κνέζος Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὅστις διευθυνθεὶς ἀπὸ τὸ Πλοέστιον μὲ τὸ στράτευμά του εἰς Βουκουρέστιον, διέτριψεν ἐκεῖ ὀλίγας τινὰς ἡμέρας. Ἔπειτα παραλαβὼν τοὺς διαληφθέντας ἀρχηγοὺς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀντάρτας Ἀλβανίτας καὶ καλουμένους Ἕλληνας, ἀνεχώρησεν εἰς Τεργόβιστον, ὅπου τὰ νῦν διατρίβει, στρατολογῶν καὶ ὀχυρώνων τὴν πολιτείαν ταύτην μὲ περιχαρακώματα, καὶ ἄλλας πολεμικὰς ἐπισκευὰς κατασκεύζων καὶ τροφὰς προμηθεύων ἀπὸ τοὺς δυστυχεῖς ραγιάδες καὶ ἀπὸ τὰ ἀρχοντικὰ μούλκια, καταντήσας ἡμᾶς καὶ τοὺς πάντας εἰς παντελῆ ὄλεθρον, καὶ τὴν τάλαιναν ἡμῶν πατρίδα εἰς ἐπώδυνον κατάστασιν, ἥτις ἀκαταπαύστως ἐξολοθρεύεται καὶ ἐρημοῦται. Καὶ ἀγνοοῦμεν οἱ δείλαιοι διατί ἐγκατελείφθημεν νὰ γένωμεν παρανάλωμα τοιούτων κακοβούλων καὶ κακεντρεχῶν, νὰ ἀφανισθῶμεν λεηλατηθέντες καὶ νὰ χαθῶμεν καταδιωκόμενοι οἱ ἄθλιοι ἐν τῇ ἀθῳότητί μας. Τοσάκις παρεστήσαμεν κατὰ τὸ τῆς εὐπειθείας ἡμῶν χρέος τὸν ὄλεθρον καὶ ἀφανισμόν μας πρὸς τὴν Κραταιὰν Βασιλείαν, αἰτοῦντες ἀπαλλαγὴν καὶ θεραπείαν τῶν ἐπικειμένων δεινῶν μας, ἀλλ' ἐξ ἁμαρτιῶν ἡμῶν βλέπομεν εἰσέτι τοὺς κακοβούλους ἀντάρτας παντοίοις τρόποις, καὶ δυναστείαις, καὶ λεηλασίαις, καὶ περιφρονήσεσι νὰ ἀφαρπάζωσι τὰς καταστάσεις ἡμῶν τῶν ἀθῴων καὶ πιστῶν δούλων τοῦ κράτους της καὶ νὰ ἐκροφῶσι τὸ αἷμα τῶν πτωχῶν ραγιάδων τῆς βασιλείας της.

Τί μένει λοιπὸν νὰ γένωμεν οἱ δείλαιοι; Καὶ πρὸς τίνα ἄλλον νὰ καταφύγωμεν εἰμὴ εἰς τὸν εὔδιον καὶ σωτήριον λιμένα τῆς εὐσπλαγχνικωτάτης αὐτῆς μεγαλειότητος, οἰκτρῶς δεόμενοι τῆς τροφοῦ ἡμῶν καὶ εὐεργέτιδος βασιλείας καὶ μετὰ θερμοτάτων δακρύων ἐκλιπαροῦντες νὰ μὴν ἐγκαταλείψῃ ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς εἰς βυθὸν ἀπογνώσεως καὶ ἀμηχανίας, ἀλλ' ὡς ἀνέκαθεν μᾶς ἐλέησε δαψιλῶς, φιλανθρωπευομένη πρὸς τὸ κελέρι τῆς βασιλείας της, νὰ οἰκτείρῃ καὶ νὰ εὐσπλαγχνισθῇ τὴν ἀξιοδάκρυτον αὐτοῦ κατάστασιν, καὶ τείνουσα τὸν ἰσχυρὸν

καὶ ἀκαταμάχητον βραχίονά της, νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν θεραπείαν τῶν δεινῶν μας, ἀπαλλάττουσα ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου ἡμῖν ὀλέθρου καὶ ἀφανισμοῦ καὶ διατάττουσα βασιλικῶς καὶ πατρικῶς τὰ μέσα τῆς εἰς τὸ ἑξῆς εὐζωΐας μας, καὶ ἀσφαλείας, καὶ γενικῆς ἀνέσεως ἁπαξαπάντων τῶν πτωχῶν ραγιάδων τοῦ βασιλικοῦ της κελερίου, καὶ εὐδοκοῦσα ἡ μεγαλειότης της ὄχι μόνον νὰ ἐξολοθρευθῶσιν οἱ τοιοῦτοι κακοῦργοι λησταὶ καὶ νὰ καθαρισθῇ ἡ δυστυχὴς πατρίς μας ἀπὸ τοὺς ἐμφωλευθέντας κακοποιοὺς ξένους καὶ εἰσαχθέντας ἀποστάτας, καὶ νὰ παιδευθῶσι μὲ τὰς ἀνηκούσας τιμωρίας κατὰ νόμους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποζημιώσωσι ἡμᾶς καὶ τὸν τόπον, ἀπογυμνωθέντας, πενομένους, καὶ δακρυρροῶς ἤδη αἰτουμένους τὴν δικαιοσύνην τοῦ εὐσπλάγχνου καὶ εὐθυδίκου κράτους της, καθότι ἐφ' ὅσον οἱ τοιοῦτοι ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ἐφίστανται ἐν κακεντρεχείᾳ, καὶ συκοφαντίᾳ, καὶ ἐκδικήσει καθ' ἡμῶν μεθοδευόμενοι, οὐδεμίαν ἀσφάλειαν δυνάμεθα οἱ δυστυχεῖς νὰ ἔχωμεν, οὔτε τῆς ζωῆς ἡμῶν, οὔτε ὠφέλειαν τῶν κτημάτων μας, ἀλλ' ἕπεται στενάζοντες, ὡς ἀθῷοι καὶ πιστοί, νὰ χαθῶμεν καὶ νὰ ἀφανισθῶμεν ἐνταῦθα ἔνθα εὑρισκόμεθα, διὰ νὰ μὴ ριψοκινδυνεύσωμεν.

Ταῦτα οἰκτρῶς δεόμεθα, ταῦτα θαρρῶντες παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν οἱ δείλαιοι, ἐπιταχυνόμενα τὰ σωτηριώδη ἐλέη τῆς βασιλείας της, διὰ νὰ εἴμεθα ἀδιαλείπτως καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ μεταγενέστεροί μας πιστοὶ ὑπήκοοι, εὐγνώμονες διὰ τὰς πλουσιοπαρόχους εὐεργεσίας τῆς μεγαλειότητός της καὶ ἔνθερμοι ἱκέται πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τοῦ ἀηττήτου κράτους τῆς βασιλείας της.

Braşov, 9 mai 1821

Arz către puternica împărăţie.

Subsemnaţii, ascultători şi credincioşi supuşi ai puternicei împărăţii fugiţi de nevoie în Braşov (Transilvania) ne îndreptăm din nou prin acest umil al nostru arzmahzar către puternica împărăţie şi arătăm cu amărăciune, înfăţişînd în chip vrednic de milă nenorocirile noastre, care sporesc mereu şi asupresc fără milă şi copleşesc pe nedrept şi fără motiv prea nenorocita noastră patrie, care de cîtva timp trece iarăşi prin grele încercări şi supărări, cum este tuturor cunoscut. Multe nenorociri şi pagube a îndurat sărmana de ea în diferite epoci, după cum am mai făcut cunoscut puternicii împărăţii. Şi mai ales în răstimpul acestor din urmă douăzeci de ani cînd ţara a fost risipită şi noi nenorociţii şi adevăraţii ei copii de atîtea ori am fost fugăriţi peste hotare. Dar niciodată sărmana de ea nu s-a văzut atît de distrusă şi atît de cumplit nimicită, nici n-a căzut vreodată pradă atît de grozavă unor răsculaţi atît de răi şi de mîrşavi. Nici după douăzeci de ani nu este cu putinţă să se refacă şi să revină la starea ei dinainte de această nenorocire.

Nu reuşim să descriem nenorocirile pe care le-am îndurat, sărmanii de noi, suferind, deşi nevinovaţi, şi această distrugere fără precedent în care pe neaşteptate a căzut nenorocita noastră patrie, căci, de cînd, precum am mai arătat, a fost jefuită şi despuiată de către aceşti răufăcători şi înrăiţi tîlhari, nu a rămas nici o clasă socială neîncercată şi nepăgubită: nici boierii (dintre care mulţi

de frică și din cauza chinurilor tiranice suferite din partea acestora au și murit, căzînd jertfă turbării și mîniei lor feroce), nici clerul, nici negustorii și nici chiar sărmanii birnici. Pe urmă mai toate satele s-au risipit și familii întregi din diferite clase sociale cumplit despuiate și goale după ce au îndurat diferite ocări și necinstiri intră aici în Transilvania în fiecare zi cu lacrimi în ochi. Orașe și tîrguri au fost prefăcute în cenușă, mănăstiri și biserici au fost jefuite, case boierești și conace din sate și vii, pe aproape toată întinderea Țării Romînești, au fost pustiite și distruse. Într-un cuvînt, totul a fost distrus în așa fel, încît nu se mai vede altceva decît o totală stricăciune, căci și în chiar capitala București și în Craiova s-au pricinuit destule stricăciuni și dărîmări. Dat fiind acest rău care se prelungește și gîndul crud precum și fapta răzbunătoare a răuvoitorului Tudor, care a insuflat unor oameni ai săi gînduri de nesupunere cu vorbele sale înșelătoare, precum și datorită năvălirii pe neașteptate a răufăcătorilor greci, orașele sînt amenințate să fie arse și prefăcute în cenușă. Ca adaos la nenorocirea noastră ne așteaptă și o foarte mare foamete și o disperată strîmtorare pentru că anul acesta cîmpul nu a fost lucrat și nu s-au făcut alte munci și nici afaceri comerciale. Într-o astfel de nenorocire, de plîns ne aflăm sărmanii de noi, o asemenea nenorocire fără precedent am suferit de la aceste căpetenii ale răzvrătiților albanezi și sîrbi și ai apostaților greci, adică din partea lui Tudor Vladimirescu, care a apărut mai întîi și de la cei dimpreună cu el, Macedonschi și Hagi Prodan, din partea generalului Duca al prințului Ipsilanti și din partea căpitanului Gheorghe, Farmachi, Ghencea și din partea altor tîlhari dovediți de felul acesta, întovărășiți cu gîndurile lor rele și de răzbunarea lor distrugătoare pentru țară. Acești răufăcători apostați și nerecunoscători, care după ce au fost ocrotiți și îngrijiți timp de patru ani de către domni, recunosc acum pe față și arată fără sfială că erau hotărîți să ne jertfească pe noi toți, nenorociții boieri, și să jefuiască cumplit familiile noastre, dacă nu apucam să ne refugiem și să ne salvăm în Transilvania. Aici găsindu-ne într-o astfel de sărăcie și jale, numai această veste ne mai mîngîie că au fost numiți de către puternica împărăție drept mîntuitori ai patriei noastre seraschierii oștirilor împărătești ai înălțimei sale. Dar patria noastră, vrednică de plîns, nu a văzut încă nici o scăpare de groaznicile nenorociri și tristele sale suferințe, ci continuă să sufere îngrozitor, sfîșiată de acești tîlhari.

Noi credincioșii supuși ai înălțimii sale, nu lipsim să-i facem cunoscut și mai departe tot ce am aflat din Țara Romînească că acolo s-au alcătuit de acești răzvrătitori și apostați două tiranii.

Pe de o parte capitala București, cîmpia spre Dunăre și județele de peste Olt le ține amintitul Tudor cu tovarășii săi, poruncind ca un stăpînitor, răpind cu sila de la sărmanii plugari: boi, cai, oi, după ce cele ale boierilor, ale mănăstirilor și ale celorlalți locuitori mai de vază s-au isprăvit, jefuind totul și aprovizionîndu-se cu cele trebuincioase pentru iernare, zaherele și lemne, adunînd acestea la mănăstirile de acolo, ocupate de el.

Pe de altă parte toate părțile din spre munte le ține cneazul Alexandru Ipsilanti, care îndreptîndu-se cu oștirea sa de la Ploiești spre București, a stat acolo numai cîteva zile. Apoi luînd pe zisele căpetenii și pe răzvrătiții albanezi care erau cu el și pe așa zișii greci, a plecat la Tîrgoviște unde petrece acum, strîngînd oștire și întărind acest oraș cu șanțuri de jur împrejur, făcînd și alte lucrări militare și aprovizionîndu-se cu alimente de la sărmanele raiale [1] și de la moșiile boierești, aducîndu-ne pe noi și pe toți la o totală distrugere, iar nenorocita noastră patrie la o stare jalnică. Ea se distruge neîncetat și se pustiește, și nu știm nenorociții de noi, de ce am fost părăsiți ca să devenim jertfa unor astfel de răuvoitori și mîrșavi, să ne nimicim fiind jefuiți, și să pierim fiind sărmanii de noi persecutați în nevinovăția noastră.

De atîtea ori am adus la cunoștința puternicii împărății, potrivit cu datoria noastră de supunere, distrugerea și nimicirea noastră, cerînd scăpare și vindecare de nenorocirile noastre care ne amenință. Dar din cauza păcatelor noastre, vedem încă pe răuvoitorii răzvrătiți cum prin felurite mijloace, prin silă, prin jafuri și disprețuiri, caută să răpească averile noastre, ale nevinovaților și credincioșilor robi ai stăpînirii sale, și să soarbă sîngele săracelor raiale ale împărăției sale.

Ce vom deveni deci sărmanii de noi? Către cine altul să ne îndreptăm, dacă nu către limanul senin și mîntuitor al majestății sale prea milostive, rugîndu-ne în chip vrednic de milă hrănitoarei și binefăcătoarei noastre împărății și implorînd cu lacrimi fierbinți să nu ne părăsească pe noi nenorociții în prăpastia deznădejdii și neștiinței, după cum totdeauna ne-a miluit în chip darnic, arătîndu-și bunătatea față de chelerul împărăției, să deplîngă și acum și să se milostivească de situația lui vrednică de plîns. Întinzînd puternicul și nebiruitul ei braț, să grăbească vindecarea nenorocirilor noastre, scăpîndu-ne de amenințătoarea distrugere și nimicire și poruncind împărătește și părintește mijloacele pentru viitorul nostru bun trai și siguranța noastră, și pentru o ușurare de obște a tuturor sărmanelor raiele ale chelerului împărătesc. Să binevoiască majestatea sa, nu numai să fie nimiciți acești criminali tîlhari și să fie curățită nenorocita noastră patrie de răufăcătorii străini, care s-au cuibărit în ea și de către apostații care au intrat în ea, și să fie pedepsiți cu pedepsele cuvenite după legi, ci să ne și despăgubească pe noi și țară. Jefuiți și înfometați, cu lacrămi în ochi cerem acum dreptatea milostivei și dreptei stăpîniri, deoarece cîtă vreme aceștia stau în patria nostră urmărindu-ne cu răutate, calomnie și răzbunare, sărmanii de noi nu putem avea nici siguranța vieții noastre, nici foloase din averile noastre, ci urmează, suspinînd, ca nevinovați și credincioși, să pierim și să ne nimicim aici unde ne aflăm, ca să nu ne aflăm în pericol.

Pentru aceste lucruri ne rugăm într-un chip vrednic de milă, îndrăznim să ne rugăm sărmanii de noi, ca să dobîndim în grabă mila mîntuitoare a împără-

[1] La sfîrșitul lunii aprilie, Al. Ipsilanti dăduse dispoziții ca fiecare lude să dea cîte un cal și să plătească cîte 10 piaștrii pentru oștirea eteristă (*Hurmuzaki*, XX, p. 623).

ției pentru ca să fim și noi și urmașii noștri necontenit supuși credincioși, recunoscători pentru binefacerile îmbelșugate ale majestății sale și călduroși rugători către dumnezeu pentru nebiruita putere a împărăției ei [1].

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 47r—49 v.; ms. rom. 323, f. 314—315. Text grec.

107

[Înainte de 9 mai] 1821

Boierii rămași în București — sub presiunea răsculaților — roagă pe Metternich să intervină la Poartă împreună cu țarul Rusiei, pentru restabilirea vechilor privilegii ale Țării Romînești.

1821

Înștiințarea mitropolitului cu boierii cei rămași în București cătră prințipul Meternih, ministrul pricinilor de afară al puternicii austriaceștii monarhii.

Cunoscînd iubirea de oameni a chesaro-crăeștii împărății și avînd scăparea noastră la vremi de primejdii în cel cu liniște și bine oblăduit pămînt al împărății sale, unde și acum cei mai mulți din noi au năzuti, cu herbințeală ne rugăm înălțimii tale, să pliroforisești pă milostivul împărat pentru cele deasupra noastră din toate părțile pătimiri, cu înfricoșări primejdioase, care măcar că este cu neputință a le scrie și a le povesti pă toate, dar îndrăznind, făcurăm o slabă arătare.

Prea înălțate prințipe! Noi în pace și în liniște aflîndu-ne, fără de veste, pentru nepilduitele strîmtorări ale săracilor lăcuitori în Valahiia cea Mică, unde și tiraniile neomeniților otcîrmuitori au prisosit cu răutățile peste măsură, săracii lăcuitori luînd pă un Theodor Vladimirescul căpetenie lor, s-au arădicat împotriva tiranilor jăfuitori cerînd de la prea Înalta Poartă scăpare de la ei și a dobîndi călcatele noastre dreptăți; care cereri ale lor, drepte cunoscîndu-le și noi mai jos iscăliții, ne-am unit cu dînșii și dinpreună cu tot norodul cel pornit de afară și adunat aicea în București, am scris pe la toate părțile unde să cuvine, arătînd jalnica stare a patrii noastre și cerînd ajutor spre încetare relelor celor făcute și cîștigarea dreptăților celor călcate.

Tot într-acea vreme ne-am pomenit dintr-altă parte, că intră în ticăloasa noastră țară prințipul Ipsilant, căpetenie unei adunări necunoscută noao și de tot streină.

Acest prălej găsind tîlharii și făcătorii de rele, adecă arnăuții ce din nenorocire s-au aflat răsipiți într-acest pămînt, pînă într-atît patriia noastră și de obște pă toți lăcuitorii au jăfuit și i-au prăpădit, încît pentru acestea și cea mai nemilostivă și vîrtoasă inimă cu neputință este a nu vărsa lacrămi; și bunele

[1] În același manuscris, f. 49 v—50 v, o scrisoare a acelorași boieri către Scarlat Callimach vv., care urmează să prezinte memoriul de mai sus la Poartă. În această scrisoare boierii subliniază că ei nu se pot folosi de veniturile moșiilor lor din țară, întrucît toate căile sînt închise de răsculați.

nume ale priete[şugu]lui şi ale unirii le-au prefăcut şi cele mai înfricoşate şi turburătoare fapte la simţirea omenească, la care cu neputinţă şi cele mai nenorocoase veacuri să poată da vreo pildă.

Cea de obşte pornire a lor asupra tuturor stărilor politiceştii soţietăţi au silit în scurt pă toţi boierii şi cea mai multă parte din lăcuitori a să depărta într-alt pămînt strein şi fericiţi ar fi fost cînd acea mîhnită a lor pază i-ar fi scăpat din răutăţile acelor tîlhari. Dar ei, coprinzînd toate drumurile au despuiat, au căznit, întregi familii ale fugarilor au necinstit, dăruindu-le lor viiaţă numai pentru mai multă simţire a stării lor cei jalnice.

Aceste sălbatice şi îngrozitoare ale iadului hiiară nici cinstea au păzit unui neam, a căriia slăbiciune, strigările, rugăciunile, trebuia să le pricinuiască zdrobire de inimă, de ar fi fost aceste necuvioase suflete primitoare de milostivire! Multe fecioare şi-au răpus viiaţa din multa şi sălbatica lor învierşunare şi într-atîta de multă grozime au ajuns, care cu neputinţă este a o povesti cinevaşi fără dă înfiorare! Mume ticăloase desăvîrşit le-au batjocorit aceşti mai sălbătăciţi decît fiiarăle, fără omenie şi fără milostivire. Drept jucărie aruncînd pă prunci în sus, îi sprijinea în ascuţitul săbiilor, şi într-aceste jalnice şi înfricoşate vederi, părinţii lor, neputîndu-şi înfrîna necazul şi obida cea dreaptă, au cercat şi ei însuşi turburarea acestor tigri. Într-acest chip au fost mîniia gonacilor şi îngrozita fugă celor ce să gonea, încît părinţi pă fii, soţi pă soţii şi în scurt toţi, cele mai iubite, mai scumpe şi nepreţuite uitîndu-şi, sau de bunăvoie năpustindu-le, să răpunea alergînd prin ogrăzi şi cîmpuri, înbrîncindu-să şi unul pă altul călcîndu-să, prin strîmtori şi treceri de gîrle şi heleştee, încît din mulţimea şi greutatea trecătorilor pă poduri umblătoare, dinpreună cu vîrsnici şi nevîrsnici ce să afla deasupra, în ape au căzut, şi neputincioase fămei şi prunci s-au înecat. Sate întregi s-au înprăştiiat, iar lăcuitorii ţărani prin crînguri şi prin văi, goli şi cu trenţe ticăloşaşte înfăşuraţi, ca nişte dobitoace ce să rătăcesc, flămînzi şi însetoşaţi, în toate părţile, unii despuiaţi, alţii trenţăroşi şi alţii în ciudeţime de îmbrăcăminte, petrec. Nici însuşi sărăciia n-au fost destoinică a umbri pă ticăloşii ţărani de hrăpirea acestor tîlhari, ci hrana, vite, ţoale, îmbrăcăminte, de toate, ticăloşii s-au lipsit. În cîtă nevoie au ajuns, ca nişte vite sălbatice prin păduri să sălăşluiască, şi dintr-aceasta ni să întinde noao o jalnică zărire a unii desăvărşit întru toate lipsire, negreşit pricinuindu-să întru neputinţa întru care să află acum plugarii de a-şi semăna arăturile, cele multe tîlhării care au tăiat toată împărtăşirea, tot felul de negoţ au încetat, a căruia lipsire rădică toată nădejdea de verice ajutor. Oraşul nostru cu totul s-au pustiit, nici una din cele din lăuntru şi din afară case nebînduite şi zdravene n-au scăpat, sfintele lăcaşuri s-au prădat, bisericeştile vase ale sfintelor taine s-au batjocorit, sfinte icoane s-au sfărîmat şi s-au călcat şi, ce-i mai înfricoşat şi de mirare, că de oameni ce mărturisesc a noastră credinţă.

Noi cei ce am mai rămas în jalnicul nostru oraş, ne-am jăfuit din însuşi casele noastre şi prin mănăstiri abiia ne-am aflat scăpare. Pă înşine, ca pă nişte

vinovaţi, în închisori cu groase ziduri închizîndu-ne, cele mai din urmă înfricoşări aşteptăm, Toţi tîlharii arnăuţi, coprinzînd şi stăpînind în scurt mai toate judeţele ţării şi cele de prin prejurul oraşului sate, nu numai toate mănăstirile şi bisericile ţării le-au jăfuit şi pă toţi i-au despuiat, i-au înprăştiiat, i-au zdrumicat, ci într-acest fel de stenohorie ne-au adus, încît nu avem de unde să iconomisim nici cele trebuincioase ale hranii bieţilor ticăloşi pămînteni. Bani, hrană şi toate cele trebuincioase, de la noi le cer, cu mari şi primejdioase înfricoşări şi cu totul ne topeşte o întristată simţire, nu care cumva pămîntenii, ce s-au arădicat pentru dreptăţile lor, vor fi siliţi să să bată cu ei pentru hrană, şi pentru patrioţi neavînd de unde să căpătuim de bani, de hrană şi notreţul vitelor neînzăbălaţilor arnăuţi, ajungînd la cea mai desăvîrşită neputinţă a îngrijirii acestora, din lipsirea a tot felul de otcîrmuire şi răsipirea norodului. De aceia şi ne aflăm în primejdioasă peire lîngă neoînfrînată mulţime, la care nechibzuirea anarhii zăticneşte toată apropierea către glasul dreptului cuvînt.

Pă lîngă această îndeşită ceaţă, de care sîntem încunjuraţi, să alătură şi frica năvălirii turcilor, căci prin multe sate după marginea Dunării, intrînd cu o sălbătăcie, au junghiiat, au robit, au ars fără milostivire pă oricare au întîmpinat şi le-au ieşit înainte, cu cît mai vîrtos socotindu-să că au a cădea asupra răzvrătitorilor; care turci, prin toate trecătorile ivindu-să, pă ticălosul nostru pămînt să întăresc şi cît de curînd cu cele mai rele spaimi ne înfricoşază, în vreme ce sîntem nevinovaţi, precum cercetîndu-să să va dovedi.

Să crează bunătatea înălţimii tale că toate acestea este o slabă dar adevărată perigrafi a patimilor noastre, pentru care patimi mai pe larg pliroforie va putea lua de la chesaro-crăiasca aghenţie şi de la mulţi oameni împărăteşti, sudiţi ce lăcuiesc aici, pre carii nici cea nebiruită umbrire a mărirei sale n-au putut să-i păzească nesupăraţi de turbarea acestor neomeniţi arnăuţi, ci pă unii cu bani, pă alţii cu haine şi pă alţii cu vite şi în felurimi de chipuri i-au jăfuit şi i-au păgubit. Şi numai dumnezeu şi bunul împărat poate a ne izbăvi dintr-această jalnică şi proastă stare a noastră!

Fireasca bunătate a puternicului împărat, frăţeasca unire ce are cu împăratul Alexandru al Rosii şi prieteneasca dragoste ce are către Înalta Othomanicească Poartă, ne îndemnează, dîndu-ne mari nădejdi, că prin milostivirea înălţimii tale să cădem la picioarele puternicii sale, spre a să milostivi să asculte cu omilinţă tînguitoarele glasuri unui norod vecin ce pătimeşte foarte tare şi să bine priimească măriria sa, dinpreună cu împăratul Alexandru al Rosii, a mijloci către Înalta Poartă, ca să înceteze pătimirile şi stingerile noastre, care ni s-au pricinuit din multele năpăstuiri şi nedreptăţi a celor după vremi trimişi de la Poartă otcîrmuitori, şi să ni să dea strămoşăştile noastre privileghiuri şi cele din vechime obiceiuri care le-au avut pămîntul. Şi ne făgăduim, în numele măririi sale şi al monarhului Alexandru, împăratul Rosii, că vom păzi şi noi nestrămutat toate cîte strămoşii noştrii s-au făgăduit la prea Înalta Poartă, cînd au cerut-o ocrotitoare ţării, a căriia Porţi ocrotire o cerem şi o pohtim cu

toată dragostea şi supunerea, atît numai herbinte şi cu multă plecăciune ne rugăm ca să înconteneze cele cîte pînă acum cîte puțin încăpute nedreptăți şi rele obiceiuri urmate de către cei orînduiți otcîrmuitori.Pentru care în multe rînduri jăluindu-ne prea puternicii Porți, s-au cunoscut că fireasca răutate a celor otcîrmuitori, rău tîlcuindu-ne Porții şi prefăcîndu-ne într-alte chipuri, după cum ei au vrut, pentru ale lor interesuri, şi nu numai că nu s-au făcut țării vreo mîngîiere sau îndreptare, ci şi mulți din frații noştri s-au surghiunit, au petrecut rele, şi unii cu viclene şi tainice mijloace s-au şi omorît. Din care pricină să află astăzi țara noastră întru cea desăvîrşită dărăpănare şi pustiire, şi spre îndreptarea acestor rele urmări alt mijloc nu poate fi, decît lipsirea acestora. Şi adînca înțelepciune a împărățiilor sale va chibzui chipul dreptei oblăduiri, care poate linişti şi a îndrepta dărăpănarea aceştii țări!

Ci dar cu lacrămi ne rugăm împărății sale, ca atît pentru iubirea de oameni, cît şi pentru a dreptului cuvînt de vecinătate, să-i fie milă de un întreg ticălos norod, şi binevoind, împreună cu monarhul Alexandru, împăratul Rosii, protectorul aceştii țări, să mijlocească către Înalta Poartă, ca să ne aducă la cea dintîi stare bună, cu o dreaptă otcîrmuire, întemeierea privileghiurilor, încît şi noi ticăloşii, supt umbrirea a doi iubitori de oameni şi de dreptate mari împărați, rădicîndu-ne capetele din împilarea jugului nedreptăților, ce de multă vreme să află asupra noastră, să putem, dinpreună cu atîta mulțime de mîntuite noroade, să slăvim aceste doao sfinte nume, Franțiscul şi Alexandru!

Acad. R.P.R., ms. 322, f. 145—146. Copie de Naum Rîmniceanu; publicat de C. Erbiceanu în *Bis. Ort. Rom.*, XXVIII (1904—1905), p. 647—652; E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 109—114.

108

10 mai [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună mutarea serdarului Pîrvu din postul de ispravnic de Vîlcea în postul de ispravnic de Mehedinți şi numirea în funcția de ispravnici de Vîlcea a polcovnicului Vasile Ghelmegeanu şi a stolnicului Gigîrtu.

Cu plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Fiindcă astă seară o să trimiți poşte, mă rog dumitali a mi să trimite cartea de isprăvniciie pentru mutarea sărdarului Pîrvu[1] de la Vîlcea la Mehedinți, după cum şi o copiie după orînduielile ce s-au făcut la acel județ, ca să ştiie ce urmare să facă. Asemenea să să trimiță o carte de isprăvniciie pe numele

[1] În martie 1821 serdarul Pîrvu era ispravnic de Muscel (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 43).

polcovnicului Vasile Ghelmegeanu [1], a fi tovarăş cu stolnic Gigîrt, [2] carele pînă acum s-au aflat comandir cu oştirea la sud Vîlcea şi făcînd trebuinţă spre paza Slatini şi judeţului Oltului s-au scris numitului ca să să rădice cu o sumă bună de oameni a merge acolo, făgăduindu-i pentru de a avea tragere de inimă mai multă că să va orîndui şi ispravnic, lăsînd acolo la Rîmnic, pe sluger Ievan [3] şi Gheorghe Negreanu, [4] comandiri asupra oştirilor de acolo. Ci, cum zic, să să trimiţă, mă rog, această carte, precum şi orînduială să să facă pentru ce are a împlini ispravnicii la acest judeţ Olt, căci mi să pare că nu s-au trimis, unde urmează a să pune şi mai mult, nefiind din partea locului shedon mai nimini între ostaşi.

Şi cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] mai 10

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 146—147.

---

[1] Tudor Vladimirescu se afla încă înainte de răscoală în relaţii cu Vasile Ghelmegeanu. Într-o scrisoare din 20 martie 1819 el îl roagă să mai aştepte pe Nicola Albăstroiu, omul său, cu plata datoriei de 30 taleri (Muz. regional Craiova, fondul Aman, doc. 818. Autograf).

În vremea răscoalei, V. Ghelmegeanu este trimis cu diferite misiuni la Cerneţ, Bucureşti, Piteşti şi Rîmnic, unde primeşte, la 5 aprilie 1 000 groşi de la casa Hagi Ianuş (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 24, 53, 102; Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş, 698, f. 378. Text grec). Însoţeşte pe boierii de la Beneşti şi le înfăţişează capetele lui Iova şi Ienciu executaţi pentru jafurile săvîrşite (C. D. Aricescu, *Acte justificative*, p. 84—85, 88).

A fost acuzat ulterior că ar fi jefuit pe căminarul Costin din Tomşani, împreună cu Enciu sîrbul, căpitan, cu Grigore Greiere, stegarul Petco abagiul şi cu Dumitru săpunarul (Arh. St. Craiova, Condica Curţii de apel-Craiova, secţia II, 904, f. 22 v—23).

În iulie-august 1826, N. Glogoveanu îi impută participarea la răscoală: « Strigarea, patrioţilor de opşte către dumneata este mare, că i-ai stins şi i-ai prăpădit, care plîngere prin jalbă am arătat-o şi mării sale lui vodă. Netrebnica stăpînire a dumitale şi tirania ce ai arătat către toată patria într-o glăsuire cu nelegiuitul Theodor, este ştiută, văzută şi mărturisită. Şi de vei avea acuşa valuri, după faptele dumitale sînt. Ieri, toţi dumnealor boierii de aici, auzind de venirea dumitale, au venit la mine cu mare îngrijire şi mîhniţi foarte, temîndu-se să nu întinzi urgiile ce mai nainte le-ai avut» (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 151—153). În iulie 1827 V. Ghelmegeanu este chiar ridicat şi anchetat, acuzat de nişte abuzuri săvîrşite faţă de locuitorii din plasa Ocolul de Sus (Fondul Glogoveanu, doc. 436/1827).

[2] Stolnicul Nicolae Gigîrt, cunoscut cu Tudor Vladimirescu încă din 1815 (E. Vîrtosu, *Mărturii noi*, p. 54). În martie 1821 se află la Ipoteşti (Olt), de unde ţine legătura cu Tudor. Merge la Slatina în 23 mai (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 55, 102).

[3] De fapt, slugerul Theodor Sevan, care la 12 martie fusese trimis la Craiova, iar la 30 martie în Vîlcea, unde la 18 aprilie i se trimite un arnăut. (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 39, 43, 81).

Îl găsim menţionat şi în socotelile casei Hagi Ianuş: chiar în 10 mai « slugerul Theodorachi Sevanos» trimite « de la Rîmnic la Sibiu» 2 000 groşi (Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş, 698, f. 378. Text grec). În iunie el trimite de la Rîmnic la Sibiu bani pentru clucereasa Păianca, dar sînt jefuiţi de nişte « arnăuţi apostaţi».

[4] Gheorghe Negreanu polcovnic, aflător în Rîmnic la 27 aprilie (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 80).

10 mai 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără 3 000 oca de sare.

Prea cinstit dumitali vel vistier,

Între celelante de trebuință fiind și saarea, de care și cu totul ne aflăm lipsiți, de aceea, făcînd de știre mă rog dumitali, ca de unde veți bine socoti, să să poruncească a ni să trimite aici 3 000 ocă saarea.

Theodor

1821, mai 10

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 146.

110

Ianușești, 10 mai 1821

St. Hristodulu către serdarul Polihronie despre omorîrea lui N. Culoglu și nesupunerea rumînilor.

Γιαννουσέστι, 10 Μαΐου 1821

Τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχων σερδάρῃ κὺρ Πολυχρόνῃ, δουλικῶς προσκυνῶ.

Εἰς Σιμπίνι.

Τὸ παρόν μου εἶναι διὰ νὰ σᾶς φανερώσω ιὰ τοῦ μακαρίτη Κούλογλου καθὼς καὶ τὸν ἠξεύρετε τί κεφάλι εἶχεν. Πολλὲς βουλὲς τὸν εἶχα εἰπεῖ διὰ νὰ φύγωμεν. Τέλος πάντων ἐγὼ ἐπῆγα ἕως τοῦ Καράκαλ διὰ νὰ ἴδω καὶ τί μοῦ λέγει ὁ σερδὰρ Διαμαντής, ἀνταμώνοντάς τον καὶ μοῦ λέγει διὰ νὰ πηγαίνωμεν καὶ οἱ δύο κοντά του. Γεριζάμενος ὀπίσου καὶ τὸν λέγω καὶ αὐτὸς δὲν ἤθελεν νὰ ἠξεύρῃ, ἀλλὰ ἐπιχειρίσθηκε νὰ ἐβγάζῃ ρακή, ὁποὺ εἶχεν χαλάσει δύο βουτζιὰ κρασί. Ἐγὼ φοβοῦμαι, στεναχωροῦμαι, τὸν λέγω νὰ φύγωμεν, αὐτὸς θέλει νὰ μὲ ἐμποδίσῃ. Ἐγὼ ἐρχόμενος εἰς τὸ Καράκαλ μετὰ πέντε, ἕξι ἡμέρες, ἐβγῆκαν οἱ τζετητζῆδες τὴν τρίτην τὴν ἡμέρα τοῦ πρωΐ τοῦ Πάσχα, πηγαίνουν εἰς τὸ κονάκι, παίρνουν ἕναν Βλάχον καὶ τὸν βάζουν καὶ φωνάζει. Εἶπουν: Νικόλα, σήκου διατὶ Βλάχοι ἐπῆραν τὰ ξύλα ἀπὸ τὴν αὐλήν, καὶ αὐτὸς ἐβγαίνει γυμνὸς ἔξω καὶ ... γύρω ἔξω εἰς τὸ κυρλήτζι, τὸν πιάνουν καὶ τὸν δέρνουν. Ὅτι ἄσπρα ἐμάζευεν διὰ τὴν πατρίδα, τοὺς τὰ ἐπῆραν. Μετέπειτα τὸν τραβᾶ ἕνας μὲ τὸ γιαταγάνι, τὸν κόφτει τὸ χέρι, μετέπειτα αὐτὸς τρέχει τὸν κατήφορον, κοντὰ εἰς τὸ πηγάδι τὸν φτάνει ἄλλος ἕνας, τὸν τραβᾶ μὲ τὸ γιαταγάνι, τὸν κόφτει τὸ μισὸν τὸ κεφάλι καὶ ἐτελείωσεν. Μετέπειτα γυρίζουν ὀπίσου, παίρνουν τὰ κατάστιχα, τὰ δίδουν τοὺς Βλάχους νὰ τὰ κατακάψουν. Ὕστερον παίρνουν τὸ ἄλογόν του, τὰ βόδια, τὸ ἁμάξι καὶ τἄστειλαν ἀντίκρυ, ὁμοίως καὶ ἕνα βουτζὶ ρακὴ γεμᾶτον, τἄστειλαν. Μετέπειτα μὲ ὀλίγες ἡμέρες ἐγύρισαν ὀπίσου, ἔβαλαν Βλάχους καὶ ἐχτύπησαν

τὸ πορούμπι ὅλον καὶ τὸ ἐφόρτωσαν εἰς τὰ ἁμάξια. Κατὰ τύχην καὶ ὁ ἄρχοντας ἔστειλεν τὸν καπιτὰν Καζάκον τὸν κατήφορον καὶ τοὺς ἐπρόφθασεν, μάλιστα καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔρριξαν καὶ τρία τουφέκια κατὰ πάνω του, δόξα σοι ὁ Θεὸς καὶ δὲν τὸν ἐπῆρεν κανένα, μετέπειτα τρέχων τὸν κατήφορον, ἔφθασε καὶ τὰ ἁμάξια μὲ τὸ πορούμπι πέρα ἀπὸ τὴν Ὄρλα καὶ τὰ ἐγύρισεν, εἶδὲ ὁ ἄρχοντας τὰ ἔστειλεν εἰς τοῦ Ριμνίκου, καὶ τὰ σκυλιὰ οἱ Βλάχοι νὰ μὴν στείλουν λόγον πῶς ἐχτύπουν τοῦ πουρούμπι. Ὁμοίως ἐχάλασαν καὶ τὸ πατούλι καὶ ἐπῆραν τὰ ξύλα ὅλα, ὅμως διὰ τὰ τεφτέρια ἔχω καὶ μερικὰ βερεσέδια βγαλμένα καὶ δὲν εἶναι ὅλα χαμένα. Ὅμως ἔχομεν μόνον ἑνὸς χρόνου ζαχερὲν συναγμένον εἰ δὲ οἱ δυὸ χρόνοι ἐστεκόταν ἀσύναχτοι.

. . . .

Καὶ μένω πρόθυμος εἰς τὰς προσταγάς σας
Στέργιος Χριστοδούλου

[Nota primitorului pe coperta scrisorii.]

Στέργιος Χριστοδούλου, μακαρίτης σερασλῆς, ἄνθρωπός μας, 1821 Μαΐου 10, γράφει διὰ τὸν σκοτωμὸν Ν. Κούλογλου, διὰ τὰ γρόσια ὁποὺ ἔχουν εἰς Οὐγκριάνους, διὰ τὸν ζαχερὲν ὁποὺ ἔχουν εἰς Βλάχους, καὶ ἐπειδὴ ἐχάθη καὶ αὐτός, νὰ φυλαχθῇ αὐτὸ τὸ γράμμα καὶ νὰ ξετασθοῦν τὰ βερεσέδια, διότι μᾶς χρεωστοῦν οἱ μακαρίτηδες γρ.

Ianuşeşti, 10 mai 1821

Pe prea nobilul boier serdar chir Polihroni îl salut cu plecăciune.
La Sibiu

Prin scrisoarea de faţă vă aduc la cunoştinţă următoarele în legătură cu moartea lui Culoglu. Ştiţi ce cap avea, de multe ori i-am spus să fugim. În sfîrşit eu m-am dus pînă la Caracal ca să văd ce-mi spune şi serdarul Diamandi. Întîlnindu-mă cu el, îmi spune să mergem amîndoi pe lîngă el. M-am întors înapoi şi i-am spus. El însă n-a vrut să ştie, ci a încercat să scoată rachiu, fiindcă se stricase vinul din două buţi. Mie îmi era frică; eram supărat şi îi spuneam să fugim. El încerca să mă împiedice. Cinci-şase zile după ce am sosit la Caracal, au ieşit getigii[1], iar a treia zi de paşte, dimineaţa, s-au dus la conac, au luat un rumîn şi l-au pus să strige « Nicolae, scoală-te, fiindcă rumînii au luat lemnele din curte». Şi el a ieşit gol afară şi......[2] afară lîngă gîrlici îl prind şi îl bat şi îi iau toţi banii strînşi pentru patrie. Apoi unul scoate iataganul şi îi taie mîna; el aleargă la vale, lîngă puţ, dar îl ajunge altcineva care îi taie cu iataganul capul în două, şi astfel şi-a dat sfîrşitul. Apoi se întorc înapoi, iau registrele şi le dau rumînilor ca să le ardă. După aceia îi iau calul, boii, căruţa lui şi le trimit decindea, precum şi un butoi plin cu rachiu. După cîteva zile s-au

---

[1] Turcii?
[2] Un cuvînt indescifrabil.

întors înapoi şi au pus pe rumîni de au bătut tot porumbul şi l-au încărcat în căruțe. Din întîmplare şi boierul a trimis pe căpitanul Cazacu, care mergînd la vale i-a ajuns, ba chiar turcii au tras cu puşca de trei ori asupra lui, dar, slavă domnului, nu l-au atins. Apoi alergînd la vale a ajuns şi căruțele cu porumbul dincolo de Orla şi le-a întors din drum, iar boierul le-a trimis la Rîmnic. Şi cîinii de rumîni să nu trimită vorbă cînd băteau porumbul! De asemenea au stricat şi pătulul şi au luat toate scîndurile. În ce priveşte registrele, am scoase cîteva datorii şi nu sînt toate pierdute. Am strîns însă numai pentru un an banii zaherelei, iar pentru ceilalți doi ani nu s-au strîns.

....

Rămîn gata la poruncile d-voastră
Sterghios Hristodulu

[Nota primitorului pe coperta scrisorii:]

Răposatul Sterghios Hristodolu, omul nostru, 1821 mai 10 scrie despre uciderea lui N. Culoglu, despre banii ce au la ungureni, despre zahereaua ce au la rumîni. Şi fiindcă s-a prăpădit şi el, să se păstreze această scrisoare şi să se cerceteze toate creditele, fiindcă răposații ne datoarează bani.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuş, pach. 222, doc. 32. Orig. grec.

111

Tîrgovişte, 11/23 mai 1821

Alexandru Ipsilanti scrie lui Iordache Olimpiotul (?) că mişcarea lui Cantacuzino este necesară şi că Tudor Vladimirescu se poartă rău.

No. IV. — Letter of Ypsilanti, in his own handwriting, (translated from the Greek original,) dated Tergovisht, May 11/23, 1821.

Friend and brother,

I have received your letter of the 10-th. All I can say is, that the movement of Cantacuzene is very necessary to bring us cannon, powder, and the brave men that are at Yassy. You can no longer retain your position with the men you have, whom you must keep together, and, if possible, augment. Always have a strong advanced guard. It was said at Bukorest that the Turks had their head-quarters at Ployeshti; this explains the letter of Theodore, who is behaving very ill. I kiss your eyes.

(Signed) Alex. Ipsilanti

Scrisoarea autografă a lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.) din Tîrgovişte mai 11/23, 1821.

Prietene şi frate,

Am primit scrisoarea dvs. de la 10. Tot ce vă pot spune este că mişcarea lui Cantacuzino este foarte necesară, ca să ne aducă tunuri, praf de puşcă şi pe

vitejii oameni care sînt în Iași. Dvs. nu mai puteți ține poziția dvs. cu oamenii pe care îi aveți și pe care trebuie să-i adunați la un loc și, dacă este cu putință, să-i înmulțiți. Țineți totdeauna o avangardă puternică. La București se spunea că turcii și-ar avea cartierul general la Ploești; asta explică scrisoarea de la Theodor, care se poartă foarte rău.

Vă sărut ochii,

(Semnat) Alexandru Ipsilanti

Th. Gordon, *History...*, I, anexa IV, p. 138—139. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 82, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 166—167.

112

12 mai 1821

Tudor Vladimirescu primește 300 taleri de la vistierie.

Taleri

300, adică trei sute, am primit din prea cinstita visterie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adeverință.

Theodor

1821, mai 12

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, decemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 53. Copie. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 147, din fondul C. Basarab Brîncoveanu.

113

București, 13 mai 1821

Vistieria numește pe slugerul Nicolae Greceanu ispravnic în județul Slam-Rîmnic și îi poruncește să culeagă știri despre « cele ce se urmează în Moldova».

De la visteriie către dumnealui sluger[1] Neculaie Greceanul.

Fiindcă este de mare trebuință a să afla un ispravnic vrednic la județul Slam-Rîmnic ca ipochimenul dumitali: una că este județ dă margine și al doilea ca să a [rate[2]] cele ce să urmează în Moldova, de aceea, după plăcutele dumitali slujbe ce ne sînt cunoscute, iată te-ai orînduit dumneata ispravnic

[1] În text: slucer.

[2] Doc. rupt.

acolo. Ci dar numai sculîndu-te să treci la numitu județ, de unde pe dată să trimiți un om vrednic și cu știință de carte la Moldova ca să vază și să afle cele ce urmează pe acolo, ce nădejduiesc și ce stăpînire să urmează, ce fel de oblăduire. Și de toate adăst în grabă curat răspuns de la dumneata, ca și la aceasta să să cunoască vredniciia dumitali.

Vel vistier

1821, mai 13

Asemenea și despre Focșani și despre alte părți orice mișcare vei simți, să ne faci cunoscut.

[Pe verso:] De la vistieriie către dumnealui sluger[1] Neculaie Greceanu ispravnic ot sud Slam-Rîmnic.

Acad. R.P.R., doc. CL/63. Orig. rom.

114

Orșova, 13 mai 1821

Polizachi Dimitriu înștiințează pe Hagi Ianuș că din porunca lui Tudor, turcii luați prizonieri sînt eliberați.

Ὄρσοβα, τῇ 13 Μαΐου 1821

Πρὸς τὸν τιμιώτατον κὺρ Χατζῆ Γιαννούσην ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

....

Ἀπὸ τοὺς Σέρβους, ὅσοι ἦλθαν ἀπ' ἐκεῖ, ἄκρα ἡσυχία. Ἀπὸ τὰ περατινὰ μανθάνομεν ὅτι ὁ καϊμακάμης εὑρίσκεται εἰς Καλαφάτι μὲ δύο τρεῖς χιλιάδες Τοῦρκοι. Οἱ τοῦ Θεοδώρου ἄνθρωποι ἔχουν προσταγὴν ὁποὺ ὅσοι Τοῦρκοι πέσουν εἰς τὰς χεῖρας των νὰ τοὺς ἀφήσουν χωρὶς νὰ τοὺς πειράξουν εἴς τι οὐδέν, οὔτε τὰ ἅρματά τους νὰ μὴν διατάξουν, καὶ ὅσους ἔπιασαν τοὺς ἄφησαν.

Ταῦτα καὶ ξαναπροσκυνώντας σας μένω

ὡς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος
Πολυζάκης Δημητρίου

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ κὺρ Χατζῇ Γιαννούσῃ τῷ ὡς ἀδελφῷ μοι λίαν περιποθήτῳ πανευτυχῶς.

Σιμπίνι

Orșova, 13 mai 1821

Către prea cinstitul domn Hagi Ianuș cu închinăciuni frățești.

. . . .

Toți cei care au venit de la sîrbi spun că acolo este liniște deplină. Din părțile de dincolo aflăm că la Calafat se găsește caimacamul cu două-trei mii

[1] În text: slucer.

de turci. Oamenii lui Tudor au poruncă ca toți turcii, care vor cădea în mîinile lor, să fie lăsați slobozi, fără să le facă cevaşi, nici de armele lor să nu se atingă. Şi pe cîți i-au prins, i-au lăsat slobozi.

Cu acestea vă salut din nou şi rămîn ca un frate şi slugă.

Polizachis Dimitriu

[Adresa:] Prea cinstitului domn Hagi Ianuş, prea doritului meu ca un frate, cu multă fericire.

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuş, pach. XXXLV, doc. 45. Orig. grec.

115

14 mai 1821

Tudor Vladimirescu trimite 10 panduri să însoțească pînă la Tîrgovişte pe boierii din Bucureşti, care fuseseră închişi la Belvedere.

De la sluger Theodor.

Aceşti 10 panduri, ce s-au trimis cu dumnealor prea cinstiți boiiari din politia Bucureşti a-i petrece pînă la Tîrgovişte, îi facem cunoscuți printr-acest înscris la toți de obşte că sînt din ostaşi Adunării norodului. Poruncim dar, atît la mergere cît şi la întoarcere, de către nimini să nu să supere.

Theodor
1821, mai 14

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 147—148.

116

[14 mai 1821]

Tudor Vladimirescu permite marelui vistier Alexandru Filipescu-Vulpe să plece din Bucureşti.

Căpitane Simioane[1], pe dumnealui boier vel vistier cu slugile dumnealui, să-l laşi ca să plece.

Theodor

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 148.

---

[1] Simion Mehedințeanu.

117

Glogova, 14 mai 1821

Ştiri despre prinderea lui B. Viişoreanu la Cerneţi.

Cu plecăciune mă închin dumitale.

Din Cîmpulung m-au mutat la Vîlcea, din Vîlcea m-au mutat la Mehedinţi şi mă aflu la Glogova.

Cel mai mic cusur nu voi lăsa la cea mai mică trebuinţă a casii dumitale, şi încă ce va fi de trebuinţă, prisos a să adaoga la vreun lucru, am zis logofătului Stanciu şi logofătului Ion, ce era mai nainte pîrcălabi, ca să-mi arate a să sevîrşi.

Banii ce ai dumneata lăsaţi, să vor face tacsil.

Pă Viişoreanu[1], cu zapciii ce-i avea la doaoă plăşi, aflîndu-să în Cerneţi cu 150 turci, l-au pleznit oastea creştinească şi l-au prins. Turcilor le-au dat drumul, judecîndu-i că de ce să iasă în ţară, dînd răspuns că cu leafă sînt şi nu sînt toţi turci, ci cei mai mulţi saizi creştini şi ţigani. Pă aceea toţi i-au luoat turcii cu ei, iar pă Viişoreanu l-au adus la Padeş unde este al şaselea ordie.

Dă mare nevoie am venit şi eu aici; dumnezeu ştie cît dă îngrijat sînt, numai maica precista să-şi facă milă.

Bine ar fi să te cobori la Ruşava, ca de acolo, văzînd că să mai curăţă pîhăniile, să vii aici la Glogova. Dar eu zic după datorie şi fac îndemnare dumitale să vii, să înbrăţişezi treaba judeţului şi aceea ce vei face va fi bine făcut. Şi eu, supusă sluga dumitale, am dat poruncă, bani scutelnicilor dumitale să să strîngă.

Cer şi eu de la dumneata să porunceşti să-mi dea numai vin şi rachiu, şi gîndeşte dumneata că, ca cînd ai fi dumneata, cînd eu sînt aici.

La o vreme, să-mi fi dat mie zece miie dă lei să viu la Glogova, n-aş fi venit; dar acum prin mumbaşirlîcul dumnealor boierilor comiteri mă aruncară aici.

Şi mă rog să mă iubeşti, precum şi mai nainte am cunoscut nazarul dumitale.

---

[1] Stolnicul Barbu Viişoreanu, numit la începutul răscoalei ispravnic de Mehedinţi, cu misiunea să recruteze panduri împotriva lui Tudor Vladimirescu. Ocupă mănăstirea Motru cu 40 de oameni şi trage asupra pandurilor răsculaţi (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 5, 16, 18, 33, 237, 241; Fond Glogoveanu, doc. 295/1821). De aceea în « Cererile norodului rumînesc» Tudor Vladimirescu cere ca B. Viişoreanu să fie proscris şi izgonit din ţară (Vezi vol. I, doc. 166 şi *Hurmuzaki*, XX, p. 593—594).

La Ceauru şi Tămăşeşti (Gorj) şi-a pus la adăpost nişte lucruri, care apoi au fost luate de Ioniţă Ţigăreanu din Ciuperceni (vezi zapisul acestuia, Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Gorj, 1310, f. 86v—87).

În martie 1823, B. Viişoreanu se judecă pentru pagubele suferite de pe urma apostaţilor (Arh. St. Buc., Condica domnească 104, f. 338—339 v; Condica veliţilor boieri 1022, p. 256—258).

Dumnealui paharnic Dincă Almăjanu, arată-i căzutele mele închinăciuni; cocoanii dumitale sărut mîna, precum şi cocoanii dumnealui, iar soţia mea să află la Rîmnic cu copiii, nedîndu-mi mîna să cheltuiesc pînă în Sibii, că ştii prea bine cîtă pagubă am avut în anul trecut.

Vino, cocoane Nicolae la Ruşava, şi poate să fie mai cu înleznire la orice trebi ale casii dumitale.

Sfătuieşte-mă, să trimiţ şi pă nevasta mea la Sibii, ca cu dumneata dinpreună să coboare la Ruşava, şi de vei găsi cu cale, să-mi scrii, stînd şi dumneata pînă va veni nevasta mea şi înpreună cu dumneata să să coboare la Ruşava, să ne mai putem ajunge. Şi ştiu că şi chiriile caselor în Ruşava sînt mai uşoare şi va fi înleznire pentru verice. Şi să am cinstit răspuns dumitale.

Al dumitale plecat slugă
Petre [?] Merişanu

1821, mai 14

[Adresa:] Cinstit mie mai mare, dumnealui biv vel clucer Nicolae Glogoveanu, ispravnicul Mehedinţului, cu plecăciune[1].

Fondul Glogoveanu, doc. 308/1820. Orig. rom., cu două peceţi, una în tuş şi alta în ceară roşie.

118

[Bucureşti,] 15 mai 1821

Tudor Vladimirescu se împrumută cu 240 000 lei în numele vistieriei pentru a plăti lefurile arnăuţilor lui Hagi Prodan şi Dimitrie Macedonschi.

15 mai 1821

Pentru plata lefii la două mii de arnăuţi pe două luni şi anume la 1 000 de arnăuţi ai lui Hagi Prodan şi 1 000 ai lui Dimitrie Macedonschi, precum şi banii gata primiţi de mine de la numiţii Prodan şi Macedonschi, despre care am arătat şi cinstitei vistierii şi, nefiind bani în vistierie, cinstita vistierie mi-a dat poliţă pentru 240 000, în puterea căreia am împrumutat de la dumnealui . . .[2] arătatele două sute patruzeci de mii de lei, cu dobîndă de un leu la sută pe lună, ca şi eu să mă socotesc cu numiţii domni. Această dobîndă va urma pînă cînd otcîrmuirea Ţării Romîneşti va plăti toţi banii deplin, potrivit poliţci vistieriei.

---

[1] Urmează cîteva cuvinte în care se desluşeşte numai cuvîntul « Haţeg».

[2] Loc alb.

Spre asigurare i-am dat lui ... [1] şi actul semnat de boieri şi neguţători, 77 de persoane, pentru care şi semnez.

Theodor

Anul 1821, mai 15 zile [2]

E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 84—85. Text rus şi trad. rom.

ANEXĂ
la documentul nr. 118

Fiindcă dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu are de plătit două sute patruzeci de mii de lei şi anume la două mii de arnăuţi cu căpeteniile lor, leafă fiecăruia, cîte 50 de lei pe lună, şi 40 000 din cei cheltuiţi de către Hagi Prodan şi Macedonschi, şi ţara fiind acum în neputinţă de a plăti aceşti bani, noi am rugat pe domnul Vladimirescu, ca el să asigure pe sus numiţii arnăuţi şi pe căpeteniile lor cu poliţe de ale lui, iar noi îi dăm lui aceasta, cum că, după sosirea banilor din judeţe, îi vom plăti şi număra.

Anul 1821, mai 14 zile

Spre adeverire semnăm:
Mitropolitul Dionisie şi 5 boieri de primul rang din Bucureşti [3].

E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 83. Text rus şi trad. rom.

119

Tîrgovişte, 15/27 mai 1821

Alex. Ipsilanti scrie lui Iordachi Olimpiotul (?) că Tudor Vladimirescu a fost prevenit să fugă şi că Sava va merge la Tîrgovişte.

No. V. —Postscript to a letter of Ypsilanti's, in his own handwriting, (ranslated from the Greek original), dated Tergovisht, May 15/27, 1821.

Theodore was prevented from flying by Hadji Prodan and others, and he remains as before, at Cotrocheni. Sava is coming here, and that seems to me incomprehensible. Send a speedy order of recall to your troops at Buzeo.

(Signed) Alexander Ypšilanti.

---

[1] Loc alb.
[2] În aceeaşi zi, turcii sosind deja la Căţelu, Tudor Vladimirescu a ridicat oştirea şi a plecat de la Cotroceni, împreună cu Hagi Prodan şi cu Dimitrie Macedonschi (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 290; *Hurmuzaki*, XX, p. 634). Tudor s-a pregătit de plecare încă din ziua de 12 mai cînd a luat de la poştă 142 cai (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 99).
[3] Aşa în textul rus.

Post scriptum la o scrisoare autografă a lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.) din Tìrgovişte, mai 15/27, 1821.

Theodor a fost prevenit de către Hagi Prodan şi alții să fugă, dar el stă ca mai înainte la Cotroceni. Sava vine aici, ceea ce mi se pare de neînțeles. Chemați înapoi în cea mai mare grabă trupele dvs. de la Buzău.

(Semnat) Alexandru Ipsilanti.

Th. Gordon, *History*..., I, anexa V, p. 139. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 85, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte*..., I, p. 167.

120

15 mai 1821

Despre arderea Focşanilor de către volintiri.

Cu plecăciune mă închin d-tali.

Focşanii au ars cu totu. Volintirii au dat foc numai şi au fugit [1]. Nu vă înspăimîntați, căci pricina Focşanilor a aduci apărare noastră. Şi Schender agasi şi agaliile din Tecuci te poftesc să vii în iastă noapte să pui la cale pentru cele trebuincioase oștilor.

Nici o spăimîntare să nu aveți, căci se pune la cale lucru acesta.

Al d-tali mai mic, slugă
Costachi Cerchez căminar [?]

1821, mai 15

Arh. St. Iaşi, doc. DLXXXVII/11. Orig. rom.

121

17 mai 1821

Scrisoare « di la toți cîți ne aflăm nestrămutați din pămîntul Moldovei » către mitropolitul Veniamin, prin care acesta este rugat să se întoarcă şi i se arată starea de spirit din țară.

Cătră preosfințîtul mitropolit chirio chir Veniamin i cătră dumnealor cinstiți boieri cîți sînt iscăliți într-o scrisoare din 10 a lunii aceştia, mai.

Care scrisoare s-au triimes pe sfinție sa iconomul Ilia la dumnealui spatar Petrachi Vîrnav, vornic di Botoşăni, ca să împrăştie copii di pi acea scrisoari, atît pîn tot ținutu Botoşănii cît şi pi la alti ținuturi megieşîte, ca să cetească

[1] În alte documente se arată că în ziua de 15 mai a avut loc mai întîi o luptă între volintiri şi turci şi că în urma înfrîngerii suferite, volintirii au incendiat tîrgul (Acad. R.P.R., doc. XVI/1; DLXXXVII/13).

întru auzul tuturori aicea în țara Moldavii, spre mîngîierea și statornicia și neîngrijîre tuturor cîți ni aflăm încă neclintiți din țara aceasta. Care îndată s-au și pus în lucrari di s-au cetit în auzul tuturor. Caria și noi cîți ne aflăm în țara aceasta neclintiți, atît boieri i negutătorii lăcuitori, răspundim întîi, că dumnezău ne-au întărit cu mila sa ce ceriască di nu ne-am clintit văzînd pre ceilanți întîi patrioți a patrii aceștia că și-au lăsat stările cele bogate și cu cît și-au putut rîdica din cele mișcătoare, au trecut care pi undi au putut piste alte hotară, vrînd să-și sîguripsască viața, nedînd di știre nimărui din care pricini și-au lăsat țara. Care numai aceasta groază cîtă au străbătut inimili noastre nu poati giudica fire omenească. Și cu adivărat văzînd spaima aceea și noi am fi făcut pas încotro ne-ar fi luminat duhul sfînt. Dar aflîndu-ne ca pasările cerului[1] cele fără di aripi, am rămas pi loc cu totul îngrijîți, așteptînd din ceas în ceas primejdia vieții noastre, di undi a să vii. Și cît putem ne îmbărbătăm și arătăm curaj cătră lăcuitori di stau pintre noi, pentru că văd neclintire noastră; iar nu pentru scrisorili ci să triimăt di peste hotar spre mîngîere și îngrijîre lor. Și cînd să cetesc acel fel di scrisori, mai rău să spăimîntează, socotind cu minte lor, care și strigă prin viu glas, că toate aceste sînt înșălături și rău cuget ce viderat să cunoaște că au părinții patriei asupra fiilor patrii, vrînd a privi piire lor. Și că prin scrisorile ci să triimăt să arată cu o iubire ce părintească, dar o cunosc numai o politică, iar nu iubire; căci un părinte sau zăci, că și vitregu iubind pe fii săi nu să diosîbește cînd vedi piire fiilor, ce mai vîrtos năvălești și ori îi mîntui, ori piere înpreună cu dînșii. Care aceasta nu numai omenire o facc, dar și toate dobitoacili și orici fel de jîvinii sînt supt cer; după cum și sfînta evanghelii zîce că păstoriul cel bun sufletul își pune pentru oi, iar năimitul fugi și lasă oili. Așadar, am rămas și noi fără nici un agiutor și întru o socotință că voința celor ci să arată în loc de părinți au fost așa, căci dacă ar fi fost păstor adivărat iar nu năimit, și părinți adivărați iar nu dujmani, dintr-untîi după știința ci au avut di cumplita întîmplare aceasta, care nu oaminii cei mai bătrîni au mai apucat una ca aceasta, dar nici în istorii nu să găsăști scris, di ar fi fost cu priință patrii, ar fi putut pune la cale a nu vini patrie întru aceasta jalnică stari și de istov pierdire într-o clipală care pentru acea tare ocîrmuire aice nu să aude altă glăsuire, nici di la parte bisăricească, nici di la pravoslavnici, nici alte legi, cîți ne aflăm aice pe loc în țară, dicît cu pîrîi di lacrîmi blestămă pe cei care s-au unit întru această di istov struncinari a patrii. Și vă încrădințăm că orici parîgorii ne veți trimeti di pi undi vă aflați, ca o hîrtii albă să socotești întru auzurile noastre, pîră cînd viți vini înapoi, ca di om trăi, să trăim împreună, sau di om peri, să perim împreună. Și să socotiți aceasta că dacă a fi pornită mînie lui dumnezău piste fii neascultării, atunce

---

[1] Șters cu cerneală cuvîntul: cerului.

undi ne vom ascundi, că în cer însuşi lăcuieşti, pe pămînt însuşi priveşti, în adîncurile mării acolo-i mîna stăpînului.

Mai facim ştiut şi aceasta: că unii din noi, sîmţînd asprime strămutării di aice şi năzuire supt aripi împărăteşti, am socotit că poate alergaţi ca să cădeţi cu lacrămi subt mila împărătească spre scăpare tuturor. Însă acu au lipsit şi acest pripus, văzînd noima scrisorilor ci să triimăt aice, nepomenind nimică că avem nădejde că cît de în grabă ne vom umbri supt vreo milă împărătească.

1821, mai 17

Di la toţi cîţi ne aflăm nestrămutaţi din pămîntul Moldovii.

Acad. R.P.R., doc. MXXXV (fost ms. rom. 2824), f. 3—4. Copie rom.

122

18 mai 1821

Ştiri despre situaţia de la Hîrţeşti şi Micşuneşti (Roman), unde locuitorii dau semne de nesupunere.

Cu multă plecăciune închinîndu-ne, sărutăm cinstită mîna dumitali cucoane.

Noi, cu ajutoriul lui dumnezeu, de luni, mai 23, începem întîia praşilă a păpuşoilor boiereşti. Fînaţul de la Micşineşti şi Hărţăşti s-au îngrădit dentr-însul ceva, cît s-au putut, iar nu deplin, cît cere trebuinţa; şi am pus şi ficiori păzitori. Drum prin care trice vitele Vlădicenilor pe moşia noastră, am scos satele şi au pus gard pe linii la deal pîn'la un loc 360 prăjini. Cu toati lucrurile ce să urmează pe moşii, ne silim cu neadormită privigheri şi purtare de grijă, dar lăcuitorii nu să dau lesne ascultării. Ne rugăm dumitali, cucoane, să să trimită o carte poroncitoare cătră lăcuitori şi voiesc ca să să supui ascultării şi să iasă la lăzuit iazurile şi noi să fim cunoscuţi de vataji. Apa din iazurile de la Budeşti au scăzut de săcetă şi morili nu umblă. Abe cîti o peatră să învîrteşte. Viile de aice s-au legat la vreme şi acum au pus să le şi sape. Cei dă din gios n-au mai venit, dar vesti au venit că viile n-au putut lucra la vreme, din pricina mişcării ci au fost între oameni. Şi, după ce s-au mai liniştit oamenii, au început via a da odrasleli sali. Şi iarăşi au mai fost zăbavă pîn' s-au întărit, şi acum tot lucrează. Orîndariului de la Făurei apucase di i să mai didese un vas [de] vin cu ştinţa dumisali moisiu Jan, pîn' a nu veni poronca dumitali să nu-i dau. Şi iarăşi am spus dumisali de poronca ce m-ei trimis dumneata, şi dumnealui au zis ştiind că au intrat jidovii într-însul să rămîi tot în socoteala lui, numai să-l ţii de aproapi să ieu izvod lămurit şi bani ce va mai pute face.

Crîşma de la Climeşti şade pustie; yin n-am pus. Am întrebat şi de aceasta pe moisiu Jan. Dumnealui mi-au zis să nu şadă crîşma pustie, ci macar

să să vînză cuiva cu vinul lui, cu cît s-ar pute. Muştereu n-am găsit la vreme aceasta, ce şade baltă pîn ne-a veni poronca dumitali în ce chip să urmăm.

Aice la crîşma din Budeşti am dat poroncă crîşmariului de cînd am pus vinul ca pe datorie să nu dei. La crîşma dispre Bălăceşti din drumu ce merge la Piatră, pentru ca să nu să răsipască casa, am pus om crîşmar şi am dat într-o barelcă vreo 16 vedre din roş din şură şi rachiu. Vinul din şură l-am băgat în pivniţă. Grîul ci-i sămănat la Hărgeşti îi cam mărunt la pai, fiindcă n-au fost ploaie la vremi cînd să cere. Grîul de la hambar pîn'acum şade bine, însă cercăm la 2 zile. Acum l-am luat dintr-o raclă şi am mai pus în alta, ca mai bine să să răcorească. Păpuşoii ce s-au fost bătut, 150 merţe de la Climeşti, s-au sămănat 22 merţe 3 dimirlii de păpuşoi la suta de prăjini, iară ciialanţi s-au dat lăcuitorilor într-un rînd cîti 4 dimirlii după poronca dumitali şi acum cîte 3 dimirlii. Dar sătenii cu atîta nu să mulţămesc, ci zic că se vor înputernici de la sineşi şi vor bate un coşer [de] păpuşoi boiereşti şi-i vor înpărţi dacă nu le să vor da cîte 2 merţe de om. Şi pe noi ne-au luat groaza di această dîrjie şi obrăznicie a lor [1]. Ţiganilor iarăşi s-au dat cîte 4 dimirlii şi încă mai cer că nu au săracii nice o facere. Arătură li s-au făcut la toţi de ajuns şi la vreme. Gane ţiganul l-au trimis de la Eşi cu ţiganca lui şi să întinde de foami şi i-am dat şi lui 4 dimirlii şi i s-au făcut şi arătură. Şi mai ceri ţiganul sau să-i dau păpuşoi de mîncare, sau voi să slujască undi va găsi; mai vîrtos să ceri la Eşi. Noi voi nu i-am dat, că acum nu-i vremi de a să împrăştia ţiganii.

O ţigancă vădană ce s-au trimis iarăşi de la Eşi, asămine ceri. Un ţigan strein, Iftimi, asămine. Ne rugăm cucoane să avem punere la cale pentru toati, că de nu li s-a da, ei să vor împrăştia după hrana vieţii lor şi cu greu îi vom strînge. Pentru satele boiereşti s-au oprit imaş tot unde au fost şi păşune iaste foarte bună. Vacile sînt fătate, iar a mulgi numai 12, din pricină că sînt giunci tineri, acum au fătat întîi şi cu laptili ce au abea îşi ţin viţeii.

Băieţii Ion Bănică cu un frate al său şi cu Oane pitar iarăşi s-au apucat de meşteşugul lor, furtişag, de tîlhării. Acum la 6 zili mari, beţi, 2 sîrbi abăgeri din Bacău fugea la Tîrgul-Neamţul de frica otomanilor ce venisă acolo. Abia scăpase cu sloboda, numai desagii în spate şi straile după dînşii; zic că avea şi treizăci lei asupra lor. S-au tîmplat dă au mas aice în sat la noi, dar ţiganii i-au ochit de cu sară. Aşa a doo zi dimineaţă s-au sculat sîrbii să margă spre Tîrg[ul] Neamţului. Au mers pînă în Cornu Pojarului şi acolo le-au ieşit ţiganii înainte şi i-au dezbrăcat, le-au luat banii, i-au lăsat numai sade în cămeşi, că şi şalvarii le-au luat. Peste vro 2 ceasuri, vin sîrbii la noi arătîndu-ne că tălharii au fost de aice. Aşa, noi facem cercetări, aflăm că sînt ei. Ei cum au prins de veste au fugit, iar straile au dat, dar banii

---

[1] Pe moşia Climeşti, stăpînită de biv vel aga Iordache Ghica, în 1821 « sătenii nici într-un chip nu vor a ara 120 prăjini dă plug... Au luat lăcuitorii nişte vînturi rele în capul lor... » (Acad. R.P.R., doc. CCXCIII/180).

nu. Am pus țigancili cam supt pază în țigănimi în chizășiia giudelui și tâlharii din păduri nici acum nu ies afară, ce acolo le cară țigancile di mâncat și mai rău ne temim ca nu cumva să fugă și țigancili, că sînt rațe sălbatici. Noi am face potere să-i prindem, numai ne rugăm dumitali, dacă-i vom prăndi, ce canon să le facem? Îi mai sparii și David jidovul de la Bozi[e]ni, că l-au prădat oaricine de 400 lei. Dintăi au zis că ar fi unguriani, iar acum după ce s-au aflat aceștia, zici că ar fi ei. Ileana țiganca lui Vasili Vecleu șade aice în ogradă însă dă taină.

Aice la noi, pîn'acum, otomanii n-au venit. Mai sus decît la Bacău n-au agiuns. Noi în toată săptămîna trimitem om înadins pîn'la Bacău și mai gios, de ne-aduce veste. Uneori aduce veste de liniște, iar uneori foarte înspăimîntătoare de moarte, de dă om peste om, iar a bejănări pîn' acum nu s-au tîmplat. Noi cu toată vărtutea ne silim spre liniștirea lor. Cînd s-aude ceva mai de rău, noi atunci ne arătăm lor mai voioși, stînd călări pentru dînșii și mîngîindu-i în tot feliul, îndemnîndu-i la lucrul ci iasti de făcut, sau de boieresc, sau a lor. Asămine am mers la Păstrăveni și la Bolești tot cu această urmari. Să nu fi stătut așa pentru dînșii să duc și ei ca bozienii, Talpa, și alții, că au fost duși numai vro 4 ceasuri și nu puțină păgubiri mi s-au pricinuit din lucrurili ce au fost mai trebuincioase; și nu s-au trimis scatulca rachiu n-am avut poronca dumitali. Iar dacă și de acum va mai fi vremi și va fi poronca dumitali cu izvod anumi, vom trimite. Pe moșia Botești, chir Hristi pîn' acum n-au mai venit. Arătura i s-au făcut după cerire sa, 7 000 prăjini de sacară, păpușoi, arînd de tot plugul 120 prăjini și prăjina de 22 palmi gospod, cum și grădina s-au sămănat cu tot feliul de seminţe. Dintre morile din apa Moldovii, din 4 petri s-au făcut 2, lepădînd celi răli, și acum numai 2 umblă. Avram jidovul acum s-au trezit să aducă petrile și încă nu să le aducă, ci numai banii leapădă morarilor, să le cumpere. Morarii ar lua banii și acum, dar lăcuitorii nu vor să le aducă acum în vremea muncii. Iazul s-au întocmit bine la loc și noi cercăm adeseori la Botești pentru multe pricine, că de să bate cineva, alergăm aice la Budești, fiindcă cu jiudecata vătafului ci acum să află acolo nu să mălțămesc și nice iscălituri nu-i dau sătenii.

Prea plecata slugă Vasile Tacu polcovnic . . . [1]

1821, mai 18

[În colț, de aceeași mînă:]

Ioniță ci au fost șăzătoriu și aice acum au venit cu totul aice și să roagă dumitali de iaste trebuitori, să fii poronca dumitali să rămîi tot cu tocmala ce au fost și mai înainte la bisărică.

Acad. R.P.R., doc. CXXXV/205. Orig. rom.

---

[1] Semnătură indescifrabilă.

123

Iaşi, 19 mai 1821

Proclamaţia lui Gh. Cantacuzino Deleanul la revenirea sa în Moldova.

Moldoveni!

După ieşirea oştilor greceşti din pămîntul vostru, eu am aflat că vi s-au pricinuit îndestule supărări şi turburare liniştirii voastre, atît din partea turcilor, cum şi de către unii din ostaşii noştri, carii, răzleţindu-se de trupul cel mare şi răsipîndu-se pe la feliuri de locuri, s-au abătut la cele riale. Asemenea auziri au pricinuit sufletului mieu îndestulă mîhniciune şi, ca un patriot ce sînt, m-am îndemnat ca să viu iarăşi la locurile voastre, întîi: ca să adun pe ostaşii acei împrăştiaţi, ca să nu pricinuiască lăcuitorilor mai mult nici un feliu de supărare; al doilea, şi pentru apărarea lor de către năvălirea turcilor.

Aceasta iaste, fraţilor, cel întru curăţenie scopos al venirii mele în pămîntul vostru şi nădăjduiesc că-l voi săvîrşi după dorinţă. Nici un feliu de supărare din partea oamenilor miei nu să va pricinui voaă.

Eu vă încredinţez întru aceasta şi să nu rămîneţi nici la un feliu de îndoială.

Eu mă voi bucura cînd voi vedea iarăşi întru voi liniştire. Toată silinţa mea spre aceasta va fi.

Pr. Gheorghie Cantacuzino Deleanul[1]

Mai 19-1821 în Iaşi

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXXV/37. Copie rom.

124

[Constantinopol, 21 mai 1821]

Firman către boierii Ţării Romîneşti pentru a sprijini acţiunea trupelor turceşti în reprimarea răscoalei.

Către caimacamul Bucureştilor, postelnicul Negri şi către mitropolitul, episcopii, egumenii şi boierii:

Primind această sfîntă şi vrednică de închinăciune împărăteasca mea poruncă, vi se face cunoscut: fiindcă ţara Romîniei şi Moldaviei, voind să păzească dreptatea clerului mieu, au năzuit la puterea împărăţiei mele, arătînd

---

[1] Altă proclamaţie cu un conţinut similar, în *Uricariul*, VI, p. 42; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 112; T. Bălan, *Refugiaţii moldoveni în Bucovina în 1821 şi 1848.* Buc., 1929, p. 56—57.

patimile şi suferinţele ce au suferit şi sufere de către acei urîţi şi răi zavergii, şi fiindcă aceste ţări cer şi vor să fie pentru totdeauna, după cum se făgăduiesc cu urmaşii lor, supuşi şi plecaţi ai prea puternicii mele împărăţii, supt umbra împărăteştii noastre milostiviri; apoi fiindcă după trecerea din viaţă a fostului domn al Romîniei, Alexandru Suţu, un Tudor Vladimirescul, ardicîndu-se din norod, au adunat supt steagurile lui o mulţime de oameni înarmaţi, cari şi aceştia au năzuit la puterea prea puternicei mele împărăţii, cerînd milă şi dreptate la patimile şi suferinţele lor, nu mult după aceia s-au arătat şi fiul acelui fugar Ipsilant, şi împreună cu el şi acel ingrat domn de acum al Moldaviei, Mihail Suţu, cari mai întîi au călcat oraşul Iaşi, împrăştiind în toată ţara mulţime de hîrtii arătătoare de multe feluri de minciuni şi neadevăruri, şi adunînd supt dînşii mulţime de tîlhari, greci, sîrbi şi bulgari, toţi aceştia străini cu totul de acele ţeri. Apoi, fiindcă de toate acestea s-a încunoştiinţat prea-puternica mea împărăţie de la boierii cari, încă de la începutul acestei insurgenţii, într-o glăsuire cu toţii şi-au părăsit patria lor, fugind în pămîntul Austriei şi în alte părţi, atît ei, cît şi mulţi din cei mici supuşi şi credincioase ale împărăţiei mele raiele, ale cărora plîngeri şi tînguiri ne-au adus la milă şi am hotărît a curăţi acele ţări de aceşti făcători de rele, cu rane şi cu pedepse, şi să înfiinţeze într-însele obşteasca linişte şi siguranţă, mai vîrtos a celor neputincioase şi nenorocite raiele, care şi acum se găsesc deznădăjduite şi fugare în toate părţile şi pe unde au putut, trimitem chiar din Anatolia şi Rumelia credincioasele noastre oştiri, care au poruncă a nu se amesteca în alt decît numai în dărăpănarea şi prăpădirea insurgenţilor şi a reaşeza obşteasca linişte şi a despărţi pe cei asupriţi de către acei asupritori.

De aceea acei înţelepţi, drepţi şi cu bune purtări romîni, nu numai nu se vor supăra întru nimic, dar încă vor fi pentru totdeauna umbriţi supt aripile dreptăţii şi ale împărătescului nostru divan. Dar fiindcă trimiterea domnului ce am orînduit ar fi de necuviinţă deocamdată, pînă nu se va linişti noroacele ca mai înainte, s-au judecat deocamdată vrednic de caimacam al Bucureştilor, Negri. Deci trebuie voi, mitropolite, episcopilor, egumenilor şi boierilor, îndată ce va sosi împărăteasca şi sfînta noastră poruncă, să vă adunaţi împreună şi să urmaţi întru toate cele spre folos şi în bună orînduială, silindu-vă cu caimacamii să daţi dorita linişte şi siguranţă neputincioaselor raiele şi să-i povăţuiţi pe toţi la toate şi întru toate în supunere şi credinţă către prea puternica mea împărăţie. Şi cîţi iarăşi se găsesc depărtaţi de către insurgenţi, arătîndu-le acum dovada încredinţării şi a dreptei lor purtări, să se întoarcă întru ale sale, pentru că şi aceştia cu vreme, atît pentru aceasta, cît şi pentru înlesnirea ce vor face la trebuinţile împărăteştii mele oştiri, se vor răsplăti după cuviinţă.

Alegeţi între voi pe cei mai vrednici din boieri, arătaţi-vă către dînşii cu toate dovezile de onoare, pedepsiţi-i pe cîţi se vor descoperi că au fost într-un cuget de insurgenţie, pentru că şi dintr-aceasta se va dovedi supunerea,

devotamentul, buna purtare şi mijlocul prin care să urmaţi cele de cuviinţă. Pentru aceasta vi s-au dat împărătescul mieu ordin, şi mai vîrtos către aceia cari cunosc, alegînd dreptul, ca să lucraţi cu toată credinţa acelea ce vi se ordonă.

Tu însă, o caimacamule, îndestulîndu-te din toate acestea, să lucrezi dimpreună cu boierii într-un cuget ca să săvîrşeşti cele ce ţi se poruncesc. Aceste toate să vă fie spre ştiinţă, şi către sfîntul nostru semn să fiţi cu desăvîrşită supunere [1].

N. Iorga, *Izv. cont.*..., p. 287 — 288 (cronica lui M. Cioranu). Acad. R.P.R., fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 217. Text grec., publicat în trad. rom. de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 127 — 128. Firmanul similar către boierii Moldovei, la Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 361, text grec., publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 97 — 98 şi în *Hurmuzaki*, XX, p. 658—659. Text. germ.

ANEXĂ
la documentul nr. 124

De la otcîrmuirea Valahiei către dumnealui ispravnicii ot sud . . . [2]

Înştiinţăm dumneavoastră că astăzi, la 31 ale acestei luni mai, la opt ceasuri din zi, au sosit aici în Bucureşti dumnealui cinstitul vel postelnic Costache Negre, căimăcamul măriei sale lui vodă, cum şi cu cinstitul haznechiatip al măriei sale prea înălţatului Silistra valesi, Mehmet paşa, serascherul oştirii împărăteşti; unde adunîndu-se cu toţi, atît parte bisericească, cît şi noi boierii, ni s-au citit întru auzul tuturor vrednicul de închinăciune prea înălţatul firman al prea puternicului nostru împărat i deosebită carte a măriei sale prea înălţatului nostru domn, Scarlat vodă Calimah; şi ne-am împlut cu toţii de obşte de o negrăită bucurie, văzîndu-i coprinderea, într-acelaşi chip: că din arzmagzarurile boierilor ce au năzuit spre scăpare în pămîntul Austriei, cum şi din multele jalnicele arzuri ce au trimis supusa raia din amîndouă ţările Moldavia şi Valahia, luînd pliroforie prea Înalta Poartă de toate cîte a pătimit de către tulburători şi pentru cea desăvîrşită curăţire a răutăţilor şi isgonire a apostaţilor, a orînduit de la Anadol şi de la Rumelia îndestulate puteri de oştiri nebiruite, cari au a zdrobi, cu braţul cel puternic, pe toţi aceia ce s-au ivit într-aceste ţări cu zurbalîcuri, ca să dezrădăcineze

---

[1] În aceeaşi zi, la 21 mai 1821, noul domn Scarlat Callimach comunica lui Şt. Vogoride că se trimit trupe turceşti pentru înăbuşirea răscoalei (Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/100, text grec., publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 381—383 şi în *Hurmuzaki*, XX, p. 659—660, text. germ.). O înştiinţare asemănătoare către C. Negri, caimacamul Ţării Romîneşti (Acad. R.P.R., ms. grec. 1220, f. 31 v.—33 v., text grec., publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 130—132). Boierii moldoveni au răspuns printr-un magzar, mulţumind pentru trimiterea trupelor turceşti (C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 391—392).

[2] Aşa în text.

cu totul răutatea şi să aducă linişte şi bună stare supusului norod, după fireasca bunătate şi voință a măririi împărăției sale. Iar pe aceia care din îndemnare ,sau din sărăcic strîmtorați s-au amăgit de s-au unit cu zurbalele, de se vor arăta supuşi, să-i erte desăvîrșit de o asemenea greşală să rămîe cu totul nesupărați; poruncindu-ni-se şi nouă deosebit, ca să fim îngrijitori cu tot dinadinsul a întîmpina cu bună orînduială şi cumpănire oştirile împărătești cu trebuincioasele zahercle. Deci într-această coprindere pliroforisindu-ne de părintescul cuget, cel plin de milostivire al prea puternicului nostru împărat, organ al milostivirei şi păstor al Valahiei, alegînd pe prea înălțatul nostru domn Scarlat vodă Calimah, s-au cuvenit într-adevăr a ne împlea de bucurie rădicîndu-se din inimile tuturor toată frica şi bănuiala şi cunoscînd în faptă neadormita purtare de grijă a prea puternicei împărăţii, după care şi dumneavoastră soglăsuindu-vă cu supunerea la voințele stăpînirei, îndată ce veți primi această carte, numaidecît să orînduiți propovăduitori oameni cu cuvînt, să meargă pe la locuirile unde se vor fi aflînd pribegiți toată obştea lăcuitorilor acelui județ, să le vestească această coprindere, făcîndu-i să înţăleagă cu toată îndestularea, ca să înalțe mîini rugătoare către atotțiitorul dumnezeu pentru întărirea puterii împărăției nebiruită întru războaie şi pînă în veac strălucită și slăvită şi pentru îndelungarea anilor vieței măriei sale lui vodă.

Apoi să se afle cu toată supunerea prin întoarcerea lor la locaşuri cu bucurie şi fără de nici o îndoială; puind dumneavoastră toată sîrguința la aceasta, ca, în cinci, mult şase zile, prin boieri, boieraşi şi zapcii, să adunați tot județul, așezînd pe lăcuitori la urma lor, ca să se apuce de munca pămîn tului întru liniștire, spre a putea şi dumneavoastră urni cîte o orînduială de care şi zaherele, ce se vor face spre întîmpinarea oștirilor. Iar cînd dimpotrivă nu vor vrea cu toată dragostea a se întoarce înapoi la urmă-le, să le dați să înțeleagă că aceasta este semn de neînțelegere și necredință, iubind mai mult a avea în inimele lor frica şi rătăcirea răzvrătirii de cît pacea şi odihna prin casele lor. Să ştie dar atunci că vor fi siliți cu urgie a se supune la voința stăpînirei [1].

Mihalache medelniceru, Nicolae Golescu,

Fotache Ştirbei, Costache Negre

1821, mai 31

Arh. St. Buc., Condica domnească 96, f. 217—218. Publicat de V. A. Urechiă, *Ist. Rom.*, XIII, p. 122—123.

---

[1] La 12 iunie 1821 caimacamul C. Negri dă o publicație către județe, cerînd locuitorilor să revină la ocupațiile lor obişnuite, rămînînd credincioşi stăpînirii (Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 319).

125

Pitești, 22 mai 1821

Zotos Ressis comunică lui Hagi Ianuș împrejurările în care a fost ridicat Tudor Vladimirescu din tabăra sa.

Πιτέστι, τῇ 22 Μαΐου 1821

Πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους κυρίους Χ. Ἰωαννούση Κ. Πέτρου καὶ ἀδέλφια.

Σιμπίνι.

Μετὰ τὴν ἔρευναν τῆς περιποθήτου ἡμῖν ὑγείας σας, σᾶς εἰδοποιοῦμεν ὅτι καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ παρὸν ὑγιαίνομεν, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐδῶ εὑρισκομένους ἐδικούς μας, ὅμως ἐγὼ ζαΐφης εὑρίσκομαι ἔτι. Αὔριον ἐβγαίνομεν ἀπ' ἐδῶ μετὰ τοῦ ἀρχ. βιστιάρη καὶ ἄλλων διὰ τὸ μοναστήρι Κοτμάνας. Ἴσως ἀνταμωθοῦμεν ἐκεῖ μὲ τοὺς λοιποὺς χωριανούς μας, οἵτινες ἐκάθοντο εἰς Μπιρτζέϊ. Καὶ ἂν ἴδωμεν ὅτι ἐκεῖ δὲν εἴμεθα σίγουροι, πλέον ἄλλο καταφύγιον ἀπ' αὐτὸ δὲν μᾶς μένει. Ὅτι ὁ ἐρχομὸς τῶν Τουρκῶν εἰς Βουκουρέστι καὶ Κραγιώβα ἔγινεν αἰτία διὰ νὰ σπάσῃ καὶ τούτη ἡ πολιτεία. Αἱ δολιότητες καὶ ἐπιβουλαὶ τοῦ Θοδώρου, αἱ ὁποῖαι φαίνεται νὰ ἐδουλεύονταν πρὸ πολλοῦ, καθὼς βεβαιώνουσιν, εἶναι αἰτία τοῦ ἐρχομοῦ τῶν Τουρκῶν. Αὐτὸς ὅμως τὸν λάκκον ὁποὺ ἑτοίμαζεν τῶν συντρόφων του, ἔπεσεν εἰς αὐτὸν ὁ ἴδιος ὡς προδότης, καὶ ἐνῷ ἤρχετο διὰ ἐδῶ διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἐνέδρας του, μὲ πολλὰ ἐπιτήδειον τρόπον καὶ δίχως νὰ ματώσῃ ἑνὸς ἡ μύτη, ἐπιάσθη εἰς Γκολέστι προψὲς ὑπὸ τοῦ καπιτὰν Γεωργάκη καὶ λοιπῶν ἀρχηγῶν. Τὸν ὁποῖον χθὲς κατὰ τὰς δώδεκα ὥρας ἔστειλαν εἰς Ὑψηλάντην, καὶ τὸ στράτευμά του, ἕως 3 χιλ., περισσοτέρους παντούρηδες, ἐπαρέλαβαν αὐτοί.

Ἐγὼ εἶμαι πολλὰ μετανοημένος ὅτι δὲν ἐκάθισα αὐτοῦ. Ὁ φόβος ἀπὸ κάθε μέρος μᾶς ἐπαπειλεῖ καὶ δὲν ἔχομεν νοῦν εἰς τὸ κεφάλι, κλέπται πολλοί.

Πολλὰ κάθε ὥραν ἐβγάζουν οἱ ἄνθρωποι. Πότε περὶ ἐρχομοῦ Ρώσσων, πότε περὶ ἐπαναστάσεων εἰς Τουρκίαν καὶ πότε περὶ διαφόρων, τὰ ὁποῖα βεβαιότητα δὲν ἔχουν.

....

Καὶ προσκυνοῦντας σας ταπεινῶς, μένομεν

δοῦλοι σας

Ζῶτος Ρέσσης καὶ συντροφία

[Adresa:] Τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις Χ. Ἰωαννούση Κ. Πέτρου καὶ ἀδέλφια προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι.

Pitești, 22 mai 1821

Către prea cinstiți domni H. Ianuș, C. Petru și frații.

Sibiu.

Interesîndu-mă de sănătatea d-voastră mult dorită mie, vă înștiințez că și noi acum sîntem sănătoși, împreună cu ai noștri care se află aci; însă eu sînt încă slăbit. Mîine plecăm de aci împreună cu boierul vistier și cu alții

la mănăstirea Cotmeana. Poate să ne întîlnim acolo cu ceilalți consăteni ai noştri, care locuiau la Bircei. Alt refugiu decît acesta nu ne rămîne, chiar dacă vom vedea că nu sîntem în siguranță acolo. Sosirea turcilor la Bucureşti şi la Craiova a fost cauza că s-a spart şi acest oraş. Vicleniile şi uneltirile lui Tudor, care se pare că se puneau la cale de mult, după cum se adevereşte, sînt cauza venirii turcilor. Dar în groapa, pe care o pregătea tovarăşilor săi, a căzut el însuşi, ca un trădător. Pe cînd venea înspre partea aceasta, ca să-şi întindă cursele lui, a fost prins alaltăseară la Goleşti de căpitanul Iordachi şi de ceilalți şefi într-un chip foarte îndemînatic şi fără să sîngereze măcar nasul vreunuia. Ieri l-au trimes pe el, pe la ora 12, la Ipsilanti; iar oştirea lui, vreo trei mii oameni, fiind mai mulți panduri, au luat-o în primire aceştia.

Eu mă căiesc mult că n-am rămas acolo. Pericolul ne amenință din toate părțile şi nu mai ştim ce să facem. Sînt mulți hoți.

În fiecare ceas oamenii scornesc multe, cînd că vin ruşii, cînd că sînt răscoale în Turcia, cînd alte felurite zvonuri care n-au nici un temei.

. . . .

Vă salutăm plecat şi rămînem
slugile d-voastră
Zotos Ressis şi companie

[Adresa:] Prea cinstiților domni H. Ianuş, C. Petru şi frații cu închinăciuni
La Sibiu.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuş, pach. 390, doc. 4 Orig. grec.

126

Tîrgovişte, 23 mai/4 iunie 1821

Alex. Ipsilanti scrie unui comandant eterist că Tudor Vladimirescu se află în închisoare la Tîrgovişte, iar el să vină cu trupele sale în acest oraş.

No. VI. — Extract from a letter of Ypsilanti (translated from the Greek original), dated Tergovisht, May 23 (June 4-th), 1821.

You have probably heard that Theodore Vladimiresko was brought here yesterday, without a drop of blood having been spilt; for the present he is in confinement here. We now intend to march forward, wherefore come hither with your troops as quickly as you can, and bring with you the largest possible quantity of provisions. Do not neglect the powder, of which we are in urgent want.

(Signed) Alexander Ypsilanti

No. VI. Extras dintr-o scrisoare a lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.), din Tîrgovişte, mai 23 (iunie 4), 1821.

Aţi auzit fără îndoială că Theodor Vladimirescu a fost adus ieri aici, fără să se fi vărsat o picătură de sînge. Pentru moment va rămîne aici la închisoare. Avem acum de gînd să mergem înainte; de aceea, veniţi aici cît mai repede cu putinţă, cu trupele dvs. şi aduceţi merinde cît mai multe cu putinţă. Nu uitaţi însă nici praful de puşcă, de care avem în primul rînd trebuinţă.

(Semnat) Alexandru Ipsilanti

Th. Gordon, *History...*, I, anexa VI, p. 139. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 85—86, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 167.

127

Piteşti, 23 mai/4 iunie 1821

Iordache Olimpiotul despre pedepsirea lui Tudor Vladimirescu.

No. VII. — Letter of Captain George (translated from the Greek original), dated Piteshti, May 23 (O. S.), June 4 (N. S.), 1821.

I received your fraternal letter, and was glad to hear that you enjoyed good health. I observe what you write to me concerning the Sludjar Theodore. Brother, an oath is a weighty matter, and Divine wrath always punishes the violation of it ! The just judgments of God (and not we) have punished Theodore, because that sanguinary man dared to shed the blood of his brethren and children (comrades), killing them secretly during the night, as a butcher selects the best sheep for slaughter.

A few days ago, Theodore intended to hang six of his best captains without trial; only one was executed, the others were saved by the intervention of Hadji Prodan and Makedonski. Is not God a just judge? I pray you what could be expected from a man who dared to lay hands on those most attached to him? This I leave to your discernment. Heaven will likewise punish us if we break our oaths, which God forbid! Brother! you know that we strengthened Theodore, and always favoured and protected him. How was it possible for a man who had received so many good offices to be so ungrateful to his benefactor? Here we see again that Heaven is just, and recompences men according to their deeds; so his own wickedness hath overwhelmed him, and every thing is come to pass in due course. I inform you, moreover, that the Turks at Bukorest are transporting to Turtukay all the pro-

visions which Theodore amassed with much care and pains, and are retiring, because, as it appears, they have intelligence that the Russians have entered Moldavia. I salute you as a brother.

(Signed) Yorgakis Olympios

No. VII. Scrisoarea căpitanului George[1] (tradusă de pe orig. grec.) din Piteşti, mai 23 (st. v.), iunie 4 (st. n.) 1821.

Am primit frățeasca dvs. scrisoare şi m-am bucurat auzind că vă aflați bine. Voi cerceta ceea ce mi-ați scris în legătură cu slugerul Theodor.

Frate, un jurămînt este un lucru important, şi mînia dumnezeiască pedepseşte totdeauna călcarea lui. Dreptele hotărîri judecătoreşti ale lui dumnezeu, şi nu noi, au pedepsit pe Theodor, fiindcă acest om însetat de sînge a îndrăznit să verse sîngele fraților şi al copiilor săi (adică al tovarăşilor săi), deoarece îi omora pe ascuns, în timpul nopții, întocmai cum un măcelar şi-ar măcelări oaia cea mai bună.

Cu cîteva zile mai înainte, Theodor voise să spînzure, fără cercetare, pe şase din cei mai buni căpitani ai săi. Totuşi în realitate, numai unul a fost executat, ceilalți au fost scăpați prin mijlocirea lui Hagi Prodan şi a lui Macedonski. Nu este dumnezeu un drept judecător? Vă rog, spuneți ce se mai putea aştepta de la un om care ridica mîna asupra celor mai credincioşi partizani ai lui? Las la judecata dvs. Cerul ne va pedepsi şi pe noi în acelaşi chip, dacă ne vom călca jurămintele, de care dumnezeu să ne păzească!

Frate, ştiți că noi l-am sprijinit totdeauna pe Theodor, l-am ajutat şi l-am apărat. Cum a fost oare cu putință, ca un om care a primit atîtea binefaceri, să poată fi atît de nerecunoscător față de binefăcătorul său? Şi din asta vedem că cerul este drept, şi răsplăteşte oamenilor după faptele lor; astfel, pe el l-a nimicit propria-i răutate, şi totul şi-a urmat cursul său cel drept.

Pe de altă parte, vă aduc la cunoştință că turcii din Bucureşti duc la Turtucaia toate proviziile pe care Theodor le adunase cu mare grijă şi osteneală, şi se retrag, pentru că, după cît se pare, au ştire că ruşii au intrat în Moldova.

Vă salut frățeşte,

(Semnat) Iordache Olimpiotul

Th. Gordon, *History...*, I, anexa VII, p. 139—140. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 86—87, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 168.

[1] Adică Iordache Olimpiotul.

128

Iași, 23 mai 1821

Gh. Cantacuzino cere ostașilor să nu mai ia cai și lucruri de la săteni, cei neascultători urmînd să fie îndepărtați din armată.

Cu mare nemulțumirea me am aflat cum că unii din oatași în nerînduială siluiesc pe săracii lăcuitori luîndu-le caii.

Şi fiindcă cel mai întîi şi de căpetenia noastră obştească cugetare trebuie să privească asupra bunei orînduieli şi apărarea locuitorilor, poroncesc cu străşnicie ca de acum înainte nimine din ostaşi să nu îndrăznească de a lua de la nimine nu numai cai, dar nici cel mai mic lucru prin sălnicie, căci unul ca acesta să va pedepsi şi să va izgoni din oaste, ca un nevrednic de o asemine numire; şi nici un feliu de cruțare nu să va face nimăruie, ori de ce stare şi oricine va fi.

S-au dat afară în Iași, la 23 mai în anul 1821.

Gheorghie Cantacuzin

Acad. R.P.R., ms. rom. 5787, f. 8. Text grec şi rom. Trad. rom. publicată în *Uricariul*, V, p. 77—78.

129

Pitești, 24 mai/5 iunie 1821

Iordache Olimpiotul, Ioan Farmache, Hagi Prodan și D. Macedonschi înștiințează pe unul dintre conducătorii eteriști că au declarat pe Tudor Vladimirescu nedémn de slujbă ostășească și au chemat pe vornicul Gr. Băleanu să-i ia locul.

Von dem Szerdar Jordaky, samt allen Vorstehern des christlichen Aufstandes an L. I. K. Pittest, am 24 Mai/5 Iuny 1821.

Zu erst machen wir dir bekannt dass Sludser Thodor, die gegebenen des Versicherungen und den durch das heilige Evangelium bekräftigten Eid, nämlich: « die Rechte des Volkes in diesem Lande zu behaupten und in dieser Hinricht vom geraden Wege nicht abweichen» nicht beachtend, und allen Vearbredungen zuwider handelud, nach unserer Überzeugung das Land ausgeplündert, von allem Gelde entblösst, die Soldaten nicht ausbezahlt hat, und sogar die armen Panduren, und andere, ohne gerichtlicher Untersuchung, heimlich ermorden, teils öffentlich hinrichten liess. Nachdem wir diese gesetzwidrigen Handlungen erfuhren, haben wir uns versammelt und in gemeinschaftlicher Beratschlagung diesen Sludser des militärischen Dienstes unwürdig erklä-

ret; daher sodann dem Wornik Gregorie Balianu geschrieben und gebeten, anher zukommen und seine Stelle zu übernenmen, wie wir ihn auch erwarten.

Szerdar Jordaky[1] Johann Fermaty[2]
Hagy Prodan D. Mark[3]

ad. nr. 292

De la serdarul Iordachi, împreună cu toate căpeteniile răscoalei creştineşti, către L. I. K. Piteşti, 24 mai/5 iunie 1821.

Îţi facem mai întîi cunoscut că slugerul Teodor, nesocotind asigurările date şi jurămîntul întărit prin sfînta evanghelie, anume: « a susţine drepturile poporului în această ţară şi a nu se abate în această privinţă de la calea cea dreaptă», şi lucrînd protivnic tuturor învoielilor, a jefuit ţara, după cum avem convingerea, a deşertat-o de toţi banii, pe ostaşi nu i-a plătit, şi a dat porunci să fie omorîţi în ascuns unii dintre bieţii panduri, precum şi alţii, fără vreo cercetare judecătorească; iar pe alţii i-a executat în public.

Aflînd noi de aceste fapte nelegiuite ne-am întrunit şi sfătuindu-ne împreună l-am declarat pe acest sluger nevrednic de slujbă ostăşască.

De aceea am scris şi am rugat pe vornicul Grigorie Băleanu să vină încoace pentru a lua locul său, cum îl şi aşteptăm.

Serdar Iordache Ioan Farmache
Hagi Prodan D. Marc

Nr. 292

Arh. St. Budapesta, Gub. Trans. Praes., doc. 292. Trad. cont. germ., alături de un raport din 16 iunie 1821 al generalului Schustekh către Banffy.

130

Iaşi, 25 mai 1821

Proclamaţia lui Gh. Cantacuzino Deleanu către boierii de-a doua şi a treia stare pentru sprijinirea acţiunii Eteriei.

Cătră boierii Moldovei de a doua şi a treia stare.

Jalnicile vestiri, care au agiuns pînă la locurile unde mă aflam, pentru tulburarea liniştei norodului ce au pricinuit năvălirile duşmanilor agareni după ieşirea oştilor elineşti din pămîntul acesta, m-au îndatorit ca pe un patriot adivărat îndată a alerga ca să aduc tămăduire putincioasă la toate pătimirile acestei obşteşti a noastre patrii. Însă, cîtă mîhniciune au simţit sufletul mieu, cînd, sosind în oraşul Iaşii, am văzut că toţi cei mai întăi păstori

---

[1] Serdarul Iordache Olimpiotul.

[2] Ioan Farmache.

[3] Corect: D. Macedonschi.

duhovniceşti şi boieri ai pămîntului, după ce însuşi ei au chiemat şi au adus în cele mai multe locuri a patriei lor pe cumpliţii duşmani ai neamului creştinesc, părăsind în sfîrşit pe simpatrioţii lor în starea cea mai vrednică de lacrămi, au alergat în părţi streine, unde, cu a lor ră pildă şi cu alte multe feliuri de îndemnări îngrozitoare, n-au lipsit a tîrîi după dînşii şi pre cei mai mici.

O asămine urmare împrotiva a toată legiuirea mi-au pricinuit mirare pre mare, neputînd nici odinioară crede că nişte patrioţi în putere să părăsească cu atîta răceală la asămine vreme pe cei mai slabi ai lor fraţi.

O asămine pildă nici veche, nici nouă, nu se poate găsi întru toate celelalte ţări.

Vremea dar va face fieştecăruia pentru a lui faptă căzuta răsplătire.

Iar eu, neavînd acum altă nimică în vedere, decît numai statorniciea liniştirii obştii, spre aceasta numai mă voi sîrgui. Şi dar întru curăţănie sufletului şi inimii vă zic, fraţilor, că noi toţi sîntem deopotrivă patrioţi, cu această însă deosăbire că acela care la toate întîmplările, depărtînd de la sine toate cele în parte interesuri, priveşte şi lucrează mai mult pentru cele obşteşti, unul ca acesta după cuviinţă va avea cele mai mari dreptăţi în patria sa. Şi aşa, fiindcă datoriia patrioticească este deopotrivă pentru fieştecare patriot, vă îndemn şi vă sfătuiesc pe dumneavoastră ca, fără cea mai mică întîrziere, să alergaţi întru a vă uni cu ceilalţi simpatrioţi şi împreună cu mine să ne sîrguim spre a statornici iarăşi în iubită patrie noastră cea de mai nainte liniştire, împlinind prin aceasta toate cele dorite mie.

Eu întru adevăr voi avea cea mai mare mulţămire cînd voi vedea că măcar unii din simpatrioţii miei, cu rîvnă, din inimă şi credinţă neîndoită să vor uni cu mine, ca împreună să putem alcătui toate cele ce se vor atinge de folosul şi fericirea obştiei.

Cneaz Gheorghe Cantacuzino Deleanu

Iaşii, 1821, mai 25

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N. doc. CXXXVI/39. Copie cont. Acad. R.P.R., ms. rom., 5787, f. 13 — 14. Publicat în *Uricariul*, V, p. 83 — 85; *Hurmzaki*, XX, p. 644—645. Text germ.

131

Bucureşti, 31 mai/12 iunie 1821

D. Udritzky trimite mitropolitului şi boierilor refugiaţi la Braşov îndemnul caimacamului de a se întoarce în ţară.

Βουκουρέστι, τῇ 31 Μαΐου/12 'Ιουνίου 1821

Πανιερώτατε ἅγιε μητροπολῖτα καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες φιλῶ τὸ χέρι σας.

Σήμερον, μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν, εἰσέβη ἐδῶ μετὰ λαμπροτάτης παρατάξεως καὶ ἐν τῇ συνοδείᾳ τετρακοσίων περίπου Τουρκῶν ὁ διορισθεὶς ἐδῶ καϊμα-

κάμης, ἄρχων ποστέλνικος Νέγρης, ὅστις καὶ δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς ἀποστείλῃ ἀμέσως διὰ τοῦ τὸ παρὸν ἐπιφέροντος κουριέρη μου γράμμα δηλωτικὸν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐδῶσε ἀποστολῆς του, καὶ εἰμὶ εὔελπις ὅτι παρακινηθέντες ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ γραφομένων, θέλετε σπεύσει πρὸς τὴν κατασπαραγμένην φίλην πατρίδα σας, διὰ νὰ παρηγορήσετε τοὺς τὰ ἀνίατα παθόντας πτωχοὺς χριστιανούς, καὶ μετὰ τὴν φρικωδεστάτην ταύτην πολιτικὴν τρικυμίαν νὰ κάμετε νὰ ἀναλάμψῃ πάλιν ὁ τῆς εἰρήνης ποθητὸς ἥλιος.

Εἰμὶ δὲ μὲ τὸ προσῆκον σέβας ὁ εὐπειθέστατος δοῦλος σας.

D. Udriski
Chancellier

București, 31 mai/12 iunie 1821

Înalt prea sfințite mitropolit și prea cinstiți boieri vă sărut mîna.

Astăzi cu ajutorul lui dumnezeu a întrat aici cu strălucit alai, însoțit de vreo patru sute de turci, numitul caimacam, boier postelnicul Negri, care nu a lipsit de a vă trimite îndată, prin curierul meu, aducătorul celei de față, o scrisoare [1], prin care vă declară scopul venirii sale aici.

Sînt plin de nădejde că, fiind îndemnați de cele scrise în ea, vă veți grăbi către iubita și sfîșiata dvs. patrie, ca să mîngîiați pe bieții creștini pentru suferințele lor fără leac și după această atît de groaznică furtună politică, să faceți să strălucească iarăși soarele dorit al păcii.

Sînt cu respectul cuvenit cel mai supus al dvs. servitor.

D. Udritzky
Secretar

Acad. R.P.R., fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 225
Text grec.

132

[Mai, 1821]

Despre poziția boierilor moldoveni față de evenimentele anului 1821.

Accablés des maux qui pèsent sur notre patrie, et qui ont comblé la mesure de l'adversité, dont, par la lettre précédente, que nous prîmes la liberté d'écrire à V[otre] E[xcellence], nous avons essayé de faire la description qui est bien inférieure à la réalité de nos souffrances, lesquelles sont au dessus de toute expression, nous nous adressâmes à mr. de Pinis [2] pour nous

---

[1] Scrisoarea către boieri din aceeași zi, la Acad. R.P.R., pach. de mai sus, f. 229, publicată de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 161—162; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 137—138; N. Iorga, *Izv. cont*..., p. 93—94. Scrisoarea către mitropolit, în același pach., f. 228, publicată de E. Vîrtosu, *1821. Date*..., p. 108—109.

[2] Șters « consul général».

informer de ce que la Cour impériale lui a prescrit de nous communiquer relativement à nôtre état. Après avoir été plus d'un mois dans l'attente de sa réponse, que nous espérions être conforme à la bienveillance et à la bonté paternelle dont notre auguste protecteur a déjà daigné nous donner des marques, nous reçûmes la lettre ci-incluse qui, bien loin de mitiger nos douleurs, les a agravées à tel point qu'il nous ôta l'espérance même d'un avenir consolant. N'avions nous pas assez du concours des circonstances fatales qui nous bannirent de nôtre pays, qui le plongèrent dans la désolation? Fallait-il encore nous impliquer dans une accusation diamétralement opposée à nos intentions et à nos voeux sincères, qui ont toujours porté le tribu du dévouement et d'une reconnaissance éternelle à Sa M. l'Emp[ereur] du quel dépend notre destinée!

Tout en approuvant les démarches que nous avons faites pour informer des maux auxquels notre patrie est en proie, il nous accuse d'avoir demandé le renversement de l'ancien ordre des choses établi et consolidé par les traités.

Nous osons croire que nous avons agi conformément aux intentions bienfaissante de la puissance protectrice et à la teneur des traités. Notre august protecteur, mu par la justice et cette magnanimité qui anime toutes ses actions, a daigné vouloir consolider l'édifice de notre prospérité, en stipulant l'abolition des abus et les moyens coercitifs des prévarications ulterieures [1]; mais, sous le régime précédent, toutes ces dispositions salutaires étaient éludées par les intrigues insidieuses des gouvernans [2], et les fruits des travaux laborieux d'un peuple agricole et pasteur, devenait l'objet de leur cupidité. Personne autre [3] ne saurait mieux aprécier ces vérités que V. Exc. qui, dans le cour de plusieurs années a employé tous les moyens requis pour répandre sur [4] les deux principautés les effets bienfaisants de la puissante protection, en donnant, des preuves réitérées de l'intérêt qu'elle prend à notre bien-être.

Au lieu de voir fleurir la prospérité publique sous d'aussi heureux auspices, notre pays dépérissait par l'influence directe et destructrice d'un gouvernement vicieux. Ainsi, en exposant nos griefs, dont l'autanticité est indubitable, puisque nous osames nous adresser même à la Puissance suzeraine, qui nommait ces gouvernans [5], nous aurions [6] agi en sens opposé, si nous eussions [7] demandé le rétablissement de ce même système administratif qui est

[1] Şters « antérieures».

[2] Şters « et nous étions réduits dans la triste nécessité».

[3] Şters « Qui d'ailleurs».

[4] Şters « Moldavie».

[5] Şterse rîndurile următoare: « et sur la quelle rejaillit implicitement leur conduite, bien loin de pouvoir raisonablement demander le retour (à retourner) sous un système administratif contraire à l'ordre naturel des institutions civiles et politiques».

[6] Şters « eussions».

[7] Şters « avions».

contraire à l'ordre naturel des institutions civiles et politiques. Bien loin de faire une demande aussi incongruante, nous avons réitéré dans notre dernière pétition[1] envers la Porte Ottomane, que nous rénoncerons à nos foyers, à nos propriété, plutôt que d'exister encore sous le même régime.

Acad. R.P.R., ms. rom. 5762 (fondul Mihai Sturdza, II), f. 43—44. Orig. franc., fără titlu, dată şi semnătură.

133

Copou [Iaşi], 1 iunie 1821

Proclamaţia lui Gh. Cantacuzino către locuitorii moldoveni prin care-i înştiinţează că se retrage din Iaşi.

Locuitorilor moldoveni,

Eu, după ce m-am înştiinţat, unde mă aflam, de întîmplările cele vrednice de tînguire întru care au căzut iubită patria noastră, ca un patriot cu durere am grăbit a alerga ca să aduc iarăşi prin cît va fi la putinţă mîngîiere simpatrioţilor mei întru pătimirile lor, nesuferind nici de cum inima mea a-i vedea pre toţi jărtvă fierului celui osîndit a tiranilor păgîni şi toate averile lor întru pierzare.

Sosind în Eşi, n-am lipsit a face chemarea boierilor pămînteni, ca să să adune de pe unde sînt rîsipiţi şi întru unire să lucreze împreună cu mine scoposurile cele mai temelnice, care privesc către sîngură liniştirea şi folosul lăcuitorilor ţărei. Însă înprotiva nădeajdii meale, priimesc acum cea mai mare nemulţămire, văzîndu-mă sîlit a vă lăsa şi a mă trage, din pricină că însuşi boierii patrioţi necontenind a urî binele patriei, au lucrat iarăşi ca să vie oştile păgînilor şi pînă aicea spre a ne lovi pre noi, nejălind nimica strîngerea cea de istov, ce să pricinuieşte cu aceasta însuşi fraţilor lor. Apoi de altă parte privesc şi pre unii din voi, carii împleticindu-să în rătăcirile celor mai mari, samănă tot feliul de spaimă în norod, îngrozîndu-i cu năpădirea duşmanului, cu care nu mijlocesc alta de cît un zgomot plin de turburare şi rîsipă între cei ce au mai rămas.

Eu însă pururea din suflet dorind binele şi fericirea patriei noastre, am găsit de cuviinţă şi de mare trebuinţă tragerea mea şi a oştilor din oraş, ca prin acest mijloc să vă puteţi păzi întru nevătămare cathedra şi averile voastre despre cumplita călcare a vrăjmaşilor, de care nu aţi putea scăpa, dacă războiul s-ar urma înpregiurul acestui oraş şi în lăuntru.

Ştiu cît de mîngîetoare vă este la asăminea vreme înfăţoşarea mea, păstrez însă prin depărtarea mea ceia ce cunosc mai scump pentru voi, ca să vă dovedesc îndată dragostea cea curată şi priincioasele cugetări ce hrănesc pentru simpatrioţii mei, cum că nu sufere inima mea a să întîmpla în ochii voştri priveliştea cea sîngeroasă, a căreia sfîrşitul nu ne poate lăsa altă întru pomenire de cît înfricoşata pildă a Galaţilor şi a Focşanilor.

---

[1] Şters « supplique ».

Cu toate că eu mă trag, sînt însă încredințat în curățenia inimei voastre, că din datoria plecărei şi a supunerei nu veți lipsi şi că cugetările cele creştineşti cătră cei de o credință cu voi vor petreace pururea în sufletul vostru, ca în faptă să vă arătați fierbinți apărători credinței şi dreptăților patrioticeşti, după cum şi strămoşii voştri au stătut oarecînd lăudați la aseminea întîmplări.

Eu am dorit, pentru însuşi binele lăcuitorilor, a aşăza o vremelnică ocîrmuire. Dar fiind-că însuşi pămîntenii nu să arată cu plecare spre aceasta şi sînt pricină neîntemeeată unei asăminea ocîrmuiri, pentru aceiaşi eu depărtîndu-mă, las pămîntul a să povățui de la sine şi pentru oricare din protivă întîmplare eu rămîi de acum înainte slobod de răspundere. Întru aceste puține zile ce am avut purtare de grijă a orîndui cele de cuviință pentru ocîrmuire, eu de veniturile pămîntului nici de cum nu m-am atins, nici voesc a mă atinge, ci rămîn iarăşi în folosul locului.

Cneazul Gheorghe Cantacuzino

În stratopedul de la Copou, 1 iunie 1821

Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/101. Copie. Foaia volantă 317/1821. Publicat în *Uricariul*, V, p. 86, şi de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 376—377.

134

Braşov, 1 iunie 1821

Memoriul unor boieri refugiați la Braşov, către împăratul Rusiei.

Βρασσοβόν, 1 Ἰουνίου 1821

Ἀντίγραφον τοῦ σχεδισθέντος παρά τινων τῶν ἐν Βρασσοβῷ ἀρχόντων.

Κραταιότατε ἄναξ.

Ἐκ τῶν παριστανόντων τὸ τρισάθλιον δακικὸν ἔθνος οἱ ὑποφαινόμενοι μετὰ θερμῶν δακρύων προσπίπτομεν εἰς τὸ ἔλεος τῆς φιλανθρώπου αὐτῆς μεγαλειότητος, τοῦ μόνου δικαίου ἡμῶν ὑπερασπιστοῦ. Περιμείναντες ἄχρι τοῦδε παρὰ τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος μας, οἱ ἐν ἄκρᾳ δυστυχίᾳ διασώσαντες μόλις τὴν ζωήν μας εἰς Στεφανούπολιν, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθημεν κατὰ τοὺς ἐφ' ἡμῖν τρόπους νὰ ἀναχαιτίσωμεν τὴν πρόοδον τῆς ἐπαναστάσεως, προξενηθείσης ἀπὸ τὰ πασίγνωστα δεινά, ἅπερ ὑπέστη τὸ πανάθλιον τοῦτο ἔθνος ἐκ τῆς αἰσχροκερδείας τῶν τελευταίων Φαναριωτῶν αὐθέντων, πολλαπλασιασάντων τὰς καταχρήσεις εἰς βαθμὸν ὑπέρτατον καὶ ἀνοικονόμητον, ὥστε οἱ τζαράνοι ἐλπίζοντες διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τελείαν ἀπαλλαγὴν καὶ ἐντελῆ ἀποκατάστασιν τῆς ποθουμένης εὐτυχίας των καὶ τῶν δοσιμάτων ἐξάλειψιν, ὁμοῦ μὲ τὴν κατάργησιν τῶν ἀρχοντικῶν δικαιωμάτων, συνενοήθησαν μετὰ τῶν κατὰ δυστυχίαν εἰς τὸν τόπον μεινάντων ἀπὸ τοὺς προηγεμονεύσαντας αὐθέντας ἐνόπλων Ἀλβανῶν καὶ ἄλλων ξένων, παντὸς εἴδους φύσει κακοποιῶν καὶ ἐπὶ λεηλασίᾳ τῆς τζάρας

πρὸ καιροῦ σκοπευόντων, καὶ ἐν ὀλίγῳ διαστήματι καιροῦ δὲν ἄφησαν κακὸν ἀνενέργητον εἰς τὰ ἀρχοντικὰ κτήματα, ὀσπίτια καὶ μούλκια. Τοὺς κατὰ δυστυχίαν ὑποπεσόντας εἰς χεῖρας των ἐκκλησιαστικούς, ἄρχοντας, πραγματευτάς, καὶ τεχνίτας κατεγύμνωσαν καὶ τοὺς ἔφερον εἰς ἐλεεινοτάτην κατάστασιν, χωρὶς νὰ ἠμπορέσουν ποσῶς νὰ χρησιμεύσουν πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς γενικῆς λεηλασίας μήτε αἱ συνεχεῖς προσταγαί, μήτε αἱ δίκαιαι καὶ ἀνάλογοι τιμωρίαι, μήτε αἱ κεφαλικαὶ ποιναί. Τὸ πᾶν ἐκαλύφθη μὲ ἀθλιότητα, ἡ γεωργία ἐνεκρώθη διὰ πολὺν καιρόν, ἡ διαρπαγὴ ἀποκατέστη κοινὴ τέχνη τῶν ἐνόπλων, καὶ ὁ παντελὴς ἀφανισμὸς τῆς πατρίδος μας ἦτον ὁ καρπός της. Πρὸς ἀποδίωξιν τῶν ἀποστατῶν εἰσελθόντα ἐσχάτως καὶ τὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα, κατὰ πολὺ μεγαλυτέραν καὶ ἀπερίγραπτον δυστυχίαν ἐπροξένησαν. Ἐπέφερον δεινὰ πολὺ χειρότερα καὶ τυραννικώτερα, χωρία κατεσκόρπισαν, κωμοπόλεις κατέκαυσαν, ἀνθρώπους κατέσφαξαν, παρθένους ἠχμαλώτευσαν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βλαχίας εἰσελθόντες ὡς σωτῆρες, τὰ αὐτὰ ἐκτελοῦσιν, ἀγρίως καὶ μανικῶς φερόμενοι ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, καίοντες καὶ ἐκκλησίας κατεδαφίζοντες καὶ ἀνεξετάστως θανατώνοντες τὸν παρὰ τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας της ὑπερασπιζόμενον ὁμόθρησκον τῷ κράτει της λαὸν τῆς Βλαχίας. Οὐδὲν ἄλλο ἔμεινεν, φιλανθρωπότατε μονάρχα, εἰς ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς δούλους της νὰ ἐπιχειρισθῶμεν, ἢ νὰ ἐλπίσωμεν, εἰμὴ βάλλοντες ὑπ' ὄψιν τῆς μεγαλειότητός της τὴν ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν τῆς πατρίδος μας, νὰ παρακαλέσωμεν θερμότατα νὰ λυπηθῇ τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης τυραννικώτατα πάσχουσαν ἀνθρωπότητα καὶ ὀρθόδοξον λαὸν καὶ νὰ διασώσῃ τῇ ταχυτάτῃ προστασίᾳ της τοὺς διὰ βίου προσηλωμένους τῷ κράτει της καὶ διατηροῦντας τὴν σταθερωτάτην πίστιν πρὸς τὴν μεγαλειότητά της, τὸν ἰσχυρὸν προστάτην μας, δεόμενοι διὰ παντὸς τοῦ μισθαποδότου ὑπὲρ τῆς ἀκλονήτου εὐτυχίας καὶ ἀνικήτου ὑπεροχῆς κατὰ παντὸς πολεμίου καὶ ἀνεξαλείπτου δόξης τῆς κραταιοτάτης μεγαλειότητός της καὶ ὅλης τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς γενεᾶς.

Braşov, 1 iunie 1821

Copie după cererea alcătuită de unii dintre boierii din Braşov.

Prea puternice monarh!

Din cei ce reprezintă prea nefericitul popor dacic, mai jos semnaţii, cu lacrimi fierbinţi cădem la mila maiestăţii voastre iubitoare de oameni, singurul nostru protector drept. Aşteptînd pînă acum mîntuirea patriei noastre de la stăpînirea otomană, noi care în cea mai mare nenorocire ne-am salvat viaţa în Braşov deoarece n-am putut prin propriile noastre mijloace să oprim înaintarea răsvrătirii care a fost pricinuită de ororile cunoscute tuturora şi pe care le-a suferit acest prea nenorocit popor din cauza gheşefturilor ultimilor domni fanarioţi. Aceştia au înmulţit abuzurile în gradul cel mai înalt şi nesuferit, încît ţăranii, sperînd prin revoluţie să obţină eliberarea totală şi redarea completă a fericirii lor, ştergerea dărilor precum şi desfiinţarea drepturilor boiereşti, se înţeleseră cu albanezii armaţi rămaşi din nefericire în ţară

din timpul domnilor care au cîrmuit-o mai înainte, şi cu alţi străini, cu răufăcători de tot felul şi plănuind nu de mult jefuirea ţării, în puţină vreme au săvîrşit toate relele în bunurile, casele şi averile boiereşti. Cei căzuţi, din nefericire în mîinile lor: clerici, boieri, negustori şi meşteşugari, au fost despuiaţi şi aduşi în starea cea mai ticăloasă. Nu au putut întru nimic servi la împiedecarea jefuirii de obşte, nici poruncile necontenite, nici pedepsele drepte şi corespunzătoare, nici pedepsele capitale. Totul s-a acoperit de mizerie. Munca ogoarelor s-a oprit pentru multă vreme, jefuirea a ajuns o îndeletnicire pentru toţi cei înarmaţi, şi ruina totală a patriei noastre a fost rodul ei. Oştirile otomane intrate acum în urmă pentru alungarea răzvrătiţilor, pricinuiră o nenorocire mult mai mare şi de nedescris. Ele au adus orori mult mai rele şi mai tiranice, au risipit sate, au ars tîrguri, au ucis oameni, au robit fecioare şi intrînd chiar în capitala Ţării Romîneşti ca mîntuitori au săvîrşit aceleaşi lucruri, purtîndu-se în chip sălbatec şi furios faţă de creştini, arzînd şi dărămînd biserici, şi fără cercetare omorînd poporul Ţării Romîneşti de aceeaşi lege cu înălţimea voastră şi ocrotit de puternica voastră împărăţie. Nimic alta nu ne-a rămas, prea iubitorule de oameni monarh, nouă nefericiţilor voştri robi să încercăm sau să sperăm decît punînd sub ochii maiestăţii voastre starea vrednică de plîns a patriei noastre, să rugăm în modul cel mai călduros să se înduioşeze pentru un popor ortodox, pentru omenirea chinuită în mod tiranic în centrul Europei, şi să mîntuie cu cea mai grabnică ocrotire a sa pe cei legaţi pe viaţă de înălţimea voastră. Păstrînd cea mai statornică credinţă către majestatea voastră, puternicul nostru protector, ne rugăm mereu celui răsplătitor să dea neclintita fericire şi nebiruita întîietate asupra oricărui vrăjmaş şi glorie nepieritoare prea puternicei voastre maiestăţi şi întregului vostru neam împărătesc [1].

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 214 v. Text grec.

135

Stînca, 3 iunie 1821

Gh. Cantacuzino Deleanu interzice comandanţilor şi ostaşilor să se amestece în treburile administraţiei ţării.

Spre a se păzi întru întregimea ei înştiinţarea ce am făcut tuturor de obşte pentru tragerea me din oraşul Iaşi, poroncesc cu tărie că atît comendantul şi dumnealui Costandin Pendedeca, cum şi oricine altul din ostaşi, să nu fie volnici de astăzi înainte a să amesteca cît de puţin în trebile

[1] Există încă un memoriu din luna iunie, nedatat, intitulat „Altul", adresat ţarului Rusiei, în care se cere să grăbească intrarea trupelor ruseşti în ţară, „ca să ne elibereze din barbarele mîini ucigaşe, să izgonească orice spirit al apostasiei şi răzvrătirii şi să sprijine cîrmuirea legitimă" (Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 215. Copie grec.).

cele pămînteşti fără osăbită poruncă a mea, căci să supune subt grea răspundere oricare va cuteza a urma împotriva poroncii aceştia.

Cneazul Gheorghie
Cantacuzino Deleanul

1821 iunie 3
În lagărul de la Stîncă

Acad. R.P.R., foaia volantă 318/1821; ms. rom. 5787, f. 15. Copie rom. Publicat în *Uricariul*, V, p. 85—86.

136

3 iunie [1821]

Şt. Vogoride cere mitropolitului Veniamin Costache să se întoarcă în ţară.

3 Ἰουνίου [1821]

Τὴν σεβασμίαν μοι αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνῶ, τὴν ἁγίαν της δεξιὰν ἀσπαζόμενος.

Ἐπειδὴ καὶ καθὼς τῇ προέγραψα, ἡ ἀπουσία της ἐντεῦθεν παρεξηγήθη διαφόρως παρά τε τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ξένων καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐπιστροφήν της, ἅμα λαβοῦσα τὸ παρόν μου, ὅπερ δι' ἐξεπίτηδες λιπκάνου τῇ στέλλεται, νὰ ἤθελε σηκωθῇ καὶ ὁρίσει ἐνταῦθα.

Εἰμὶ δὲ τῆς πανιερότητός της κατὰ πνεῦμα υἱὸς καὶ δοῦλος

Σ. Βογορίδης

3 iunie [1821]

Mă închin cu evlavie respectabilei mie înalt prea sfinţiei tale, sărutînd sfînta ta dreaptă.

Fiindcă, precum v-am mai scris, absenţa prea sfinţiei tale de aici s-a răstălmăcit în diferite feluri, atît de către pămînteni cît şi de către străini, şi este nevoie să vă grăbiţi întoarcerea îndată ce veţi primi prezenta mea care vi se trimite printr-un anume lipcan, să vă sculaţi şi să poftiţi aici.

Sînt al înalt prea sfinţiei tale fiu duhovnicesc şi servitor

Şt. Vogoride[1]

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 290; publicat de C. Erbiceanu *Ist. Mitr. Mold...*, p. 101.

---

[1] La 1 iulie Şt. Vogoride, sosit la Iaşi, cere din nou boierilor fugiţi să se reîntoarcă în patrie (Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/104, text grec.; publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold...*, p. 385—386, trad. rom. şi în *Hurmuzaki*, XX, p. 658, text germ.).

137

[5 iunie 1821]

Elhagi Mehmed Ahmed, comandantul trupelor turcești, cere cîrmuitorilor orașului București suma de 25 000 piaștri pentru întreținerea acestor trupe.

Din pricina răscoalei izbucnite de cîtva timp în [Țara Romînească], raielele satelor din împrejurimi fiind împrăștiate, am fost însărcinat cu nimicirea banditilor.

Deoarece este de trebuință a asigura proviziile oștenilor, trebuie să fie împărțită între breslele înstărite suma de 25 000 piaștri și să fie încasată prin mijlocirea voastră a tuturora, spre a fi socotită pe urmă, după sosirea măriei sale domnului vostru, și totodată să fie arătată rîvna cerută pentru a asigura bunăstarea oștenilor, a raelelor și săracilor cinstiți.

Așadar, vi s-a scris această scrisoare pentru ca să vă grăbiți a împărți [această sumă] între bresle și a o încasa — urmînd ca această sumă să fie socotită cu domnul.

Deci, să aveți toată silința pentru îndeplinirea celor scrise.

Elhagi Ahmed
chehaiaua başportarului palatului,
comandant al oștirii
biruitoare
29 șaban 1236

[Pecete cu numele: Mehmed Ahmed].

Muz. de ist. Buc., doc. 39 199. Orig. turc.

138

[Brașov,] 6 iunie 1821

Boierii munteni cer guvernatorului Transilvaniei să dispună trimiterea înapoi în țară a țăranilor refugiați peste munți.

Către înălțata gubernie a prințipatului Ardealului, de la noi, smeritul mitropolit al Ungrovlahii i de la noi velițiii boieri ai divanului prințipatului Valahii.

Cu cinste arătăm înălțatei gubernii că, după pliroforia ce avem, mulți lăcuitori birnici din satele județelor țării Valahii, speriindu-să și ei ca și noi de multele jafuri ce au pătimit din mîinele tîlharilor arnăuți, luîndu-le zahirelile și toate dobitoacele, și-au năpustit sălașele și au alergat cum au putut pîn munți, de și-au scăpat viața aici în pămîntul prea puternicului împărat, ca să să apere și să să adăpostească de această jalnică pieire ce au venit

de obşte peste toată ţara. Însă, fiindcă acum, cu ajutorul lui dumnezeu, s-au izgonit acei tîlhari cu întrarea oştirilor împărăţii othomaniceşti şi cîţi au mai rămas dintr-înşii să află fugiţi şi băgaţi prin munţi pentru scăparea vieţii lor, carii şi aceia este nădejde a să prinde şi a să curăţi ţara cu totul, de tre-trebuinţă este ca toţi acei băjănari lăcuitori ai ţării Valahii să să întoarcă iarăşi înapoi la satele lor de unde s-au depărtat. Şi această întoarcere a lor, fiindcă spînzură numai la a noastră îngrijire şi pentru ca să nu cădem la învinovăţire de răspuns către prea puternicul nostru împărat, căci adecă n-am făcut silinţă în petrecerea noastră aici de a să aduce raielile iarăşi la urma lor, herbinte ne rugăm ca, ori cu porunca înălţatei gubernii, sau cu altă mai înaltă poruncă, să să cerceteze mai întîi graniţele şi vămile pă unde au trecut înăuntru acei băjănari şi, făcîndu-să foaie curată de numele fieşcăruia şi din ce sat sînt, să să trimiţă toţi aceia, fără zăbavă, la urma lor, dîndu-ni-să şi noao asemenea foaie şi ştire, cînd s-au pornit a merge înapoi.

Această dreaptă cerere a noastră ne rugăm să fie bine priimită şi pusă în lucrare, ca şi ţara să-şi dobîndească lăcuitorii săi birnici şi noi să fim slobozi de supt datoria răspunderii.

1821, iunie 6

Această notă din pricina neînvoirii boierilor, nu s-au dat[1].

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 212. Copie. rom.

139

[7 iunie 1821]

Muhafizul Giurgiului, Ismail Hachî, reproşează mitropolitului Dionisie Lupu că nu a luat măsuri împotriva răscoalei.

Către cinstitul mitropolit,

Se va aduce la cunoştinţă că:

S-a primit scrisoarea voastră trimisă către capuchehaiaua Ţării Romîneşti la Giurgiu, prin călăraşul vostru. Aşa cum s-a dat povăţuire ca scrisorile trimise nouă să ne parvină fără a li se rupe peceţile, noi am şi primit-o cu pecetea neatinsă. Şi după ce am dat-o la cetire cuiva care cunoaşte limba voastră, am aflat că aţi scris capuchehaielii [voastre din Giurgiu] să ne roage ca deocamdată să nu trimitem oşteni, întrucît aţi auzit că oştirile otomane de la Giurgiu vor sosi în curînd la Bucureşti. Reiese de aci că aţi cerut ocrotire pentru sărmanele raele de asupriri şi de silnicii.

Cu toate că, potrivit poruncii venite de sus, această ocrotire este o datorie morală a voastră, iar alungarea din Bucureşti şi din împrejurimi a cîtorva mii de oameni ar fi fost cu putinţă; şi cu toate că, aşa cum cere credinţa

[1] Scris ulterior, cu altă cerneală.

voastră, cu toții, mari și mici trebuie să asculte de mitropoliți, datoria voastră a fost să vă împotriviți acelor hoinari, care adunînd cîteva mii de săraci, au venit să năvălească în București.

Parcă n-ați auzit că acești răufăcători, care s-au introdus în oraș prin felurite mituiri și provocări, au stricat odihna săracilor nevinovați, au ațînut calea drumeților și a celor fără ocrotire, jefuind averea și lucrurile lor, că în silnicie au stricat cinstea unora și că au [pe suflet] atîția oameni jertfiți!

Printr-un hatihumaium, prietenul nostru, măria sa Scarlat bei, a fost numit domn al Țării Romînești. El, la rîndul său, a trimis caimacami în țară pe cinstiții boieri Negri și Ștefanachi. La intrarea lor în București ei și-au dat seama că această eparhie a împărăției se găsește într-o stare haotică de pe urma zdruncinărilor și turburărilor; [de aceea] ei s-au întors la noi spunînd că nu este cu putință șederea într-o astfel de țară.

Tu, parcă n-ai auzit de aceasta? Ba, mai mult. Cu toate că era un lucru sigur pentru noi și pentru voi toți că în această afacere Rusia n-a avut nici un amestec, și deosebit, cu toate că vi s-a trimis în zilele din urmă o înștiințare scrisă din partea căpeteniei credinței voastre, de la patriarhie, pentru scoaterea și alungarea din sînul credinței voastre a acelora care au îndrăznit [să săvîrșască] zisele fapte, nu este [totuși] lămurit pentru noi, de ce nu ați pus-o în faptă, și care vă este scopul cînd trimiteți scrisori unui astfel de om, cum este capuchehaia?

Toată lumea știe că totdeauna cînd s-au ivit în vreun oraș sau în vreo cetate astfel de anarhii sau turburări, chiar cu o întindere mai mare, ele au fost stinse prin voința împărătească.

Voi de asemenea știți că nimeni dintre dregătorii sau ostașii pe care el [împăratul], binevoiește să-i numească, nu îndrăznește să săvîrșească ceva samavolnic și asupritor. Astfel fiind, tu și cei din țară, de ce v-ați temut de acei ostași împărătești, care vin din voință împărătească și în chip...[1] și nu ați avut teamă de vagabonzi?

Toate raelele din orașul București și din împrejurimi sînt înscrise în catagrafiile împărătești și este cu neputință ca vreuna din ele să fie părăsită. Mulțumită împăratului nu este atins nimănui nici un fir de păr. La sosirea oștirii, sîntem datori cu toții să ocrotim [raelele]. Știi și tu că acesta este adevărul.

Dacă tu n-ai avut vreun amestec în răutățile întîmplate pînă acum, atunci chiamă la tine pe toți oamenii cinstiți și cu cap, pentru a arăta fiecăruia că îi va fi de folos să dea ascultare înaltei voințe și pentru a-i îndemna la supunere și la o viață de bună înțelegere.

Izgonește pe toți răsculații și bandiții care se găsesc în București, și trimite la noi pe cîțiva dintre cei mai înțelepți, cu un mahzar, arătînd că cei cinstiți, și

---

[1] În orig. un cuvînt indescifrabil.

tu, n-ați avut nici un amestec, și să cereți înscăunarea caimacamilor la București potrivit poruncii împărătești. În felul acesta poate se va da cererilor voastre împlinirea cuvenită.

Dacă însă nu se vor îndrepta și se va prelungi rebelia, jefuindu-se lucrurile și averile săracilor și turburîndu-se liniștea oamenilor cinstiți, atunci nu va fi nici un pic de iertare pentru pagubele pricinuite, iar despăgubirea se va cere de la tine și de la boierii de vază și chiar viața voastră va fi în primejdie.

Așadar, această scrisoare a noastră să fie pentru tine un prilej de a te gîndi adînc. Capuchehaia n-a mîncat pîinea țării. Numai domnii au dreptul să trimită aici capuchehaielele lor, iar domnul este domn, prin voința împărătească. Dacă ați fi fost însuflețit de simțămîntul bunei-cuviințe, ați fi fost dator să vă îndreptați cu dorința voastră către caimacami și nicidecum către capuchehaia care este dintr-o clasă de jos.

Se vede că în toate acestea scopul vostru este să treacă vremea. Acest caz nu se aseamănă cu altele.

Trebuie să vă purtați întocmai după cum vi se scrie.

Prin intrarea oștirii musulmane nu va fi atins nimănuia nici un fir de păr.

Pentru apărarea de acești vagabonzi a tuturor, mari și mici, de ambele sexe, din Țara Romînească, să lipsească orice neîngrijire și slăbiciune în nimicirea și stîngerea lor, potrivit [dorinței] înaltei oblăduiri și bunăvoinței împăratului nostru.

Ismail Hachî mir-i-miran
muhafizul Giurgiului
1236 ramazan 6

Acad. R.P.R., pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 93. Orig. turc.

140

10 iunie 1821

Adeverință pentru iertarea lui I. Răscrăcea care a participat la răscoală.

De la isprăvnicat ot sud Mehedinți

Acest Ion Răscrăcea[1] ot Bucura, ce mai dinainte au fost credincioasă raia a prea puternicii înpărății, și acum, după amăgirea ce s-au făcut de către înpotrivitorii rebeliași, s-au înșălat de au mers împreună cu dînșii, acum cunoscîndu-ș a lui greșeli, s-au întors cu supunere iarăși la a lui datorie.

[1] Ioan Răscrăcea ia parte la războiul ruso-turc din 1828—1829, figurînd printre cei «nerăsplătiți și plătesc capitație» (Arh. St. Buc., Administr. noi, vistieria Țării Rom., dos. 4943/1832 roșu, f. 87—89).

Şi după a lui rugăciune ce cu plîngere ne-au făcut spre a-l ierta, urmînd şi noi luminatului ferman al prea puternicii Porţii, ce este dat pentru d-alde aceştia dintre raia [care] să vor întoarce iarăşi la a lor supunere, îi dăm la mîna sa această a noastră carte, prin care să fie cunoscut şi nesupărat, ca unul ce este iertat de a sa mare greşeală întru care s-au aflat acesta[1].

1821, iunie 10

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/165. Orig. rom., cu iscălitură şi pecete turcească inelară în tuş.

141

[Braşov,] 12 iunie 1821

Boierii refugiaţi la Braşov arată lui C. Negri motivele pentru care nu se pot întoarce în ţară.

[Βρασσοβόν,] 12 'Ιουνίου 1821

'Αποκριτικὸν τῶν ἐν Βρασσοβῷ ἀρχόντων πρὸς τὸν ποστέλνικον Νέγρην καϊμακάμην.

Τὴν εὐγενίαν της ἀδελφικῶς προσκυνοῦμεν.

Μετὰ μεγίστης θυμηδίας ἐκομισάμεθα τό τε ἀδελφικόν της γράμμα ἀπὸ λαην τοῦ παρελθόντος μηνὸς γεγραμμένον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐμπερικλεισθέντα, τὸ πρὸς τὴν εὐγενίαν της δηλαδὴ ἔκλαμπρον γράμμα τοῦ θεοστηρίκτου ὕψους του καὶ τὴν μετάφρασιν τοῦ βασιλικοῦ ὁρισμοῦ, ἅπερ ἀμφότερα μετ' ἐδαφιαίας δουλικῆς προσκυνήσεως καὶ πιστῆς ὑποκλίσεως ἀνέγνωμεν.

'Υπεραγαλλόμεθα ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς Βουκουρέστι ἐλεύσει τῆς εὐγενίας της καὶ ἐπὶ τῇ θριαμβευτικῇ εἰσόδῳ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, δι' ἃ καὶ χαίροντες, χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς κύριον καὶ εὐχαριστηρίους ὕμνους ἀναπέμποντες ὑπὲρ τῆς πολυχρονίου ζωῆς τοῦ βασιλικοῦ κράτους του, εἴμεθα εὐέλπιδες, ὅτι ὅσον οὔπω τὰ τροπαιοφόρα ἅρματα θέλουν ἐξολοθρεύσει τοὺς κακοποιοὺς ἀντάρτας, καταντήσαντας τὴν τάλαιναν ἡμῶν πατρίδα εἰς τελείαν ἀπογύμνωσιν καὶ ἐρήμωσιν, ἡμᾶς τε ἐκδικητικῶς καταδιώξαντας καὶ ἐν τοῖς ἀτόμοις καὶ καταστάσεσιν ἡμῶν

---

[1] Adeverinţă asemănătoare s-a dat şi lui Stancu Rălu, tot din Bucura (Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/164).

Alte două adeverinţe, una cu data de 29 iulie, cealaltă cu data de 5 august, s-au dat de către Salih aga pentru iertarea lui Costandin Pupăzan din Tămăşeni, care a participat la răscoală (Arh. St. Craiova, doc. XVI/18 şi 19. Orig. rom.). (În martie 1830, C. Pupăzan a fost primit în slujba miliţiei pămîntene. Vezi, Arh. St. Craiova, Cartea de scutire 609).

În adeverinţa de iertare dată lui Ghiţă Hîrşoveanu din Valea Anilor (Mehedinţi) se arată că el «au fost înclinat cu apostaţii greci şi arnăuţi» (Fond Glogoveanu, doc. 75/1821).

Lui Vintilă Cojoc din Vînji i se dă în august 1821 adeverinţă că i s-au luat armele (Arh. St. Craiova, doc. XCI/11).

μεθοδευσαμένους τὰς μυρίας ὅσας αἰσχρὰς πράξεις, ὡς ὁσημέραι ἐν δάκρυσιν ἀναπολούντων ἡμῶν, κατασπαράττεται ἡ ἀθῷος ἡμῶν ψυχή, ὑποστᾶσα πραγματικῶς τοιαῦτα φρικώδη καὶ σκληρὰ συμβεβηκότα καὶ παθήματα, οἷα μήτε ἡ φαντασία δύναται νὰ τὰ ὑποθέτῃ.

Ἡμεῖς, μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαραδειγμάτιστα δεινά, ἅμα εὐαγγελισθέντες τὴν ἄφιξιν τῆς εὐγενίας της καὶ τὰς σωτηριώδεις προόδους τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων ἀναγινώσκοντες εἰς τὰ διὰ τῆς εὐγενίας της σταλέντα ἡμῖν ἔγγραφα, ἠθέλαμεν εἶσθαι ἁπαξάπαντες προθυμότατοι νὰ ὑπήκωμεν τοῖς βασιλικοῖς καὶ ἡγεμονικοῖς ἐντάλμασιν, ἂν ἀμέσως εἰς μερικοὺς ἐπέτρεπεν ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας των, ἂν εἰς ἄλλους εὐκόλυνεν ἡ χρηματικὴ των εὐπορία. Τό γε νῦν ἔχον ὅμως οἱ πλείονες πάσχουσι, δυστυχοῦντες κατ' ἄμφω, καὶ ἐκ δανείων πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διόλου μὴ ἐπιβοηθούμενοι ἐκ τῶν ἀπὸ Βλαχίας εἰσοδημάτων, ἐκλειψάντων διόλου καὶ ἐρημωθέντων ἀπὸ τῶν ἀποστατῶν, ὥστε καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφήν των δὲν ἐλπίζουσι νὰ εὕρωσί τι πρὸς ἐπιβοήθειάν των ἐκ τῶν ὅσων ἄφησαν εἰς τὰ ὀσπίτιά των καὶ μούλκια. Τὸ δὲ φρικωδέστερον πάντων διακώλυμα εἶναι τῆς εἰς τὰς ἑστίας μας ταχείας καὶ ἄνευ ἀναβολῆς ἐπιστροφῆς μας, καίτοι ἀνυπομόνως ἐπιποθουμένης, ὁποὺ οἱ τοῦ Θεοδώρου καὶ Ὑψηλάντου κλέπται παρεισέφρησαν ἄχρι τῶν συνόρων τῆς Τρανσυλβανίας, περιζωσάμενοι ὅλους τοὺς δρόμους καὶ μονοπάτια καὶ ἐμφωλευσάμενοι εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, κατέπληξαν τοὺς πάντας, ἵνα μὴ πάθωσι τὴν ἐσχάτην πλάνην χείρονα τῆς προτέρας, καὶ παραδοθῶσιν εἰς χεῖρας τῶν τοιούτων κακοποιῶν, οἵτινες περιφερόμενοι εἰς τὰ βουνὰ ἀπογυμνοῦσι τοὺς δυστυχεῖς τζομπάνους. Ἄλλοι ὑποκρυπτόμενοι ἐν τούτοις, ἄλλοι ἀλλάζοντες κιγιαφέτια, παρεισάγονται πέραν τῶν συνόρων ἀπὸ μονοπάτια, ὥστε καὶ ἐνταῦθα παρατηρούμεθα ἐχθροπαθῶς ἀπὸ τοιούτων σπιόνων Ἀλβανῶν, καὶ εἰς τὰς ἀπὸ ὀρεινῶν μερῶν διαβάσεις περιμενόμεθα οἱ δείλαιοι εἰς τὸ νὰ κακοποιηθῶμεν. Ὅσα δὲ ἐφικτὰ ἤδη νὰ πράξωμεν συντελοῦντες καὶ ἄπωθεν ἐξ ἀλλοδαπῆς, διενεργοῦμεν μετ' εὐπειθείας καὶ πίστεως. Τοῦτο μὲν εἰδοποιήσαντες ἀμέσως τοὺς ἐν διαφόροις κωμοπόλεσι καταφυγόντας ὅσα ἄχρι τοῦδε διαβεβαιώθημεν χαροποιητικὰ καὶ παραμυθητικά, παρακινοῦντες μικρούς τε καὶ μεγάλους ἐν διαφόροις τάξεσιν ἄχρι δασμοφόρων, συμποσουμένους ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας φαμιλίας, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἑστίας των, ὑπὸ μηδενὸς τοῦ λοιποῦ φοβούμενοι, καὶ νὰ ἐπιμεληθῶσι τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσωσιν ἐν λιμῷ καταθλιβόμενοι ἀθεραπεύτως.

Ἐπίσης τοὺς ἀναμεταξὺ ἡμῶν ἄρχοντας, τοὺς προχειροτέρους καὶ εὐκινητοτέρους καθυπηγορεύσαμεν διὰ νὰ προφθάσωσιν ὅσον οὔπω νὰ διορισθῶσιν εἰς τοπικὰ ὑπουργήματα πρὸς σύστασιν καὶ ἡσυχίαν τῶν ἐγκατοίκων εἰς τὰ χωρία των, καὶ νὰ εὐκολύνωσι τὰ χρειώδη τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, τοὺς ἐν τούτοις μεεμούρηδες εὐχαριστοῦντες, οἵτινες καὶ ἄρχισαν νὰ ἑτοιμάζωνται, καὶ ἅμα ὁποὺ ἡ ἔξοδος καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν κακοποιῶν, θέλουν ἐξέλθει προθύμως. Ἡμεῖς δὲ οἱ λοιποί, ἀναλαμβάνοντες ἀπὸ τὰς κακουχίας μας καὶ ἀσθενείας σκληρὰς ὁποὺ περιεπέσαμεν φαμιλιδόν, ἐν χειμῶνι βαρυτάτῳ, καταναγκασθέντες νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν πατρίδα καὶ τὰ ὀσπίτιά μας, εὐκολυνόμενοι ἐκ δανείων νὰ ἐκπληρώ-

σωμεν τὰ ἐδῶ χρέη μας καὶ νὰ προμηθεύσωμεν τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἐπιστροφῆς μας ἔξοδα, φροντίζοντες καὶ τὴν εἰς τὰ ὁσπίτιά μας πρὸ καιροῦ οἰκονομίαν τῶν ἀναγκαίων, μὲ τὸ νὰ μᾶς διέφθειραν τὰ πάντα οἱ ἀποστάται, νὰ βεβαιωθῶμεν καὶ τὴν τελείαν κατατρόπωσιν τῶν ληστῶν καὶ ἐξολόθρευσιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀρεινῶν διαβάσεων, διὰ νὰ μὴ γίνωμεν παρανάλωμα τοιούτων ἐκδικητικῶν καὶ πάθωμεν τὰ χείριστα τραγικὰ ἐν τῇ ἀθῳότητί μας. Ἐν ὀλίγῳ δὲ διαστήματι, πληροφορούμενοι ὡς ἐλπίζομεν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς προτέρας ἡσυχίας καὶ πειθαρχίας ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ θύραις καὶ ἡ εὐμενεστάτη αὐτοῦ ὑψηλότης νὰ ἐπισκιάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸ πολυτρόπως δεινοπαθεῖσαν πιστόν του ὑπήκοον, διὰ νὰ ὑποθαρρύνεται ἕκαστος μετὰ πεποιθήσεως ὅτι θέλει ὑπερασπίζεται καὶ παραμυθεῖται ὑπὸ εὐθυδίκου ἡγεμόνος καὶ πατρὸς εὐσεβεστάτου, θέλομεν βάλει εἰς πρᾶξιν τὴν ὑπερβάλλουσάν μας ἐπιπόθησιν εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψωμεν ἐν ταῖς ἑστίαις ἡμῶν, ἐφησυχάζοντες τοῦ λοιποῦ ἐν εὐζωΐᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ.

Ταύτας δὲ τὰς ἀληθεῖς δικαιολογίας καὶ ἐσχάτως διὰ δευτέρου ἡμῶν ἐντεῦθεν ἀρζιμαχζαρίου ἐδηλοποιήσαμεν ὑποκλινῶς τῷ βασιλείῳ κράτει του, καὶ πρὸς τὸν εὐμενέστατον ἡμῶν αὐθέντην διευθύναμεν διὰ ξεχωριστοῦ ἡμῶν πρὸς τὴν ὑψηλότητά του παρακλητικοῦ, ὧν τὰ ἴσα περικλείομεν τῇ εὐγενίᾳ της πρὸς πληροφορίαν, καθ' ἃ καὶ περιμένομεν τὰ ἐλέη καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς κραταιοτάτης βασιλείας, καὶ τὰς πατρικὰς καὶ ἡγεμονικὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ θεοστηρίκτου ὕψους του, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ ἡ εὐγενία της θέλει μᾶς δικαιώσει ἑπομένως καὶ πρὸς τοὺς πολυχρονίους ὑπερτάτους πασὰ-ἐφέντηδές μας καὶ λοιποὺς ἐνδοξοτάτους μεεμούρηδες θέλει παραστήσει, σὺν τῇ ἐδαφιαίᾳ μας δουλικῇ προσκυνήσει, τὰ ἀθῷα μας φρονήματα καὶ τὰ εὐπειθῆ μετὰ πίστεως χερεκέτια, ὁποὺ διενεργοῦμεν ὁσημέραι, τὰ μὲν διακωλύοντες, τὰ δὲ παραινοῦντες χωρὶς νὰ ριψοκινδυνεύσωμεν. Δὲν λείπομεν δὲ κατὰ χρέος τῆς εὐπειθείας καὶ ἀθῴου ἡμῶν πίστεως νὰ ἐμπερικλείσωμεν τῇ εὐγενίᾳ της καὶ τὰ ἐγκύκλια κοινὰ γράμματα πρὸς τὰ 17 καδηλήκια, διὰ νὰ ἀναγινώσκωνται συνεχῶς ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις εἰς ἐπήκοον τῶν ἐγκατοίκων, νὰ παρηγορηθῶσι, καὶ ἐπιστρέψαντες, νὰ ἀποκατασταθῶσιν ἐν τῇ προτέρᾳ πειθαρχίᾳ των καὶ ἐργασίᾳ τῆς γῆς καὶ ἀφόβῳ τοῦ λοιποῦ ἀνέσει εἰς τὰς ἑστίας των, ἅπερ γράμματα συνυπογράφουσα καὶ ἡ εὐγενία της ἂς τὰ ξεκινήσῃ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἰσπραβνίκους, προσταττομένους διὰ νὰ κοινολογήσωσιν εἰς ὅλα τὰ χωρία καὶ εἰς ὅλα τὰ πλάγια τῶν βουνῶν διὰ νὰ ἐφησυχάσωσιν οἱ περιπλανώμενοι καὶ πεφοβισμένοι δυστυχεῖς λακοϊτόροι.

Ἐφέντημ' ἄρχον ποστέλνικε! Ἡ εὐγενία σας εἶσθε αὐτήκοος καὶ αὐτόπτης ὅλων τῶν κακουργιῶν τῶν ἀντάρτων, καὶ ἤδη πληροφορεῖσθε τὰς φρικτάς των αἰσχρὰς πράξεις πρὸς ἐκδίκησιν ἡμῶν τῶν ἀθῴων ἀποτεινομένας. Χάρις δὲ τῷ πανυψίστῳ Θεῷ ὁποὺ διεσώσαμεν τὰ ἄτομά μας ἀπὸ τῆς μελετουμένης τότε κακοβουλίας τῶν κλεπτῶν καὶ ἀνεχωρήσαμεν, φοβούμενοι τὴν κατὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἀρχόντων ἀνταρσίας, ὁποὺ ἐνέπνευσεν ὁ Θεόδωρος, καὶ τὴν ἐκδικητικὴν λεηλασίαν, ὁποὺ ἐξετέλεσεν ἀπαραδειγματίστως, συμβοηθούμενος καὶ συνεννοούμενος μετὰ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ὑψηλάντου εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῆς ἀπογυμνώσεως καὶ αἰσχρουργίας. Διὰ τοῦτο ἐπάναγκες νὰ καθυποβληθῶσιν οἱ τζαράνοι εἰς τὸ

πειθαρχεῖν τοῖς δικαίοις αἰτήμασι, διὰ νὰ μὴν ὑποπτευώμεθα τὴν ζωήν μας. Καὶ οἱ κλέπται ἀποστάται ἂς ἐξολοθρευθῶσι διόλου, διὰ νὰ εἴμεθα ἐμίνηδες εἰς τὴν ἐπιστροφήν μας καὶ εἰς τὴν αὐτόθι διατριβήν μας.

Γνωρίζουσα πάντα ἡ φίλη ἡμῶν αὐτῆς εὐγενία, καὶ ἐν φρονήσει καὶ εὐσεβεῖ διαθέσει ἐξοικονομοῦσα, ἂς περιθάλψῃ παρακαλοῦμεν τὰ ὀσπίτιά μας καὶ τοὺς ἀνθρώπους μας, ἄχρι τῆς αἰσίας ἡμῶν ἐπανόδου, καὶ θέλομεν εἶσθαι ἀδιαλείπτως εὐγνώμονες πρὸς τὴν εὐγενίαν της, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πλεῖστα καὶ πανεφρόσυνα.

[Braşov,] 12 iunie 1821

Răspunsul boierilor aflaţi la Braşov către postelnicul Negri, caimacam.

Salutăm frăţeşte pe domnia voastră.

Am primit cu multă plăcere frăţească dvs. carte [1] scrisă la 31 ale lunii trecute, precum şi cele alăturate, adică prea luminata scrisoare a înălţimii sale sprijinită de dumnezeu către dvs. şi traducerea poruncii împărăteşti, pe care amîndouă le-am citit cu închinăciune supusă pînă la pămînt şi cu credincioasă plecăciune.

Ne-am înveselit foarte mult pentru sosirea cu bine la Bucureşti a domniei voastre şi pentru intrarea triumfătoare a trupelor împărăteşti, pentru care bucurîndu-ne ridicăm mîini rugătoare către domnul şi înălţăm cîntări de mulţumire pentru o viaţă lungă a înălţimii sale imperiale. Sîntem plini de nădejede că în curînd armele victorioase vor nimici pe răufăcătorii răsculaţi, care au adus nenorocita noastră patrie la o deplină despuiere şi pustiire. Pe noi ne-au urmărit în mod răzbunător, punînd la cale împotriva persoanelor şi averilor noastre mii de fapte neruşinate, pe care zi de zi amintindu-ni-le cu lacrimi, se sfîşie nevinovatul nostru suflet, care într-adevăr a suferit astfel de groaznice şi crude întîmplări şi nenorociri, care sînt departe de orice închipuire.

Noi, cu toate aceste nenorociri fără seamăn, îndată ce am primit vestea bună a sosirii domniei voastre şi a înaintării mîntuitoare a oştilor împărăteşti, citind şi scrisorile trimise nouă prin domnia voastră, toţi am fi fost foarte bucuroşi să ne supunem poruncilor împărăteşti şi domneşti, dacă unora dintre noi le-ar fi îngăduit aceasta starea sănătăţii lor, iar altora starea lor materială. Dar, acum cei mai mulţi dintre noi pătimim, suferind şi de una şi de alta, noi ne procurăm cele necesare pentru trai din împrumuturi, nefiind de loc ajutaţi din veniturile noastre din Ţara Romînească, care s-au pierdut cu totul şi s-au pustiit de către apostaţi, încît nici la întoarcerea lor nu nădăjduim să găsim ceva pentru ajutorarea noastră din tot ce am lăsat la casele şi la moşiile noastre. Dar piedica cea mai mare pentru întoarcerea noastră grabnică şi fără amînare la căminurile noastre, care este cu nerăbdare, dorită, este faptul că tîlharii lui Tudor şi Ipsilanti

---

[1] Publicată de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 161—162; V. A. Urechia, Ist. Rom., XIII, p. 137—138; N. Iorga, *Izv. cont*..., p. 93—94.

s-au strecurat pînă la granițele Transilvaniei, împresurînd toate drumurile și potecile și cuibărindu-se în părțile muntoase spre uimirea tuturor. Ne temem deci să nu pățim acum mai rău ca înainte și să cădem în mîinile acestor răufăcători, care, colindînd munții, jefuiesc pe nenorociții ciobani. Unii se ascund, alții, schimbînd chiiafeturi, trec granița prin poteci, încît și aici sîntem supravegheați în mod dușmănos de astfel de spioni albanezi, și sîntem, nenorociții de noi, așteptați la trecătorile munților pentru a fi supuși la cazne. Tot ce putem face, ajutînd de departe, de peste hotare, o facem cu supunere și credință. Pe de o parte am înștiințat îndată celor fugiți în diferite orașe tot ce am aflat îmbucurător și mîngîietor, îndemnînd pe cei mari și mici, care erau birnici de diferite categorii, urcîndu-se la peste zece mii de familii, să se întoarcă la casele lor, neavînd de ce să se teamă în viitor și să se îngrijească de munca ogoarelor și de comerț, ca să nu cădem în foamete, copleșiți fără leac.

De asemenea am propus acelor boieri dintre noi, care sînt mai la îndemînă și mai sprinteni, să ajungă cît mai curînd să fie numiți în slujbe locale, pentru purtarea de grijă și liniștirea locuitorilor în satele lor și să înlesnească cele de trebuință pentru oștirile împărătești, mulțumind pe meemurii care sînt în aceste oștiri. Ei au și început să se pregătească și îndată ce se vor curăți trecătorile de răufăcători, vor pleca bucuros. Iar noi ceilalți, vom veni după ce ne vom întrema în urma suferințelor și bolilor crude de care suferim cu întreaga familie, fiind siliți în timpul iernii foarte grele să părăsim patria și casele noastre, și după ce vom fi înlesniți prin împrumuturi să ne achităm datoriile noastre de aici și să găsim mijloacele trebuincioase pentru întoarcerea noastră, avînd grijă să economisim și cele necesare pentru casele noastre, căci apostații ne-au distrus totul, și să ne asigurăm și de deplina înfrîngere a tîlharilor și nimicirea lor din trecătorile din munți, ca să nu cădem jertfă acestor răzbunători și să se întîmple cu noi, deși nevinovați, tragedii mult mai rele. În scurt timp, înștiințîndu-ne precum sperăm și de restabilirea liniștei de mai nainte și de orînduială în patria noastră, precum și de faptul că și prea buna sa înălțime este pe punctul de a ocroti de aproape pe credincioșii săi supuși, care au pătimit în multe feluri, pentru ca fiecare să se încurajeze cu încredințarea că va fi apărat și mîngîiat de un domnitor drept și părinte prea evlavios, vom împlini dorința noastră arzătoare de a ne întoarce la căminurile noastre, ducînd în viitor o viață liniștită cu trai bun și în siguranță.

Aceste adevărate mărturisiri le-am făcut cunoscute cu plecăciune înălțimii sale imperiale și acum în urmă, printr-un al doilea arzmahzar al nostru, pe care l-am adresat de aici prea bunului nostru domn, cu o scrisoare rugătoare osebită către înlățimea sa, ale căror copii le trimitem alăturat, domniei voastre spre știință. Deci așteptăm mila și pomana prea puternicei împărății și povețele domnești și părintești ale înălțimii sale păzită de dumnezeu. Nu ne îndoim că și dvs. ne veți apăra prin urmare în fața prea înaltelor pașale, efendii noștri,

cărora le dorim viață îndelungată, şi veți înfățişa şi celorlalţi prea luminați meemuri, împreună cu închinăciunea noastră supusă pînă la pămînt, gîndurile noastre nevinovate şi mişcările noastre supuse şi credincioase, pe care le îndeplinim zi de zi, pe de o parte împiedecînd, iar pe de altă parte îndemnînd, fără să ne primejduim.

Nu lipsim, după datoria noastră de supunere şi nevinovata noastră credință, să trimitem alăturat domniei voastre şi scrisorile[1] noastre obşteşti circulare către cele 17 județe, pentru ca să fie citite necontenit în toate satele în auzul locuitorilor ca să fie mîngîiați şi să se întoarcă la ascultarea lor de mai înainte şi la munca pămîntului, şi să stea în viitor în tihnă fără frică la casele lor. Aceste scrisori, iscălindu-le şi domnia voastră, trimiteți-le boierilor ispravnici, poruncindu-le să le facă cunoscute în toate satele şi în toate plaiurile munților, ca să se liniştească sărmanii locuitori rătăciți şi înspăimîntați.

Efendi boierule postelnic! Dvs. ați auzit şi ați văzut la fața locului toate fărădelegile răsculaților şi acum aflați faptele groaznice şi ruşinoase îndreptate împotriva noastră a nevinovaților, spre răzbunare. Mulțumită lui dumnezeu cel de sus, ne-am mîntuit de gîndurile rele cugetate atunci de tîlhari, şi am plecat, temîndu-ne de răzvrătirea insuflată de Tudor împotriva stăpînirii şi a boierilor şi de jaful răzbunător fără precedent pe care l-a făcut, fiind ajutat şi înțeles cu albanezii lui Ipsilanti la tot felul de jafuri şi ticăloşii. Pentru aceasta este foarte de trebuință ca țăranii să se supună cererilor drepte, pentru ca să nu avem bănuieli pentru viața noastră, iar tîlharii apostați să fie cumplit nimiciți, ca să fim siguri la întoarcerea noastră, precum şi de petrecerea noastră acolo.

Domnia voastră, scumpă nouă, cunoscînd toate acestea şi lucrînd cu chibzuință şi milostivire, rugăm să îngrijească de casele şi de oamenii noştri, pînă la întoarcerea noastră cu bine, iar pentru aceasta vom fi totdeauna recunoscători domniei voastre, ai cărei ani să fie de la dumnezeu mulți şi prea veseli.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 55; ms. rom. 323, f. 218. Text grec.

ANEXĂ
la documentul nr. 141

Publicații pe la județe de la ocîrmuirea Valahiei.

Tutulor lăcuitorilor de obşte a județului ...[2] parte bisericească şi mirenească de verice treaptă, vă facem în ştire că au sosit prea înaltul ferman al prea puternicii împărății, coprinzător că cu ajutorul a toate țiitorului dumnezeu, prin nebiruitele puteri ale împărăției sale, au luat săvîrşire izbăvirea acestui

[1] Anexa la acest document.
[2] Loc alb.

împărătesc memlechet Moldovlahii de către apostaţi, ce năpădiseră cu tîlhăreşti porniri asupra nevinovatului norod dintr-aceste ţări, şi s-au frînt cornul mîndriei ce arîdicase în cugetele lor şi chiar asupra hrănitoarei stăpîniri, prăpădindu-se, cei mai mulţi prin cumplită moarte, alţii făcîndu-se nevăzuţi dintr-aceste două memlecheturi. Cu un cuvînt, cu totul s-au curăţit holdele împărăţiei sale de neghina făcătorilor de rele, zdrobindu-se cu braţul cel puternic şi că buna voinţă împărăţiei sale este ca toţi supuşii lăcuitori ai ţării, de la mare pînă la mic, să se aşeze pe la casele lor. Boierii şi moşnenii să-şi ia sarcina trebilor şi dregătoriilor ţării ce li se cade a căuta maslahatul împărătesc, făcîndu-şi moşiile şi acareturile zapt şi avîndu-şi întregi şi neclintite toate privileghiurile sale, fără de nici o scădere. Neguţătorii să-şi săvîrşască alişverişul lor; ţăranii să se îndeletnicească întru lucrarea pămîntului în pace făr' de temere, lipsindu-le cu totul orice bănuială, ci cu încredinţare şi cu desăvîrşită nădejde să le fie petrecerea. Şi că, pînă va sosi în pămîntul ţării Valahiei prea înţeleptul nostru domn, toate maslahaturile şi pricinile ţării au să se caute, adică husmeturile, dăjdiile şi judecăţile, de către dumnealui orînduitul caimacam vel postelnic Costandin Negri. Pentru care ni se porunceşte de către înălţatul Silistra valesì ce să se publicarisească în tot cuprinsul ţării, întru auzul tutulor, această bunăvoinţă a prea Înaltei Porţi [1].

Deci, încredinţaţi fiind purtării de grije ce dintru-nceput au avut hrănitoarea împărăţie către noi supusa raia, ca o maică către fiii săi, apărîndu-le apururi şi ferind holda împărăţiei sale de toată neghina răutăţilor şi vătămătorilor, precum şi acum în faptă am dobîndit, ce îndoială ne mai rămîne de iubirea de oameni a împărăţiei sale!

De aceea, cu denadinsul scriem tutulor de obşte, cu luare aminte ascultînd această coprindere a prea înaltului ferman, cu toată credinţa şi din adîncul inimii să daţi slavă a tot ţiitorului şi fierbinti rugăciuni pentru veşnica întărire a împărătescului schiptru al hrănitorului nostru devlet, spre a supune supt nebiruitele împărăţiei sale picioare pe tot vrăjmaşul şi pizmaşul, apoi făr'de cea mai mică îndoială şi plin de toată bucuria, fieşcare să vă adunaţi pe la lăcaşuri-vă, făcîndu-vă zapt moşiile, casele şi acareturile.

Dv. boierilor, îmbrăţişînd trebile ţării cu toată credinţa şi osîrdia, ca unii ce sînteţi datori după privileghiurile ce aveţi neclintite şi întărite de către Înalta Poartă, în toată vremea şi acum; neguţătorilor şi meşterilor, apucîndu-vă, de neguţătoria şi meşteşugul vostru întru dreptate, şi voi, lăcuitorilor ţărani, îndeletnicindu-vă întru lucrarea pămîntului şi dîndu-vă datoriile voastre după vechiul obicei şi după aşezămîntul ce s-au urmat în ţară, făr' de nici o împotrivire, dînd supunere şi ascultare poruncilor şi povăţuirilor ocîrmuirii.

---

[1] În ziua de 12 iunie caimacamul Const. Negri a trimis o « publicaţie » prin care îndemna pe locuitori să-şi îndeplinească îndatoririle de raele (Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 319).

Şi aşa să petreceţi întru unire şi întru dragoste, fiindcă s-au rîdicat deasupra acestui pămînt norul fricii şi al răutăţilor şi au răsărit lumina păcii şi cea desăvîrşită apărare.

Pentru care scriem dvs. boierilor ispravnici ai judeţului: îndată după priimirea aceştii publicaţii, să scoateţi copii pe toate plăşile şi oraşele acelui judeţ, întocmai, cu care să orînduiţi logofeţi de-ai isprăvnicatului sau alţi boierinaşi, postelnicei şi neamuri cu ştiinţă de carte, să le citească împreună cu zapcii plăşilor întru auzul tuturor lăcuitorilor satelor, îndeletnicindu-vă cu deosebire prin îndemnări şi orice alte mijloace a-i aduna pre toţi prin lăcaşurile lor şi înduplecîndu-i cu tot denadinsul ca să se apuce de arături şi de hrana pămîntului, cu tragere de inimă şi făr' de nici o temere. Căci aşa este buna voinţă a stăpînirii. Şi spre încredinţare că s-au pus în lucrare şi s-au citit cu înţelegere la toţi, să se iscălească în dosul copiilor, preotul şi pîrcălabul fieşcăruia sat, trimiţîndu-le iscălite, să stea la vistierie, drept sinet.

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 326—327. Copie cont.

142

Horodniceni, 12 iunie 1821

Vasile Capşa comunică lui Dracachi Roset, refugiat la Cernăuţi, că ţăranii de pe moşiile sale au refuzat să lucreze, mai ales după ce a venit Gh. Cantacuzino cu eteriştii săi.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitali.

Am priimit doî cinstiti scrisori ale dumnitali. Am înţăles celi poroncite Pentru curgirile pricinilor, înştiinţăz pe dumneata pre larg că chip de a mai faci înlesnire cu ţăranii în celi ci sînt îndatoraţi, n-au rămas, decît numai cît ar voi îi de la sîni. Ţăranii ruşi, după cîti cuvinti şi făgăduinţă din parte dumitali ce li-am pus înainte, cu anevoi au întrat în prăşîla popuşoilor după a lor tocmală ce au urmat şi în anii trecuţi. Iar singuri, numai cîti 30 prăjini au prăşit de om; şi orice cuvinte le-am vorobit, nimică n-au înţăles. Am zîs că le voi plăti pentru praşîla ce-or prăşi şi nicidecum n-au voit. Am triimes să aducă lingurari. Nici cu ei chip nu s-au putut a-i scoati din codri. După venirea pr[inţului] Cantacuzino den gios, atîta obrăznicie s-au dat ţăranilor, încît să socoteasc a rămîne sînguri veşnici stăpîni pe moşii [1]. Care viind ei cătră Stoica la Miclăuşăni, au lăsat

[1] În timpul răscoalei, mulţi au intrat în moşiile boiereşti.

Tot în Moldova, la moşia Hrişcani a vistierului Iordache Balş, răzeşul Ioruş Ionaşcu « după ce în anul 1821 am văzut mai întîi revoluţia apostaţilor şi venire oştilor othomaniceşti în ţară şi că toţi boierii s-au dipărtat piste hotarul Austriei, făcîndu-şi închipuire că n-ar mai veni boieri di piste hotar înapoi în patrie, sîngur de la sîne s-au împuternicit şi, făcîndu-să hotarnic, au tras brazdă pi de-asupra satului Mîndreşti, răpind şi o bucată de loc din trupul moşii Vlădeni ». (Acad. R.P.R., DCXXVI/63, 64 şi 130).

ungurii, acei ştiuţi întărîtători de pricini, prăşitul şi s-au dus acolo şi s-au jăluit că-i sîlesc a lucra şi pentru scutelnici. Aşa, îndată s-au rădicat cu 30 volintiri şi au venit la Şchei, de unde au înştiinţat la Eşi, dînd şi ţăranilor poroncă mai mult decît 12 zîli să nu lucreze, şi că aceia înştiinţare au mers moşi Dumitru Bulai care îndestuli împiedecări au pricinuit tuturor treburilor cu zavestia ce au adus în sat.

Priloagili de la movilă care în doi ani au fost călcati cu vitile, în anul acesta le-am oprit a rămîne apărati pentru fînaţ. Văzînd pornire ierbii bună, ţăranii unguri au dat poroncă văcarilor să li calce în putere, căci oricini îi va opri a nu li călca, ei cu zurba or sări toţi şi le-or înfrîna. Aşa, anume să calcă de către vitile lor!

Săpiteli şi lăzile, ducîndu-le la Săcul, s-au aşăzat într-o başcă foarte bună şi cu air curat. Şi cercîndu-le în trei rînduri, căci era a să zidi uşa acei başte, şi aflîndu-o nezidită, am întrat înăuntru şi pentru cercare am deschis la lăzili meli şi am văzut că stau toati blani şi altili foarte bine. Iar acum, viniri iunie 10, mergînd, le-am aflat mutati la alt loc unde nici mii n-au vrut a-mi arăta, zicînd că sînt aşăzati la un loc prea de taină. Iar săpitul cucoani-mi Ilin[ii] şi unul a dumnealui, aceste doî săpite neîncăpute pe uşa acei başte, au rămas asupra părintelui Venedict egumen, ca să li mîntuiască undi să va socoti.

Pe sîmbătă sau duminică să vorbe că turcii din Roman şi din Piatră să margă la mînăstire Niamţului ia Săcului. Toati mînăstirile de la Piatră şi Roman, afară de episcopie, s-au prădat, precum şi în gios asămine toati. Eu, văzînd că pi la casăli boireşti fac multi răutăţi şi ţaranilor lor dă poroncă a-i prinde vechilii stăpînilor moşiilor să-i ducă la turci, ma-m tras aice la Horodniceni. Şi dacă a mai ţine vremile aşa răzvrătite, na-u ce căuta vechilii pe la mosii,

---

Gheorghe Cornea din Botoşani « în vremea revoluţii trecute, găsind prilej au vîndut» o dată cu o bucată de loc a sa, şi locul lui Costca Fotea, supus britanic (Arh. St. Buc., grefe. trib. Botoşani, A. N. DCCCXX/12).

Ioan Florescu, avînd pricină pentru o baltă cu răzeşii de la Hărcete (Fălciu) « în vremile învăluirilor ostăneşti a revoluţii grecilor şi a năpădirii oştilor turceşti în ţară, pi o aşa vreme şi-au luat sama volnecă stăpînire pi ace baltă...» (Muzeul de istorie a partidului, fondul Saint-George, fără cotă).

Cazuri similare şi în Ţara Romînească, la moşiile: Plăviceni-Olt (Acad. R.P.R., doc. DXCIV/171), Racoţi-Gorj (Arh. St. Craiova, doc. VI/10), Verneşti-Buzău (Arh. St. Buc., Episc. Buzău, doc. XXVI/110) la o vie în jud. Mehedinţi (Arh. St. Buc., Condica isprăvnic. Mehedinţi, 1314, f. 80 v — 81).

Moşnenii Baldovineşti care în 1820 au avut judecată cu banul Grig. Brîncoveanu pentru hotarul de moşie şi s-au considerat neîndreptăţiţi la judecată, în 1821 « s-au pus... de sineşi cu silnicie de au ridicat pietre dintr-acele puse de hotarnici pe care le-au dus înăuntru moşiei dumnealui banului, diastină ca de 300 stînjeni, stricînd şi movilele». La ridicatul pietrelor a luat parte şi Stancul sin Dinu, clăcaşi, iar « sfatul ridicării pietrei s-a făcut în casa lui Marin George, moşnean şi de la dînsul au plecat de au ridicat piatra». Pentru aceste fapte divanul Craiovei hotărăşte în noiembrie 1821 ca pîrîţilor « să li se facă certare cu cîte 100 beţe pe talpe la scara divanului... » (Arh. St. Buc., Copii de acte particulare, Ţara Rom., vol. XII/1821—1826, f. 36—37).

că de o parte caută volintirii chip a-i prăda de vite și altili, pi de altă parte turcii care, înpreună cu ceea ce răpesc, rădică și viața. Pentru viti, îndestulă grijă am avut și am, să nu li răpescă, precum de la multi locuri s-au răpit. Pînă gioi ce am pornit, n-au cercat a cerceta viti. Pîinili sînt de mijloc, că au urmat săcită neploînd nicicum 30 și mai bini de zile, de vînturi mari și arșiță. Venitul podului, foarte prost. Din datorii, o părà n-am mai putut scoati. Asămine și pentru puțin loc de arat ce am vîndut, cucoanii cei bătrăni i-am [dat] optzăci lei pentru sărindare și pentru dumisali cheltuială. Acum de cîtiva zili urmează necontenite ploi. Au început a veni apili mari în locul mieu. La Șchei au rămas Goșman, fiind și el cu îndoitele griji pentru vărvăria țăranilor, că, dacă nu ar urma din țărani toati răzvrătirili, ar pute sta oricine pe loc, înprostindu-să. Arănzile stau pustii.

Pentru celi ce îi ave a-mi poronci dacă îi socoti a triimeti pe vechilul Gram[a] aice la hraniță: că aș fi venit eu acolo, dar cordunul este închis. Aș fi venit pîn' la Mamorniță prin Moldova. Mă tem pentru volintiri.

Prea plecată slugă
Vaseli Capși

1821, iunie 12, Horodniceni.

[Pe verso:] Întru cinstită mîna dumisale coconului Dracachi Ros[e]t biv vel vornic, cu multă plecăciune, Cernăuți.

Acad. R.P.R., doc. XXVII/4. Orig. rom.

143

14 iunie 1821

Caimacamul C. Negri obiectează că motivele, pentru care mitropolitul și boierii refugiați la Brașov nu revin în țară, sînt neîntemeiate.

14 'Ιουνίου 1821

Τοῦ ποστελνίκου Κωστάκη Νέγρη, καϊμακάμη, πιδάκι πρὸς τοὺς ἐν Βρασσοβῷ μητροπολίτην καὶ ἄρχοντας.

Τὴν σεβαστήν μοι αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνῶν, ἀσπάζομαι τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν, τὴν δὲ εὐγενίαν σας ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Καθ' ὃν καιρὸν ὄχι πλέον ἔγγραφα, ἀλλ' αὐτὴν αἰσθητῶς τὴν παρουσίαν τῆς τε σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων περιέμενον, αἴφνης ἔλαβον τὸ ἀπὸ στῆς τοῦ 'Ιουνίου εὐχετικὸν αὐτῆς, δι' οὗ προβάλλουσα ἐν μέρει μὲν χρηματικὰς αὐτῆς ἀνάγκας, ἐν μέρει δὲ τὰς περιόδους καὶ ἀπουσίας τῶν ἀρχόντων, ἀναβάλλει τὴν ἐπὶ τὰ ὧδε αὐτῆς ἐπιστροφήν. 'Εκ τῆς τοιαύτης παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα αὐτῆς ἀποκρίσεως, καθ' ὅσον ἐλυπήθην ὁ δοῦλος της, κατὰ τοσοῦτον ὅ τε ἐνδοξότατος κεχαγιάμπεγης καὶ οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ μεεμούρηδες ἐξενίσθησαν. Ἡ πρόθεσις τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσωσι, κατατροποῦντες τοὺς ἀναφυέντας ἀντάρτας, τὴν

συρραφὴν ὅμως καὶ σύστασιν τῆς παραλελυμένης τζάρας, ἡ μὲν Ὑψηλὴ Πόρτα ἀπαιτεῖ, ὁ δὲ ὑψηλότατος Σιλίστρα βαλεσή καὶ ὁ ἐνδοξότατος κεχαγιαμπέγης, ἐφέντης μας, περιμένει, καὶ ὁ εὐμενέστατος ἡμῶν αὐθέντης ἐλπίζει παρά τε τῆς αὐτῆς πανιερότητος καὶ τῆς εὐγενίας σας. Ἐν τοιαύτῃ ἀκμῇ τῶν πραγμάτων ἄρ' ἔχουσι λόγον οἱ προβαλλόμενοι λόγοι; Ἐπειδὴ ἐβράδυνεν ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀποκρίσεως, διὰ νὰ ἐπιταχύνετε τὴν εἰς φίλην πατρίδα ἐπιστροφήν, χθὲς μοὶ ἔστειλεν ὁ ἐνδοξότατος κεχαγιάμπεης τὸ ἐμπερικλειόμενον ἔγγραφον, ἐξ οὗ θέλετε πληροφορηθῇ, ὅτι ὅσον δικαιοῖ τὴν ἐν τῇ προεπεχούσῃ ἀναρχίᾳ ἀποδημίαν τῆς τε σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος καὶ τῆς εὐγενίας σας, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἀναγκαῖον στοχάζεται, καὶ σύντομον ἀπαιτεῖ τὴν ἐπανάκαμψίν σας.

Πρὸ ἡμερῶν ἐντεῦθεν ἐλπίζοντες τὴν ἔξοδόν σας, ὄχι μόνον αἱ ἀναγκαῖαι παραγγελίαι ἐδόθησαν οἷς δεῖ περὶ τῆς προδιαθέσεως τῶν καθ' ὁδὸν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ νεφέρια τοῦ καμινάρη Σάββα ἐστάλησαν εἰς τὰ σύνορα διὰ νὰ συντροφεύσωσι τὴν εὐγενίαν σας μετὰ τοῦ σεβαστοῦ ἡμῖν δεσπότου ἐν ἀσφαλείᾳ ἄχρι Βουκουρεστίου. Οἱ σταλησόμενοι, ὡς σημειοῖ ἡ πανιερότης της, μικροὶ μεεμούρηδες, ἀναγκαῖοι μὲν ναί, προαπαιτῶσιν ὅμως τὴν παρουσίαν τῶν ντιρετόρων αὐτῶν. Τίνες δὲ οὗτοι; Πρὸς Θεοῦ λοιπόν, σεβαστέ μοι δέσποτα καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, πρὸς τῆς πατρίδος ἡμῶν, πτερόεντες ἐπιταχύνατε τὴν ἐπιστροφήν. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀποδώκητε τὰ χαριστήρια πρός τε τὸν ὑψηλότατον Σιλίστρα βαλεσή, ἐφέντην μας, καὶ Ὑψηλὴν Πόρταν, ὄχι ὅμως ἀπὸ ἀλλοδαπῆς συγχαίροντες, ὡς οἱ ξένοι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πατρίδος. Ἡ περαιτέρω ἀναβολὴ τῆς ἐπιστροφῆς βεβαίως θέλει δώσει ὑπόνοιαν τοῖς κρατοῦσι, καλῶς ἤδη θείᾳ εὐδοκίᾳ προκατειλημμένοις περὶ τοῦ ἱερατικοῦ καὶ ἀρχοντικοῦ κλήρου. Εὐχόμενος λοιπὸν τὴν ἄμεσον προσωπικὴν ἔντευξιν, ὑποδιατελῶ τῆς σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος καὶ τῆς εὐγενίας σας

πρόθυμος ἀδελφὸς καὶ δοῦλος
Κ. Νέγρης

14 iunie 1821

Pitacul postelnicului Costachi Negri, caimacam, către mitropolitul şi boierii aflaţi la Braşov.

Închinîndu-mă cu evlavie cinstitei mie preasfinţiei voastre, sărut sfînta dreaptă a prea sfinţiei voastre, iar pe domniile voastre vă salut frăţeşte.

Pe cînd aşteptam, nu scrisori, ci chiar însăşi prezenţa cinstitei mie prea sfinţiei voastre şi a veliţilor boieri, deodată am primit scrisoarea prea sfinţiei voastre de binecuvîntare din 6 iunie, prin care, motivînd în parte cu nevoile băneşti, iar în parte cu colindările şi lipsirea boierilor, faceţi ştiut că amînaţi întoarcerea dvs. aici. Din acest răspuns, potrivnic oricărei nădejdi, cu cît m-am mîhnit eu robul dvs., cu atît s-au mirat atît prea strălucitul chehaia-bei cît şi meemurii din Bucureşti.

Gîndul oştirilor împărăteşti se mărgineşte în a face să piară răzvrătitorii apăruţi pe neaşteptate, învingîndu-i. Dar strîngerea şi organizarea ţării dezor-

ganizate, Înalta Poartă o cere, iar prea înălțatul valius al Silitrei și prea strălucitul chehaia bei, efendiul nostru, o așteaptă și prea bunul nostru domn o nădăjduiește de la prea sfinția voastră și de la domniile voastre.

Așa stînd lucrurile, oare au vre-un temei obiecțiunile aduse? Fiindcă a întîrziat trimiterea răspunsului, pentru ca să grăbiți întoarcerea în iubita noastră patrie mi-a trimis ieri strălucitul chehaia bei scrisoarea alăturată, din care veți afla că, cu cît domnia sa justifică plecarea cinstitei mie prea sfinției voastre și a domniilor voastre în timpul anarhiei de dinainte, cu atît socotește trebuincioasă și cere întoarcerea dvs. în curînd.

Acum cîteva zile, nădăjduind că veți ieși de acolo, nu numai că s-au dat poruncile necesare acolo unde este nevoie pentru pregătirea celor trebuincioase de drum, dar s-au și trimis la graniță ostași de ai căminarului Sava ca să însoțească pe domniile voastre împreună cu cinstitul nostru stăpîn în siguranță pînă la București. Acei meemuri mici care vor fi trimiși, precum scrie prea sfinția voastră, sînt necesari, dar se cere să fie de față și căpeteniile lor. Dar cine sînt aceștia? Pentru numele lui dumnezeu, deci, cinstite stăpîne și veliți boieri, pentru patria noastră, zburînd, grăbiți-vă întoarcerea. Este neapărată nevoie să trimiteți mulțumiri atît prea înălțatului valiu al Silistrei, efendiul nostru, cît și Înaltei Porți, dar să nu-l felicitați de peste hotare, ca străini, ci din capitala patriei. Amînarea întoarcerii desigur va da de bănuit stăpînitorilor, care acum cu ajutorul lui dumnezeu sînt bine lămuriți în ce privește clerul și clasa boierească.

Deci, urîndu-vă întîlnire personală în curînd, rămîn al cinstitei mie prea sfinției voastre fiu în Hristos și rob, iar al domniilor voastre zelos frate și rob.

C. Negri [1]

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 61. Text grec.; ms. rom. 323, f. 320. Text grec.

ANEXĂ
la documentul nr. 143

19 ραμαζανίου [1821]

Τοῦ Κεντχοντάμπεγη πρὸς τοὺς αὐτούς.

Γνωστοποιοῦμεν ἐπίτηδες διὰ τοῦ παρόντος γράμματός μας πρὸς ὑμᾶς τοὺς εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Βρασσοβοῦ καταφυγόντας πρὸς διατήρησιν τῆς περιουσίας καὶ τῆς τιμῆς σας ἀπὸ τοὺς προλαβόντως ἐμφανισθέντας ἀντάρτας, μητροπολίτην, ἄρχοντας, πραγματευτὰς καὶ λοιποὺς ρεαγιάδες, ὅτι πληροφορηθέντες τὴν εἰς ἀλλοδαπὴν καὶ Βρασσοβὸν φυγήν σας, φοβηθέντες τοὺς ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἐμφανισθέντας ἀντάρτας, οἵτινες προβάλλοντες καὶ κηρύττοντες ἐλευθερίαν καὶ ἀσυδοσίαν,

[1] Răspunsul boierilor, la Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 62v—64 și ms. rom. 323, f. 320v—321. O altă scrisoare către pașa de Silistra cu conținut similar, ms. grec. 720, f. 65—67 și ms. rom. 323, f. 322.

καὶ μετερχόμενοι παντοίους τρόπους δολιότητος, ἐξηπάτησάν τινας ἐκ τῶν ἁπλῶν Βλάχων, καὶ οὕτω διέσπειραν μεγάλην ταραχὴν καὶ ἀποστασίαν εἰς τὸν τόπον, γυμνοῦντες ἄρχοντας, πραγματευτάς, καὶ λεηλατοῦντες τοὺς ἐν τοῖς χωρίοις καθ' ὁδὸν γυναῖκας καὶ ρεαγιάδες. Πρὸς ἀπαλλαγὴν λοιπὸν ταύτης τῆς ἀποστασίας καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προξενηθέντων δεινῶν, καὶ ἀνάπαυσιν καὶ παραμυθίαν τῶν πιστῶν ρεαγιάδων τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, διωρίσθησαν δι' αὐτοκρατορικοῦ ὁρισμοῦ τὰ τροπαιοφόρα στρατεύματα, ἅτινα ἅμα εἰσελθόντα εἰς τὸν τόπον, ἐξηφάνισαν καὶ ἐξωλόθρευσαν, θείᾳ συνάρσει, ὅλους τοὺς ἀποστάτας καὶ ταραχοποιούς, καὶ τὸν Ὑψηλάντην, μὲ ὅλους τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ὀπαδούς του ἐφυγάδευσαν.

Καὶ ἤδη ἐλθόντος δι' ὑψηλοῦ ὁρισμοῦ τοῦ καϊμακάμη Κωνσταντίνου Νέγρη, ἀποκατεστάθη πάλιν ἡ πρώτη εὐταξία καὶ εὐνομία εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Βουκουρεστίου, ἐφ' ᾧ καὶ ἄρχισαν νὰ ἐπιστρέφουν οἱ ἀπὸ φόβον εἰς διάφορα μέρη καταφυγόντες ἄρχοντες, πραγματευταὶ καὶ κάτοικοι τῶν χωρίων. Πληροφορηθέντες λοιπὸν ὑμεῖς οἱ ἀνωτέρω τὴν τελείαν ἐξολόθρευσιν καὶ ἀφανισμὸν τῶν ρηθέντων ἀντάρτων καὶ τὴν φυγάδευσιν τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ὅτι εἰσήχθη πάλιν ἡ πρώτη εὐταξία καὶ εὐνομία, ἅμα λαβόντες τὸ παρόν, ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐπιταχύνητε τὸν ἐνταῦθα ἐρχομόν σας, παρακινοῦντες καὶ προτρέποντες καὶ τοὺς λοιποὺς νὰ ἐπιστρέψουν ἀμέσως εἰς τὰς κατοικίας καὶ ὑποστατικά των, καταγινόμενοι ἀφόβως ἕκαστος εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀσχολίαν καὶ πραγματείαν του, γνωστοποιοῦντες συγχρόνως ἀμνηστίαν καὶ ἀσφάλειαν εἰς ὅσους ἤθελον ἀφήσει τὰ ἅρματα, καὶ ἀσχοληθῇ εἰς τὰς πρώτας ἐργασίας καὶ ἀσχολίας του.

Ἐγράφη δ' ἐπίτηδες τὸ παρὸν καὶ ἐστάλη πρὸς ὑμᾶς.

Ἐλχὰτζ Ἀχμὲντ Κενχοντὰς τοῦ ἐκλαμπροτάτου πασᾶ καὶ μπὰς μπὸγ τῶν τροπαιοφόρων στρατευμάτων.

19 iunie [1821]

A lui chedhudabei către aceiaşi.

Vă facem cunoscut anume prin scrisoarea noastră către dvs., vouă: mitropolitul, boierii, negustorii şi celorlalte raiale fugiţi în oraşul Braşov, pentru apărarea de răzvrătiţii care au apărut mai înainte, a averei şi cinstei dvs.

Am aflat de fuga dvs. în străinătate, la Braşov, pricinuită de teama faţă de răzvrătiţii apăruţi în Ţara Romînească, care, declarînd şi vestind libertate şi scutire de dări şi întrebuinţînd tot felul de mijloace viclene, au înşelat pe unii dintre romînii de rînd. În felul acesta ei au răspîndit mare turburare şi răzvrătire în ţară, despuind pe boieri, pe negustori şi jefuind femeile şi raialele de prin sate.

Deci, pentru a scăpa de această răzvrătire şi de relele pricinuite de ea şi pentru odihnirea şi mîngîierea credincioaselor raiele ai puternicii împărăţii, au fost trimise, din poruncă împărătească, oştile victorioase, care, îndată ce au intrat în ţară, au făcut să dispară şi au nimicit cu ajutorul lui dumnezeu

pe toţi apostaţii şi turburătorii, iar pe Ipsilanti cu toţi cei din jurul lui i-au izgonit.

Acum, venind din înaltă poruncă caimacamul Constantin Negri, s-a restabilit iarăşi cîrmuirea dreaptă în oraşul Bucureşti şi orînduiala dinainte. De aceea au început să se întoarcă boierii, negustorii şi locuitorii satelor, care de frică au pribegit în diferite părţi. Aflînd deci, dvs., cei de mai sus, completa zdrobire şi nimicire a zişilor răzvrătiţi şi izgonirea lui Ipsilanti şi că s-a întrodus iarăşi rînduiala dinainte şi cîrmuirea dreaptă, îndată ce veţi primi cea de faţă [scrisoare] fără amînare să grăbiţi venirea dvs. aici, îndemnînd şi îmbărbătînd şi pe ceilalţi să se întoarcă îmediat la casele şi moşiile lor, ocupîndu-se fiecare fără frică de munca, îndeletnicirea şi negoţul lui. În acelaşi timp se face cunoscut că se acordă milă şi siguranţă tuturor acelora care vor lăsa armele şi se vor ocupa cu muncile şi îndeletnicirile lor dinainte.

Aceasta vi s-a scris anume şi vi s-a trimes vouă Elhagi Ahmed chedhuda al prea strălucitului paşă şi baş-bog al victorioaselor armate [1].

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 62; ms. rom. 323, f. 320 v. Text grec.

144

[15? iunie 1821]

Memoriu adresat lui Gh. Cantacuzino în care i se arată nenorocirile pricinuite Moldovei de către eterişti şi este somat să nu mai lanseze apeluri.

Strălucitule cneaz Gheorghie Cantacuzino!

Prin proclamaţiile ce strălucirea ta ai dat însămnate cu 24 [2] şi 25 [3] a trecutei luni mai, să vedi o urmari încă a pasului pornit din parte grecilor la 22 fevruar şi o invitare prin carile să cunoaşte dorinţa ce ai strălucia ta de a-i trage în unire pre naţie moldovenilor. Pui înainte interesurile legii şi a patrii şi arăţi covîrşire mîhniciunei ce ai simţit pentru jalnica stare lăcuitorilor aceştii ţări, pentru alergare în ţări străine a celui întîi păstori şi a boierilor pămînteni şi pentru cutezare ce ar fi luat unii a rădica arme asupra

---

[1] La 26 iunie boierii aflaţi la Braşov răspund lui Elhagi Ahmed chedhuda în acelaşi sens ca şi caimacamului C. Negri (vezi doc. nr. 141), Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 64 v—65 şi ms. rom. 323, f. 321 (ambele documente în limba greacă).

[2] Prin proclamaţia din 24 mai, dată la Iaşi, Gh. Cantacuzino condamna pe cei ce s-au unit cu turcii şi îi îndemna totodată să se alăture trupelor sale şi să lupte împotriva duşmanului comun (Acad. R.P.R., foaia volantă 316/1821. Publicată în *Uricariul*, V, p. 78—83; V. A. Urechia, Documente 1800—1831, p. 7—9).

[3] Vezi doc. 130.

creştinilor. Şi rădicînd scutelnicii şi jînduind o aşăzare de bir, faci toate îndemnările supt un santiment patrioticesc, sfătuitor ca şi moldovenii să să unească la pornire eterii greceşti.

Moldavvie n-au uitat patriotizmul părinţilor, moşilor şi strămoşilor strălucirii tale! Şi ştii că sîngile lor, care adesăori au dat dovezi a fi duralnice pentru acest pămînt, să învîrteşte acum în nevrile voastre, dar are dreptăţile ei a nu asculta glasul strălucirei tale, şi dovada esti feliul chiemării. Interesurile ce strălucire ta puni înainte, supt cuvînt că ar fi a legii şi a patriei în privire Moldavviei, să par a fi strămutate. Acest norod nu află pântru sîni nici un feli de dreptăţi de a întra în pasul grecesc, fără a căde într-o critică osînditoare.

Adivărat, esti jalnic a priivi în cursul sărbătorilor cele mai luminate a legii noastre tăiere căpitenii bisăricii împreună cu o mulţămi de norod. Dar, vinovaţi să par a fi acei ce au dat pricina a numelui bisăricii. Nu pun înainte pe vrednicii de toati cinstire creştini. Vacurile trecuti cari supt neşte monarhi idolatri, prigoniţi pentru credinţa, jărtviţi pentru cruci, omorîţi pentru numele de creştin şi cu cruzimi chinuiţi pentru propovăduire legii, vărsîndu-şi sîngele, totdeauna au blagoslovit pre gelaţi, şi noi în urmare legii noastre, slăvim pre adivăraţii creştini ai vechimii. Nu găsăsc în sfintele lor isprăvi nici o pildă, da de post, pentru drepturile coroanei lor şi împărăţii lor. Lege noastră nicăiure nu ni învaţă necredinţa către împăraţi. Mai vîrtos, supt stăpînire idolatrului, alt legiuitoriul nostru ne poronceşti: «să dăm lui dumnezeu ci esti a lui dumnezeu şi înpăratului ci esti a înpăratului». În pămîntul nostru, bisărica şi lege niciodată nu s-au văzut bîntuite la sfintele lor lucruri.

Pre de altă parte, istoria naţii noastre este de agiuns a vide că pămîntul acista, cînd s-au văzut strîmtorit a-şi căuta ocrotire şi adăpostul, au aflat pre Poarta Othomanicească cu braţăle deschisă şi gata a i-o da. Şi supt umbra aceştii stăpîniri, au sprizănit atîte vecuri bisărica, lege, obiceiuri şi tot ce ari fericire şi linistire unui norod; totdeauna au avut drept temelie supunire ce cu credinţă către monarhi şi către pravili. Apoi chiemare strălucirei tale esti din împotrivă.

Cît pentru alte ticăloşii, ci totdeauna au alcătuit în pămîntul acista, unde apăru asupritori moldoveni, vor şti a alerga la înpărătească milostivire. Şi prin cuviincioasă ceriri, puind în lucrari fericire lor, vor da pildă şi altor naţii care pe globul acista să sfădesc cu armele în mînă pentru interesuri părute, pricinuind adivărate ticăloşii la celi mai multe din părţile ominirii şi le vor dovedi că prin a fi credincios supus fieştecare norod înpăratului său. Şi la nevoile sale, prin omilită arătare şi prin cuviincioasă cerere de la monarhi, pentru carile ceriul i-au rînduit epitropi ominirei, află drumul cel dorit al fericirii sale. Aceste sînt de ajuns dovezi, că supt protecsie de legi şi de patriotizmul, nici un moldovan, cunoscînd hotărîrile creştinătăţii şi a

datorii patriei sale, nu va alerga la pasul înpărecherii greceşti şi cum că datorie Moldovviei esti de a să înpotrivi aceştii înpărecheri pînă la vîrtute, să cunoaşte adevărat din toati prăvilile şi legile a cărora epitropi sînt toţi înpăraţii pămîntului.

Prinţăpul Ipsilante, aflînd prilej a lucra tăinuitile sale procetiri supt ocîrmuirea domnului Mihai Suţul, au început, pîr' ce grozăviile în pămîntul acista au pătat nevinovăţiia Moldavii cu sîngele a cîţiva musulmani, pre care răul norod i-au înpins pe jărtvelnicul cruzimii. Au sîlnicit puţini, pe cîţiva au prădat de cai, pre cei nevinovaţi, şi au purces pentru Valahia. Drumul pînă la Focşani a acestui prinţăp, înpreună cu uniţii la întrare sa, să va cunoaşte lungă vremi, căci prăda sîlnicît, şi răpirile de cinste au lăsat urme adînci piste tot locul. Moldovenii şi-au cunoscut drumul datoriilor, tocma de la cei dintîi pierdu acest theatru, dar mîna păcii au obicinuit de cîtăva vremi a-i ţîne într-o stare negata pentru a pute birui stavilile ce-i opre de la cale lor; şi ni tăi[1] la etirii grecescă înprăştieţi pretutindine; în părţile de gios, au fost o tăiere a comunicaţii cu puterile othomaniceşti. Şi dar graba pricinilor au cerut a să întinde cel întîi adres cătră mărirea sa marile monarh al Rosăei, protectoriul aceştii ţări. Şi spre vîrful încredinţării, consulul mărirei sale au vădit osînda supt carile mărirea sa priveşte pă aceste pasuri îndrăzneţe pornite a război drepturile unei coroni. Şi cătră aceia, că alergare cătră legiuitul înpărat au fost o datorie sfinţită a moldovenilor şi cuviincioasă la cel dintîi prilej, dar au fost poroncită şi de cătră însuşi mărirea sa monarhul Rosii.

Deci, ci dreptăţi au avut eterie grecească a sălnici nevinovăţie unui norod cari nu vra să să înduplece la calcare datorii lui, prescrisă de toati pravilele lumii, pre care drit o înpăricheri străină au pus stăpînire pe frîile ocîrmuirei care spînzură de la un tron înalt şi să protecsăesc de o înpărăţie puternică?

Au pus mîna pre deputaţiia ţării şi au prădat, au răpit, au jăfuit şi au stricat averile şi casăle a multora cari pîr' întru această epohi, cu toată vîrtutea, s-au sălit în alcătuire hrănii şi a stărilor, greci veniţi din vremi în vremi. Ce, încape a întreba strălucirea ta pricina ducerei arhipăstoriului şi a boierilor pămînteni, căci aceasta să văde din ce dîntîi privire perdelile privilegii ce au început a învăli pămîntul acista de la 22 fevruar? Esti dreptate lor. Cel întîi păstori s-au luptat pîr' la vîrtute pentru turma sa înprotiva valurilor grozăvii. Dar, cînd şi-au văzut turma sfîrşită de răpitorii lupi, căci în toati zilile nu să vide decît jărtfe, nevinovăţii, cînd pretutindene nu era decît primejdia îngrozirei, asupriţi, turburări şi jacuri? Au căutat negreşit scăpare nevinovăţii şi boierii cilenurilor ocîrmuirii lipsite de legiuitul domn şi de apărătoare puteri. Cum era cu putinţă să şadă în mijlocul sîlnicitorilor? Deci, după toţi, au sprijînit ocări, afronturi şi cîti altele. Au fost sîliţi a-şi lăsa

[1] Aşa în text.

patrie pentru o vremi şi a cerca scăpare în hotarăle liniştirii. Şi aceasta au făcut după ce tiranii a eterii, cei cu numile de creştini, au venit în covîrşirea esti păreri înplîntare în lacrămile lor, ce însămnază că ar fi avînd sinbatrioţii din părţile de jos. Şi dacă lacrămile curgi în adivăr, apoi negreşit izvorul esti tot acela ce face a curge de la toată Moldavvia. Pricina nu esti nicidecît spaima de armele othomaniceşti. Aceste arme ades au păşit în pămîntul acista şi niciodată lăcuitorii supuşi n-au venit în vărsare de lacrămi. Ci adivărul esti: jăfuirile, asupririle, covîrşirile de răutăţi, ce au suferit despre înpărechere accia ce au îndrăznit a să numi crestinească, a căruia desăvărşită ispravă să săleşte a fi ca să-l facă pre norodul Moldavii vrednic de prepus şi de defăimare nu numai înainte legiuitului său împărat, dar şi înainte monarhilor pămîntului. Gălaţii şi Focşanii n-au sămţit dărmare, pînă cînd eteria grecească n-au dat pricină. Şi esti părere, rădicare de arme asupra creştinilor ci însămzează că ar fi urmat moldovveni. Aceasta nu s-au făcut nicidecît. Căci, arăti-să sîngile vărsat de moldovveni, dar şi datoriia cei mai sfinţită şi toati dreptăţile negreşit i-au chemat la aceasta, nu adecă la amoriul adevăraţilor creştini, ce la apărare despre sălnicitorii şi prădătorii lor. La critica pasului grecilor, Moldavviia nu să întinde, căci judecatori să vor face acei puternici. Dar moldovvenii descopăr că sînt supuşi pre puternicii Porţi Othomaniceşti, şi tot, de cari vor[1] ave trebuinţă, de acolo vor ceri, iar a urma la povăţuiri, sfaturi şi învitori cari să întind a război drepturile coroanelor şi a călca sfinţitele priviri nicidecît nu să înduplecă.

Contineşte dar, cneazule, conteneşte, de nişte învitaturi fără folos! Lasă pămîntul acista ca să-şi plîngă în ticnă rană ce i-au făcut creştinii, rană care va rămîne la îngrijire vecurilor să o tămăduiască. Lasă pe moldovvenii cari sînt surzi la entusià, viul călcării datoriilor. Lasăti de supărătoare îngrijiri ce ai pentru folosul aceştii ţări, că acei fugiţi de răutăţi eterii greceşti să vor însărcina cu aceasta. Şi curmă nişte făgăduinţi pe care isprăvile cruzimii, de pe acum le vădesc a fi stărpi. Martur esti chinuire ce s-au dat nevinovaţilor deputaţi a opştii, cari cu fuga abie au putut scăpa de a să face jărtvă tiraniei. Şi marturi sînt sîlniciile, asupririle, jafurile şi tradi, cari de la fevruar şi pîr' acum au ţinut la înpărechere grecească loc de toată fapta bună.

Fieştecari grec aducă-ş aminte dacă pămîntul acesta au făcut vreodată rău naţii sale. Şi dacă nu pot, de unii i-au slujit despre jicnirea şi adăpost, aducă-ş totodată aminte că legi ne învaţă a răsplăti răul cu binele, iar nu pentru bani a face rău. Pentru aceea, eteria grecească dei înapoi şi înplinească tot ce au răpit! Şi păşască din pămîntul acista, pentru ca să nu intre în judecata tuturor stăpînilor şi pentru ca nu din lacrimi, aceasta să sîmtă străpezime strănepoţii grecilor acestui loc.

Acad. R.P.R., ms. rom. 98, f. 3—4 v. Copie. rom.

---

[1] În text: lor.

145

Iaşi, 18 iunie 1821

Paharnicul Gh. Brăiescu îndeamnă, în numele lui chehaia bei, pe boierii din ţinuturile de sus să se întoarcă la casele şi slujbele lor.

Boierii moldoveni a ţînuturilor de sus.

Din cărţile slăvirii sale chihaia bei pre larg veţi înţălege dumneavoastră, atît venirea oştilor, pentru care pricină sînt venite în pămîntul Moldavii, cît şi a celor trebuincioase ce se cer pentru hrana oştilor. Şi pentru ca să nu să sădească în inimile dumneavoastră tot frica aceeaşi ce cu 30 ani mai înainte o ave moldovenii, de cuviinţă socotind, iată fac şi eu cunoscut dumneavoastră că înţălepciunea oştilor othomaniceşti întru această vreme au covîrşit pe a evropienilor. Şi moldovenii atîta să păzăsc şi să ocrotesc, încît pentru un capăt de aţă de i să ia fără poroncă, acel cutezător oştean cu moarte să pedepsăşte. Şi în sfîrşit pentru mai bună încredinţare dumneavoastră puteţi să veniţi şi înainte cîte unul dintre dumneavoastră, ca mai bine să vă încredinţaţi şi să propovăduiţi norodului. Iară acum mai mare pildă să aveţi aceasta: că eu viu de la Tecuci cu 20 mii oaste, purtător de griji celor trebuincioase, şi cîteodată s-au întîmplat să nu am nimic de ale conacului şi am fost crezut fără a pătimi cevaşi.

Pentru aceasta, dumneavoastră îndată să vă îmbrăcaţi cu această slujbă a aduna pe toţi strămutaţii la urma lor. Căci hotărîrea slăvirii sale este întîi să vă facă ştiut, ca să iasă din păcat. Şi dacă pînă în 6 zile nu vor veni toţi acei strămutaţi pe la casele lor, cu hotărîre are să trimită iniceri pin codrii şi pin toate locurile şi pe toţi acei bejenăriţi găsindu-i are să-i treacă prin sabie. Şi atunci păcat va fi dumneavoastră pentru sufletele ce se vor pierde, cum şi acei ce vor fi trecuţi piste hotară şi nu vor veni pîr' într-o săptămînă străini au să să socotească de patria aceasta şi lipsiţi de toate averile ce vor ave aicea.

Boieri, depărtaţi-vă cu totul de propoveduirile tîlharilor volintiri, căci toate sînt neadevărate; şi fericire norodului Moldavii este, ca să arătăm supunire şi credinţă cătră prea puternica noastră împărăţie. Iară cuibul tîlharilor de la Sculeni s-au curăţit de pe faţa pămîntului.

Şi spre mai bună ştiinţa dumneavoastră vă va pliroforisi dumnealui comis Latif ce vine din poroncă pe la ţinuturile acele.

Gheorghii Brăescu paharnic

1821, iunie 18[1]

Eşi

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811, f. 295). Orig. rom.

---

[1] Cu o zi mai înainte, Wolf, starostele sudiţilor austrieci din Bacău, a scris episcopului de Roman propunîndu-i măsurile ce trebuiesc luate în vederea readucerii în ţară a boierilor fugiţi (Acad. R.P.R., pach. MXLI, fost ms. rom. 2811, f. 294).

[23 iunie 1821] [1]

Arzmagzarul boierilor de la Braşov către Poartă, cerînd venirea cît mai grabnică a domnului şi luarea de măsuri pentru ca niciodată vreunul dintre răsculaţii scăpaţi în străinătate să nu se mai poată întoarce în ţară.

Ἀρζιμαχζάρι πρὸς τὴν Κραταιὰν βασιλείαν.

Ἡμεῖς, οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς κραταιοτάτης καὶ τροφοῦ ἡμῶν Βασιλείας, ὅ τε ταπεινὸς μητροπολίτης, οἱ ἐπίσκοποι, ἡγούμενοι καὶ ἄρχοντες τῆς Βλαχίας, ὅσοι κατ' ἀρχὰς τῆς ἀναφανείσης ἀνταρσίας κατεφύγομεν εἰς τὴν αὐστριακὴν γῆν, μόλις διασωθέντες, μετὰ τῆς ἕως ἐδάφους ὀφειλομένης ἡμῶν προσκυνήσεως, προσφέρομεν ὁμοφώνως τῷ βασιλείῳ κράτει τὰ ἐκ μέσης ἡμῶν ψυχῆς καὶ καρδίας χαριστήρια, διότι εὐσπαγχνίσθη εἰς ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος μας Βλαχίας καὶ εἰς τοὺς ἐγκατοίκους πιστοὺς ὑπηκόους, μὲ τὴν ἀποστολὴν τῶν βασιλικῶν ἀηττήτων στρατευμάτων, πρὸς τιμωρίαν καὶ ἐξολόθρευσιν τῶν ἀποστατῶν, οἵτινες, χεῖρα ἔνοπλον κινήσαντες κατὰ τῆς ἐξουσίας, καὶ ἀπάνθρωπον ὠμότητα ἐνδειξάμενοι, κατερήμωσαν χώρας καὶ πόλεις, ἐγύμνωσαν ἀφειδῶς οὐ μόνον δσπίτια ἀρχοντικὰ καὶ ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸ πτωχὸν λαόν, ὥστε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ ἐφόνευσαν, γυναῖκας καὶ τέκνα καθύβρισαν καὶ πᾶν εἴ τι εἶδος παρανομίας ἐργασάμενοι, παρέδωκαν εἰς παντελῆ ἀφανισμὸν πλῆθος παντὸς εἴδους ζώων τῶν ἐγκατοίκων καὶ ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ περσινοῦ χρόνου συνηγμένους καρποὺς τῆς γῆς.

Ἡμεῖς δέ, τῇ φυγῇ διασωθέντες, ἀθλίως μόνον τὸ ζῆν διάγομεν ἐνταῦθα εἰς ξένην γῆν, γεγυμνωμένοι καὶ οἱ πλείονες ἡμῶν ἀσθενοῦντες διά τε τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ταλαιπωρίαν, ἣν ὑπέστημεν ἐν τῇ φυγῇ μὲ βαρυτάτας φαμιλίας, διαβάντες ὄρη δύσβατα καὶ πέτρας ἀποτόμους πεζοί, ἐν καιρῷ τοῦ δριμυτάτου χειμῶνος. Δοξάζομεν τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ ὑψίστου, τοῦ διατηρήσαντος κἂν τὴν ζωήν μας, καὶ δὲν ἐπέσαμεν εἰς χεῖρας τῶν μιαιφόνων πρὸς θῦμα ἐλεεινὸν τῆς αὐτῶν ἀπανθρωπότητος, μ' ὅλον ὁποὺ καὶ ἐνταῦθα διάγομεν πολλὰ ἀθλίως, στερούμενοι τοῦ πόρου τῶν πρὸς τροφὴν ἐπιτηδείων, καὶ ἐν τῇ πατρίδι καμία κατάστασις δὲν μᾶς ἔμεινεν, οὔτε κἂν ἡ ἁπλῆ τροφή, ἐπειδὴ ἐφέτος οὔτε ἡ ἀναγκαία ἀροτρίωσις, οὔτε σπορὰ ἔγινεν ἐξ αἰτίας τῶν κακούργων ἀποστατῶν. Ὑπερδοξάζομεν ἑπομένως τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ ὑψίστου, ὁποὺ τὰ ἀήττητα βασιλικὰ στρατεύματα ἔβαλαν εἰς πρᾶξιν τὴν ὑψηλὴν ἀνακτορικὴν βούλησιν, ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡμῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, καταπολεμοῦντα καὶ καταδιώκοντα τοὺς τῆς βασιλείας ἀποστάτας καὶ ἐχθροὺς τῆς πατρίδος ἡμῶν. Καὶ οὐ παύουσιν ἐργαζόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτῶν, ὥστε, οἱ πρὸς ὥραν διαδράντες τὴν βασιλικὴν ὀργὴν ἀντάρται, κατεκρύβησαν ἤδη εἰς τοὺς δυσβάτους τόπους τῶν βουνῶν, εἰς

[1] Data stabilită după scrisoarea boierilor adresată în aceeaşi zi lui Scarlat Callimachi vv. (Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 69 v—70 şi ms. rom. 323, f. 323 v—324. Text grec.).

τὰ δάση καὶ εἰς ἄλλα κεκρυμμένα μέρη τῆς Βλαχίας διὰ νὰ διαφθεντευθῶσιν. Ἡμεῖς δέ, οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, χεῖρας αἴροντες ἱκέτιδας πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν ὑπὲρ τῆς αἰωνίου διαμονῆς τοῦ κράτους αὐτῆς, σπεύδομεν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπὶ τὰ ἀπαραίτητα χρέη ἡμῶν, καὶ ἐξεδώκαμεν ἀμέσως ἐγκύκλια ἡμῶν γράμματα πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς πατρίδος, τοὺς τῇδε κἀκεῖσε διασπαρμένους, ἐξαγγελτικὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐλέους καὶ τῆς διὰ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων μνηστευομένης σωτηρίας ἁπάντων, παραμυθητικὰ δι' ἅπερ ὑπέστησαν δεινὰ καὶ προτρεπτικὰ εἰς τὸ νὰ συνέλθωσιν ἅπαντες εἰς τὰς χώρας καὶ κατοικίας των, διὰ νὰ ἀπολαύσωσι τῶν βασιλικῶν ἐλεῶν μὲ τὴν ἐντελῆ σωτηρίαν καὶ ἡσυχίαν, προσγινομένην αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἀηττήτου βασιλικοῦ στρατοῦ, διὰ τῆς ἐξολοθρεύσεως τῶν ἀντάρτων καὶ τῆς πατρίδος ἐχθρῶν. Ἐπιμελούμεθα ἐν τοσούτῳ, παντὶ σθένει, καὶ εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα πολλοὺς ἄλλους ρεαγιάδες κατοίκους διαφόρων καδηληκίων τοῦ τόπου, οἵτινες, τὰ ὅμοια ἡμῖν παθόντες ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ληστῶν, διέσωσαν μόνον τὴν ζωήν των μὲ τὴν φυγὴν ἐνταῦθα, εἰς τοὺς αὐστριακοὺς τόπους, τῶν ὁποίων τὴν ἐξαγωγὴν εἰς τὸν τόπον γνωρίζομεν ὡς χρέος ἡμῶν ἀπαραίτητον νὰ διενεργήσωμεν καὶ νὰ κατορθώσωμεν ὅσον ἔνεστιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τόσον διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἀποξενωθέντων, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προσφυγόντων εἰς τὰ ὄρη καὶ δυσβάτους τόπους, καὶ διὰ τὴν κοινὴν ἁπάντων τῶν πτωχῶν ὑπηκόων παρηγορίαν καὶ τελείαν ἡσυχίαν τῶν πραγμάτων, ἀναγκαία καὶ ἡ παρουσία τοῦ αὐθέντου, παρακαλοῦμεν θερμότατα τὸ βασιλικὸν ἔλεος νὰ ἤθελεν εὐδοκήσει εἰς τὸ νὰ ἐξαποστείλῃ ὅσον τάχιστα τὸν ἡγεμόνα διοικητὴν τοῦ τόπου τῆς Βλαχίας, ὡς τοῦτον ἀπεκδεχομένων ἁπάντων πρὸς τελείαν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν τῶν πραγμάτων, τὴν ὁποίαν κοινὴν ἔφεσιν γνωρίζοντες καὶ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ δοῦλοι μὲ τοῦτο τοὺς ἐγκαρδιώνομεν, παρέχοντες αὐτοῖς χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι ἐν ὀλίγαις ἀφεύκτως θέλουσι ἀπολαύσει τὸν ἡγεμόνα τοῦ τόπου εἰς τὸν θρόνον του. Αὐτοὶ ὅμως πεφοβισμένοι ὄντες ἐξ ὧν ὑπέστησαν δεινῶν, πάντοτε διστάζουσι καὶ δυσπιστοῦσι, θεωροῦντες τὴν πατρίδα αὐτῶν χωρὶς κεφαλὴν καὶ χωρὶς τὸν ἀναγκαῖον τῆς διοικήσεως χαλινόν.

Ὅθεν, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἀναγκαιότατος ὁ τοῦ ἡγεμόνος ἀνυπέρθετος ἐρχομός, καὶ παρακαλοῦμεν γονυπετῶς τὸ ἔλεος τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας νὰ μᾶς τὸν ἐξαποστείλῃ ὅσον τάχος, διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν οἱ ἁπλοῖ καὶ ἀκέραιοι τὰς ψυχὰς ἐντελῆ τὴν σωτηρίαν των. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴ καὶ πολοὶ τῶν ἀποστατῶν, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, διεσκορπίσθησαν εἰς πολλὰ μέρη τῶν πέριξ τῆς Βλαχίας, καὶ ὑπόνοιαν ἔχομεν μελλόντων πάλιν κακῶν οὐκ ὀλίγων, παρακαλοῦμεν μετὰ δακρύων τὸ ἔλεος τῆς βασιλείας ὅλοι οἱ τοιοῦτοι νὰ ἀποκλεισθῶσι διόλου καὶ ἀείποτε ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ τόπου τῆς Βλαχίας καὶ νὰ μὴν ἔχουν τὴν ἄδειαν οὐδέποτε νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Βλαχίαν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει, οὔτε ὡς τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας ὑπήκοοι, οὔτε μὲ καμίαν ἄλλην προστασίαν ξένης αὐλῆς, ἐπειδὴ αὐτοὶ ὡς ἐγνωσμένοι φύσει κακότροποι καὶ πρὸς ἀνταρσίαν καὶ ληστείαν ἐπιρρεπεῖς, εἶναι ἕτοιμοι εἰς κάθε καιρὸν νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς τὸν τόπον τὰ χείριστα τῶν πρώτων. Καὶ οὕτω τῷ

κραταιῷ. βασιλικῷ βραχίονι ἐκκαθαιρομένης καὶ διὰ παντὸς ἀσφαλιζομένης ὅλης τῆς ἐκτάσεως τῆς βλαχικῆς γῆς, ὁμοφώνως ἅπαντες οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι νὰ θύσωμεν τὰ σωτήρια, παιανίζοντες καὶ εὐλογοῦντες τὸ βασίλειον κράτος εἰς αἰῶνας θεόθεν διατηρούμενον ἐν τῇ ὁλοκληρίᾳ, εὐοδούμενον καὶ ὑποτάττων ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Arzmagzar către puternica împărăție.

Noi, credincioșii supuși ai prea puternicii și hrănitoarei noastre împărății, adică smeritul mitropolit, episcopii, egumenii și boierii Țării Romînești, toți cei care la izbucnirea răscoalei ne-am refugiat pe pămîntul austriac abia scăpînd. Cu închinăciunea noastră pînă la pămînt înălțăm într-un singur glas către împărăteasca stăpînire mulțumirile noastre din adîncul sufletului și inimii, fiindcă s-a milostivit de pămîntul patriei noastre, Țara Romînească, și de locuitorii ei credincioase raiale, trimițînd nebiruitele oștiri împărătești pentru pedepsirea și nimicirea răsculaților, care ridicînd mîna înarmată împotriva stăpînirii și arătînd o cruzime neomenoasă, au pustiit sate și orașe, au jefuit fără cruțare nu numai case boierești și biserici dar și acest sărman popor. Mult popor au și omorît, au batjocorit femei și copii și făcînd tot felul de nelegiuiri au distrus cu totul o mulțime de vite de tot soiul ale locuitorilor și toate roadele pămîntului adunate anul trecut.

Noi, scăpînd cu fuga ca niște ticăloși, abia ne ducem viața aici pe pămînt străin, despuiați și cei mai mulți dintre noi bolnavi din pricina bătrîneții și a marilor suferinți îndurate în timpul fugii, trecînd pe jos cu familii grele, în timpul iernii foarte aspre, munți anevoie de străbătut și stînci abrupte. Slăvim numele prea sfînt al celui de sus, care ne-a ferit măcar viața noastră și nu am căzut în mîinile ucigașilor, jertfă nenorocită a neomeniei lor.

Dar și aici trăim în mare sărăcie, fiind lipsiți de mijloacele trebuincioase pentru obținerea hranei. Și în patrie nu mai avem nici un fel de stare, nici măcar hrana obișnuită deoarece anul acesta nu s-a arat și nici nu s-a semănat din pricina răufăcătorilor apostați. Preaslăvim prea sfîntul nume al celui de sus pentru că nebiruitele oștiri împărătești au înfăptuit înalta dorință împărătească de a salva obștea noastră și a întregului popor, luptîndu-se cu străşnicie și urmărind pe cei răsculați împotriva împărăției și pe dușmanii patriei noastre. Nebiruitele oștiri împărătești nu contenesc cu nimicirea răzvrătiților, care deocamdată au scăpat de mînia împărătească și s-au adăpostit, ca să se ferească, în locurile greu de trecut din munți, în păduri și în alte locuri ascunse ale Țării Romînești.

Iar noi, supușii credincioși ai puternicii împărății, înălțînd mîini rugătoare către prea bunul dumnezeu pentru veșnica păstrare a puterii ei, ne grăbim după putință să împlinim datoriile noastre. Am trimis îndată scrisori de ale noastre,

circulare, către locuitorii patriei care sînt risipiți în toate părțile, vestindu-le mila împărătească și dorita mîntuire a tuturor prin oștirile împărătești. I-am mîngîiat pentru nenorocirile îndurate și i-am îndemnat să se adune toți în satele și locuințele lor ca să se bucure de mila împărătească cu deplina mîntuire și liniște, făcută de nebiruita oștire împărătească, prin nimicirea răsculaților și dușmanilor patriei.

Între timp ne sîrguim din răsputeri să întoarcem în patrie și alți mulți locuitori raiale din diferite județe ale țării, care au scăpat ca și noi din mîinile tîlharilor și și-au mîntuit numai viața cu fuga aici pe pămînturi austriace. Noi recunoaștem că scoaterea lor în țară este o datorie a noastră neapărată, pe care trebuie să ne-o facem și să o izbutim cît de curînd. Dar fiindcă atît pentru scoaterea celor înstrăinați, cît și pentru întoarcerea celor refugiați în munți și locuri greu de trecut, precum și pentru mîngîierea obștească a tuturor sărmanilor raiale și pentru deplina liniștire a lucrurilor este de trebuință să fie de față și domnul, implorăm mila împărătească să binevoiască a trimite cît mai curînd pe domn, cîrmuitorul Țării Romînești, toți nădăjduind că o dată cu el se va restabili liniștea deplină și orînduirea lucrurilor. Noi credincioșii robi, cunoscînd dorința locuitorilor, îi îmbărbătăm, dîndu-le nădejdi bune că în cîteva zile neapărat se vor bucura de domnul țării în scaunul lui. Ei însă fiind înspăimîntați de nenorocirile îndurate, tot ezită și nu se încred văzînd patria fără domn și fără frîul trebuincios al cîrmuirii.

Deci, în starea de acum a lucrurilor, este de neapărată trebuință să vină domnul fără zăbavă. Ne rugăm în genunchi la mila puternicii împărăției să ni-l trimită cît mai curînd ca cei simpli și cu sufletele curate să fie siguri de mîntuirea lor. Pe lîngă aceasta, fiindcă mulți dintre răsculați, urmăriți de oștirile împărătești, s-au împrăștiat în multe părți peste hotarele Țării Romînești și fiindcă îi bănuim că pot face multe răutăți, noi, în viitor, ne rugăm cu lacrimi la mila împărăției ca toți aceștia să fie ținuți pentru totdeauna în afara granițelor Țării Romînești și să nu aibă voie niciodată să vină înapoi în Țara Romînească, sub nici un motiv, nici ca supuși ai înaltei Porți, nici sub vreo altă protecție a vreunei curți străine, fiindcă aceștia, fiind cunoscuți din fire răufăcători și înclinați la răscoală și tîlhărie, sînt gata în orice moment să pricinuiască țării multe răutăți, mai mari ca înainte.

Astfel, cu puternicul braț împărătesc fiind curățată și asigurată pentru totdeauna toată întinderea pămîntului romînesc, toți supușii într-un glas să aducem jertfă de mulțumire, cîntînd și binecuvîntînd puterea împărătească ca să fie păstrată de dumnezeu în întregimea ei în veacuri și fericită, punînd sub picioarele ei orice dușman și potrivnic.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 67 v—69 v; ms. rom. 323, f. 322 v—323 v Text grec.

Craiova, 25 iunie 1821

Const. Canetzos comunică lui Hagi Ianuș că pandurii se predau turcilor.

Κραϊώβα, τῇ 25 Ἰουνίου 1821

Εὐεργετικώτατοί μοι μπασιάδες, δουλικώτατα προσκυνῶ, φιλῶ τὸ χέρι σας.

....

Τὰ στρατεύματα τὰ βασιλικὰ μὲ τὴν θείαν βοήθειαν πηγαίνουν μπροστὰ καὶ ἀφανίζοντας κάθε ἡμέραν τοὺς κλέπτας. Οἱ παντουρέοι προσκυνοῦν καθημερινῶς. Ὁ Μπουστιάνος, καὶ Φροῦντε Λάτος, καὶ Κρεϊνετζάνος ἐπροσκύνησαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τους. Εἰς τὸ Τυργουζίουλον ἐπῆγαν στρατεύματα βασιλικά, καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς κλέπτας δὲν ηὗραν κανέναν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ὀγλήγορα θέλει λάβει τέλος, καὶ ἄμποτες νὰ δώσῃ ὁ Θεός. Οἱ ἐδῶ εὑρισκόμενοι ἀγάδες, σελιχτάραγας καὶ Πλοβτζαγιανισὴ καὶ ὁ Χασὰν μπαϊρακτάρης σᾶς χαιρετοῦν. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀγάδες τῶν μεγάλων ἐπιθυμία ἔχουν διὰ νὰ σᾶς ἰδοῦν, καὶ πάντοτε λέγουν ὁποὺ νὰ σᾶς ἰδοῦν, ἐπειδὴ εἶναι φίλοι καὶ σᾶς ἀγαποῦν. Εἶπαν τοῦ κὺρ Κατζώφα διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σᾶς πάρῃ νὰ σᾶς φέρῃ ἐδῶ, διὰ νὰ γιουρουστίσετε, νὰ πάρετε καὶ ὑπόληψιν ὅσον ἀπὸ τὸν βασιλέα, τόσον καὶ ἀπὸ τὸν ὑψηλότατον πασιά, ἐφέντη μας Βιδυνίου, καθότι ἠξεύρετε ὁποὺ εἶναι φίλος σας καὶ σᾶς ἀγαπᾷ, καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ εἶσθε ἀπὸ ὅλους τοὺς πραγματευτὰς καὶ ἄρχοντας ἐδῶ πρωτύτερα.

....

Ἐν τοσούτῳ μένω

τῆς ἐντιμότητός σας ταπεινὸς δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

....

[Adresa:] Τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις μοι κυρίοις Χ. Ἰωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδελφοῖς προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Craiova, 25 iunie 1821

Salut cu multă plecăciune pe prea binefăcătoarele mele bașale și vă sărut mîna.

....

Oștile împărătești cu ajutorul lui dumnezeu merg înainte și nimicesc în fiecare zi pe hoți. Pandurii se închină în fiecare zi. Bușteanul [1], Frunte Lată [2] și

[1] Căpitanul Dumitru Buștean, rînduit în 1815 cu potera în jud. Olt (Vezi vol. I, doc. 55).

[2] Frunte Lată Ion, căpitan de panduri, în luna februarie trimis la divanul din București cu misiune din partea lui Tudor. Se află în grupul căpitanilor care fac opoziție lui Tudor la Golești (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 247—294).

Un alt Frunte Lată, Vasile, de asemenea căpitan de panduri, originar din Busur (Mehedinți), rînduit în 1815 cu potera în jud. Argeș (Vezi vol. I, doc. 55 și Acad. R.P.R., ms. rom. 261, f. 133).

Crăiniceanu[1] s-au închinat cu oamenii lor[2]. Şi la Tîrgu Jiu s-au dus armate împărăteşti, dar n-au găsit nici un hoţ; sperăm că repede va lua sfîrşit; să dea dumnezeu! Agalele care se află aci, selihtar aga, Plovgianisi şi Hasan bairactar, vă salută; aproape toţi din agalele mari doresc să vă vadă şi totdeauna spun că au să vă vadă, fiindcă sînt prieteni şi vă iubesc. Ei au spus lui Catzofas să vină să vă ia şi să vă aducă aici ca să...[3] şi să fiţi preţuit atît de împărat cît şi de prea înălţatul paşă, stăpînul nostru de la Vidin, deoarece ştiţi că este prietenul d-voastră şi vă iubeşte. Ei doresc ca să fiţi aci înaintea tuturor negustorilor şi boierilor.

....

Cu acestea rămîn al domniei voastre slugă plecată

Const. Canetzos

[Adresa:] Prea cinstiţilor domnilor mei domni H. Ianuş Consta Petru şi fraţii, cu închinăciuni

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 511, doc. 62. Orig. grec.

148

27 iunie 1821

Anastasie Mihaloglu cere lui Hagi Prodan să-i trimită pulbere şi cartuşe şi îi arată că n-are nici un amestec în reţinerea trăsurii sale.

Traducere după scrisoarea romînească scrisă de Anastase Mihaloglu către Hagi Prodan

1821, iunie 27 zile

Am primit scrisoarea dumneavoastră în care îmi scrieţi despre trăsura dumneavoastră oprită aici. Frate, domnule Hagi, eu n-am cu dumneavoastră nici o socoteală ca să vă opresc trăsura, ci ea e oprită de alţii care se află aicea, pentru slujbele pe care vi le-au făcut dumneavoastră pînă acum. Eu din partea mea am făcut numai aceea că, atunci cînd au scos trăsura dumneavoastră şi au făcut inventarul, eu din întîmplare fiind aici, n-am îngăduit ca cineva să ia ceva din lucruri, ci adunîndu-le, le-a sigilat vechilul dumneavoastră; de asemenea şi eu am pus pecetea mea, iar dumneavoastră faceţi cum ştiţi. Şi de cine anume este reţinută, vă va informa omul dumneavoastră; iar cînd aceia o vor libera, apoi din partea mea va fi liberă; dumneavoastră

---

[1] Vistierul Constantin Crăiniceanu, căpitan de panduri. La începutul răscoalei, însărcinat cu strîngerea pandurilor împotriva lui Tudor, dar după aceea trece de partea lui cu 150 oameni şi este rînduit ispravnic de Mehedinţi (N. Iorga, *op. cit.*, p. 16, 18, 33, 257).

[2] Date mai amănunţite despre aceste lupte ale pandurilor, la care iau parte D. Buşteanu şi Frunte Lată, vezi în memoriul lui Dumitrache Protopopescu.

[3] In textul grecesc este νὰ γιουρουστίσετε.

le puteţi scrie lor. Eu şi acum am stăruit pentru trăsura dumneavoastră, ca şi mai înainte. Zilele acestea v-am rugat să-mi trimiteţi cartuşe sau pulbere de care avem mare lipsă, şi n-am primit de la dumneavoastră nici un răspuns. Şi prin aceasta vă rog, dacă aveți, trimiteți.

E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 87—88; copie veche rusească, găsită între hîrtiile rămase de la poetul Alexandru Macedonschi.

149

Orşova, 1 iulie 1821

Gh. Opran către Const. Hagi Pop, despre rezistenţa pandurilor răsculaţi și despre obţinerea unui pașaport pentru Ioan Solomon, fugit în Austria.

Către dumnealui chir Hagi Constandin Pop

Sibiu

Scrisoarea dumitale din 25/7 iunie astăzi am primit. Și spre răspuns iți înştiinţezi că periclisită scrisoarea dupe adresul său vor da. Iară scrisoara cătră dumnealui medelniceru Poroineanu, dimineața cu un om voi trimite negreşit. Și să fiți odihnit. Iară pentru cele deopotrivă dupe cuprindera şi dupe cum v-am scris, las la curgerea lor. Scrisoarele către Ţarigrad cu curieru, care peste cîteva zile va pleca, voi trimite negreşit.

Cu Pavel, omul dumneavoastră, iar au venit la Schela, şi-mi spunea că un turc de la Dii, care cu casa dumneavoastră din Craiova au lucrat, au venit la dînsul zicîndu-i că neşte cordovane are de vînzare, care ar pofti iarăşi dumneavoastre să le vînze. Aşadară, eu am spus ca să facă înscris cuprinderea mărfii cu prețul împreună şi celea deosebit ce are a cere cătră dumneavoastre ca să poteți mai pă larg lua teslim de toate lucrurile dumneavostre. Și aşa dară primind, după întorcerea lui, scrisoare, voi trimite dumneavostre. Altă, spunea de toate, că bine mierge. Cît pentru marfă, atît şi în partea locului, fără decît la Mehadia al nostru. În ţară este foarte rău, pentru că pandurii s-au întărit şi tote drumurile au cuprîns, cît turcii din Cerneț nu îndrăznesc să iasă afară, pentru că cum vrounu din ei sau zapciu va ieşi, îl prind şi-l pedepsesc rău; dar nici unuia nu să predă, nici că s-au predat.

Unul al mieu foarte bun prieten şi cam puţintel rudenie, cu numele Ioniță Solomon Pleşoianu, care din ţară de o vreme au trecut pe la Turnu Roşu, şi luînd de la stăpînirea locului pasoş cu numele Ioniță Pleşoianu, au venit la băile, aicea. Şi pentru că aicea estă cunoscut cam cu numile Ioniță Solomon, l-au bănuit stăpîniria, zicînd că cu vicleşug să-ş fie scos pasoşul acolo. Mai vîrtos că, fiind şi la turburările ţării după slujba lui, că să fie mestecat îl bănu-

iesc şi nu-l sufere nicidecum la băi, ci l-au pornit de acolo la Haţeg cătră Sibii, iarăşi înapoi pe unde au întrat. Dară fiindu-mi, cum zic, prieten şi bolnav, aş pofti să-i împlinesc voia, ca la băi aicea să fie. Pentru aceasta dară mă rog ca la general comando[1] [al] Sibiului să faceţi orăşce mişloc să-i scoteţi un gheneral comando pasoş pă 3 luni, pă numile *slugheru Ioniţă Solomon Pleşoianu*[2] cu care să poată veini la băile să se caute şi forte mă vei îndătora de dumnealui, veţi înţălege. Cît pentru venirea acolo, atît şi ce om estă, socotesc că dumnealor cinstiţii boieri, spre a aşutorînţa dumnealui, orăşce cele de trebuinţă a da înscris la gheneral comando spre mărturia cererii lui, vor da, şi nădejduiesc la prieteşugu dumneavoastre că voi izbîndi. Aşadară, mă rog în ceasul acela cînd veţi scoate pasoş, să-i aflaţi şi să-i daţi pasoş zicîndu-i ca încoci pă loc să plece. Iară pă mine să mă înştiinţaţi cu poşta dintăi, spre odihnă. Şi cîtă cheltuială veţi avea, ca să vă fac buna la partea dumneavoastră.

Pentru scrisoarea ce mi se trimite, nu pot mă înţălege cu cei de le trimit scrisoarele, pentru că nici o socoteală cu dînşii nu am. Pentru aceea dar, după cum bine scrie toată scrisorea ce mi se trimite, despre partea boierilor să le iau de ştiirea, franco să fie.

Şi sînt spre slujbă,
Gheorghe Opran

[Adresa:] Domnului Hagi Constantin Pop

la Sibiu[3]

Acad. R.P.R., Corespondenţa Hagi Pop, pach. 134. Orig. rom. Tot acolo, o altă scrisoare în acelaşi sens despre paşaportul lui Ion Solomon, cu data de 8 iulie 1821.

150

4 iulie 1821

Gh. Paşcanu, refugiat la Suceava, comunică lui Şt. Vogoride că nu se poate întoarce în ţară fiind bolnav, iar că ceilalţi boieri sînt împrăştiaţi prin toată Bucovina.

4 Ἰουλίου 1821

Τὴν φίλην ἡμῖν εὐγενίαν της ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα, ἀκριβέστατα προσκυνοῦμεν.

Μετ' ἄκρας χαρᾶς λαβόντες τὸ περιπόθητον ἀδελφικόν της, ὑπερήσθημεν ἐπί τε τῷ αἰσίῳ διώρισμα εἰς τὴν καϊμακαμίαν τῆς Μολδαβίας καὶ ἐπὶ τῇ ἐν ὑγείᾳ ἀφίξει τῆς φίλης ἡμῖν εὐγενίας της.

Ἐκ προγόνων ἀναλλοιώτως πιστοὶ καὶ εὐπειθέστατοι τῇ κραταιᾷ καὶ εὐεργέτιδι ὀθωμανικῇ βασιλείᾳ, ἠθέλαμεν ἀνυπερθέτως βάλει εἰς πρᾶξιν τὰς ὑψηλὰς

[1] « General comando » e scris cu litere latine.
[2] Subliniat în text.
[3] Adresa în nemţeşte.

προσκυνητὰς ἐπιταγάς, κατὰ τὸ ἀπαραίτητον δουλικὸν ἡμῶν χρέος, πλὴν ἐκ τῶν ἐνταῦθα εἰς Σουτζάβαν τῆς Μπουκοβίνας διατριβόντων ἀρχότων, ἐγὼ μὲν ὁ λόγιος Γεώργιος Πασχάνος εὑρίσκομαι εἰς παντελῆ ἀνικανότητα διὰ τὸ γῆρας, ὁ δὲ χάτμανος Ραδουκᾶνος εἶναι κλινήρης πρὸ ἡμερῶν ἤδη, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνήθημεν ἄλλο τι ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διενεργήσωμεν, εἰμὴ ἐστείλαμεν κατὰ τάχος τὰ ἀποσταλέντα ἔγγραφα πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς Μπουκοβίνας διατρίβοντας ἄρχοτας, καὶ ἀφοῦ γνωστοποιηθῶσι τοῖς εἰρημένοις τὰ ἐν αὐτοῖς διαλαμβανόμενα, θέλει γίνει ἡ χρεωστουμένη διάπραξις τῶν εἰκότων.

Πρὸς δὲ παρακαλοῦμεν τὴν εὐγενίαν της, ἡ ἐπιτεινομένη ἡμῶν ἀναβολὴ νὰ μὴ παρεξηγηθῇ ὑπὸ κακοβούλων τινῶν, ἀλλὰ δι' αὐτῆς πρὸς τοὺς πολυχρονίους μας αὐθέντας νὰ διερμηνευθῇ εὐνοϊκῶς, καθότι διακείμεθα διεσπαρμένοι καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Μπουκοβίνας, εἰς παζάρια, χωρία καὶ πρόποδας βουνῶν. Ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπισυνιστάμενοι τῇ φίλῃ εὐγενίᾳ της ἡμᾶς τε καὶ τὴν δυστυχῆ τζάραν, διατελοῦμεν τῆς εὐγενίας της ὡς ἀδελφοὶ καὶ ὅλως πρόθυμοι δοῦλοι.

4 iulie 1821

Îmbrățișăm frățește pe scumpă nouă domnia voastră și vă salutăm cu plecăciune și cu multă dragoste.

Primind cu cea mai mare bucurie mult dorita frățească a dvs. scrisoare, ne-am bucurat mult pentru numirea dvs. cu bine în căimăcămia Moldovei și pentru sosirea cu sănătate a scumpei nouă domniei voastre.

Fiind din strămoși cu statornicie credincioși și prea supuși puternicei și binefăcătoarei împărății turcești, am fi pus neîntîrziat în aplicare înaltele slăvitele porunci, după datoria noastră, dar dintre boierii aflați aici în Suceava Bucovinei, eu învățatul Gheorghe Pașcanu mă aflu cu totul în neputință, din pricina bătrîneței, iar hatmanul Răducanul este în pat de cîteva zile și de aceea n-am putut face acum altceva, decît numai am trimis în grabă documentele trimise către boierii care petrec în toată Bucovina, și după ce vor lua cunoștință zișii boieri de cele cuprinse în ele, se vor îndeplini cele de cuviință.

Pe lîngă aceasta rugăm pe domnia voastră ca prelungita noastră amînare să nu fie tălmăcită rău de unii răuvoitori, ci să dați dvs. stăpînilor noștri, cărora le dorim viață lungă, o explicație favorabilă nouă pentru că sîntem împrăștiați în toată întinderea Bucovinei în tîrguri, sate și pe la poalele munților.

Cu acestea ne recomandăm scumpei nouă domniei voastre, atît pe noi cît și nenorocita noastră țară și rămînem ai domniei voastre

ca frați și cu totul zeloase slugi.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 298. Orig. grec. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 128—129.

151

Sibiu, 8/20 iulie 1821

G. Leventis comunică ştiri lui Al. Vilara, criticînd purtarea mitropolitului şi a unor boieri.

Σιμπίνι, τῇ 8/20 'Ιουλίου 1821

Φίλτατε ἀδελφέ.

Σήμερον ἔλαβον τὸ ἀπὸ 4/16 τοῦ τρέχοντος γράμμα της καὶ σᾶς ἀποκρίνομαι ἀμέσως. Τὸ τοῦ φίλον Μαύρου γράμμα ἀνέγνωσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς, δὲν ἀπορῶ διὰ τὴν ἀνοησίαν τῶν ἀνοήτως φερομένων, διότι ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους ἐξ αὐτῶν ἄλλο τι δὲν ἐπρόσμενα. Τὸ ἀστεῖον εἶναι ὁποὺ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὑπογράψαντας ἔδωσε πρὸ καιροῦ ἀγωγὴν εἰς τὸ κονσολάτον, προσκλαιόμενος κατὰ τῶν ἀδικιῶν ὁποὺ ἐδοκίμασεν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἥτις νὰ ἐστάλη εἰς τὸν μινίστρον μας ἐν καιρῷ εἰς πρωτότυπον.

'Απὸ τὸ πρὸς τὸν φίλον Μαῦρον γράμμα τοῦ φίλου Δομνάντου θὰ βεβαιωθῇ τί φρονεῖ ὁ ἀρχηγός μας, καὶ συμφώνως ὅλοι ὅσοι ὀρθοφρονεῖτε ἐνεργήσατε.

'Ο ἅγιος δεσπότης, ὅστις παραπονεῖται ὅτι τὸν ἠπάτησαν, ἠμπορεῖ θαυμασιώτατα νὰ δικαιολογηθῇ, ὑπογράφων τὸ κοινὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα γράμμα, καὶ ἐξηγούμενος μὲ ἕνα ἰδιαίτερον πρὸς τὸν Mr. Πίνην. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι αὐτὸ τὸ φέρσιμον θὰ τὸν δικαιολογήσῃ, διότι περισσοτέραν ἀνάγκην ἔχει νὰ δικαιολογηθῇ πρὸς χριστιανούς, παρὰ πρὸς ἀλλοπίστους. Παρακαλῶ νὰ προσφέρῃ πρὸς τὴν αὐτοῦ πανιερότητα τὰς ταπεινάς μου προσκυνήσεις. Ἂς ἀναιρέσῃ καὶ τὸ τῶν μοναστηριακῶν βουλλῶν.

Παρακαλῶ νὰ ἀναγνώσῃ τὸ παρόν μου καὶ τῷ φίλῳ Καρίπογλου, ἐλπίζω ὅτι πάντοτε κοινοποιεῖτε μεταξύ σας τὰ πρὸς ὑμᾶς γράμματά μου.

Αὐτοὶ γράφουν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐφέρθησαν καλά, πλὴν δὲν τοὺς πνίγουν τὰ δάκρυα τοῦ Νικολέσκου διὰ τὸν τουρκοφονευθέντα γαμβρόν του, τὰ κακὰ τῆς φαβορίτας, τὰ τόσα ἄλλα ὅσα γνωρίζετε, καὶ ὅσα δὲν ἀγνοοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι; Νομίζουν πῶς θὰ ὀφελήσουν τὸν ἑαυτόν τους προδίδοντας τὸ κοινόν; Ὄχι βέβαια, ἐπειδὴ καὶ Θεὸς ὑπάρχει, καὶ δικαιοσύνη εὑρίσκεται ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς. Ταῦτα ἐν βίᾳ. Μὲ τὸν ταχυδρόμον μας Δημητράκην, ὅστις θὰ ἐπιστρέψῃ ὀγλήγορα, ἠμπορεῖ νὰ μοὶ γράψῃ ἐλευθέρως.

Τὰς προσκυνήσεις μου πρὸς ὅλους τοὺς καλοὺς φίλους.

'Ο πιστός της φίλος καὶ δοῦλος

Γ. Λεβέντης

[Adresa:] Τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι ἄγᾳ κυρίῳ 'Αλεξάνδρῳ Βελλαρᾷ

Εἰς Βρασσοβὸν

Sibiu, 8/20 iulie 1821

Prea iubite frate.

Astăzi am primit scrisoarea d-voastră din 4/16 ale lunii curgătoare şi vă răspund îndată. Am citit cu multă atenţie scrisoarea prietenului Mavros; nu mă miră prostia celor care se poartă proşteşte, fiindcă de la cei mai bătrîni

nu aşteptam altceva. Lucru hazliu este că unul, dintre cei care au semnat, a dat de mult o jalbă la consulat, în care se plîngea împotriva nedreptăților suferite din partea turcilor, care a fost trimisă la timp, în original, ministrului nostru.

Din scrisoarea prietenului Domnando către prietenul Mavros vă veți încredința ce părere are şeful nostru, şi acționați, cei care sînteți de acord şi judecați drept.

Înalt prea sfințitul mitropolit, care se plînge că a fost înşelat, poate minunat să se justifice, semnînd scrisoarea obştească către împărat şi dînd explicații într-o scrisoare specială către domnul Pini. Vă asigur că această purtare are să-l justifice, fiindcă mai mare nevoie are să se justifice în fața creştinilor decît în fața oamenilor de altă religie. Vă rog să transmiteți înalt prea sfinției sale închinăciunile mele smerite. Să desmintă şi scrisoarea referitoare la pecețile mănăstireşti.

Vă rog citiți scrisoarea mea de față şi prietenului Cariboglu. Sper că totdeauna faceți cunoscute între d-voastră scrisorile mele ce vi le trimit.

Ei scriu că turcii s-au purtat bine. Dar nu sînt înecați de lacrămile lui Nicolescu pentru ginerele lui ucis de turci, de nenorocirile îndurate de bărboşi şi de atîtea altele pe care le cunoaşteți şi pe care le ştiu şi ei înşişi? Ei cred că va fi spre folosul lor, dacă vor trăda poporul? Desigur că nu, fiindcă şi este dumnezeu şi dreptate se mai găseşte încă pe pămînt. Acestea în grabă. Cu curierul nostru Dimitrachi, care se va întoarce repede, puteți să-mi scrieți în mod liber.

Salutările mele către toți prietenii buni.

Credinciosul d-voastră prieten şi slugă

G. Leventis

[Adresa:] Prea nobilului boier aga domnului Alexandru Villara

La Braşov

Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 257. Orig. grec.

152

Colincăuți, 11 iulie 1821

Mitropolitul Veniamin comunică generalului Inzov că va da răspuns la scrisorile lui Şt. Vogoride de a se întoarce în țară după ce se va pune de acord cu boierii refugiați.

Înalt exelenția voastră milostive stăpîne,

Cinstită scrisoarea[1] exelenției voastre din cinci a curgătoarei luni supt număr 3238 împreună şi cu alte trei scrisori de la dumnealui hatmanul Vogoridi, cai-

[1] Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom., 2811), f. 248. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 129.

macamul Moldaviei, adresarisite cătră mine şi cătră boierii simpatrioţi, astăzi cu cinste şi smerenie am priimit. Dar, fiindcă[1] nici a răspunde nici a lucra în aşa pricină eu singur nici pot, nici poate a-mi fi ertat, nefiind acele scrisori numai personale cătră mine ci împreună şi cătră boieri, şi nici ştiută fiindu-mi voința şi hotărîrea dumilorsale boierilor simpatrioți şi nici scriitori de a face răspuns la satul ce mă aflu avînd, care răspuns iară trebuie să fie într-o socotință cu dumnialor boierii şi iscălit împreună și de dumnialor, pentru aceia trimițîndu-să toate acele mie trimasă scrisori de la dumnialui hatmanul Vogoridi, rog bunătatea înaltei excelenției voastre să binevoiți împreună cu deosăbită carte ce scriu și eu dumnilorsale a să da la dumnialor spre a pune dumnialor îndată în lucrare cele ce vor socoti după cuviință, unit fiind și eu la cele ce de obşte de cătră toți dumnialor vor găsi cu cale după răspunsul ce voi priimi de la dumnialor.

Cu ce mai adevărată cinstire şi supunere am cinste a fi, milostive stăpîne, al înalt exelenției voastre cătră dumnezeu smerit rugătoriu şi plecată slugă.
No.1. 11 iuliu 1821. Satul Colincăuți.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 254. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 133—134 şi în *Revista teologică*, IV (1886), nr. 29, p. 225.

153

Braşov, 12 iulie 1821

Memoriul boierilor refugiaţi către ţarul Rusiei, cu descrierea jafurilor şi silniciilor săvîrşite de turci în Ţara Romînească.

Copie de la requête adresée à Sa Majesté l'Èmpereur par le Clergé et les Boyards Valaques de Cronstadt le 12 juillet 1821 v. s.

À peine la révolte de Vladimiresco venait d'éclater et l'invasion du Corps insurgé sous les ordres du P-ce Ipsilanti venait d'être connue que l'assemblée des Boyards de la Principauté de Valachie mit en usage tous les moyens qui se trouvaient à sa disposition pour étouffer ces mouvements insurrectionnels dans leur naissance; elle crut du devoir d'une entière soumission à l'autorité légitime de porter à sa connaissance l'état des choses et le détail circonstancié des mesures répressives qu'elle s'était empressée de prendre, autant que pouvait le comporter l'état d'un pays désarmé presque, elle l'instruisit de la marche progressive du mal, et la supplia de prendre en considération l'état de

[1] Urmează cuvinte tăiate: « mie îmi este neştiut voinţa şi hotărîrea dumilorsali boierilor simpat[rioţi]».

détresse de la Province et de pourvoir aux moyens les plus propres à éloigner les dangers imminants dont elle était menacée.

L'assemblée des Boyards considérant ensuite l'étendue du mal et que le but du rébelle Vladimiresco et des Albanais ne tendait à rien moins qu'à exténuation de la classe nobiliare, et à l'établissement d'un système spoliateur aurait cru manqueur à ses devoirs envers l'Autorité légitime si elle continuait d'exercer ses fonctions administratives sous les étandards de la rébellion, tandis que le Caimacam du Prince et le representant de l'Autorité protectrice de Votre Majesté Impériale s'éloignaient; en conséquence elle jugea convenable de se retirer en lieu de sûreté; les Boyards qui la composaient passèrent successivement en Transylvanie chaqu'un ayant profité de l'occasion qu'il a pu saisir d'où ils ne cessèrent, en témoignage de soumission, d'informer la Sublime Porte des malheurs auxquels la Valachie était exposée et d'implorer son assistance pour le rétablissement de la tranquillité. Enfin lorsque le pays eut été pendant plusieurs mois en proie à tous les fléaux de l'insurrection, l'armée Turques y parut dans le dessin hautement proclamé de l'en délivrer, de défendre l'habitant paisible, rendre la tranquillité, rétablir chaqu'un dans ces foyers et faire rentrer toutes les classes dans la jouissance de leurs privilèges respectifs garantis sous l'Aigide de la puissante protection de Votre Majesté Impériale et faire oublier à chaqu'un les malheurs occasionnés par tous ces désordres. Mais à peine l'Armée Ottomane pasait-elle sur le territoire Valaque que sans respect pour les traités, sans égard pour ses promesses, elle se conduit en ennemie du nom Chrétien, elle fait la guerre à la Province plutôt qu'aux rebelles elle détruit les ressources du pays, et finira par l'exposer à toutes les horreurs de la famine, la hache abat les fôrêts, les bestiaux et les récoltes sont enlevés, et tout est transporté dans les places fortes par des réquisitions en chariots et des corvées véxatoires. L'innocent est voué à la mort la plus cruelle et la plus ignominieuse sans aucune forme préalable de justice; le soldat se disperce dans les Campagnes, porte par tout la desolation et la mort, réduit en esclavage les familles, livre aux flammes les Bourgs et les Villages, devaste les Monastères et portant une profanation brutale dans les lieux les plus sacrés, il convertit les temples saints en lieu de prostitution et de débauche, les objets du culte et de la vénération publique sont foulés aux pieds, les cendres des morts troublées sous la tombe, et les Ministres de la réligion massacrés aux pieds des autels et la pudeur consacré à Dieu outragée dans le sanctuaire.

Dans cet état de choses les Chefs de l'armée Ottomane exigent que nous abandonnions le seul asyle ouvert à notre existance et que nous rentrions dans notre Patrie non pour en fermer les plaies, mais d'après le plan de conduite qu'ils paraissent s'être fait pour offrir un plus grand nombre de victimes à l'assouvissement d'une férocité sans exemple.

Souffrez donc Sire, qu'en déroulant aux pieds du trône de Votre Majesté Impériale le tableau déchirant des maux qui nous desolent, nous osions implorer

Votre haute assistance en faveur de notre malheureuse patrie. Veuillez Sire, jetter un regard propice sur une Province qui sous l'aide paternelle de Votre puissante protection coulait des jours de paix et de bonheur, et que des événements aussi désastreux qu'impruévus ont précipité dans un abyme de maux dont il serait difficile de sonder toute la profondeur, et d'où cette même protection peut seule la tirer. C'est un peuple Chrétien, Sire, qui vous tend les bras, un peuple désarmé qui a recours à Votre Clémence qui seule peut le sauver.

Nous sommes avec un profond respect et une entière soumission

Sire de Votre Majesté Impériale

les très humbles et très obeissants serviteurs

(signés)

Le Metropolite, l'Evêque de Rimnik, l'Evêque de Bouzeu, l'Evêque d'Ardjech,

D'Vornik Grégoire Baliano
„ Constantin Samurkach
„ Georges Slatineano
„ Georges Philipesco
„ Théodore Vacaresco
„ Alexandru Ghika
„ Nicolae Vacaresco
Le Logothète Constantin Golesco
„ Ioan Vacaresco
„ Constantin Rasty
„ Démétrius Chrysoscoléo
„ Manolaki Baleano
„ Jean......
Le hatman Nicolas Mavro......
Le Vornick Michel Cornesco
„ Nicolas Ghika
L'Agas Nicolae Philippesco
„ Michel Ghika

L'Agas George Floresco
„ Constantin Cornesco
„ Alexandre Villara
„ Constantin Cantacousène
„ Manolaki Floresco
Le commis Alexandre Ghika
Le caminar Demetrius Ghika
„ Ioan Cocoresco
„ Alexandre Philippesco
„ Constantin Ghika
„ Ioan Golesco
„ Ioan Ghika
„ Ioan Philippesco
„ Pano.... Baliano
Le Pacharnik Ioan Raletto
„ Nicolas Balazzano
Le Slutziar Grégoire Obédan

Pour Copie Conforme A. Pini[1]

Arhiva Min. de Externe al U.R.S.S. Moscova, fondul Ambasada din Constantinopol, dos. 391, f. 45—46. Trad. grec. cont. a acestui memoriu la Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 293—294 (fără semnăturile boierilor). Publicat în trad. rom. de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 185—187.

---

[1] Memoriul a fost însoțit de o adresă către A. Pini, cu rugămintea de a-l transmite țarului (Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 286 v Copie grec.).

12 iulie 1821

Chehaia bei, în numele seraschierului de Brăila, poruncește agalelor din ținuturi să înceteze abuzurile față de « raialele credincioase».

Buiurdiul în contra grecilor eterişti din 1821, iulie 12[1].

Tălmăcire buiuriultiului

Mai înainte de intrare noastră întru acest pămînt a pre puternicii împărății şi întru înaltele porunci împărăteşti şi în poroncili înălțîmii sale sarascher paşa să poronceşti ca oricarele creştin din orici nație va fi sau grec sau moldovan şi sîrb, de-şi va cunoaşti datoriile supunirii sale şi a credinții şi să va purta cinstit cu toată ascultare, să dă iertare şi la viață şi la averi. Şi atît pre puternicul şi mult milostivul împărat cum şi înălțime sa rînduitul sarascher a oştilor porunceşte cu străşnicie ca pe aceste credincioasî şi supusî raiale nici să să superi, nici să s[ă] păgubească de averile lor.

Dimpotrivă însă acei ci au întrebuințat arme şi sînt plecați la apostasîi şi înrăutățiri, le este şi viața în primejdii şi avere în pierzare. Cu totul este împrotiva voinţăi pre puternicului şi mult milostivului împărat de a nu să amestică agalile zabeți întru pămînteştile pricini şi maslahaturi isprăvniceşti şi supt cuvînt că această avere este a grecilor sau a moldovenilor şi să s[ă] iai acesti lucruri. Şi de acum înainte, dacă să va mai priimi înştiințare că s-au luat averi a vreunii raeli, a căruia raialîc esti mărturisît de obştie de către toți în pămîntul acesta şi că nu s-au amestecat cu făcătorii de răli tîlhari şi după cercetările făcuti nu va pute da în urmă răspuns acei ci vor cuteza a urma împotriva poroncilor prea puternicului împărat şi a mării sale paşii.

Deci dar, de acum înainte să nu vă amestecați mai mult în trebuințile isprăvnicatului şi întru feliuri de supărări pricinuitoare şi atingătoare, sau de averi sau de cinste a vreunui boieriu sau a vreunui neguțător şi a oricăreia raia credincioasă.

Aceasta poroncim şi asămine să urmezi.

1821, iuli· 12

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/56. Trad. rom. cont. Alte copii: Acad. R.P.R., ms. rom. 333, f. 39v; Muzeul de istorie a partidului, fondul Saint-Georges, doc. 225.

ANEXĂ
la documentul nr. 154

Căimăcămia
către cinstita isprăvnicia Herțăi.

Iată vi să triimiti buiuriultiu prea slăvirei sale chihaia bei către agalile ascherliilor ci sînt acolo pe ținu[tu] acela, poroncindu-le ca să nu să mai amestici

[1] Scris de altă mînă.

cît de puțin în trebuințăle ținutului spre săvîrșîre poroncilor ci sînt asupra dumneavoastră, rămîind ca dumneavoastră cu oameni de ai ținu[tu]lui să le săvîrșîți. Iar agalile vor căuta poroncile oștinești spre prindire tălharilor eteriști și întru apărare lăcuitorilor denspre ascherlii.

Deci, de acum nu vă mai rămîni cuvînt de pricinuire; sîliță-vă întru toati, mai ales întru statornicia lăcuitorilor. Și pentru toate celi ci din poroncă veți lua din ținut în trebuința oștilor, să aveți tăbliți anumi, căci pentru toati are să s[ă] facă cercetare.

Ștefan Vogoride

1821, iuli 12

Dați buiuriuldiul la agale. De nu vor urma celor poronciti, mă veți înștiința.

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/57. Copie rom. cont.

155

Șcheia, 15 iulie 1821

Jafurile ascherliilor pe moșia lui Dracachi Roset și golirea hambarelor de către săteni.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitale.

Înștiințăz pe dumneata că aice, acum de cîtiva zile, nespusă supărare pătimim, atît noi oaminii casăi, cît și toți lăcuitorii moșii despre prădăciunile ce urmează ascherlii. Bisărica noastră au jăfuit, asămine și a lăcuitorilor unguri. Casăli boierești le-au jăfuit de ispravă. Care mai vinind rănduri necontinite de acei jacași, negăsind altă ce să ia, au stricat toati geamurile, fănari. Beciurile, le-au stricat încuitorile. Din gherghir au luat hamurile ce era, au luat postavul de pi toati scaunile, au stricat săpitul, au luat toati pînzurile mesăi, cum și lada ce era a dumnealui Gram[a], cu niști fieră, iarăși au străcat fierul de pi rotile carului mocănesc, l-au luat de și-au potcovit caii. Fețăli, așternuturile toati, le-au golit. Pe Andrei Straia l-au bătut cumplit să-i spui avere boierului și să-i arăti pe vatav. Au tras caii boirești la ogradă în cîtiva rînduri și au prins armăsarii di la iepi. Norocire au urmat, că tot s-au rupt arcanul și pîn'acum au scapat; și alti îndestule mișălii.

Noi umblăm tot fugari și eu și Goșman. Și ne-am spăimîntat că tot n-om scăpa. Că, care vini mai în urmă, tot mai răi să arată și îngrozitori.

Cucoane, pentru mila lui dumnezău, dacă mai este nădejde a să liniști, să am cinstita poronca dumitali, iar dacă nu încă, să ni căutăm a ni scapa viiața, că în credința lui dumnezău s-au trecut toată nădejdea, s-au spăimîntat toți și mic și mare.

La Hoisăști au prădat casăle de tot ce mai rămăsăse. Au spart hambariul în fund și au luat toati lucrurile ce au fost mîntuiți acolo. Satul s-au tras la

codru, ţiganii de acolo au venit toţi aice, decît numai în acel ţinut au rămas acolo în jafurile casăi Hoisăştilor.

Sînt şi ţiganii părtaşi, mai toţi luînd din aşternuturi şi altile. Toată pîine, grîu, orz, ovăz, s-au luat di la hambare de cătră satili ţinutului pentru cale, din poronca agalii, cu cuvînt să-i plătească fiiştecare sat pe cît au luat, cîti 18 lei merţa de grîu şi noaî de orz. Pîinile ţarinii sînt toati frumoasă, grîul, orzul grăbeşti cu săcerişul. Beilicurile sînt necurmati din sat şi nu lipsăsc a înştiinţa.

Prea plecată slugă, Vasile Capşi

1821, iuli 15, Şcheia

[Pe verso:] Întru cinstită mîna cinstit coconului Dracachi Ros[e]t biv vel vornic cu multă plecăciune.

Cernăuţi

Acad. R.P.R., doc. XXVII/54. Orig. rom.

156

Gorj, 17 iulie 1821

Constantin medelnicerul, numit sameş de Gorj, comunică lui Hagi Ianuş că turcii s-au ciocnit cu răsculaţii la Slobozia.

Γκόρζι, 17 'Ιουλίου 1821

Τὴν τιμιότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ.

Παπαλήκη μου, ἐγὼ ἔκτοτε ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα ἀπ' ἐκεῖ ὡς γνωστόν της, διὰ νὰ μαζώξω ζῶα, καὶ ἐλθὼν ἕως εἰς τὸ λαζαρέτο, μὲ ἔγραψεν ὁ ἀρχ. καϊμακάμης διὰ νὰ ἔλθω νὰ κυττάξω τὴν δουλειὰ τῆς σαμεσίας, ὡς καὶ πρότερον, διορίζουσά με εἰσέτι μὲ προσταγὴν σάμεσην τοῦ ἐδῶ καδηληκίου, καὶ οὕτως ἦλθα εἰς τὸ Γόρζι, καὶ τρεῖς ἑβδομάδες ἐκύτταξα δουλειὰ μόνον μὲ τὸν ἀρχ. καμινάρην Κωστὴν ἕως ὅτου μοὶ ἔστειλεν ὁ ἄρχ. καϊμακάμης τοὺς ἄρχ. ἰσπραβνίκους.

Οἱ κλέπται ὅμως εἶχαν γίνει τόσον πολλοί, ὁποὺ μᾶς εἶχαν κάμει μουχασερέν. 'Εχτὲς εἶδα τὴν εἰδοποίησιν ὁποὺ ἔλαβεν ὁ ἐνδοξότατος σιλιχτὰρ ἀγά. Ἦλθεν μὲ 5 000 Τούρκους, ὁποὺ ἀμέσως ὁποὺ ἦλθαν μὲ τόπια, ὥρμησαν εἰς τὴν ἄκρη τῆς πολιτείας εἰς ἓν χωρίον, Σλοποζία, καὶ ἐσκότωσαν ἕως διακοσίους, εἶδὲ ζωντανοὺς πλῆθος. Μεγάλο κακὸ ἔγινεν εἰς τὸ καδηλήκι μας. Σήμερον ἐκίνησαν κατὰ τὴν Τισμάναν, τὸ τί μέλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα θέλω τῇ ἰδεάσει κατὰ χρέος μου.

Πρὸς τούτοις ἐγὼ ὡσὰν ὁποὺ ἠξεύρω τὸ χρέος μου καὶ ἡ ὑπογραφή μου καθὼς ἄχρι τοῦδε εἶχεν ὑπόληψιν εἰς τὸν παπά μου, καὶ τοῦ λοιποῦ πρέπει τὸ ὅμοιον. Διὰ τοῦτο μὲ αὐτὸν τὸν ἐξεπίτηδες σταλμένον τῇ εἰδοποιῶ διὰ τὰ γρόσια ὁποὺ ἔχει εἰς τὸ καδηλήκι νὰ μοὶ γράψῃ ποῦ θέλει νὰ τὰ ἐμβάσω, διὰ νὰ τὰ ἀποκριθῶ, μ' ὅλον ὁποὺ ἐγὼ τὰ γρόσια αὐτὰ τὰ ἔχω μόνον εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς

ἰσπραβνίκους, καθὼς οἱ ἴδιοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀρνηθῶσι, ὧν τὰ ραβάσια εἰς χεῖρας μου. Τὰ γρόσια αὐτὰ ὁποὺ λέγω ὅτι εἶναι νὰ τὰ ἐμβάσω ἕως εἰς τὰς 15 Αὐγούστου, ὁποὺ εἶναι ἕνα πανηγύρι εἰς τὸ Χατζέτζι, δὲν ἔχω τὸν τρόπον, καθότι ἔχω κάμποσα μοχθηρὰ παχιά, καὶ ἔχω σκοπὸν νὰ τὰ στείλω, καὶ τὰ γρόσια αὐτὰ τὰ στέλνω. Εἰδὲ καὶ ἔχει σκοπὸν ἕως τότες νὰ ἔβγῃ ἔξω, νὰ μὲ γράψῃ διὰ νὰ ρεγουλισθῶ, καθότι ὁ δοῦλος της ἔχω προθυμίαν νὰ μὲ ἔχῃ εἰς τὴν πρώτην της ὑπόληψιν.

Παπαλήκη μου καὶ εὐεργέτα μου, λυπήσου μοι διὰ τὸ συμβάν μοι, καθότι μὲ ἀφάνισαν οἱ κλέπται, ὡς γνωστόν της, καὶ γράψε εἰς Βουκουρέστι καὶ περὶ ἐμοῦ, ὅπου ἐγκρίνῃ. Μὴν μὲ ἐξεχάσετε, καθότι ὅλη ἡ ἐλπίς μου εἶναι εἰς αὐτὴν νὰ μὲ βοηθήσῃ.

Τζὸκ σιλὰμ ἀπὸ τὸν 'Ασὰν ἀγά, τζιράκι της ὁποὺ εἶναι, καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀγάδες. Ἦτον νὰ τὸν βιάσω διὰ νὰ σᾶς γράψῃ, πλὴν τούτην τὴν ὥραν ἐβιάστηκεν διὰ νὰ κινήσῃ εἰς κάποιους κλέπτας, ὁποὺ ἐβγῆκαν εἰς ἓν χωρίον Κοπατζένι. Τὸν ἀρχ. σερδάρην αὐτάδελφόν της τὸν προσκυνῶ, καὶ παρακαλῶντας νὰ μὲ ἀγαπᾶτε καὶ νὰ μὲ ἔχετε εἰς τὸ ναζήρι της μένω

ὁ ταπεινὸς δοῦλος
Constantin medelnicer

Ὁ Κώστας, ἄνθρωπός της, εὑρίσκεται ἐδῶ. Τὸν ἐβίασα νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ. Ἂν ἔχῃς χρείαν νὰ τὸν ἀποκριθῶ γρόσια, γράψε μοι νὰ τὸν δώσω, καὶ ὅπως ἤθελεν μὲ συμβουλεύσει ἀπαραλλάκτως θέλω ἀκολουθήσει.

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ, ἐμοὶ δὲ περιποθήτῳ, παπαλήκῃ κυρίῳ κὺρ Χατζῆ Γιανούσῃ προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Gorj, 17 iulie 1821

Vă salut cu plecăciune.

Taică! Eu cînd am plecat de acolo, precum ştiţi, ca să strîng vite şi am ajuns la lazaret, am primit o scrisoare de la boierul caimacam ca să mă duc să mă ocup cu sămeşia, ca şi mai înainte. El chiar printr-o poruncă m-a numit sameş al judeţului de aci şi astfel am venit la Gorj. Trei zile am lucrat numai cu boierul căminar Costis, pînă cînd boierul caimacam mi-a trimis pe ispravnici.

Hoţii s-au înmulţit aşa de mult încît ne-au năpădit. Ieri am văzut înştiinţarea ce a primit prea slăvitul selihtar aga. A venit cu 5.000 turci. Îndată ce au venit, cu tunuri, au năvălit la marginea oraşului, la un sat numit Slobozia, şi au ucis vreo două sute, iar cei [prinşi] vii sînt mulţi. Mult rău s-a făcut în judeţul nostru. Astăzi au pornit la Tismana. Ce are să se întîmple după aceasta, am să vă înştiinţez, precum sînt dator.

Pe lîngă acestea, eu cunoscînd datoria mea, vă spun că semnătura mea, după cum pînă acum se bucura de consideraţii din partea d-voastră, la fel trebuie să se întîmple şi în viitor. De aceea vă înştiinţez cu acest om trimis

într-adins pentru banii ce-i aveți în județ, ca să-mi scrieți unde doriți să-i trimet, cu toate că eu am acești bani la ispravnicii de pe vremea aceea. Și aceștia nu vor putea să nege, întru cît chitanțele lor se află în mîinile mele. Banii aceștia, de care este vorba am să vi-i trimit, pînă la 15 august, cînd este un bîlci la Hațeg. Acum nu am posibilitatea. Am mulți porci grași și am de gînd să-i trimit acolo și banii ce voi primi am să vi-i trimit. În caz că aveți de gînd pînă atunci să plecați de acolo, să-mi scrieți ca să aranjez chestiunea, deoarece sluga d-voastră dorește să se bucure de considerația de dinainte.

Taică și binefăcătorul meu! Să aveți milă de cele ce mi s-au întîmplat, întru cît m-au distrus hoții, precum știți, și scrieți la București unde credeți și despre mine. Să nu mă uitați, fiindcă toată nădejdea mea stă în d-voastră ca să mă ajutați.

Multe plecăciuni de la Asan aga, care este cirac; este și el unul din agale. Era să-l oblig să vă scrie, dar în momentul de față s-a grăbit să plece împotriva unor hoți, care au ieșit la un sat, numit Copăceni.

Salut pe fratele d-voastră boier serdar și vă rog să mă iubiți și să mă bucur de favoarea d-voastră, rămîn slugă plecată

Constantin medelnicer[1]

Omul d-voastră Costas se află aci, îl oblig să plece acolo. Dacă aveți nevoie de bani, să-mi scrieți ca să-i dau; precum mă veți sfătui întocmai am să urmez.

[Adresa:] Prea cinstitului iar mie prea doritului taică, domnului domn Hagi Ianuș cu închinăciuni La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 132. Orig. grec.

157

Craiova, 19 iulie 1821

Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuș despre pagubele pricinuite de către rumînii nesupuși.

Κραϊώβα, τῇ 19 Ἰουλίου 1821

Ἐντιμότατε καὶ εὐεργετικώτατέ μοι μπασιὰ Χατζή, δουλικῶς προσκυνῶ, φιλῶ τὸ χέρι της.

Πρὸ ἡμερῶν, μὲ ἕναν οὐγκριάνον, δὲν ἔλειψα γράφοντάς την τὰ χρειώδη, καὶ τὴν ἀσφαλῆ περιλαβήν των δὲν ἀμφιβάλλω. Ἤδη δὲ διὰ τοῦ ταπεινοῦ μου δὲν λείπω νὰ σᾶς εἰδοποιήσω καὶ ἡμεῖς, θείᾳ χάριτι, καλῶς ὑγιαίνομεν. Ἑπομένως

[1] Semnătura e scrisă cu litere chirilice.

δὲ σᾶς λέγω ὅτι προχθὲς ἐπῆγα εἰς τὰ χωρία ὅλα, δηλαδὴ Γρετζέστι, Μπούρκα, Πάγια, Δρανίκι καὶ ἐκάθισα ἕως δεκαπέντε ἡμέρες, μαζὶ μὲ δύο Τούρκους, τόσον καὶ ὁ Πάτζος, ὁποὺ ἐστάλθη ἀπὸ τὸν Παρτάλη. Μεγάλες ἀκαταστασίες καὶ ζημίες ηὗρα ἀπὸ τοὺς Βλάχους. Μόλις καὶ μετὰ βίας τοὺς ἐφέραμεν εἰς τὸ ἰμάνι ὀλίγον τι, πλὴν τοῦ κάκου. Καθὼς ἐφύγαμεν, πάλιν τὰ ἴδια, καὶ ἔστειλα τὸν Πάτζον, ὁποὺ εἶναι διωρισμένος ἀπὸ τὸν Παρτάλη, καὶ τὰ φέρει ἀπὸ μίαν φοράν.

Τὰ ἀμπέλια ἀπὸ τὸ Γρετζέστι μόλις τώρα ἐβάλαμεν καὶ τὰ ἐδούλευσαν, ἐπειδὴ οἱ βιέρηδες δὲν ἠθέλησαν, καὶ ἐπαρακάλεσα τὸν ἀρχ. βιστιάρην Γιαννάκην, ὁποὺ εἶναι ἰσπράβνικος ἐδῶ, καὶ ἐδιόρισεν τὸν Λεοβάνον ζαπτζὴν ἐκεῖ, καὶ ἔβαλεν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσκαψαν. Ἤδη ἀπὸ τὴν Μπούρκα, καθὼς ἐπῆγα, τὰ χόρτα ἀπὸ τὰ ἀμπέλια ἦτον δύο φορὲς μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ κλήματα. Ὅσες ἡμέρες ἐκάθισα, τοὺς ἐκατάπεισα τοὺς Βλάχους διὰ νὰ σκάψουν, καὶ ὀλίγον τι ἔσκαψαν, καὶ καθὼς ἔφυγα πάλιν τὰ ἄφησαν. Ἐσήκωσαν κεφάλι οἱ Βλάχοι, ἔγιναν οἰκοκυραῖοι, δὲν θέλουν νὰ ἠξεύρουν κανέναν. Πλὴν νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ ἔλθητε μίαν φορὰν διὰ νὰ ἡμερώσουν. Ἄλλον ζαχερὲν δὲν ἐσήκωσαν, μόνον ἐκεῖνον τὸν πρῶτον ἀπὸ τὴν Μπούρκαν. Τὸ σιτάρι ὅλο τὸ ἐβίζωσαν εἰς τὸν βίτα μὲ φιλτοῦρι τοῦ . . . Τὰ πορούμπια ἔμειναν, δὲν τὰ ἐπείραξεν κανένας. Εἰς τὸ Γιαννουσέστι πρὸ πολλοῦ ἐπῆγα. Ἐκεῖ ἐσήκωσαν εἰς τὸ μπεϊλήκι σιτάρι καὶ ἅλας, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅλα ἐγγράφως. Τὸ ἅλας ἀπὸ τὸν ζαλχανά, τὸ καλό, τὸ ἐπουλήσαμεν διὰ αἰτίας, πλὴν νὰ μᾶς στείλετε ἐγγράφως τὴν. σούμα διὰ τὸ μαροῦντο, ἐπειδὴ οἱ ταϊντζῆδες ἐπῆραν χωρὶς νὰ μετρήσουν, καὶ ἀφοῦ εἶπα τῷ ἄρχ. καϊμακάμη, τόσον καὶ τοῦ σελιχτάραγα, ἐπρόσταξαν διὰ νὰ τὸ μετρήσουν. Πλὴν πρῶτα ὁποὺ ἐπῆραν δὲν ἠξεύρομεν, καὶ διὰ τοῦτο νὰ μοῦ στείλετε τὴν σούμα πόσες ὀκάδες εἶναι, καὶ τότες παίρνομεν λογαριασμόν.

Τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τὸ ζαλχανὰ εἶναι καλὰ δουλεμμένον, καθὼς πρέπει. Ὁ κὺρ Κατζώφας χθὲς ἐπῆγεν εἰς τὸ μούλκι του διὰ νὰ κυττάξῃ τὰ πράγματα. Εἰς τὸ Γιαννουσέστι ἔστειλα ἕναν Τοῦρκον Ἀρβανίτην νὰ κάθηται ἐκεῖ διὰ νὰ φυλάηται τὸ σπίτι, ἐπειδὴ ἀκούσαμεν ὅτι ἀπὸ τὸ ὀρδί, ὁποὺ ἦτον εἰς Δραγασάνι, μερικοὶ ἔλεγαν ὅτι νὰ βάλουν φωτιά, διὰ τοῦτο ἐβιάσθην καὶ τὸν ἔστειλα. Εἰς τὸ Κουκουρέσει ὅμως δὲν εἶναι κανένας. Μὲ γράφουν οἱ ἄνθρωποι ὁποὺ εἶναι εἰς τὸ Γιαννουσέστι ὅτι ἐπῆγαν μερικοὶ κλέπται καὶ ἔγνοσαν[;] νὰ βάλουν φωτιά, πλὴν πάλιν τὸ ἐλυπήθηκαν, μὲ τὸ νὰ ἦτον κρασὶ περισσὸ μέσα. Τὰ βουβάλια καὶ μ..υχθερὰ ἀπὸ τὸ Γιαννουσέστι τὰ ἐσήκωσα καὶ τὰ ἔστειλα εἰς τὸν Κατζώφαν. Τὸ σπίρτο τὸ ἐσήκωσα ἀπὸ ἐκεῖ. Καθὼς ἔλθῃ ὁ Κατζώφας ἀπὸ ἔξω, θὰ πηγαίνω ἐγὼ ἐκεῖ νὰ ἰδῶ τί γίνεται, πλὴν φόβος πολὺς εἶναι μπασιὰ Χατζή. Περιπατοῦν οἱ κλέπται εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ φοβούμεθα.

Γράψετε ἕνα γράμμα πρὸς τὸν ἀρχ. βιστιάρην Γιαννάκην, τόσον καὶ τῆς Ἀνθίτζας, διὰ νὰ μὲ συντρέχουν. Ἅγιος Ζητιάνος εἶναι εἰς τὸ σπίτι μας, ὅστις σᾶς προσκυνεῖ καὶ σᾶς εὔχεται. Δὲν φιλτουρίζω τὰ . . . καὶ ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἀρχ. λογοθέτη Δημητράκη Μπραϊλόη μοὶ ἔδωσεν γρόσια χίλια, καὶ ἂν ἔχετε τὸν τρόπον, τραβήξατέ τά μου πόλιτζαν, νὰ τὰ μετρήσω, νὰ μὴν κάθονται ἀργά.

Εἰς τὸ Δετζεράτζι δὲν ἠξεύρω τί γίνεται. Κανένας ἀπὸ ἐκεῖ δὲν ἦλθεν, ἀλλ' οὔτε ἠμπορῶ νὰ στείλω, ἐπειδὴ τὰ παντούρια εἶναι γεμᾶτα κλέπται καὶ δὲν τολμᾷ κανένας νὰ πηγαίνῃ. Καὶ βλέποντας ὁποὺ θὰ γένῃ ξολοθρεμὸς εἰς αὐτούς, τότες στέλνω ἄνθρωπον. Ἐν τοσούτῳ δὲ μένω τῆς ἐντιμότητός της ταπεινὸς δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Ἰωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδέλφια, τῷ ἀξιοσεβάστῳ μοι, ταπεινῶς

Ἐν Σιμπίνι

Craiova, 19 iulie 1821

Prea cinstite şi prea binefăcotorule al meu başa Hagi, vă salut cu plecăciune şi vă sărut mîna.

Acum cîteva zile v-am scris printr-un ungurean cele necesare şi nu mă îndoiesc că aţi primit scrisoarea mea. Acum cu umila mea scrisoare ţiu să vă înştiinţez că noi, cu ajutorul lui dumnezeu, sîntem bine. Apoi vă spun că alaltăieri m-am dus la toate satele, adică la Greceşti, Bîrca, Padea Drănicu şi am stat vreo cinsprezece zile împreună cu doi turci, precum şi cu Patzos, care a fost trimis de Partalis. Am găsit mari neorînduieli şi pagube din partea rumînilor, abia cu mare greutate i-am dat puţin pe brazdă, degeaba însă, că abia am plecat, că ei au făcut iarăşi la fel. Atunci am trimis pe Patzos, care este orînduit de Partalis şi i-a adus din nou la ascultare. Viile din Greceşti abia acum am pus să le lucreze, fiindcă vierii n-au vrut, dar în urma rugăminţii mele boierul vistier Ianachi, care este ispravnic aici, i-a poruncit lui Leovean, zapciul de acolo, care a şi pus oameni de a săpat. La Bîrca, la sosirea mea, buruienile din vii erau de două ori mai mari decît viţa. Cîte zile am stat acolo am convins pe rumîni ca să sape şi au săpat puţin, dar cum am plecat, s-au lăsat de lucru. Rumînii au ridicat capul, s-au făcut stăpîni, nu vor să ştie de nimeni. Să dea sfîntul dumnezeu să veniţi odată ca să se îmblînzească. Altă zaherea n-au ridicat decît numai acea primă cantitate de la Bîrca. Tot grîul..... [1]. Porumbul a rămas, nimeni nu s-a atins de el.

La Ianuşeşti m-am dus de mult, acolo au ridicat de la beilic grîu şi sare, care toate sînt scrise. Sarea cea bună de la zalhana am vîndut-o din anumite motive, dar să ne trimiteţi în scris care a fost cantitatea de sare măruntă, fiindcă taingiii au luat-o fără s-o cîntărească. După ce am vorbit însă cu boierul caimacam, cît şi cu silihtar aga, aceştia au poruncit ca s-o cîntărească, dar sarea pe care au luat-o prima dată nu ştim cît a fost, de aceea să-mi scrieţi ce cantitate a fost şi atunci vom face socoteala.

Via de la zalhana este bine lucrată, aşa cum trebuie. Domnul Catzofas s-a dus ieri la moşia lui ca să vadă cum stau lucrurile. La Ianuşeşti am trimis

---

[1] În original τὸ ἐβίζωσαν εἰς τὸν βίτα μὲ φιλτοῦρι τοῦ...

pe un turc albanez să stea acolo să păzească casa, fiindcă am auzit pe unii spunînd că armata care era la Drăgăşani ar incendia case, de aceea m-am grăbit şi l-am trimis. La Cocoreşti însă nu este nimeni. Oamenii de la Ianuşeşti îmi scriu că s-au dus cîţiva hoţi şi au încercat să dea foc, dar le-a părut rău, deoarece era mult vin înăuntru. Bivolii şi porcii de la Ianuşeşti i-am ridicat şi i-am trimis la Catzofas. Spirtul l-am ridicat de acolo. Îndată ce se va întoarce Catzofas de afară, am să mă duc eu să văd ce se întîmplă, dar este pericol mare, başa Hagi, deoarece hoţii umblă în toate părţile şi ne este frică. Să scrieţi o scrisoare către boierul vistier Ianachi, precum şi Antiţei, ca să mă ajute. Egumenul de la mănăstirea Jitianu este la noi, vă salută şi vă urează multă sănătate,...[1] şi dumnezeu să aibă milă de noi.

Omul boierului logofăt Dimitrachi Brăiloi mi-a dat 1000 groşi şi dacă aveţi posibilitatea puteţi să trageţi o poliţă asupra mea, ca să plătesc această sumă şi să nu stea de geaba.

La Degeraţi nu ştiu ce se întîmplă, nimeni n-a venit de acolo, şi nici nu pot să trimit pe nimeni, fiindcă pădurile sînt pline de hoţi şi nimeni nu îndrăzneşte să se ducă; cînd voi vedea că vor fi nimiciţi, atunci voi trimite un om.

Cu acestea rămîn

al domniei tale slugă supusă
Const. Canetzos[2]

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuş Consta Petru şi fraţii, prea venerabilului meu, cu plecăciune
La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 511, doc. 64. Orig. grec.

---

[1] Δὲν φιλτουρίζω τὰ ...

[2] Nesupunerea locuitorilor de pe moşiile lui Hagi Ianuş, îndeosebi a celor din Bîrca continuă.

Astfel, la 22 iulie 1821 acelaşi Const. Canetzos relatează lui Hagi Ianuş că « la Bîrca, rumînii s-au răsculat ca să-şi ia livezile pe care le-au avut înainte. Pentru dijmă nu vor să dea nici un bob, ci vor să ne dea snopi. Cine va avea grijă de atîtea moşii? Nu sînt oameni... » (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 511, doc. 65. Orig. grec.).

La 29 septembrie, arătînd că turcii dijmuiesc moşiile şi iau aproape tot porumbul, Canetzos îl anunţă pe Hagi Ianuş că Ibiş bairactar « a lăsat pe rumînii de la Bîrca să intre slobod în vii şi ei n-au lăsat nici o boabă» (acelaşi pach., doc. 66. Orig. grec.). Un alt om al lui Hagi Ianuş îl informează că rumînii au fost puşi « de au jefuit via» şi că « pătulele le-a tăiat în bucăţi; un astfel de dezastru n-a fost nicăieri». La Cocorăşti (Romanaţi) de asemenea « rumînii nu ascultă... » (Acelaşi fond, pach. XXXIX, doc. 95. Orig. grec.). Aceiaşi rumîni au intrat în via şi casa lui Hagi Ianuş, luînd 2000 vedre vin, cazane, căldări, arămuri (Acelaşi fond, pach. XIII, doc. 17. Orig. rom.).

De neascultarea rumînilor se plînge lui Hagi Ianuş la 31 octombrie şi Ioanichie Jitianul: « Rumînii sînt plini de fumuri; pentru orice fleac fac plîngeri şi noi nu mai sîntem stăpîni nici pe moşii, nici pe noi înşine... » (Acelaşi fond, pach. 458, doc. 11. Orig. grec.).

În noiembrie 1837 încă se mai judeca procesul casei Hagi Ianuş împotriva locuitorilor din Bîrca şi din alte patru sate, pentru pagubele pricinuite în anii 1821 şi 1822 (Arh. St. Buc., Administrative noi, vistieria Ţării Rom., condica 958/1837, f. 253—254).

158

Sibiu, 20 iulie 1821

A. Pini comunică mitropolitului Dionisie că a trimis ţarului jalba boierilor fugiţi la Braşov.

Hermannstadt, ce 20 Juillet 1821 v. s.

Monseigneur,

La lettre en date du 12 de ce mois [1] que Votre Éminence m'a fait l'honneur de m'adresser, m'a été exactement remise par Mr. le Paharnik Raleto.

Votre Éminence peut aisément juger de l'impression fâcheuse qu'a dû causer sur moi, quelques jours avant la réception de cette lettre, la nouvelle de la participation qu'elle a eu à l'adresse transmise à la Porte. En effet, je ne pouvais aucunement me randre compte des motifs qui avaient pu porter Votre Éminence à oublier un seul instant les devoirs que lui imposent les augustes fonctions qu'Elle remplit de Chef de l'Église et de premier membre du Divan Valaque, en signant, conjointement avec Son clergé diocesain, un acte fondé sur des notions évidemment dénaturées et fait pour attirer infailliblement sur Elle la désapprobation de la Cour Protectrice et le ressentiment trop juste du peuple, dont Votre Éminence est le protecteur spirituel et le défenseur de ses plus chers intérêts.

Je dois cependant à la vérité de dire que si cette conduite, blâmable sous plus d'un rapport, m'avait causé de la peine, la déclaration que Votre Éminence vient de faire d'avoir signé l'Adresse à la Porte, sur les insinuations perfides des malveillants, qui ont surpris sa réligion, m'a semblé annoncer de Sa part de la franchise et de la loyauté. Aussi, me suis-je empressé, en transmettant à mes chefs, pour être soumise à Sa Majesté l'Empereur, la supplique que Votre Éminence a signée concurrement avec plusieurs boyars, de représenter à la Cour impériale que, revenue d'une erreur involontaire, Votre Éminence s'est formellement rétractée et a solennellement protesté contre le contenu de l'Adresse, en désavouant hautement les faits qui y sont relatés comme étant diamétralement opposés à la réalite des maux auxquels la malheureuse Valachie est en proie.

Votre Éminence ne doutera pas, j'espère, des vœux sincères que je forme pour que Sa justification appuyée de mes représentations puisse obtenir un résultat satisfaisant.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée

Monseigneur

De Votre Éminence

Le très humble et très obéissant serviteur,

A. Pini

Acad. R.P.R., pach. CMXXXVI a (fost ms. rom. 1660), f. 86. Trad. rom. publicată în *Bis. Ort. Rom.*, XVI (1892—1893), p. 876—877.

---

[1] Vezi doc. nr. 153.

159

[Braşov,] 2o iulie 1821

A. Xenocratis către Hagi Ianuş despre zvonul că Rusia ar fi declarat război Porţii.

[Βρασσοβόν,] τῇ 20 'Ιουλίου 1821

Τὴν ἐντιμότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ.

'Επερωτῶν τὰ τῆς μυριοποθήτου μοι αὐτῆς ἀγαθῆς ὑγιείας, δηλοποιώντας την ὅτι κἀγὼ ἔφθασα ὑγειὴς εἰς Βρασσοβόν, καὶ σήμερον μανθάνωἀπὸ ἓν γράμμα Βιέννης ἑνὸς σημαντικοῦ ὑποκειμένου, γράφον μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη καὶ ὅτι τὸ μινιστέριον τῆς Ρωσίας ἐξέδωκε μανιφέστον εἰς τὰς λοιπὰς αὐλάς, λέγων μὴν οὖσα πλέον ὑποφερτὴ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία τοῦ τυράννου, ἀπεφάσισε διὰ νὰ σηκώσῃ ὅπλα κατ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν τυραννίαν καὶ ἄδικον φόνον, ὁποὺ μεταχειρίζεται εἰς τοὺς χριστιανούς, ἡ ὁποία προκήρυξις λέγει καὶ τοῦτο, ὅτι ἂς μὴν ἤθελε στοχασθῇ τινὰς ὅτι τοῦτο αὐτὸ τὸ κάμνει διὰ κανένα ἰδιαίτερόν του ἠντερέσον, ἀλλ' οὔτε θέλει νὰ αὐξήσῃ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν του τόπον οὐδεμίαν σπιθαμήν, εἰμὴ μόνον καὶ μόνον νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἄδικον τυραννίαν τοῦ τυράννου, ὡς ἀνωτέρω, καὶ ὅτι τὸ κογκρέσον θέλει λάβει τέλος εἰς τὸ Βυζάντιον. Ταῦτα αὐτὰ ὅλα μοὶ φαίνεται ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλουν ἐκδοθῇ ἔξω καὶ δι' ἐφημερίδος. Τὰ αὐτὰ ἐμάθαμεν ἐδῶ εἰς Βρασσοβόν, καὶ δὲν ἠξεύρω ἂν ὑπάρχουν τῷ ὄντι, διὸ παρακαλῶ νὰ μὲ ἰδεάσῃ τὰ ὅσα εἰς Σιμπίνι μανθάνει, καὶ ἂν ὑπάρχῃ τι, ἂς μοὶ προστάξῃ νὰ ἀκολουθήσω κατὰ τὴν παράκλησιν ὁποὺ τῇ ἔκαμα εἰς καιρὸν τοῦ μισευμοῦ μου, παρακαλώντας την ἔτι νὰ μὴ μὲ ὑστερήσῃ τῆς πατρικῆς της εὐνοίας καὶ μὲ εὐεργετεῖ μεγάλως.

Μένω τῆς τιμιότητός της δοῦλος εὐπειθέστατος
'Αθανάσιος Ξενοκράτης

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. 'Ιωαννούσῃ Κ. Π. τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ καὶ ὡς πατρί μοι περιποθήτῳ προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

[Braşov,] 20 iulie 1821

Vă salut cu plecăciune.

Întrebînd de bună sănătatea d-voastră, mult scumpă mie, vă fac cunoscut că şi eu am ajuns sănătos la Braşov şi astăzi aflu dintr-o scrisoare venită de la Viena, din partea unei persoane importante, care scrie în mod sigur că războiul s-a declarat şi că guvernul Rusiei[1] a adresat un manifest către

[1] În vremea răscoalei, aproape tot timpul au circulat zvonuri privitoare la intrarea Rusiei în război cu Poarta.

curţile celelalte, în care spune că nemaifiind de suportat lăcomia nesăţioasă a tiranului a hotărît să ridice armele împotriva lui şi să facă să dispară tirania şi uciderea nedreaptă, de care se serveşte împotriva creştinilor. Proclamaţia mai spune şi aceasta, adică să nu se gîndească cineva că face acest lucru din vreun interes particular şi nici nu vrea să mărească întinderea provinciilor sale nici cu o palmă măcar, ci numai să facă să dispară tirania tiranului, cum s-a spus mai sus, şi că congresul va lua sfîrşit la Bizanţ. Toate acestea mi se pare că peste cîteva zile se vor face cunoscute şi prin ziare. Aceleaşi lucruri le-am aflat aici la Braşov şi nu ştiu dacă sînt adevărate, de aceea vă rog să-mi faceţi cunoscut tot ce aflaţi la Sibiu şi dacă este ceva, să-mi poruncţi să urmez după rugămintea ce v-am făcut la plecarea mea.

De asemenea vă rog să nu fiu lipsit de favoarea dvs. părintească şi îmi veţi face un mare bine.

Al domniei voastre slugă ascultătoare
Atanasie Xenocratis

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuş C. P., prea iubitului meu şi prea doritului meu ca un tată, cu închinăciuni
La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXIV, doc. 80. Orig. grec.

Încă la 19 martie 1821 fiica lui Caragea scria din Iaşi tatălui ei la Piza că trupele ruseşti ar fi masate de-a lungul Prutului, aşteptînd ordinul de atac în cazul că « un singur turc ar pune piciorul aici» (M. Popescu, *Contribuţii documentare la istoria revoluţiei din 1821*, Bucureşti, 1927, p. 18—19. Text germ.)

La începutul lunii mai şi în luna august a circulat zvonul că Wittgenstein intră în Moldova cu oaste (Acad. R.P.R., doc. CLXXVI/57; *Hurmuzaki*, XX, p. 625). La sfîrşitul lunii iunie se vorbea că trupele ruseşti vor intra în ţară şi că se va institui o cîrmuire în frunte cu Pini (*Hurmuzaki*, XX, p. 655).

În octombrie, Bucşănescu scria de la Cernăuţi mitropolitului Veniamin despre pregătirile de război observate în Rusia, socotindu-le « mari semne ale războiului celui mîntuitor pravoslaviei, care înoată în lacremile deznădăjduirii» (Acad. R.P.R., pach. MXLI, fost ms. rom. 2811, f. 7—8). În noiembrie se auzea că Rusia ar fi dat un ultimatum Porţii (Acad. R.P.R., doc. DLXXVI/33).

Asemenea zvonuri continuă să circule şi în anii următori, după cum se vede din corespondenţa mitropolitului Veniamin. Uneori se relatează că ştirile sînt false, alteori se consideră confirmate. Într-o scrisoare din august se relatează că « războiul, mîntuitoriu iaste» (vezi scrisorile vornicului Negel şi ale lui Bucşănescu din 25 şi 29 martie, 17 mai şi 8 august 1822, la Acad. R.P.R., pach. MXLI, f. 31, 52—55 şi 73—74).

Într-un memoriu nesemnat şi nedatat, dar care după conţinut este din 1822—1823, se dau informaţii pe larg despre pregătirile turcilor în vederea unui eventual război cu Rusia şi se fac numeroase sugestii asupra felului cum şi cînd este bine să acţioneze trupele ruseşti în Ţara Romînească (Acad. R.P.R., fondul Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 221—222 v).

160

Haţeg, 21 iulie 1821

Ştiri despre urmărirea şi omorîrea pandurilor şi locuitorilor de către turci.

1821, iuli 21, Haţig

Cu plecată plecăciune, sărutăm cinstită dreapta dumneavoastră.

Cu plecăciune, alta nu avusei, fără la 17 aceştii [luni] am scris dumitale şi am arătat pentru că am primit cinstita scrisoare a dumitale, scrisă de la 14 aceştii, care am văzut cele scrise şi am fost şi primit cu ştafeta scrisorile, pe care fără zăbavă le-am şi trimis la Craiova, după cum ţ-am şi arătat, iar cu poşta, încă de la 13/25 aceştii. Chir Dimitraşco s-au dus la Vîlcan de la 16 aceştii pentru ca să vază: mai vine cineva cu lîna sau nu? Şi pînă astăzi n-au mai sosit. Dară gîndesc că va mai zabai doo, trei zile acolo, că să aude rău din ţară, din Tîrgu Jiului, din Slobozie, din Peştenar, din Porceni . . .[1]. Au spart pe panduri şi au ars cheliile du pe acolo şi acuma să duc toţi la Tizmană cu tunuri. Şi nu numai pe panduri sau arnăuţi omora, ci şi pe lăcuitorii du pe la sate. Au vinit bejeni la Schelea, suma. Nu ştiu, lăsa-le-va înăuntru? Ungurenii nu cutează să-şi înţerce oile şi să plece de acolo de la stîne, că umblă oameni rei de le strică. Eri s-au mai dus militari şi astăzi trecură şi stinfari [?]. Tot astăzi s-a dus şi ghinararu şi maioru de ici, acolo la Vîlcan.

La 17 aceştii am trimis cu Petru în bună primire dumitale trei saci cu lînă şi mai avem aici gata 11 saci plini. Şi ieri trecu ginerile lui Nicolae la Ruşava şi au zis că s-a întorce pe duminecă şi cere să-l încarc. Şi tot pe duminecă mai soseşte un bungărzan cu marfă, a lui Bedros armanu.

Ce, de nu va sosi alte cară pînă atunci, noi vom încărca pe aceste doo. Dară încă unu şi cu ceva saci, ne rugăm să ne mai trimiţi, că mai avem 3 saci goi şi gîndesc că le vom umple zilele aceste şi tot o să ne mai trebui aici, cîtă şi le rămîn, că avem arvunite de 5, 6 saci. Miţa începe a tunde de acuma.

Ce, ne rugăm a ne povăţui de va fi ceva trebuinţă.

Să roagă Vasili să faci bine să-i dai acasă ceva de cheltuială.

Rămînem ai dumitale mai mici plecate slugi.

N. Pavlovici şi D. Ştefan Popovici

[Pe verso:] În Haţeg. Domnului Hagi Constantin Pop, Sibiu[2].

Acad. R.P.R., Corespondenţa Hagi Pop, pach. 139, doc. 17. Orig. rom. Publicat fragmentar de N. Iorga, *Studii şi doc.*, VIII, p. 147.

---

[1] Loc alb.

[2] Adresa în nemţeşte.

161

Orşova, 21 [iulie] 1821

Gh. Opran scrie lui Hagi Const. Pop că în Ţara Romînească stăpînesc turcii şi că răsculaţii se retrag prin satele de la munte.

Ruşava, în 21, 1821

Cinstit dumnealui chir Hagi Costandin Pop, cu frăţească dragoste.

....

De aici havadişuri: vei şti că în ţara turcească, pe aici prinprejur, este bine. La sîrbi, asemenea este bine. Nu este nici o mişcare. Iar în Ţara Rumînească sînt dor stăpîniri turci; sînt în Craiova, în Cerneţi, pîn oraş. Iar răbeliaşii, toţi sînt prin satele du pe la păduri i pin cele de la munte şi pe la mănăstiri, la locuri tari. Ce să va mai întîmpla, te voi înştiinţa.......

Al dumitale ca un frate şi slugă,

Gheorghe Opran

[Adresa:] Domnului Hagi Constantin Pop, la Sibiu [1].

Acad. R.P.R., Corespondenţa Hagi Pop, pach. 134. Orig. rom. Publicat fragmentar de N. Iorga, *Studii şi doc.*, VIII, p. 147.

162

23 iulie 1821

Porunca lui chehaia bei către isprăvnicatul de Herţa, să ia măsuri pentru prinderea eteriştilor şi aprovizionarea trupelor turceşti.

Chihaia Beiu

Dumia-voastră boieri, preoţi, diaconi, postelnicei, mazîli, ruptaşi şi cătră toţi lăcuitorii ţînutului.

Pre puternica şi mult milostiva înpărăţie înştiinţîndu-să de pătimirile cele asupritoare a supusei sale raiale, urmate de către apostaţii greci, carii prin feliuri de chipuri au dezbrăcat şi au sărăcit pe nevinovata raia dintru amîndoaî aceste memlecheturi a Moldaviei şi a Valahiei, răpind pre averile voastre, n-au putut a suferi şi a vă privi Moldova întru aşa osîndire; au rînduit înadins oaste supt a noastră ocîrmuire, ca să gonim şi să pedepsim de istov pre răutăţiţii aceştie, care de la sîne au rîdicat semnul apostasiei. Şi de la Gălaţi şi de la celelanti locuri pe unde au fost, asămine şi de aice din oraşul Eşii, după sosîrea noastră, s-au făcut nevăzuţi şi pe unde vor mai fi încă să vor prinde şi să vor pedepsi cu moarte. Căutaţi dar şi voi, credincioasă raia, de a-i arăta pre unii ca aceştia, netăgăduindu-i pe unde vor fi ascunşi şi mistuiţi,

[1] Adresa în nemţeşte.

căci în urmă aflîndu-să să vor pedepsi straşnic pe nişti cutezători ca acie. Acum nu rămîni de a mai ave cît dă puţină îngrijire sau frică despre aceştia, şi pe toţi vă îndemnăm şi vă poruncim ca să vă întoarceţi pe la casăle voastre de pi unde vă aflaţi duşi şi vă statorniciţi, căutîndu-vă de lucrarea pămîntului şi de alişverişul vostru fără nici o frică despre nimine. Iar care dintre voi nu să vor întoarce pe la casăle lor vor fi socotiţi în numărul apostaţilor. Iar după toate aceste trebuinţi fiind neapărat de a să aduna aice cele trebuincioasă spre hrana oştilor, iată să alăturează însămnarea cuprinzătoare de cele ce cu milostivire s-au analoghisit să dei ţînutul acela. Şi prin înadinşii triimişi de aice să cere pără în cinci zile negreşit să să teslimarisască, şi zapcii triimişi vor sta acolo ca să zapciiască şi să adune toate aceste rînduri, trimiţînd şi din partea dumilorvoastri oameni cu ştiinţă de carte, ca să ţie izvoade de toate aceli ci să vor lua şi să vor aduna din ţînut şi să triimată aice di la cini anumi s-au luat şi cîtă somă, fiind cu sîlinţi şi împliniţi porunca, ferindu-vă de ce mai mică asuprire sau interes, căci cine va cuteza a să abate întru acest feliu de urmare, să va pedepsi fără milostivire. Iar grîul şi orzul, negăsindu-să întru această vremi pe la lăcuitori, să va lua fără osăbire de la toţi de obştie, fiindcă toate aceste ce să vor lua, mai în urmă să va pune la cale, ne rămîind nimine păgubaş. Să aşteaptă răspuns de priimire poroncii şi de punire în lucrare.

1821 iulie 23

De la isprăvnicia Herţăi.

Copie aceasta, fiind întocma după ce adevărată carte slăvitoriului chihaia beiu, s-au adeverit.

Iordache sărdar [1]

[În continuare:] Această carte au venit la Herţa şi cu un răvaş de la ispravnicul rînduit, Lahir, şi un răvaş cătră lăcuitori, ca unde vor găsi greci, să-i prindă şi să-i ducă la isprăvnicie şi averea lor să o oprească, şi un răvaş cătră panţîri să margă la Dorohoi să-i aducă cu puşcaşi, şi scrie cătră stegariu ca îndată să se adune la Herţa la mine, de unde îşi vor lua povăţuiri. Care răvaş aducîndu-l la mine am citit şi am dat poroncă la stegar ca să strîngă conacile trebuincioase; şi zice ca să mărgă la Herţa; ştiu, dar eu mă tem să mărg, de cît am zis panţîrilor să facă gătire celor poruncite.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 296, copie cont. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 141—142.

---

[1] Într-o scrisoare din 26 iulie, semnată de Iordache Sinescu şi de Procopescu, se dau informaţii, între altele, despre urmărirea eteriştilor şi prăzile făcute de ei la Fîntînelile (Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 252—253. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 142—143).

163

Orşova, 24 iulie 1821

Despre o acţiune a pandurilor la Vîrciorova.

Ρωσάβα, τῇ 24 Ἰουλίου 1821

Ἐντιμότατε κύριε Χ. Ἰωαννούση Κ. Πέτρου καὶ ἀδέλφια.

Εἰς τὰς 20 τούτου σᾶς ἐπεριέκλεισα μίαν γραφὴν ἀπὸ Βιδύνι, ἰδοὺ λάβετε καὶ τώρα ἑτέραν καὶ μένω εἰς τοὺς ὁρισμούς σας πρόθυμος

Πετράκης Δ. Κουλάογλου

Χθὲς ἦλθαν οἱ παντουρέοι τῆς Βλαχίας εἰς τὴν Βαρτζορόβαν καὶ ἔπιασαν τὸν Ἰωάννην Ρίκα, ὅστις ἦταν βατάφης ντὲ πλάϊ, καὶ ἄλλον ἕναν, ὁμοίως καὶ ἕναν παντοῦρον ἐσκότωσαν.

Ὁ τάταρης τῆς Πόλεως μᾶς εἶπεν ὅτι τὸν νέον αὐθέντην Καλλιμάχην ἐσουργιούνισαν, ἠμπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἐχάλασαν, ἔστειλαν καὶ διὰ τὸν καϊμακάμην Νέγρην.

[Adresa:] Herrn Haggy Johanussy Consta Peter und Gebrüder bei Herrn N. Pacsura, Hermannstadt.

Orşova, 24 iulie 1821

Prea cinstite domnule H. Ianuş C. Petru şi fraţii.

La 20 ale acestei luni v-am trimis o scrisoare de la Vidin. Iată că acum primiţi încă una şi rămîn zelos la poruncile d-voastră

Petrachis D. Culaoglu

Ieri au venit pandurii din Ţara Romînească la Vîrciorova şi au prins pe Ioan Rica, care era vătaf de plai, şi pe încă unul. De asemenea şi pe un pandur l-au ucis.

Tătarul care a venit de la Constantinopol ne-a spus că pe noul domnitor Calimachi l-au exilat, poate să-l fi şi ucis; au trimis să-l ia şi pe caimacamul Negri.

[Adresa:] Domnului Hagi Ianuş Consta Petru şi fraţii. La domnul N. Paciura Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXIV, doc. 124. Orig. grec.

164

Orşova, 29 iulie 1821

Ştiri despre urmărirea pandurilor şi trecerea lor în Austria.

Ρωσάβα, 29 Ἰουλίου 1821

Ταπεινῶς προσκυνῶ.

....

Τοὺς πανδούρηδες τοὺς ἔδωσαν τῆς ὀργῆς οἱ Πάτζοι, τοὺς ἐσκόρπισαν ἔνθεν κακεῖθεν. Πολλοὶ ἐμπῆκαν ἀπὸ τὲς ἐδῶ γράνιτζες. Τὸ μοναστήρι Τισμάνα τάφησεν

ὁ Μιχαλόγλου. Καὶ ἄλλοι πρῶτοι ἐμάθαμεν νὰ ἔτρεξαν νὰ ἔμπουν μέσα καὶ αὐτοί, καὶ τάχα νὰ μὴν τοὺς ἐδέχθησαν οἱ κομανδῆροι ἀπὸ τὲς γράνιτζες, τόσον καὶ Χατζὴ Προδάνον καὶ Μακηδόντζκην. Ἄλλοι πάλιν βάζουν βίζη, τοὺς οἰκονόμησαν καὶ τοὺς ἔχωσαν. Διὰ τὸν Βασίλην Γκελμετζάνον λὲν νὰ ἐπροσκύνησεν τοὺς Τούρκους μὲ 400 νομάτους, πλὴν ἀβέβαιον.

....

Σήμερα ἦρθαν ἀπὸ τὴν Πόλην διασακτζῆς τοῦ νέμτζου καὶ ἕνας κουριέρης ρούσσικος μὲ πασόσι τοῦ μινίστρου νέμτζου. Δὲν ἐβγῆκε τίποτας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἀγωνίζονται πολλοὶ νὰ μάθουν τί ἔβγαλαν, πλὴν τούτην τὴν ὥρα ἔμαθα νὰ εἶπε ὁ κουριέρης εἰς τὸν ἐδῶ μαγιόρην τάχα νὰ ἀνεχώρησε ὁ ἐλτζῆς Ρουσσίας ἀπὸ τὴν Πόλη, πλὴν σημαντικὸς ἄνθρωπος δὲν μᾶς τὸ εἶπε. Καὶ ὁ Ζῶτος Ρούση θέλει διατρίψει εἰς τὰ λουτρὰ μαζί μου, μὲ τὸ νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς ἐμπαθής. Ταῦτα καὶ εἶμαι

ὁ δοῦλος σας

Π.[ολυ]χρ.[όνης]

Orşova, 29 iulie 1821

Salut cu plecăciune.

....

Pe panduri i-au trimis dracului pagii; i-au împrăştiat în diferite părţi, mulţi au trecut aci graniţa. Mihaloglu [1] a părăsit mănăstirea Tismana. Am aflat că şi alţi boieri s-au grăbit să intre în Austria şi că nu le-ar fi dat voie comandanţii de la graniţă. Lui Hagi Prodan şi Macedonschi de asemenea. Altora însă, dîndu-le viza, le-au înlesnit [intrarea] şi i-au introdus. Despre Vasile Ghelmegeanu se spune că s-ar fi închinat turcilor cu 400 oameni, dar nu se adevereşte.

....

Astăzi au venit de la Constantinopol un iasacciu al austriacului şi un curier rus cu paşaport de la ministrul austriac. Nu a transpirat nimic şi mulţi caută să afle ceva. În clipa de faţă am aflat că ar fi spus curierul maiorului de aici că ministrul Rusiei ar fi plecat din Constantinopol. Dar acest lucru nu ni l-a spus vreo persoană de vază.

Şi Zotos Rusis va sta împreună cu mine la băi, fiindcă şi el este suferind.

Cu acestea sînt

sluga d-voastră

P[oli]hr[onis]

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXV, doc. 49. Orig. grec.

---

[1] **Anastasie Mihaloglu.**

165

30 iulie 1821

Ispravnicii de Buzău poruncesc vătafului plaiului Slănic să aducă la ascultare pe clăcașii de pe moșiile lui Const. Perieţeanu.

Sud Buzău.

Dumneata vătafe al plaiului Slănicului sănătate!

Costandin Perieţeanu, sin comisul Costandin Perieţeanu, făcu arătare la isprăvnicat că lăcuitorii după moşia dumisale Liicoiu ave obicei că, în vremea coasii, [cînd] Costandin începea a cosi, da mai întîi bani pă ţarcuri, pă cît să învoia. Iar acum nu numai că făr de voia dumisale s-au pus de au cosit, ci încă cerîndu-le, după vechiul obicei, să-i plătească banii, s-au arătat nesupuşi. Asemenea mai arătă şi pentru Dumitru Şoimarul, că trei ani sînt de cînd au lipsit după moşie, şi ţarcul de fîn ce-l cosea l-au luat dumnealui, ca un stăpîn de moşie, de l-au dat altuia, cu plată, de l-au cosit. Şi acum venind acel Dumitru, în silă umblă să-l cosească.

De aceea scriem dumitale, ca atît pentru oamenii dijmii fînului, după cum au avut obicei pînă acum de a plăti bani, asemenea să-i supui şi acum a răspunde. Cum şi ţarcul ce umblă acel Dumitru în silă să-l cosească, ca unu ce trei ani să vazghitisise de el şi stăpînului moşii îi face trebuinţă, să nu-l îngăduieşti a-l cosi. Şi deosebit, să supui pă toţi clăcaşii lui du pă moşie, ca atît moşia cît şi alte adeturi ce avea obicei de da pînă acum stăpînului moşii, asemenea şi acum să urmeze.

Către aceasta mai fac arătare că şi pă Valea Puţului, ce este iar a dumnealui moşie, că din ţarcurile ce sînt date clăcaşilor, unii din dînşii s-au sculat cu vitele lor de au mîncat patru ţarcuri, şi zicînd celorlanţi clăcaşi cu ţarcurile nemîncate ca dintr-ale lor să împarţă şi la aceia cu ţarcurile mîncate n-au dat ascultare. Ci ca un stăpîn de moşie ce este, are voie să mulţumească pă toţi clăcaşii a nu rămînea fără nutreţ. Să-i faci dumneata să înţeleagă a da supunere şi la aceia, cum şi pentru cîtă rămăşiţă va arăta că are atît la aceştia cît şi la ceilanţi, să i să facă dă către dumnealui înplinire.

Mihai Greceanu
Alexandru Por . . .[1]

1821, iuli 30

Acad. R.P.R., doc. CCXLV/259. Orig. rom.

---

[1] Iscălitura indescifrabilă.

Iulie 1821

Descrierea suferinţelor îndurate de locuitorii Moldovei de la intrarea trupelor turceşti.

'Ιουλίου 1821

Τὰ συμβάντα τῆς Μολδόβας ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Δύο ἀπὸ τοὺς ἐν Μπουκοβίνᾳ εὑρισκομένους φυγάδας ἄρχοντας ἐπέστρεψαν εἰς Μολδαβίαν. Ὁ μὲν ἕνας εἶναι ὁ Κωνσταντῖνος Μαυροκορδάτος, τοῦ ὁποίου ὁ πάππος ἐστάθη ἀλληλοδιαδόχως αὐθέντης τῆς Μολδαβίας καὶ Βλαχίας, ὁ δὲ ἄλλος Θεόδωρος Μπάλσας, εὐγενὴς τοῦ τόπου, ἕνας καὶ αὐτὸς τῶν παρὰ τοῦ διβανίου σταλέντων εἰς 'Ιμπραΐλαν, ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ αὐθέντου, ἀλλὰ τοῦτος μὲν ἐτραβήχθη εἰς τὰ ὑποστατικά, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος ὑπῆγεν εἰς τὸ 'Ιάσι, ὅπου ἐδιορίσθη παρὰ τοῦ καϊμακάμη καὶ ἐπεκυρώθη παρὰ τοῦ πασιᾶ μέγας βιστιάρης κατὰ τὰ τοπικὰ ἔθιμα.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμε αὐτὸς ὁ βιστιάρης (οὗτινος ἡ ἀναξιότης εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐπὶ ὅλα του τὰ ἐκ τύχης καὶ ἐκ γενετῆς δικαιώματα μόνον εἰς μερικὰ ἀξιώματα ἠμπόρεσε νὰ προχωρήσῃ) ἦτον νὰ προστάξῃ νὰ σηκώσουν ὅλον τὸ σιτάρι, πορούμπι καὶ κριθάρι τῶν ἐχόντων ὑποστατικά, καὶ διὰ νὰ κατορθωθῇ τοῦτο καλύτερον, ἐπεφόρτωσεν τοὺς κατοίκους ἑνὸς τόπου νὰ σηκώσουν ὅσα ἠξεύρουν εἰς τὰ γειτονικὰ μέρη, μὲ τρόπον ὥστε δὲν ἠμπορεῖ τι νὰ ἀποφύγῃ αὐτὴν τὴν ἁρπαγήν. Καὶ αὐτὴ ἡ σκέψις δὲν προῆλθεν βέβαια παρὰ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς κατωτέρας τάξεως ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι εὑρισκόμενοι εἰς τὸ 'Ιάσι, καταγίνονται ὅσον ἠμποροῦσι ν' ἀφανίσωσι τοὺς μεγαλοκτήμονας ἄρχοντας, διὸ καὶ καθ' ἑκάστην κατηγοροῦσιν αὐτοὺς εἰς τὸν πασιὰ καὶ ζητοῦσι τὸν διὰ παντὸς ἐξοστρακισμὸν τῶν προκριτωτέρων τῆς Μολδαβίας ἀρχόντων, λαμβάνουσι τίτλους καὶ ἀποδείξεις διαφόρους, ἐλπίζοντες παρ' αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ὁ αὐθέντης θέλει εἶναι βιασμένος νὰ ἐπικυρώσῃ τὰ πάντα, καὶ οὕτω νὰ κατορθώσωσιν τὸ ποθούμενον, νὰ καταστρέψουν δηλαδὴ τὸ παρὸν σύστημα τῆς Μολδαβίας καὶ νὰ φθάσουν αὐτοὶ εἰς ἀξιώματα ἀνώτερα τῆς ὑπάρξεώς των, τὸ ὁποῖον ἤθελε παρατείνει μόνον τὰ δεινὰ τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

Τὰ ἐν 'Ιασίῳ εὑρισκόμενα ὀθωμανικὰ στρατεύματα συνίσταντο ἀπὸ ὀκτὼ χιλιάδες ἀνθρώπους, τώρα δὲ ἦλθον καὶ ἄλλαι τέσσαρες χιλιάδες 'Ασιανοί, μὴ ἔχοντες ἄλλον ἔνδυμα, παρὰ κάπες ἀλόγων, καὶ ὁ σερασκέρης γράφει τῷ ἐν 'Ιασίῳ πασιᾷ, ὅτι στέλλει ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως αὐτοὺς τοὺς δυστυχεῖς διὰ νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ κερδίσωσί τι ἐν Μολδαβίᾳ, διὸ καὶ σκορπισθέντες εἰς τὰ χωρία, ἁρπάζουν ὅτι εὗρουν. Εἶναι τοιαύτη ἀταξία, ὥστε ὅλοι οἱ ἐπιστάται τῶν ὑποστατικῶν ἔφυγαν καὶ πολλὰ χωρία ἐρημώθησαν.

'Εξεδόθη προσταγὴ νὰ δώσουν 30 000 χιλιάδες πρόβατα διὰ τὴν τροφὴν τῶν στρατευμάτων καὶ 4 900 500 κοιλὰ πορούμπι κατὰ μῆνα διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἀλόγων. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ δώσουν οἱ χωριάται, καθότι ὅσα σηκώνουν

ἀπὸ ἀρχοντικὰ μούλκια τὰ ἀπερνοῦν πέραν τοῦ Δουνάβεως, καὶ δὲν πληρώνουσι μήτε τὰ πράγματα αὐτά, μήτε τὴν μετακομιδὴν αὐτῶν, ὥστε οἱ χωριάται, οἱ ὁποῖοι κατὰ πρώτην προσβολὴν ἐθαρροῦσαν ὅτι τὸ κακὸν ἐπιτείνεται μόνον εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἄρχισαν τώρα νὰ πάσχουν χειρότερα, ὥστε μετ' ὀλίγον δὲν θέλουσιν ἔχει μήτε σπόρον, μήτε τροφὴν διὰ τὸν ἑαυτόν τους.

Μεταξὺ τῶν ἐν 'Ιασίῳ στρατευμάτων εἶναι τόση ἀκαταστασία καὶ ἀπείθεια, ὥστε κάθε λεπτὸν κινδυνεύουν νὰ ἔλθουν εἰς χεῖρας.

'Η ἐκκλησία τῆς Γκόλιας, ἡ ὁποία δὲν εἶχε [πειραχθῆ μέχρι] τοῦδε, ἐδόθη εἰς ἁρπαγήν. Τὸ ἴδιον ἔμελλε νὰ πάθῃ καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ 'Αγίου Σπυρίδωνος, ἀλλ' οἱ ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι Τοῦρκοι ἐζήτησαν τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα πράγματα πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν πληγῶν τους, καὶ ἑτοιμάζονται μετ' ὀλίγον ν' ἀρχίσουν τὴν μοιρασιάν. 'Ο πασιὰς εἰδοποίησεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ φυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἁρπαγὴν μήτε αὐτὰ τὰ κονσουλάτα, ὥστε ὅλος ὁ τόπος εὑρίσκεται ἐκτεθειμένος εἰς πᾶν εἶδος ἁρπαγῆς καὶ ἐρημώσεως. 'Η μέχρι τοῦδε ζημία αὐτοῦ ἐξετιμᾶτο ἑκατὸν καὶ πενῆντα μιλιούνια γρόσια.

Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν ἀποστατῶν ὁ πασὰς ἐζήτησεν τὰς προσταγὰς τῆς Πόρτας καὶ ἔλαβεν ἀπόκρισιν νὰ μείνῃ μὲ τὰ στρατεύματά του εἰς Μολδαβίαν. 'Η ἐξολόθρευσις τῶν ἀποστατῶν ηὔξησεν περισσότερον τὰς ἀχρειότητας τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων. Τὰ καδηλήκια Νεάμτζου καὶ Σουτζάβα, τὸ θέατρον τῶν τελευταίων συμβεβηκότων εἶναι ἕρμαιον τῆς λύσσης αὐτῶν. Τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἐγκατοίκων ἐφονεύθη, τὸ ἐπίλοιπον ἔφυγε, καὶ αὐτὰ τὰ καδηλήκια εἶναι ἔρημα.

'Η πόλις Κοτοσιάνι, ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἐμπόριον, ἐλεηλατίσθη καὶ ἐν γένει ὅλαι αἱ εἰδήσεις εἶναι τρομακτικαί. Οἱ Τοῦρκοι σκοτώνουν μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας. Μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας παρέδωσαν εἰς ἀχρειοτάτας ὕβρεις τὰς καλογραίας.

Εἰς τὸ Ρώμανον ἐπῆραν οἱ Τοῦρκοι τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν τοῦ 'Αγίου 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, δοθεῖσαν ὡς δῶρον εἰς αὐτὴν τὴν ἐπισκοπὴν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἑνὸς αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως καὶ [τὴν] κατεκομμάτιασαν. Ἕνας μάλιστα φορεῖ δημοσίως καὶ τὴν μήτραν τοῦ ἐπισκόπου. Τὰ ἱερὰ ἀγγεῖα ἐπωλήθησαν εἰς τοὺς 'Εβραίους, τώρα πωλοῦσι καὶ τὰ εὐαγγέλια.

'Ο πασὰς ἐχρημάτισεν εἰς τὸ 'Ιάσι ἕνα διβάνι, συνιστάμενον ἀπὸ τέσσαρας ἄρχοντας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπισκόπου Χουσίου, τοῦ ὁποίου τὴν εἰς τὴν Μολδαβίαν ἔξοδον ἐφανέρωσα ἤδη. Ὅλα τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὰ ἁγιοταφίτικα καὶ ἁγιορείτικα μοναστήρια καὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς μητροπόλεως τὰ συνάζει ἡ βιστιαρία διὰ τὴν χρείαν τῶν στρατευμάτων. Οἱ χωριάται εἶναι βιασμένοι νὰ κάμουν ὅλας τὰς μετακομιδὰς χωρὶς πληρωμήν, μάλιστα καθ' ὁδὸν ξεγυμνώνονται ἀπὸ τοὺς ἔθνεν κακεῖθεν περιφερομένους γενιτσάρους.

Εἰς τὸ 'Ιάσι ἐξακολουθεῖται ἡ δημόσιος πώλησις τῶν καλογραιῶν καὶ εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς πολιτείας εὑρίσκονται πλέον ἢ διακόσια παιδιὰ καὶ κορίτσια παρακάτω ἀπὸ δώδεκα χρόνια, θύματα τῆς τουρκικῆς ζωότητος.

Οἱ γενιτζάροι δὲν πείθονται εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν, εἶναι σχεδὸν πάντοτε μεθυσμένοι καὶ κάμουν τὰς μεγίστας ἀταξίας.

Πρὸ ὀλίγου ἦλθεν εἰς τὸ 'Ιάσι ἕνας νέος Τοῦρκος εἰκοσιδύο περίπου ἐτῶν, ἐνδεδυμένος μὲ ταταρικὰ φορέματα, τοῦ ὁποίου ἡ λαμπρότης καὶ αἱ δημόσιαι τιμαί, τὰς ὁποίας ἀπέδιδον εἰς αὐτὸν ὁ πασιὰς καὶ οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι ἀρχηγοὶ ἔκαμαν τὸν κόσμον πολλὰ προσεκτικὸν δἰ αὐτόν. Τώρα δὲ ἐμάθαμεν ὅτι αὐτὸς ὁ νέος εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ ταταρχάνη, προωρισμένος διὰ τὸν ὀθωμανικὸν θρόνον, ἂν ὁ νῦν σουλτάνος ἤθελεν ἀποθάνει χωρὶς κληρονόμους.

Περιμένουσιν εἰς τὴν Πογδανίαν ἕνα πολυάριθμον σῶμα Τατάρων καὶ Κοζάκων τζαπουράνων. Καὶ τὸ μὲν ἓν μέρος αὐτῶν θὰ μείνῃ εἰς τὸ 'Ιάσι εἰς τὰ πρόχωρα, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὰ καδηλήκια Τεκούτζι, Πουρλάτι καὶ Φωξάνι, ὅπου κάμνουσιν καὶ τὰς ἀναγκαίας περὶ τούτου ἑτοιμασίας μὲ σιτάρι καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐφόδια. Λέγουσι πρὸς τούτοις ὅτι θὰ σχηματισθῇ καὶ μία γραμμὴ εἰς τὰς ὄχθας περὶ τούτου καὶ ὅτι ὁ 'Ιμπραΐμ πασὰς θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Χούσι μὲ τίτλον ἑνὸς διοικητοῦ ἐπὶ συνόρων.

Εἰς τὴν 'Ιμπραΐλαν ἦλθεν ἀπὸ τὴν 'Ασίαν ἕνα σῶμα ἑβδομήντα χιλιάδων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Τζεμπάνογλου καὶ ἐστρατοπέδευσε μεταξὺ 'Ιμπραΐλας καὶ Γαλατζίου. Ὅλα τὰ κάστρα τοῦ Δουνάβεως εἶναι πλήρη στρατευμάτων καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων, βεβαιοῦσι δὲ ὅτι καὶ εἰς τὴν 'Ανδριανούπολιν συνάζεται καὶ ἄλλο στρατόπεδον.

Οἱ Τοῦρκοι φωνάζουν δημοσίως ὅτι ἔχουν πόλεμον μὲ τὴν Ρωσσίαν καὶ πρέπει νὰ θεωρήσουν τὴν Βλαχομπογδανίαν ὡς ἐπαρχίας ρωσσικάς.

Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἐξολοθρευμὸς εἶναι εἰς ἄκρον βαθμόν. Πολλοὶ ἄρχοντες, οἱ ὁποῖοι εὑρέθησαν ἐκεῖ ἢ ἐξῆλθον ὕστερον, ζητοῦν νὰ φύγουν καὶ δὲν ἠμποροῦν, ἐπειδὴ φυλάττονται καὶ δὲν τολμοῦν νὰ πλησιάσουν εἰς τὰ σύνορα συνοδευμένοι μὲ πολλοὺς Τούρκους.

Κάθε ἡμέραν ἔρχονται στρατεύματα εἰς τὴν Πογδανίαν. Ἑπτὰ χιλιάδες εἰσῆλθον εἰς τὸ 'Ιάσι μὲ εἰκοσιτέσσαρα κανόνια, περιμένουσι δὲ καὶ ἄλλους, φαίνεται ὅτι ἐσυνάχθη ἕνα πολυάριθμον στρατόπεδον τριγύρω εἰς αὐτὴν τὴν πολιτείαν. Οἱ Τοῦρκοι ἔχουν τόσον βέβαιον τὸν μεταξὺ τῆς Ρωσσίας πόλεμον, ὥστε λέγουν ὅτι καθὼς παγώσῃ ὁ Προῦτος θὰ περάσουν καὶ θὰ ἐξουσιάσουν τὸ Κρίμι.

'Απὸ τὸ 'Ιάσι ἐκίνησαν διὰ Σιλίστρας εἰς Κωνσταντινούπολιν τρεῖς ἄρχοντες, ἐν οἷς καὶ ὁ βόρνικος Θεοδωράκης Κάλδας, νεωστὶ ἐλθὼν ἐκ Μπουκοβίνας, πηγαίνει δὲ μὲ ἕνα ἄρζι μαχζάρι ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τοὺς ἐν Τζερνατζίῳ ἄρχοντας καὶ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς τῶν ἐδῶ φυγάδων, οἱ ὁποῖοι ἐσχάτως ἐπῆγαν ἐπὶ τούτῳ εἰς Μπουκοβίναν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ μαχζαρίου εἶναι ν' ἀπομακρύνουν διὰ παντὸς τὴν ὀνομασίαν τοῦ γραικικοῦ αὐθέντου καὶ νὰ κατορθώσουν ὥστε ἡ διοίκησις νὰ μείνῃ κατὰ διαδοχὴν εἰς ὀκτὼ φαμιλίας, ἀποπληρούσας ἀλληλοδιαδόχως τὰ κυριώτερα τοπικὰ ἀξιώματα καὶ χρηματιζούσας μὲ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν καὶ διοίκησιν.

Βεβαιοῦσιν δὲ ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀπεσταλμένοι εἶναι ἐπιφορτισμένοι νὰ κάμουν καὶ ἄλλας ἰδιαιτέρας κατηγορίας καὶ νὰ κατορθώσουν τὸν ἀπὸ τόπον διωγμὸν μιᾶς ἢ δύω τῶν σημαντικωτέρων φαμελιῶν. Ὁ σουλτάνος ἐπεβεβαίωσε τὸν διωγμὸν τοῦ νέου ἐπισκόπου Ρωμάνου, ὅστις ἦτον ἕνας ἁπλοῦς καλόγηρος, ὀνο-

μαζόμενος Μελέτιος, καὶ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸν Τουρνόβου. Εἰς ἕνα ἐγκύκλιον ἀπὸ [recte πρὸς] τοὺς ἐπαρχιώτας του γράμμα λέγει αὐτὸς ὁ πρῴην, φυγὼν εἰς τὴν Λουκρίαν μὲ πολλοὺς ραγιάδες, ἐξώσθη ὡς ἀποστάτης καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δὲν ἔχει νὰ θεωρηθῇ πλέον ὡς ἐπίσκοπος Ρωμάνου. Αὐτὸς ὁ τρόπος ἐξέπληξε τὸν κόσμον, καθότι ὅλοι ἠξεύρουν ὅτι ἡ ὀθωμανικὴ διοίκησις δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀνακατωθῇ εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ μόνον τὸ διβάνι τῶν ἀρχόντων μετὰ τοῦ ἡγεμόνος ἠμπορεῖ νὰ ἐξώσῃ καὶ νὰ διορίσῃ ἀρχιερεῖς ἐν Μολδαβίᾳ.

Φαίνεται ὅτι Ρῶσσοι τινὲς ὑπήκοοι, μείναντες ἐν Μολδαβίᾳ, ἐζήτησαν τὴν εἰς ξένους ὑπηκόους χρεωστουμένην ἀσφάλειαν, διὰ νὰ γλυτώσουν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀπὸ τὰς παρὰ τοῦ νέου βιστιάρη ὀργανισθείσας ἁρπαγάς, ἀλλ' ὁ καϊμακάμης Βογορίδης καὶ ὁ πασιὰς εἶπον ὅτι κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ εἰρήνην κανένας Ρῶσσος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ κτήματα ἐν Μολδαβίᾳ.

Τὰ ὀθωμανικὰ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ στρατεύματα δὲν ἔχουν καμίαν τάξιν. Αἱ βίαι καὶ αἱ ἁρπαγαὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐξακολουθοῦνται καὶ πιθανὸν ὅτι εἰς ὀλίγους μῆνας ἡ Μολδαβία θέλει μείνει διόλου ἔρημος. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ γένῃ λυπηρότερον ἄλλο πρᾶγμα, παρὰ νὰ ἰδῇ τινὰς τοὺς φυγάδας. Αἱ μορφαὶ αὐτῶν εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς δυστυχίας καὶ ἀπελπισίας.

Iulie 1821[1]

Întîmplările pricinuite de turci în Moldova[2].

Doi dintre boierii fugari, aflați în Bucovina, s-au întors în Moldova. Unul este Constantin Mavrocordat, al cărui bunic a fost în mai multe rînduri domn al Moldovei și al Țării Romînești, iar celălalt este Teodor Balș, boier al țării, unul din cei trimiși de divan la Brăila, puțin timp după fuga domnului[3]**. Dar pe cînd acesta s-a retras la moșiile sale, Mavrocordat s-a dus la Iași, unde a fost numit de către caimacam și întărit de către pașă mare vistier, după obiceiurile locului.**

Primul lucru, pe care l-a făcut acest vistier, (a cărui nevrednicie este atît de mare încît, cu toate drepturile ce i le-a dat norocul și originea, numai la cîteva dregătorii a putut să ajungă), a fost să poruncească să fie ridicat tot grîul, porumbul și orzul celor cu moșii și, pentru a se săvîrși mai bine acest lucru, a însărcinat pe oamenii locului să ridice aceste cereale de pe la vecini. În chipul acesta nu poate nimic să scape de acest jaf. Această idee nu i-a venit desigur de la turci, ci de la boierii de rang inferior care, aflîndu-se la Iași, caută cît pot să ruineze pe boierii mari stăpîni de moșii. Pentru aceasta îi acuză zilnic în fața pașei și cer ostracizarea pentru totdeauna a celor mai de vază boieri ai Moldovei. Ei primesc felurite titluri și dovezi de la el, sperînd că după restabilirea lucrurilor,

---

[1] Documentul cuprinde informații privitoare la evenimente care merg pînă la sfîrșitul anului 1821.

[2] Titlul și data sînt scrise de altă *mînă* și cu altă cerneală.

[3] M. Suțu vv. a plecat la 29 martie (Doc. 264, vol. I din colecția noastră și *Hurmuzaki*, XX, p. 595). Teodor Balș a plecat la pașa de Brăila în ziua de 20 aprilie, în urma cererii acestuia din 18 aprilie (*Hurmuzaki*, XX, p. 613).

domnul va fi nevoit să aprobe totul şi aşa să izbutească cele dorite, adică să sfărîme orînduiala de acum a Moldovei şi să ajungă la dregătorii mai mari decît au avut, ceea ce va prelungi numai nenorocirile acestei provincii.

Oştirile turceşti, aflate în Iaşi, erau alcătuite din opt mii de oameni. Acum au venit şi alţi patru mii de asiatici, care nu au altă îmbrăcăminte, decît pături de cai. Seraschierul îi scrie paşei din Iaşi că trimite de la malurile Dunării pe aceşti nenorociţi ca să se folosească de împrejurări şi să cîştige ceva în Moldova. De aceea, împrăştiindu-se ei în sate, răpesc tot ce găsesc. Este atîta neorînduială, încît toţi epistaţii moşiilor au fugit şi multe sate s-au pustiit.

A ieşit poruncă să se dea 30000 de oi pentru hrana oştilor şi 4000500[1] chile porumb pe lună pentru hrana cailor. Toate acestea trebuie să le dea ţăranii, fiindcă tot ce se ridică de pe moşiile boiereşti se trece peste Dunăre. Ei nu plătesc nici aceste lucruri, nici transportul lor, aşa încît ţăranii, care la primul atac credeau că răul se întinde numai asupra boierilor, au început acum să sufere mai rău, încît peste puţin timp nu vor avea nici sămînţă şi nici hrană pentru ei.

În oştirea din Iaşi este atîta neorînduială şi nesupunere, încît în fiecare minut sînt în primejdie să se ia la harţă.

Biserica Golia, care nu a fost atinsă pînă acum, a fost dată jafului. Acelaşi lucru trebuia să păţească şi biserica Sf. Spiridon, dar turcii, aflaţi la spitalul de acolo, au cerut ca lucrurile aflate acolo să le fie date drept despăgubire pentru rănile lor şi se pregătesc să înceapă împărţeala în curînd.

Paşa a înştiinţat că nu poate apăra de jaf nici măcar consulatele, încît toată ţara este expusă la tot felul de jaf şi pustiire. Paguba ei de pînă acum a fost evaluată la 150000000 groşi.

După înfrîngerea apostaţilor, paşa a cerut poruncă de la Poartă şi a primit răspuns să rămînă cu oştirile lui în Moldova. Nimicirea apostaţilor a sporit şi mai mult relele porniri ale trupelor otomane.

Ţinuturile Neamţ şi Suceava, teatrul ultimelor întîmplări, sînt prada turbării lor. Cea mai mare parte a locuitorilor a fost ucisă, restul a fugit şi aceste ţinuturi au rămas pustii.

Oraşul Botoşani[2], vestit pentru comerţul său, a fost jefuit şi în genere toate ştirile ce ne vin de acolo sînt înspăimîntătoare. Turcii ucid în biserici. În biserici au adus cele mai rele ocări călugăriţelor.

La Roman, turcii au luat odăjdiile arhiereşti ale sf. Ioan Hrisostom, dăruite acestei episcopii de fratele unui împărat din Constantinopol, şi le-au rupt în bucăţi. Unul poartă chiar în public şi mitra episcopului. Sfintele vase au fost vîndute evreilor; acum se vînd şi evangheliile.

Paşa a format la Iaşi un divan, compus din patru boieri, sub preşedinţia episcopului Huşilor, a cărui întoarcere în Moldova am făcut-o cunoscută mai

---

[1] Aşa în document: probabil 4000—5000.

[2] În document este Cotosiani.

înainte. Toate veniturile mănăstirilor sf. Mormînt, cele ale sf. Munte şi veniturile mitropoliei le strînge vistieria pentru nevoile oştirilor. Ţăranii sînt siliţi să facă toate transporturile fără plată, şi chiar pe drum sînt despuiaţi de către ienicerii care umblă de colo pînă colo.

La Iaşi se continuă vînzarea publică a călugăriţelor, iar la spitalul oraşului se află peste 200 de băieţi şi fete mai mici de 12 ani, victime ale bistialităţii turceşti.

Ienicerii nu se supun şefilor lor. Sînt mai totdeauna beţi şi fac cele mai mari neorînduieli.

De curînd a venit la Iaşi un tînăr turc, cam de 22 de ani, îmbrăcat cu haine tătăreşti. Strălucirea şi onorurile publice ce i le acordau paşa şi ceilalţi şefi turci au făcut ca lumea să fie foarte atentă faţă de el. Acum am aflat că acest tînăr este fiul hanului tătăresc, menit tronului otoman, dacă actualul sultan ar muri fără moştenitori.

În Moldova se aşteaptă un numeros corp de tătari şi cazaci zaporojeni. O parte din ei va rămîne în împrejurimile Iaşilor, iar cealaltă parte în ţinuturile Tecuci, Bîrlad şi Focşani, unde se fac şi pregătirile necesare pentru aceasta cu grîu şi alte provizii de felul acesta. Se mai spune că se va forma în acest scop o linie pe maluri şi că Ibraim paşa va veni la Huşi cu titlul de cîrmuitor de graniţă.

La Brăila a venit din Asia un corp de 70 000 sub comanda lui Gepanoglu şi şi-a aşezat tabăra între Brăila şi Galaţi. Toate cetăţile Dunării sînt pline de trupe şi de echipament de război. Se întăreşte ştirea că şi la Adrianopol se strînge altă armată.

Turcii strigă pe faţă că sînt în război cu Rusia şi că trebuie să socotească Ţara Romînească şi Moldova ca provincii ruseşti.

Într-adevăr nimicirea a atins gradul cel mai înalt. Mulţi boieri aflaţi acolo, sau care s-au întors pe urmă, încearcă să fugă, dar nu pot, fiindcă sînt păziţi şi nu îndrăznesc să se apropie de graniţă, fiind însoţiţi de mulţi turci.

Zilnic sosesc trupe noi în Moldova. Şapte mii au intrat în Iaşi cu douăzeci şi patru de tunuri; sînt aşteptaţi şi alţii. Se vede că s-a strîns o numeroasă armată în jurul acestui oraş.

Turcii cred că războiul cu Rusia este atît de iminent, încît spun că îndată ce va îngheţa Prutul, vor trece şi vor pune stăpînire pe Crimeea.

Din Iaşi au pornit prin Silistra spre Constantinopol trei boieri, printre care şi vornicul Teodorachi Caldas [1], venit de curînd din Bucovina. Se duce cu un arzmahzar, semnat de boierii aflaţi la Cernăuţi[2] şi de doi-trei fugari de aici, care în ultimul timp s-au dus în acest scop în Bucovina. Se vede că scopul acestui mahzar este să înlăture pentru totdeauna numirea unui domn grec şi să obţină ca să rămînă cîrmuirea, periodic, pe seama a opt familii, care să ocupe una după alta principalele dregătorii pămînteneşti, îmbogăţindu-se prin unire între ele şi prin cîrmuire.

[1] Este vorba de Teodor Balş.
[2] În document este Cernaţi.

Se afirmă că aceşti trimişi sînt însărcinaţi să ducă şi alte deosebite pîri şi să izbutească să izgonească din ţară una sau două din cele mai însemnate familii. Sultanul a încuviinţat izgonirea noului episcop al Romanului, care era un simplu călugăr, anume Meletie, şi care fusese hirotonisit de episcopul Tîrnovei. Într-o scrisoare enciclică către eparhioţii săi, acest fost episcop, fugit în Locrida [?] cu multe raiale, spune că a fost scos ca răzvrătit şi în viitor nu va mai fi socotit ca episcop al Romanului. Acest procedeu a uimit lumea, căci toţi ştiu că cîrmuirea otomană nu se poate amesteca în chestiunile bisericeşti, ci numai divanul boierilor, împreună cu domnul, poate scoate şi numi arhierei în Moldova.

Se vede că nişte supuşi ruşi, rămaşi în Moldova, au cerut protecţia datorată supuşilor străini pentru a-şi scăpa averile de jafurile organizate de noul vistier, dar caimacamul Vogoridi şi paşa au spus că, potrivit tratatului de pace de la Bucureşti, nici un rus nu poate ţine averi în Moldova.

În oştirile turceşti din această provincie nu există nici o disciplină. Silniciile şi jafurile, ca şi altele asemănătoare, continuă şi probabil în cîteva luni Moldova va rămîne cu totul pustie. Nu poate fi nimic altceva mai trist decît aspectul fugarilor. Figurile lor sînt o icoană a nenorocirii şi deznădejdii.

Acad. R.P.R., ms. grec. 1034, f. 38 v—41 v. Text grec. Ştiri similare în doc. DCXLIX/96 şi în pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 368.

167

Iulie 1821

Nota informativă despre evenimentele care au avut loc în Ţările romîne în lunile iunie şi iulie 1821.

854 Записка о произшествиях в Молдовии и Валахии, составленная из партикулярных сношений.

Из Леова от 4-го Июля

Чиновник Австрийского Консульства Российской службы, отставной подпорутчик Константин Тинкович, заведывающий ныне, по его словам, цинутами Гужским, Фальчийским и Васлуйским, при переговоре с Управляющим Леовскою таможенною Заставою, Коллежским Ассесором Степановым на берегу в тамошнем карантине, объявил что до 23 июня в Молдавии не было турков более 20/т., после же того прибыло в Браилов еще 20 т. с одним пашею. Из числа сих последних, за оставлением в Берладе 2500, в

Фальчах 1000, в Гушах 1000 и в Васлуях 1000, последние отправятся к Яссам и Ботушанам.

Тинкович предположил 4-го числа отправиться во все подчиненные ему места и даже в Яссы; по возвращении же обещал пересказать Степанову все, что будет видеть и слышать; буде же узнает наперед о каком либо вредном |
855 намерении турков, то в то же время не только даст о том знать, но и сам будет вновь искать убежища в Бессарабии. Он уже переправился было в Тизиниках при удалении Молдован от Греков и находился там в Карантине с семейством и имуществом до прихода в Молдавию турков; по уверении же сих последних о безопасности для австрийских чиновников, возвратился сам в Молдавию.

Из Скулян от 5-го Июля

Приходивший вчера по полудни с Молдавской стороны к Скулянскому карантину один известный там армянин объявил что из Ясс выступило в разныя места окол[о] 16/т. турков, а осталось до 10 т., которые со дня на день ожидают из Константинополя какого то фирмана. По счету его, пушек в Яссах 46 и мортир 4. В Яссы почти ежедневно приводят Этеристов по несколько
856 человек; сам Паша, по обстоятельном | распросе, велит виновным рубить головы.

Турки забирают из погребов боярских и купеческих, где нет хозяев, вино и прочее и продают все весьма за дешевую цену.

Письмо из Кроншта[д]та, что в Трансильвании, от 14-го июня 1821 [г.] с произшествиями в Валахии.

Федор Владимиреско издал прокламацию к народу, освобождающую от платежа податей с тем, чтобы все приступили к грабежу имуществ бояр и умерщвляли сих последних. Он употребил для приведения сего в действие Пандуров, коих привлек к себе, давши им волю производить грабежи. По прибытии в Букарест Владимиреско, по тайному соглашению с турками, брал от жителей Валахии хлеб и скот и отсылал к ним, которые обещали ему, если он будет противником Ипсилантия, сделать его владетелем Валахского княжества [1].

857 После того некоторая часть арнаутов [князя] Ипсилантия соединившись с пандурами, гр[абила] все оставшееся у жителей имущество [и не] удовлетворив сим свое неистовство, [разоряла] домы и опустошали виноградные сады. [Винов]ником поступков сих был сам Владимиреско, дабы приведши сим весь народ в отчаяние, вооружить оный против Ипсилантия, который видя таковое разорение жителей и совершенное опустошение Валахии, весь[ма] тем огорчился. От неистовых поступков тамошние жители всякого возраста

[1] Сие видно из фирмана Порты, найденного у Владимиреска, по умерщвлении его.

и пола бегут в разныя стороны, иные уходят на повозках с детьми и частию взятаго имущества. Повстречав на дороге арнаутов, уходят в леса, оставляя повозки со всеми вещами в добычу сим последним.

В Малую Валахию вступил с турецким войском Кара-Феизи [1] и истреблял до некоторого времени всех жителей без пощады. После того, под видом
858 казни Этеристов убивал при каждом до 10 человек невинных, некоторым же отрезывая уши, посылал оныя в Константинополь, как будто от Этеристов.

От такого смятения весь народ без различия состояния стал искать убежища в Трансильвании, где столько оный умножился, что в каждом доме теснятся по два и по три семейства и по случаю сделавшейся на все дороговизны, литра хлеба платится по 12 пар[але].

Народ остающийся еще в Малой Валахии, имеющий оружие, большею же частью пандуры, по соединении с князем Ипсилантием, под командою Сердаря Диаманди, Капитана Соломона, Хаджи Продано и других начальников, истребляют турков там находящихся.

Капитаны: Иордакий, Фармакий, Колокотрони, Каравия и другие, бывшие прежде с Ипсиланти, и теперь при нем находятся.

Турки выжгли города: Каракал, Рушу де Веди и Слатин; вышедшие
859 из Браилова опустошили Рымник, Бузев и часть Фокшан. | Букарест до сего времени еще цел, как [го]ворят потому, что в оный вступил с войском Кихая Силистрийскаго паши, под предлогом защиты и не сыскав ни[кого] из жителей Валахии, кроме иностранцев, разных держав подданных, опасаясь от сих последних какого либо возмущения, лишил многих жизни, посадив живыми на кол. После сего прибыли два каймакана: Негре в Валахию и Стефанакий Говориди в Молдавию для распространения и учреждения порядка. Они приглашают бояр и народ возвратиться в свои дома, но сии видя непрестанныя со стороны Кара-Феиза и других турецких начальников умерщвления безвинных людей, опасаются положиться на означенное приглашение.

Второе письмо оттуда же от 10 июния.

Кихая Силистрийского Паши, как говорят, находится в Букаресте с 12/т войска; кроме того, Кара-Феизи имеет 4/т. в Малой Валахии. |

860 В селении Корнецел близ Тырговищ появилась не малая часть турков, против коих князь Ипсиланти отрядил войско под начальством Дука и других двух тысячников. Греки одержали победу, но Дука от страха бежал. Он и Барла, другой частный начальник, обогатившись грабежом, со многими арнаутами обратились в Трансильванию. Если бы было согласие между греками, то уверяю вас, что турки столько бы опасались их, как и Русских; но поелику между ними существует раздор, то Ипсиланти ничего не мог сделать. После сего Ипсиланти пошел чрез Олту в Рымник; при селении Русени имел вто-

[1] Известный жестокостью своею и хищничеством.

ричное сражение с турками, которое хотя и выиграл, но с большою потерею войск своих, называемых черными (безпощадные). Урон сей произошел от зависти арнаутов, видевших храбрость черных, в то время как арнауты находились на стороне в бездействии. Таковой поступок сих последних заставил
861 бы потерять сражение, есть ли бы не подоспел капитан Иордакий с пандурами, который тем | много ослабил турков. Савва, оказавшийся изменником, подобно Владимиреску, ушел от Ипсилантия в Монастырь Синай, где, [опа]саясь своих войск, намерен пробраться в Трансильванию. Владимиреско же убит Ипсилантием. Сей последний находится теперь за Олтою в Монастыре Козии, куда, как говорят, пришедшие из Сербии два священника объявили ему, что и Сербия подняла уже знамена возмущения. Вчера приехали в таможню Темиш-Вар два турка с некоторым Валахским бояром Топличаном; намерение их есть призывать бояр и прочих жителей из Брашова (Кронштадт) в Валахию.

854 **Notă**

cu privire la evenimentele din Moldova şi Ţara Romînească, alcătuită din relatări particulare.

Din Leova, 4 iulie

Constantin Tinkovici, funcţionar al consulatului austriac, sublocotenent în retragere, în serviciul Rusiei, administrînd astăzi, după spusele sale, ţinuturile Huşi, Fălciu şi Vaslui, în conversaţia avută cu administratorul punctului de frontieră-vamă de la Leova, asesorul colegial Stepanov, în carantina de acolo de pe mal, a declarat că pînă la 23 iunie în Moldova n-au fost mai mult de 20 000 de turci, iar după această dată au sosit la Brăila încă 20 000 cu un paşă. Dintre aceştia vor fi lăsaţi la Bîrlad 2 500, la Fălciu 1 000, la Huşi 1 000, la Vaslui 1 000, iar restul va pleca spre Iaşi şi Botoşani.

Tinkovici a plănuit să plece pe data de 4 prin toate locurile de sub administraţia sa şi chiar şi la Iaşi, iar la întoarcere el a promis să relateze lui Stepanov despre toate ce le va vedea şi auzi; iar de va afla mai înainte de vreo
855 intenţie | dăunătoare a turcilor, nu numai că-i va da de ştire despre aceasta, ci el însuşi îşi va căuta din nou refugiu în Basarabia. El trecuse acum în [punctul] Berezeni, cînd moldovenii s-au despărţit de greci, şi s-a aflat acolo în carantină, cu familia şi averea sa pînă la sosirea turcilor în Moldova; în urma asigurărilor date de aceştia cu privire la securitatea funcţionarilor austrieci, el s-a întors singur în Moldova.

Din Sculeni, 5 iulie

Un armean, care a venit ieri după amiază din Moldova în carantina de la Sculeni şi care ne este cunoscut, a anunţat că aproximativ 16 000 de turci au plecat din Iaşi în diferite locuri, rămănînd cam 10 000, care aşteaptă de pe

o zi pe alta firman de la Constantinopol. După socoteala lui, la Iaşi sînt 46 tunuri şi 4 mortiere. Aproape în fiecare zi sînt aduşi la Iaşi eterişti, în
856 grupuri mici, şi paşa însuşi, după ce le ia un | interogatoriu amănunţit, porunceşte să li se taie celor vinovaţi capetele.

Turcii iau din pivniţele boierilor şi negustorilor, acolo unde nu există stăpîn, vin şi altele şi vînd totul pe un preţ foarte redus.

Scrisoarea din Braşov, din Transilvania, de la 15 iunie 1821, referitoare la evenimentele din Ţara Românească.

Tudor Vladimirescu a publicat o proclamaţie către popor, prin care anunţă că îl eliberează de plata impozitelor cu condiţia ca toţi să înceapă să jefuiască averea boierilor şi să-i omoare. Pentru a aduce aceasta la îndeplinire, el foloseşte pandurii, pe care i-a atras la sine, dîndu-le voie să jefuiască. După ce a sosit la Bucureşti, Vladimirescu, în înţelegere secretă cu turcii, a luat cereale şi vite de la populaţie şi le-a trimis turcilor. Aceştia i-au promis că-l vor face stăpînitor al principatului Ţării Romîneşti, dacă va deveni adver-
857 sarul lui Ipsilanti [1]. |

După aceasta, o parte oarecare dintre arnăuţii [prinţului] Ipsilanti s-a unit cu pandurii, [a jefuit] toată averea rămasă populaţiei. Nesatisfăcînd însă prin aceasta furia lor, [au dărîmat] casele şi au devastat viile. Vinovat pentru aceste fapte a fost însuşi Vladimirescu, pentru că, aducînd prin aceasta întregul popor la disperare, [voia] să-l ridice împotriva lui Ipsilanti, care văzînd atare ruinare a populaţiei şi devastarea totală a Ţării Romîneşti, s-a mîhnit foarte mult. Din cauza actelor de violenţă, populaţia de acolo de orice vîrstă şi de orice sex fuge în diferite părţi; unii plecînd în căruţe cu copiii şi cu o parte din avere şi întîlnind în drum arnăuţi, fug în păduri, lăsîndu-şi pradă acestora căruţele cu lucrurile din ele.

În Oltenia a intrat cu oaste turcească Cara-Feiz [2] şi a nimicit un timp oarecare toată populaţia, fără cruţare. După aceasta sub pretext că ucide pe
858 eterişti, | a omorît cu prilejul executării fiecărui eterist cîte 10 oameni nevinovaţi, iar unora le-a tăiat urechile, pe care apoi le-a expediat la Constantinopol, ca fiind, chipurile, ale eteriştilor.

Din pricina acestei turburări, întreaga populaţie, fără deosebire de stare, a început să-şi caute refugiu în Transilvania, unde refugiaţii s-au înmulţit atît de tare, încît în fiecare casă se înghesuie cîte două şi trei familii.

Din cauza scumpetei tuturor produselor, s-a ajuns că o litră de pîine se plăteşte cu 12 parale.

Populaţia care a mai rămas în Oltenia, avînd arme, în cea mai mare parte panduri, după ce s-a unit cu prinţul Ipsilanti, sub comanda serdarului

---

[1] Acest lucru se vede din firmanul Porţii, găsit la Vladimirescu după uciderea lui [Nota autorului].

[2] Cunoscut prin cruzimea şi rapacitatea sa [Nota autorului].

Diamandi, a căpitanului Solomon, a lui Hagi Prodan şi a altor şefi, nimicesc pe turcii care se află acolo.

Căpitanii Iordache, Farmache, Colocotroni, Caravia, şi alţii, care fuseseră înainte cu Ipsilanti, se află şi acum pe lîngă el.

Turcii au încendiat oraşele Caracal, Ruşii de Vede şi Slatina. Cei care au
859 plecat din Brăila au devastat Rîmnicul, Buzăul şi o parte din Focşani. | Bucureştiul este încă pînă în acest moment neatins, după cît se spune, pentru că în el a intrat cu trupele, sub pretextul de a-l apăra, chihaia paşei de Silistra, şi negăsind pe nimeni din populaţia Ţării Romîneşti, în afară de străini, supuşi ai diferitelor state, şi temîndu-se de vreo răscoală din partea acestora, a omorît pe mulţi dintre ei, trăgîndu-i de vii în ţeapă. După aceasta au sosit doi caimacami: Negri în Ţara Romînească şi Ştefanachi Vogoridi în Moldova, pentru a lua măsuri şi a instaura ordinea. Ei invită norodul şi pe boieri să se întoarcă la casele lor, dar aceştia, văzînd neîncetat cum Cara-Feiz şi alţi comandanţi turci ucid oamenii nevinovaţi, se tem să se încreadă în invitaţia lor.

A doua scrisoare, tot de acolo, de la 10 iunie.

Chehaia paşei de Silistra se află, după cum se spune, la Bucureşti, cu 12 000
860 oameni; în afară de aceasta, Cara-Fiez are 4 000 oameni în Oltenia. |

În satul Cornăţel, în apropiere de Tîrgovişte, a apărut o unitate destul de numeroasă de turci, împotriva cărora prinţul Ipsilanti a trimis trupe sub comanda lui Duca şi a altor doi căpitani —şefi peste o mie de oameni [fiecare]; grecii au repurtat o victorie, dar Duca de frică a fugit. Acesta şi Barla, un alt căpitan particular, îmbogăţindu-se prin jaf, au trecut în Transilvania cu mulţi arnăuţi. Dacă între greci ar exista o înţelegere, vă asigur că turcii s-ar teme de ei tot atît de mult ca şi de ruşi. Întrucît însă între ei există discordie, Ipsilanti n-a putut face nimic. După aceasta Ipsilanti s-a dus peste Olt la Rîmnic [1]. În apropiere de satul Rîureni a dat a doua luptă cu turcii, pe care, a cîştigat-o, cu mari pierderi însă pentru trupele sale, denumite negre (fără de cruţare) [2]. Aceste pierderi s-au produs din cauza invidiei arnăuţilor, care au privit vitejia «negrilor», în timp ce ei stăteau inactivi la o parte. Comportarea acestora ar fi pricinuit pierderea luptei, dacă nu ar fi venit la timp căpitanul Iordache
861 cu pandurii. Intervenţia sa a | slăbit mult pe turci. Sava, care s-a dovedit un trădător, asemenea lui Vladimirescu, a plecat de la Ipsilanti la mănăstirea Sinaia, de unde, temîndu-se de trupele sale, intenţionează să treacă în Transilvania. Vladimirescu a fost omorît de Ipsilanti. Acesta se află acum peste Olt, la mănăstirea Cozia, unde, după cîte se spune, doi preoţi veniţi din Serbia au anunţat că şi Serbia a ridicat steagul răscoalei. Ieri au sosit la vama Timi-

---

[1] La 9 iunie ajunge la Rîmnic şi Iordache Olimpiotul. Cu 8 zile în urmă, el avusese o luptă cu turcii la Slatina (*Hurmuzaki*, XX, p. 638—639, 650).

[2] Este vorba de mavrofori.

şului doi turci cu un boier muntean, Topliceanu; ei intenţionează să cheme pe boieri şi pe alţi locuitori din Braşov în Ţara Romînească

Arhiva Centrală Istorică Militară de Stat U.R.S.S., Moscova, fond. 128, pach. 6, dos. 18, partea 1, f. 854—861.

168

Iulie 1821

Nota informativă a căpitanului de gardă Burţov despre evenimentele petrecute în Ţările Romîne în lunile iunie şi iulie 1821,

862 Записка о происшествиях в Молдавии и Валахии от начала июня месяца.

No. 174 По сведениям партикулярно сообщенным известно, что турки в числе 12.000 проходили 7-го июня чрез Бырлад, в направлении к Яссам. Войска сии состояли под начальством Юсуфа Паши Сераскира Браиловского.

В письмах полученных из Молдавии в Леовский Карантин, утверждали что будто в Бырладе читан был публично Фирман, по коему Браиловскому Паше приказано с присланными к нему 20/т. янычар, преследовать Греков не только по Молдавии и Валахии, но и по Российской стороне, куда позволяется им переходить на четыре часа от берега и не щадить ничего для истребления греков, по той причине, что[бы] сии последние не могли собираться в Бессарабию, без воли и сведения Императора. В Леове же пронесся слух, что в Галацах и в Текуче делаются весьма важныя укрепления, под распоряжением Французских инженеров.

863 Турки, проходя чрез Молдавию, повсюду грабили и разоряли боярские дома и монастыри, утверждая, | что оные принадлежать грекам. Близ Текуча, а равномерно в окрестности Фокшан, они учинили самыя гнусныя насилия.

14 июня турки вступили в Яссы, как пола[га]ли в числе 200 человек, коими заняли дворец [вла]детельного князя и монастырь, а главныя силы [их], в неизвестном числе, стали лагерем в окрестно[сти] города при урочище Копо[у]. Греки, находившиеся в Стенке, по сю сторону Ясс, узнав о приближении турок, отступили до самой реки Прута, и при с. [Ску]ляны стали рыть укрепление, примнув оное к р[еке] и вооружив 3-мя пушками.

Отряд сей, состоявший под начальством [кня]зя Георгия Кантакузина, более нежели из 1000 челов[ек], от междуусобных раздоров и неповиновения уменьши[лся] до 500 человек, — а сии остальные решились, против нашей карантийной переправы, обороняться от [ту]рок. В сие время, большая часть жителей города Ясс и цинутов принадлежащих к нашей границе, оставили свои имущества и жилища и поспешно переправлялись на нашу сторону.

15-го вечером князь Кантакузин и некто [Пен]дедека, начальствовавший партиею греческих волон[ти]ро[в], | оставили отряд и переправились безоруж-

864 ными в наш карантин с 21 Этеристами, утверждая что прибывший в отряд грек, по имени Лизгара, произвел в оном еще более неустройства и неповиновения. Несколько позже, и сей новый начальник перешел с противнаго берега в наш карантин. Капитан Афанасий, храбро сражавшийся при Галаце, принял под свое начальство разстроенный отряд.

16 числа турки, вышедшие из Ясс, напали на греков, делавших разъезд от с. Стенки к Яссам, прогнали до речки Жижи[и] и сожгли строения принадлежавшее к дому Молдавскаго Бояра Рознована. Сим греческим отрядом, состоявшим большею частью из Арнаут, командовал капитан Папазоглу, который по отступлении до речки Жижи[и], найдя мост сломанным, и принужден будучи переправиться вплавь, оставил отряд и, недовольный греками, перешел тотчас в наш карантин.

17-го числа в 7-м часу утра, турки в значительном числе пехоты и конницы, перешли речку Жижу по наведенному мосту и начали производить нападение на устроенное греками укрепление при с. Скуляны. Малое число греков, без начальников, без достаточного числа патронов, встретили турок
865 жестоким | пушечным и ружейным огнем: от чего двухкрат[ное] покушение их овладеть укреплением оставалось безуспешным и греки, ободренные первоначальною удачею, отразили неприятеля и преследовали до речки Жижи[и]. В продолжении сей первой [схватки] Молдавское местечко Скуляны зазжено турками в трех местах.

Около полудня превосходные турецкие силы в чи[сле] 4-х или 5-ти тысяч, оттеснили греков в их окопы и вн[овь] повели решительное нападение со всех сторон на Скул[яны], как многочисленною конницею, так и пехотными пол[ка]ми. Этеристы, лежавшие позади укреплений, меткими выстрелами удерживали турок; конница греческая сражалась отчаянно и четыре раза отразила турецкую, [ко]торая безпрерывно сменяема и подкрепляема была свежими войсками. Наконец начала действовать ту[рец]кая артиллерия, которая стреляя вдоль по Пруту пр[авиль]ными выстрелами, сквозила м. Скуляны с левого фл[анга] до правого и брала в тыл греческую батарею. Скор[о] [боль]шее орудие на сей последней было подбито и люди находившиеся при оном, потеряв надежду на успех, бро[си]лись к реке и стали переправляться вплавь чрез о[ную].

866 Турки, приметив ослабление правого фланга, овлад[ели] | батареею и разсыпавшись по местечку, убивали греков, стремившихся к переправе, но на левом Фланге долго еще встречали они сопротивление, до тех пор пока, истощив все заряды, лишившись всех сил и потеряв всех начальников, сии остальные этеристы бросились в Прут. Тогда убийство соделалось ужасным: более 200 человек пали на берегу и в воде, прочие 300 успели спастись на нашу сторону: в сем числе было 24 раненых. Афанасий, последний оставался на противном берегу; он пробился сквозь толпу турок его окружавших, получил несколько тяжелых ран, и наконец, пораженный копьем, пал мертв.

Чрез четверть часа времени по занятии турками Скулян, приспело сверху Прута подкрепление к греческому отряду, состоявшее из 500 человек конных, под начальством Миловановича. Турецкая конница поскакала навстречу сему войску, которое после нескольких ударов, исполненных со всею решительностью, разделилось на две части: одна с Миловановичем потянулась обратно по Пруту, другая под начальством Гики, заняла мыс, противолежащий нашему карантину и, под прикрытием двух орудий, до самой ночи храбро сражались с турками, а по наступлении темноты, все сии греки переправились безоружными на нашу сторону. |

867 Для истребления сего остального отряда сопротивлявшегося на мысу Прута защищаемого с обоих фл[ан]гов, Начальник турецких войск, во время сражения, спрашивал у карантинного начальника, действительного Статского советника Навродского позволения стрелять по оному с передовой стороны: но как выстрелы мог[ли] причинить вред Карантину, что и случилось, что два ядра упали в средине карантина и пять пасажиров ранены были пулями, то г. Навродский отвечал что сие должно быть почтено нарушением мирного трактата: вследствие сего турки не употребили артиллерии против сих греков.

18-го числа Генерал Майор Бонговский, командующий пехотою по границе расположенною, имел переговоры с турецким Бим Башею на средине реки Прута, касательно дела движения турецких войск и сей отвечал, что оные отнюдь не намерены нарушать святости мирного трактата.

Со времени скулянского сражения по 21 число турки показывались на противной стороне в маловажных партиях: но сего числа появились они на равнине за версту от Прута, в двух тысячах или более человек.

868 22 июля прибыл к нашему берегу грек бывший | в службе князя Калимахия и объявлял находившимся у рогатки жителям Фирман паши о возвращении в свои места людей, перешедших к нам из Молдавии. Бояре Молдавские не доверяют сему приглашению; но жиды уже многие возвратились в свои дома. В Леовский карантин приезжал Гужский исправник с таковым же приглашением, но оное не возымело большого успеха. Он утверждал, что еще 15/т. турок прибыло в Молдавию.

Сего числа турки удалились от границы нашей, разделясь на две части, из коих одна пошла по дороге к Яссам, а другая вверх по Пруту. Один молдован сказывал, что следуя по берегу, турки наведывались о бродах.

Пронесся слух, что в Яссы назначен Господарем Иван Калимахи, брат прежде бывшего в сем звании; а сей определен владетелем Валахии. Оба они отправились уже из Константинополя; в Яссы ожидают на днях прибытия Каймакана Господарского Стефанакия Вауриди, а в Букарест уже таковый прибыл от Валлахского князя.

Из Ясс турки послали отряды для занятия Ботушан, Дорогой и Стефа-
869 нешти, коих жители | все почти перешли на нашу сторону.

Касательно действий князя Ипсилантия некто Тюфекчи Баша Василий, переправившийся к нам в карантин 20 июня объявил, что к нему приезжали послы от Задунайских болгар, с из[ве]стием, будто бы у них готовы 30/т. вооруженных людей, кои будут скрываться до тех пор, пока князь Ипсилантий перейдет за Дунай.

Сераскирь паша, письмом от 23 июня из Ясс, просил генерала Инзова о выдаче Этеристов Тюфекчи Башу Василия, Кантакузина, Пентеде[ки], капитана Спиро и Гетмана Бабаху, спасшихся в наш карантин от ярости турок. Генерал Инзов отвечал, что они находятся под присмотром и выдачи не может последовать [без] воли Государя Императора.

27 числа все Этеристы в 608 человек состоящие, переведены под воинским караулом из Скулян к Оргею, для большей безопасности оных.

870 По достоверным известиям от 27 числа в Яссах находится войск: Янычар 7000 анад[олийцев] | и задунайцев 9000, артиллеристов 2000, пушек 48 и мортир 4, кои все состоят под начальством Сераскира Юсуф Паши и Сулимана Паши.

Говорят что в Браилов прибыли два Паши, Чапан-Оглу и Един-Оглу с 30/т. войска, кои все переправляются к Яссам. — Первый из сих Пашей почитается храбрейшим вождем Оттоманским, за ним следует Юсуф Паша.

В Букаресте турок полагается до 40/т., кои будто бы имели сражение с войсками Ипсилантия и разбили оныя совершенно, так что он с 80-ю человеками спасается в горах.

От 28-го июня Командующий дунайскою флотилиею капитан 1-го ранга Попандопуло донес что из крепости Исакчи ушли в Измаильский карантин 17 человек Молдавских жителей, кои показали что турки там лишают жизни всех христиан и что будто бы в Исакче получено два Фирмана о войне Порты с Россиею. Они также объявили что турецкия войска безпрерывно следуют
871 из Константинополя и других мест | в Молдавию, поспешая переправляться в Браилове.

Против наших временных карантинов Леовского и Безенецкого выставлены турецкие пикеты, для воспрещения жителям Молдавии [пе]реходить на нашу сторону.

В Яссах турецкое войско все почти расположилось по дворам в палатках и из сего места высылаются отряды тысячи по две для розысков по Пруту. В Герце послано 6 тыс.: от Браилова 9-ти тысячный корпус Янычар следует под начальством Су-Паши. Кроме больших 48 пушек, в Яссах находятся еще 30 маленьких, лежащих на земле. Хлеб заготовляется в значительном числе, всякий день перепекается мука по 10 и 15 больших возов.

Этеристов, разсеянных в малом числе по Молдавии, приводят ежедневно в Яссы и по распросам Паши, рубят им головы. 28-го июня поймано близ
872 Ясс одного русского без письменного вида, коего сочтя шпионом, по | приказанию Кегая Бея, лишили жизни.

Из Галац уведомляют, что в Браилов прибыл Арап Мегмет Паша, в качестве Мутафиза Галацкого, коему приказано заложить тут крепость и по невозможности в Константинополе устроить войско по новому образованию, поручено ему исполнить сие предприятие в Молдавии и Валахии.

Известия доставленныя от начала Июля месяца Вистиарием Рознаваном содержат следующее. Исакчинский Паша прибыл также к Сераскиру в Яссы, и две тысячи мужиков собрано с лопатками для устроения окопов близ города. Галац, как выше сказано, обращается в крепость, а равномерно и г. Романо, при коем находится корпус турецких войск. Жизненные припасы и военные снаряды собираются в большом количестве и размещаются по церквам. Из всей Молдавии весь хлеб, как то: рожь, кукуруза и проч. свезен в Яссы и
873 все прочие места | приведены в опустожение. В Яссах турки продают вещи принадлежащие боярам, оставившим свои дома, за весьма низкую цену.

Каймакан Господаря Молдавского Стефанакий и Юсуф Паша препроводили в первых д[нях] июля Султанское повеление к Молдавскому [Ми]трополиту Вениамину, находящемуся в Бесс[а]рабии и к Боярам, чтобы непременно возвратились они в свои места для восстановления преж[няго] порядка и правления, обещая помиловать всех повинующихся и строго наказать тех, кои не будут сему покорны.

Из Леова от 4 Июля уведомляют, [что] кроме находящихся турок в Яссах, отряжено 2500 человек в Бырлад, 1000 в Фаль[чиу], 1000 в Гуши и 1000 в Вcase.

Из Измаила получено донесение, что д[ва] турецкие военные суда проходили по морю [чрез] Килийских Гирл, как примечено для некот[орого] |
874 обозрения, и что всякий день видимы бывают нашими рыбаками по два и по три таковых судна, кои должны быть по словам их отправлены из Варны для перехватывания появляющихся на море судов. Говорят что турки устроили будто бы батарею в Сулинских Гирлах и на острове Четале, у разделении Дуная на Сулимский и Георгиевский.

О произшествиях в Валлахии, по письмам из Кронштата от 15 и 16 июня известно следующее:

Федор Владимиреско вошел в сношение с турками, которые обещались сделать его Владетелем Валлахии, если он будет противником Ипсилантия. Посему он издал прокламацию к народу, освобождающую оный от платежа податей и пригласил всю чернь грабить имущество бояр и умерщвлять их,
875 употребляя для сей цели Пандуров, коих успел привлечь | к себе хищничеством. Туркам, прибывшим в Букарест, доставлял он хлеб и скот приведя в опустошение всю Валла[хию], принудив жителей удалиться, он лишил Ипсилантия способов долее в сей стране [дер]жаться. Видя вероломство Владимиреска и ожесточенный его поступками, Ипсиланти успел лишить его жизни и Фирман По[рты], найденный по умерщвлении его, доказал что д[ей]ствительно он был в сношении и назнача[ли его] Владетелем Валлахии.

В Букаресте находится Кегая-Бей [Си]листрийскаго Паши, а в Малой Валахии [Кара] Феизи, (известный своею жестокостью) с 4/т. Последний истреблял всех жителей без р[аз]личия, под предлогом казни Этеристов, и отрезывая уши, посылал их в Константинополь. От такового смятения весь народ удалился в Трансильванию, где население столько умножилось, что
876 недостаток в хлебе сделался | ощутительным. Остающиеся-же жители, имеющие оружие, наиболее Пандуры присоединились к князю Ипсилантию и под командою Сердаря Диаманди, Капитана Соломона, Хаджи Продана и прочих начальников, истребляют турок.

Турки выжгли города: Каракал, Рушу де Веди и Слатин; вышедшие же из Браилова опустошили Рымник, Бузео и Фокшаны.

В Валахию прибыл Каймакан Негре для учреждения порядка, который послал воззвание к жителям, чтобы они возвратились в свои домы; но жестокости Кара-Феизи и прочих Турецких начальников ужасают их.

В селении Карицель близ Терговиста появилась немалая часть турок, против коих князь Ипсилантий отрядил войско под начальством Дука и двух других тысячников. Греки одержали победу, но Дука от страха бежал. Он и Барла, другой частный начальник, обогатившись грабежом, со многими
877 арнаутами обратились в Трансильванию. Неповиновение и безпорядок препятствовали | Ипсилантию действовать решительно: с лучшим устройством можно было ожидать значительных успехов. Капитаны Иордакий, Фармакий, Калок[отрони], Каравия и некоторые другие еще покорны Ипсилантию.

После первого дела Ипсилантий пошел чрез Ольту в Рымник. При с. Русени встретился он с турками и вступил в бой, котор[ый] хотя и кончился в его пользу, но с большою потерею войск называемых черными [безпощадными]. [Урон] произошел от того, что арнауты завидуя храбрости черных, оставили их одних без помощи п[ре]бывая в бездействии, и если бы Иордакий не приспел с Пандурами, то сражение было-бы проиграно. Ипсилантий с войсками своими подвинулся за Ольту в [мо]настырь Козию, куда, как говорят, прибыли к нему два сербских священика с объявлением, что и Сербия подняла знамена возмущения.

Савва, оказавшийся изменником подобно Владимиреске, скрылся в монастырь Синай, а оттуда [на]мерен пробраться в Трансильванию. |
878 15-го приехали в тамошний Темиш Вар два турка с Валлахским Бояром Топличаном, для вызова жителей из Кронштата обратно в Валлахию.

Позже всех сих известий получены письма, что Ипсилантий с братьями своими, после неудачных действий в Малой Валлахии и разсеяния войск его, принужден был искать спасения в Австрийских пределах.

Верно: Гвардии капитан

Бурцов

No. 174 Notă despre evenimentele din Moldova
862 şi Ţara Romînească de la începutul lunii iunie.

Din informaţiile culese pe cale particulară se ştie că 12 000 de turci au trecut la 7 iunie prin Bîrlad în direcţia Iaşi. Aceste trupe se găsesc sub comanda lui Iusuf paşa, seraschierul de Brăila.

În scrisorile primite din Moldova la carantina din Leova se afirmă că la Bîrlad ar fi fost citit în public un firman, prin care se poruncea paşei de Brăila să urmărească, cu 20 000 de ieniceri trimişi lui, pe greci nu numai în Moldova şi Ţara Romînească, ci şi pe teritoriul Rusiei, unde sînt autorizaţi să treacă la distanţa de patru ore de mal, şi să nu cruţe nimic pentru nimicirea lor, pentru ca ei să nu se poată aduna în Basarabia, fără voia şi ştirea împăratului. Iar la Leova s-a răspîndit zvonul că la Galaţi şi la Tecuci se construiesc întărituri foarte importante sub conducerea unor ingineri francezi.

Trecînd prin Moldova, turcii au jefuit şi devastat pretutindeni casele
863 boiereşti şi mănăstirile, spunînd | că acestea aparţin grecilor. În apropiere de Tecuci, precum şi în împrejurimile Focşanilor, ei au comis cele mai hidoase acte de violenţă.

După cum se presupune, la 14 iunie turcii au intrat în Iaşi, în număr de 200 de oameni, care au ocupat palatul prinţului domnitor şi mănăstirea, iar forţele lor principale al căror efectiv nu se cunoaşte, s-au oprit în lagăr în împrejurimile oraşului, în punctul Copou. Grecii care se aflau la Stînca, de cealaltă parte a Iaşilor, aflînd despre apropierea turcilor, s-au retras pînă la Prut şi au început să sape lîngă satul Sculeni o fortăreaţă pe malul rîului, pe care au întărit-o cu 3 tunuri.

Acest detaşament, care se află sub comanda prinţului Gheorghe Cantacuzino, cuprindea peste 1 000 de oameni; din cauza discordiilor interne şi a lipsei de disciplină, efectivul său s-a micşorat însă pînă la 500 de oameni, iar aceştia, cîţi au rămas, s-au decis să se apere contra turcilor în faţa vadului [Prutului] de lîngă carantina noastră. În acest timp, cea mai mare parte a populaţiei din oraşul Iaşi şi din ţinuturile vecine cu frontiera noastră şi-a părăsit avutul şi casele şi a trecut în grabă pe malul nostru.

La 15, seara, prinţul Cantacuzino şi un oarecare Pendedeca, care comanda
864 un grup de voluntari greci, | au părăsit detaşamentul şi au trecut dezarmaţi în carantina noastră împreună cu 21 eterişti, spunînd că un grec cu numele de Lizgara, sosit în acest detaşament, a produs în el şi mai multă dezordine şi nesupunere. Ceva mai tîrziu, şi acest nou comandant a trecut de pe malul opus în carantina noastră. Căpitanul Athanasie, care se luptase vitejeşte la Galaţi, a luat comanda detaşamentului dezorganizat.

În ziua de 16, turcii ieşind din Iaşi au atacat pe grecii care patrulau de la s[atul] Stînca spre Iaşi, i-au alungat pînă la Jijia şi au ars construcţiile aparţinînd casei boierului moldoveanu Roznovanu. Acest detaşament grec,

alcătuit în cea mai mare parte din arnăuți, era comandat de căpitanul Papazcglu care, în retragerea spre Jijia, găsind podul distrus și fiind silit să treacă înot, și-a părăsit detașamentul și, nemulțumit de greci, a trecut îndată în carantina noastră.

În ziua de 17, la ora 7 dimineața, un număr însemnat de turci, infanterie și cavalerie, au trecut Jijia pe un pod construit provizoriu și au început să atace întăritura construită de greci lîngă satul Sculeni. Grecii, deși puțini la număr, fără comandanți, fără o cantitate suficientă de gloanțe, au întîm-
865 pinat pe turci cu un foc| puternic de tunuri și puști. Din această cauză, cele două încercări [ale turcilor] de a cuceri întăritura au rămas zădarnice și grecii, încurajați de succesul lor inițial, au respins pe dușman și l-au urmărit pînă la Jijia. În cursul acestei prime încăierări, tîrgușorul moldovenesc Sculenii a fost incendiat de turci din trei părți [1].

Pe la amiază, forțe turcești superioare, în număr de 4 000 sau 5 000 de oameni, au respins pe greci în tranșeele lor și au lansat un nou atac ferm din toate părțile contra Sculenilor, atît cu o cavalerie numeroasă, cît și cu infanteria. Eteriștii, care se aflau culcați la pămînt în dosul întăriturilor, au ținut în loc pe turci prin focuri bine țintite. Cavaleria greacă s-a luptat cu disperare și a respins de patru ori cavaleria turcească, care era schimbată și întărită mereu cu trupe proaspete. În cele din urmă, a intrat în acțiune artileria turcească care, trăgînd de-a lungul Prutului salve regulate, străbătea tîrgușorul Sculeni din flancul stîng pînă la cel drept și lovea din spate bateria grecească. Curînd tunul cel mare din această baterie a fost scos din luptă și oamenii care erau pe lîngă el, pierzîndu-și speranța în izbîndă, au fugit către rîu și au început să-l treacă înot.

866 Observînd slăbirea flancului drept, turcii au ocupat | bateria și, împrăștiindu-se prin tîrgușor, au omorît pe grecii care căutau să ajungă la vad; pe flancul stîng însă, turcii au întîmpinat încă multă vreme rezistență, pînă cînd, terminîndu-și toate încărcăturile și pierzîndu-și toate forțele și pe toți comandanții, restul de eteriști s-a aruncat în Prut. Atunci măcelul a devenit îngrozitor: peste 200 de oameni au căzut pe mal și în apă, restul de 300 au reușit să se salveze pe malul nostru; printre aceștia erau 24 de răniți. Athanasie a rămas ultimul pe celălalt mal; el s-a năpustit prin ceata de turci care îl înconjurau, a căpătat cîteva răni grele și, în cele din urmă, lovit de lance, a căzut mort.

La un sfert de oră după ce turcii au ocupat Sculenii, au sosit din sus de pe Prut întăriri pentru detașamentul grecesc, constînd din 500 de călăreți, sub comanda lui Milovanovici. Cavaleria turcească a pornit în întîmpinarea

---

[1] Vezi și raportul consular austriac din 26 iunie, despre atacul trupelor lui Salih pașa asupra eteriștilor la Sculeni și descrierea unui martor ocular trimisă lui Cantemir, secretarul agenției austriace (*Hurmuzaki*, XX, p. 654).

acestei oştiri care, după ce a dat cîteva lovituri pline de hotărîre, s-a despărțit în două grupe: una cu Milovanovici a pornit înapoi pe Prut, cealaltă sub comanda lui Ghica a ocupat promontoriul din fața carantinei noastre şi acoperită de focul a două tunuri a luptat cu bărbăție contra turcilor pînă la căderea nopții. Cînd s-a lăsat întunericul, toți aceşti greci au trecut fără arme
867 de partea noastră. |

Pentru a distruge pe cei rămași din detașamentul care a rezistat pe promontoriul Prutului, apărat de pe ambele flancuri, comandantul trupelor turceşti a cerut în timpul luptei comandantului carantinei, consilierul activ de stat Navrodski, permisia de a trage frontal în detașament. Din cauză însă că focurile puteau să pricinuiască daune carantinei, ceea ce s-a şi întîmplat cînd două ghiulele au căzut în mijlocul carantinei şi cinci pasageri au fost răniți de gloanțe, d. Navrodski a răspuns că aceasta va trebui să fie socotit drept violare a tratatului de pace. În consecință, turcii n-au folosit artileria împotriva acestor greci.

În ziua de 18, generalul-maior Bongovski, care comanda infanteria de pe graniță, a dus tratative cu un bimbașă turc la mijlocul Prutului cu privire la mișcarea trupelor turcești, iar acesta a răspuns că ele nu intenționează de loc să violeze sfințenia tratatului de pace.

De la lupta de la Sculeni pînă în ziua de 21 turcii au apărut pe partea opusă în grupuri neînsemnate. La această dată însă ei au apărut pe cîmpie, la un kilometru distanță de Prut, în număr de 2 000 de oameni sau mai mulți.

868 La 22 iulie a sosit pe malul nostru un grec care se afla | în serviciul prințului Callimachi şi a adus la cunoştința locuitorilor care se aflau la barieră firmanul paşei relativ la întoarcerea la vetrile lor a oamenilor care trecuseră din Moldova la noi. Boierii moldoveni nu se încred în această invitație;[1] dar dintre evrei mulți s-au întors acum la casele lor. La carantina din Leova a venit ispravnicul de Huşi, cu o invitație similară, dar nici această n-a avut mare efect. El a afirmat că în Moldova au mai sosit 15 000 de turci.

La această dată turcii s-au îndepărtat de frontiera noastră, despărțindu-se în două grupe, dintre care una a plecat pe drumul spre Iași, iar cealaltă în sus pe Prut. Un moldovean spunea că, mergînd pe mal, turcii se interesau de vaduri.

S-a răspîndit zvonul că la Iaşi a fost numit domn Ioan Callimachi, fratele domnului care stăpînise înainte în acest post, iar acesta a fost numit domn în Țara Romînească. Amîndoi au plecat deja din Constantinopol. La Iaşi se aşteaptă zilele acestea sosirea lui Ştefan Vogoridi, caimacamul domnului, iar la Bucureşti a şi sosit caimacamul din partea domnului Țării Romîneşti.

[1] Buiurultiul lui Iusuf paşa către boierii moldoveni refugiați, este menționat în raportul din 26 iunie/7 iulie al lui Raab (*Hurmuzaki*, XX, p. 654).

Turcii au trimis detaşamente din Iaşi ca să ocupe Botoşanii, Dorohoiul
869 şi Ştefăneştii. Populaţia din aceste localităţi | a trecut aproape toată pe teritoriul nostru.

Relativ la acţiunea prinţului Ipsilanti, un oarecare tufecci başa Vasile, trecînd în carantina noastră la 20 iunie, a anunţat că la Ipsilanti au venit delegaţi de la bulgarii de peste Dunăre cu ştirea că la ei ar fi gata 30 000 de oameni înarmaţi, care vor sta ascunşi, pînă cînd prinţul va trece Dunărea.

Paşa seraschierul a rugat prin scrisoarea sa din Iaşi de la 23 iunie pe generalul Inzov să-i fie predaţi eteriştii tufecci başa Vasile, Cantacuzino, Pendedeca, căpitanul Spiro şi hatmanul Babaca, care au scăpat de furia turcilor în carantina noastră. Generalul Inzov a răspuns că ei se află sub supraveghere şi nu pot fi predaţi fără voia împăratului.

La data de 27, toţi cei 608 de eterişti au fost transportaţi, sub pază militară, pentru mai multă siguranţă, de la Sculeni la Orhei.

Potrivit unor informaţii certe cu data de 27, la Iaşi se află următoarele
870 trupe: 7 000 ieniceri din Anatolia | şi 9 000 de peste Dunăre, 2 000 artilerişti, 48 tunuri şi 4 mortiere, toate sub comanda seraschierului Iusuf paşa şi a lui Suleiman paşa.

Se spune că la Brăila au sosit două paşale: Ciapan-Oglu şi Edin-Oglu cu o armată de 30 000 de oameni şi se îndreaptă cu toţii spre Iaşi. Primul dintre aceste paşale este socotit ca cel mai viteaz conducător [de oşti] turc, după el urmează Iusuf paşa.

Se crede că la Bucureşti sînt pînă la 40 000 de turci, care ar fi dat o luptă cu trupele lui Ipsilanti, pe care le-ar fi înfrînt total, aşa încît acesta, cu 80 oameni, îşi caută salvarea în munţi.

Căpitanul de rangul întîi Popandopulo, care comandă flotila de pe Dunăre, a raportat la 28 iunie că din cetatea Isaccea s-au dus în carantina de la Ismail 17 oameni, locuitori din Moldova, care au arătat că turcii omoară acolo pe toţi creştinii, şi că la Isaccea s-ar fi primit două firmane cu privire la războiul [iminent] dintre Poartă şi Rusia. Ei au anunţat de asemenea că trupe turceşti
871 vin neîncetat de la Constantinopol şi din alte locuri | spre Moldova, grăbindu-se să treacă [Dunărea] pe la Brăila.

În faţa carantinelor noastre provizorii de la Leova şi Berezeni sînt aşezate pichete turceşti pentru a interzice populaţiei din Moldova să treacă pe teritoriul nostru.

În Iaşi trupele turceşti s-au aşezat aproape toate prin curţi în corturi şi din acest loc se trimit detaşamente cam de cîte 2 000 de ostaşi pentru a face recunoaşteri de-a lungul Prutului. La Herţa au fost trimişi 6 000 de ostaşi. De la Brăila vine un corp de 9 000 de ieniceri sub comanda lui Su paşa. La Iaşi, în afară de cele 48 tunuri mari se află aproximativ pînă la 30 tunuri mici, care stau pe pămînt. Pîinea se pregăteşte într-o cantitate considerabilă; în fiecare zi se consumă cîte 10 şi cîte 15 care mari de făină.

Eteriştii, împrăştiaţi în număr mic prin Moldova, sînt aduşi zilnic la Iaşi şi, după ce sînt interogaţi de paşă, li se taie capul. La 28 iunie a fost prins în apropiere de Iaşi un rus, fără paşaport scris, care fiind considerat spion,
872 a | fost omorît din ordinul lui chehaia bei.

Din Galaţi a venit ştirea că la Brăila a sosit Arap Mehmet paşa, în calitate de muhafiz al Galaţilor. Acestuia i s-a dat ordin să construiască aici o cetate, şi din cauză că la Constantinopol nu se poate organiza o armată potrivit noilor instrucţiuni, i s-a încredinţat lui să facă aceasta în Moldova şi Ţara Romînească.

Informaţiile procurate la începutul lunii iulie de vistierul Roznovanu cuprind următoarele. Paşa de la Isaccea a venit şi el la seraschierul de la Iaşi şi au fost strînşi 2 000 de ţărani cu lopeţi, pentru a săpa tranşee în apropierea oraşului. Galaţii, aşa după cum s-a spus mai sus, se transformă în cetate; tot aşa şi oraşul Roman, în care se află un corp de armată turcă. Proviziile de alimente şi echipamentul de război sînt strînse în mari cantităţi şi depozitate prin biserici. Toate cerealele ca: secara, porumbul, şi altele sînt trans-
873 portate din întreaga Moldovă la Iaşi, celelalte localităţi | fiind toate pustiite. La Iaşi turcii vînd lucrurile aparţinînd boierilor care şi-au părăsit casele la un preţ foarte redus.

Ştefanachi, caimacamul domnului Moldovei, şi Iusuf paşa au dat publicităţii în primele zile ale lunii iulie, porunca sultanului către mitropolitul Veniamin al Moldovei, care se află în Basarabia, şi către boieri, să se întoarcă negreşit la casele lor, pentru a restabili ordinea şi cîrmuirea de mai înainte, cu promisiunea de a graţia pe toţi cei care se vor supune şi de a pedepsi aspru pe aceia, care nu vor da ascultare acestei porunci.

De la Leova se primeşte ştirea de la 4 iulie că în afară de turcii care se află la Iaşi, au mai fost trimişi 2 500 de oameni la Bîrlad, 1 000 la Fălciu, 1 000 la Huşi şi 1 000 la Vaslui.

De la Ismail s-a primit ştirea că două vase de război turceşti au trecut pe
874 mare prin braţul Chiliei, după cum s-a constatat în urma unei anumite | cercetări, şi că pescarii noştri văd în fiecare zi cîte două şi cîte trei vase de acest fel care, după spusele lor, trebuie să fie expediate de la Varna pentru a intercepta vasele care apar pe mare. Se spune că turcii ar fi aşezat o baterie pe braţul Sulinei şi pe insula Cetal, acolo, unde Dunărea se desparte în braţele Sulina şi Sf. Gheorghe.

În ceea ce priveşte evenimentele din Ţara Romînească, din scrisorile sosite de la Braşov cu data de 15 şi 16 iunie, se cunosc următoarele:

Tudor Vladimirescu a intrat în legătură cu turcii, care i-au promis să-l facă domn al Ţării Romîneşti, dacă se va declara adversar al lui Ipsilanti. De aceea el a publicat o proclamaţie către popor, prin care anunţă că poporul este scutit de plata impozitelor şi chemat să jefuiască averea boierilor şi să-i
875 omoare. El a folosit şi în acest scop pe panduri, pe care a reuşit să-i atragă |

la sine [făgăduindu-le] pradă. El a furnizat turcilor veniți la București cereale și vite, pustiind întreaga Țara Romînească; silind populația să plece, el a lipsit pe Ipsilanti de posibilitățile de a se menține mai departe în această țară. Văzînd perfidia lui Vladimirescu și înverșunat de procedeele acestuia, Ipsilanti a reușit să-l omoare, iar firmanul Porții, găsit după uciderea lui, a dovedit că el a fost într-adevăr în legătură [cu turcii] și că a fost desemnat stăpînitor al Țării Romînești.

La București se află chehaia beiul pașei de Silistra, iar în Oltenia Cara-Feiz (cunoscut prin cruzimea sa) cu 4 000 de ostași. Acesta omora pe toți locuitorii, fără deosebire, sub pretext că ucide pe eteriști, și tăindu-le urechile, le trimitea la Constantinopol. Din cauza acestei turburări, întreaga populație a bejenit în Transilvania, unde populația de acolo s-a înmulțit atît de mult,
876 încît se simpte lipsa | de pîine. Cei ce au rămas și care au arme, mai ales pandurii, s-au alăturat prințului Ipsilanti și, sub comanda serdarului Diamandi, a căpitanului Solomon, a lui Hagi Prodan și a altor șefi, nimicesc pe turci.

Turcii au ars orașele Caracal, Roșiorii de Vede și Slatina, iar cei care au plecat din Brăila au devastat Rîmnicul, Buzăul și Focșanii.

În Țara Romînească a sosit caimacamul Negri pentru a restabili ordinea. El a adresat locuitorilor o chemare să se întoarcă la casele lor. Cruzimile lui Cara-Feiz și ale celorlalți comandanți turci însă îi îngrozesc.

În satul Cornățelu, în apropiere de Tîrgoviște, a apărut o ceată numeroasă de turci, împotriva cărora prințul Ipsilanti a trimis trupe sub comanda lui Duca și a altor doi căpitani (peste 1 000 de oameni fiecare). Grecii au cîștigat lupta, dar Duca a fugit, de frică. El și Barla, alt căpitan particular, îmbogățindu-se prin jafuri, au trecut cu mulți arnăuți în Transilvania. Nesupunerea
877 și dezordinea au împiedecat | pe Ipsilanti să acționeze cu hotărîre; cu o organizare mai bună s-ar fi putut aștepta la succese mai mari. Căpitanii Iordache, Farmache, Coloc[otroni] Caravia și alți cîțiva sînt supuși încă lui Ipsilanti.

După prima acțiune, Ipsilanti a trecut Oltul și s-a dus la Rîmnic. Lîngă satul Răureni, el s-a întîlnit cu turcii și s-a angajat în luptă cu ei. Deși lupta s-a terminat în favoarea sa, totuși trupele sale, numite negre [mavrofori] (fără de cruțare) au suferit mari pierderi. Aceste pierderi s-au produs din cauză că arnăuții, invidiind vitejia negrilor, i-au lăsat singuri, fără ajutor, neintrînd în acțiune, și dacă Iordache nu ar fi venit la timp, bătălia ar fi fost pierdută. Ispilanti cu trupele lui a înaintat peste Olt, la mănăstirea Cozia, unde, după cîte se spune, au venit la el doi preoți sîrbi, anunțîndu-i că și Serbia a ridicat steagul răscoalei.

Sava care s-a dovedit un trădător, ca și Vladimirescu, s-a ascuns în mănăs-
878 tirea Sinaia, de unde intenționează să se strecoare în Transilvania. |

În ziua de 15 au sosit la vama Timiș doi turci cu boierul muntean Topliceanu, pentru a chema populația refugiată la Brașov înapoi în Țara Romînească.

După toate aceste informații, mai tîrziu s-au primit scrisori cu vestea că Ipsilanti cu frații săi, după operațiunile nereușite din Oltenia și după împrăștierea trupelor sale, a fost nevoit să-și caute salvarea în Austria.

Autentificat, căpitanul de gardă Burțov

Arhiva Centrală Istorică Militară de Stat U.R.S.S., Moscova, fond. 182, pach. 6, dos. 18, partea 1, f. 862—878.

169

Iulie 1821

Nota informativă a căpitanului de gardă Burțov despre evenimentele care au avut loc în Țările Romîne în lunile mai-iulie 1821.

879 Записка о заграничных произшествиях

к No.184 1. В княжестве Валлахии

Около половины прошедшаго мая месяца, турецкие войска вступили в Валахию и направились на Букарест. Немедленно Владимиреско и Савва с своими отрядами оставили сей город и отступили, первый к Питешти, а второй к Торговишту, главной квартире князя Ипсилантия. Оба они находились в сношениях с Портою и ожидали случая погубить Ипсилантия. Владимиреско, как утверждают, желал управлять Валлахиею; имел уже, будто бы, на сие Фирман. Таким образом узнав о приближении турок, он пошел с 4000 пандуров и 5 пушками против отрядов Иордаки и Формаки дабы, разбив их, напасть на войско Ипсилантия. Иордаки, узнав о изменческом действии Владимиреска, упредил его своею готовностью, и сам выступив против него, заставил его дать клятву на верность Грекам. Но как только отряд Иордаки удалился, то первый послал к Видинскому Паше с просьбой о присылке подкреплений турецких войск для пагубления Ипсилантия. Гаджи-Продано, начальник Сербов в войсках Владимиреска, узнав о сем, известил Иордаки, и сей пришед с 400 человек в Фалешти, захватил
880 Владимиреска и | отправил его к Ипсилантию в Терговишт, где немедленно [по] осуждении в измене, он предан был смерти.

Между тем, около 26-го мая, турецкия войска от Букареста [в] 10/т. и из Малой Валлахии в 4/т. подвиглись к Тирговисту, дабы [с] двух сторон напасть на греков, находившихся в четырех [ча]сах от Торговиста. 27 мая 700 человек посланы были под [на]чальством Дуки, Коллокотрони и Орфано против передово[го] турецкаго войска. Дука, увидев неприятелей, обратился в бе[гство] с 300 человек; прочие же начальники вступили в дело и дей[ствовали] храбро против турок.

В сие время, Савва, находившийся с отрядом в монастыре Маржинень, и вместо того чтобы напасть в тыл [тур]кам, по приказанию Ипсилантия, передался к ним и тем причинил великой вред грекам.

Получив известие о сих произшествиях, князь Ипсилан[тий] со всеми своими отрядами, решился двинуться в Малую Валлахию, дабы напасть на тамошний турецкий кор[пус], состоявший под начальством Кара-Феиза (известного о[собен]ною своею жестокостью). Близ Рымника, все войска его дол[жны] были соединиться и 8-го июля вступить в дело. Но один и[з] албанских начальников, некто Каравия, низпроверг все предприятие, ускорив день нападения. Прежде прибытия [кня]зя Ипсилантия, он 7-го числа вступил в сражение с [тур]ками близ Русени и введя *Греческой Священной Отряд*, сост[авле]ный из 300 человек, обреченных на смерть, под начальств[ом] |
881 князя Николая Ипсилантия, сам с албанцами обратился в бегство. Греки защищались мужественно и потеряв более половины людей, принуждены были уступить многолюдству. После всех сих неудач, князь Ипсилантий, тщетно убеждавший албанцев к возобновлению нападения на турок, принужден был удалиться в монастырь Козия, дабы укрепившись там, собрать свои войска. Но не успев в своем намерении, он с двумя братьями обратился в Трансильванию, где 16/28 июня вступил в карантин под именем Палеогениса. 18/30-го он проехал с австрийским офицером чрез Германштадт к Темешвару и оттуда в Арадо, где будет ожидать повелений австрийского Правительства. Албанцы и греки перепускаются в Трансильванию по оставлению оружия в карантинах.

Оставшияся начальники албанцев, Иордаки, Формаки, Продано и другие, разсеялись в горах Валлахии, с несколькими сотнями арнаутов и решились дорого продать жизнь свою туркам.

Поведение турецких войск в Валахии не может быть достаточно описано. Жестокости, насилия и убийства превосходят всякое вероятие. Более 2000 человек изтреблено в окрестности одного Букареста. Олтары поруганы, священники принесены в жертву и яростное мщение везде оказывается противу всех христиан. Довольно одного примера. В монастыре Фиворита
882 турки убили священника | у подножья престола во время обедни и изнасиловали всех монахинь во внутренности храма. В Кимполунге церковь была разорена и тела мертвых вырыти из земли и брошены на поругание. Города Фокшаны, Кимполунг, Слатин, Каракал и прочее преданы пламеню; истребление всех жителей обеих Валлахий есть глав[ный] предмет занятий турецких войск.

Все жизненные припасы, как то: хлеб, соль, рогатый скот и проч., отняты у жителей и отвезены в Крепости. В Букаресте также заложен огромный магазин. Войсками турецкими начальствует Кегая Ах[мет]. Кроме вышепоказанного числа ожидают оных в з[на]чительном количестве из-за Дуная.

2. Произшествия в Молдавии

10-го числа июля в полночь получено известие из Ясс[ах], что отряд турок при Ботушанах находящийся, [раз]бит Этеристами, почему до разсвета того же ч[исла] посланы из Ясс 7/т. человек с 28-ю пушками под нач[аль]-ством Балабан Оглу Паши, недавно туда прибыв[шаго]. Противу Герца и Мойнешти Этеристы сии, как [го]ворят, собрались в числе 4/т. из разсеяв-шихся в Ва[лла]хии. Некоторые утверждают что число оных [прос]тирается до 12.000 .Начальником их иные полагают Сербскаго генерала Миловановича,
883 а другие некоего|бывшаго в прошедшую войну в Букаресте при Вице Президенте, Генерал Майоре Штетере.

Противу Скулян турки выставили трехцветный флаг с красною белою и синею полосами; таковые же поставили в Яссах у домов российского и австрийского консулов. Знак сей назначили они для приглашения жителей к возвращению в свои места и все меры приняли чтоб никого не выпускать из Молдавии на нашу сторону. Для сего намерены они протянуть весьма частые свои кордоны по границе подобно нашим и весьма часто посылают разъезды для обозрения.

Таковое запрещение на переход поселян в Бессарабию, а с другой стороны жестокое обращение с ними турок, поставляют их в самое крайнее положение.

До сих пор турки грабили имения бояр удалившихся из области и те, кои принадлежат Грекам. Ныне же приступили они к разорению имущества всех жителей без разбора. Церкви повсюду ограблены и сами чиновники турецкие собрали у себя значительное количество серебра из оных. Турецкие начальники назначили награждение по 25 левов тому кто представит голову Этериста. Мера сия соделывает совершенное несчастие целаго княжества: ибо турки, для получения определенной награды, умерщвляют без всяких
884 уважительных|причин всех тех, на кого имеют личное негодование. Та[ким] образом в Яссах до 2000 человек истреблено жителей из Мол[до]ван и Сербов.

Две тысячи янычар, которых никак не могли [удержать] от своеволия, возвращены из Ясс за Дунай, а на место [оных] ожидают из Анатолии 9/т. Корпус под начальством некоего Афиса.

Жизненные припасы отняты у всех жителей княжества и перевезены в Браилов и Галац. В Яссах церковь 3-х Святителей и два монастыря наполнены хлебом. В .... также заготовлено значительное количество хлеба.

Пронесся слух что Браиловскому Сераскир Паше [отру]били голову, но сие требует подтверждения.

Посланный против Этеристов Балабан Оглу паша с 2500 чело[век] и с 20-ю мортилами недавно при[был] в Яссы, кои поставлены в Галате в доме Ипсилантия; кроме сих войск, как в Молдавии так и в Валахии, ожидают еще значительные турецкие силы.

В Галацах начали строить укрепления и для и[спол]нения сего предприятия, прибыл туда отряд тур[ец]ких войск. До 2000 поселян собрано для возведения укр[еп]лений при самом городе Яссах.

3. Произшествия при Устье Дуная

885 8 турецких судов, отбитых греками от купцов мимо | закона, в минувшем марте месяце, спущенных Этеристами из устья Прута к Реннскому карантину, ныне, по сношению с Исакчинским пашею, даны в ведомство турок со всеми на оных принадлежностями. При сей сдаче судов чиновники турецкие приняты были от нас со всеми знаками дружелюбия.

В кр. Исакчи находится гарнизону более 1000 человек, и сия крепость, как равно и Тульча, запасаются более и более провиантом, оружием и прочими снарядами, привозя оные водою из Браилова и сухим путем. Первый способ сообщения производится в виду наших военных судов. Близ Исакчи и Тульчи вновь устроенны береговыя батареи, а в разстоянии 8 верст с половиною, где отделяется Сулинский Дунай от Георгиевскаго делают укрепления, как равно и в самой Сулине построена скрытая в камышах батарея, а в устье находится два военных кирлангича, каждый об осьми пушках и один тумпас об одной пушке.

3-го числа сего месяца подходили с моря от Сулинских Гирл к Килийским три двухмачтовыя кирлонгича, кои обозревали оные гирла, и прошед средним гирлом, удалились через южное в море.

Кроме пришедших к Браилову турецких войск, расположенных лагерем
886 при Бобаде, значительный | корпус оных, как равно и по деревням от Исакчи до [Ма]чина по правому берегу Дуная находятся так[же] войска.

Верно!

Гвардии капитан
Бурцов

La nr. 184

879

Notă privitoare la evenimentele din străinătate

I. În principatul Țării Romînești

Pe la jumătatea lunii trecute, mai, trupele turcești au intrat în Țara Romînească și s-au îndreptat spre București. Vladimirescu și Sava au părăsit îndată cu detașamentele lor acest oraș și s-au retras, primul spre Pitești, al doilea spre Tîrgoviște, cartierul general al prințului Ipsilanti. Aceștia amîndoi erau în legătură cu Poarta și așteptau prilejul să-l piarză pe Ipsilanti. După cum se afirmă, Vladimirescu voia să cîrmuiască Țara Romînească și ar fi avut, chipurile, pentru aceasta firman. Aflînd despre apropierea turcilor, el s-a pornit cu 4 000 de panduri și cu 5 tunuri împotriva detașamentelor lui Iordache

şi Farmache, urmînd ca după ce le va înfrînge, să atace armata lui Ipsilanti. Iordache, aflînd despre acțiunea trădătoare a lui Vladimirescu, i-a luat-o înainte şi ridicîndu-se el însuşi împotriva lui, l-a silit să jure credință grecilor[1]. Dar de îndată ce detaşamentul lui Iordache s-a îndepărtat, primul a trimis la paşa de Vidin, cu rugămintea de a trimite, spre întărire, trupe turceşti, pentru distrugerea lui Ipsilanti. Hagi-Prodan, comandantul sîrbilor din oastea lui Vladimirescu, aflînd despre aceasta, l-a anunțat pe Iordache, iar acesta
880 venind cu 400 de oameni la Goleşti, l-a prins pe Vladimirescu şi | l-a trimis la Ipsilanti, la Tîrgovişte, unde fără întîrziere, după ce a fost condamnat pentru trădare, a fost executat.

Între timp, în jurul lui 26 mai, trupele turceşti din Bucureşti, 10 000 de oameni, şi cele din Oltenia, 4 000 de oameni, au înaintat spre Tîrgovişte, pentru a ataca din două părți pe grecii, care se aflau la depărtare de patru ore de acest oraş. La 27 mai au fost trimişi, sub comanda lui Duca, Colocotroni şi Orfano, 700 de oameni contra avangărzii trupelor turceşti. Duca, văzînd pe duşmani, a fugit cu 300 de oameni, pe cînd ceilalți şefi au intrat în acțiune, luptînd cu bărbăție contra turcilor.

În acest timp Sava, care se afla cu detaşamentul său la mănăstirea Mărgineni, în loc să atace pe turci pe la spate, conform ordinului lui Ipsilanti, a trecut de partea acestora, pricinuind prin aceasta grecilor mare pagubă[2].

Primind ştirea despre aceste evenimente, prințul Ipsilanti a hotărît să meargă cu toate detaşamentele sale în Oltenia, spre a ataca corpul de armată turcesc de acolo, comandat de Cara-Feiz (cunoscut prin cruzimea lui deosebită). Toate trupele lui trebuiau să facă joncțiunea în apropiere de Rîmnic şi la 8 iunie[3] să intre în acțiune. Unul dintre căpitanii săi albanezi însă, un oarecare Caravia, a compromis întreaga acțiune, grăbind ziua atacului. Fără să aştepte sosirea prințului Ipsilanti, Caravia a început lupta cu turcii în ziua de 7, în apropiere de Drăgăşani[4] şi antrenînd în luptă *detaşamentul sacru grecesc*, alcătuit din 300 de oameni şi condamnați prin aceasta la moarte,
881 sub comanda | prințului Nicolae Ipsilanti, el cu albanezii săi a luat-o la fugă. Grecii s-au apărat cu curaj şi pierzînd mai mult de jumătate din efectivul lor, au fost siliți să cedeze superiorității numerice a inamicului. După toate aceste eşecuri, prințul Ipsilanti, care în zadar căuta să îndemne pe albanezi

---

[1] Despre tratativele şi înțelegerea intervenită la Goleşti între Tudor şi eterişti, vezi relatările memoriştilor contemporani (N. Iorga, *Izv. Cont.*, p. 201—202, 291—292). De văzut de asemenea la I. P. Liprandi, *Răscoala pandurilor...*, Caietul E., paragr. 209—211; idem, căpitanul Iordache Olimpiotul..., f. 39 (Arhiva Istorică Centrală de Stat U.R.S.S.-Leningrad, fond. 673).

[2] Potrivit unui raport consular austriac, căminarul Sava a făcut actul de supunere față de turci la 14 iunie (*Hurmuzaki*, XX, p. 653).

[3] În *ms.* greşit 8 iulie.

[4] În *ms.* greşit: Ruseni.

să atace din nou pe turci, a fost nevoit să se retragă la mănăstirea Cozia, pentru ca, întărindu-se acolo, să-şi adune trupele. Nereuşindu-i însă nici acest plan, el a trecut cu cei doi fraţi ai săi în Transilvania, intrînd în ziua de 16/28 iunie în carantină sub numele de Paleoghenis. La 18/30 el a trecut cu un ofiţer austriac prin Sibiu spre Timişoara şi de acolo la Arad, unde va aştepta ordinile guvernului austriac. Albanezii şi grecii trec în Transilvania, după ce îşi lasă armele în carantină.

Comandanţii albanezilor care au mai rămas, Iordache, Farmache, Prodan şi alţii s-au împrăştiat cu cîteva sute de arnăuţi prin munţii Ţării Romîneşti şi au decis să-şi vîndă scump viaţa turcilor.

Comportarea trupelor turceşti în Ţara Romînească nu poate fi descrisă îndeajuns. Cruzimile, violenţele şi omorurile întrec orice închipuire. Peste 2 000 de oameni au fost ucişi numai în împrejurimile Bucureştilor. Altarele sînt profanate, preoţii sacrificaţi şi o furioasă răzbunare are loc pretutindeni împotriva tuturor creştinilor. Este de ajuns un singur exemplu. În mănăstirea
882 Viforîta turcii au omorît pe preot | la picioarele pristolului în timpul liturghiei şi au violat toate călugăriţele în biserică. La Cîmpulung biserica a fost devastată şi cadavrele morţilor scoase din pămînt şi aruncate spre batjocorire. Oraşele Focşani, Cîmpulung, Slatina [1], Caracal şi altele au fost incendiate. Nimicirea întregii populaţii din Muntenia şi Oltenia constituie principalul obiect al preocupării trupelor turceşti.

Toate proviziile pentru hrană, ca cerealele, sarea, vitele cornute şi altele sînt luate de la locuitori şi duse în cetăţi. La Bucureşti s-a pus de asemenea temelia unui imens depozit. Trupele turceşti se află sub comanda lui chehaia Ahmet. În afară de numărul arătat mai sus, mai este aşteptat un mare număr de turci de peste Dunăre.

2. Evenimentele din Moldova

La 10 iulie, la miezul nopţii, s-a primit la Iaşi ştirea că un detaşament de turci, care se afla la Botoşani, a fost [în]frînt de eterişti, din care cauză, la aceeaşi dată, pînă la ziuă au fost trimişi din Iaşi 7 000 de ostaşi cu 28 tunuri sub comanda paşei Balaban Oglu, sosit de curînd în acest oraş. Se spune că aceşti eterişti s-au strîns în faţa localităţilor Herţa şi Moineşti în număr de 4 000 din cei împrăştiaţi din Ţara Romînească. Se spune că numărul lor ajunge pînă la 12 000 de oameni. Unii cred că şeful lor este generalul sîrb
883 Milovanovici, iar alţii un oarecare . . . [2] | care a fost în timpul războiului trecut în Bucureşti pe lîngă generalul-maiorul Staedter vicepreşedintele [divanurilor].

[1] Oraşul Slatina a ars la sfîrşitul lunii mai, cu prilejul luptei care a avut loc acolo între turci şi un detaşament de eterişti comandat de Iordache Olimpiotul (*Hurmuzaki*, XX, p. 638. Vezi şi Arh. St. Buc., Episc. Argeş, doc. LXXXVI/3).

[2] Indescifrabil.

În fața Sculenilor, turcii au arborat steagul tricolor roșu, alb și albastru; aceleași steaguri au arborat și în Iași, la casele consulilor rus și austriac. Ei au fixat acest semn pentru a invita populația să se întoarcă la vetrile ei și au luat toate măsurile ca să nu lase pe nimeni din Moldova să treacă pe teritoriul nostru. În acest scop ei intenționează să înșire cordoane de ale lor foarte dese la frontieră, asemănătoare cu ale noastre și trimit foarte des patrule în recunoaștere.

Faptul că sătenii sînt opriți să treacă în Basarabia, iar pe de altă parte, faptul că sînt tratați cu cruzime de către turci, îi pune într-o situație extrem de grea.

Pînă acum turcii au jefuit moșiile boierilor care au plecat din țară și acelea care aparțin grecilor. Acum ei au început însă să devasteze averea tuturor locuitorilor fără deosebire. Bisericile sînt peste tot jefuite și funcționarii turci și-au adunat din jafuri o cantitate importantă de argint. Comandanții turci au fixat o recompensă de 25 lei aceluia care va aduce capul unui eterist. Această măsură constituie o adevărată nenorocire pentru întregul principat, deoarece turcii, pentru a obține o anumită sumă ca recompensă, omoară fără
884 motive serioase pe toți aceia contra cărora au motive | personale de răzbunare. Astfel, la Iași au fost omorîți pînă la 2 000 de oameni dintre locuitorii moldoveni și sîrbi.

Un număr de 2 000 de ieniceri, ale căror samavolnicii nu puteau fi înfrînate, au fost trimiși de la Iași peste Dunăre, iar în locul lor se așteaptă din Anatolia un corp de 9 000 de ostași, sub comanda unui oarecare Afis.

De la toți locuitorii principatului se iau proviziile pentru hrană și se transportă la Brăila și Galați. La Iași, biserica Trei Ierarhi și alte două mănăstiri sînt pline de cereale. La . . . [1] s-a strîns de asemenea o importantă cantitate de cereale.

S-a zvonit că pașei seraschier de Brăila i s-a tăiat capul, dar acest [zvon] își așteaptă confirmarea.

Balaban-Oglu pașa, trimis contra eteriștilor cu 2 500 de oameni și cu 20 mortiere, a sosit de curînd la Iași și s-a stabilit la Galata, în casa lui Ipsilanti. În afară de aceste trupe, atît în Moldova, cît și în Țara Romînească sînt așteptate încă forțe conisderabile turcești.

La Galați s-a început construirea unor fortificații, iar pentru executarea acestor construcții a sosit acolo un detașament de trupe turcești. Aproximativ 2 000 de țărani au fost adunați pentru construirea unor fortificații chiar lîngă orașul Iași.

3. Evenimentele de la gura Dunării

Un număr de 8 vase turcești, luate de greci de la negustori în mod | ilegal
885 în luna martie trecut și lansate de eteriști la gura Prutului spre carantina de la Reni, au fost predate astăzi turcilor, cu toate accesoriile de pe ele, luîndu-se

[1] Indescifrabil.

în acest scop legătura cu pașa de la Isaccea. Cu prilejul predării vaselor, funcționarii turci au fost primiți de noi cu toate semnele de prietenie.

În cetatea Isaccea se află în garnizoană peste 1 000 de oameni și această cetate, ca și Tulcea, se aprovizionează tot mai mult cu alimente, armament și alt echipament, aducînd toate acestea de la Brăila pe cale fluvială și pe uscat. Primul mod de comunicație se desfășoară în văzul vaselor noastre de război. În apropiere de Isaccea și Tulcea au fost construite pe mal baterii noi, iar la o distanță de 8 verste și jumătate, acolo unde Dunărea se desparte în brațele Sulina și Sf. Gheorghe, se ridică întărituri; la Sulina s-a construit o baterie, ascunsă în stuf, iar la gură se află două kirlanghice [1] de război, cu opt tunuri fiecare, precum și un tumpas [2] cu un tun.

La data de 3 a acestei luni s-au apropiat dinspre mare, de la gura Sulinei la gura Chiliei, două kirlanghice cu două catarge, care cercetau acele guri și trecînd prin gura de la mijloc, s-au îndepărtat prin gura sudică în mare.

Afară de trupele turcești care au trecut spre Brăila și s-au așezat cu
886 lagărul lor la Babad, un corp important | de asemenea trupe se află și prin
satele de la Isaccea pînă la Măcin, pe malul drept al Dunării.

Autentic:

Căpitanul de gardă Burțov

Arhiva Centrală Istorică Militară de Stat U.R.S.S., Moscova, fond. 182, pachet 6, dos. 18, partea 1, f. 879—886.

170

[Iulie, 1821]

Notă de banii însușiți de Mihai Suțu vv.

[Iulie, 1821]

Ce bani să socotesc că au luat domnul Mihai vodă Suțul în curgere de un an și 9 luni, pînă la fuga sa din Iași.

Lei	Bani	Pe anul întâi
1 440 370	45	birul țării pe un an deplin.
98 800	—	desătina, 1819, iulie.
255 000	—	vădrăritul, 1819, septemvrie.
97 400	—	goștina, 1820.
1 891 570	45	după însuși suma ce are încheiată.
450 000	—	ocnile, } iar pe anul al doile, apoi s-au scăzut.
250 000	—	vămile, }

[1] Rîndunică (șalupă, vas fluvial).

[2] Ponton, pod de trecere (de piei de vite, butoaie).

150 000	—	velnițile, cu cvitul horilcii.
2 741 570	45	
300 000	—	de la casa răsurilor, acii cîte 25 000 lei pe lună, ci au luat de pe un an deplin.
3 041 570	45	fac pe anul întăi.
		Pe 6 luni
695 308	—	birul a 2 ciferturi.
40 000	—	din examinie hacului surugiilor.
104 500	—	desătina 1820.
176 000	—	vădrăritul 1820.
1 015 808	—	după însuşi sama ce are încheietă.
200 000	—	ce se socotesc luați de la înnoire cărților.
1 215 808	—	cîte au apucat a se da la mazilo-ruptaşi şi alții.

Pe 3 luni: dechemvrie 1820 şi ghenar, fevruar 1821.

Lei	Bani	
390 070	—	beriul cu dughenile.
270 000	—	din ocne, analogon din 360 mii lei, ce au rămas pe al doile an ocnele, scăzîndu-se în două rînduri, odată 50 mii lei şi al doile 40 mii lei. Nu se ştie însă de s-au plătit aceşti bani toți, ce mai mult este încredințare că sînt a se mai da din banii ocnelor.
180 000	—	din vamă, analogon din 240 mii lei ce au rămas pe al doile an vămile, scăzîndu-se 10 mii lei, care erau asupra lui Levidi, şi se căuta slujba prin Apostol Ioan.
112 500	—	din cvitul velniților, analogon pe 9 luni.
952 570		

Afară de cifertul al 4-le, mart, april şi mai 1821, din care tot au apucat cevaşi pînă la fugă, poate însă să mai fie rămăşițuri din cifertul al 3-le şi alcătuieşte una cu alta.

Şi afară de 300 mii lei ce se socoteşte că au luat fratele Suțului din tot feliul de pricini, şi alți vreo 200 mii postelnicul Rizul, iarăşi asemene.

Adunare

Lei	Bani	
3 041 570	45	pe anul întăi
1 215 808	—	pe 6 luni
952 570	—	pe 3 luni
5 209 948	45	fac.

Iar apoi datoriile Suțului în Moldova, în bani împrumutați şi cele luate şi neplătite pot să alcătuiască la 3 milioane fără nici un feli de greş, pentru că nici ce au mîncat nu au plătit.

Acad. R.P.R., doc. CXXXI/153. Orig. rom.

Orşova, 2 august 1821

Gh. Măcescu comunică lui Hagi Ianuş ştiri despre rezistenţa pandurilor şi unele evenimente politice externe.

Ρουσσάβα, τῇ β$^{\eta}$ Αὐγούστου τοῦ ͵αωκα^{ου}

Τὴν εὐγενίαν της ὑϊκῶς προσκυνῶ, ἀσπαζόμενος τὴν δεξιάν της.

Τὸ ἀπὸ κγ' τοῦ παρελθόντος φιλόστοργον γράμμα της ὑποκλινῶς λαβών, ἔγνων τὰ ἐν αὐτῷ. Περὶ τοῦ σεβαστοῦ μοι ἄρχοντος σερδάρη αὐταδέλφου της εἶναι περιττόν, Χατζὴ μπαμπά, νὰ μοὶ γράψῃ, ἐπειδὴ καὶ τὴν εὐγενίαν του τὴν γνωρίζω ὡς καὶ τὴν εὐγενίαν της, ὁ ὁποῖος χθὲς ἐκίνησε διὰ τὰ λουτρά.

Κατὰ τὸ παρὸν κανένα νέον δὲν ἔχω νὰ τὴν εἰδοποιήσω παρὰ ὅτι χθὲς ἦλθεν ἐνταῦθα τάταρος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ μᾶς λέγει ὅτι ὁ ρωσσικὸς ἐλτζὴς ἀναχώρησεν χωρὶς νὰ τοῦ δοθῇ φερμάνι τοῦ δρόμου, ἢ νὰ τοῦ ρίξουν τόπι, κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ καθὼς ἐκαταλάβαμεν αὐτὸς ἦλθεν μὲ τὰς περὶ τούτου εἰδοποιήσεις τοῦ ἀουστριακοῦ ἐλτζῆ.

'Απὸ τὸ μέρος τῆς Βλαχίας αὐτὰς τὰς βεβαίας εἰδήσεις ἔχομεν, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ἐκ τῶν παντούρηδων κατέφυγαν μερικοὶ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη καὶ ἄλλοι ἐπροσκύνησαν, πλὴν ὅλον ἔμειναν μερικοὶ κεκρυμμένοι εἰς τὰ πατούρια καὶ κρημνούς, καὶ καθὼς βάλουν εἰς τὸ χέρι κανέναν ἀπὸ τοὺς 'Οθωμανούς, τὸν θυσιάζουν ἀμέσως. 'Ακροβολισμοὶ ὅλον γίνονται. Τί νὰ σὲ κάμουν οἱ ἄθλιοι ὁποὺ τζεπχανὲν δὲν εἶχαν καὶ τότε ἐβλέπαμεν. Τὸ χωρίον Τζιντζαρένι, τὸ 'Ιωνέστι καὶ τὸ Μπροστένι τὰ ἔκαυσαν οἱ παντούρηδες, διὰ ποίας αἰτίας ἄδηλον εἰσέτι.

'Απὸ τὰ ἀντικρινὰ μέρη, δηλ. τῆς Σερβίας, κατὰ τὸ παρὸν ἡσυχία, περιμένουσα τὸν βόρειον ἄνεμον νὰ σηκωθῇ, ὅστις πάντα διαγείρει τὸν νότιον.

Παρακαλῶ, μπαμπαλήκη μου, νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὰ καὶ τοῦ σεβαστοῦ μοι ἀρχ. δραγουμάνου μουσιοῦ Τζόρτζε μὲ τὰς ἀπὸ μέρους μου δουλικὰς προσκυνήσεις καὶ χειρασπασμούς.

Τὸν μπασὰ Νικόλα, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ἄρχοντος σερδάρη, περιμένομεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ λουτρά, τὸν ἀδελφὸν Νικολάκην καὶ ἀδελφὸν Ζῶτον ἐκ ψυχῆς ἀσπαζόμενος, ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

'Η Ρωξίτζα μου μὲ τὴν Κρισάναν καὶ μ' ὅλα τὰ παιδιὰ ἀσπάζονται τὴν δεξιάν της.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰμὶ δὲ ἐν ὑποκλίσει τῆς εὐγενίας της ταπεινὸς ὡς υἱὸς καὶ δοῦλος

Γεώργιος Ματζέσκος

Περιμένομεν νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ καὶ ἡ εὐγενία της τίποτε χαροποιὰς εἰδήσεις ἀπ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν 'Ανατολὴν περιμένομεν τὸν ἐλευθερωτήν μας. 'Αν μάθῃ, νὰ ζῇ ὁ μπαμπαλήκης, νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ τὸν υἱόν της διὰ νὰ παρηγορηθῇ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν.

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ καὶ χρησιμωτάτῳ ἐν πραγματευταῖς κυρίῳ μοι κυρίῳ Χατζῆ 'Ιαννούσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδελφῶν, τῷ σεβαστῷ καὶ ὡς πατρί μοι φιλοστόργῳ προσκυνητῶς.

Εἰς Σιμπίνι

Orşova, 2 august 1821

Vă salut ca un fiu şi vă sărut dreapta.

Am primit cu plecăciune scrisoarea d-voastră mult dorită din 23 ale lunii trecute şi am citit cele cuprinse în ea. Despre venerabilul boier serdar, fratele d-voastră, este de prisos, taică Hagi, să-mi scrieţi, fiindcă şi pe dumnealui îl cunosc ca şi pe domnia voastră; el a pornit ieri la băi.

Acum n-am să vă aduc la cunoştinţă nici o noutate, afară numai că ieri a sosit aici un tătar de la Constantinopol, care ne spune că ambasadorul rus a plecat fără să i se dea firman de drum, sau să se tragă cu tunul, precum este obiceiul. După cum am înţeles, el a venit cu înştiinţările în legătură cu aceasta ale ambasadorului austriac.

Din părţile Ţării Romîneşti avem următoarele ştiri sigure că, deşi cîţiva din panduri s-au refugiat în părţile de acolo şi alţii s-au închinat, totuşi tot au mai rămas cîţiva ascunşi în păduri şi prin rîpi şi îndată ce prind pe vreun turc, îl şi ucid. Hărţuieli au loc mereu. Ce să facă nenorociţii dacă n-au muniţii? Dacă ar fi avut, atunci am fi văzut. Pandurii au ars satele Ţînţăreni, Ioneşti şi Broşteni; încă nu se cunosc cauzele.

În părţile vecine, adică în Serbia, pînă în prezent este linişte; această ţară aşteaptă vîntul de nord ca să se răscoale, vînt care totdeauna ridică pe cel de sud.

Vă rog, babacule, să aduceţi acestea şi la cunoştinţa venerabilului meu boier, domnul dragoman Gheorghe[1], împreună cu închinăciunile mele supuse şi sărutările mele de mîini.

Pe başa Nicolae, după spusele boierului serdar, îl aşteptăm să vină la băi; pe fratele Nicolae şi pe fratele Zotos îi sărut din suflet şi îi salut frăţeşte.

Roxiţa mea, împreună cu Crişana şi cu toţi copiii vă sărută dreapta.

Deocamdată acestea, şi sînt cu plecăciuni
al domniei voastre supus ca un fiu şi slugă
Gheorghe Măcescu

Aşteptăm să ne comunice şi domnia voastră ceva ştiri îmbucurătoare de acolo, fiindcă de la răsărit aşteptăm eliberarea noastră. Dacă veţi afla ştiri, să trăiţi babacule, să înştiinţaţi şi pe fiul d-voastră, ca să se bucure în aceste clipe.

---

[1] Este vorba de Gheorghe Leventis, dragomanul consulatului rusesc din Bucureşti.

[Adresa:] Prea cinstitului şi prea folositorului printre negustori domnului meu domn Hagi Ianuş Consta Petru şi fraţii, prea venerabilului şi ca un prea iubit părinte al meu, cu închinăciuni

la Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXIV, doc. 81. Orig. grec.

172

Orşova, 4 august 1821

Polihronie înştiinţează pe fratele său Hagi Ianuş, că turcii le-au jefuit averea şi că autorităţile austriace iau măsuri împotriva refugiaţilor din Ţara Romînească.

Ρωσσάβα, 4 Αὐγούστου 1821

Ταπεινῶς προσκυνῶ.

Ἄπειρα γράμματα σᾶς ἔχω γράψει καὶ μέ πόστα καὶ μὲ ὀκαζιόνια καὶ τώρα ἐρωτῶ διὰ τὴν καλὴν ὑγείαν σας, κ' ἐγὼ θείᾳ χάριτι καλῶς ὑγιαίνω. Ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ παρόντος εἶχα πάγει εἰς τὰ λουτρὰ καὶ ἐπειδὴ χθὲς ἦρθε ὁ Κανέτζος μας ἀπὸ Κραγιώβα, ἦρθα καὶ τὸν ἀντάμωσα εἰς λαζαρέτο καὶ σήμερα ἀναχωρεῖ πάλιν διὰ ἐκεῖ. Τὰ ὅσα μοῦ ἐδιηγήθη ἀφανισμός, ἀδελφέ, εἰς ὅλα τὰ φουσᾶτα μας. Μόνον ἡ Μπαμπανάτζα κατὰ τὸ παρὸν στέκει, εἰδὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα μᾶς ἐπέστρεψαν τὰ σπίτια. Ἀπὸ Κωνσταντινέστι τἄκαψαν οἱ Τοῦρκοι, τόσον καὶ ἐκκλησίαν καὶ ὅλα σχεδόν. Εἰς τὸ Κοκορέστι ἀφάνισαν κρασιὰ καὶ ὅλα, ἠμπορεῖ καὶ ἐκεῖνα σχεδὸν καὶ Γιαννουσέστι καὶ ὅλα νὰ τὰ κάψουν, ἐπειδὴ τοὺς Παρταλαίους οἱ Πάτζοι τοὺς ἔχουν εἰς τοῦ διαβόλου τὸ κατάστιχον. Μάλιστα τώρα, ὡς λέγει ὁ Κανέτζος, ἔπιασαν τὸ Τζουβαρόπουλον μὲ ὅλους τὲς βέτες[;] καὶ εἶπε ὁ Σκηνάρης μὲ ἐβάσταγε μὲ λόγους ὅτι θὲ νάρθοῦν οἱ ζουκάτες καὶ αὐτὸς μᾶς πῆρε στὸ λαιμόν του. Αὐτὰ στὰ σοκάκια τὰ ὁμιλοῦν στὴν μαύρην. Ἆχ, ἀδελφέ, διατὶ ὁ Σκηνάρης νὰ πατῇ τοιοῦτο κονδύλι;

. . . .

Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ, ἀδελφέ, ἀπὸ τὰ ὅσα ὑποπτεύω. Ὁ πασιὰς ἀποκρίθη τοῦ Σισμανόγλου, τόσον καὶ ἄλλοι, ἂν ὁ Χατζῆς ἤθελε τὰ πράγματά του νὰ μὴν πειραχθοῦν, δὲν ἔπρεπε νὰ φύγῃ εἰς Νεμτζία. Ἡ τενεκέδες καὶ βοϊδοτόμαρα στέκουν καλὰ καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴν πειραχθοῦν, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐδῶ ἔγινεν καλὴ δουλειά. Προστάζετε ὁ βίτζ κόνσουλος νὰ τὰ προσέχῃ ὡς σουδήτικον πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἐπουλήθηκαν τοῦ Κελάογλου, μάλιστα καὶ ὁ Κατζώφας ἔχει ὑπόληψιν εἰς τοὺς Τούρκους ὡς σούδητος. Τὸν Κανέτζον ἀρκετὰ ἐσυμβούλευσα, τί νὰ σοῦ κάμῃ καὶ αὐτός, παιδὶ εἶναι, δὲν σχίζει ὁ νοῦς. Καὶ ἂν αὐτὸν τὸν μῆνα δὲν ἔβγουν οἱ Ρῶσσοι ἢ καὶ Νέμτζοι προστάται τῆς Βλαχίας, εἶναι ἀφανισμός. Βλέπω τοὺς Κουτζοβλάχους πραγματεύουν στὴν μέση τῆς Τουρκίας, οἱ ἄνθρωποί των τρέχουν παντοῦ διὰ μαλλιὰ καὶ ἄλλα, οἱ δὲ Σκηναραῖοι ἔχουν τὸ ὄνομα τοῦ λύκου, ἀπὸ

ὅλους κακοκρίνονται, μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας, ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ μὴν τοὺς ἔβλεπαν στὸν κόσμον. Ἐψὲς μόλις ἔφθασε ἐδῶ ὁ λογοθέτης Δημητράκης, ἔλαβον τὸ ἀπὸ τὰς 18 τοῦ παύσαντος γράμμα σας. Ἐλυπήθην διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀθλίου Στάθη Παπαδήμου, καὶ διὰ τὸν σκορπισμὸν τοῦ Γιότα Ράδου καὶ ἀλλουνῶν ἀνθρώπων μας, οἱ ὁποῖοι ὑποπτεύω θέλει προσκολλήθησαν κοντὰ στὸν Διαμαντὴν καὶ νὰ τοὺς ἐκατάσφαξαν. Αὐτὰ τὰ λόγια διὰ τὸν Σκηνάρην ἐβγῆκαν ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅπου κατὰ καιροὺς ἐσκόρπισαν ἀπὸ τὸν ἀναθεματισμένον Μπουζάτον, τοῦ τὰ εἶπε τοῦ Κανέτζου ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Παπαθέου, τὸ ἤκουσεν καὶ ἀπὸ ἄλλους. Ὁ Κανέτζος λέγει οἱ Τοῦρκοι ὅλο τὸν πολιτεύονται μὲ πανουργίες καὶ κακοὺς σκοπούς, μήπως ἔβγῃ ὁ Παρτάλης ἔξω. Τὸ σκυλὶ ὁ Χασάνης, ὁποὺ ἔκαμες ψυχικὸ καὶ τὸν γλύτωσες ἀπὸ τὴν κρεμασταριά, εἶπε: ἂν ἤξευρα ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ σπίτια καὶ ὑποστατικὰ θέλει κατοικήσουν οἱ Χατζηγιαννουσαῖοι, Τοῦρκος δὲν ἀπέθνησκε. Ἀδελφέ, εἴμαστε διαβαλμένοι ἀχρεῖα, καὶ ἄλλοι δὲν εἶναι εἰμὴ μόνον οἱ τουρκολάτροι ἄρχοντες. Νὰ ἔβλεπες ἐψὲς τὸν δαιμονισμένον καὶ ἐχθρὸν τῆς ἀνθρωπότητος Τζαρανίκαν, τρίζοντας τὰ δόντια του καὶ φωνάζοντας μύρια κατὰ ρωμαίων, λέγοντας καὶ εἰς Σιμπίνι καὶ ἐδῶ εἰς Ρουσσάβα εἶναι κάσσα τῆς Ἑταιρείας καὶ τώρα σώζεται, καὶ αὐτὸ βαστοῦσε ἕως τώρα τοὺς ἀποστάτας. Ἀκοῦς, ἀνάθεμά τον τὸ λυσσάρικο σκυλί, ὡσὰν νὰ ἔπαθε κανένας καλὸ ἀπὸ τοὺς ἀποστάτες, καὶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁποὺ θέλει τοὺς βοηθήσει; Καὶ τέλος πάντων τὸ πλῆθος τῶν ἀποστατῶν ἦτον ἀπὸ τὴν γενεάν τους Βλάχοι καὶ ἀπελπίσθηκαν ἐξ αἰτίας τὸ ζούλημά των, μάλιστα προσωπικῶς εἰπὲ τοῦ Ἴκα, εἶπα τοῦ Σκηνάρη τόσες φορὲς γράψε τοῦ Μπουζάτου νὰ φύγῃ νὰ ἔμπῃ μέσα καὶ αὐτὸς τὄγραφεν ἀλλὰ πληθυντικῶς.

....

Ἐγὼ τούτην τὴν ὥρα ἀναχωρῶ πάλιν διὰ τὰ λουτρά, ἐπειδὴ βλέπω θέλουν μὲ ὠφελήσει καλώτατα καὶ ἀπεφάσισα νὰ καθίσω ἕως εἰς τὰς 5 τοῦ 7βρίου, ἂν μᾶς ἀφήσουν, ἐπειδὴ ἦρθε προσταγὴ τοῦ γενερὰλ κομάντου ἀπὸ Τεμισβάρι πρὸς τὸν ἐδῶ μαγιόρον νὰ διώξῃ ἀπὸ τὰ ἐδῶ ὅλες τὲς φαμιλίες Βλαχίας νὰ τραβηχθοῦν μέσα ἀπὸ τὸ Καρὰ Σέμπε καὶ κάτω, ἐπειδὴ δὲν ξεύρω ποῖοι τουρκολάτροι καὶ σκυλιὰ ἔγραψαν στὸν καϊμακάμην ἀπὸ ἐδῶ ὅτι οἱ ἀποστάται βαστοῦνται μὲ μπαρούτι ἀπὸ φαμιλίες Βλαχίας ποὺ εἶναι κοντὰ εἰς τὰ σύνορα, καὶ ἔτζι ἐφώναξαν τὸν βίτζε κόνσουλα, τοῦ εἶπαν ἄπειρα σετέμια, ἐκεῖνος ἔγραψε ἐδῶ καὶ οὕτως ἐθύμωσαν καὶ τοὺς διώχνουν. Φοβοῦμαι μὴ μᾶς διώξουν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ μὴ ρωτᾷς εἰς τί μελαγχολίαν εὑρίσκομαι ἐπειδὴ ποῦ ἄλλην φορὰν κατάστασις νὰ ἠμπορέσω νἄρθῶ.

....

Ἀδελφὸς καὶ δοῦλος

Π[ολυ]χρ[όνης]

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Χατζῆ Ἰωαννούσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδέλφια προσκυνητῶς.

Εἰς Σιμπίνι

Salut plecat.

Nenumărate scrisori v-am scris şi cu poşta şi cu diferite ocazii şi acum întreb de buna sănătate a d-voastră, şi eu cu ajutorul lui dumnezeu sînt sănătos.

De la 1 ale lunii curgătoare m-am dus la băi. Şi fiindcă ieri a venit Canetzos al nostru de la Craiova, am venit şi m-am întîlnit cu el la lazaret. Astăzi el va pleca înapoi.

Din cele ce mi-a povestit, frate, este dezastru. Dintre toate averile noastre numai Babanaţa [1] stă acum, iar de la celelalte ne-au înapoiat casele; la Constantineşti le-au ars turcii; de asemenea şi biserica şi aproape tot. La Cocorăşti au prăpădit vinurile şi este posibil să ardă totul, precum şi la Ianuşeşti, fiindcă pagii sînt tare supăraţi cu Partalioţii, mai ales acum cînd, după cum spune Canetzos, au prins pe Djuvaropulon [2] cu toţi.... [3]şi a spus Schinaris că mă ducea cu vorba că au să vină... [3] şi că el este cauza nenorocirii noastre. Aceste lucruri se vorbesc pe străzi. Ah! frate, de ce Schinaris să se poarte astfel?

....

Dumnezeu să ne păzească, frate, de cele ce bănuiesc. Paşa a răspuns lui Şişmanoglu, la fel ca şi alţii, că dacă Hagi ar fi vrut ca lucrurile lui să nu fie atinse, nu trebuia să plece în Austria. Bidoanele şi pieile de bou stau bine şi avem speranţă în dumnezeu că nu vor fi atinse, fiindcă aici s-a făcut treabă bună. S-a dat poruncă vice consulului să aibă grijă de ele, întrucît este marfă de sudit, fiind vîndute lui Colaoglu, ba chiar şi Catzofas se bucură de consideraţie din partea turcilor, ca sudit. Am sfătuit destul pe Canetzos, dar ce să facă şi el, este copil, nu-l taie capul. Dacă ruşii sau nemţii, protectorii Ţării Romîneşti, nu vor ieşi luna aceasta, va fi jale.

Văd că cuţovlahii fac comerţ în inima Turciei; oamenii lor aleargă pretutindeni pentru lînă şi altele, iar toţi schinarii sînt socotiţi lupi, sînt rău criticaţi de toţi, mai ales de boieri, pe care de nu i-ar mai vedea pe lume!

Abia aseară a sosit aici logofătul Dimitrachi; am primit scrisoarea d-voastră din 18 ale lunii trecute. Mi-a părut rău de moartea nenorocitului de Stathis Papadimu şi de împrăştierea lui Iota Radu şi a altor oameni de ai noştri, care, presupun că s-au alăturat lui Diamandi şi au fost măcelăriţi.

Aceste vorbe despre Schinaris au fost spuse de mai mulţi oameni, care s-au împrăştiat din cauza blestematului de Buzatu; i le-a spus lui Canetzos nepotul lui Papatheu, le-a auzit şi de la alţii.

Canetzos spune că turcii se poartă cu el cu viclenii şi gînduri rele, de frică să nu iasă Partalis.

---

[1] Bobaiţa?

[2] Fiul lui Djuvara, probabil e vorba de serdarul Diamandi Djuvara.

[3] Cuvînt neînţeles.

Cîinele de Hasan, căruia i-ai făcut pomană şi l-ai salvat de la spînzurătoare, a spus că dacă ar fi ştiut că în aceste case şi proprietăţi va locui familia Hagi Ianuş, nici un turc n-ar fi murit.

Frate, sîntem rău calomniaţi şi nu sînt vinovaţi decît boierii filo-turci. Să fi văzut aseară pe îndrăcitul şi duşmanul omenirii Tzaranica scrîşnind din dinţi şi strigînd nenumărate lucruri împotriva grecilor, spunînd că şi la Sibiu şi aici în Orşova există o casă a eteriei, şi acum încă mai este, şi care susţinea pînă acum pe apostaţi; auzi ce spune acest blestemat cîine turbat! Parcă a văzut cineva vreun bine de la apostaţi? Şi cine este acela care îi va ajuta? În sfîrşit, apostaţii în majoritatea lor erau din neamul lor romîni şi au căzut în disperare din cauza asupririi lor. Ba chiar să vorbiţi personal cu Ica. Am spus lui Schinaris de atîtea ori să scrie lui Buzatu să fugă şi să intre în Austria şi el i-a scris, dar la plural.

....

Eu în acest moment plec din nou la băi, fiindcă văd că o să-mi folosească foarte mult şi m-am hotărît să stau pînă la 5 septembrie, dacă o să ne lase, fiindcă a venit ordin de la generalul comandant din Timişoara către maiorul de aci ca să izgonească din părţile de aici toate familiile [venite] din Ţara Romînească, să se mute dincolo de Caransebeş. Nu ştiu care sînt prietenii turcilor şi cîinii care au scris de aci caimacamului că apostaţii sînt aprovizionaţi cu praf de puşcă de familiile din Ţara Romînească care sînt lîngă hotar. Astfel au chemat pe vice consul, i-au spus multe semeţii; el a scris aici şi astfel s-au supărat şi-i izgonesc. Mă tem să nu ne izgonească şi de acolo şi nu întreba în ce mîhnire mă aflu, deoarece cînd o să mai fiu în stare să mai viu aici?

....

Frate şi slugă
P[oli]hr[onis]

[Adresa:] Prea cinstitului domnului domn Hagi Ianuş Consta Petru şi fraţii, cu închinăciuni la Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XXXV, doc. 47. Orig. grec.

173

[După 7 august 1821]

Mehmet paşa Silistra valesi arată motivele executării bimbaşei Sava şi porunceşte ostaşilor turci să cruţe pe cei nevinovaţi, iar locuitorilor să-şi reia îndeletnicirile obişnuite.

[După 7 august 1821]

Buiurulti al prea înălţatului Mehmet paşa, silistra valesi, către chehaia bei din Bucureşti, pentru Saava, Ghencea şi Mihali.

Tu, lauda slăviţilor şi cinstiţilor bărbaţi, paznicule şi purtătorule de grijă al oraşului Bucureştilor, la cîzilbaş Hagi Gheghen aga, sporească-ţi slava ta!

I voi ceilalţi căpeteniilor ofiţeri, ce sînteţi laudele şi aleşii între cei asemenea vouă, crească-vă puterea! Şi tu întîiule al neamului Mesii, haleà caimacamule al Ţării Romîneşti, Constandine Negre, crească-ţi cinstea şi bun numele tău! Şi voi toţi boierii Ţării Romîneşti.

Cu această poruncă a noastră vi se face cunoscut că obşteasca linişte şi odihna supuşilor Ţării Romîneşti fiind una din cele mai deosebite şi nestrămutate bune voiri ale Înaltului devlet (supt apărătoarele căriia aripi umbrindu-se aceşti supuşi din vechime şi pînă în zilele aceste de apoi se bucura, odihnindu-se după împărăteasca voinţă), această linişte fără de veste şi nenădăjduit s-au turburat de o ceată de oameni răzvrătitori şi făcători de rele, carii, avînd şi căpetenie pe hainul Ipsilant, s-au vărsat în tot cuprinsul Ţării Romîneşti, aducînd în toate părţile dărăpănare desăvîrşită prin mijlocirea acelui hain şi căpetenie lor. Carele, în multe chipuri arătîndu-şi hainlîcul împotriva prea Înaltei Porţi, pe de o parte au înşelat şi din raielile Ţării Romîneşti, pe de altă parte iarăşi le-au făcut multe prăzi şi alte felurimi de jafuri pricinuitoare de toată dărăpănarea ţării.

Între acestea însă vechilul cel neadormit al prea puternicului nostru împărat, avînd ajutor puterea cea tare a lui dumnezeu şi pururea următoare cu înbelşugarea dreaptă norocire prin împărăteasca sa îngrijire la vreme cuviincioasă, întîmpinînd această nevoie ce s-au întîmplat în Ţara Romînească, au trimis nebiruitele sale oştiri şi în puţină curgere de vreme au sfărimat această pierzătoare ceată, pre unii din căpetenii prinzîndu-i vii, pre alţii risipindu-i şi gonindu-i peste munţi. Încît acest fel au adus iarăşi scăparea săracilor raele şi izbăvirea de rele.

Dar şi cu toată această izbăvire, ce au săvîrşit împărăţia sa, s-au ivit în cele după urmă în Ţara Romînească şi altă întîmplare vrednică de urîciune, care privea nu numai spre împotrivirea înaltului devlet, ci încă şi spre bîntuirea obştii. Cel ştiut potrivnic Sava bimbaşa, nemulţumitor către facerile de bine ce au fost dobîndit de la Înaltul devlet şi totdeauna avînd întru adîncul inimii sale încuibată înşelăciunea şi viclenia şi uneori făţărnicindu-se cu credinţă şi cu supunere către Înalta Poartă, alte ori unindu-se cu apostatul Ipsilant şi arătîndu-se într-o glăsuire cu faptele aceluia, s-au meşteşugit mai în urmă şi prin făţărie s-au făcut a se întoarce şi a se supune iarăşi în slujba Înaltului Devlet. Şi cu toate acestea, abia după trecere de o lună s-au înfăţişat către chehaiaoa noastră Hagi Gheghen aga. Şi nu numai cu această necuviincioasă faptă s-au dovedit supt bănuială, ci deodată s-au prins şi scrisori ale lui şi corespondenţie ce au avut cu Ipsilant, precum după aceasta şi alte scrisori ale lui către hainul Iamandi, cel într-un cuget cu dînsul. Aşa au arătat numitul la toate faptele sale că politiceştile lui porniri şi slujba ce se făcea că arăta către chehaiaua noastră prin felurimi de chipuri nu au fost alt nimic, fără numai întreagă înşelăciune şi făţărie, după asemănarea linguşitoriei cînelui ce îşi mişcă coada cînd către unul, cînd către altul, cu scopos ca, aflîndu-se totdeauna în trebi, şi căpetenie fiind unei adunări de oameni îndărătnici şi

făcători de rele, să despoaie pre supuşii împărăteşti şi să-şi umple tîlhăreasca pungă a lui! Dar se putea să se facă trecerea cu vederea la acest fel făcător de rele şi apostat, în vreme ce, pe lîngă celelalte ale lui tainice cutezări, s-au găsit şi trei tunuri ascunse la casa lui, încă şi semnul cel de apostasie a lui Iamandi, celui dinpreună cu dînsul apostat?[1] Şi cum se putea să se nădăjduiască mîntuirea obştii, făr' de a se pune în lucrare cea desăvîrşită prăpădenie a pricinuitorului relelor, în vreme ce este obişnuit şi legiuit la toate neamurile de a nu răsplăti către cei buni rele în loc de bune, precum şi către cei răi bune în loc de rele. Ci spre izbăvirea săracilor este neapărat orînduită moarte la acest fel de oameni răzvrătitori.

Pentru aceste pricini hotărîndu-se pierzarea acestui hain Savva, dinpreună şi cu căpeteniile cele împreună cu dînsul, adică a Ghenciului i a lui Mihale şi a următorilor lor, veriunde s-ar fi găsit, s-au şi pus în lucrare. Şi de acum înainte, fiindcă toţi de obşte lăcuitorii Ţării Romîneşti, atît cei din oraşe, cît şi cei du prin sate, izbăvindu-se cu totul de aceşti pierzători şi făcători de rele, pot cu linişte şi cu odihna lor, apucîndu-se fieşcare de lucrul său şi de meseria sa, să lucreze ca şi mai nainte. Datorie au dar să se şi roage lui dumnezeu pentru îndelungata viaţă a prea puternicului nostru împărat. Către aceasta fiindcă este şi o acest fel neapărată împărătească poruncă, ca vericare din ostaşii împărăteşti va cuteza de acum înainte să facă cît de puţină supărare vreunei raiale, îndată pedeapsa unuia ca aceluia se va hotărî cu moartea, urmează dar ca fieşcare din lăcuitorii de orice treaptă să se apuce iarăşi de meseria sa, făr' de bănuială şi cu linişte, avînd temeinică încredinţare pentru nebîntuirea şi cea desăvîrşită siguranţie a lor.

Într-acest chip, tu, chehaiaua noastră, şi voi celelalte căpetenii ale oştirii, înfrînînd fieşcare din voi oştirile voastre, luaţi seama bine ca nu care cumvaşi să bîntuiţi pe vreunul din boieri sau din ceilanţi lăcuitori, măcar pînă la un fir din cap; nici măcar să căutaţi strîmb către raia căci, împotrivă urmînd, să ştiţi că, învinovăţindu-vă şi osîndindu-vă, vă veţi pedepsi cumplit.

Şi tu, caimacamule, i voi[2] boierilor şi ceilanţi lăcuitori ai Ţării Romîneşti, înţelegeţi toţi că, fiind din vechime obişnuit la legea şi împărăţia noastră a se socoti cinstea voastră cinstea noastră şi averea voastră averea noastră şi viaţa voastră viaţa noastră, nu se cuvine să aveţi de acum înainte cea mai mică bănuială că vă veţi supăra cît de puţin la cevaşi ori din partea noastră, sau din partea căpeteniilor noastre şi a oştirilor. Ci, cunoscînd desăvîrşit că numai

---

[1] În legătură cu evenimentele din aceste zile, la Braşov a parvenit ştirea cum că şi nişte turci ar fi organizat un complot împotriva lui chehaia bei şi a caimacamului. Complotul însă a fost descoperit, iar organizatorii prinşi şi trimişi la Silistra. D. Panaghiotis care transmite această ştire, puţin veridică, în 25 august lui Const. Hagi Pop la Viena, afirmă că a aflat ştirea « de curînd » (Acad. R.P.R., Corespondenţa Hagi Pop, pach. 138, dos. III, doc. greceşti). Şi Fleischhackl menţionează la 8 august un complot al « zaporojenilor » (*Hurmuzaki*, XX, p. 677—678).

[2] În text: vouă.

pentru mîntuirea şi izbăvirea voastră s-au făcut cea de tot pierdere a apostaţilor şi a făcătorilor de rele, oameni ce s-au fost ivit în Ţara Romînească, să vă odihniţi şi să fiţi fără grijă fieşcare.

Drept aceea, s-au făcut această poruncă a noastră şi s-au trimis din divanul ghealebliului Silistrei, iar voi supuindu-vă la cele poruncite să urmaţi întocmai.

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 325 v—326 v. Publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 165—168; V. A. Urechiă, *Ist. Rom.*, XIII, p. 143—145; N. Iorga, *Acte şi fragm.*, II, p. 738—740.

174

10 august 1821

Ştiri despre ciocnirea unor panduri cu turcii la o moşie de pe Gilort.

....

Şi din mila lui dumnezeu ne aflăm toţi sănătoşi. Iar din pricina lui Mihaiţă am păţit rău. Ne spăriasem că nu vom scăpa nici cu capetele. Şi pentru case: puţin lucru erea să nu le aprindă. Mulţămim lui dumnezeu că am scăpat şi noi şi căşile. Că au venit cu trei căpitani şi s-au pus pe turci aci la curte şi apoi au dat fuga şi s-au întărîtat turcii, auzind că sînt pandurii dumitale [1] şi au jefuit curtea foarte rău.

Iată că trimesăi şi foaia. Vei vedea jafurile ce s-au loat din pricina lui Mihăiţă.

Am loat răvaş de la Şărban. Erea să-l trimit, dar l-am pus bine.

Lăudat
August 10, 1821

Acad. R.P.R., doc. CCXC/347. Orig. rom.

175

11 august 1821

Firman către paşa de Vidin să ia măsurile necesare pentru aducerea locuitorilor din Oltenia la casele lor şi pentru administrarea veniturilor ţării.

Tălmăcirea prea înaltului ferman care acum s-au trimis către măria sa paşa Vidin muhafizi, care, împreună cu osăbită porunca mării sale trimiţîndu-se aici, s-au cètit la căimăcămia Valahii cei Mici, întru auzul tuturor de obşte.

Cunoscut ţi să face că, de vreme ce acum în judeţăle Valahii nu au rămas nici un trup de apostaţi, şi pentru că cele de cinste raele ce s-au aflat răsipite, unii s-au întors la patria lor, iar alţii sînt asupra venirii, şi pentru că

[1] Probabil este vorba de căpitanul de panduri Ioniţă Magheru (Acad. R.P.R., doc. CCXC/100).

într-această eparhie deocamdată nu este domn, toate cîte să cuvine la un domn, adecă: vămile, zeciuielile, huzmeturi şi ocne stau toate nepuse în nici o lucrare; şi de vreme ce moşiile şi acareturile boierilor ce să află la Braşov şi în alte locuri fugiţi, sosind mai vîrtos şi vremea agoniselilor, stau toate întru părăsire, prin scrisori acestea toate ne-au arătat Mehmet Selim paşa Silistra valesi, făcîndu-ne întrebare de cugetu ce avem asupra acestora.

De aceea, pentru că cu ajutoru lui dumnezeu, apostaţii ce se află în părţile Moldovei şi Valahii cei Mici s-au trecut prin sabie, precum şi cei puţini ce au scăpat fugiţi s-au făcut nevăzuţi, şi arătatele locuri fiind cheleriu împărăţii noastre, se cere şi se binevoieşte de către împărăţiia noastră odihna şi buna petrecerea raelelor lăcuitoare acestor locuri. Pentru care, de vreme ce nevinovatele raele, atît du prin oraşă, cît şi du prin satele acestor două eparhii, s-au împrăştiat din pricina răzvrătirii şi neîntocmirii ce s-au întîmplat, nu este priimită împărăţii noastre ca să li să întîmple cît de puţină stricăciune şi pagubi, atît la avutu şi viaţa lor, cît şi la toate priveleghiurile şi nizamul ce au avut, ci fieşcare să vie la locul său, să se odihnească în lăcaşurile sale, atît prin politii, cît şi prin sate, şi cu slobozenie, odihnă şi făr' de nici o frică să-şi urmeze munca pămîntului în toate trebuinţele lor.

De aceea dar, pînă se vor orîndui şi se vor trimite la aceste două eparhii domni, să scoţi telali să facă cunoscut la toţi voitoriu de bine al împărăţii noastre către dînşii cuget şi toate celelalte din vechime cîte se cuvine la un domn după cum s-au zis, adecă: vămile, zeciuielile, havaeturile şi ocnele şi toate cîte din vechime se cuvine la o domnie, deocamdată acum să se caute ocîrmuindu-se şi să se strîngă de către orînduiţii caimacami.

Acesta este împărătescul al nostru înalt cuget şi bunăvoinţă. Într-adins asemenea şi alte doao fermanuri s-au trimis şi la paşa Silistra valesi[1] i la Ibrail lui Rafizi-paşa, cuprinzătoare ca toate credincioasele raele ce să află împrăştiete să să întoarcă la locurile lor.

Asemenea dar şi tu, Vidin muhafizi, precum s-au zis, după înţelepciunea şi iscusinţa ce ai, la toate oraşăle şi satele Valahii cei Mici trimiţînd telali, să vestească fieştecăruia din raele porunca şi bunavoinţa împărăţii noastre şi să fie cu luare aminte, înlesnindu-le mijloacele spre a se aduce şi a să întoarce la casăle şi acareturile lor (toate nevinovatele raele) şi oricîte să cuvine la un domn, adică: vămuri, zeciuieli, havaeturi şi ocne şi toate celelalte deocamdată să să ocîrmuiască şi să să adune de către caimacamu Valahii cei Mici.

Aceasta dar este hotărîta împărătească noastră bunăvoire. Şi spre această săvîrşire să nu să întinză nici o lenevire, ci să să urmeze întocmai, precum mai

---

[1] Publicat de D. Papazoglu, *Evenim. insur. elene* . . ., p. 20—21 şi de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 135—136.

sus s-au zis, după cea mai dinainte cunoscută a ta vrednicie, fără să se întîmple cel mai mic cusur.

1821 avgust 11

Muzeul de Istorie a Partidului, fondul Saint-Georges, condica *Ad acta anni 1821*, f. 2. Trad. cont. Publicat în *Convorbiri literare*, XX (1866), p. 939—940. O copie după această trad. rom., datată 21 august se găsește la Arh. St. Craiova, doc. XVI/20, publicată în *Oltenia*, III (1943), p. 175—176.

176

10—19 august 1821

Firman pentru luarea de măsuri împotriva elementelor nedisciplinate din oștirile turcești trimise în țările romîne.

Vouă viziri glorioşi, mareşali luminați, poruncitori ai lumii, îndreptători ai dregătoriilor norodului, diriguitori ai treburilor obşteşti cu minte pătrunzătoare, aducători la bun sfîrşit a treburilor obștii cu judecată dreaptă, întăritori ai aşezămintelor împărăției şi fericirii, susținători ai stîlpilor progresului şi măreției.

Voi care sînteți încărcați cu toate milele dumnezeiești: valiule de Silistra vizirul meu, Mehmed Selim pașa, și muhafizule al Vidinului — vizirul meu Derviş Mustafa pașa, a căror slavă și putere să fie mereu sporite, și tu, slavă a luminaților și fruntaşilor ghedacli în palatul meu împărătesc, fost agă al celor două companii, care ai fost numit acum mumbaşir pentru treaba arătată mai jos, tu Husein, fie-ți sporită slava ta!

La sosirea acestei sfinte porunci ştiut să vă fie că, după cum toată lumea ştie, trădătorii: Alexandru fiul lui Ipsilant, fostul domn al Țării Romîneşti, şi răutăciosul Mihail, domnul Moldovei, unindu-se au îndrăznit a săvîrşi atît în Țara Romînească cît și în Moldova felurite acte de trădare și au stîrnit în [aceste] provincii tulburări și au dat îndemnuri.

Fiindcă dorința milostivă împărătească a noastră este să ocrotim de orice fel de asuprire şi apăsare săracele raiale, care au nevoie de înalta noastră protecție şi fiind osebită trebuință a apăra de acest fel de tulburări cele două principate socotite cheler al împărăției noastre şi a asigura repaosul şi linişteа raialelor, s-au pus în mişcare toate mijloacele și silințele, și cu ajutorul şi mulțumită binefăcătorului dumnezeu tîlharii au fost nimiciți.

Ne-am dat seama însă că în Țara Romînească și în Moldova săracele raiale, care n-au avut nici un amestec în tîlhărie şi rebelie, sînt stingherite și prigonite de unii ostași. Averile și lucrurile lor, [precum] și moșiile unor boieri sînt [luate] în silnicie, lucru cu totul potrivnic pravilelor de acum ale împărăției noastre şi neîncuviințat atît după legiuirile sfinte cît şi după judecată şi prin urmare potrivnice voinței dumnezeieşti şi dorinței noastre împărăteşti în orice privință.

Este sigur însă că asemenea lucruri nu sînt săvîrşite de către trupele biruitoare ale ienicerilor, [care sînt] totdeauna supuse şi ascultătoare faţă de poruncile împărăteşti şi nici [nu sînt săvîrşite] de către alte trupe credincioase împărăţiei, ci ele sînt săvîrşite de către unele elemente fără minte şi care nu sînt în stare să deosebească cerinţile vremii şi ale situaţiei.

Cu toate că, în urma unei sfinte porunci, a fost din timp promulgată porunca mea împărătească şi a fost trimisă în toate părţile pentru a fi nimicite şi omorîte acele raiale răzvrătite care au luptat în ciocnirile sîngeroase din vremea tîlhăriei şi a rebeliei, organizate de bandele greceşti în unele părţi ale împărăţiei mele, [de asemenea] şi pentru a fi sechestrate averile lor, iar copiii şi familiile lor să fie prinse, totuşi voinţa mea augustă este [aceea] să se meargă pe [acea] linie de comportare, [potrivit căreia] să fie luate sub oblăduirea binevoitoare a împărăţiei mele, ca şi mai nainte, acele dintre raiale care păstrează o purtare cinstită sau [care], deşi [au fost] amestecate în tulburările şi răutăţile întîmplate, au arătat totuşi căinţă şi supunere sinceră, [precum] şi băgare de seamă ca să nu se întîmple ceva împotrivă.

De aceea trebuinţă este ca împărăţia să numească în acest scop un om cu pricepere şi bună cunoaştere [a lucrurilor].

Deci tu, sus-zisule slujbaş al palatului, avînd însuşirile pomenite şi insuflîndu-ne nădejdea că vei împlini slujba bine şi cu credinţă, s-a dat înalta mea împărătească poruncă pentru numirea ta în această slujbă.

Aşadar, voinţa mea augustă este să pleci fără zăbavă de aici şi ajungînd acolo să cercetezi starea şi purtarea ostaşilor pomeniţi, a acelora dintre ei care au jefuit şi au spart averile şi acareturile raialelor nevinovate şi să le faci cunoscută prin ofiţerii lor rînduiala dată de la împărăţie şi cuprinsul acestui înalt firman al meu. Să faci tot ce este trebuincios pentru împiedicarea şi îndreptarea lor şi să te fereşti de tot ce este împotrivă.

Deci, s-a dat şi ţi s-a înmînat înalta mea poruncă pentru numirea ta în această slujbă.

Aşa find, voinţa mea nestrămutată este ca, pentru a se pune în faptă firmanul meu împărătesc, tu trebuie să pleci fără zăbavă acolo şi să aduci la cunoştinţa ostaşilor pomeniţi, cu frumosul, şi prin ofiţerii lor, poveţele şi îndrumările de mai sus. Să fii cu toată băgarea de seamă şi să depui toată stăruinţa pentru a împiedica vreo încercare de apăsare asupra acestor raiale nevinovate sau vreo [atingere] silnică a averilor lor.

Să ştii dar că nu este suferită nici o neîngrijire în această privinţă şi trebuie să împlineşti tot ce este prevăzut, să îndeplineşti tot ce cere priceperea ta, să slujeşti fără şovăire, să-ţi împlineşti slujba cu credinţă şi silinţă şi să te fereşti de toate cîte sînt împotrivă.

Iar voi, vizirilor mai sus arătaţi, porunca mea augustă este ca, luînd şi voi cunoştinţă de tot ce se prevede, să depuneţi toată străduinţa pentru împli-

nirea cea desăvîrşită a înaltului meu firman şi pentru împiedicarea acelora care stau împotrivă.

Aşadar, am poruncit să urmaţi întocmai cum este prevăzut în augusta mea poruncă ce va sosi [acolo] şi căreea lumea trebuie să i se supuie şi să o urmeze, şi să vă feriţi de tot ce este împotrivă.

Să ştiţi că este scris şi să daţi crezare semnului nostru împărătesc.

S-a scris la mijlocul sfintei luni zilcade din anul una mie două sute treizeci şi şase. [1]

Acad. R.P.R., pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 96. Orig. turc. Publicat in traducere, în *An. Acad. Rom.*, Secţia ist., s. III, t. XXIII, p. 19.

177

19 august 1821

Declaraţiile unor împricinaţi despre cele întîmplate în luna februarie, cînd a trecut Tudor Vladimirescu cu pandurii prin satele Murgaşi şi Beneşti.

De la departamentul cremenalion.

După cinstită poruncă, zapciul cel orînduit înfăţişînd pă amîndouă părţile înaintea noastră, s-au întrebat Ianache pîrcălabu i popa Dimitrică i Ciucă sin Miu i Ioan sin Sanda pîrcălabu i Gheorghe Temelie i Ştefan Munteanu şi Ilie brat Ioan pîrcălabu, pîrîţii, ce au să răspunză împotriva arătării ce face dumnealui biv vtori armaş Theodor Podbăniceanu printr-această jalbă.

Şi cu totul tăgăduiră zicînd că nu ştie să fi urmat la nici una din cîte jăluitorul armaş arată.

După a cărora tăgăduire, li s-au zis a da zapis în condica judecăţii ca, putînd armaşu dovedi cu mărturii că au urmat ei vreuna din cele coprinsă in jalbă, atunci să-i plătească toate pagubile şi cheltuielile, să să şi pedepsească; iar neavînd dovezi, să rămîie nesupăraţi. Şi nu au voit a da acest feli de zapis.

Apoi, întrebîndu-să numitu armaş cu ce poate încredinţa pă judecată că arătările ce face prin jalbă îi sînt adevărate, adusă de faţă 10 mărturii, cărora făcîndu-li-să cercetare la cîte unul deosăbi şi-au dat fieşcare ştiinţa lor, precum mai jos să coprinde.

1) Vlădoi, sluga armaşului, zisă că, după ce au venit ceauşul Preda în satul Murgaşul cu volnicie pentru conac, l-au trimis stăpînu-său la Mihai sin Vasile

---

[1] O variantă prescurtată a acestui firman, tradusă în limba greacă, la Acad. R.P.R., pach., DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 372. Un alt firman, emis tot la jumătatea lunii zilcade 1236, adresat comandanţilor turci de diferite ranguri din Europa şi Asia, cu instrucţiuni asupra tratamentului ce trebuie aplicat raielelor, se găseşte la Prokesch-Osten, *Geschichte des Abfalls der Griechen* . . ., III, p. 150—153.

sătean ca să-i aducă caii a să ascunde cu dînşii. Unde mergînd şi puind şaoa pă un cal vînăt ce-l avea de călărie, vrînd să ia şi pă alţi doi ce-i avea telegari, au sărit pîrîţii împreună cu alţi săteni ai lor i-au şi luat din mînă cîteşi trei caii cu tot tacîmul lor. Cînd atunci un Oprea Pirtea sătean au început a necinsti pă armaş, înjurîndu-l şi ocărîndu-l cu proaste cuvinte. De care spuind armaşului au mers şi însuşi a-ş lua caii şi numiţii săteni n-au vrut să-i dea, sărind cu gîlceavă asupră-i. La a căruia arătare aducîndu-să de faţă Oprea Pîrtea, n-au putut să tăgăduiască, iar pîrîţii săteni şi ei neputînd tăgădui de proprirea cailor, au început a pricinui unii asupra altora.

2) Preda Fundeanu, ceauşul, făcu arătare că slugeru Theodor, aflîndu-să tăbărît cu toţi pandurii lui la satul Amărăştii, în gura Ploştii, într-o marţi seara au venit la el, unde să afla în gazdă, Fota ceauşul împreună cu un Ştefan Munteanu şi Ion cel Mare, săteni ot Murgaşi. Şi făr' de a-i spune numitu ceauş pentru ce au fost venirea acestor doi săteni la Theodor, i-au dat o volnicie ca să meargă împreună cu dînşii la numitu sat, să facă conac pînă a doaă zi de prînzi pentru 400[1] panduri, mai dîndu-i ajutor pă Ion Negrea slujitoru. Cu carii plecînd, au întrebat pă Ştefan şi Ion, Muntenii, pentru ce au venit acolo? Şi numiţii i-au dat răspuns că au jăluit la Theodor pentru un zapciu ce este în satul lor, că-i bate şi-i căzneşte, cerîndu-le bani de bir şi zahirele, mai trăgîndu-le şi alţi bani, spuindu-i cum că Theodor le-au zis ca, puind mîna pă acel zapciu, să-l ţie legat pînă a două zi, cînd va veni acolo în sat. Iar după ce au ajuns la Murgaşi, trăgînd în gazdă la numitu Ioan, au trimis un băiat de au chemat pa pîrcălabu cu alţi săteni şi întrebîndu-i unde este zapciu pentru care jăluisă, i-au luat pîrcălabu şi sătenii de l-au dus la un Nicola Muscalu, unde ştia că este armaşu în gazdă. Şi negăsindu-l, au întrebat pă un Radu Velici ce să află acolo ca să arate pă zapciu unde să află. Numitu pricinuind că nu ştie unde s-au culcat într-acea noapte, sătenii l-au dus la Mihai, unde ştia [u] că-i sînt caii. Şi intrînd într-o coşare, au găsit cîteşi trei caii numitului armaş. După care au rădicat straiele, de le-au luat sama bine, zicînd către săteni: « de vreme ce sînt caii, nici zapciu nu este fugit». Aşa, întorcîndu-să de la coşare înapoi, a vedea de conac, au văzut pă jăluitor ieşind dintr-o casă. Şi mergînd la dînsul l-au cunoscut, cînd l-au şi întrebat pentru ce au venit în sat? El i-au dat volnicia lui Theodor, ce o avea pentru conac, spuindu-i că şi numitu vine cu toţi pandurii şi arnăuţii acolo în sat de prînz. Cînd, zice că ar fi sfătuit pă armaşul a să da în lături cu caii şi altele ce avea, fiindcă ochiul becherilor lui Theodor este la cai şi la arme, şi după al său cuvînt, trimiţînd jăluitoru pă Vlădoi, slugă, a-i aduce caii, sătenii n-au vrut să-i dea. Apoi ducîndu-să însuşi armaşu, iarăşi nu l-au îngăduit a-ş lua caii, cerînd a le da taleri 20. Atunci jăluitorul le-au zis că să-i dea măcar[2] calu cel de călărie, să meargă pînă la Hristea Belivacă, ce să afla

---

[1] În text: 4 000.
[2] În text: la car.

acolo în sat, să vază ce bani caută la dînsul, pentru că din mîna lor n-au luat nimic. Şi pînă să va desface cu dînşii, să fie ceilalţi doi cai i soţiia şi copiii amanet. Pîrîţii nici aşa n-au primiit, strigînd că i-au sărăcit şi vor să-l dea în mîna lui Theodor. Cînd atunci i-au zis sătenii şi lui a le da ajutor să-l poprească a nu fugi. La această arătare, pentru poprirea cailor, de faţă fiind şi Ion pîrcălabu, n-au putut să tăgăduiască înaintea judecăţii, decît numai zisă cu un cuvînt că toţi sătenii au luat caii din mîna armaşului, pentru că i-ar fi prădat cu taleri 10. Care bani li s-au şi întors înapoi atunci cînd i-au poprit caii, prin Hristea Belivacă.

Deosăbit mai zice Preda ceauşul că au dat răspuns sătenilor cînd au zis să poprească armaşu, cum că nu are nici o poruncă asupră-i, nici nu să amestecă; ci ei cum vor vrea să facă. Iar numiţii săteni au început a striga asupra jăluitorului să şază pă loc, că-l leagă. Aşa s-au întors înapoi făr' de cai şi numiţii săteni au pus păzitori la grajdi. Apoi trecînd ca un ceas, i-au spus însuşi sătenii că le-au dat armaşu taleri 11 din banii ce căuta la dînsul, zicînd că tot nu-l lasă pînă nu-l vor da în mîna lui Theodor.

Mai în urmă, tot într-acea zi, miercuri, pă la vreme de prînzi, venind 4 arnăuţi de olac cu cai de poştă, au cerut la pîrcălabu şi la săteni ca să le dea cai de sat, să schimbe pă cei de poştă. Şi ei pricinuind că nu au cai în satul lor, au vrut arnăuţii să ia calul său, văzîndu-l legat la un sătean. Cărora spuindu-le că este venit de la Theodor cu poruncă pentru conac, i-au lăsat calu. Cînd atunci au văzut pă unul dintre arnăuţi cu trei săteni viind cu caii armaşului de unde îi avea puşi în pază şi numitul armaş rugîndu-să de arnăuţi a nu-i lua caii, au început arnăuţii să bată pă pîrcălabu i pă săteni, cerînd ca să le dea cai de sat, iar nu streini, sau să ia şi de la alţi negustori ce vor mai fi în sat, ca să nu dea numai caii jăluitorului. Pîrîţii săteni toţi într-o glăsuire au strigat că nici cai în sat nu au, nici alţi neguţători nu să află acolo cu cai. În cea din urmă au cerut arnăuţii să le dea măcar un cal de unde vor şi ca să lasă şi armaşului măcar un cal de călărie, şi numiţii săteni n-au vrut. Apoi au cerut călăuză ca, schimbînd caii la alt sat, să-i trimiţă înapoi. Cu care călăuză au văzut pă Ion pîrcălabu şoptind prin taină. Ce le va fi fost vorba, nu ştie. Căci a doaă zi, joi, auzind armaşu că s-au întors acea călăuză, au zis lui Ion pîrcălabu să-l cheme a-l întreba de cai; şi n-au voit a-l aduce. Atunci au zis armaşu către săteni că va să-i apuce a-i plăti caii cu taleri 600. Ei au început a-l înjura zicînd că nu l[i]-e voia să ştie.

După aceasta văzînd el că să întîrziază venirea lui Theodor, au zis pîrcălabului să trimiţă un sătean ca să vază de vine pă acolo prin sat sau nu, să ştie ce să facă conacului. De au trimis pă cinevaşi, ştiinţă nu are. Căci el şăzînd pînă vineri dimineaţa şi văzînd că Theodor nu vine, s-au întors la casa sa şi nu are ştiinţă de prada armaşului cea de al doilea.

3) Urmează mărturia lui Ioan sin Negrea, slujitoru ot Goeşti, care arată că nu cunoaşte.

4) Mihai sin Vasile sătean, arată şi el că miercuri despre zio, viind Ciucă sin Mi[h]u la casa lui, sculîndu-l din somn, i-au zis să vie unde erau oameni strînși cu ceauşul, ca să vază de conac.

. . . .

Care puind armaşul şaoa de al doilea pă cal şi vrînd să încalece a pleca cu cîteşitrei caii, au sărit sătenii de i-au luat caii din mînă, zicîndu-i că vor să-l țină pînă îl vor da în mîna lui Theodor. Apoi tot atunci, miercuri, viind acei patru arnăuți de olac pă cai de poştă şi cu un surugiu, au văzut pă Ianache pîrcălabu viind cu doi dintracei arnăuți la coşarea sa de le-au dat caii armaşului. Iar ce vor fi mai făcut pă urmă, ştiință nu are; căci el s-au dus unde au fost oameni străini, pentru conac.

. . . .

5) Radu Velici, de aici din Craiova, făcu arătare că el fiind atunci cu familia armaşului fugit la Murgaşi, unde se afla şi nevasta cu copii săi, ştie că marţi seara au venit numitu armaş de la Craiova, acolo. Şi miercuri dimineața viind ceauşul Preda împreună cu un slujitor i cu Ion pîrcălăbu i cu alți doi săteni drept la gazda armașului, le-au arătat numitu pîrcălab că este slugă. După care arătare de loc ceauşul au început a-l bate, apucîndu-l să arate pă numitu zapciu unde este. El le-au dat răspuns că de sara au plecat cu soția în căruța cu cai şi nu are ştiință unde să află. Atunci Ion pîrcălabu, apucînd pă ceauşul de haină, i-au făcut sămn a merge după dînsul să-i arate caii unde sînt. Aşa plecînd numitu ceauş, au mers cu pîrcălabu şi cu ceilalți doi săteni la Mihai. Unde găsind caii în coșare, l-au început a înjura, de ce au spus minciuni că au fugit zapciu; poruncind unuia din săteni a păzi caii să nu să ia de către stăpînul lor. De unde plecînd cu pîrcălabu, au umblat căutînd pă armaşu prin toate odăile şi găsindu-l, ce urmare va fi făcut, nu ştie, căci pă el de loc l-au trimis jăluitorul cu o scrisoare la Theodor, înștiințînd că să află cu familia la acel sat, Murgaşii. Şi negăsindu-l în Gura-Ploştii, s-au întors sara înapoi, cînd atunci au găsit caii luați. Iar joi dimineața, trimițîndu-l tot cu acea scrisoare și cu altă înștiințare pentru luarea cailor, mergînd pînă aproape de Beneşti, unde auzisă că să află Theodor, i-au luat urma că au scoborît la Oteteliși. Aşa ducîndu-să acolo, l-au suit strejile sus, unde să afla Theodor, în foișor. Căruia dîndu-i scrisorile, pînă a nu le ceti, uitîndu-să el jos, au văzut pă Stan Şarpe i popa Pătru i popa Nicola din Murgaşi. Care, după ce s-au coborît el jos, l-au arătat Stan Şarpe către panduri, că este slugă zapciului. Apoi întrebîndu-l tot numitu pentru ce au venit acolo, i-au răspuns că au venit cu o scrisoare de la armaşu. Întrebînd și el pă numiții ce caută, i-au arătat ca au venit pentru pricina cailor armaşului, căci îi apucă să-i plătească cu taleri 600; şi deosăbit le mai cere alți taleri 3000, bani de bir. Atunci zicîndu-le el că vine de acolo, din sat, şi nu ştie nimic de ce arată ei, numiții i-au spus că au lăsat muierile şi pă ceilalți săteni închiși. El iarăşi i-au întrebat de au jăluit la Theodor și ce răspuns le-au dat. I-au arătat numiții cum că le-au zis Theodor; « de vreme ce i-au luat caii, va trimite de-l va

aduce și pă dînsul, ca să-l vază cine este, de ia bani du pă sate făr'de porunca lui».

După aceasta, despărțindu-să de dînșii, s-au dus lîngă sară la Theodor de au cerut răspuns. Și nu i-au dat, zicînd că, după arătarea sătenilor, neștiind cine este, au trimis să-l aducă; dîndu-i voie a umbla prin ordie ca, cunoscînd caii, să-i dea înapoi. Așa umblînd toată ordia și negăsind nici un cal, au plecat vineri dimineața înapoi, făr'de nici un răspuns. Unde mergînd pînă la satul Bălceștii, au găsit la o cîrciumă pă Stan Șarpe cu acei doi preoți. Cu carii iarăși făcînd vorbă, i-au spus că au trecut șapte arnăuți la satul lor, Murgașii, și poate să fi luat pă armașul. După a cărora arătare, cînd au ajuns el la sat, acei arnăuți au fost venit mai nainte de au căznit și au jăfuit pă armașu. Încă au fost și plecat din sat și negăsind nici pă numitu armaș, decît numai pă soacră-sa singură, lîngă care vrînd el să rămîie, au început Ciucă sătean a-i zice că trebuie căznită ca să dea hainele armașului cele bune, care nu le-au luat arnăuții fiindcă numai el cu nevasta sa le știa, de a cărora frică au fugit la Craiova, unde au găsit pă armașul bolnav, zăcînd din bătaie și caznă.

6) Popa Dincă ot Murgași: că vineri, pînă a nu să jăfui armașu, văzînd niște arnăuți viind în sat, de loc au alergat și i-au spus a să da într-o parte, să nu-l găsească arnăuții.

Numitu armaș l-au întrebat de știe pă cinevași din sătenii duși la Theodor să să jăluiască pentru dînsul. I-au spus că s-au dus popa Pătru i popa Nicola ca să jăluiască pentru un Nicola arendașul. Cu care împreună s-au dus și Stan Șarpe sătean pentru ce pricină, nu știe.

Care la această arătare, împotrivă răspunsă jăluitorul armaș, că adevărat, au venit numitu preot de i-au zis să să ascunză, dar i-au arătat că sătenii s-au dus la Theodor de l-au pîrît și după cererea lor vin arnăuții să-l prinză.

7) Dincă sin Vladu sătean făcu arătare că armașul aflîndu-să la el în casă intr-acea vineri pă la vreme de prînz, trimețînd să-i ia vin pentru masă, pînă a nu ajunge la cîrciumă, văzînd niște arnăuți și panduri intrînd în sat, de loc s-au întors și spuind numitului armaș, s-au dus de s-au ascuns într-o bute. Apoi viind acei arnăuți împreună cu Ciucă sătean drept la casa lui, unde strîngîndu-să, i-au apucat de armașu, iar Ciucă l-au arătat pă el la arnăuți de l-au legat și l-au bătut, cu cuvînt că este gazdă. Așa și el de frică l-au arătat pă numitul armaș unde erea ascuns, într-o bute, pă care scoțîndu-l, l-au căznit foarte cumplit, cerînd a le da bani, haine și argintării. Și fiindu-i frică de răpunerea vieții, au scos ce au avut și le-au dat.

Această arătare a numitului Dincă, de față fiind Ciucă sătean, n-au putut să o tăgăduiască.

8) Preda Cioacă sătean zice că acei patru arnăuți, ce au venit întîi de olac, au cerut la pîrcălabu și la săteni să le dea cai de sat, să lase pă ai armașului; sau să ia și de la alți negutători ce vor fi în sat, ca să lase armașului măcar

un cal sau doi. Iar numiții săteni cu un cuvînt au strigat că nici cai de sat nu au, nici alți negutători, decît armașul. Precum și bani i argintăriile fiind îngropate de el pînă a nu veni ceaușul Preda, le-au scos de le-au dat arnăuților, cu porunca numitului armaș, văzînd că-l căznește de moarte. Însă vineri, a treia zi după luarea cailor, cînd unii din săteni să ruga de arnăuți a-l ierta că nu mai are nimic și că nu au văzut nici un rău de la dînsul de cînd au venit în satul lor, iar alții striga ca să-l căznească.

9) Dicul dărvaru ot Craiovița arătă și el că, trimițîndu-l popa Dincă Năvală ca să vază pă armașu cum se află, auzind că s-au jăfuit, găsindu-l la numitu sat Murgașul, i-au spus că au luat numai caii și să teme că sătenii îl vor da și pă mîna altor hoți de-l vor jăfui. Într-acea vorbă aflîndu-să, trimițînd numitu armaș pă Dincă sătean, gazda, ca să ia vin pentru masă, l-au văzut de loc întorcîndu-să înapoi făr'de vin, spuind armașului că vin arnăuții să-l prinză, zicîndu-i să să ascunză. Carele de grab schimbîndu-să din haine, l-au dus însuși numitu Dincă de l-au ascuns într-o bute. Iar el, ieșind afară din casă, au văzut pă acei hoți de arnăuți viind cu doi săteni înaintea lor drept la Dincă, gazda. El, de frică, intrînd în casă, de loc l-au ajuns arnăuții și întrebîndu-l unde este zapciul, le-au răspuns că nu știe. Apoi, intrînd acei arnăuți în casa cu sobă, el au ieșit afară și au văzut mulți din săteni strînși acolo împreună cu hoții. Carii arătînd că Dincă este gazdă, au dat arnăuții cu un ciomag de doaă ori într-însul. Și numitu au arătat pă numitu [1] unde erea ascuns. Așa mergînd acei arnăuți și scoțîndu-l din bute, de loc au început a-l bate cu un topor și cu un ciomag, cerînd să le dea bani. El, văzînd atîta groază de caznă, înfricoșîndu-să, au plecat prin sat. Și nimerind la popa Dincă, l-au întrebat numitul preot de este om al armașului. El i-au răspuns că nu știe al cui este, pentru că așa caznă groaznică ce pătimește numitu armaș n-au mai văzut altă dată. Atunci popa Dincă au zis către el că sătenii l-au vîndut și l-au mîncat fript. Așa temîndu-să el a nu-l pîrî sătenii la arnăuți că este om al numitului armaș, fugind s-au întors înapoi la Craiova, unde au venit și armașu cu soția dumisale. Apoi în urmă peste trei zile, trimițîndu-l iarăși pă el cu plată împreună cu popa Dicu și cu armășoaia ca să-i aducă calabalîcu ce-i mai rămăsasă la Murgași neluat de acei tîlhari, pă la vreme de chindie ajungînd în sat, au tras cu caru la Nicola Muscalu, unde să afla soacra armașului. Și dejugînd boii de le-au dat fîn, au intrat în casă să să încălzască și deodată s-au pomenit cu patru arnăuți și un țigan viind acolo. Dintre care cunoscînd el pă un Dumitru arnăutu, ce slujisă la dumnealui biv vel logofăt Dumitrache Brăiloiu, au ieșit afară la dînsul și întrebîndu-l arnăutu ce caută pă acolo prin sat, i-au arătat că este trimis de armașu a-i rădica calabalîcul ce i-au mai rămas neluat de hoții ce l-au jăfuit. Așa numitu arnăut a început a înjura pă săteni și spuindu-i că trei dintr-înșii le-au ieșit înainte și au pîrît pă armașu către ei

[1] În text: numiții.

cum că arnăuții ce l-au jăfuit i-au luat numai bani i argintărie şi alte lucruri mai proaste, iar hainele cele bune sînt acolo în sat ascunsă; şi îndemnîndu-i acei trei săteni ca să căznească pă soacra armaşului a da toate hainele, dar fiind cunoscut şi ştiind pă armaşu, nu va să facă acea urmare. Şi i-au dat voie a rădica calabalîcul ce va avea, nesupărat.

10) Popa Dicul al mahalalii Craioviții, ce au fost împreună cu Dicul dîrvarul, [arată la fel ca şi acesta].

După toate aceste arătări ale mai sus numitelor mărturii, iarăși s-au întrebat pîrîții săteni de au vreun cuvînt să stea înpotrivă-le. Toți într-o glăsuire zisără că arătarea lui Vlădoi, sluga armaşului, este adevărată, şi urmată poprirea cailor de către ei, sătenii, nevrînd a lăsa pă armaşul să-şi ia caii, a să ascunde, decît numai atîta să arată cu pricinuiri, cum că şi lor le-ar fi zis ceauşul Preda ca să poprească atît caii cît şi armaşu a nu fugi, spăimîntîndu-i cu Theodor, că îi va da prin tîrg, precum au dat şi pă alții.

La al cărora cuvînt, Preda ceauşul cu totul le-au stătut împotrivă, zicînd că el nu știe să fi poruncit sătenilor a popri caii sau pă armaşu, neavînd nici o poruncă de la Theodor dată pentru numitul. Căci de ar fi avut vre-o poruncă, nu le-ar fi spus lor, ci însuşi el cu slujitoru ce avea l-ar fi poprit în puterea poruncii, iar nu l-ar fi îndemnat a să da într-o parte cu caii şi armele, precum şi însuşi armașul arată.

Aducînd numitul ceauș de mărturie spre îndreptarea sa și pă Ion cel Mare, sătean carele arată că spuindu-i cum că au zis armaşul a să da într-o parte cu caii şi armele ce va avea a nu-l găsi Theodor în sat, el i-au răspuns că bine au făcut.

Iar la arătarea ce mai face ceauşul Preda, cum că Ion cel Mare şi Ştefan Munteanu i-au spus, cînd venea pă drum de la Amărăşti, că au jăluit la Theodor pentru zapciul ce-l au în sat, că-i căzneşte cerîndu-le bani de bir şi zahirele.

Întrebîndu-să numiții Ion şi Ştefan, precum şi ceilalți săteni, ce ştiință au pentru aceasta, întăi sătenii au zis toți cu un cuvînt că ei n-au trimis pă numiții a jălui pentru zapciu, decît numai să vază pă unde este trecerea lui Theodor la vale. Dar Ştefan şi Ion înpotrivă arătară că i-au trimis sătenii de au jăluit la Theodor pentru zapciu, că au trimis în sat pă un Călin vătăşălu pe-i leagă şi îi căzneşte pentru bani de bir, cerîndu-le de lude cîte taleri 48, încă au lăsat pă toți sătenii închiși de vătăşăl. Iar cum că ar fi arătat către ceaușu Preda că le-au poruncit Theodor să poprească pă zapciu a-l găsi în sat cînd să vor întoarce, la aceasta cu totul tăgăduiesc şi numiții.

Înpotriva cărora aducîndu-să Fota și Ilie, ceaușii de slujitori ai isprăvnicatului Dolj, făcură arătare înaintea judecății cu sufletele lor şi în frica lui dumnezeu cum că Theodor, aflîndu-să la Amărăşti, într-o marți lîngă sară, le-au dat volnicie ca să orînduiască doi slujitori a merge la satul Murgaşul i Bulzăştii, să facă conac, pînă a doaă zi de prînzi, pentru 400 [1] panduri. Cînd

[1] În text: 4 000.

atunci înaintea lui Theodor au văzut pă Ştefan şi Ion, săteni murgăşani, jăluindu-să pentru zapciul ce-l au în sat că-i leagă şi-i căzneşte, cerîndu-le bani de bir i zahirele, făcîndu-le şi mari cheltuieli satului, încă pă muierile lor şi pă ceilalţi săteni i-au lăsat închişi, scăpînd numai ei amîndoi de au venit să jăluiască. Theodor le-au dat răspuns că trimite slujitori a face conac pentru venirea lui cu panduri acolo în sat. Ci să meargă împreună cu slujitorii şi să spuie şi celorlalţi săteni ca să puie mîna pă acel zapciu, să-l ție legat în sat pînă va veni el acolo. Această poruncă a [dat] sătenilor, iar lor nu le-au poruncit să zică slujitorilor a face astfel de urmare.

La a cărora arătare au rămas numiții săteni făr'de nici un cuvînt de răspundere.

S-au întrebat şi Stan Şarpe, cel ce să dovedeşte că au fost la Oteteliş cu popa Pătru şi popa Nicola unde să afla Theodor, ce are să răspunză înpotriva lui Radu Velici. Nu putu să tăgăduiască că n-au plecat joi, după ce s-au luat caii armaşului de s-au dus la Oteteliş unde să afla Theodor; decît numai pricinui că mergerea lor au fost ca să jăluiască preoții pentru Nicola, arendaşul moşii. Unde zice că au văzut pă numitu Radu şi întrebîndu-l ce caută, le-au spus că este trimis de armaşul cu neşte scrisori; iar mai multă vorbă n-au avut între dînşii. Şi ei neputînd să între la Theodor să jăluiască, s-au întors înapoi. Şi mergînd pînă la Bălceşti, i-au ajuns şi Radu, spuindu-le că au trimis Theodor răspuns la armaşul. Aşa mergînd pînă la Bulzăşti, au auzit de numitu armaş că l-au jăfuit arnăuții.

Asemenea arătare făcu şi popa Pătru, tăgăduind amîndoi numiții că au mers, cu un cuvînt că n-au mers la Theodor ca să facă vreo pîră asupra armaşului.

Iar Radu Velici de față înaintea judecății le-au stătut împotrivă, mărturisind în frica lui dumnezeu, cu sufletul său, pă casa şi copiii lui, că după ce i-au găsit la Otetelişi însuşi numiții i-au spus că mergerea lor la Theodor le-au fost pentru armaş, că-i ápucă a plăti caii cu taleri 600 şi taleri 3000 le cere bani de bir, pentru care au lăsat muierile lor şi pă ceilalţi săteni închişi la sat; şi cum că au trimis Theodor să aridice pă acel zapciu, precum mai sus să arată.

Deci, după toate cercetările, ce cu scumpătate am făcut asupra pricinii aceştiia, măcar că pîrîții săteni întăi umbla a să apăra cu tăgăduiri la toate cîte armaşul arată prin jalbă, că nu sînt vinovați, nici ştie ca să fi trimis pă vreun sătean de ai lor la sluger Theodor să pîrască pă jăluitor şi, după a lor pîră, să pătimească şi să să jăfuiască, precum s-au urmat şi s-au întîmplat. Cît şi pentru proprirea şi luarea cailor de către acei arnăuți, pricinuiesc asupra ceauşului Preda, ce venisă cu volnicie lui Theodor la dînşii pentru conac, că numitu ar fi poruncit unora din ei, săteni, să nu dea caii armaşului ca să fugă, ci să-l ție în pază pînă va veni Theodor, să-l dea în mînă-i. La ale cărora tăgăduiri întăi li s-au cerut a da zapis în condica judecății ca, neavînd jăluitorul armaş împotriva lor, să rămîie în pace, încă să le plătească şi cheltuiala. Iar aducînd numitu

jăluitor dovezi asupra lor şi vor rămînea tăgăduirile lor şi pricinuirile ce fac deşarte şi zadarnice, făr' de temei, atunci să plătească toată paguba i cheltuiala jăluitorului şi să să pedepsească.

Care zapis scriindu-să în prahtica judecății, ei nici într-un chip n-au vrut să-l iscălească. Din care s-au cunoscut rău cugetul lor, ce-l au cu totul pornit spre tăgăduiri.

Iar jăluitorul, împotriva lor adusă aceste 12 mărturii de mai sus numite, ce şi-au dat fieşcare tacrirul său după ştiința ce au avut, mărturisind în frica lui dumnezeu, cu sufletele lor, că au arătat adevăru. Din care mărturii, Vlădoi sluga şi Preda ceauşul şi Mihai sin Vasile sătean adeverează poprirea cailor de către săteni. Şi pentru popa Pătru i popa Nicola şi Stan Şarpe adeverează Radu Velici că, vorbind cu dînşii la Oteteliş, i-au spus că au jăluit la Theodor pentru armaşu, că le-au cerut taleri 3000 bani de bir şi taleri 600 plata cailor ce s-au luat de arnăuți. Asemenea şi popa Dincă adeverează mergerea lui Stan Şarpe sătean cu cei doi preoți la Theodor, unde să afla, în Otetelişi, însă preoții să jăluiască pentru arendaş, iar Stan Şarpe, la ce va fi mers, ştiință nu are. Cum şi Dincă, gazda, mărturiseşte că arătînd Ciucă sătean la tîlharii arnăuți, cei trimişi de Theodor, l-au bătut de au spus pă armaş unde au fost ascuns; carii l-au căznit şi l-au jăfuit. Aşijderea şi Preda Cioacă sătean dărvarul au văzut cazna armaşului, spuind popa Dincă numitului dîrvar cum că sătenii l-au vîndut şi l-au mîncat. Iar Ciucă au auzit cererea ce făcea cei patru arnăuți ce venisă întîi de olac la săteni a le da cai de sat, să lasă caii armaşului; cum şi strigarea unora din săteni, ce făcea către tîlharii cei de al doilea, care au jăfuit pă jăluitor, îndemnindu-i ca tot să-l mai căznească.

Iar popa Dicul ot Craiovița împreună cu Dicul dărvarul au fost şi pă urmă cînd au rădicat calabalîcul ce-i mai rămăsasă neluat de acei tîlhari care l-au jăfuit şi le-au spus Dumitru arnăutu, ce venisă în urmă cu alți arnăuți că trecînd călători prin sat i-au ieşit înainte trei din sătenii murgaşi, arătîndu-le că tîlharii ce au căznit pă armaş i-au luat numai bani şi argintăriile i, din haine, ce au avut mai proaste, iar hainele cele bune sînt acolo în lăzi, care le ştie soacră-sa, aflîndu-să în sat, îndemîndu-l să o căznească, a le arăta. Şi numitu arnăut, văzînd că-l cunoaşte Dicu dărvaru i popa Dicul, şi pă soacra armaşului văzîndu-o bătrînă, slabă, au lăsat-o în pace şi au plecat.

Adeverează şi Fota împreună cu Ilie, ceauşii de slujitori, că au fost de față înaintea lui Theodor, la Amărăşti, cînd au jăluit Ştefan Munteanu şi Ion cel Mare, trimişi de săteni pentru armaş, că-i căzneşte, cerîndu-le bani de bir i zahirele, făcîndu-le şi alte jafuri; cînd Theodor le-au dat răspuns ca să meargă înapoi la sat şi să-l păstreze pînă va veni el acolo, să i-l dea în mînă.

La ale cărora arătări, chiar pentru poprirea cailor, precum şi pentru mergerea acelor săteni în doaă rînduri la Theodor şi cazna i jaful ce au cercat jăluitorul armaş, nu au putut pîrîții săteni în cea din urmă să facă tăgăduire, decît numai pricinuicsc unii asupra altora, nevrînd a să vădi de față care au

fost pîrîtorii. Iar din arătările ce fac numitele 12 mărturii curată dovadă să face judecății că, după pîra sătenilor murgășani s-au jăfuit armașu, și nu le mai rămîne nici un cuvînt de îndreptare la pricinuirile ce fac. Mai vîrtos că de nu s-ar fi oprit caii armașului de către ei și să-i dea olac la arnăuți în datoriia satului lor, jăluitorul putea a să ascunde cu cai cu tot, precum îi zisăsă Preda arnăutu și Ion slujitoru, și nu s-ar fi călcat de către acei tîlhari ce au venit al doilea de l-au jăfuit. De aceea, pentru rea urmare și răutate a lor, cu care să cunoaște învederat că au fost porniți asupra jăluitorului ca să-l dea în mîna lui Theodor, după cum să vede că au urmat, puindu-și fapta [1] lor în faptă, pentru că nici un cal n-au vrut să dea armașului cînd au cerut să meargă la Hristea Belivacă, fiind vreme de iarnă, ca să întoarcă taleri 10, ce-i dedeasă numitului pentru ajutorința satului mulțumită. Și nici după ce le-au împlinit acei taleri 10, nu i-au dat caii și slobozănie să fugă, ca să nu-l găsească arnăuții cei dintăi să-i ia caii de olac, nici tîlharii cei de al doilea să-l căznească și să-l jăfuiască. Care curat să înțălege că, după cererea lor, au venit de l-au prins. Și de vreme ce toate aceste mărturii [s]-au luat înaintea judecății, cu sufletele lor și în frica lui dumnezeu, pă casele și copiii lor, că arătările ce au făcut sînt adevărate, iar pîrîții săteni n-au putut a să îndrepta la cîte pricinuiri au urmat.

Găsim cu cale ca numiții săteni făr' de nici un cuvînt să împlinească jăluitorului taleri 403, parale 30, i taleri una sută cincisprezece ai soacră-sa și taleri 200 ce i-au luat din cutia bisăricii, care zice că aceștia au fost bani gata, cum și banii cailor, după prețul ce arată că i-au cumpărat și șaoa ce au fost pă calu de călărie și argintăriile împreună cu alte lucruri ce să arată prin deosăbită foaie, ca unii ce să dovedesc întru adevăr că înșuși ei, sătenii, au fost pîrîtorii armașului. Mai vîrtos că unele din lucruri s-au găsit acum la Dincă, gazda. Carele, de față fiind la judecată, n-au putut să le tăgăduiască, pricinund numai că de frica sătenilor n-au îndrăznit să le arate pînă acum ca să nu să dovedească vreun lucru la dînșii, să rămîie spre învinovățire, ci să zică toți într-un cuvînt că s-au luat toate de către acei tîlhari, care și cu această tăinuire a lucrurilor să osîndesc la plată.

Încă cu cuviință este a împlini și cheltuiala jăluitorului, ce va arăta că au făcut în pricina aceasta.

Părerea noastră într-acestași chip este. Iar hotărîrea rămîne a să face de către cinstitul divan.

Dumitrache Poenaru
Ioan Renghea 3 logofăt
1821, avgust 19.

De la căimăcămia Craiovei.

Cetindu-să înaintea noastră această anaforă a judecății departamentului cremenalion, zicem că, măcar de îndatorează numita judecată pă sătenii

[1] Așa în text.

murgăşani a împlini toată paguba jăluitorului armaş ce i s-au făcut de către apostaţi, dar de vreme că prin înalt şi vrednic de închinăciune ferman să iartă de către prea milostivul nostru împărat chiar apostaţii carii au fost cu adevărat porniţi cu totul în urmări tîlhăreşti, cum mai vîrtos birnicii murgăşani, ce nu au avut nici arme, nici s-au dovedit de apostaţi, ci numai cu cuvînt de bănuială, negăsind cu cale ca să să îndatoreze, nici să să supuie a plăti paguba ce din pricina apostaţilor i s-au pricinuit jăluitorului armaş.

De aceea hotărîm să rămîie apăraţi şi nesupăraţi întru nimic şi slobozi să să ducă la lăcaşurile lor.

Poruncim şi dumitale 2-armaş ca întocmai să faci urmare, făr' de a mai sta cîtuşi de puţin la popreală.

Ioan Samurcaşi
Procit, biv vel medelnicer
1821, avgust 23

Arh. St. Buc., Condica depart. cremenalion, Craiova, 905, f. 19—20.

ANEXĂ
la documentul nr. 177

Prea cinstite dumitale biv vel postelnice,

Cu mare plîngere jăluiesc milostivirii dumitale pentru un Ianache pîrcălabu i popa Dimitrică i Ciucă sin Miu i Ion sin Sanda pîrcălabu i Gheorghe Temelie i Ştefan Munteanu şi Ilie brat Ioan pîrcălabu ot satul Murgaşul sud Dolj că astă-iarnă, la trecutu fevruar, cînd s-au aridicat sluger Theodor, răzvrătitori şi stricători al patrii noastre, împrăştiindu-să oraşul Craiovei de frica ce era atunci, mi-am trimis şi eu familia cu tot calabalîcu ce am avut la satul Ocoleşti, rămînînd singur eu, de am slujit cinstitei căimăcamii, aflînd[u-mă] slujind judecător la departamentul cremenalion. Iar după ce au venit aici, în Craiova, dumnealui biv vel dvornic Costache Samurcaşi cu oştire împotriva răzvrătitoriului, fiind mare trebuinţă de zahirele pentru întîmpinarea oştirii cu care venisă dumnealui, m-au orînduit şi pă mine dumnealui postelnicul departamentului caimacamii şi dumnealor boierii divaniţi cu volnicie în plasa Amărăzii dc Jos, ca să pornesc fîn şi lemne du prin sate.

Mergînd la numitu sat Murgaşii şi auzind că trecerea lui Theodor va să fie pă Olteţi, prin satul Ocoleştii, aceşti mai sus numiţi săteni m-au trimis, după voia lor, de mi-am adus soţia i copiii şi tot calabalîcu în satul lor. Unde şăzînd ca o săptămînă de zile şi eu umblînd prin plasă pentru săvîrşirea poruncii ce aveam, cînd am venit eu, într-o luni sara, aici în oraş cu cîteva cară cu fîn a-l duce la căimăcămie, s-au întîmplat de au fugit atît dumnealui dvornicul Samurcaşi, cît şi dumnealui caimacamul i boierii divaniţi cu oştirea ce erea strînsă,

din pricină că venisă veste cum că Theodor cu oastea lui soseşte în oraş. Eu văzînd aşa am întors fînul la loc de unde să luasă şi a doaă zi, marți, nemai-întorcîndu-să niminea din boieri, am fugit şi eu călare, mergînd la numitu sat Murgaşi, unde îmi erea familia. Iar numiții săteni, avînd hrănită răutate pornită spre pierderea vieții noastre, nădăjduindu-să în puterea lui Theodor, de loc m-au pus în pază. Şi viind mumbaşir dimineața, un ceauş Preda cu doi panduri trimişi de Theodor cu volnicie ca să facă conac întru acel sat pentru 400 panduri, de loc m-au dat în mîna numitului ceauş. Carele, şi cunoscîndu-mă, nu mi-au făcut nici un rău, decît mi-au zis unul din panduri ca să mă dau în laturi cu caii şi cu armele ce voi avea, fiindcă oichiul becherilor lui Theodor acest feli de lucru este. Aşa, vrînd eu să fac această urmare, a mă ascunde în pădure cu trei cai ce aveam, însă unul de călărie, cu tacîmul lui şi doi telegari ai căruții, au sărit numiții săteni asupra mea, ca să mă lege şi mi-au luat cîteşitrei caii din mînă supt zaptul lor, făcînd laudă că vor să mă ție pînă mă vor da în mîna lui Theodor; şi fiind vreme de iarnă, n-am avut mijloc de scăpare din mîinile lor. Apoi tot într-acea zi, miercuri, pînă la vreme de prînz, viind în sat 4 arnăuți de ai lui Theodor cu cai de poşte, au cerut la pîrcălabu şi la săteni a le schimba caii. Şi ei i-au adus drept la conacul mieu, unde pînă a vorbi cu unul din arnăuți ce erea mai mare, numiții săteni s-au dus cu acei arnăuți de au luat caii miei de unde îi aveam puşi în pază, făcînd pîră asupră-mi că sînt zapciu, şi i-au dat de olac în datoria satului lor. Iar arnăuții, văzînd plîngerea mea şi cunoscînd groaznica pîră [a] lor, i-au apucat cu strînsoare a da cai de sat, ca să nu-mi ia caii miei, să-mi lase copiii şi soția pe jos în vreme de iarnă. Încă au vrut să bată şi pă pîrcălabu, zicîndu-le şi aceasta: că va fi în sat şi alți neguțători cu cai, să ia şi de la aceia, ca să-mi lase şi mie măcar unul de călărie. Dar numiții săteni într-o glăsuire au strigat că alți cai în sat nu sînt decît caii miei. Şi după al lor cuvînt mi-au luat cîteşitrei caii cu tacîmul lor şi s-au dus cu dînşii, care nici în zioa de astăzi nu i-am mai văzut.

După aceasta, văzînd ei că mă tînguiesc de cai, au făcut alte laude asupră-mi, că va să mă lovească cu un par în cap să mă omoare. Şi ducîndu-să la Oteteliși, unde să afla Theodor cu arnăuții şi pandurii lui, au venit a treia zi cu un Marco arnăutu i cu alți patru arnăuți şi doi panduri. Carii căutîndu-mă din casă în casă, fiindcă eram dosit de frică, au legat pă gazdă unde eram şi m-au arătat într-o bute ascuns. Unde găsindu-mă, m-au apucat, trăgîndu-mă ca cîinii de păr şi de urechi, pînă m-au scos în mijlocul satului. Şi dezbrăcîndu-mă m-au întins jos pe pămînt şi au început a mă căzni, dînd doi arnăuți, unul cu toporul şi altul cu ciomagu, încît mi-au făcut toată carnea trupului mieu ca piftia, cerînd să le dau taleri 5000, ce striga numiții de față că am luat din satul lor. Eu, neştiindu-mă vinovat, le-am dat răspuns că nici o para din satul lor nu am luat. Iar sătenii strigînd că le-am luat taleri 3000, m-au pus de al doilea şi de al treilea de m-au căznit cumplit a le da banii ce arăta sătenii, încît m-au lăsat mai mort.

Apoi prinzînd pă soția mea, bătînd-o și căznindu-o au început a o înțăpa cu iataganele în spate. Și de frica morții, avînd taleri 403, parale 30, ce-i luasăm de la cinstita căimăcămie din leafă și din alte iconomii ale mele, fiind îngropați acei bani cu alte argintării și scule ale casii, unde au fost și alți taleri 115 a unii ticăloasă de soacră-mii, bătrînă, ce-i ținea pentru îngroparea ei spuindu-le, i-au luat cu totu.

Și tot nefiindu-le numiților săteni îndestul aceasta, iarăși au început de față cu mine a striga că soția mea au venit cu patru lăzi de haine în satul lor. Ne-au căznit să dăm acele lăzi de față, care însuși numiții săteni căutîndu-le, le-au găsit pă unde erea ascunsă. Și dîndu-le în mîna arnăuților, le-au spart și au luat dintr-însele ce le-au plăcut: haine i alte lucruri și cutia bisăricii cu taleri 200, fiind tot în ladă. Care toate să arată prin deosăbită fo[a]ie.

Așa, cunoscînd însuși, arnăuții și pandurii că alți bani nu mai am, m-au lăsat. Și vrînd să plece, acești vrăjmași de săteni dînd în genunche au strigat către dînșii ca să nu mă lase cu viață, căci îi voi apuca pă ei de-mi vor plăti toate jafurile și caii ce mi s-au luat. Iar arnăuții m-au îndatorat a le da zapis la mînă că nu voi căuta nimic la dînșii. Ei nemulțumîndu-să, tot făcea strigare cu într-adins ca să mă omoare. Atunci arnăuții le-au dat răspuns că n-au poruncă să-mi ia viața. Iar ceea ce au găsit la mine, tot au luat. Și au plecat, zicîndu-mi să fug din sat că, după pîra ce-mi fac sătenii, vor veni alți arnăuți și neerezînd că mi-au luat tot ce am avut îmi vor răpune și viața.

Așa eu, căznit și omorît, m-am împrumutat la un negutător de taleri 5 și am plătit chirie la un om, de m-au adus pînă aici la casa mea, unde am zăcut o lună și mai bine, din care bătaie și acum pătimesc, cu rane pă trupul mieu.

Ci, fiindcă au luminat dumnezeu într-această vreme de s-au sfărîmat capetile ucigașilor ce erea porniți cu răutate asupra noastră și ne-au învrednicit de am dobîndit pă dumneata milostiv stăpîn, firbinte mă rog a nu mă lăsa în stenahorie la dreptatea ce vei cunoaște că am. Pentru că acești săteni au fost vînzătorii miei, întocmai ca Iuda, care au vîndut pă domnul Hristos, și m-au lăsat sărăcit cu totul să fie cinstită porunca dumitale cu mumbașir orînduit a-i aduce aici, să mă judec cu dînșii, să-mi aflu dreptatea, cu despăgubire de cele ce m-au jăfuit.

Al dumitale plecat,

Theodor Podbăniceanu biv vtori armaș

[Rezoluția:]

Ioan Samurcaș biv vel postelnic, caimacam Craiovei.

Dumneata vtori armaș să trimiți mumbașir armășăl, carele, prin marifetul dumnealor boierilor ispravnici, mergînd la satul Murgașii, să ia pă cei arătați

în jalbă, să-i aducă aici şi împreună cu jăluitorul să-i înfăţişăzi la judecată departamentului cremenalion, să le cerceteze pricina, şi cu anafora să ne arate.

Biv vtori vistier

1821, iulie 29

Pecetea căimăcămiei.

Sud Dolj

Are voie orînduitul mumbaşir să meargă şi să facă urmare întocmai precum să porunceşte de către cinstita căimăcămie.

Ioan Pleşoianu, Ioan Sărghead

1821, avgust 1

Arh. St. Buc., Condica depart. cremenalion, Craiova, 905, f. 18—19.

178

Dracineţ, 20 august 1821

Zvon despre o apropiată acţiune a oştilor ruseşti şi austriace împotriva turcilor.

Draciineţ, 20 avgust 1821

Cu pretiniască dragoste mă închin dumitale.

....

Novitale cum că ruşii aştaptă un curier di la Ţărigrad şi apoi oştile să treacă Prutu îndată cît să va întoarce curieru la Vidkenştain[1]. Acel curieri au mers ca să să rădice consulu rusăsc din Ţărigrad. Vorba de obşte este cum că oştile şi rusăşti şi nemţăşti să margă împotriva turcilor. Turcii să trag di la margine toţi spre cetăţi şi au să vie zaporojeni di pistă Dunăre. Aceste sînt de ...[2] obşte veşti, în gura Cernăuţului cu mare huet şi toţi stau cu gura căscată să vadă mersu pisti hotar.

Al dumitale prieten şi slugă
Dunca
Din Nou Draciineţ.

[Adresa:] Domniei sale, prea nobilului domn Ioan de Tăutul

la Dorna
La dumnealui de Kaluschay[3].

Acad. R.P.R., doc. CLXXVI/57. Orig. rom.

[1] Wittgenstein, general, comandant al armatei a II-a ruse care staţiona în sudul Rusiei.
[2] Doc. rupt.
[3] Adresa în nemţeşte.

179

22 august 1821

Poruncă pentru a se face catagrafie de casele arse sau avariate în luptele cu arnăuţii lui Sava. Lista acestora şi pagubele evaluate în bani.

De la otcîrmuirea Valahiei,

Cinstit dumitale vel agă.

Fiindcă după multe milostiviri şi blîndeţe ale prea slăvitului vizir, Silistra valesi, care prin buiurtău slăvirii sale au trimis ca să se vestească la noi otcîrmuitorii ţării pentru toate casele ce cu sălăşluire au fost în semtul namestiilor apostatului Savii şi s-au primejduit de focul cel întîmplător, cînd au năvălit ostaşii împărăteşti asupra apostaţilor arnăuţi, voieşte prea slăvirea sa cu iubire de omenire ca să nu rămîie mîhniţi şi păgubaşi cîţi acelora li s-au întîmplat această nenădăjduită primejdie.

De aceea, după porunca şi vestirea aceasta ce am priimit prin slăvitul chehaia bei, scriem dumitale să iei pe maimar-başa şi să mergi însuţi dumneata la semtul acela, ce au fost încuibaţi arnăuţi, ca să faci catagrafie după coprinderea poruncii slăvitului Silistra valesi, în trei chipuri, adică: cîte case s-au ars de tot să le lămureşti prin preţuire dreaptă, dimpreună cu împrejmuirile lor; al doilea: cîte case au scăpat din stingirea tulumbii şi cîtă trebuinţă au de meremet şi ca[m] ce cheltuială va merge; al treilea: cîte case au scăpat nearse şi numai împrejmuirea stricată din întîmplarea năvălirii ostaşilor. Şi aşa, cu deslușire, drept adevăr să ne arăţi prin carte în scris, supt iscălitura dumitale şi maimarbaşi, ca să ştim ce pliroforie să dăm slăvitului chihaia bei.

1821, avgust 22

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Costandin Negri, Scarlat Grădişteanu, Scarlat Mih[ă]lescu, Alexandru Nenciulescu.

1821, august 25

Prețuirea caselor celor cu totul arse.

Tal.	
12.300	Casa vornicului Constandin Filipescu
25.000	Casa Anichii sin paharn. Neculache
12.000	Casa răposatului sărdar Mănăilă
5.000	Casa Dinului pînzar
2.000	Casa şi prăvălie a lui Alexe bărbier
12.000	Prăvăliile sărdarului Nicolaie Cucul
1.300	Casa Pîrvului cojocaru
1.300	Casa lui Ion Cojoac[ă]
300	Casa Tudorii văduvii
350	Casa stegarului Dumitrache

350 Casa popii Gheorghe
350 Casa popii Costache
500 Casa Păunii văduvii
3.000 Odăi, grajdiu, șopron și împrejmuire, ale mele. [1]
10.000 Casa slugerului Ioniță
2.691 Casa Arghiri văduvii
3.450 Casa popii Dinului
3.500 Casa portarului Alecu
6.000 Casa logofătului Anastase Deșliu
1.200 Casa logofătului Nicolaie
15.000 Sf. biserică Olteni [2]

124.891

Prețuirea celor scăpate din foc și au trebuință la meremetu.

4.000 Sf. biserică ot Potropop
400 Casa Manciului croitor
40 Casa Stanii văduvii
20 Magdalina călugărița
20 Casa popii Gheorghe
30 Casa Marii văduvii [3]
60 Casa Stoianii văduvii
20 Casa dascălului Tudorache
20 Ioana văduva
30 Marica văduva
30 Casa Iosimi călugărița
40 Casa lui Anghel
40 Casa Niții văduva
20 Casa Nuții văduvii
30 Casa Penii văduvii
30 Ecaterina văduva
150 Radu lumînărarul
30 Hraicul dulgherul
30 popa Nicolaie

129.931

30 Ilinca văduva

129.961

[1] Ale lui Grigore Andronescu.

[2] Vezi socoteala banilor pentru refacerea bisericii Olteni la Acad. R.P.R., ms. rom. 3982.

[3] Maria Văduva primește ajutor de 10 taleri pe lună de la cutia milosteniei în noiembrie 1821 (Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 259 v—260).

Preţuirea împrejmuirii celor nearse

129.961	
60	La casa polcovnicului Fotache
160	Polcovnicul Costache Doxache
80	Mariuţii văduvii
160	Dinului Cogeamăş
500	La Pală [?][1]
130.921	

Acad. R.P.R., ms. rom. 118, f. 56 v. — 57. Publicat în *Rev. Ist. Rom.*, XVI (1946), p. 286—288.

180

Odesa, 22 august 1821

Stroganov către Iordache Roznovanu, despre posibilităţile îmbunătăţirii situaţiei Moldovei.

Quarantaine d'Odessa, 22 août 1821

Monsieur,

Je viens de recevoir la lettre et le mémoire que v[ous m'avez][2] fait l'honneur de m'adresser en date de Kischeneff du 17. Je l'ai lu avec cette attention et cet intérêt que m'insp[irent] toujours vos communications. Veuillez, je vous prie, ag[réer] tous mes remercîmens pour cette première partie du travail dont je vous avais suggéré l'idée. Elle contient l'énon[ciation] de

[1] Catagrafia nu epuizează lista tuturor celor care au suferit pagube cu prilejul tăierii arnăuţilor lui Sava. Astfel aici nu sînt înregistraţi bacalbaşa Manolache şi logofătul Mihali ale căror case de asemenea au ars cu acelaşi prilej (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1074, f. 113 v, 116; Condica domnească 101, f. 198 v).

Ulterior se dau ajutoare şi persoanclor care au fost jefuite în zilele tăierii arnăuţilor (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, 1076, f. 237; Condica domnească, 104, p. 157). S-au consemnat cazuri de persoane care au murit sau au înnebunit de frică (Arh. St. Buc., Condicile domneşti 107, p. 173—182; 110, p. 266—267). Mai tîrziu au avut loc procese de judecată pentru lucrurile depuse spre păstrare la biserica Olteni şi arse cu prilejul luptei dintre arnăuţi şi turci (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt, 895, f. 62 v. — 63). A ars în parte şi casa lui Udritzky, cancelistul agenţiei austriece, împreună cu lucrurile mai multor supuşi austrieci lăsate la el spre păstrare, precum şi lăzile mitropolitului Dionisie (*Hurmuzaki*, XX, p. 677; X, p. 124—125).

[2] Întregirile sînt făcute de noi, originalul fiind rupt.

vos vues dans l'une des deux alternatives, qui parais [sait] embrasser l'ensemble des intérêts de votre pays, savoir: [ou bien] l'occupation par les armées impériales, ou bien un [rappro] chement avec la Porte, qui ait pour but de rendre [aux] traités et à la prérogative protectrice de la Russie toute l'efficacité, conforme au maintien de la paix. Quant à cette dernière hypothèse, elle indique, ce me semble, par [cela] même la base de votre travail, en puisant dans v[otre] expérience et dans votre patriotisme toutes les notions de nature à démontrer, soit les inconvéniens, soit les abu[s du] passé et à développer vos idées sur les mesures et les garanties propres à prévenir le renouvellement des uns et des autres. Un semblable travail dicté par les lumières et le patriotisme qui vous ont toujours, Monsieur, distingué d'une manière si éminente, ne pourrait manquer, dans tous les cas, d'offrir un intérêt véritable. Je crois superflu d'ajouter que pour ce qui est de son application d'utilité, elle ne peut être appréciée ni déterminée qu'à la suite des décisions générales de la Cour Impériale, que nous sommes encore à attendre avec une pleine confiance en la sagesse de ses vues et la magnanimité de ses intentions.

Agréez, je vous prie, Monsieur, les assurances réitérées de la considération aussi sincère que distinguée avec laquelle j'ai l'honneur d'être

Monsieur

votre très humble et très obéissant serviteur

Stroganoff [1]

[Adresa, în josul primei pagini:]

« A Mr. George Rosnovano, ancien Vestiar de Moldavie»

Muzeul Romîno-Rus, Bucureşti, fotocopie nr. 906 după orig. franc. de la Arh. St. Iaşi.

181

23 august 1821

Adeverinţe de iertare pentru pandurii participanţi la răscoală.

Acest Dumitru Cioc ot Bucura sud Mehedinţi, carele prin înşălăciune au fost înclinat cu apostaţii greci şi arnăuţi, şi cunoscînd vicleşugu lor, au venit

[1] Într-o altă scrisoare din aceeaşi zi, adresată lui Nicolae Rosetti-Roznovanu, Stroganov mulţumeşte pentru copia ce i s-a trimis după schiţa prezentată lui Wittgenstein, cu privire la administrarea Moldovei (Arh. St. Buc., Acte de familii, fond. Roznovanu A. N., CCLIII/1554 b. Orig. franc.). Există şi o scrisoare nedatată a lui Roznovanu prin care el se plîngea lui Stroganov de starea jalnică a Moldovei şi a lui personală (acelaşi fond., doc. LXXII/1493).

dă bunăvoie dă şi-au cerut iertăciune, care după poruncă i s-au şi dat şi acum merge la casa sa să-şi caute dă munca şi treaba sa.

.Ci dă către nimineá supărare să nu aibe cu cuvînt că au fost pandur.

Costandin Poroineanu medelnicer [1]

1821, avgust 23

.... [2]

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/166. Orig. rom.

182

26 august/7 septembrie 1821

Hatihumaium către comandanţii trupelor turceşti din Moldova, să împiedice abuzurile făcute de ostaşi.

Septemvre 1821 s-au publicat în Iaşi de Salih paşa, comandantul armatelor otomanice de acolo, următoriul humaim, copie împărătească.

Cinstiţi epitropi ai ţărei, înţelepţi judecători ai poporului! Voi, cei ce vă îngrijiţi despre cele de nevoie, de aparatu şi de nenorocirea popoarelor şi înzăstraţi de creator cu deosebite prerogative, voi ali-muhafizii de Ibraila, tu vizire, Izu paşa, muhafid de Varna, generali ai armatilor noastre în Moldaviea, tu, vizire Salih paşa, tu, prea credincios între toţi ai împărăţiei mele şi axanicotate, prea zelosule salahoru, căruia ţi-am poroncit să înceteze turburările în Moldavia.

Voi cu toţi împreună primiţi înaltele mele ordine şi cunoaşteţi că, fiindcă nestatornicul fiu a lui Ipsilante cel destituit de noi şi înşălătorul Mihail Suţu, domnitoru Moldaviei, amîndoi deopotrivă necunosciincioşi, au împlîntat această ţară în nenorocire şi cea mai mare confuzie, datoriia noastră este să ne luptăm pentru ca popoarele de raiale, incredinţate nouă de dumnezeu, să se păzească şi să se acopere de toată primejdia şi să se stabilească iarăşi starea de mai

---

[1] Asemenea adeverinţe s-au mai dat în august şi septembrie 1821 următorilor participanţi la răscoală:

Şerban Buciu din Cioroboreni;
Ioan Carapanciu din Carpini;
Gheorghe Gogoloiu din Văteji;
Ioan Vlădăşel din Văteji;
Marin Nenciu din Cioroboreni;
Vasile sin Ioan casapu din Cioroboreni;
Pătru Uruială din Bucura

(Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/167, 168, 169, 171—174. Orig. rom.) Alte două adeverinţe din 28 august, pentru căpitanul Marin sin Gheorghe Cotoiul şi Ghiţă Hîrşoveanu (fondul Glogoveanu, doc. 75, 128/1821. Orig. rom.).

[2] Iscălitura în turceşte, cu sigiliu inelar în tuş.

nainte, [să înceteze] dezordinea şi inovările. Pentru aceea să ne luptăm cu toate puterile şi să curăţim aceste eparhii cu ajutorul lui dumnezeu de tot răul şi desfrînatul. Dar între acestea am auzit că unii din soldaţii noştri s-au făcut vinovaţi de o purtare dezordonată şi nelegiuită, furînd în Iaşi şi prin împrejurimi avuţia boierilor noştri. Şi ordonăm despre aceasta: dupe cum ni se pare astfel de fapte sunt în contra datoriei lor, în contra bunilor noastre hotărîri şi în contra voinţei mele dumnezeeşti. Toţi ienicerii buni şi bravi, cei ce n-au luat parte la aceasta şi sunt inocenţi, rămîn vrednici de respect. Iară ceilalţi, care şi-au uitat de datoria lor şi necunoscînd relaţiile politice, se vor socoti ca nesupuşi şi orbi. În puterea acestei sînte hotărîri (φετβὰ) şi a poruncilor date, se hotăreşte: la grecii aceii raiale, cîţi au conlucrat cu revoluţionarii şi au ridicat în unile părţi armele contra musulmanilor, să se pedepsească pentru aceasta cu pierderea vieţei şi a avuţiilor lor. Iară toţi ceilalţi, cîţi n-au conlucrat, ci s-au purtat cu credinţă şi după datoria lor, încă şi cîţi la început au conlucrat cu revoluţionarii, dar în urmă căindu-se au cerut iertare, şi astfel dupre cum mai înainte connumerîndu-se în catalogul supuşilor credincioşi, au luat milă şi iertare, se supun sub puternicul acoperămîn al nostru. Aceasta este hotărîrea noastră şi voinţa noastră.

Pentru realizarea acestui lucru era necesar să alegem un bărbat sincer şi cu minte şi prin urmare îţi dăm ţie, salahorule, autoritatea recunoscută, pentru bunele tale calităţi şi lucrare neîntreruptă, să desăvîrşeşti aceasta şi să o duci la reuşită desăvîrşită în puterea înscrisului nostru împărătesc. Îţi dăm ţie toată puterea şi-ţi poruncim ca să te mişti curînd în Moldova. Îndată sosind, să opreşti purtarea neregulată şi nebunească a soldaţilor şi să se reguleze prin înţelepciunea ta ordinea şi liniştea de pe porunca noastră şi să adumbreşti pe bunele raiale de puterea abuzivă a armatei. Şi voi, amintitu vizir, vă veţi lupta să opriţi, du pre înaltele mele porunci, toată tirănia, săvîrşind toate cu înţeleaptă cugetare şi respectaţi semnul sînt al nostru.

S-au publicat în Iaşi la 26 august (7 septembrie) 1821.

Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/108. Trad. rom. cont.

O altă versiune a acestei porunci, datată 1821, Acad. R.P.R., pach. MXXXIV (fost ms. rom. 2823), f. 45—45 v. Publicat în *Uricariul*, VI, p. 44—46; de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 386—387 şi *Hurmuzaki*, XX, p. 682, text. germ.

183

Şcheia, 29 august 1821

Ştiri despre acţiunile unor grupe răzleţe de eterişti în Moldova şi despre răzvrătirea ţiganilor din Hoiseşti.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitali.

....

Scrierea ce au urmat la toate moşiile boiereşti, aice nu s-au urmat avîndu-l prietin pe acel ce umbla cu turcii cu scriiarea. Celelante ali moşii trebi, adetiuri

şi alte bagateli mărunte, să caută cu a lor rînduială după greutate vremilor. Şi varvalîcul oaminilor, răzvrătitorii, au fost prohorisit pînă la Conţăşti lîngă Paşcani, Nemţul şi pîn' la Piatră. Acum iarăşi s-au tras la Cornul Luncei. Carte la cucoană nu este chip a mergi acum nici cu un fel, că drumurili spre munte necontenit urmează trecire oştenilor pe Sîret, pe Moldova şi pe supt munte. În Roman s[înt] veniţi mulţi, răi, fără cruţare şi fără milă, precum va arăta acest aducător.

Eu aice prin cîti chipuri am mă sîlesc din toată inima pentru toate a să iconomisî sfîr[şi]turi buni, mîntuind trebili. În locul lui Goşmani oi vini eu însumi la margine.

Pre plecată slugă Vasile Capşi

Scheia, 1821 avgust 29

La Hoisăşti nu-i chip a să faci nici un stog de fîn pe moşii, luînd tot fînaţul cît au fost mai bun, atît acel boieresc, cît şi a lăcuitorilor. Nişte mohor ci era, vroie ţăranii a-l cosi ei. Ţiganii ot Hoiseşti nevrînd a şăde aice ca să nu muncească, toati chipurile au metahirisit prin turcii ce era acolo şi toati suparările am pătimit, ba şi ciboti am dat, vrînd să mă rădice la Eşi. Şi în patru-cinci rînduri venind turcii, i-au luat. Acum urmează toati răzvrătirile şi mişăliile: Ştefan grădinar, Neagul, Ion Surdul şi Iancul. M-aş duce la Hoisăşti să mai fac ceva îndemnare şi povăţuire. Mă tem de turci din pricina răzvrătirilor ţiganilor.

[Pe verso:] Întru cinstită măna dumisale coconului Dracachi Ros[e]t biv vel vornic, cu multă plecăciuni. Cernăuţii

Acad. R.P.R., doc. XXVII/55. Orig. rom.

184

[Constantinopol,] 30 august — 8 septembrie 1821

Sultanul către Mehmet Selim paşa, să pună în vedere boierilor munteni şi moldoveni, emigraţi, că datoria lor este de a se întoarce în ţară şi de a ajuta caimacamilor pînă la numirea domnilor.

Ordinul sultanului pentru înturnarea în patria lor a boierilor emigraţi.

Prea cinstite întru stăpînire desăvîrşit, cel ce întocmeşti cu dreapta înţelepciune pricinele norodului, întărirea temelielor înaltului devlet şi alte străluciri, întîiele izvoade al darurilor celor întru asemănare îngerească, halea Silistra valesi al nostru vizir, Mehmet Selim paşa, dumnezeu să-ţi îndelungească anii!

Cu această a noastră s[f]întă împărătească poruncă, ţi se face cunoscut că după înştiinţarea ce ne-ai trămis în cele după urmă, cum că prin ajutor dumnezeesc s-au perdut apostaţi din Ţară Rumînească, şi cum că cei mai mulţi dintre lăcuitorii ţării, ce din întîmplare au fost fugari, s-au întors înapoi pe la casele

lor, aflîndu-se şi ceilalţi întru cugetare de întoarcere, şi pe lîngă acestea încă nefiind domn în Ţara Rumînească, stau moarte şi nelucrate cele ce privesc pe seama lui, adică vămile, ocnele şi celelalte slujbe şi legiuitele dăjdii, asemenea şi moşiile şi semănăturile boierilor ce sînt fugiţi la Braşov neadunate şi necăpuite; ci fiindcă pentru acestea întrebi în ce chip este înalta noastră poruncă şi voinţă, eată-ţi poruncim într-această poruncă a noastră, că de vreme ce cu ajutorul dumnezeesc, apostaţii ce se încuibaseră în Ţara Rumînească şi în ţara Moldovei, unii dintre dînşii de sabie se vor jertfi, alţii fugind în pămîntul străin au lăsat aceste ţări slobode despre faptele lor cele rele. Şi fiindcă este bunavoinţă a noastră a se face de acum înainte tot repausul şi odihna raialei ce locuieşte întru aceste două ţări care se socotesc şi sînt al nostru împărătesc cheler, să îngrijască dară a se propovădui prin pristavi în tot coprinsul Ţării Rumîneşti, că este înaltă şi s[f]întă porunca noastră de a se întoarce întru ale sale toţi de obşte cei fugiţi în străinătate şi de a îngriji fiecare pentru meseria sa; precum şi plugarii să lucreze pămîntul ca şi mai înainte, fără de a avea cît de puţină bănuială că s-ar putea întîmpla ceva împotriva siguranţei vieţii lor sau a averii lor, ori scădere sau schimbare la privelegiurile lor. Şi pînă la venirea domnului în Ţara Rumînească, hotărîm ca toate slujbele, vămile, dăjdiile şi altele asemenea acestora ce privesc pe seama domniei, să se caute deocamdată şi să se întocmească de către caimacamul cel orînduit.

Deci, spre aceasta, după cum s-a trămes ale noastre s[f]inte osebite porunci către vizirii mahafizi ai Di[i]ului şi Brăilei, aşa şi către tine, ca să urmezi desăvîrşit şi întru glăsuire cu înţelegerea s[f]intei noastre porunci, puind în lucrare toată priveghere şi ştiinţa, spre a se propovădui fără zăbavă în tot locul Ţării Rumîneşti, a noastră întru osîrdie poruncă şi voinţă, de a se întoarce înapoi raialele noastre, lăcuitorii ţării, ce se rătăcesc în ţară străină şi în alte părţi, împrospătînd acest fel fieşcecare urmarea meseriei sale; iar mai vîrtos, că voim să fie de obşte linişte, fără cea mai puţină bănuială că va cerca cinevaşi vreo bîntuire sau stricăciuni, şi că pînă la venirea domnului în ţară, este să se caute desăvîrşit toate trebile domneşti şi maslahaturile ţării de către orînduitul caimacam.

Tu dară, vizirul nostru, cel ce eşti strălucit întru înţelepciune şi în multe cercări, să iei seama spre săvîrşirea întocmai celor poruncite, supuindu-te sfîntului nostru semn.

S-au scris această poruncă pe la mijlocul lunei zilcadè, cu leatul 1236 (1821) [1].

Urechia V. A., *Ist. Rom.* XIII, p. 141—142. O variantă a acestei porunci la p. 135—136.

---

[1] O altă poruncă, adresată lui Mehmet Selim paşa şi lui Derviş Mustafa paşa, datată 2 septembrie, se referă la măsurile ce trebuie luate împotriva celor care au fost printre rebeli. (Arh. St. Craiova, doc. XVI/22. Copie rom. cont., publicată în *Oltenia*, III (1943), p. 177—178).

[30 august 1821]

Hatihumaiumul pentru trimiterea unui mumbașir să cerceteze abuzurile făcute de ostașii turci și să restabilească ordinea în Țara Romînească.

Μετάφρασις τοῦ βασιλικοῦ χατισεριφίου.

Ἱερὸς ὁρισμὸς πρὸς τοὺς ὑψηλοτάτους βεζύρηδες μουχαφίσηδες Σιλίστρας καὶ Βιδυνίου, Μεχμὲτ Σελὴμ πασὰ καὶ Δερβὶς Μουσταφὰ πασά, καὶ πρὸς τὸν ἐπίτηδες διὰ τοῦ ὁρισμοῦ ἀποστελλόμενον βασιλικὸν μουμπασίρην γεδεκλὴ Ζαΐμην Χουσεΐμ ἀγά.

Φθάνοντος τοῦ παρόντος ἱεροῦ ὁρισμοῦ, γνωστὸν ἔστω ὑμῖν ὅτι οἱ ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ παντοδαπῇ κακουργίᾳ χαΐνηδες ἀναφανέντες δύο ἀποστάται, Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης καὶ ὁ κακο-Μιχάλης, αὐθέντης Μολδαβίας, συμφωνήσαντες πρὸς ἀλλήλους, ἐτόλμησαν πρὸ ὀλίγου νὰ διεγείρουν εἰς τὰς δύο ἐπαρχίας Οὐγγρομολδοβλαχίας διαφόρους ταραχὰς καὶ ἀποστασίας, προξενοῦντες εἰς τοὺς πτωχοὺς ραγιάδες ἀπανθρώπους ἁρπαγάς, καταπατημοὺς καὶ λεηλασίας φρικτὰς καὶ ἀφορήτους, ἐναντίον τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῶν δικαιωμάτων, ὧν ἀπελάμβανε πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ ὁ εἰς τὰ ἐκεῖσε ἐγκάτοικος ραγιάς. Μὲ τὸ νὰ εἶναι ὅμως ἀνέκαθεν ὑψηλή μας πρόνοια ἀμετάθετος καὶ βούλησις διὰ νὰ διαφυλάττεται κατὰ πάντα τρόπον ἀνεπηρέαστος ὁ αὐτὸς ραγιάς, ὅστις ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ὑποτίθεται ὡς ἱερὰ τοῦ Θεοῦ παρακαταθήκη, δὲν ἐλείψαμεν διὰ τῆς θείας συνάρσεως, κατὰ τῆς κατὰ τάχος καὶ ἐγκαίρου φροντίδος μας νὰ ἀπαλλάξωμεν αὐτὰς τὰς δύο ἐπαρχίας ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης περιπετείας καὶ νὰ καταστρέψωμεν ἐξ ὁλοκλήρου τοὺς ρηθέντας προπετεῖς ἀποστάτας τῇ δυνάμει τῶν νικηφόρων μας στρατευμάτων. Πλὴν μὲ τὸ νὰ ἐπληροφορήθημεν ἐν τούτῳ ὅτι συνέβησαν ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ ἀπὸ μέρους τινῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν μας μερικαὶ ἀδικίαι καὶ ζημίαι πρὸς τοὺς ἀθῴους ραγιάδες μας, τοὺς εἰς μηδὲν πταίσαντας ἢ συμμετασχόντας τοῦ ἀποστατικοῦ ἐγκλήματος, ἔτι δὲ καὶ ἁρπαγαὶ καὶ λεηλασίαι εἰς τὰς ἀρχοντικὰς μοσίας καὶ κτήματα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παρατράγουδα κινήματα, τὰ ὁποῖα οὐ μόνον φαίνονται διόλου ἀντικείμενα εἰς τὸν εὔτακτον ρυθμὸν τῆς Κραταιᾶς μας Βασιλείας καὶ εἰς τὴν ὑψηλήν μας ἀναλλοίωτον βούλησιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνάρμοστα, μὴ περίμονα ἀπὸ τὰ εὔκτακτα καὶ τροπαιοῦχα μας στρατεύματα, μήτε ἀπὸ τοὺς γενναίους γενιτζάρους μας, τοὺς ἔχοντας εὐπείθειαν εἰς τὸ ὑψηλόν μας κράτος, ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ἐπήγασαν ἀπὸ ἄλλα τάγματα στρατιωτῶν τινων ἀτάκτων καὶ ἀνοήτων, τὰ ὁποῖα μὴ δυνάμενα κατανοῆσαι οὔτε τὰς ἐνεστώσας περιστάσεις, οὔτε διαφυλάξαι τὸ χρέος τοῦ ἐπαγγέλματός των καὶ τὴν εὐταξίαν καὶ δικαιοσύνην, τολμῶσι καὶ παρεκτρέπονται ἀτάκτως εἰς τοιαῦτα ἀτοπήματα, ἐπειδὴ καὶ ἂν προλαβόντως ἐξεδόθη βασιλική μας σφοδρὰ προσταγὴ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ νομικοῦ ἱεροῦ φετφᾶ εἰς μερικὰ μέρη τῆς βασιλείας μας, ἐν οἷς ἀποστατήσαντες οἱ Ρωμαῖοι καθ' ἡμῶν καὶ τολμήσαντες νὰ ἐγείρουν καὶ ὅπλα, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο παροργίσαντες ἡμᾶς πρὸς παιδείαν καὶ ἐκδίκησιν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι αὐθάδεις καὶ τολμητίαι νὰ

καταστραφῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία των νὰ αἰχμαλωτισθῶσι, καὶ συγχρόνως καὶ τὰ αὐτῶν ὑπάρχοντα νὰ γίνωνται βασιλικά. Μ' ὅλον τοῦτο μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐν ταὐτῷ καὶ συνακολούθως καὶ συγχρόνως αὐτοκρατορική μας βούλησις καὶ κατ' εὐσπλαχνίαν θέλησις, ὅτι οὐ μόνον οἱ ἀθῷοι καὶ ἀνέγκλητοι ραγιάδες νὰ μείνουν κατὰ πάντα ἀνέπαφοι καὶ ἀνεπηρέαστοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καθ' ἡμῶν ἀπαυθαδιάσαντες καὶ τῷ ἐγκλήματι τῆς ἀποστασίας καθυποβληθέντες, ὅσοι δηλαδὴ γνωρίζοντες τὸ σφάλμα των καὶ μετανοοῦντες προσπίπτουσι ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τῆς βασιλείας μας, νὰ συγχωρῶνται καὶ αὐτοί, ἀξιούμενοι ἐπίσης, ὡς ἀνέκαθεν καὶ τῆς σκιᾶς τοῦ ἐλέους τῆς βασιλείας μας καὶ τῆς τελείας ἀμνηστείας. Ὅθεν μὲ τὸ νὰ ἔγινεν ἐπάναγκες νὰ διορισθῇ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐπίτηδὲς ἕνας τῶν φρονίμων καὶ δοκίμων ὑπηρετῶν τῆς βασιλείας μας, ὅστις ἀπερχόμενος εἰς τὰ ἐκεῖσε νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τοιαύτην ἡμῶν ἀνακτορικὴν θέλησιν, σύ, ὁ Ζαΐμης, ὁ ὢν κεκοσμημένος καὶ φρονήσει καὶ ἱκανότητι καὶ εὐέλπιδας ἡμᾶς ποιούμενος, ὅτι διὰ τῆς ἀξιότητός σου θέλεις ἐκτελέσῃ μετὰ πίστεως τὸ δοθέν σοι θέσπισμα, πρόσχες ἤδη διὰ νὰ κινήσῃς ἐντεῦθεν ἄνευ ἀργοπορίας κατὰ τὸ ἐκδοθὲν παρ' ἡμῶν χατιχουμμαΐ. Ἀπερχόμενος δὲ εἰς τὰ ἐκεῖσε, νὰ διερευνήσῃς μετ' ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ὅλα τὰ κινήματα τῶν στρατευμάτων μας καὶ ἐν ταὐτῷ νὰ διακηρύξῃς ἁπαξάπασι, διὰ νὰ γίνῃ γνωστόν, ὅτι ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ροὴ τῆς εὐταξίας καὶ ἀμεταθέτου βουλήσεως τῆς Κραταιᾶς μας Βασιλείας ἀφορᾷ κυρίως πρὸς κατάργησιν τῶν ἀδικιῶν καὶ παντελῆ ἐξάλειψιν τῶν ἀτοπημάτων καὶ συγχρόνως μὲ τὸ μέσον τῶν ζαμπίτων καὶ προυχόντων νὰ κατορθώσῃς τὴν ἀπαιτουμένην ἡσυχίαν καὶ ἀπειραξίαν πρὸς τοὺς ραγιάδες καὶ αὐτὴν τὴν τελείαν ἀναχαίτησιν τῶν ἀδικημάτων ἀποδεικνύων ἁπαξάπασι περιστατικῶς καὶ ἐντόνως ὅτι εἶναι ἐπίμονος καὶ ἀμετάθετος θέλησις τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας μας νὰ μὴν ἐπηρεάζωνται οἱ ἀθῷοι ραγιάδες κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ζημιῶνται ἢ παρενοχλῶνται παρ' οὐδενός. Ταῦτα λοιπὸν εἰδώς, πρόσχες καλῶς ἵνα ἀκολουθήσῃς ἀπαραλλάκτως τὰ προσταττόμενα ἄνευ τῆς παραμικροτέρας παρεκτροπῆς ἢ ἀλλοιώσεως, ἐφ' ᾧ καὶ σοὶ ἐνεπιστεύθη ὁ παρὼν μας ἱερὸς ὁρισμός.

[30 august 1821][1]

Traducere[2] a hatişerifului împărătesc.

Poruncă sfîntă către preaînalții viziri muhafizi ai Silistrei şi Vidinului, Mehmet Selim paşa şi Dervis Mustafa paşa, şi către împărătescul mumbaşir iedecli Zaimis Huseim aga, trimis anume cu porunca.

Sosind sfînta poruncă de faţă, cunoscut să vă fie că cei doi apostaţi, care s-au arătat haini prin trădare şi nelegiuiri de tot felul, Alexandru Ipsilanti şi Mihail, domnul cel rău al Moldovei, înţeleşi între dînşii, au îndrăznit nu de mult să stîrnească în cele două provincii Ungro-moldovalahia felurite tulbu-

[1] Data la care actul a fost citit de Huseim aga faţă de comandanţii turci şi boieri, la Bucureşti (*Hurmuzaki*, XX, p. 683; Acad. R.P.R., Rapoarte consulare engleze, II, p. 78).
[2] În greceşte.

rări şi răzvrătiri, pricinuind raialelor sărace răpiri neomeneşti, călcări şi jafuri groaznice şi nesuferite, toate împotriva liniştei obşteşti şi drepturilor de care se bucura de multă vreme raiaua care locuieşte în părţile de acolo. Fiindcă este însă de la început înalta noastră prevedere şi voinţă neclintită ca să se păzească în tot chipul nevătămată această raia, care s-a dat în mîinile noastre, ca sfînt cheler al lui dumnezeu, n-am lipsit, cu ajutorul dumnezeiesc şi cu grija pe care am avut-o la timpul potrivit, să scăpăm aceste două provincii de aventura necugetată şi să nimicim cu totul pe numiţii răzvrătiţi, cu puterea biruitoarelor noastre oştiri. Dar am fost înştiinţaţi între timp că s-au întîmplat în Ungrovlahia din partea unor oşteni ai noştri nedisciplinaţi unele nedreptăţi şi pagube raielelor noastre nevinovate, care cu nimic n-au greşit sau n-au fost părtaşi la crima răzvrătirii. Ba mai mult, s-au întîmplat răpiri şi jafuri la moşiile boiereşti şi la averi şi alte asemenea necuviincioase tulburări, care nu numai că sînt cu totul opuse pravilei bine rînduite a puternicei noastre împărăţii şi înaltei noastre neschimbate voinţi, dar sînt şi nepotrivite, neaşteptate de la disciplinatele şi biruitoarele noastre oştiri, de la bravii noştri ieniceri, care sînt supuşi către înalta noastră împărăţie. Fără îndoială toate acestea trebuie să fi provenit de la alte unităţi de soldaţi nedisciplinaţi şi fără minte, care, neputînd să judece nici împrejurările cele de acum, nici să păzească datoriile slujbei lor şi buna rînduială şi dreptate, îndrăznesc şi se abat în neorînduială la asemenea nelegiuiri. Fiindcă, chiar dacă mai înainte s-a publicat împărăteasca noastră puternică poruncă potrivit legiuirii sfîntei fetva ca în acele părţi ale împărăţiei noastre, în care răzvrătindu-se grecii împotriva noastră şi cutezînd să ridice şi arme şi prin aceasta aţîţîndu-ne la pedepsire şi răzbunare, ca astfel de semeţi şi cutezători să fie nimiciţi cu totul, iar femeile şi copiii lor să fie luaţi robi şi în acelaşi timp şi averile lor să se facă împărăteşti, cu toate acestea, ca să fie totodată împărăteasca noastră voinţă şi în chip răspunzător şi potrivit îndurării noastre ca nu numai raielele nevinovate şi fără mustrare să rămînă cu totul neatinşi şi nevătămaţi, dar şi cei ce s-au arătat trufaşi împotriva noastră şi puşi sub învinuirea de rebeliune, cîţi adecă cunoscîndu-şi greşala lor şi căindu-se cad la picioarele noastre, cerînd mila maiestăţii noastre, să fie iertaţi şi aceştia, vrednici de o potrivă ca şi de la început de umbra milei maiestăţii noastre şi de deplina miluire.

Deci, fiindcă este de trebuinţă să se orînduiască pentru aceasta anume unul dintre slujitorii înţelepţi şi încercaţi ai maiestăţii noastre, care, mergînd în părţile de acolo, să săvîrşască această voinţă a noastră împărătească, tu, o Zaimis, care fiind împodobit şi cu înţelepciune şi cu destoinicie şi făcîndu-ne să avem bune nădejdi că prin vrednicia ta vei împlini cu credinţă această poruncă dată ţie, fii cu băgare de seamă acum ca să pleci de aici fără zăbavă după hatihumaiumul dat de noi. Şi, plecînd în părţile de acolo, să cercetezi cu scumpătate şi grijă toate mişcările oştirilor noastre şi în acelaşi timp să veşteşti tuturora ca să fie cunoscut că pravila şi cursul bunei rîndueli şi neclin-

titei voințe a puternicei noastre împărății privește îndeosebi la înlăturarea nedreptăților și la totala ștergere a nelegiuirilor. Și în același timp, cu ajutorul zabiților și a celor de frunte, să restabilești liniștea cerută și nestînjenirea față de raiele și desăvîrșita înfrînare a nedreptăților, arătînd tuturor, stăruind asupra împrejurărilor și cu tărie, că este voința stăruitoare și neclintită a puternicei noastre împărății să nu fie vătămate raielele nevinovate în nici un chip, sau să fie păgubite sau năpăstuite de nimeni. Acestea deci știind, ia seama bine ca să urmezi întocmai cele poruncite, fără cea mai mică abatere sau schimbare, în ce ți-a încredințat cea dc față a noastră sfîntă poruncă.

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 373. Text grec.

186

31 august 1821

Jalba vechilului m-rii Hurez către căimăcămia Craiovii ca țăranii din Cîrligi (Gorj) să dea înapoi schitului Polovraci viile pe care le-au luat în timpul răscoalei, invocînd porunca lui Tudor.

Prea cinstite dumneata biv vel postelnice.

Jăluiesc dumitale ca să am dreptate că schitul Polovragi din sud Gorj are o moșioară anume Cîrlige în sud Gorj și de sînt acum zece ani trecuți, aflându-mă egumen la numitul schit și mergînd la acea moșioară, am văzut viile sătenilor de acolo ce le avea sădite pă moșie părăsite cu totul. Cărora le-am și zis ca să le lucreze spre a să folosi schitul cu otaștina lor. Și ei, fiind oameni scăpătați, au zis că nu le dă mîna să le lucreze. Așa auzind eu, ca să nu să prăpădească de tot, m-am apucat de le-am curățit și le-am lucrat cu a mea cheltuială, în cinci ani de zile, pînă le-am despărăginit și le-am dat pe rod. Și prunii i alți pomi ce au fost în poalele acelor vii i-am cumpărat de la săteni cu zapisă. Care vii și pometuri au rămas pe sama schitului și le-au stăpînit pînă astă-iarnă. Iar acum, după ce s-au început apostasia aceasta, s-au sculat numiții săteni cu silnicie și au făcut toate acele vii și pometuri zapt, cu cuvînt că porunca lui Tudor au fost ca nu numai viile să le stăpînească ei, ci și moșia. Și așa în puterea acestui cuvînt țin viile în zaptul lor. Ci fiindcă acum, din mila lui dumnezeu puterea apostaților s-au topit ca ceara de foc și au rămas iarăși dreapta stăpînire a prea puternicii noastre împărății, și ca să nu rămîie schitul isterisit de rodul acelor vii și pometuri, mă rog dumitale să fie cinstită poruncă cătră dumnealor boierii ispravnici a-i supune să sloboază viile și pometurile schitului. Și va rămînea pomenire dumitale.

Prea plecat dumitale

Hrisant, iconom și vechil sfintei mănăstiri Hurez
din sud Vîlcea

Ioan Samurcaş biv vel postelnic, caimacam Craiovii

Cinstiţi dumneavoastră boieri ispravnici ai judeţului. Veţi vedea jalba aceasta, ci dar să cercetaţi şi, fiind întru adevăr precum arată jăluitorul, să îndatoraţi pe pîrîşi ca să-i sloboază acele vii pă sama schitului, făr' de a să mai amesteca întru nimic. Şi să îndreptaţi, neavînd nici un cuvînt ca să se facă de sineşi stăpîni pă avere streină. Iar de va fi pricina într-alt chip şi nu să va mulţămi vreo parte cu alegerea dumneavoastră, să-i trimiteţi şi la divan.

Biv vel medelniciar

1821, avgust 31

Arh. St. Buc., M-rea Polovraci, VI/29. Orig. rom. cu pecetea neagră în tuş a lui I. Samurcaş.

187

[18/30? august 1821]

Comandantul oştirii turceşti din Moldova cere lui I. Raab să intervină pe lîngă boierii moldoveni să se întoarcă în ţară.

Ἴσον τοῦ διευθυνθέντος γράμματος παρὰ τοῦ ἐν Μολδαβίᾳ κυρίου γενικοῦ κομισαρίου τῆς Τουρκίας πρὸς τὸν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐπαρχίᾳ ἀγέντην τῆς μεγαλειότητός του τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἀουστρίας.

No 1133

Ὁ ὑποσημειώμενος γενικὸς κομισάριος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ ἐλθὼν εἰς Ἰάσιον κατὰ προσταγὴν τοῦ εὐεργετικοῦ καὶ σεβαστοῦ μονάρχου του, μὲ αἰσθητικωτάτην θλῖψιν του εἶδε τὴν ἀνωμαλίαν καὶ φθορὰν τῆς συστάσεως τοῦ καλοῦ τούτου τόπου, ἃς οἱ χωρὶς ἠθικὴν καὶ συνείδησιν ἀποστάται ἐπροξένησαν καὶ τὸν κατέστησαν σῶμα χωρὶς ψυχήν.

Ὑποχρεωμένος ὁ ὑποσημειωμένος ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ὕψος μιᾶς ἀπεριορίστου δυνάμεως εἰς τὸ νὰ βοηθῇ καὶ νὰ ὑπερασπίζεται ὅσους τῶν ὑπηκόων της ἤθελον μείνει πιστοί, ἥσυχοι, εἰρηνικοὶ καὶ ἐκτελοῦντες τὰ χρέη των, ὁμοίως εἰς τὸ νὰ διαφενδεύῃ τὸν ἀθῷον, ὁποιουδήποτε ἀτόμου καὶ ὁποιουδήποτε ἔθνους ἤθελεν εἶναι, καὶ ἠμφιασμένος ὑπὸ μιᾶς δυνάμεως τόσον ἐκτεταμένης καὶ ἐμψυχωμένης μὲ εὐσπλαγχνιτικὰ φρονήματα (ἅπερ ἴδια καὶ προσωπικὰ τούτῳ ἐνυπάρχουσιν) ἤθελε νομισθῇ εὐτυχέστατος ἂν ἠμπορέσῃ νὰ κατορθώσῃ τοὺς εὐεργετικοὺς σκοποὺς τοῦ σεβαστοῦ του κυρίου καὶ νὰ καταπαύσῃ τὰς τιμωρίας, αἵτινες καταθλίβουσι τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα τοῦ καλοῦ τούτου τόπου. Ἀλλ' οὐδεὶς καρπὸς ἤθελε προέλθῃ ἐκ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος ἂν αἱ καθαραὶ καὶ πρὸς οὐδὲν ἴδιον συμφέρον ἀφορῶσαι γνῶμαι τοῦ ὑποσημειωμένου δὲν συμβοηθηθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προυχόντων καὶ προκρίτων ἀρχόντων τῆς Μολδαβίας.

'Ενθαρρνόμενος δὲ ὁ ὑποσημειωμένος εἰς τὰς φιλικὰς σχέσεις, αἵτινες ἐνυπάρχουσιν μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας καὶ τῆς μεγαλειότητός του τοῦ αὐτοκράτορος τῆς 'Αουστρίας, δὲν ἀμφιρρέπει ποσῶς εἰς τὸ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὰς καλὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ κυρίου συμβούλου καὶ καβαλιέρου Ραάβ, πρὸς βοήθειαν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ παραστήσῃ τὸ ἐμπερικλειόμενόν του εἰς τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες κατέφυγον εἰς τοὺς ἐν 'Αουστρίᾳ ὑποκειμένους τόπους, καὶ νὰ μεταχειρισθῇ ὅλα τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἐκ διαθέσεως ἤθελεν ἐγκρίνει εἰς τὸ νὰ καταπείσῃ, ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποσημειωμένου, τοὺς εὐγενεῖς ἄρχοντας διὰ νὰ ἐπιστρέψουν ὅσον τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα των καὶ εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀσφαλίσῃ περὶ ὅλων τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους ἐπροξένησεν ἡ παρουσία τῶν γενιτζάρων, οἵτινες κατὰ τὸ παρὸν ἐξέβησαν τῆς πόλεως καὶ μετ' ὀλίγον θέλουσιν ἐκβῇ καὶ ἐξ ὅλου τοῦ τόπου, διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἄρχοντας καμίαν ἀμφιρρεπῆ γνώμην διὰ τὴν πατρικὴν τῷ ὄντι καλοκαγαθίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὕψους του.

Ὁ ὑποσημειωμένος ἐπιφορτίζεται εἰς τὸ νὰ χορηγήσῃ ἀφθόνως, ἐξ αὐτοπροαιρέτου θελήσεως καὶ μὲ τρόπον ἀπέχοντα πολλὰ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, ὅλα τὰ χρηματικὰ μέσα, ἅτινα ἤθελουν ἐγκρίνει ἀναγκαῖα διὰ νὰ ἔλθουν πρὸς αὐτόν, εἰς τὸν μεγάλον τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς εὐτυχίας των καὶ τῆς ἀναπαύσεως τῆς πατρίδος των.

Ἡ πρὸς τὸν μόνιμον μονάρχην των σταθερὰ προσκόλλησις καὶ ὁ τοῦ καλοῦ ἔρως των θέλουν εὐκολύνῃ τοῦ ὑποσημειωμένου τὰ μέσα τοῦ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ βαστάξῃ τὰ στρατεύματα, ἅπερ εἰσὶ διωρισμένα νὰ μείνωσιν ἐν Μολδαβίᾳ ἄχρι τῆς παντελοῦς ἐξώσεως τῶν ἀποστατῶν.

Ὁ ὑποσημειωμένος μένει ὑπόχρεως εἰς τὸν κύριον σύμβουλον καὶ καβαλιέρον Ραάβ, ἀγέντην ἐν Μολδαβίᾳ τῆς μεγαλειότητός του τοῦ αὐτοκράτορος τῆς 'Αουστρίας, διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ φερσίματός του ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρα, καὶ μὲ ἄκραν ἀνυπομονησίαν προσμένει τὴν ἀπόβασιν, παρασταίνων αὐτῷ τὴν βεβαίωσιν τῆς ξεχωριστῆς ὑπολήψεως πρὸς ἣν τὸν ἔχει ὁ ὑποσημειωμένις

Βουσούλ 'Εφέντης

Ἴσον κατὰ τὸ πρωτότυπον πρὸς γνωστοποίησιν τοῦ ὁποίου.

Τζέρνοβιτζ, τῇ 30 Αὐγούστου 1821 Ν. Σ.
'Ιώσηφ Ραάβ

Copia scrisorii adresată de domnul comisar general al Turciei în Moldova agentului majestății sale împăratului Austriei în zisa provincie

Nr. 1133.

Subsemnatul, comisar general al oştirii otomane împărăteşti, venind la Iaşi din porunca binefăcătorului şi veneratului său monarh, a văzut cu cea mai mare mîhnire neorînduielile şi distrugerile pe care apostații fără morală şi conştiință le-au pricinuit acestei bune țări prefăcînd-o într-un trup fără suflet.

Subsemnatul, fiind obligat de înălţimea sa imperială, cu puteri nemărginite, de a ajuta şi a apăra pe acei din supuşii săi care ar rămîne credincioşi, liniştiţi şi paşnici, înplinindu-şi datoriile, precum şi de a ocroti pe cel nevinovat oricare ar fi persoana şi de orice naţiune ar fi, învestit cu o putere atît de întinsă, însufleţit de gînduri miloase (care îi sînt proprii şi personale) s-ar socoti foarte fericit, dacă ar putea îndeplini gîndurile binefăcătoare ale respectabilului stăpîn şi ar face să înceteze pedepsele care împilează omenirea suferindă din această bună ţară. Dar nici un rod nu va ieşi din această întreprindere, dacă intenţiile curate, care nu tind la nici un interes personal al subsemnatului, nu vor fi ajutate prin întoarcerea boierilor de seamă ai Moldovei.

Subsemnatul, încurajat de legăturile prieteneşti dintre Înalta Poartă şi majestatea sa împăratul Austriei, nu şovăie de loc a invoca bunele servicii ale domnului consilier şi cavaler Raab în ajutorul omenirii suferinde, rugîndu-l să arate scrisoarea alăturată boierilor refugiaţi în părţile supuse Austriei şi să întrebuinţeze toate mijloacele, pe care prin a sa înţelegere le-ar socoti bune pentru a încredinţa, în numele subsemnatului, pe boieri să se întoarcă cît mai curînd în patria lor, fiind feriţi de toate primejdiile pricinuite de prezenţa ienicerilor, care deocamdată au ieşit din oraş şi peste puţin vor ieşi din întreaga ţară. Nu lăsaţi ca boierii să aibă vreo părere şovăelnică în legătură cu bunăvoinţa într-adevăr părintească a înălţimii sale imperiale.

Subsemnatul se însărcinează să pună din belşug, din propria sa pornire şi într-un mod care este cu totul departe de interesul său personal, la îndemînă toate mijloacele materiale pe care le-ar socoti trebuincioase aceşti boieri pentru a veni la el, la locul unde au să lucreze pentru fericirea lor şi pentru tihna patriei lor.

Credinţa lor statornică faţă de monarhul lor de totdeauna şi dragostea lor pentru bine vor înlesni subsemnatului mijloacele de a putea întreţine oştirile orînduite să rămînă în Moldova pînă la totala izgonire a apostaţilor.

Subsemnatul rămîne îndatorat domnului consilier şi cavaler Raab, agent în Moldova al majestăţii sale împăratului Austriei, pentru rezultatul demersului său din această zi şi aşteaptă cu multă nerăbdare rezultatul, asigurîndu-l de deosebita stimă ce-i poartă subsemnatul

Vusul [1] efendi

Copie după original, pentru certificarea lui.

Cernăuţi, 30 august 1821 st. n.

Iosif Raab

Acad. R.P.R., ms. rom. 4288, f. 2—3. Text grec.

[1] Probabil Iusuf.

188

Braşov, 31 august 1821

Boierii Ţării Romîneşti aflaţi la Braşov cer ocrotirea împăratului Austriei pentru stabilirea liniştii în ţară şi pentru instaurarea unei domnii pămîntene şi permanente.

Βρασσοβόν, 31 Αὐγούστου 1821

Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς 'Αουστρίας.

Μέγιστε καὶ γαληνότατε αὐτοκράτορ !

῾Ημεῖς οἱ ἐλάχιστοι δοῦλοι τῆς αὐτῆς καισαροβασιλικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγαλειότητος, ἄρχοντες τῆς Βλαχίας ἐκ τῶν παριστανόντων ὅλον τὸ ἔθνος, λαμβάνοντες καὶ ἤδη τὸ θάρρος ἀπὸ τὴν ἐπιδαψιλευθεῖσαν ἡμῖν φιλανθρωπίαν της, προσπίπτομεν διὰ τοῦ παρόντος ταπεινοῦ εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς πόδας της, ἐξομολογούμενοι ὅλῃ ψυχῇ καὶ διανοίᾳ, καὶ χείλεσι χαριστηρίοις, διαπρυσίως κηρύττοντες τὰς μεγάλας εὐεργεσίας ἃς ὑπερεκένωσεν ἡ μεγαλειότης της ἐφ' ἡμᾶς τε καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας ἡμῶν ἐν αὐτῇ τῇ δεινῇ περιστάσει, ἥτις μὲ ἀπαραδειγμάτιστον ληστείας τρόπον τῶν γνωστῶν κακούργων, κατερήμωσεν ἀφειδῶς ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς Δακίας. ῾Η μεγαλειότης της δὲ ἐλεοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα πάσχουσαν, οὐ μόνον ἐδωρήσατο ἡμῖν τοῖς ἐκ κινδύνων περισωθεῖσι τὴν ἄσυλον καταφυγὴν ὑπὸ τὸ ἀουστριακὸν σκῆπτρον ἔν τε Στεφανουπόλει καὶ ῾Ερμανουπόλει, ἀλλὰ καὶ κήδεται ἡμῶν φιλανθρώπως, ὡς καὶ περὶ τῶν ἰδίων ὑπηκόων της, μεριμνῶσα περὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἀταράχου διαγωγῆς ἁπάντων τῶν κατοίκων τῆς δακικῆς ἐπαρχίας.

Δὲν λείπομεν ὅμως ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναφέρωμεν δουλικῶς τῇ αὐτῆς αὐτοκρατορικῇ μεγαλειότητι ὅτι ἡ ἐνταῦθα διοίκησις μᾶς παρακινεῖ διὰ νὰ ἐξέλθωμεν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν καὶ νὰ ἡσυχάσωμεν εἰς τὰς ἐγκαταλελειμμένας ἑστίας μας, λόγῳ ὅτι προσεγγίζει ὁ καιρὸς τοῦ χειμῶνος, καὶ ἐνδεχόμενον νὰ φθάσωμεν εἰς μεγίστην ἔνδειαν, καὶ ὅτι ἐξεδόθησαν βασιλικαὶ προσταγαὶ τῆς ῾Υψηλῆς 'Οθωμανικῆς Πόρτας διὰ νὰ τραβηχθῶσιν οἱ γιανίτζαροι, καὶ ἡμεῖς ἠμποροῦμεν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θέλομεν ἔχει ἐνοχλήσεις μεγάλας, ἔχοντες μάλιστα ἐντεῦθεν ἐπιστροφῆς πασούσια. Ὅσοι δὲ ἐξ ἡμῶν θελήσωσι νὰ διημερεύσωσιν ἐνταῦθα, νὰ εὕρωσιν οἱ τοιοῦτοι κατοικίας τόπον εἰς ἄλλα μέρη τῶν ἐνδοτέρω. ῾Ημεῖς δὲ οἱ δοῦλοι της, αὐτοπαρακίνητοι ἐσμὲν ἅπαντες νὰ ἐπιστρέψωμεν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ὡς ἱκανῶς ταλαιπωρηθέντες καὶ εἰσέτι ταλαιπωρούμενοι ὑπὸ δυστυχίας ἄκρας καὶ ἐλλείψεως τῶν πρὸς τροφὴν ἐπιτηδείων ἐξόδων, ἀφοῦ ἐχάσαμεν καὶ τὰ πράγματά μας. Πλὴν αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ ὅτι ἐξεδόθησαν προσταγαὶ νὰ ἀναχωρήσωσι τὰ στρατεύματα δὲν ὑπάρχει, καὶ ἂν ὑπάρχῃ καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, δὲν ἐνηργήθη ὅμως ἄχρι τοῦδε, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὅλα τὰ ὀσπίτιά μας ἔν τε Βουκουρεστίῳ καὶ ἐν τοῖς ἔξω ὑποστατικοῖς εἶναι πλήρη στρατιωτῶν καὶ κατήντησαν νὰ εἶναι χάρβαλα καὶ ἀνεπιτήδεια πρὸς κατοικίαν, μὲ τὸ νὰ ἔγιναν μερικὰ καὶ ἀχούρια ἀλόγων, καὶ οὔτε ἀδειάζουν, οὔτε καιρὸς καὶ δύναμις ὑπελείφθη τώρα εἰς τὸ νὰ διορθωθῶσι, καὶ νὰ γένουν εὔχρησα πρὸς κατοικίαν. ῾Επομένως, οὔτε

εἶναι ἐλπὶς νὰ ἀναλάβωμεν καὶ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ὕπαρξίν μας ἐὰν δὲν συστηθῇ πρότερον ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἡ κοινὴ εἰρήνη καὶ ἡσυχία τῶν πραγμάτων.

Ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζομεν τὴν φιλικὴν σχέσιν ὁποὺ ἔχει ἡ καισαροβασιλικὴ μεγαλειότης της μετὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, τοῦ προστατεύοντος τὰς δύο ταύτας ἐπαρχίας, Βλαχίας καὶ Πογδανίας, καὶ μετὰ τῆς βασιλευούσης ἡμῶν Ὑψηλῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας, γονυκλιτοῦντες πρὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν αὐτῆς ποδῶν, θερμῶς καθικετεύομεν τὸ καισαροβασιλικὸν κράτος της νὰ ἐπιβλέψῃ ἱλέῳ ὄμματι ἐν αὐτῷ τῷ εὐθέτῳ καιρῷ καὶ ἐπὶ τὴν ἀθλίαν πατρίδα ἡμῶν, πάσχουσαν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν διαφόρους δυστυχεῖς ἀλλοιώσεις καὶ δεινὰς περιστάσεις, ὥστε ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα χρόνων τετράκις ἐγκατελείφθησαν τὰ ὁσπίτια καὶ κτήματα ἡμῶν εἰς ἐρήμωσιν, καὶ ἡμεῖς κατεφύγομεν ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν σκῆπτρον της διὰ νὰ σώσωμεν αὐτὸ τὸ ζῆν, καὶ αἱ ἀλληλοδιάδοχοι περιστάσεις συνεχεῖς οὖσαι, δὲν μᾶς ἔδιδον καιρὸν νὰ ἀναλάβωμεν ἐντελῶς. Πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν ἀδυνάτων καὶ πτωχῶν μὴ δυνηθέντες νὰ διασωθῶσι μὲ τὴν φυγήν, ἔγιναν θύματα ἐλεεινὰ τῆς ἀπανθρωπίας καὶ ὠμότητος. Ἄλλη ἐλπὶς λοιπὸν δὲν ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς, εἰμὴ τὸ αὐτοκρατορικὸν αὐτῆς ἔλεος, ὁποὺ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ τῷ ἁρμοδίῳ καιρῷ (ὡς εἶναι γνωστὸν) ἰσχυρᾶς προστασίας της νὰ ἀπολαύσῃ ὁ τόπος τῆς Βλαχίας εἰς τὸ ἑξῆς τὴν ἀμετάβλητον εἰρήνην, ἡσυχίαν καὶ εὐνομίαν, μὲ ὅλα της τὰ προνόμια καὶ τοπικὰ ἔθιμα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Τοῦτο δὲ ὅλον καὶ κατορθοῦται καὶ ἀσφαλῶς συντηρεῖται, ὅταν διὰ τῆς ἀνακτορικῆς μεσιτείας της θεσπισθῇ ἡ ἡγεμονία τοῦ τόπου μόνιμος καὶ διαρκής, ἐπειδὴ ἐκ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῶν ἡγεμόνων, τῆς ἐπὶ ρητῇ δηλονότι προσθεσμίᾳ, καὶ ὄχι καθὼς ἀνήκει εἰς ἕνα διοικητὴν μιᾶς ἐπαρχίας, εἶναι γνωστὸν ὅτι προῆλθον αἱ καταχρήσεις ὁποὺ κατεπίκραναν τὸν δυστυχῆ λαὸν τῆς Βλαχίας καὶ τὸν ἔφερον εἰς γογγυσμοὺς ὄχι ἀλόγους. Διὰ τοῦτο ἡ ἐκ τῶν ἐπισυμβάντων συναγομένη ἀλήθεια διδάσκει ὅτι εἶναι ἐπάναγκες καὶ λίαν ἐπωφελὲς καὶ συντηρητικὸν τῆς καλῆς καταστάσεως τοῦ τόπου τὸ νὰ εἶναι ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας μόνιμος καὶ διαρκής, διὰ νὰ λογίζεται τῷ ὄντι ἐντόπιος καὶ πατριώτης, πράττων τὰ κάλλιστα καὶ κηδόμενος τῶν κοινῇ συμφερόντων τοῦ τόπου ὡς ἰδίας πατρίδος του, ὅστις νὰ χρεωστῇ ἀπαραιτήτως νὰ συμβουλεύεται καὶ νὰ συσκέπτεται πάντοτε περὶ τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων μὲ τοὺς ἐπισημοτέρους καὶ πρεσβυτέρους τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ φρονήσει τῶν ἐντοπίων μόνον εὐπατριδῶν, καὶ οὐδέποτε ξένων, καὶ οὕτω νὰ ἐπάγῃ τὴν ψῆφόν του, διὰ νὰ εἶναι κατάλληλος καὶ ἁρμοδία εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα, καὶ δι' αὐτῶν νὰ διευθετηθῶσι τὰ τῆς διοικήσεως ὀρθὰ μέτρα καὶ ἡ δικαία στάθμη. Ἑπομένως καὶ τὰ τῆς ἀστυνομίας νὰ διοικῶνται τῇ κοινῇ συμπνοίᾳ διὰ τῶν ἱκανῶν καὶ ἀναγκαίων της ὑπουργῶν, πρὸς διηνεκῆ ἀσφάλειαν τῆς κοινῆς ἡσυχίας ἐναντίον παντὸς πλεονεκτικοῦ καὶ φιλοταράχου πνεύματος.

Περὶ δὲ τῶν ὀπαδῶν καὶ συνεργῶν τῶν δύο γνωστῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀποστασίας, οἵτινες ἦσαν μία συρροὴ διαφόρων κακεντρεχῶν ἀνθρώπων, τῶν πλείστων Ἀλβανῶν καὶ Σέρβων, πρὸ πολλῶν χρόνων τραφέντων ἐν τῷ τόπῳ ἐν ἄκρᾳ ἀνέσει, καὶ κυβερνηθέντων μὲ δαψίλειαν, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀπέκτησαν καὶ καλὴν

κατάστασιν κτημάτων καὶ χρημάτων. Ἔπειτα ἀγνωμονήσαντες εἰς τὴν τροφὸν αὐτῶν γῆν τῆς Βλαχίας, ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἐχώρησαν ληστρικῶς μὲ ἀνήκουστον ἀπανθρωπότητα κατὰ τῆς τροφοδότιδος καὶ τιθηνοῦ αὐτῶν, κατετάραξαν τὴν ἡσυχίαν τοῦ τόπου, ἐξεγύμνωσαν τοὺς κατοίκους ἐν γένει, κατερήμωσαν τὰ ὀσπίτιά των, κατεσκόρπισαν τὰς τροφάς των καὶ τοὺς ἐφυγάδευσαν ἐν ὥρᾳ χειμερινῇ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των καὶ τῶν φαμιλιῶν των.

Περὶ τούτων ἁπάντων δεόμεθα θερμῶς νὰ θεσπισθῇ ὁποὺ νὰ ἀποβληθῶσι καὶ νὰ ἀποκλεισθῶσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἔξω τῶν συνόρων τῆς Βλαχίας καὶ νὰ μὴ συγχωρηθῇ οὐδέποτε ἡ εἴσοδος αὐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τῆς Βλαχίας ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ, οὔτε ὡς ὑπηκόων τῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας, οὔτε ὡς ἐπιγραφομένων προστασίαν ἄλλης ὑψηλῆς δυνάμεως, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐγνωσμένοι ὡς φύσει κακότροποι καὶ πρὸς ληστείαν ἐπιρρεπεῖς, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν αὐτῇ τῇ περιστάσει ἀπεδείχθη πραγματικῶς ὅτι ἦτον προμεμελετημένοι εἰς τὴν ληστείαν τοῦ τόπου καὶ εἶχον σύνθημα τὴν ἀποστασίαν, ἀναμένοντες τοὺς ἀρχηγούς των. Ὥστε διὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς συνεργείας της νὰ σβεσθῇ εἰς τὸ παντελὲς πᾶν πνεῦμα ἀποστατικὸν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς Βλαχίας, καθ' ὃν τρόπον διεσκορπίσθησαν καὶ ἐματαιώθησαν ὅλαι αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀναφυεῖσαι ἀποστασίαι, διὰ τῶν ἐμφρόνων τρόπων καὶ τῶν ἀκαταμαχήτων ἀουστριακῶν ὅπλων, καὶ νὰ ἀπαρτισθῇ καὶ ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἡ μόνιμος, διαρκὴς καὶ ἀμετάβλητος εἰρηνικὴ κατάστασις.

Καὶ ἐπειδὴ ὅλο τὸ ἔθνος τῆς Βλαχίας, ὁποὺ εὐτύχησε νὰ ἔχῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν ρωσσικὴν προστασίαν, γνωρίζει ὅτι καὶ τὸ καισαροβασιλικὸν κράτος της ἔχει δικαίωμα γειτονικὸν τὸ νὰ ὑπερασπίζεται τὴν ἐπαρχίαν ταύτην εἰς τὴν ἐπαγωγὴν τῶν λυπηρῶν, ἑπομένως καὶ ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι δοῦλοι της, οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου, ἔχομεν ἐπίσης τὸ αὐτὸ γειτονικὸν θάρρος, τὸ νὰ προστρέξωμεν δηλαδὴ μετὰ τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης ὑπὸ τὴν κραταιὰν αὐτοκρατορικὴν σκέπην της, αἰτούμενοι βοήθειαν εἰς τὴν κοινὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος ἡμῶν, παρακαλοῦμεν μετὰ θερμῶν δακρύων τὸ βασιλικὸν αὐτῆς ἔλεος νὰ εἰσακουσθῇ ἡ ταπεινὴ ἡμῶν δέησις καὶ νὰ νεύσῃ φιλανθρώπως εἰς τὸ νὰ συστήσῃ τὴν κατὰ τὸν τοιοῦτον τρόπον διηνεκῆ εἰρήνην, ἡσυχίαν, καὶ εὐνομίαν τῆς πατρίδος μας μὲ τὰ ἴδια ἑαυτῆς προνόμια καὶ τοπικὰ ἔθιμα καὶ μὲ τὴν μόνιμον καὶ διαρκῆ ἡγεμονίαν, καὶ νὰ διατηρηθῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐποπτεύοντος τοῦ βασιλείου κράτους της εἰς τὸ νὰ μὴ γένῃ ποτὲ καμία παραδρομὴ μετὰ ταῦτα τῶν θεσπισθέντων, οὔτε νὰ εἰσχωρήσῃ ποτὲ οὐδεμία ἐπήρεια, φανερῶς ἢ ἀφανῶς, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως καὶ νὰ πειραχθῇ ὁποσοῦν ἡ κοινὴ τοῦ τόπου ἡσυχία καὶ καλὴ ἁρμονία οὐδὲ μέχρι τριχός.

Ἡμεῖς δὲ καὶ ὅλος ὁ λαὸς τῆς Βλαχίας, οἱ ἀπολαμβάνοντες τὰς τοιαύτας εὐεργεσίας διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ κραταιοῦ, εἰρηνικοῦ καὶ τῆς Εὐρώπης εἰρηνοποιοῦ μονάρχου τῆς Ἀουστρίας, εὐγνωμόνως νὰ αἴρωμεν πάντοτε τὰς χεῖρας μας πρὸς τὸν παντοδύναμον Θεόν, δεόμενοι αὐτοῦ ἐνθέρμως ἵνα διαιωνίζῃ τὸ βασίλειον κράτος της ἀκαταμάχητον καὶ νὰ ὑποτάττῃ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

1821, Αὐγούστου 31, Βρασσόβ.

Διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν οὐδὲ τοῦτο ἔγινε.

Braşov, 31 august 1821

Către împăratul Austriei.

Prea mărite şi luminate împărate!

Noi, boierii Ţării Romîneşti, prea smeriţii robi ai maiestăţii voastre chesaro-crăieşti şi apostolice, care reprezintăm întreg poporul, cunoscîndu-vă iubirea de oameni din belşug arătată nouă, îndrăznim să cădem prin umila de faţă [jalbă] la picioarele voastre împărăteşti, mărturisind cu tot sufletul şi cugetul, şi prin cuvinte de recunoştinţă arătînd cu glas tare binefacerile mari, pe care maiestatea voastră le-a revărsat din belşug asupra noastră şi asupra celorlalţi compatrioţi ai noştri în acea straşnică împrejurare, care, prin tîlhării nemaipomenite ale cunoscuţilor răufăcători, a pustiit necruţător tot pămîntul Daciei. Ci maiestatea voastră, milostivindu-se de omenirea suferindă nu numai că ne-a dăruit, celor ce ne-am mîntuit de primejdii, refugiul de neatins sub sceptrul austriac în Braşov şi Sibiu, dar se şi îngrijeşte de noi cu iubire de oameni, ca şi de proprii săi supuşi, preocupată de liniştea obştească şi netulburata vieţuire a tuturor locuitorilor provinciei dacice.

Nu lipsim totuşi a raporta cu supunere împărăteştii voastre maiestăţi că administraţia de aici ne îndeamnă să ieşim în patria noastră şi să ne odihnim la vetrele noastre părăsite, sub cuvînt că se apropie timpul iernii şi e cu putinţă să ajungem în cea mai mare lipsă, şi că s-au dat porunci împărăteşti ale Înaltei Porţi Otomane ca să se retragă ienicerii, şi noi putem să sperăm că nu vom avea supărări mari, avînd mai cu seamă de aici pasuşe de întoarcere; însă cîţi dintre noi vor voi să-şi petreacă timpul aici, să-şi afle unii ca aceştia loc de domiciliu în alte părţi, din cele mai înăuntru. Dar noi, robii voştri, sîntem de sine îndemnaţi toţi să ne întoarcem în patria noastră, ca fiind îndeajuns de căzniţi, şi încă chinuiţi de prea mare nefericire şi lipsa mijloacelor de trai pentru hrană, de cînd am pierdut şi lucrurile noastre. Această vorbă însă, cum că s-au dat porunci să se retragă oştile, nu există; iar dacă există şi noi n-o cunoaştem, nu e împlinită totuşi pînă acum, ci dimpotrivă toate casele noastre din Bucureşti şi de la moşiile de afară sînt pline de ostaşi şi au ajuns să fie stricate şi nepotrivite pentru locuit, fiindcă unele au fost transformate în grajduri de cai, şi nici nu se golesc, nici timp şi avere n-au rămas acum ca să se repare şi să fie încăpătoare pentru locuit. Din această pricină, nu e nici o nădejde să luăm înapoi şi să revenim la averea noastră, dacă în Ţara Romînească nu se va stabili mai întîi pacea obştească şi liniştea lucrurilor.

Dar fiindcă noi cunoaştem legătura de prietenie, pe care o are majestatea voastră chesaro-crăiască cu majestatea sa împăratul tuturor Rusiilor, protectorul acestor două provincii ale Ţării Romîneşti şi Moldovei, şi cu împărăteasca noastră Înalta Poartă Otomană, îngenunchind la picioarele-ţi împărăteşti, fierbinte rugăm chesaro-crăiasca-ţi putere să arunce privirea cu ochi binevoitori, în acest timp potrivit, şi asupra nenorocitei noastre patrii, care suferă din timp în timp schimbări nefericite şi împrejurări groaznice

încît, în răstimp de 40 de ani, de 4 ori au fost lăsate pustiirii casele şi moşiile noastre şi noi bejenari aici sub sceptrul vostru împărătesc, ca să ne scăpăm însăşi viaţa. Împrejurările care urmează necontenit una după alta nu ne-au dat timp să ne refacem pe deplin şi mulţi dintre noi fiind neputincioşi şi săraci, neputînd să ne mîntuim prin fugă, am ajuns victime de plîns ale neomeniei şi cruzimii. Nu ne-a rămas deci altă speranţă decît împărăteasca voastră milă, ca prin puternica voastră protecţie (cum este cunoscut), în acest moment potrivit, pămîntul Ţării Romîneşti să se bucure în viitor de pace nestrămutată, de linişte şi dreptate, cu toate privilegiile sale şi obiceiurile locale în veci. Toate acestea se vor înfăptui şi se vor menţine în mod sigur, dacă prin suverana-ţi mijlocire se va hotărî o domnie dăinuitoare şi trainică pentru ţară, deoarece din cîrmuirea provizorie a domnilor, adecă pe termen hotărît dinainte, şi nu cum se cuvine unui domn al provinciei, este ştiut că decurg abuzurile care au amărît nefericitul popor al Ţării Romîneşti şi l-au făcut să murmure nu fără temei. Pentru aceea adevărul rezultat din cele întîmplate ne arată că este de trebuinţă şi foarte folositor bunei stări a ţării ca domnul Ţării Romîneşti să fie pe viaţă, pămîntean şi patriot, săvîrşind cele mai bune lucruri şi îngrijind de interesele obşteşti ale ţării ca de interesele propriei sale patrii. Acesta să fie dator neapărat să se sfătuiască şi să chibzuiască întotdeauna cu privire la afacerile ţării împreună cu cei mai de seamă şi mai bătrîni, şi prin vîrstă şi prin înţelepciune, numai dintre nobilii pămînteni şi niciodată dintre străini şi astfel să influenţeze hotărîrile lui, ca să fie corespunzătoare şi potrivite intereselor de obşte, pentru ca astfel să se orînduiască măsurile drepte ale cîrmuirii şi pravila cea dreaptă. Prin urmare şi cele ale poliţiei să se cîrmuiască în cea dimpreună înţelegere, prin miniştri destoinici şi trebuitori pentru asigurarea necontenită a liniştei obşteşti împotriva oricărui spirit lacom şi iubitor de turburare.

Iar în privinţa soţilor şi complicilor celor două căpetenii cunoscute ale răzvrătirii, cari erau o adunătură de feluriţi oameni, vicleni, cei mai mulţi albanezi şi sîrbi de mulţi ani hrăniţi în ţară în cea mai mare îngăduinţă şi chivernisiţi din belşug, încît mulţi dintre ei au dobîndit şi avere frumoasă în moşii şi în bani, apoi arătîndu-se nerecunoscători către pămîntul Ţării Romîneşti care i-a hrănit şi le-a dat mîncare, au pornit hoţeşte, cu nemaiauzită neomenie împotriva maicii care-i hrănise, au tulburat liniştea ţării, au despuiat locuitorii îndeobşte, le-au pustiit casele, le-au risipit proviziile, şi i-au fugărit în timp de iarnă, primejduind viaţa lor şi a familiilor lor.

Pentru toate acestea, ne rugăm fierbinte să se poruncească ca să fie alungaţi şi să fie izgoniţi pentru totdeauna afară din hotarele Ţării Romîneşti şi să nu se îngăduie niciodată intrarea lor în Ţara Romînească, sub nici un motiv, nici ca supuşi ai Porţii Otomane, nici ca sudiţi ai vreunei înalte puteri fiindcă sînt cunoscuţi ca perfizi din fire şi înclinaţi spre tîlhărie şi mai ales că în acea împrejurare s-a arătat de fapt că erau cu precugetare la jefuirea ţării şi aveau ca lozincă răzvrătirea, aşteptînd pe căpeteniile lor. Astfel prin împărăteasca

voastră conlucrare, să se stingă deplin orice duh de răzvrătire de pe pămîntul Ţării Romîneşti în chipul în care au fost împrăştiate şi zădărnicite toate revoluţiile care s-au ivit iarăşi în Europa, prin mijloacele înţelepte şi prin nebiruitele arme austriace, şi să se desăvîrşească şi în Ţara Romînească o pace statornică, tainică şi nestrămutată.

Şi deoarece întreg poporul Ţării Romîneşti care a fost fericit să aibă împărătească protecţie rusească, ştie că şi chesaro-crăiasca voastră putere are dreptul ca vecina să sprijine provincia aceasta pentru curmarea suferinţelor ei. Prin urmare, şi noi, prea smeriţii voştri robi, locuitori ai ţării, avem deopotrivă aceeaşi îndrăzneală de vecin, ca să alergăm adecă, cu recunoştinţa datorită, sub puternica voastră ocrotire împărătească, cerînd ajutor în obşteasca nevoie a patriei noastre; cu lacrimi fierbinţi implorăm împărăteasca voastră îndurare, să fie ascultată smerita noastră rugăminte, şi cu filantropie să încuviinţaţi ca să se orînduiască într-un astfel de chip pacea statornică, liniştea şi dreptatea patriei noastre, bucurîndu-se de propriile sale privilegii şi obiceiuri pămîntene, şi de o domnie statornică şi trainică, care să fie păstrată în veci; împărăteasca voastră putere supraveghind ca să nu se producă vreodată după aceasta vreo abatere de la cele hotărîte, nici să se strecoare vreodată nici o înrîurire, pe faţă sau în ascuns, de-a dreptul sau pe ocolite, şi să se tulbure cîtuşi de puţin obşteasca linişte a ţării şi buna armonie nici pînă la un fir de păr.

Iar noi şi tot poporul Ţării Romîneşti care, primind astfel de binefaceri prin mijlocirea puternicului, paşnicului şi pacificatorului Europei monarh al Austriei, cu recunoştinţă să ridicăm întotdeauna mîinile noastre către atotputernicul dumnezeu, rugîndu-l fierbinte ca să prelungească în veci împărăteasca voastră putere, şi să aştearnă sub picioarele voastre pe orice potrivnic şi vrăjmaş.

1821, august 31, Braşov

Din cauza neînţelegerii, nici acesta nu s-a făcut.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 215—216. Text grec.

189

August,] 1821

Lista boierilor numiţi ispravnici în august şi preţul vînzării huzmeturilor.

1821 : vînzarea huzmeturilor

Taleri	
50 000	dijmăritu asupra dumnealui dvornicului Manu i tutunăritu.
91 200	vinăriciu asupra dumnealui clucerului Filip.
95 500	oieritu asupra dumnealui dvornicului Manu.

74 500 vînzarea vămilor pe patru luni de la septemvrie întîi, leat 1821, pînă la sfîrşitul lunii lui dechemvrie dintr-acest următor an, căminar Aslanolu[1].

Isprăvniciile ce s-au făcut la avgust 1821

Slam Rîmnic — dumnealui comisul Iancu Bengescu
Saacu — dumnealui stolnicul Aleco Văcărescu
Prahova { dumnealui medelnicer Costache Burche
dumnealui medelnicer Grigore Argintoianul }
Dîmboviţa — dumnealui căminar Gheorghe Drugănescu
Muşcelu — dumnealui căminar Iorgu Văcărescu

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, 1076, f. 123.

190

[Braşov, august ? 1821]

Informaţii despre disensiunile dintre boierii de la Braşov şi despre formarea unei grupări ostile lui A. Pini.

Ἐκλαμπρότατε!

Ὁ δοῦλος της ἐπέστρεψεν εἰς Βρασσοβόν, ὅπου εὗρον τοὺς ἄρχοντας εἰς μεγίστην ἀσυμφωνίαν, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε, δηλαδὴ μόνον τὸν μπάνον Μπραγκοβάνον νὰ ἐνδίδῃ εἰς κάθε κοινωφελὲς ἔργον. Ὁ δὲ μπάνος Βακαρέσκος καὶ Γκίκας τὸν Μπέλον ἔχοντες τιμῶνι καὶ ψυχὴν εἰς κάθε κίνημά των, προσμένουν τὴν ἀπόλυτον φαναριωτικὴν διοίκησιν διὰ νὰ παίρνουν τὲς βιστιαρίες καὶ σπαθαρίες. Οἱ δὲ Φιλιππέσκοι μετὰ Σαμουρκάση, Ἀλέκου Γκίκα, Μαύρου καὶ Μπουζογιάνου, πνεῦμα ὄντες καὶ ψυχὴ τοῦ Πίνη, περιμένουν παρὰ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Ἀλεξάνδρου δόξας καὶ τιμὰς καὶ ὁδηγίας παρὰ τοῦ Πίνη διὰ νὰ κινοῦν τι. Ἐκ τούτου συμπεραίνω ὅτι ὁ Πίνης ἐλπίζει μὲ νέους τρόπους, τάχα ὑποχρεωτικοὺς πρὸς τὴν αὐλήν του, πάλιν νὰ ἀπατήσῃ, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐλπίζομεν (ἂν ὑπάρχῃ δικαιοσύνη εἰς τὸν κόσμον) νὰ κακοπάθῃ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ ὄχι νὰ δοξασθῇ πάλιν καὶ νὰ ἀπατᾷ.

Αὐτὴν τὴν ἀθλίαν κατάστασίν μας βλέπων καὶ γνωρίζων πόσην διάθεσιν καὶ ὁρμὴν ἔχει ὁ κύριός μου εἰς τὸ νὰ ἀπολαύσῃ ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος τὰ φυσικά του δικαιώματα, παρέστησα εἰς ὅλους τοὺς νέους τὸ πόσον ἄδικον καὶ ἄλογον εἶναι εἰς τοιοῦτον φαβώρη καιρὸν νὰ σεργιανίζωμεν μόνον εἰς τοὺς ἀλέδες, καὶ οὕτω συνείλκυσα ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα γενάτους καὶ μὴ γενάτους, χωρὶς νὰ ἀνακατώσωμεν διόλου τὴν πινικὴν φατρίαν. Ἐσυνθέσαμεν μίαν ἀναφορὰν πρὸς τοὺς γέροντάς μας, ἀποδεικνύοντές τους ὅτι ἂν ἡ εὐγενία των ἀπεφάσισαν νὰ χάσουν

[1] Ultimele două cuvinte sînt adăugate de altă mînă.

καὶ αὐτὸν τὸν μόνον ἁρμόδιον καιρὸν εἰς τὸ νὰ ἀπολυτρώσουν τὴν ταλαίπωρον πατρίδα μας ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀγρίων θηρίων Φαναριωτῶν καὶ νὰ περιμένουν τὰ παιδιά μας ζωὴν ἐν ἀνέσει, ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν πλέον νὰ χάσωμεν καὶ αὐτὸν τὸν ἁρμόδιον καιρόν. Ἀπεφασίσαμεν μὲ τὴν ἄδειάν των καὶ ἑρμηνείαν των νὰ δανεισθῶμεν καὶ νὰ τρέξωμεν δέκα ἐξ ἡμῶν εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ὁποὺ λέγουν ὅτι προτερίζουν τοὺς δεινῶς πάσχοντας, παρακαλοῦντες οἰκτρῶς νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ ἡμεῖς ὁποὺ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πλέον ἐλεεινὴν κατάστασιν, ὅτι ἀπηλαύσαμεν τῷ ὄντι τὴν προτέξιαν μὲ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν παθῶν μας.

Τοῦτο τὸ κίνημά μας ἔδωσε μεγάλον κρότον, ἐφοβήθηκαν οἱ γέροντες καὶ ὁ μὲν μπάνος Μπραγκοβάνος καὶ βόρνικος Μπαλατζιάνος καὶ βόρνικος Κρετζουλέσκος ἀμέσως ἀπεκρίθησαν ὅτι ἐπαινοῦν τὸν ζῆλον μας καὶ ἐγκρίνουν τὰς ἰδέας μας, καὶ ἂς ἀρχίσωμεν ὁ καθεὶς ἐν μέρει νὰ κάμωμεν τὰ προβλήματά μας νὰ γένη ἐκλογὴ τῶν αἱρετωτέρων ἰδεῶν, οἱ δὲ ἐπίλοιποι δύο μπάνηδες μᾶς στέλλουν εἰς τὴν Πόλην νὰ ζητήσωμεν τὰ δίκαιά μας. Ὁμοίως καὶ ἡ πινικὴ φατρία, τὴν ὁποίαν δὲν ἀνακατώσαμεν εἰς οὐδέν, δεσπεράτοι δι' αὐτὴν τὴν καταφρόνησιν ὁποὺ τοὺς ἐκάμαμεν, μᾶς φοβερίζουν μετὰ τοῦ μουσιοῦ Πίνη. Καὶ ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντάς μας ἀναφοράν, ὁποὺ ἔχει ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ὑπογραφάς, ἔτυχε καλῇ ἢ κακῇ τύχῃ ὁ δοῦλος της πρῶτος νὰ εἶμαι ὑπογεγραμμένος, πάσχουν πολυτρόπως πρὸς τοὺς ἐδῶ διοικητὰς (ἐπειδὴ δὲ ἦλθον εἰς Βρασσοβὸν καὶ ἐβγῆκα εἰς προϋπάντησιν τῆς ἐκλαμπρότητός της καὶ ἐπειδὴ ἐπῆγα εἰς Σιμπίνι καὶ ἐπῆρα τὰ παιδιά μου καὶ ἦλθον πάλιν ἐδῶ) πάσχουν λέγω πολυτρόπως νὰ ἐμπνεύσουν κακὰς ἰδέας κατ' ἐμοῦ εἰς τὴν ἐδῶ διοίκησιν, ἡ ὁποία καὶ μὲ τὸ ἐξεφώνησε ὅτι μὲ τὸ νὰ κατέφυγον ἐδῶ μίαν φορὰν εἰς ἄσυλον, πρέπει νὰ ἡσυχάσω. Τῇ ἀπεκρίθην διαφορετικῇ φωνῇ ὅτι ἕως ὅτου δὲν ἀπαλλαγῶ τῶν δεινῶν, καὶ ἕως ὅτου δὲν ἀπολαύσῃ ἡ πατρίς μου τὴν ὀρθήν της διοίκησιν, ὅλο θὰ τρέχω. Ἀμέσως μὲ ἐζήτησε σκοῦζες, καὶ πάλιν λέγει ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μας ἐκφώνησαν αὐτὴν τὴν κατ' ἐμοῦ ἰδέαν.

Τὸν δὲ καπετάνον Ἀνδρίκον ἀμέσως ὁποὺ ἦλθεν ἐδῶ νὰ φέρῃ τὴν φαμιλίαν του, οἱ ἄρχοντες Φιλιππέσκοι ἐπῆγαν εἰς τὸν γενεράλην καὶ τὸν ἐγκάλεσαν ὡς ἄνθρωπον τῆς Ἑταιρείας καὶ ὅτι ἐσήκωσεν ἄρματα καὶ ἔκαμε πολλὰ κακὰ εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ἀμέσως τὸν ἐσφάλισαν εἰς φρικωδεστάτην φυλακήν, βαστῶντες τον τέσσαρας ἡμέρας, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπῆραν μερικοὶ εἰς ἐγγύησίν των, τὸν ἄφησαν ἐλεύθερον ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ἀπόκρισις ἀπὸ τὸ γκουμπέρνιον.

Πρίγκιπά μου, ὑπερειδόμενος εἰς τὴν εὔνοιάν της καὶ εἰς τὴν διάθεσιν ὁποὺ ἐγνώρισα ὅτι ἔχετε εἰς τὸ νὰ διαφεντεύσητε πάσχοντας, φρονῶ ὅτι δὲν σφάλλω διὰ αὐτὴν τὴν παρακίνησιν ὁποὺ ἔκαμα τοὺς συμπατριώτας μου, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἀφήσῃς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Πίνη νὰ κάμουν μαζί μου ὅπως θέλουν.

Ὅπως καὶ ἂν γυρίσουν αἱ περιστάσεις τοῦ καιροῦ, παρακαλῶ νὰ ἔχητε μικρὰν φροντίδα διὰ ἐμὲ νὰ μὴν κακοπάθω.

Ἐλπίζω ἢ νὰ κάμω τοὺς γέροντας νὰ ἐντραποῦν καὶ νὰ σαλεύσουν οἱ ἴδιοι νὰ ὑπάγουν νὰ παρακαλοῦν, ἢ νὰ μᾶς δώσουν ἡμᾶς τὴν ἄδειαν, τὴν ὁποίαν ἂν εὐσχημόνως δὲν μᾶς τὴν συγχωρέσουν, ἔχομεν ἀπόφασιν καὶ ἄνευ αὐτῆς ἡμεῖς νὰ ὑπάγωμεν.

'Αγαποῦσα ὅμως ὀλίγον φῶς πλέον ἐκτεταμένον, ὀλίγην ἑρμηνείαν τῆς ἐκλαμπρότητός της καὶ ἀπόκρισιν εἰς τὸ διὰ τοῦ ἀνεψιοῦ μου πρῶτον γράμμα, διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ ὑπάγωμεν τζατάλι μὲ ὑποθέσεις ὁποὺ ἡ ἐκλαμπρότης της ἴσως γινώσκει πρὸ πολλοῦ ὁποίαν ἔκβασιν θὰ λάβουν. Πλὴν προσέξατε παρακαλῶ μεγάλως μὴ διὰ τοῦ τυχόντος, ἐπειδὴ καὶ ὅλους τοὺς ἐδῶ ἐρχομένους σκαλίζουν εἰς τὰ βάματα καὶ ὅλα τὰ γράμματα τὰ ἀνοίγουν. Σήμερον πηγαίνω εἰς ἓν χωρίον Σατζέλες, δύο ὧρες μακρὰν τοῦ Μπρασσοβοῦ, ὅπου ἦλθεν ὁ μπάνος Κρετζουλέσκος. Καὶ ἂν καλῇ τύχῃ πείσω καί τὴν εὐγενίαν του νὰ ὁμογνωμονῇ, ἐλπίζω ἄφευκτα ὅτι εἰς ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἀποδείξω ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου 'Αλεξάνδρου ὅτι ὁ μουσιοὺ Πίνης δὲν ἦλθεν κόνσουλας ρωσσικός, διαφεντευτὴς τῶν ἀδυνάτων ἀνθρώπων καὶ ἀδικουμένων, ἀλλ' ἓν θηρίον ἄγριον ὁποὺ ἐρρούφηξε τὸ αἷμα τῶν πτωχῶν Βλάχων.

"Οθεν καὶ πρὸς ἰδέαν σας σημειώνω μὲ τοὺς ὁποίους ἐκινήσαμε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ παρακάτω σημειώνω ποῖοι μέχρι τοῦδε τῶν γερόντων ἐνέδωσαν εἰς τὸ κοινωφελὲς τοῦτο ἔργον.

Ὁ τῆς ἐκλαμπρότητός της ἐλάχιστος δοῦλος
Κ. Γ.

ὁ ταπεινός της δοῦλος

δύο νέοι Μπαλατζάνοι
οἱ τρεῖς Καμπινένοι

Μιχαήτζας Φιλιππέσκος

Γιάνκος Φιλιππέσκος
Κωστάκης Φιλιππέσκος
δύο Φλωρέσκοι
Κωστάκης Κανταχουζηνός

Ματθαῖος Κατακουζηνός

Μιχαλάκης Γίκας
Τάκης Γίκας
Ματίνκος Γίκας
Γιάνκος Γολέσκος
Γιάνκος Γίκας
Μανολάκης Μπαλιάνος
'Αλεκάκης Βηλαρᾶς
Ραστής
Νικόλαος Φιλιππέσκος
Γρηγόριος Γραδιστιάνος
Πάνος Κωστέσκος

τρεῖς Ραλέτοι
Σκαρλᾶτος Ρωσσέτος
Κοκορέσκος
Δημήτριος Σλατινιάνος

Οἱ γέροντες ὁποὺ ἐνέδωσαν εἰς τὰ προβλήματά μας μέχρι τοῦδε

μπάνος Μπραγκοβάνος
'Ιστράτης Κρετζουλέσκος
βόρνικος Μπαλατζάνος

Οἱ μέχρι τοῦδε ἀπέξω:

μπάνος Κρετζουλέσκος
μπάνος Βακαρέσκος
μπάνος Γίκας
Γρηγόριος Φιλιππέσκος
Γιωργάκης Φιλιππέ[σκος]
'Αλέκος Γίκας
Μπουζογιάνος
Σαμουρκάσης
Ράλης
Μαῦρος
Μπέλος

Prea luminate!

Supusul d-voastră m-am întors la Braşov, unde i-am găsit pe boieri într-o neînţelegere mai mare ca oricînd; numai banul Brîncoveanu consimţea la orice lucru de folos obştesc, iar banul Văcărescu şi Ghica avînd drept conducător şi inspirator în orice acţiune pe Bellu, aşteaptă cîrmuirea fanariotă absolută ca să poată primi din nou visteriile şi spătăriile. Filipeştii, Samurcaş, Alecu Ghica, Mavru şi Buzoianu, fiind inspiraţi dc Pini, aşteaptă de la măria sa Alexandru măriri şi onoruri, iar de la Pini directive cum să lucreze. Din aceasta conchid că Pini, îndatoritor faţă de curtea lui, speră ca prin noi mijloace iarăşi să ne înşele; în timp ce noi sperăm (dacă mai este dreptate pe lume) să fie pedepsit acest om şi nu să se glorifice iarăşi şi să amăgească.

Văzînd această nenorocită situaţie a noastră şi cunoscînd dorinţa şi rîvna d-voastră de a se bucura nefericitul popor de drepturile lui fireşti, am expus tuturor tinerilor cît de nedrept şi neraţional este în asemenea momente oportune numai să ne plimbăm pe alei şi astfel am atras peste 30 de bărboşi şi nebărboşi fără să amestecăm de fel coteria lui Pini. Am întocmit o anafora către bătrînii noştri, arătîndu-le că dacă dumnealor s-au hotărît să piardă şi această singură împrejurare fericită ca să scape nenorocita noastră patrie din ghiarele sălbaticelor fiare fanariote şi copiii noştri să ajungă la o viaţă mai bună, noi nu mai putem să pierdem şi acest timp prielnic. Am hotărît, cu voia lor şi cu sfatul lor, să ne împrumutăm şi să alergăm zece dintre noi la acei oameni care spun că protejează pe cei ce sufăr cumplit, rugîndu-i cu lacrimi să ne facă să simţim şi noi care am ajuns în starea cea mai de plîns, că ne-am bucurat în adevăr de protecţie cu răscumpărarea suferinţelor noastre.

Acest demers al nostru a avut un mare răsunet; bătrînii s-au temut. Banul Brîncoveanu, vornicul Bălăceanu şi vornicul Creţulescu au răspuns însă imediat că laudă rîvna noastră şi aprobă ideile noastre, ne-au sfătuit să începem fiecare în parte să facem propunerile noastre iar apoi să alegem părerile cele mai bune. Ceilalţi doi bani, ne-au trimis la Constantinopol să cerem drepturile noastre; de asemenea şi partida lui Pini pe care n-am amestecat-o în nimic, desperată de dispreţuirea cu care am tratat-o, ne-a ameninţat cu monsieur Pini. Şi deoarece în această a noastră anafora către boieri, care are peste 30 de iscălituri, s-a întîmplat din fericire sau din nefericire, ca supusul d-voastră, cel dintîi să fiu iscălit, se silesc în toate chipurile către cîrmuitorii de aici (din cauză că am venit la Braşov şi am ieşit întru întîmpinarea luminăţiei voastre, şi fiindcă am plecat la Sibiu şi mi-am luat copiii şi am venit iarăşi aici) se silesc, zic, în toatc chipurile să insufle gînduri rele împotriva mea cîrmuirii locale care m-a şi anunţat că de vreme ce am recurs odată aici la refugiu, trebuie să fiu liniştit; i-am răspuns cu o voce deosebită că pînă cînd nu o voi scăpa de nenorocire şi pînă cînd nu se va bucura patria mea de dreapta ei cîrmuire, nu voi înceta de a alerga; îndată mi-a cerut scuze. Apoi mi s-a zis că unii dintre ai noştri au răspîndit zvonuri împotriva mea.

Pe căpitanul Andronic imediat ce a venit aici să-şi ia familia sa, boierii Filipeşti l-au dus la general şi l-au acuzat că ar fi om al eteriei şi ar fi ridicat arme făcînd multe rele patriei lor. Îndată îl închiseră într-o înfiorătoare închisoare ţinîndu-l 4 zile şi după ce-l luară unii pe garanţia lor, îl lăsară liber pînă ce va veni răspuns de la gubernie.

Principe al meu, bucurîndu-mă peste măsură de bunăvoinţa voastră şi de dispoziţia pe care ştiu că o aveţi să apăraţi pe cei ce sufăr, cred că nu greşesc pentru acest îndemn pe care l-am făcut compatrioţilor mei şi că nu vei lăsa pe adepţii lui Pini să facă cu mine ceea ce vor. Ori şi cum s-ar întoarce timpurile, vă rog să aveţi puţină grijă de mine să nu sufăr. Sper sau să fac pe bătrîni să se impresioneze şi să se mişte înşişi să meargă să se plîngă, sau să ne dea nouă voie, pe care, de nu ne-o dau cu demnitate, noi sîntem hotărîţi şi fără aceasta să mergem.

Dar dorind puţină lumină mai edificatoare, vreo lămurire a luminăţiei voastre şi răspuns la prima scrisoare trimisă prin nepotul meu ca să nu se întîmple să ne amestecăm în chestiuni despre care luminăţia voastră poate ştie de mult ce rezultat vor avea. Fiţi foarte atenţi vă rog [nu daţi scrisoarea] primului venit fiindcă pe toţi care vin aici îi scotocesc la vămi şi toate scrisorile le deschid. Astăzi mă duc la un sat Săcele, două ceasuri departe de Braşov, unde a venit banul Creţulescu, şi, dacă din fericire, îl conving şi pe dumnealui să aibă aceleaşi păreri, sper neapărat că în puţine zile voi dovedi înaintea marelui Alexandru, că monsieur Pini n-a venit consul rusesc ca apărător al oamenilor fără putere şi nedreptăţiţi, ci ca o fiară sălbatecă, ce a sorbit sîngele săracilor valahi[1].

De aceea pentru ştiinţa d-voastră însemnez cu cine am pornit acest lucru, şi mai jos însemnez care pînă acum dintre bătrîni au consimţit la această faptă de folos obştesc [2].

Al luminăţiei voastre prea smerită slugă,
K. G.

Umilita voastră slugă [3]

doi tineri Bălăceni,
cei trei Cîmpineni,
Mihăiţă Filipescu,
Iancu Filipescu,
trei Ralet,
Scarlat Roseti,
Cocorăscu,
Dimitrie Slătineanu,

---

[1] Gruparea boierilor ostili a lansat împotriva lui Pini un pamflet intitulat « Dacia nenorocită către locuitorii globului pămîntesc», în care el este caracterizat la fel ca mai sus, fiind învinuit şi de reaua administraţie a ţării înainte de răscoală (*Hurmuzaki*, XX, p. 611—612. Text german, trad. cont. din grec.; Supl. I[4], p. 3. Text. grec. cu trad. rom.).

[2] Boierii refugiaţi la Sibiu de asemenea se grupează într-un partid. Într-o scrisoare din 5 noiembrie 1821 către Const. Hagi Pop, ieromonahul Macarie relatează că « acolea la Sibiu am cunoscut un taraf din cei ce pizmuiesc sporirea şi deşteptarea neamului nostru, foarti împotrivnic lucrului meu . . .» (Acad. R.P.R., doc. DCCXLVI/261).

[3] Adică autorul scrisorii.

Costachi Filipescu,
doi Floreşti,
Costachi Cantacuzino,
Matei Cantacuzino,
Mihalachi Ghica,
Take Ghica,
Matincu Ghica,
Iancu Golescu,
Iancu Ghica,
Manolachi Băleanu,
Alecachi Vilarà,
Rasti,
Nicolae Filipescu,
Grigorie Grădişteanu,
Panu Costescu,

Bătrînii care au consimţit la propunerile noastre pînă acum:

banul Brîncoveanu,
Istrati Creţulescu,
vornicul Bălăceanu,

Cei care au rămas afară pînă acum:

banul Creţulescu,
banul Văcărescu,
banul Ghica,
Grigorie Filipescu,
Gheorgachi Filipescu,
Alecu Ghica,
Buzoianu,
Samurcaş,
Rali,
Mavru,
Belu [1].

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 380. Text grec. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893—1894), p. 402—405.

191

Sibiu, 13 septembrie 1821

Hagi Ianuş roagă pe Dervİş paşa de Vidın să oprească jaful ce se face în averea lui.

Σιμπίνι, 13 Σεπτεμβρίου 1821

Πρὸς τὸν πασὰ Βιδυνιοῦ Δερβὶς πασὰ Βεζὺρ ἐφέντη μου.

Ὑψηλότατε καὶ πολυχρονιμένε διβλετλοῦ ἰκατλοῦ μιχχαμτλοῦ[;] σκλαβικῶς προσκυνῶ καὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν σου καταφιλῶ. Τὸν μεγαλοδύναμον Θεὸν ἡμέρα καὶ νύκτα παρακαλῶ διὰ τὰ χαϊρλὴ μουράτια τῆς καρδίας της νὰ τὰ αὐξάνῃ ἀπὸ δόξαν εἰς δόξαν ἀμήν.

Μὲ τὸ σκλαβικόν μου ἀρτζουχάλι προστρέχω εἰς τὸ ἔλεος τῆς ὑψηλότητός του καὶ εἰς τὸ μερχαμίτι της. Ὁ σκλάβος της ἐξ αἰτίας τοῦ ζουρμπᾶ καὶ χαΐνη Θεοδώρου δὲν ἠμπόρεσα νὰ σταθῶ εἰς Κραϊώβαν καθότι ἅμα ὁποὺ ἐφάνη αὐτὸς ὁ ζορμπὰς καὶ χαΐνης καὶ ἀφοῦ ἔκαμε . . . τὸν φακὶρ φουκαρά, εἰς τὸν σκλάβον της ὅμως ἔτρεχεν ὡς λυσσαγμένον σκυλὶ νὰ μοῦ ἀρπάξῃ καὶ τὸ μαλλί μου καὶ

[1] Cf. lista boierilor intraţi în Braşov la 1821 şi a celor rămaşi în Bucureşti (Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 211v. Publicată de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . . , p.149—151).

τὴν ζωήν μου. Ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς μὲ ἐγλύτωσεν καὶ μόλις μοναχὰ μὲ τὰ ροῦχα μου καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους μου, τὸ δὲ μαλλί μου ἔμεινεν διασκορπισμένον εἰς τὴν διάκρισίν των. Τὰ ἀνίκητα καὶ τροπαιοῦχα στρατεύματα τοῦ βασιλέως μας, ὡς ροπὴ ὀφθαλμοῦ τοὺς διεσκόρπισαν ὡς τὸν κονιορτόν. Ἐμένα δὲ τὸν σκλάβον της μοῦ γίνεται μεγάλο κέδιρ καὶ ζημίαι, διότι ὄχι μόνον ὁποὺ μοῦ σήκωσαν κάθε εἶδος ζαχερὲν διὰ προσταγῆς, ἀλλὰ τὰ περισσότερα ἄνευ προσταγῆς μοῦ τὰ κάμνουν γιάγμα καὶ γίκτη γιεζὶκ εἰς τὸν σκλάβον της νὰ μείνω πτωχὸς καὶ ντελιντζῆς τώρα εἰς τὰ γηρατεῖα μου. Τὸ μαλλί μου τὸ ἁρπάζουν, τὰ σπίτια μου τὰ καίουν. Ἐγὼ ἐφέντη μου χαΐνης δὲν εἶμαι, ἐγὼ τζασίτι δὲν εἶμαι, εἶμαι ραγιὰς σεδεκατλοῦ τοῦ ὑψηλοῦ δεβλετίου ντεντεδὲ μπαμπετάν, καὶ ὅτι εἶμαι τοιοῦτος τὸ κάμνουν ἰσπάτι καὶ τὰ σοκάκια. Τὰ χουσμέτια μου εἶναι γνωστὰ καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι, καὶ κάθε καιρὸν καὶ εἰς κάθε περίστασιν κατὰ τὸ χάλι μου ἐγνώρισα τὸ χρέος μου καὶ κουσουρσούζικα ἔκαμα χουσμέτι. Τὸ μαλλί μου τὸ εἶχα διασκορπισμένο στὰ πρόβατα τοῦ σουμπαγιᾶ τῆς Πόλεως, τὰ γίδια, βοΐδια, ἀγελάδια τοῦ ζαλχανᾶ καὶ ἀπὸ τὸν κρότον καὶ φόβον τοῦ χαΐνη Θεοδώρου, ὅλα τὰ ἄφησα καὶ ἔφυγα διὰ τὸ σελαμέτι τῆς ζωῆς μου. Καὶ τώρα εἰς ἐκεῖνο τὸ μαλλί μου ἐβγῆκαν ἄλλοι σαΐπῆδες καὶ τὰ συνάζουν. Ὁ ἐφέντη μας φανερὸν εἶναι ὅτι τὰ τοιαῦτα καμπούλι δὲν τὰ κάμει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σκλάβος του προστρέχει μὲ τὸ ταπεινόν μου ἀρτζουχάλι καὶ κάμνω ὑφαδὲ τὸ χάλι μου καὶ τὴν ἁρπαγὴν ὁποὺ μὲ κάμνουν διὰ νὰ μὲ εὐσπλαχνισθῇ τώρα εἰς τὰ γερατεῖα μου καὶ νὰ μὴ τὸ κάμῃ καμπούλι νὰ μείνω πτωχὸς καὶ ντελιντζής, ἀλλὰ νὰ πρόσταχθῇ νὰ παύσουν ἀπὸ τὸ νὰ μοῦ ἁρπάζουν τὸ μαλλὶ καὶ ἐκεῖνα ὅσα ἀδίκως μοῦ ἁρπάζουν καὶ μὲ ξεγυμνώνουν, διότι οὔτε ὁ Θεὸς τὸ κάμει καμπούλι, οὔτε ὁ πολυχρονημένος βασιλέας μας καὶ ὅτι εἶναι τὸ ἔλεός του.

Τῆς ὑψηλότητός του ὁ κατὰ πάντα ἐλάχιστος σκλάβος
[Χατζὴ Ἰωαννούσης].

Sibiu, 13 septembrie 1821

Către Derviş paşa de Vidin.

Stăpînul meu vizir.

Prea înălţate şi cu viaţă lungă, plin de putere, plin.... [1] vă salut cu supunere şi sărut urmele picioarelor înălţimii voastre. Zi şi noapte mă rog prea puternicului dumnezeu pentru ca dorinţele bune ale inimei d-voastră să crească din slavă în slavă, amin.

Cu prezentul meu arzihal recurg la mila şi îndurarea înălţimii voastre. Robul d-voastră, din cauza răscoalei şi a hainului Teodor, n-a putut să rămînă la Craiova, fiindcă îndată ce a apărut răscoala şi hainul şi după ce a făcut...[1] pe săraci, alerga ca un cîine turbat să răpească şi lîna şi viaţa sclavului d-voastră. Prea puternicul dumnezeu m-a scăpat aproape numai cu hainele pe mine şi cu oamenii mei, iar lîna mea a rămas împrăştiată la discreţia lor. Oştile de

[1] Cuvinte turceşti neinteligibile.

neînvins şi victorioase ale împăratului nostru într-o clipită i-au împrăştiat ca pulberea. Mie, robului d-voastră, mi se pricinuieşte mare durere şi pagubă, fiindcă nu numai că mi-au ridicat orice fel de zaherea potrivit ordinului dat, ci cele mai multe lucruri mi se jefuiesc fără poruncă, şi păcat ca sclavul d-voastră să rămînă sărac şi cerşetor acum la bătrîneţe. Lîna îmi este jefuită iar casele arse. Eu, stăpînul meu, hain nu sînt, eu trădător nu sînt, sînt raia credincioasă a înaltei împărăţii get-beget, şi că sînt aşa, o ştie pînă şi lumea de pe stradă. Serviciile mele sînt cunoscute şi înaltei împărăţii şi în orice timp şi în orice împrejurare mi-am cunoscut datoria potrivit stării mele şi am adus servicii fără vreo neglijenţă. Lîna mea am avut-o împrăştiată la oile şubasilor din oraş, iar caprele, boii, vacile din zalhana, din cauza vîlvei şi primejdiei pricinuită de hainul Theodor, le-am părăsit şi am fugit pentru scăparea vieţii mele. Şi acum pentru lîna mea au ieşit alţi... [1] care o strîng. Este vădit că stăpînul nostru nu admite astfel de lucruri. De aceea robul înălţimii voastre recurge cu umilul său arzihal şi arată situaţia şi jefuirea ce mi se face, ca să aibă milă de mine acum la bătrîneţe şi să nu admită să rămîn sărac şi cerşetor, ci să se dea poruncă ca să înceteze de a mi se jefui lîna şi celelalte lucruri, fiindcă nici dumnezeu nu admite aşa ceva, nici împăratul nostru, a cărui viaţă să fie lungă. Şi să am mila înălţimii voastre.

Al înălţimii voastre neînsemnat rob

[Hagi Ianuş]

Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş, 703, f. 60 v. Text grec. Alte scrisori cu conţinut similar, din 1 decembrie 1821 şi 2 ianuarie 1822, idem, pe una din coperţile ms.

192

Sibiu, 16 septembrie 1821

Hagi Ianuş scrie lui Canetzos, să întocmească o listă de pagubele suferite la moşiile sale din Ţara Romînească, pentru a fi despăgubit.

Σιμπίνι, τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1821

Κανέτζο σὲ ἀσπαζόμεθα !

Μὲ τὸ κατευόδιόν σου εἰς τὰ αὐτοῦ δὲν ἀμφιβάλλομεν τὰ ὅσα σὲ ἐδιορίσαμεν καὶ ἐπαραγγείλαμεν ὅτι ὅλα θέλετε τὰ ἐκτελέσει ἐν προθυμίᾳ καὶ καλῇ διατάξει. Μάλιστα ὁ τρύγος τῶν ἀμπελίων νὰ συναχθῇ μὲ καλὴν οἰκονομίαν καὶ ἐπιμέλειαν διὰ νὰ μὴ γίνῃ ζιάνι καὶ φθορά. Ἐμάθαμεν ὅτι πέρα τοῦ Ὄλτου νὰ γίνεται μεγάλη ἐξέτασις, σχεδὸν εἰς ὅλους, διὰ τὰς ὅσας ζημίας τοὺς ἔγιναν ἀπὸ κάθε λογῆς πράγματος, καὶ αὐτὴ ἡ ἐξέταξις πρέπει νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καδηλήκια. Διὰ τοῦτο σᾶς γράφομεν καὶ εἰς τὰ ἐδικά μας πράγματα, ὁποῦ μᾶς ἐπῆραν, νὰ παρασταθῆτε,

---

[1] În textul grecesc este cuvîntul: σαϊπῆδες.

διὰ νὰ γίνῃ ἐξέταξις τακτικὴ καὶ ἀκριβής, διότι σᾶς εἶναι γνωστὰ τὰ πόσα πράγματα μᾶς ἐπῆραν, μάλιστα τοὺς ζαχερέδες ἀπὸ Μπίρκα, Γκίντζοβα, Γρετζέστι, καὶ ξεχωριστὰ εἰς τὰ ἄλλα μούλκια εἰς τὸ καδηλήκι Καράκαλον. Ἡ ποσότης αὐτῶν εἶναι ἀναρίθμητη ἀπὸ κάθε λογῆς ζαχερέν. Μᾶς ἐπῆραν καὶ τὰ βουβάλια καὶ γαϊδούρια ἀπὸ ὅπου ἦτον εἰς τὸ μούλκι μας εἰς τὸ Νεγόϊ ἀπὸ τὸν Γκούτζα βακάρην, τὸν ἠξεύρει ὁ ἰσπραβνιτζέλος ἀπὸ ἐκεῖ, ὁμοίως καὶ ἄλλα ζῶα ἀπὸ τὸ Γρετζέστι, καὶ χορτάρια. Σχεδὸν τὰ ὁποῖα ὅλα δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς τὰ περιγράψωμεν καὶ στοχασθῆτε τὰ μόνοι σας. Ὁποὺ ὄχι μόνον τὰ ἐξωτερικὰ πράγματά μας, ἀλλὰ καὶ τὰ κονάκιά μας ἐξεγύμνωσαν, τόσον καὶ τὰ 40 σακκία μὲ προμπίτζα ἀπὸ Μπούρκην ὁποὺ ἐπῆραν, ἀναλογούμενον τὸ κάθε σακκὶ ἀνα 140 καὶ 150 ὀκάδες. Διὰ τοὺς ζαχερέδες βέβαια δὲν ἠμπορεῖτε νὰ καταλάβετε πόση ποσότης ἦτον, καὶ ἀφοῦ ἔλθῃ αὐτὴ ἡ ἐξέτασις, ἀμέσως μὲ ἐπίτηδες ἄνθρωπον μᾶς φανερώνεις, διὰ νὰ σὲ φανερώσωμεν καταλεπτῶς τὸν κάθε λογῆς ζαχερέν ὁποὺ εὑρίσκονταν εἰς τὸ κάθε μούλκι διὰ νὰ μὴν κάμετε λάθος καὶ ἀπεραστοῦν ὀλιγώτερον καὶ ἀκολουθήσουν λάθη. Ἄλλο τί νὰ σᾶς εἰπῶ; ὅσον ἠμπορεῖτε προσέχετε καὶ ἀγρυπνεῖτε εἰς κάθε ὑποθεσίν μας. Εἰς τὸν ζαλχανὰν τῶν κατσικίων νὰ τὸν ἑτοιμάσετε διὰ νὰ σφάξουν ὅσοι ἔχουν γίδια, καὶ εἰς ἄλλον ζαλχανὰ νὰ μὴν τοὺς ἀφήσετε νὰ πηγαίνουν, καθὼς γράφω καὶ τὸν Χασάναγα.

Ὁ ζαχερὲς ὁποὺ ἐπάρθη ἦτον εἰς τὰ κάτωθεν χωρία.

Μὲ πρώτη ὀκαζιόνη, ὁποὺ τύχῃ, μᾶς στέλνεις τὴν βοῦλλαν τῆς κάσας, διατὶ δὲν ἔχομεν μὲ τί νὰ βουλλώσωμεν τὰ γράμματά σας. Νὰ ἔχωμεν συχνά, ἰδεάζοντές μας τὰ περὶ ὑποθέσεών μας καὶ ὑγιαίνω.

Πρόθυμος

Χ. Ἰωαννούσης Κ. Π.

Ράστι, Μπίρκα, Γρετζέστι, Γκιεντζόβα, Γροσδίμποδ, Στουδίνα μὲ ὅλα τὰ περίχωρά του, Ἰζλάζι διὰ τὸν ζαχερὲν καὶ ρακιὰ καὶ κρασὶ ὁποὺ τὰ ἐπούλησεν ὁ Σέλκο[;] τὸν Σαμορκάση, Βρανκοβένι, Γιαννουσέστι, Ὀμπίρσα Σλατιώρα, Δρανοβέτζι, Μπεμπένι εἰς καδηλήκι Ρίμνικον, Δεζεράτζι, Κοκορέστι, Κραγοέστι εἰς Δετζεράτζι.

Διὰ τὰ φορέματα τοῦ Κωνσταντίνου, ὁποὺ μᾶς γράφει ὁ κὺρ Κατζώφας ὅτι ἔστειλεν νὰ τὰ φέρῃ αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα στοχάζομαι νὰ τὰ ἐφέρατε. Λοιπὸν κύτταξε νὰ τὰ τινάξῃς καλά, βάζοντάς τα εἰς κανένα μέρος καλό, νὰ μὴν χαλάσουν, ἢ ἂν ἦτον δυνατὸν εἰς τὸ κονσολάτο τὸ νέμτζικον.

[Adresa:] Τῷ κὺρ Κωνσταντίνῳ Κανέτζῳ

Εἰς Κραιώβαν

Sibiu, 16 septembrie 1821

Canetzo, te salut!

Cu sosirea ta acolo nu ne îndoim că vei îndeplini cu zel şi în bună ordine tot ce ţi-am poruncit şi ţi-am recomandat. Culesul viilor să se facă cu

multă grijă, ca să nu se facă risipă şi pagubă. Am aflat că dincolo de Olt se face cercetare mare aproape la toată lumea în legătură cu orice fel de pagube suferite şi că această cercetare trebuie să se facă şi în judeţele de dincoace. De aceea îţi scriem să fiţi de faţă ca să se facă o cercetare în regulă şi exactă în legătură cu lucrurile care ne-au fost luate, deoarece se ştie ce lucruri ne-au fost luate, mai ales zaherelele de la Bîrca, Gînjova, Greceşti, în afară de cele de la celelalte moşii din spre Caracal. Cantitatea acestora nu se poate calcula în raport cu orice fel de zaherea. Ne-au luat şi bivolii şi măgarii, care erau la moşia noastră Negoiu; i-a luat Guţă văcarul, pe care îl cunoaşte isprăvnicelul de acolo. De asemenea ne-au fost luate şi alte vite de la Greceşti, precum şi fîn. Toate nu putem să vi le descriem, să te gîndeşti şi singur. Ne-au luat nu numai lucrurile de afară, dar ne-au jefuit şi conacele; ne-au luat şi 40 saci cu brobinţă de la Bîrca, fiecare sac avînd 140—150 ocale. Desigur pentru zaherele nu poţi şti ce cantitate a fost, cînd va veni cercetarea, să ne anunţi printr-un om trimis într-adins, ca să-ţi facem cunoscut cu de-amănuntul fiecare fel de zaherea care se afla la fiecare moşie, ca să nu greşeşti şi să fie trecut mai puţin şi să se facă greşeli.

Altceva ce să vă spun? Cît puteţi să fiţi atenţi şi să veghiaţi asupra tuturor afacerilor noastre. Să pregătiţi zalhanaua pentru capre, ca s-o folosească acei care au capre de tăiat şi să nu-i lăsaţi să meargă în altă parte. La fel scriu şi lui Hasan aga.

Zaherelele care au fost luate se aflau în satele de mai jos.

Cu prima ocazie să ne trimiţi pecetea casei, fiindcă nu avem cu ce să pecetluim scrisorile voastre. Să ne înştiinţaţi adesea cu privire la afacerile noastre şi rămîn cu bine.

Devotat

H. Ianuş C. P.

Rastu, Bîrca, Greceşti, Gînjova, Grojdibod, Studina cu toate satele dimprejur, Islaz pentru zaherea şi rachiuri şi vin, a vîndut Selco [?] lui Samurcaş, Brîncoveni, Ianuşeşti, Obîrşia, Slătioara, Dranovăţ, Băbeni în judeţul Rîmnic, Degeraţi, Cocorăşti, Crăgueşti la Degeraţi.

Cu privire la hainele lui Constantin, de care ne scrie domnul Catzofas că a trimis să le aducă acolo, cred că le-a adus. Prin urmare să cauţi să le scuturi bine şi să le pui într-un loc bun, să nu se strice, sau dacă este posibil la consulatul nemţesc.

[Adresa:] Domnului Constantin Canetzos

La Craiova.

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XIX, doc. 28. Orig. grec.

193

Sibiu, 17/29 septembrie 1821

Const. Hagi Pop cere boierilor refugiaţi obiectele preţioase aduse cu ei ca să le pecetluiască la vamă, în vederea întoarcerii lor în ţară.

Σιμπίνι, τῇ 17/29 Σεπτεμβρίου 1821

Εὐγενέστατοι ἄρχοντες !

'Επειδὴ καὶ κατὰ τὸ σημεῖον ἑτοιμάζεσθε, σὺν Θεῷ, νὰ μισεύσετε ἐντεῦθεν διὰ τὴν Βλαχίαν καὶ ὡς γνωστόν σας διὰ τὰ πράγματά σας, σιάλια, τζεβαΐρι καὶ ἀσημικὰ κ.τ.λ., ὁποὺ ἐφέρετε μαζί σας, ἔδωσα ἐγὼ ἐγγύησιν εἰς τὸ ἐνταῦθα ἔνδοξον κ.β. κουμέρκι καὶ ἀφέθησαν εἰς τὰ σπίτια σας πρὸς χρῆσιν σας, μὲ ὑποχρέωσιν ὅτι θέλετε τὰ ἐβγάλει σῶα πάλιν ἔξω διὰ τὴν Βλαχίαν μὲ τὴν ἐπιστροφήν σας δι' ἐκεῖ, ἐπροστάχθην ἤδη παρ' αὐτοῦ τοῦ κ. β. κουμερκίου νὰ σᾶς προμηνύσω διὰ νὰ στείλετε ὅλοι, πρὶν τοῦ μισευμοῦ σας ἀπ' ἐδῶ, τὰ πράγματά σας εἰς ἐμένα ὁποὺ νὰ τὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸ κουμέρκι εἰς τὸ νὰ τὰ θεωρήσουν καὶ βουλλώσουν κατὰ τὴν τάξιν τους, ὥστε νὰ ἠμπορέσητε ἡ εὐγενία σας νὰ τὰ ἐβγάλετε ἀκωλύτως βουλλωμένα διὰ ἔξω, καὶ ἐγὼ νὰ λάβω ὀπίσω τὰς ἐγγυήσεις μου ὁποὺ ἔδωκα δι' αὐτά, διότι εἰς τὸ ἐναντίον, κατὰ τοὺς τοπικοὺς νόμους καὶ κατὰ τὴν ἔγγραφόν μου ἐγγύησιν, ὑποχρεοῦμαι νὰ πληρώσω ὡς ποινὴν τὰς κατωτέρω σημειωμένας τιμὰς τῶν κειμηλίων σας. Διὸ καὶ δὲν λείπω νὰ σᾶς προειδοποιήσω τοῦτο διὰ τοῦ παρόντος μου καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω διὰ νὰ καλοθελήσητε νὰ ἀκολουθήσητε ὡς ἀνωτέρω προαναφέρθην, ὥστε νὰ μὲ ἐλευθερώσητε ἀπὸ τὴν ἐγγύησιν ὁποὺ ἔδωσα διὰ τὴν εὐγενίαν σας καὶ νὰ μὴν δοκιμάσω, ἀντὶ εὐχαριστίας διὰ τὴν καλωσύνην ὁποὺ ἔκαμα ζημίας καὶ δυσαρεστήσεις.

Σᾶς προσκυνῶ ἐν τοσούτῳ ταπεινῶς καὶ ὑποσημειοῦμαι μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς τῆς

εὐγενίας σας εὐπειθὴς δοῦλος
Χατζῆς Κωνσταντῖνος Πώππ

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους:		
Ἄρχοντα πρώην μέγαν λογοθέτην κύριον Δημητράκην Μπιμπέσκον διὰ	15.000	Δημήτριος Μπιμπέσκος ἐδιάβασα.
Ἄρχοντα πρώην μέγαν ποστέλνικον κύριον 'Αλέκον 'Αργυρόπουλον καὶ κλουτζιάρην Κωνσταντῖνον 'Οτετελεσιάνον	10.440	
'Αρχόντισσαν μεγάλην βορνιτζέσσαν Κατήγκω Στιρμπέη	16.000	Δημήτριος Μπιμπέσκος διὰ τὴν κοκόναν βορνιτζέσσαν Στιρμποΐκαν.

Ἀρχόντισσαν μεγάλην σερδαρέσσαν Ρωξάνδρα Ὀτετελεσιάνκα.	1.300	**Am citit: Ruxandra Oteteliṣanu**
Ἄρχοντα κλουτζιάρην Σερμπάνον Μουργεσάνον	1.100	Ἐδιάβασα καὶ ἀπέγραψα κλουτζιάρης Σερμπὰν Μουργασάνου
Ἄρχοντα σερδάρην Δημήτριον Ἀμάνην 2 κούφερα.		
Ἄρχοντα παχάρνικον Νικολάϊτσαν Μπραϊλόην	1.100	
Ἄρχοντα καμινάρην Ἰάνκον Μαυροδόλου 3 κολέτα.		
Ἄρχοντα παχάρνικον Δημήτριον Ἀμυρᾶ	2.850	Δημήτριος Ἀμυρᾶς
Ἄρχοντα μεδελνιτζάρην Δίγκον Μπρατιάνον	1.600	
Ἄρχοντα καμινάρην Νικόλαον Ραστὴ δύο φορές	1.220	Νικόλαος Ραστὴς καμινάρης
Ἄρχοντα στόλνικον Γρηγόριον Δραγοέσκον	600	Ἐδιάβασα: Γρηγόριος Δραγοέσκος
Ἄρχοντα πολκόβνικον Παναγιώτην	900	
Ἄρχοντα καμινάρην Καλινέσκον 1 κούφερον		
Ἀρχόντισσαν Ἀννίκαν Ρουσσέτη	800	
Ἄρχοντα στόλνικον Κωστάκην Μπραϊλόην	350	Ἐδιάβασα Κωνσταντῖνος Μπραϊλόης
Ἄρχοντα σατράρην Στέφανον Δεσλήν	5.350	
Ἄρχοντα καμινάρην Στέφανον Μπιμπέσκον	600	
Ἀρχόντισσαν παχαρνιτσσέσαν Σουλτάναν	940	
Ἄρχοντα πολκόβνικον Γεωργάκην Χριστοφήν	200	
Ἄρχοντα πολκόβνικον Κωνσταντῖνον, ἀσημικὰ καὶ 1 σιάλι.		
Ἄρχοντα σερδάρην Ἄμζας Ζιάνος, ἀσημικά		Ἐδιάβασα: Ἄμζας Ζιάνος
Ἀρχόντισσαν κλουτζιαρέσσαν Ἑλέγκω Μπραϊλόϊκαν		Ἐδιάβασα: Ἑλέγκω Μπραϊλόη

Καὶ πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους κυρίους.		
Χατζὴν 'Ιωαννούσην Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδελφοὺς διαφόρους ἐγγυήσεις.		'Εδιάβασα καὶ εἶμαι εὐχαριστημένος εἰς τὴν ἐγγύησιν, Χατζὴ 'Ιωαννούσης Κ. Π. καὶ ἀδέλφια
'Ιωάννης Χατζῆ Χρήστου ...	420	
'Αθαηάσιος Διαμαντῆς	200	
'Αναστασία Βαφιάς	1.220	'Εδιάβασα: 'Αναστασία Ζώη Βαφιάς
Γεώργιος 'Ιωάννου, ἀσημικά.		
Μίλιας 'Αμπατζῆς, Παναγιώτης Κωνσταντίνου, Βούλκου 'Αμπατζίου, Μιχάλης Λούπου — ἀπὸ τὴν Μεγάλην ῎Οχναν διὰ διάφορα κολέτα πραγματείας τους.		
Πίτον Δημητρίου, ἄνθρωπον τοῦ κυρίου Χ. 'Ιωαννούση διὰ κάτι ζῶα.		

[Adresa:] Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους ἄρχοντας καὶ τιμιωτάτους πραγματευτάς, τοὺς περιεχομένους ἐν τῷ παρόντι γράμματι.

Sibiu, 17/29 septembrie 1821

Prea nobili boieri!

Fiindcă, după semne, vă pregătiți cu ajutorul lui dumnezeu să plecați de aici în Țara Romînească şi precum vă este cunoscut pentru lucrurile d-voastră, şaluri, giuvaericale, argintării etc., pe care le-ați adus cu d-voastră, am dat eu garanție la onorata c.c. vamă de aici şi au fost lăsate să le întrebuințați în casele d-voastră, însă cu obligația că le veți scoate iarăşi întocmai în Țara Romînească, la întoarcerea d-voastră acolo; am primit ordin deja de la c.c. vamă ca să vă înştiințez la timp ca să-mi trimiteți toți, înainte de plecarea d-voastră de aici, lucrurile d-voastră, ca să le ducem la vamă, ca să le controleze şi să le pecetluiască, după regulele lor, pentru ca d-voastră să puteți să le scoateți pecetluite, fără vreo piedică, iar eu să iau înapoi garanțiile pe care le-am dat pentru aceste lucruri. Fiindcă, în caz contrar, conform legilor locale şi garanției mele scrise, sînt obligat să plătesc, drept sancțiune valorile însemnate mai jos ale obiectelor d-voastră. De aceea nu neglijez să vă aduc la cunoştință acest lucru prin prezenta mea scrisoare şi să vă rog să

binevoiţi a urma precum am arătat mai sus, ca să mă eliberaţi de garanţia mea dată pentru d-voastră şi să nu am, în loc de mulţumiri pentru binele făcut, pagube şi neplăceri.

Cu acestea vă salut plecat şi semnez cu cinstea cuvenită

al domniei voastre slugă devotată

Hagi Constantin Pop

Către prea nobilii:

Boierului biv vel logofăt, domnul Dimitrachi Bibescu pentru	15.100	Am citit, Dimitrie Bibescu[1]
Boierului biv vel postelnic, domnul Alecu Arghiropol şi Boierului biv vel clucer Constantin Oteteleşianu	10.440	
Doamnei marea vornicească Catinco Ştirbei	16.000	Dimitrie Bibescu pentru doamna vorniceasa Ştirbei
Doamnei Roxandra a marelui serdar Oteteleşianu	1.300	Am citit, Ruxandra Oteteleşanu[2]
Boierului clucer Şerban Murgeşan	1.100	Am primit şi am semnat, clucer Şerban Murgeşan
Boierului serdar Dimitrie Aman 2 cufere		
Boierului paharnic Nicolaiţa Brăiloi	1.100	
Boierului căminar Iancu Mavrodolu 3 colete		
Boierului paharnic Dimitrie Amira	2.850	Dimitrie Amiras
Boierului medelnicer Dincă Brătianu	1.600	
Boierului căminar Nicolae Rasti de două ori	1.220	Nicolae Rastis căminar
Boierului stolnic Grigorie Drăgoescu	600	Am citit, Grigorie Drăgoescu
Boierului polcovnic Panaghioti	900	
Boierului căminar Călinescu 1 cufăr		
Doamnei Anica Rosetti	800	
Boierului stolnic Costachi Brăiloi	350	Am citit, Constantin Brăiloi
Boierului şătrar Ştefan Deşliu	5.350	
Boierului căminar Ştefan Bibescu......................	600	

[1] Semnăturile din coloana a treia sînt autografe.

[2] Semnătura cu litere chirilice.

Doamnei paharniceasa Sultana	940	
Boierului polcovnic Iorgachi Hristofis	200	
Boierului polcovnic Constantin, argintărie şi 1 şal		
Boierului serdar Amza Jianu, argintărie		Am citit, Amza Jianu
Doamnei clucereasa Elenco Brăiloi		Am citit, Elenco Brăiloi
Şi către prea cinstiţii domni Hagi Ianuş Consta Petru şi fraţii, diferite garanţii.		Am citit şi sînt mulţumit cu garanţia, H. Ianuş C. P. şi fraţii
Ioan Hagi Hristu	420	
Atanasie Diamandis	200	
Anastasie Vafias............	1.220	Am citit, Anastasie Zoi Vafias
Gheorghe Ioanu, argintărie		
Milias Ambatzis, Panaghiotis Constantinu, Vulcu Ambatzis, Mihalis Lupu — de la Ocnele-Mari, pentru diferitele lor colete de marfă.		
Pitos Dimitriu, omul domnului H. Ianuş pentru nişte vite.		

[Adresa:] Către prea nobilii boieri şi prea cinstiţii negustori cuprinşi în scrisoarea de faţă.

Acad. R.P.R., Corespondenţa Hagi Pop, pach. 134, dos. IV, doc. greceşti.

194

Braşov, 17/29 septembrie 1821

Şantajul plănuit în legătură cu nişte documente compromiţătoare pentru boierii munteni.

Übersetzung aus dem Griechischen.

Den 26-ten dieses ist meine Familie gesund hier angelangt. Ich danke Ihnen und dem Herrn Baron für die Güte, die er für sie gehabt hat. Vor Allem erzähle ich Ihnen eine recht gute Geschichte und zu den Consuls und Ihren Vortheil. Sehen Sie aber, dass Sie selbe mit dem Consul auf das Geschwindeste beendigen.

Es befinden sich drey Schriften bey einem von meinen Freunden, welche mehreren Personen viel schaden können. Ich will aber die Sache kleiner machen als sie ist und auch gut.

1) Eine dem Theodor Wladimiresko gegebene Schrift, unterschrieben von Bojaren der 1-sten, 2-ten und 3-ten Klasse, durch welche ihn die Bojaren als ihr Haupt und Grösseren erkennen und ihm die Vollmacht geben, in Rücksicht ihrer und des Landes Vorrechten mit der Pforte zu traktieren, etc. etc. Die Sachen beleidigen nicht nur die Pforte, sondern auch die andere[n] Mächte.

2) Eine dem Wladimiresko gegebene Obligation von 240.000 Piastern und unterschrieben von allen Bojaren, welche sich in Bukureste befanden, mittels welcher er bevollmächtigt wird, überall wo er findet, Gelder für Rechnung der Vestierie zu 5 Piaster p.c. aufzunehmen, veil sie damahls Keines hatte.

3) Eine an einen Kaufmann ausgestellte Obligation, unterschrieben von Wladimiresko und allen Bojaren, mit dem Siegel der Vestierie versehen, und auf welche sie Geld behoben haben, so viel sie vorfanden.

Von diesen Bojaren sind Einige dort, zum Beyspiel der Barbutshan und der Philipp. Sie werden mit ihnen reden und, wenn sie wollen, so sollen sie das Geld erlegen; dann verden ihnen ihre Unterschriften zurückgestellt werden. Von diesem Geld wird den Bojaren 60 tausend geschenckt, 40 tausend werden Ihnen gelassen, um selbe mit dem Consul für die gehabte Mühe zu theilen.

Sagen Sie ihnen, dass, wenn sie durch Ihre Vermittelung nicht übereinkommen, ihre Unterschriften durch einen anderen Grossen und Mächtigen an den Kiaya-Bey übersendet, der diese Summe recht gerne bezahlen wird; der bekommt es zehnfach wieder von ihnen und sie werden auch das Leben dabey verlieren.

Noch Eins. Wenn diese Schriften in russische Hände fallen, werden sie ihr Vaterland nicht mehr lange sehen, Rathen Sie ihnen, dass sie so geschwind als möglich machen, denn die Sache wird nicht unterbleiben und braucht schnell beendigt zu werden.

Sagen Sie ihnen auch, dass auch ich für meine Mühe befriedigt seyn will. Ich bin versichert, dass, wenn sie dieses hören, werden sie auch ihre Hemder geben um los zu werden. Sie selbst werden dieses an ihrem Diskurs sehen. Ich bitte aber, interessieren Sie sich, nicht wegen einer Bagatelle noch verlängern Sie die Sache, oder lassen Sie dieselbe nicht etwan gar liegen; sonst wird dieser Gegenstand anderwärtig verhandelt und Sie verlieren, was Ihnen versprochen ist.

Der Herren Baron und die Madame grüsse ich dienermässig. Ihrer Frau Mutter H.L. etc. etc.

Freund: M.G.R.

Cronstadt, den 29-ten September 1821

Traducere din limba greacă.

La 26 ale lunii curgătoare familia mea a sosit cu bine aici. Mulţumesc d-tale şi d-lui baron pentru bunătatea pe care i-aţi arătat-o. Înainte de toate

am să-ţi povestesc una bună, spre avantajul consulilor şi al d-tale. Vezi numai s-o termini cît mai repede cu consulul.

În posesiunea unui prieten al meu se află trei acte care pot face mult rău mai multor persoane. Eu vreau însă să reduc afacerea la proporţii mai mici decît în realitate şi s-o fac bine.

1) Un act dat lui Theodor Vladimirescu, semnat de boieri de rangul întîi, doi şi trei, prin care boierii îl recunosc căpetenie mai mare a lor şi-l autoriză să trateze cu Poarta pentru privilegiile lor şi ale ţării etc. Chestiunile acestea lezează nu numai Poarta ci şi alte puteri.

2) O obligaţiune de 240.000 piaştri, semnată de toţi boierii care se aflau la Bucureşti, dată lui Vladimirescu, prin care el era autorizat să împrumute bani oriunde ar găsi cu 5% în contul vistieriei, care n-avea atunci de loc bani.

3) O obligaţiune către un negustor, semnată de Vladimirescu şi de toţi boierii, prevăzută cu sigiliul vistieriei şi pe baza căreia au luat atîţia bani cîţi au găsit.

Dintre aceşti boieri unii sînt acolo, ca de exemplu Bărbucean [Văcărescu] şi Filip [Lenş]. Dumneata vei vorbi cu ei şi, dacă vor voi să depună banii, atunci li se vor restitui hîrtiile semnate. Din aceşti bani, 60 mii vor fi dăruiţi boierilor, iar 40 de mii vor fi lăsaţi dumitale, ca să-i imparţi cu consulul pentru osteneala avută.

Spune-le că dacă nu convin prin mijlocirea dumitale, hîrtiile lor semnate vor fi predate, printr-o altă persoană sus pusă şi puternică, lui Chehaia bei, care va plăti foarte bucuros această sumă. El şi-o va recupera de la ei înzecit şi pe lîngă aceasta îşi vor pierde şi viaţa.

Încă una. Dacă aceste acte ar cădea în mîinile ruşilor [boierii] nu-şi vor mai revedea patria. Sfătuieşte-i să aranjeze această afacere cît mai de grabă căci lucrurile nu vor rămîne baltă şi trebuie să fie terminate repede.

Spune-le că şi eu vreau să fiu răsplătit pentru osteneala mea. Sînt sigur că dacă vor auzi aceasta îşi vor da şi cămaşa ca să scape. Dumneata însuţi vei vedea aceasta din cele ce le vor spune ei. Dar te rog interesează-te, nu este o bagatelă, şi nu amîna afacerea, sau n-o lăsa baltă, altfel chestiunea va fi tratată în alt mod şi dumneata vei pierde ceea ce ţi s-a promis.

Salut respectuos pe dl. baron şi pe doamna, iar doamnei mamei d-tale H. L. etc. etc.

Prieten: M. G. R.

Braşov, 29 septembrie 1821

Hurmuzaki, X, p. 127—128. Text germ.

195

Cluj, 18 septembrie 1821

Autoritățile austriace sfătuiesc pe boierii olteni, aflați la Sibiu, să se întoarcă în țară și anunță că răsculații trecuți în Austria vor fi îndepărtați de la hotar.

Către dumnealor boierii din Valahia cea Mică.

Amîndoao jălbile dumneavoastră [1] coprind doao ponturi.

În 1-iu: fiindcă rebeliașii și alți streini, adunături de hoți și tîlhari, care au fost în Țara Romînească, nu s-ar fi curățit de tot, și fiindcă oștirile turcești nu au ieșit toate din țară, pohtiți dumneavoastră ca să nu fiți siliți a vă întoarce în Țara Romînească, nici a vă dăpărta de la Sibiiu mai înlăuntru în țara aceasta, ci să fiți îngăduiți pînă să vor așăza toate în țara dumneavoastră. Mai vîrtos, pentru că mulți din dumneavoastră s-ar fi aflînd într-o stare care trebuie să se ajute de către cei mai cu putere.

Al doile: ca să se depărteze rebeliașii ce să află aproape de hotar, care, după ce au lepădat și și-au ascuns armele, au întrat aici, pentru că, de vor ieși iarăși în țară pă supt ascuns și vor mai rădica arme, atunci viața dumneavoastră va fi în primejdie.

Cît pentru pontul cererii dintîi, vă facem știut că nu am dat poruncă hotărîtă [2] la poliția Sibiiului a sili pă dumneavoastră ca să vă întoarceți în Țara Romînească; dar am dorit și am voit, chiar pentru binele dumneavoastră, ca să vă povățuiască să vă întoarceți la patria dumneavoastră, fiindcă am vestire încredințată cum că boieri care s-au întors și au mers la București, s-au priimit prea bine și s-au așăzat la Divan și în dregătoriile țării. Încă la Iași, din pricină că boierii cei mari nu s-au fost întors, s-au așezat la Divan

---

[1] O jalbă a boierilor aflați la Sibiu este din 12 septembrie 1821. Prin ea boierii cereau să fie izgoniți de lîngă hotar toți răsculații, deoarece ei cugetă să nimicească neamul boieresc, « după cum au pornit răscoala împotriva boierilor».

Prin cealaltă jalbă, tot din septembrie, fără dată, boierii arătau motivele pentru care nu se pot întoarce în țară și cereau să fie revocate dispozițiile date în acest sens (Arh. St.| Budapesta, filmul 14, doc. 540—541/1821. Orig. rom. (scrise cu litere ungurești și germ. Publicate în *Revista Istorică*, XII (1926), nr. 7—9, p. 200—203). O jalbă asemănătoare a înaintat la 9 noiembrie 1821 și grupul refugiaților din Țara Romînească aflat la Săcele (Arh. St. Budapesta, filmul 1, doc. 540/1821. Orig. rom. cirilic și germ.).

[2] La 9/21 august, cabinetul din Viena, iar la 25 august 1821, autoritățile Transilvaniei au dat instrucțiuni ca refugiații din Țara Romînească să fie sfătuiți a se întoarce în țară (Arh. St. Craiova, doc. XVI/20. Publicat în *Oltenia*, III, p. 176; *Convorbiri literare*, XX (1889), p. 941; *Bis. Ort. Rom.*, XVIII (1893—1894), p. 390—391).

din boierii cei mici, şi în locul arhiereilor la trebile bisericeşti s-au aşăzat din preoţii cei mici. Din care acestea să face dovadă că turcii însuşi să nevoiesc a aşăza toate ale ţării, după vechiul obiceiu. Iar pă lîngă toate acestea, să poate adăoga şi încredinţarea ce am luat acum de curînd de la prea puternicul mieu împărat, cum că împărăţia sa cu adevărat au mijlocit către Poartă pentru siguranţia boierilor. Şi este încredinţat cum că mijlocirea împărăţii sale va fi cu bun folos, precum şi fermanul Porţii, de amnistie, ce s-au dat către toţi de obşte, dintr-această mijlocire s-au făcut.

Acestea toate arată siguranţie pentru persoana fieşcăruia în parte, i pentru averea tuturor şi pentru aşezămîntul obiceiurilor vechi ale stăpînirii ţării.

Întru această stare dar, a întîmplărilor, socotesc că binele dumneavoastră ar fi ca să vă întoarceţi înapoi. Iar cînd nu vă veţi încrede la legiuita stăpînire a dumneavoastră şi veţi zăbovi mai mult a merge ca să vă aşezaţi în dregătoriile ţării şi la moşiile dumneavoastră, poate să vi să întîmple vătămare. Şi, deosebit, aflîndu-vă la moşiile dumneavoastră, mai pă uşor vă veţi putea iconomisi, decît aici în ţara aceasta.

Cu aceeaşi sfătuire ce am zis mai sus, am socotit aceasta că, de veţi zăbovi mai mult aici în ţara aceasta şi la Sibiiu, în cea din urmă vor ajunge şi cei ce pînă acum au ajutorat pă cei mai săraci, la scădere şi la lipsă, şi va fi mai mare rătăcire.

După cum să află acum trebile în Moldova şi în Ţara Romînească, după nădăjduitele vestiri ce am, în scurtă vreme vor izgoni turcii pă rebeliaşii greci ce au mai rămas într-aceste dooă ţări, care vor fi numai ca la 2.000. Şi prin mijlocirea puterilor streine, mai cu vreme să vor rădica şi turcii din Ţara Romînească, prin lucrare de condei şi prin înpăciuire.

Deci, dumneavoastră de socotiţi că veţi fi în stare să luptaţi greutatea cheltuielilor de aici, şi că veţi putea aştepta pînă să vor pune în orînduială toate deplin, făr' de paguba moşiilor dumneavoastră, eu sînt departe de a vă popri să nu rămîneţi aici, fiindcă prea puternicul mieu împărat v-au priimit cu milostivire.

Dar iarăşi, porunca împărăţii sale este să nu îngăduiesc a să aduna prea mulţi la un loc, mai ales prin satele ce sînt aproape de hotar. După care coprindere a poruncii împărăteşti, înşivă dumneavoastă puteţi cunoaşte că, pentru nezmintirea dumneavoastră de acolea, caut să chibzuiesc ca să se împlinească şi porunca împăratului şi să fac prin cît să va putea şi voinţa dumneavoastră.

Dă aceea am poprit amîndooă jălbile. Dar, pînă atunci aş socoti că veţi face bine să îndemnaţi pă cei mai scăpătaţi dintre pămîntenii dumneavoastră, ca să se întoarcă la moşiile lor, şi să-i ajutoraţi la aceasta, fiindcă după cele mai sus arătate, pot fi făr' de nici o frică.

Pentru al 2-lea pont, s-au dat după poruncile împărăteşti, rînduieli, ca rebeliaşii să se depărteze negreşit de la hotar, şi să nu fie suferiţi aici în ţara aceasta, ci să le dea drum la alte părţi depărtate şi înpotriva ţărilor de unde să vor fi născut [1].

G. Bánffy[2]
1821, septembrie 18
Cluj

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 356 v.—359 v.; ms. grec. 720, p. 131—132.Text rom. Publicat în *Convorbiri literare*, XX (1886), p. 942—944; *Bis. Ort. Rom.*,XVII (1893—1894), p. 392—394; *Oltenia*, III, p. 179—189.

196

[Bucureşti,] 19 septembrie 1821

Cîrmuirea ia măsuri pentru a se numi epistaţi la mănăstirile părăsite de egumenii uniţi cu apostaţii.

Către cinstita ocîrmuire a Valahiei

Fiindcă mulţi din egumenii du pe la mănăstirile ce să află aici în ţară din pricina răzvlătirii ce au fost lipsesc unii prin alte ţări, alţii unindu-să cu apostaţii şi ducîndu-să cu dînşii, au rămas mănăstirile făr' dă purtători de grijă şi nu numai zestrea, ci şi vite şi alte lucruri ale mănăstirilor unile s-au prăpădit, luîndu-să de apostaţi, altele iarăşi care au rămas, s-au făcut zapt de către zabiţii [3] judeţelor, precum v-aţi pliroforisit dumneavoastră şi din înştiinţarea ce au venit de la epistatul mănăstirii Rîncăciovul, ce cu cartea dumneavoastră s-au orînduit purtător de grijă, şi pentru că eu ca un eforos al logofeţii ce sînt şi ca un patriot ce mă aflu, datoria mă face a îngriji ca să nu ajungă toate mănăstirile la un acest fel de hal vrednic de jale, ci, de să va găsi şi de către dumneavoastră cu cale, a mea părere este ca vechilul sfintei mitropolii să cerceteze şi să privegheze pentru aceasta, ca unde să va dovedi că este vreo mănăstire care să aibă trebuinţă ori de egumen, de va lipsi, sau de purtător de grijă, pînă cînd să va arăta însuşi aceia sau vechilii din parte-le, prin ştirea dumneavoastră să să aşeze epistat a îngriji atît de zestrea mănăstirii, vite şi altele, cum şi de veniturile moşiilor a le strînge şi

---

[1] La 20 august autorităţile Transilvaniei au dat instrucţiuni pentru expulzarea eteriştilor din Ardeal (Arh. St. Craiova, doc. XVI/20; Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 356. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893—1894), p. 389—390; *Oltenia*, III, p. 174—175).

[2] Contele Gheorghe Bánffy, guvernatorul Transilvaniei.

[3] În text: « zabicii».

a le aduce, ca să nu să prăpădească pă cîmpuri, toamnă fiind și vremea strînsului bucatelor și a culesului viilor, cînd de acum înainte să apropie și vremea iernii.

Căci de nu să va pune în orînduială aceasta, vederat ajung mănăstirile la rea dărăpănare.

Scarlat Mihălescu

1821, septemvrie

[Rezoluția:]

19 septembrie 1821

De la ocîrmuirea Valahii

Cinstite dumneata frate biv vel spătar Scarlate Mihălescule, epistatule al logofeții Țării de Sus.

Cu orînduială fiind anaforaoa aceasta a dumitale, o întărim și noi, pe care să o și faci cunoscută prea sfinții sale părintelui arhiereul Troados, vechilul sfintei mitropolii, ca să aibă îngrijirea aceasta. Și unde să va dovedi că este vreo mănăstire și ori în ce eparhie, ori dintr-ale pămîntului slobode mănăstiri, sau dintre cele streine, care să aibă trebuință ori de egumeni de va lipsi sau de purtător de grijă, pînă cînd să va arăta însuși aceia sau vechili din parte-le. Și prin anaforaoa prea sfinții sale și a dumitale să să facă cunoscut și ocîrmuirii, ca să să orînduiască egumen sau vechil cu mijlocul ce să arată într-această anafora a dumitale.

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Constadin Negri

1821, septemvrie 19

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 85 v—86.

197

[Cernăuți, 20 ? septembrie 1821]

Boierii moldoveni cer Porții înlăturarea grecilor și arnăuților, cîrmuire pămînteană, hotărnicirea moșiilor și alcătuirea unei pravili în limba moldovenească.

Durerea ranii pricinuită noî de către stricăcioasa împărechere a apostaților greci, ce s-au obrăznicit a rădica arme și cu cumplire a vătăma pămîntul acesta a Moldavii, ne silește să cutezăm a năzui și prin întinderea umilitelor glasuri a celor care ne aflăm du pre împregiurările tîmplări cu plîngere să cerem ascultare de la înalta milostivire a marii și prea puternicii împărății. Primește prea puternice și mult milostivule împărate ascultare tînguirii norodului Moldavii, carii de la moșii și strămoșii lor au avut și au pravila în suflete a păzi curățenia credinții și a supunerii către pragul prea puternicii și marii împărății.

Acest norod, pururea supus către datoriile lor, totdeauna au avut pironiți ochii săi la domnii orînduiți după vreme în oblăduirea pămîntului acestui și pîn'la un păr fără de nici o împotrivire au plinit orișicare poroncă s-au slobozit în țară, prin rînduielile supt pecetea domnilor, fără să-și deșchidă glasul său să facă vreo întrebare de sînt toate cu știința și poronca prea puternicii împărății, macar de s-au și văzut și s-au ispitit în faptă din nou izvodită multe feluri de dări în bani și în havalele, cu multă greutate a țării. Și precum la toate acelea nu s-au arătat cu cea mai mică împotrivire nici într-o vreodată, asămine și pentru paza pămîntului acestui au avut întemeiete nădejdile sali iarăși la domnii oblăduitorii țării.

Nenorocire însă a nevinovatului acestui pămînt s-au deșărtat deodată tocma în sînurile păcii și a liniștirii, pentru că la trecuta lună fevruar, fără de veste ne-am găsit năpustiți [1] de o sumă [de] greci și arnăuți cu toții înarmați, atîta în capetalul țării, orașii Eși, cît și în Gălați, Focșani, ce sînt pe marginea țării despre Dunărea. Carii, cu armele în mîini, au săvîrșit o cruzime fără pildă vreodată în pămîntul acesta. Și urmînd pretutindine aice în țară spaimă, deznădăjduire și ticăloșii nevinovatului norod, sîliți au fost cea mai multă parte a fugi și a să împrăștie cu sîngură știința lor pe unde au putut, lăsîndu-și starea și avuția, în rîsipa și prada apostaților, căutînd fieștecare ca să-și apere macar viața despre înrăutățiții vărsători de sînge omenesc.

Iartă prea puternice și mare împărate cutezarea noastră ace născută din deznădăjduire, prin care cu lacrimi puind înaintea pragului prea puternicii împărății nevinovăția noastră, cu umilite glasuri cerim milostivirea vindecării ranelor întru care cumplit ne ticăloșim. Tinde mîna cea puternică și ne miluește cu punirea în buna rînduială, ca să viețuim supt umbrirea pragului prea puternicii împărății, în sînurile păcii și a liniștirii și cu lesnire să putem plini toate datoriile curatii supuneri noastre către prea puternica și hrănitoarea împărăție.

Milostivește-te prea puternicule, mare împărate! Ascultă glasurile nevinovatului norod și hărăzăște noî prin înalt vrednic de închinăciuni sfînt hatișărif pronomiile obiceiurilor ce din vechi au avut norodul Moldavii, care din vreme în vreme și-au pierdut mai de tot ființa lor din întrebuințările cele răle a domnilor greci ce au fost orînduiți oblăduitori pămîntului. Căci nu au fost slobozi nici putincioși a înfățoșa jalobile noastre către pragul prea puternicii împărății, cu arătarea durerilor asupritoare. Și pe lîngă aceste să fie mila prea puternicii împărății a ne milui cu dizrădăcinare din pămîntul acesta și niciodată a mai lăcui împreună cu noi grecii și arnăuții cu înstatornicire de case și alte acareturi. Să fim miluiți și puși la cale și pentru pagubile și cea de istov sărăcie ce ni s-au pricinuit de această vătămătoare urmare a apostaților, întorcîndu-ni-să măcar cevași din păgubirile noastre cu averile lor ce au în pămîntul acesta. Să fim miluiți a ni să da în purtare de grijă a noastră, pămînte-

---

[1] *În text: năbustiți.*

nilor, toate mănăstirile cu moşiile lor ce sînt în pămîntul acesta făcute din învechime di moşi şi strămoşii noştri, pentru sprijinirea şi miluirea săracilor patrioţi şi pentru darea din veniturile lor supt nume de embatic, la Ierusalim, la Sinae şi la Sfetagora. Aceste mănăstiri cu moşiile lor să ni să dei pe socotinţa patriei şi ne îndatorăm ca şi embaticul legiuit la locurile hotărîte şi miluirea săracilor patrioţi, după hotărîrea daniilor vechi, să urmeză cu nesmintire, căci de cînd au intrat aceste mănăstiri în mîinile călugărilor greci, nu numai cu acele miluiri au lipsit cu totul, dar încă le-au supus şi supt grea sarcină de datorie.

Să fim miluiţi a ni să da voie ca după vechile obiceiuri a pămîntului să ne alcătuim pravile în limba patrii, hotărîtoare la tot feliul de pricini, după care să urmeze cu nestrămutare judecăţile şi toate orînduielile pămîntului,ca să nu urmeze mai mult întrebuinţare ce ră şi voie ce slobodă a domnilor oblăduitori.

Să fim miluiţi a ni să da voie ca, cu boieri aleşi hotarnici şi cu ingineri, să să hotărească toate moşiile din pămîntul acesta pe glasul scrisorilor vrednice ce va înfăţişa fieştecare moştean şi a să stîlpi cu sămne despărţitoare.

Să fim miluiţi ca în purtarea tuturor trebilor în patrie să fie orînduiţi de către domnii oblăduitori ai ţării din toate neamurile de boieri pămînteni carii vor fi vrednici a ocîrmui cu dreptate şi bună orînduială pe săracul norod.

Să fim miluiţi a ni să orîndui domn oblăduitoriu pămîntului, după vechile miluiri a prea puternicii împărăţii, din însuşi neamul moldovinesc, pre care obştea îl va alege pe temeiul credinţăi şi a închizăşluirii a tuturor pămîntenilor. Care domn va avea toată supunerea către pragul prea puternicii împărăţii, oblăduind norodul în hotărîrea pravililor obiceiurilor pămîntului, avînd şi capichihaele din boieri pămîntului carii să stei în Ţarigrad întru săvîrşirea trebuinţilor ţării.

Cu aceste miluiri ne rugăm, prea puternicule şi mare împărate, să hărăzeşti prin înalt vrednic de închinăciuni sfînt hătişărif pe norodul pămîntului Moldavii, credincioasa raiao, cheleriul a prea puternicii mari împărăţii.

La pragul prea puternicii şi milostivii împărăţii credincioasăle şi
supusă raiele a Moldavii.

Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/110. Copie rom. cont.

ANEXA 1

la documentul nr. 197

[Septembrie, 1821]

Scrisoarea moldovenilor către Saletu [1] paşa în contra grecilor. [2]

Pre înnălţatule, măritule întru slavă şi alesule de dumnezău întru iscusinţă, marele viziriu a pre înaltului şi hrănitoriului nostru devlet, Salih paşa

[1] Corect: Salih paşa.

[2] Scris cu roşu de altă mînă.

efendimiz. Pre milostivule stăpîn şi mîntuitoriule chelerului înpărătesc al Moldovii de călcările cele pierzătoare a răzvrătitorilor greci. Mărească-să slava voastră mai presus decît toată asămănare şi braţul cel puternic a celuie ce ţine ceriul şi triimite lumina în soare să dăruiască în veci covîrşitoare putere pre puternicului nostru şi iubitoriului de oameni împărat, supuind supt picioareli sale pre tot vrăjmaşul şi înprotivitul. Căci prin a sa nemărginită îndurare, ...[1] noî celor de la strămoşul, credincioşi pragului său, bunătatea ce nepreţuită a sufletului vostru, care văzînd jale pămîntului, văzînd pierzarea sa, au întins putere ce ocrotitoare către izgonire ce desăvîrşită a celor nelegiuiţi care ne-au lăsat a fi un trup fără suflet, fără stare şi putere. Mulţămim voî mîntuitoriule Moldovii, mulţămim cu lăcrămi şi cu mîine rădicate către ceriu pre puternicului împărat şi hrănitoarii noastre împărăţii, îndatoraţi păr' în sfîrşit pre dumnezăul cel fără de început a ocroti memlechetul cel credincios, a lăcrăma pentru ticăloasa raia, a cere pentru dînsa (cari este amanet la voi) mila şi îndurare devletului. Iar apoi cu capite plecate priimind în mîinile noastre pre înaltul vostru buiuruldiu, pentru ca să ne întoarcim cei împrăştiaţi la casîli şi patrie noastră, ne aflăm pre plecaţii credincioşi gata a urma poroncii şi datorii, căci credincioşi din strămoşi fiind şi fără de pata neligiuirii, aceasta este nădejde bunii nostri vieţuiri a fi supt umbrire pre milostivilor noştri stăpîni, la casăli şi patrie noastră, dobîndind hrănitoarele mile şi pronomiile a devletului. Iar pînă vom lua o milostivnică poroncă şi povăţuire la acele cîte boieriul bătrîn şi fratele nostru, dumnealui vornic Toader Balş, cari înfăţoşază la picioarile voastre acum arzuhalul nostru acesta şi care năzuieşti însuşi mai cu grabă la patrie şi casa sa şi la mila voastră şi căruie i s-au înfăţişat prin viu grai numai unile din durerile noastre care amintesc şi împiedică încă cîtăva vremea[2] nevenire noastră pîn' la al doile voastră povăţuitoare poruncă pentru că sînt acolo şi alţii doi boieri către slujbile cele de faţă[3]. De aceasta primeşti, ne rugăm, ca un vechil a pre puternicului împărat pentru ţara aceea care ai mîntuit-o den mîinile nelegiuirei, a asculta pricinile care ne împiedică, prin taină fiind ştiute numai lui dumnezău şi voî, şi dacă acele sînt drepte şi dacă nu greşim şi nu ne osîndim de a le cugeta: apoi noi, după ce cu svinţănie lucrare şi năzuire prin mărire voastră către îndurarea pragului împărătesc, vom cuteza a porni rugăminte şi a aştepta limanul îndreptării şi mîngîiarii, vom veni strîngînd cu umilite glasuri ca să vă păzască ceriul întru vecinicie întru mărire şi slavă, fiind datori voao cu zilili vieţîi noastră.

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/58. Ciornă.

---

[1] Două cuvinte indescifrabile.

[2] Cuvîntul « vremea» scris deasupra cuvîntului « zile», ultimul fiind şters cu cerneală.

[3] Este vorba de aga Ioan Greceanu şi de căminarul Costache Cerchez. Acestuia din urmă boierii îi mulţumesc în scris la 22 decembrie pentru strădania depusă în folosul patriei, cu prilejul acestei călătorii (*Buciumul Romîn*, I (1875), p. 269).

ANEXA 2
la documentul nr. 197

Scrisoare către saraschieriul de Silistra a caimacamului Vogoride. 1822 [1].
Devleti efendi!

Din boierii cei mari a Moldaviei, cari încă hale sînt în țara nemțească și țara rusască, căutînd cu jăle la pămîntul lor și oftînd fără a veni, decît punînd înainte feliuri de profasis și pricini; dintre acei boieri esti și unul ce-i zic Toader Balș, cari viind la Eși cu arzmagzar din partea tuturor la Salih pașa și la mine, cu osăbite mehtupuri, prin cari îl fac pe dînsul deplin împuternicit spre a da răspunsuri la orice va fi întrebat, dumnealui boieirul însă, prepuind că eu aștept domnia, s-au mîhnit foarte și nu au vrut a-mi descoperi tot adivărul jalobii lor și pricina venirii sale. Dar eu văzînd jîgnirea sa, l-am chemat și i-am spus că eu nici domnie poftesc, nici căimăcămie, nici alt maslahat, decît doresc a săvîrși poronca împărăției întru cari sînt rînduit cu obraz curat, ca să pociu ceri de la înpăratul un loc în pămîntul lui, unde să mă trag cu familia me, să mă odihnesc. După cari zisă ali meli, încredințîndu-să dumnealui boieriu, mi-au descoperit atunce scopos venirii sale, arătîndu-mi că cerirea lor către devlet esti a să rîndui domn, unul dintre boierii Moldovei, sau să să povățuiască țara vreo cîțiva ani de către boieri, fiind foarte struncinată și supusă încă de mai înainte supt datorii și sărăcii. Și că să roagă și cer tot aceli obiceiuri ce cu 150 ani mai înainte le-au avut. Acestea sînt ceririle lor, fără a căuta întîi și a gîndi la îndreptarea și punerea la cali a liniștii țării lor, ca să fie iarăși cum au mai fost mai înainte.

Acad. R.P.R., ms. rom. 333, f. 48. Copie rom. cont.

198

Sibiu, 21 septembrie 1821

Polihronie scrie lui Canetzos, secretarul lui Hagi Ianuș, printre altele, să nu mai lase pe locatarii bordeielor să se întoarcă la ele, deoarece sînt nesupuși.

Σιμπίνι, 21 Σεπτεμβρίου 1821

Ἡδέως σὲ ἀσπάζομαι,

....

Κατάστιχον ἀπὸ τοὺς βινεριτζέλους διὰ τὰ ἀμπέλια Κοκορέστι νὰ ζητήσῃς, ἐπειδὴ ἀνήκει νὰ συνάξωμε τὴν ὀτάστινα, πλὴν χέρι νὰ μὴν βάλετε εἰς τίποτας ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα νὰ συνάξετε, ἐνόσῳ ἰδοῦμε πῶς ἔχει νὰ γένουν οἱ ἀρέντες μουλκίων. Ἀπὸ τὸν μύλον Κοκορέστι, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς εἶναι στὴν ἀρέντα μὲ

[1] Data inexactă; probabil însemnarea a fost scrisă de un copist în anul 1822 și adăogată la documentul copiat.

τὸ μούλκι, μαλάϊ διὰ τὴν κούρτη νὰ παίρνουν ἀπὸ μυλωνὰν μὲ τὸ ραμπόσι, νὰ ξέρουν πόσες ὀκάδες παίρνουν. Τὸ πορούμπι νὰ δισμωιστῇ εἰς Κοκορέστι, πλὴν χέρι μὴν βάλετε νὰ πάρετε, διὰ τὰς αἰτίας ὁποὺ σοῦ ἐξηγῶ. Ἐπιμελήσου μήπως δὲν μᾶς ἐπαίρνονται τὰ μείναντα παρούμπια ἀπὸ Πραγκοβένι, Γιαννουσέστι, Σλατιώρα, Δρανοβέτζι καὶ ἀπὸ Κοκορέστι. Ὅτι ἀρκετὸς ἀφανισμὸς μᾶς ἔγινε διὰ τὰ γειτονικὰ σκατομπορδέγια ἀπὸ Γιαννουσέστι, ἐλπίζω νὰ τὸ ἔβαλες εἰς πρᾶξιν, πλὴν σοῦ λέγω καὶ τοῦτο νὰ συμβουλεύσῃς τὸν Γιάννη βιζετέον καὶ Πάτζον ὅτι ὅταν τύχῃ νάρθοῦν οἱ κάτοικοι τῶν μπορδεγιῶν καὶ θέλουν νὰ κατοικήσουν πάλιν ἐκεῖ καὶ νὰ ἀρχίσουν νὰ φκιάσουν καὶ νὰ μερεμετίσουν, εὐθὺς νὰ τοὺς ἐμποδίσουν. Νὰ μὴν τοὺς δεχτοῦν παντελῶς νὰ κατοικήσουν πλέον καὶ νὰ τοὺς ἀποκριθοῦν: ὁ νοικοκύρης τοῦ μουλκίου δὲν σᾶς δέχεται πλέον, καὶ ἂν δὲν ἀκούσουν, εὐθὺς νὰ σοῦ δώσουν τὴν εἴδησιν. Δῶσε ἀγωγή, φανερώνοντας δι' αὐτοὺς ὅτι ἐπειδὴ εἶναι κακότροποι ἄνθρωποι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ μουλκίου δὲν τὰ πληρώνουν, καθὼς καὶ χρεωστοῦν τόσον χρόνον, εἶναι καὶ σκανδαλοποιοὶ ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο δὲν τοὺς δεχόμεθα πλέον, παρὰ ἂς πάρουν ὅτι ξύλα τοὺς ἔμειναν ἀπὸ τὰ μπορδέγια καὶ ἂς πάουν ὅπου θέλουν. Ἐπειδὴ τώρα ὁποὺ ἐχάλασαν τὰ ἀκαρέτιά τους, ἠμποροῦμε νὰ τοὺς ξεμπινιάσωμε, καὶ χωρὶς ἄλλο τοῦτο ἐπιμελήσου νὰ μὴν ξαναφωλιάσουν κανένας ἀπὸ ὅσους κατοικοῦσαν, ἐπειδὴ ἠμπορεῖ νάρθοῦν. Ἡ ἐξουσία ὅμως διὰ ἀγωγῆς τοὺς ἐμποδίζει διὰ νὰ μὴν ξανακάμουν κοσάρες καὶ ἄλλα ἀκαρέτια, καὶ ἂν κάμουν καὶ δὲν ὑπακούσουν τὴν προσταγήν, τὰ χάνουν.

Τὸ Γκουργκάνι, Γιαννουσέστι, Κρίβα, τοῦ Πραγκοβάνου, Στλατιώρα καὶ Δρανοβέτζι, τῆς Μπίστριτζας, ὅλα νὰ τὰ δισμωίσῃς, τὸ ἀραποσίτι καὶ χορτάρια. Πλὴν ἂς στέκουν ὅλα στὲς τζόρες, καθὼς καὶ εἰς τ' ἄλλα τὰ μούλκια, Μπούρκα καὶ ἐπίλοιπα.

....

Ταῦτα καὶ ὑγίαινε
Π. Χ.

Τῷ κὺρ Κωνσταντίνῳ Κανέτζου, γραμματικῷ τοῦ Χατζῆ Ἰωαννούσῃ καὶ ἀδέλφια.

Εἰς Κραϊώβα

Sibiu, 21 septembrie 1821

Te sărut dulce

....

Să ceri un catastih de la vinăricei pentru viile de la Cocorăşti, fiindcă se cuvine să strîngem otaştina, dar să nu te atingi de veniturile ce urmează să fie strînse, pînă nu vom vedea cum vor fi arenzile moşiilor. Mălai pentru curte să ia de la morar cu răboj, ca să se ştie cîte ocale iau, fiindcă şi moara de la Cocorăşti e luată în arendă odată cu moşia. Porumbul de la Cocorăşti să fie dijmuit, dar să nu te atingi de el, pentru motivele amintite. Intere-

sează-te că poate nu ne iau porumbul rămas la Brîncoveni, Ianuşeşti, Slătioara, Dranovăţ şi Cocorăşti. Destule distrugeri ni s-au făcut pentru bordeiaşele vecine de la Ianuşeşti. Sper să fi pus în practică [cele scrise], dar îţi spun şi aceasta, să te sfătuieşti cu Iani vizitiul şi cu Baciu că, dacă vor veni locatarii bordeielor şi vor vrea să locuiască iarăşi acolo şi vor începe să clădească sau să repare, îndată să-i împiedice şi să nu-i lase de loc să locuiască, ci să le răspundă că: stăpînul moşiei nu vă mai primeşte şi dacă nu se vor supune, îndată să te înştiinţeze, să dai plîngere, arătînd că pe lîngă că sînt oameni răi şi nu plătesc datoriile moşiei, avînd atîtea datorii, mai sînt şi nişte oameni scandalagii şi din aceste motive nu-i mai primim, ci să ia scîndurile ce au rămas din bordeiele lor şi să se ducă oriunde doresc, fiindcă, acum cînd acareturile lor s-au stricat, putem să-i scoatem, şi neapărat să ai grijă ca nu cumva vreunul din cei care locuiau să se cuibărească din nou, căci s-ar putea să vină. Stăpînirea însă, prin hotărîrea dată, îi opreşte să facă coşare şi alte acareturi, şi dacă vor face şi nu se vor supune poruncii, le vor pierde.

Porumbul şi fînul de la moşiile lui Brîncoveanu, Gorgani, Ianuşeşti, Griva, şi de la moşiile m-rii Bistriţa, Slătioara, Dranovăţ, să fie dijmuit, dar să stea totul la Ciorile ca şi la celelalte moşii: Bîrca etc.

....

Acestea cu sănătate
P[oli]h[ronie]

[Adresa:] Domnului Constantin Canetzos, secretarul lui Hagi Ianuş şi fraţii
la Craiova

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 298, doc. 33. Orig. grec.

199

25 septembrie 1821

Încuviinţarea ocîrmuirii pentru scoaterea de la ocna Telega a nouă oameni deţinuţi sub bănuiala că au fost amestecaţi în răscoală.

De la ocîrmuirea Valahii,
către dumnealor cămăraşii ocnii Telegii.

Dintr-această jalbă a 9 sărmani ticăloşi ce sînt acolo în osînda ocnii, din alăturatul tacrir dă numele şi îndreptarea vinii lor, care au trimis jăluitorii aceştia aici, prin dumnealui clucer Filip, epistatul ocnelor, veţi luoa îndestulată pliroforie. Şi dă vreme ce ne-am îndăstulat că aceştia sînt aruncaţi în pedeapsa aceasta fără dă nici o pricină dă învinovăţire, milostivire au ocîrmuirea asupră-le, şi vă poruncim ca să-i sloboziţi. Şi cu toate că s-ar fi cuvenit să să dea şi pă vreo chezăşie, dar văzîndu-să că sînt oameni de la depărtate locuri, care cu anevoie şi dă va găsi vreun chezaş, urmează a să face strădanii şi cheltuială.

Şi pentru aceasta dar vi să scrie ca, dă va sta putinţă, să să dea vreunu pă chezăşie, bine, iar de nu, să li să dea drumu.

1821, septembrie 25

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Constadin Negri, Scarlat Mihălescu

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, 1076, p. 188. Copie rom.

ANEXA 1
la documentul nr. 199

Prea cinstiţilor boieri ocîrmuitori ai slăvitului divan.

Cu lacrămi fierbinţi jăluim noianului milostivirei dumneavoastră şi cu mare tînguire arătăm întîmplarea patimilor ce au căzut asupră-ne din vremea amestecărilor, în care toată lumea au pătimit cu feliuri şi chipuri dă goane. Căzînd şi noi ticăloşii în mîinile ispititorilor vrăjmaşi ai cetelor ce să adunase, după ce am fost jăfuiţi ca vai de noi, în pieile goale lăsîndu-ne, ne-am pomenit trimişi prin cinstitul isprăvnicat al Prahovei să fim la pedeapsa ocnii Telega, unde de şase luni şi mai bine sîntem în osînda aceasta.

Am ajuns nemernicii dă noi, păcătoşii, dă sîntem mai mult morţi dăcît a mai nădăjdui viaţa.

Şi fiindcă sîntem aruncaţi în pedeapsă fără nici o pricină dă învinovăţire, precum să va da pliroforie slăvitului divan dintr-acest tacrir al nostru, care văzîndu-să, să va judeca de către înalta dumneavoastră înţelepciune dreptăţile ticăloşii noastre cu patimile osîndii aceştii pedepsii de moarte. Şi după nemărginita bunătate, răvărsîndu-să mila stăpînirii către noi cei ce perim la adîncimea întunerecului, fierbinte ne rugăm a ni să trimite slăvita poruncă dă iertare prin dumnealor cinstiţii boieri epistaţi ai casii ocnelor, către care am alergat a ne face cunoscuţi că perim la pedeapsă, neştiuţi şi depărtaţi de pravila dreptăţii.

Şi cum duhul sfînt va lumina splahca bunătăţii dumneavoastră asupra nemernicii noastre.

Prea plecaţi robi,
noi, 9 sărmani ticăloşi ce perim în osînda ocnii Telega.

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, p. 188—189. Copie rom.

ANEXA 2
la documentul nr. 199

Tacrirul celor ce să află la pedeapsa ocnii
Telegăi, din vremile amestecării, cum să arată.

1821 septembrie.

Dobre măcelar ot Plaşcea Mărgineanului, sud Olt, aflîndu-să vier în sud Saac, la via jupînesii Anastasii Hagichii Manea brutar, carele, mergînd la Bucureşti de au luat bani pentru lucrul vii, cînd s-au întors înapoi la vie au aflat că vine Ipsilant. Şi temîndu-să ca să nu pătimească cevaşi dăspre hoţiile ce să urma, s-au sculat împreună cu nevasta a să duce iarăşi la

Bucureşti. Şi cînd au ajuns la Tîncăbeşti, i-au cuprins arnăuţii lui căpitan Anastasie, omul lui Ipsilant, şi jăfuindu-l de toate, i-au găsit pricină precum au voit. Pe care, trimiţîndu-l la isprăvnicatul Prahovii şi aflîndu-mă ispravnic judeţului, coconu Alecu Văcărescu, l-au trimis la ocnă.

Dinul Dăneţ ot Godineşti, sud Gorj, plasa Tismenii, aflîndu-să lucrător prin dealuri împreună cu Dobre, mergînd la Bucureşti, au căzut şi el la pedeapsa ocnii, cu numitul; iar altă pricină asupra lui nu ştie.

Petre Rusu ot satul Lilieşti, sud Gorj, ipac lucrător şi împreună ca şi Dinul urmînd, au căzut la pedeapsa ocnii; iar altă pricină asupra lui, nu ştie.

— Ion sin Vlad ot Coteşti, sud Slam Rîmnic.
— Ion Albul ot Stîlp, plasa Sărata, sud Buzău
— Naie Pandac ,, ,,
— Vasile Ungureanu ot Urlaţi sud Saac.

aceşti patru fiind beileccii în anul trecut, slugi la Enuş grecu de la satul Stîlp, şi fiindcăci avea asupră-le hîrtii de haraci de la Ţarigrad, pă care găsindu-i oamenii lui Ipsilant, i-au catatrixit că sînt spioni; apoi, după ce i-au jăfuit, ia-u trimis la ispravnicul Prahovei de unde împreună cu ceilalţi coconu Alecu Văcărescu ispravnic i-au trimis la ocnă.

Gheorghe Moldoveanu, slugă fiind la Thanase simigiu, cînd s-au spart Ploeştii, fugind şi el împreună cu ceilalţi, au venit la Băicoi. Unde, găsind un om al ocnii, numitul s-au luat împreună şi mergînd la satul Butucii, avînd trebuinţă cu o nevastă Vasilca, asupra cărora bănuind satul că sînt oameni răi, i-au luat şi i-au băgat la ocnă.

Costandin sin popa Stoica ot Malamuc, sud Ilfov, slugă fiind la dumealui Manolache Ralea, cînd stăpînă-său au trecut la Braşov, au fost trîmis numitu cu o pereche telegari la ocna Telegii, să caute dă ei. Şi fiind arnăuţii Ducăi, au luat un cal, şi el ducîndu-să după dînşii ca să ia calu de la Rucăl, s-au întors înapoi ca să caute de celălalt cal. Asupra căruia, bănuind dumnealui cămăraşul, slugeru Mihăiţă, că au fugit cu calu, l-au băgat la ocnă.

9, adică nouă vinovaţi cu pricinile ce să arată să află supt osînda pedepsii ocnii, despre cei ce să văd orînduiţi.

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, 1076, f. 189. Copie rom.

200

Foleşti, 27 septembrie 1821

Menţiuni despre escortarea spre Constantinopol a eteriştilor prinşi şi despre purtarea turcilor.

Φωλέστι, 27 Σεπτεμβρίου 1821

Πρὸς τὸν ἐντιμότατον κύριον Δημήτριον Βασιλείου καὶ συντροφίαν.

Ἔλαβα τιμίαν σας ἀπὸ τὶς εἴκοσι ἕνα τοῦ παρόντος καὶ χαρήκαμε περὶ τὴν ἀγαθή της ὑγείαν της. Ἐγὼ σᾶς ἔγραψα μὲ τὴν κουκόνα Κατίνκα Γου-

ριντζόϊα εἰς εἴκοσι μία τοῦ παρόντος. Ἦμουν εἰς τὸ Σκουλένι τώρα τὸ Σάββατον καὶ στάθηκα τρεῖς ἡμέρες ἐκεῖ πέρα. Ἐφώναξα τὸν κὺρ Κωνστανδίνου Γραπεντζίκη καὶ τὸν παρακάλεσα διὰ νὰ παρασταθῇ διὰ νὰ μᾶς φορτώσῃ τὸ πρᾶγμα μὲ μέσον τῆς ἀγεντζίας καὶ νὰ εἶναι χεριῶ βοήθεια εἰς ὅτι καλὴν ἀνάγκην, ὅμως ἀκούω ὅτι τὸ λάδι εἶναι ἐμποδισμένο. Ἐγὼ εἶπα τὸν Κωστάκη νὰ ἀγοράσῃ βαρέλια καὶ νὰ βάνῃ τὸ λάδι εἰς τὰ βαρέλια καὶ νὰ εἰπῇ ὅτι εἶναι κρασί. Εἰδὲ διὰ καρύδια καὶ δαμάσκηνα καὶ διὰ κρασὶ οἱ Ὀβραῖοι πάησαν καὶ Λιποβάνοι εἰς Ὀδοπέστι καὶ δὲν ἠξεύρομε. Ἐδῶ εἰς Ἰάσι δὲν εἶναι καρύδια καὶ δαμάσκηνα, εἰδὲ κρασί, τὸ Ἰασιοῦ ἕνα γρόσι τὸ βέδρο καὶ ἕνα καὶ πέντε καὶ ὡς τριάνδα πέντε κατὰ τὸ κρασί. Εἰδὲ τιμαὶ τῶν πραγμάτων: καφὲς 12 γρόσια ἡ ὀκά, ζάχαρη 6 γρόσια ἡ ὀκὰ καὶ ἀδυσεύρετη, πιπέρι 7:20 ἡ ὀκὰ ἀπὴ τὸ σηκωτό, εἰδὲ δαδὶ 6: 30 ἢ ἕξι καὶ ρούπι, καὶ αὐτὸ ἀδυσεύρετο. Περὶ ἄλλα, τζέρβητη διὰ νὰ σᾶς φανερώσω δὲν βρίσκεται. Ἂν ὅμως καὶ ἂν δὲν ἤτανε φόβος μὲ καλὴ τιμὴ ἔπρεπε νὰ πουληθῇ τὸ πρᾶγμα, ἐξ αἰτίας ποὺ δὲν εἶναι πρᾶγμα εἰς τὸ Ἰάσι.

Ἐγύρισαν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ λέγουν νὰ ξεγύμνωσαν τὸ Μποντοσάνι καὶ κανένα δυὸ τρία χωριά. Τὸ λοιπὸν δὲν ἠξεύρομε τῷ ὀντίῳ εἶναι ἢ ψεῦμα. Ἐξεκίνησαν καὶ σαράνδα ἑταιριστὲς διὰ τὴν Πόλην εἰς τέσσερα μοκάνικα, καὶ αὐτουνοὺς ἔβαναν εἰς ἁλυσίδες. Οἱ Τοῦρκοι εἶναι ἄπειροι, εἰς τὸ Ἰάσι ἦλθαν ἕως ἑξακόσια . . . καζάνι.

Οἱ Τοῦρκοι εἶναι ἄγριοι ἀπὸ τὸν γερὸν [καιρὸν] ποὺ γύρισαν ἀπὸ πάνω, ἐπειδὴ τοὺς ἀφάνισαν οἱ ἑταιριστές, καὶ τώρα ἀκούσαμε ὅτι συνάζουν ἁμάξια ἀπὸ τὰ χωριά, καθὼς ἀκοῦμε διὰ νὰ πᾶν κατὰ διαβόλου, γώλου καὶ ἀκόμα κεῖθε, καὶ ἀκούσαμε πὼς φώναξεν τελιάλης διὰ νὰ μένουν πενήνδα μπαϊράκια καὶ [νὰ] γραφοῦν εἰς τὸ κάθε μπαϊράκι ἀπὸ 52 ὀνομάτες, τάχα ὅποιος θέλει νὰ μένῃ ἀπὸ αὐτουνούς, αὐτοὶ νὰ μένουν, εἰς φύλαξιν τῆς Μολντόβας καὶ ἠπείλησε νὰ πᾶν κάτω. Μὲ ὅλον τοῦτο ἐγὼ εἶπα τὸν Κωστάκη νὰ ἔχῃ ὑπομονὴ ὡς νὰ στραγιστοῦν αὐτοί. Εἰδὲ διὰ τὸ σπίτι σου παράγγελαν καθὼς μᾶς γράφετε. Καθὼς ἀναχωροῦν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὸ σπίτι, θέλουν κάμνουν κατὰ τὴν προσταγή σας. Εἰδὲ τὰ πράγματά σας εἶναι ὅλα σῶα, τὸ παραμικρὸν πραγμάτων σου καὶ πρὸς τὴν εἴδησίν σου.

Εἰς τὸν κὺρ Νεκουλάκη Δοβροβίτζη, εἰς τὸ σπίτι του, εἶχεν ἀφήσει μία δουλεύτρα, καὶ ἦλθαν Τοῦρκοι νὰ τὴν πάρουν, καὶ ἔτζι πάει ὁ Παρώνης νὰ τὴν γλυτώσῃ καὶ ἔτζι τράβηξε πιστόλι ἀπάνω εἰς τὸν Παρώνη καὶ τὸν ἅρπαξαν . . . Τοῦρκοι, τὸ ὁποῖον τὴν γυναῖκαν τὴν πῆραν Τοῦρκοι. Ὀδονυξῶς ἐστάλθηκε ἀπὸ τὸν πασὰ εἰς τὸ Τζερναούτζι μὲ φερμάνι πρὸς [τοὺς] ἄρχοντες, προσκαλοῦντας διὰ νὰ γυρίσουν εἰς τὸν τόπον τους, καὶ λέγουν πὼς νὰ ἐμπῆκε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Τζερναούτζι. Τὸ λοιπὸν δὲν ἠξεύρομε τῷ ὀνδίῳ εἶναι ἢ ψεῦμα.

Τὴν περασμένη ἑβδομάδα ἐμπῆκε ὁ Πετράκης ὁ Ρουσέτου εἰς τὴν γαραντίνα Σκουλένι.

Τὸ ρύζι 11:10. Τὸ Σάββατον τὸ ἐρχόμενο θέλει ἔλθει ὁ κὺρ Ματέη Δούκας καὶ ἄλλοι φίλοι ἀπιάσης, καὶ τότες θέλω σᾶς θέλω ἐξετάζω καταλεπτῶς καὶ

σᾶς φανερώνω. Εἰδὲ ἂν ἀγαπᾶτε [νὰ] λάβῃ καὶ ἡ τιμιότητά σου τὸν κόπον ἐδῶ καὶ παίρνεις κάμποσα μετρητὰ μαζί σου, εἰδὲ γράψουν τὸ τί θέλουν ἀκολουθήσει. Ἂν ὅμως μανθάνοντας τίποτες νοβητές, γράφει καὶ τιμιότητά σου, καὶ μὴ ἔχοντας ἕτερο σᾶς ἀκριβοπροσκυνῶ

καὶ μένω ὡς ἀδελφὸς
Στέφανος Κωσταντ. Γούστης

Foleşti, 27 septembrie 1821

Prea cinstitului domn Dimitrie Vasiliu şi compania.

Am primit cinstita dvs. scrisoare de la 21 ale lunii curente şi ne-am bucurat pentru buna dvs. sănătate.

Eu v-am scris cu cucoana Catinca Guringioaia la 21 ale curentei. Am fost la Sculeni, acum sîmbăta, unde am stat trei zile. Am chemat pe chir Constandin Grapengichi şi l-am rugat să supravegheze să ne încarce marfa prin mijlocirea agenţiei şi să dea o mînă de ajutor la tot ce va fi nevoie.

Aud că undelemnul este interzis; eu i-am spus lui Costache să cumpere butoaie şi să pună undelemnul în butoaie şi să spună că este vin. Iar în ceea ce priveşte nucile, prunele şi vinul, evreii şi lipovenii au mers la Odobeşti şi nu ştim. Aici la Iaşi nu sînt nuci şi prune, iar vinul Iaşului costă vadra un groş şi un [groş] şi cinci şi pînă la treizeci şi cinci parale, după vin. Preţurile mărfurilor: cafeaua 12 groşi ocaua, zahărul 6 groşi ocaua şi nu se găseşte, piperul 7,20 ocaua cu ridicata, iar lumînările 6,30 sau şase şi un rup şi acestea nu se găsesc. Despre altele, cervişe vă fac cunoscut că nu se găsesc. Dacă nu era teamă, marfa noastră s-ar fi vîndut la un preţ bun din cauză că la Iaşi nu se găseşte marfă. Turcii s-au întors din munţi şi se zice că au prădat Botoşanii şi vreo 2—3 sate. Nu ştim însă dacă este adevărat sau minciună. Au pornit şi 40 de eterişti pentru Constantinopol în patru care mocăneşti; i-au pus în lanţuri [1]. Turcii sînt foarte mulţi la Iaşi, au venit cam 600.... [2] cazane.

Turcii sînt sălbatici de cînd s-au întors din sus, fiindcă i-au nimicit eteriştii. Acum am auzit că strîng căruţe din sate ca să se ducă dracului şi mai departe. Am auzit că a strigat telalul ca să rămînă cincizeci de bairacuri şi să se înscrie la fiecare bairac cîte 52 de persoane, chipurile cine vrea să rămînă din ei acela să rămînă, pentru paza Moldovei şi au ameninţat că altfel se vor trage în jos. Cu toate acestea eu i-am spus lui Costache să aibă răbdare pînă se vor retrage. Despre casa dvs. am comandat precum îmi scrieţi, cum vor pleca

[1] Eteriştii luaţi prizonieri, erau duşi şi executaţi la Constantinopol. Strangford raporta, peste o lună de zile, că la 28 octombrie (st. v.) au fost executaţi la Constantinopol 20 de eterişti aduşi din Moldova, printre ei fiind şi căpitanul Ioan Farmache (Acad. R.P.R., Rapoarte consulare engleze, II, p. 104—105. Vezi şi raportul lui Von Miltitz, la N. Iorga, *Acte şi fragm.*, II, p. 607; de asemenea şi o scrisoare a lui Panaiotache Notara din noiembrie, despre excortarea lui I. Farmache, la Muz. de ist. a Partidului, doc. 43).

[2] Un cuvînt indescifrabil.

turcii din casă, se va face după porunca dvs. Lucrurile dvs. sînt toate tefere, să știți că nici cel mai mic lucru [nu lipsește].

Chir Nicolache Dobrovici lăsase în casa lui o femeie de serviciu și au venit turcii s-o ia, și se duce Paroni s-o scape și au tras cu pistolul asupra lui Paroni și l-au luat... [1] turcii; pe nevasta lui au luat-o turcii.

În timpul nopții a fost trimis de către pașă [un curier] la Cernăuți cu firman la boieri, invitîndu-i să se întoarcă în țara lor și se zice că a intrat și el la Cernăuți. Nu știm însă dacă este adevăr sau minciună.

Săptămîna trecută a intrat Petrache Rosetti în carantina de la Sculeni. Orezul 11,10. Sîmbăta viitoare va veni chir Matei Duca și alți prieteni de asemenea și atunci voi cerceta amănunțit și vă voi aduce la cunoștință. Iar dacă vă place, osteniți-vă și dvs. pînă aici, și luați și mai mult numerar cu dvs., iar de nu, vă voi scrie ce va urma. Dacă aflați ceva noutăți să-mi scrieți și dvs.

Neavînd altceva, vă salut cu respect și dragoste și rămîn ca un frate

Ștefan Constant. Gusti

Acad. R.P.R., pach. DCCCXXIX (fost ms. rom. 1087), f. 62. Orig. grec.

201

[Septembrie, 1821]

Însemnări despre cheltuielile făcute de mănăstirea Radu Vodă din București pentru tainul arnăuților și amenzile plătite turcilor.

[Septembrie 1821]

[Printre cheltuielile mănăstirii Radu Vodă din București pe anul 1821 găsim trecute și următoarele sume:]

[Pe luna februarie]

50 γρόσια, ὅσα εἰς ξεχωριστὸν ψωμὶ ταΐνι τῶν 'Αλβανιτῶν.

[Pe luna martie]

572 γρόσια, ὅσα εἰς ἔξοδα τῆς κούχνας ψωμί, κρέας, κηριὰ καὶ ἄλλα πρὸς χρῆσιν ταϊνίων τῶν 'Αλβανιτῶν.

[Pe luna aprilie]

296 γρόσια, ὅσα εἰς ψωμί, κρέας, κηριὰ καὶ ἄλλα διὰ τοὺς 'Αλβανίτας.

[Pe luna mai]

56 γρόσια, ὅσα εἰς καφέδες διὰ τοὺς Τούρκους ὁποὺ ἐσύναξαν τὰ ἅρματα εἰς τὸ μοναστήριον.

---

[1] Un cuvînt indescifrabil.

[Pe luna septembrie]

12 γρόσια, ὅσα χάριν τῷ Τούρκῳ κονακτζῇ διὰ νὰ μὴ μᾶς φέρῃ καὶ ἄλλους Τούρκους εἰς τὸ μοναστήρι.

300 γρόσια, ὅσα τῷ Ἰσμαὴλ ἀγᾷ Τούρκῳ διὰ τὰ ἅρματα ὁποὺ εὑρέθησαν παραχωμένα μέσα εἰς τὸ μοναστήρι ἀπὸ τοὺς Ἀλβανίτας.

180 γρόσια, ὅσα τῷ γκαβὰς μπάσῃ, ὁμοίως τζερεμὲς διὰ τὰ ἴδια ἅρματα.

142 γρόσια, ὅσα εἰς ψάθες, σαντάνια, ἰμπρίκια καὶ ἄλλα πρὸς χρῆσιν [τῶν] Τουρκῶν.

150 γρόσια, ὅσα ... εἰς 6 κοιλὰ κριθάρι κατὰ προσταγὴν τοῦ πασιᾶ, διὰ τὸ ὁποῖον ἂς ἐρωτηθῇ ὁ ἄρχων βόρνικος Γολέσκος, μὲ τὸ νὰ ἐσυνάζετο εἰς τὸ σπίτι τῆς εὐγενίας του διὰ τὸ ὀρδὶ τὸ βασιλικόν.

88 γρόσια, 23 παρ., ὅσα εἰς μερεμέτι τοῦ ζαγασίου ἀπὸ τοὺς μύλους.

[Septembrie 1821]

[Printre cheltuielile mănăstirii Radu Vodă din Bucureşti pe anul 1821 găsim trecute şi următoarele sume:]

[Pe luna februarie]

50 lei daţi pentru tainul de pîine separat al arnăuţilor.

[Pe luna martie]

572 lei cheltuiţi pentru pîine, carne, lumînări şi altele, pentru tainurile necesare arnăuţilor.

[Pe luna aprilie]

296 lei pentru pîine, carne, lumînări şi altele pentru arnăuţi[1].

[Pe luna mai]

56 lei pentru cafelele servite turcilor care au adunat armele din mănăstire[2].

[Pe luna septembrie]

12 lei daţi turcului conacciu, ca să nu ne mai aducă turci în mănăstire.

300 lei sumă dată turcului Ismail aga pentru armele găsite, care au fost îngropate în mănăstire, de arnăuţi.

180 lei sumă dată lui Gavas başa drept amendă pentru aceleaşi arme.

142 lei sumă dată pentru rogojini, sfeşnice, ibrice şi altele, pentru nevoile turcilor.

150 lei sumă dată pentru şase chile de ovăz potrivit ordinului dat de paşa, pentru care poate fi întrebat vornicul Golescu, fiindcă a fost adunat în casa domniei sale, pentru oştirea imperială.

88 lei şi 23 bani sumă dată pentru repararea zăgazului morilor.

Arh. St. Buc., Condica m-rii Radu Vodă, 430, f. 34—36.

---

[1] La mănăstirea Radu Vodă stăteau arnăuţii căminarului Sava (*Hurmuzaki*, XX, p. 615).

[2] Turcii s-au instalat în această mănăstire pe la 23 mai; acţiunea de luare a armelor în Bucureşti, a fost condusă de spătarul Manu şi de beşli-agă (*Hurmuzaki*, XX, p. 636).

202

[Septembrie 1821]

Derviş paşa înştiinţează pe boierii divanului Craiovei că a dat porunci să nu se facă nici un fel de supărări locuitorilor şi cere totodată să se întocmească liste de tainurile date trupelor turceşti.

Buiriultiiul mării sale Dîrviş paşa, ce au venit către slăvitul silicîtari aga i dumnealui caimacamului şi boierilor divanului, împreună cu firman împărătesc.

Dumneata caimacamule al Craiovei, Iancu Samurcaş, i dumneavoastră boierilor ai ţării, veţi şti că Ţara Rumînească şi a Moldovii sînt cheleriuri împărăteşti.

În scurtă vreme cere împărăţia a veni în starea de mai nainte şi cît şăd oştirile pricina este ca să să curăţă ţara şi să rămîie fără de nici o bănuială supt umbrirea aripilor împărăţii sale raia care să află şi de a nu să supăra nici împăratu nu voieşte nici eu din oştirile ce să află acolea.

Ca să nu să pricinuiască vreo pagubă şi vreo supărare raelii, am poruncit silicîtariului mieu, Tahîr aga şi celorlalte agale ce să află, ca să păzască să nu să facă vreo supărare raelii (precum şi la ceilalţi drăgători, să nu facă vreo supărare raelii şi să jăfuiască cu numire că face trebuinţă pentru oştiri).

Şi dumneata caimacamule, înpreună cu boierii, ce· tainaturi s-au dat la oştiri şi ce s-au luoat, să faceţi socoteală, după această poruncă ce s-au trimes.

Şi văzînd porunca mea acolea, să o citiţi şi să o luaţi în samă şi să o urmaţi.

Fond Glogoveanu, doc. 522. Trad. rom. cont., pecete în tuş pe verso.

203

[Braşov,] 1 octombrie 1821

Memoriul mitropolitului Dionisie către sinodul bisericii ruseşti despre ororile săvîrşite de turci cu sprijinul boierilor întorşi în ţară.

Către prea sfînt şi îndreptător sinod, plecată înştiinţare.

Întristat aflîndu-se smeritu mieu suflet pînă la moarte şi plin de mîhnire de peirea cea nenădăjduită şi stingerea cea desăvîrşită, ce fără de veste au căzut asupra nevinovatului şi supusului norod al Valahii, al căruia mă aflu nevrednic păstor şi duhovnicesc părinte, unde alt să năzuiesc şi către cine să arăt durerile cele mari şi patimile cele fără de măsură cu care să chinueşte într-această vreme de nevoie, cînd biserica lui dumnezeu cea pravoslavnică să goneşte de către cei împotrivitori şi vrăjmaşi, decît numai către prea sfîntul îndreptător sinod al

prea puternicii împărăţii a Rosii, printr-al căruia bun ajutor şi mijlocire cu jalnică arătare către prea milostivul şi prea puternicul însuşi stăpînitor şi monarh poci nădăjdui mîngîere şi aştepta izbăvire? Căci acest ticălos norod pururea au fost umbrit şi ocrotit de nebiruitul braţ al împărăteştii sale măriri! Dar care întîi şi care mai pă urmă să povestesc şi cu ce limbă, cu ce condei? Sau cu ce minte voi putea arăta aceste amărîte nevoi şi necazuri, ce deodată au căzut preste iel ticălosul şi nevinovatu, în dăznădăjduirea întru care să află? Nu au fost îndestule cele ce au pătimit de către cei streini ce fără de veste au năvălit împotriva othomaniceştii Porţi, care în loc ca să-şi săvîrşească dreapta lor poate cugetare, s-au abătut la jafuri şi la alte necuviincioase urmări asupra norodului Valahii, celui de o credinţă cu dînşii, dintr-a cărora pricină s-au împrăştiat ca vai de ei, unii în Transilvania, alţii prin munţi, păduri şi văi, cu familiile lor, ca să-şi afle scăparea. Dar, după întrarea othomaniceştilor oştiri în pămîntul nostru pentru izgonirea acelor înpotrivitori ai lor, mai multe amărîte şi nepovestite răutăţi şi nevoi cearcă ticăloşii cu neîncontenire. Căci aceşti vrăjmaşi ai crucii şi ai tuturor neamurilor cîte cred în cel ce s-au răstignit pre dînsa, mîntuitorul Hs., adevăratul dumnezeu, după înştiinţările ce am primiit şi pă toate zilile priimesc în Transilvania (unde şi eu mai pe urmă fugind, numai cu trupul mi-am găsit scăparea, îngrozit şi spăimîntat aflîndu-mă de auzirea cumplitei ucideri a mai marilor arhierei şi mai vîrtos a patriarhilor) ce răutate au lăsat nepusă în lucrare? Care cruzime neomenită şi numai hiarălor celor sălbatice slobodă n-au lucrat-o fără dă saţ? Care lege dumnezeiască, firească şi politicească, n-au călcat nelegiuiţii şi păgînii? Întîi, dumnezeieştile lăcaşuri cele du prin tîrguri şi sate, oriunde au ajuns, după ce toate le-au jăfuit, apoi celor dă lemn le-au dat foc de au ars pînă în pămînt; iar în cele de zid, sfărîmînd toate cele din lăuntru, au răsturnat sfintele jărtfelnice şi sfintele icoane, cu cuţite spărgîndule, le-au lepădat şi le-au făcut grajd de cai! Încă şi mormînturile cele mai alese pe alocurea le-au săpat ca să găsească bogăţii! Case boiereşti, mănăstireşti, neguţătoreşti, du pă la moşii şi namestii, pă unde au găsit, cele mai bune şi mai multe le-au ars, iar altele cu totu le-au dărăpănat! Mulţime de oameni nevinovaţi de toată starea şi preoţi, găsindu-i prin oraşe şi sate şi gonind pre cei de prin munţi, păduri şi văi, fără milostivire i-au răpus, parte bărbătească şi femeiască, pe unii împuşcîndu-i, pe alţii spînzurîndu-i, pe alţii robi luîndu-i, iar pe alţii de vii în ţeapă puindu-i; cărora tăindu-le urechile le-au trimis către cei mai mari ai lor, spre dovadă că au omorît din împotrivitorii lor ca să dobîndească daruri dă răsplătiri. Iar lucrurile ce s-au găsit pă lîngă dînşii, cum şi cele ce le-au găsit puse în păstrare prin mănăstiri şi biserici, toate le-au hrăpit şi le-au jăfuit! Cirezi întregi de boi, vaci, cai, turme de oi, capre şi — ce mai de mirare — de rîmători, cum şi zaherele de orice felurime pă unde au găsit le-au ardicat cu totul şi le-au trecut peste Dunăre, cugetare şi hotărîre avînd nemilostivii a nu mai lăsa nici un fel de sămînţă în ticăloasa Valahia, ci a o aduce cu totul în desăvîrşită pierire şi pustiire!

Acestea se urmează pînă acum neîncetat, iar cele ce spre batjocură şi dăfăimare sfintei noastre credințe le lucrează, cine le va spune? Sau cine le va auzi şi să nu să cutremure? Fecioare călugărițe în mănăstiri şi schituri găsindu-le le-au siluit prin biserici; şi soțiile prezviterilor celor de dînşii omorîți le-au pîngărit nelegiuiții; şi toate fărădălegea şi spurcăçiunea în lăcaşurile cele sfinte au lucrat neomeniții, spre ocara celui ce într-însele sc proslăveşte, adevăratul dumnezeu!

Şi deosebit, din pricina acestor mari nevoi s-au silit de şi-au lepădat şi credința peste 300 de femei şi alți atîția tineri, din care pre cei mai mulți i-au trecut peste Dunăre, şi mai vîrtos cînd oştirile cele nouă de manafi turci au întrat în trecutele zile, după ce au făcut alte multe răutăți şi jafuri, apoi în ulița politii au făcut bucăți pă un tînăr fără milostivire, căci nu s-au dat la voința lor cea sodomnească!

Încă şi unii din boierii[1] de boieri ce au fost scăpați aici dăspărțindu-să din toată ceilantă ceată, cu cugetare de slavă şi de rea cîştigare au ieşit în Valahia şi unindu-se cu nelegiuiții stăpînitori turci, fac cele mai mari hrăpiri şi, cu cuvînt de trebuința oştirilor turceşti, după ce despoaie pă ticăloşii creştini țărani, apoi au făcut zapt şi toate veniturile, atît casele boierilor, mănăstirilor, episcopiilor şi chiar a sfintei mitr[opolii], a cărora stăpîni să află aici scăpați, adăstînd marea iubire de oameni a pravoslavnicii puteri, prin care toată ticăloasă țara aceasta să-şi dobîndească îndreptarea cea norocită. Şi mai vîrtos umblă aceşti vrăjmaşi ai norocirii patrii, tot prin puterea stăpînitorilor turci, a aşăza alt mitropolit, alți episcopi, precum şi la toate mănăstirile au aşăzat alți igumeni în locul igumenilor celor canoniceşti ce să află aici, adică călugări drumeşi şi mireni pe la unile. Şi aceasta au făcut-o şi umblă a o face în pizmă, căci nu am urmat şi noi lor să ieşim împreună în Valahia şi să ne unim la nedreptățile şi dăspuierile ticăloşilor creştini, pe care ei fără mustrare de cuget şi fără frica lui dumnezeu săvîrşesc!

Într-această jalnică şi ocărîtă stare aflîndu-ne, strigăm necontenit cu psalmistul: « Dumnezeule, venit-au neamurile în moştenirea ta, spurcat-au sfînta biserica ta, pus-au Ierusalimul ca o păzitoare de poame; pus-au stîrvurile robilor tăi mîncare păsărilor cerului, vărsat-au sîngele lor ca apa şi nu era cine să-i îngroape; făcutu-ne-am ocară vecinilor noştri, batjocoră şi rîs celor dinpregiurul nostru».

Şi acestea către dumnezeu din adîncul sufletului. Iar către prea sfîntul şi îndreptător sinod arăt pă scurt ticăloşii patrii noastrc şi batgiocorîrea bisericii creştineşti obşteştei noastre maici, cu lacrimi fierbinți rugîndu-mă să binevoiască a le face cunoscute împărăteştii sale măriri, puternicului nostru protector, ca milostivindu-se să ne mîntuiască cu puterea sa cea mare şi să ne izbăvească cu brațul său cel nebiruit. Că noi sîntem norodul său şi oile păşunei

[1] Probabil pentru: feciorii de boieri.

sale şi din neam în neam vom vesti lauda împărăteştei sale măriri. Căci pînă în sfîrşit şi lăsîndu-ne în dăznăjduirea întru care ne aflăm, nici mai avem pentru ce, nici mai îndrăznim a ne întoarce ticăloşii în patria noastră, ci urmează a peri cu toţii aici în pămînt strein, ca nişte nemernici.

Această rugăciune cu mare obidă şi zdrobire de suflet o fac, rămîind cu cel mai adînc respect

al prea sfîntului şi îndreptătorului sinod
cu totul supus şi plecat[1]
mitropolitul Dionisie[2]
1821, octombrie 1.
Transilvania

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 355. Copie cont. nesemnată. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893—4), p. 397—400; Text rus în pach. DCCCXXII (fost ms. rom. 1080), f. 99, 102.

204

[Barga,] 3 octombrie 1821

T. Balş scrie că situaţia Moldovei este jalnică şi regretă că s-a reîntors în ţară.

Cu frăţască dragoste mă închin dumitale, arhon spatare.

Acum la 7 ceasuri din noapte, luni spre marţi, ne aflăm în satul Barga, la o casă pustie, fiindcă satul au fugit. Şi eşind alai înaintea doamnei cîţiva turci, era şi călăraşi, care vine cu geanta [?]. Şi din aşternut am socotit a scrie dmneavoastră şi a înştiinţa: mari zapcilîcuri pentru fîn, orz, făină şi bani. Ţara în lacrămi înoată. Oamenii toţi, mîhniţi. În Iaşi era îndestulă oaste. Astăzi, marţi, la 2 sau 3 ceasuri din zi, voi intra în Iaşi. Şi după împreunările cu toţi cei mari, voi înştiinţa. Paşa[3] ieste minunat om bun şi milostiv. Văzînd cîte văd, am început a măcăi că am ieşit. Nu frică, ci văd ticăloşia ţării, ce nu poate să ducă aşa nici 20 zile! În scurt, nu bine. Arată boierilor!

Fratele dumitale
Theodor Balş
1821, octombrie 3
la 7 ceasuri, luni spre marţi.

Mari catigorii asupra boierilor cei al doile stare. În glas zic: rău!

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 167.

---

[1] Memoriul a fost trimis împreună cu o scrisoare a mitropolitului din 9 octombrie, prinţului Al. Goliţin, ministrul Cultelor (Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 381, orig. grec.).

[2] Scris de mîna lui C. Erbiceanu.

[3] Comandantul trupelor turceşti în Moldova.

205

5 octombrie 1821

Firmanul sultanului către comandanţii turci din Moldova, să ia măsuri pentru întoarcerea pribegilor la locurile lor.

Slăviţilor împuterniciţilor sfetnici şi buni ocîrmuitori ai lumii şi săvîrşitori ai pricinilor norodului cu iscusinţă dă minte şi înzăstraţi cu feliuri de bunătăţi de către împăratul ceresc, heliveni a răsăritului, muhafis şi nazîru Ibrailei, Becher-başa şi cercaziu al Moldaviei vezirul mieu Halil-paşa.

Făcîndu-să cunoscut şi către înalta noastră Poartă că în ţinuturile din cuprinsul Valahiei şi a Moldaviei nu au mai rămas apostaţi şi cei mai mulţi din cele credincioase raele s-au întors acum la ale sale lăcuinţe, şi alţii sînt gata întru întoarcere, şi din pricina nefiinţăi domnilor stăpînitori, nu numai acele cuviincioase domnii precum vămile, ocnile şi alte asămine zăciueli au rămas întru neîmplinire, dar şi veniturile acele toate de pe moşăile acelor fugiţi în Braşov şi în preajma hotarului pomenit au rămas fără îngrijire şi fără lucrare.

Şi fiindcă aceste doî locuri a Valahiei şi al Moldaviei, nu numai din mila pre puternicei mele împărăţii este şi cerşută cu nerăbdari, odihna şi linişte lăcuitorilor raeli dintru aceste doi pomenite pămînturi, pentru care toate, şi mai înainte s-au dat atît înaltile noastre poronci, cum scri[so]rile înaltului mieu epitrop s-au triimes poroncind ca, cîţi den credincioşii şi cinstiţii şi supuşii den raeli s-au împrăştiet întru megieşîtile hotară vor rămîne întru nesupărare şi întru nestrămutare, şi fieştecarele să să întoarcă la ale sale, ca să să odihnească la ale sale lăcuinţe, îndemnîndu-să şi sîlindu-să întru lucrare pămîntului.

Toate aceste să vor face cunoscute prin strigare de telali şi în oraşe pe afară pc la tîrguri şi în ţînuturi i sate pînă la rînduire şi venire domnilor. Cum şi huzmeturile şi orice alt va fi, să să lucreză şi să să ocîrmuiască de către împuterniciţii caimacami, după pronomiile prinţăpaturilor ighemoniei întru trimisăle scrisori a văzirului, cercaziului Moldaviei, să arată că întru acele de mai înainte date poronci nu s-au făcut nici o arătare cu lămurire şi pentru boieri. Şi pentru aceasta pricinuindu-li-să îngrijări, nu s-au întors la patrie lor. S-au înfăţişat către Înalta Poartă, atît aceli scrise din parte caimacamului Moldaviei, cît şi arzam[magzar]ul cel cu multe îscălituri a săstemii boiereşti. Şi aceştie sînt credincioşi cinstiţi şi nevinovaţi şi a toată raeoa cum şi boierii să să socotească toţi întocma şi deopotrivă.

Voi dară, pomeniţilor vezîri, veţi face cunoscuta acestă înaltă poroncă către toţi celor ce să cuvine. Încredinţînd şi înlesnind pre supuşăi noştri şi veţi ave totă îngrejire, găsind mijlocire fieştecărue, sau boieri, sau de orice triaptă, de a să întoarce şi a veni la ale sale, pentru că cugetare şi voinţa împărăţii mele este spre sîguranţie şi odihna tuturor raelilor, nefiind pricină de a să

îngriji oricine va fi, sau din triaptă boierească, sau din cele mai mici trepte, cînd va fi cinstit şi credincios. Toţi aceştie vor fi cuprinşi în protexîile şi milile vieţuind întru siguranţie fiiştecăruia. Dar să să întrebuinţeză în faptă spusuri milelor. Aceste toate le vei face cunoscute cătră toţi.

Octombrie 5

S-au priimit la 23 octombrie 1821

Acad. R.P.R., doc. CXXIII/52. Copie rom. cont. Publicat în *Adevărul* din 26 mai 1931; *Hurmuzaki*, XX, p. 687—688, text germ., datat 6/18 octombrie 1821.

206

6 octombrie 1821

Proiectul unui arz către Poartă, redactat de boierii Ţării Romîneşti fugiţi la Braşov, prin care cer reducerea obligaţiilor impuse ţării, ţinînd seama de proasta situaţie economică.

6 'Οκτωμβρίου 1821

Ἄρζι πρὸς τὴν 'Οθωμανικὴν Πόρταν.

Ἡμεῖς οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς κραταιοτάτης καὶ τροφοῦ ἡμῶν βασιλείας, ὅ τε ταπεινὸς μητροπολίτης, οἱ ἐπίσκοποι, ἡγούμενοι καὶ ἄρχοντες τῆς Βλαχίας, μετὰ τῆς ἕως ἐδάφους ὀφειλομένης ἡμῶν προσκυνήσεως, ἀναφέρομεν τῷ βασιλείῳ κράτει ὅτι καὶ δι' ἄλλων δουλικῶν ἡμῶν ἄρζι μαχζαρίων παρεστήσαμεν τὴν ἀξιοθρήνητον τοῦ τόπου κατάστασιν ἐκ τῆς ληστρικῆς ἐφόδου, ἁρπαγῆς καὶ πανδήμου λεηλασίας τῶν κακούργων ἀποστατῶν τῆς βασιλείας καὶ ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι ἀφοῦ κατερήμωσαν πόλεις καὶ χώρας καὶ ἐγύμνωσαν ἀφειδῶς, οὐ μόνον ὀσπίτια ἀρχοντικὰ καὶ ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν πτωχὸν λαόν, παρέδωκαν εἰς παντελῆ ἀφανισμὸν καὶ πλῆθος παντὸς εἴδους ζῴων τοῦ τόπου καὶ ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ περσινοῦ χρόνου συνηγμένους καρποὺς τῆς γῆς καὶ ὅτι ἐφέτος κατὰ τὴν πρώτην ἄνοιξιν οὔτε ἡ ἀναγκαία ἀροτρίωσις καὶ σπορὰ κατὰ τὸ ἀρκοῦν δὲν ἔγινεν, ἐξ αἰτίας τῶν κακούργων αὐτῶν. 'Εξαιρέτως δὲ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἀρχοντικὰ ὀσπίτια καὶ μούλκια, τόσην μεγάλην φθορὰν ἔκαμαν, ὥστε οὔτε τὴν ἁπλῆν τροφὴν δὲν μᾶς ἄφησαν. Αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐπληροφορήθησαν καὶ οἱ ἴδιοι βασιλικοὶ μεεμούρηδες, οἱ εὑρισκόμενοι μὲ τὸν βασιλικὸν στρατὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Βλαχίας, ταλαιπώρου πατρίδος ἡμῶν. Ἤδη δὲ καὶ μὲ τὸ παρὸν ἡμῶν δουλικὸν ἄρζι μαχζάρι τὰ αὐτὰ ὑπενθυμίζοντες, φανερώνομεν τῷ βασιλείῳ κράτει ὅτι κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἡμῖν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ λαοῦ ἐπεσυνάξαμεν, ἅμα ὁποὺ ἐλάβομεν τὸν ἱερὸν βασιλικὸν προσκυνητὸν ὁρισμόν, καὶ ἐξ ἡμῶν τῶν ἐν ἀλλοδαπῇ προσπεφευγότων ἀρχόντων ἐξῆλθον οἱ προχειρότεροι καὶ εὐκινητότεροι ἑκάστης τάξεως ἄρχοντες, καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων, καὶ καταβαλλόντες πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, μόλις ἐξοικονομήσαμεν ἄχρι τοῦδε τὰ ἀπαραίτητα χρειώδη τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος, καθ' ὅσον ἐστάθη

δυνατὸν ἀπὸ ἕνα ξεγυμνωμένον καὶ λεηλατισμένον τόπον. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ χειμὼν ἐφέστηκεν ἤδη, καὶ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῆς παραχειμασίας τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸ εἰκός, ὁ δὲ τόπος περιῆλθεν εἰς τὴν μεγίστην δυσκολίαν καὶ ἀνέχειαν, προβλέποντες ὡς πιστοὶ δοῦλοι τοῦ κράτους καὶ ὅτι ἠμπορεῖ νὰ ἐπισυμβῇ καδέρι εἰς τὰ ἀναγκαίως ἀπαιτούμενα, καὶ νὰ δοκιμάσουν ἔλλειψιν ὄχι μόνον τὰ βασιλικὰ στρατεύματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐγκάτοικοι, ὑστερούμενοι τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν τροφῆς ἐν καιρῷ χειμῶνος, καὶ διὰ νὰ μὴν ὑποτεθῇ ἡ ἐν ποσὶν αὕτη ἀμηχανία ὡς ἐδική μας ἀμέλεια εἰς τὰ χρέη μας, καὶ ὑπευθυνθῶμεν ἐν τῇ ἀθῳότητι ἡμῶν, προσπίπτομεν εἰς τὸ ἔλεος καὶ φιλάνθρωπον ἡγεμονίαν τοῦ βασιλικοῦ κράτους, παριστῶντες ἐν ἀληθείᾳ καὶ διὰ καθαροῦ τοῦ συνειδότος ὅτι ἀμήχανον νὰ δυνηθῇ ὁ τόπος διὰ νὰ βαστάξῃ τὸ βάρος τῶν ἀνοικονομήτων ἐξόδων τῶν στρατευμάτων ἐπὶ τὸν ἐφεξῆς χειμῶνα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι τὰ ἐνεστῶτα εἰσοδήματα τοῦ τόπου δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς ἀποπλήρωσιν τῶν εἰς νάκτι ζητουμένων, ἐπειδὴ ἀφοῦ ἐν διαστήματι τεσσάρων μηνῶν ἐξωδεύθησαν ὑπὲρ τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας γρόσια εἰς ἀναπόφευκτα ζητήματα τοῦ στρατεύματος, εἰσέτι δυσκολευόμεθα νὰ κάμωμεν ταχσήλι ἐκ τῶν κανονικῶν δοσιμάτων τῶν παρελθουσῶν διμηνιῶν Ἀπριλίου, Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου, Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου διὰ τὴν μεγίστην ἔνδειαν τῶν ἐγκατοίκων καὶ τὴν διόλου ἀπονέκρωσιν τοῦ ἀλισβερισίου ὁποὺ εὑρίσκεται εἰς τὸν τόπον. Λείπει καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ νὰ δανεισθῶμεν, ἐπειδὴ καὶ οἱ ποτὲ εὐκαταστατώτεροι τοῦ τόπου ἀπεγυμνώθησαν μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι καὶ ὁ εὑρεθεὶς ζαχερὲς σιταρίου, κριθαρίου, πορουμπίου καὶ χορταρίου ἐξηντλήθη διόλου. Μόλις εὑρίσκεται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μερικὰ μέρη πορούμπι μόνον, τὸ ὁποῖον συνάζομεν μὲ μεγάλην στενοχωρίαν τῶν ρεαγιάδων ἀπὸ μακρινὰ διαστήματα, ἀφαιροῦντες αὐτὸ ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν τέκνων των μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα, αὐτῶν ὑστερουμένων τῆς χειμερινῆς τροφῆς των. Τὸ χορτάρι ἀπὸ τὰ ἀρχοντικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ μούλκια, ἀφοῦ κατηναλώθη καὶ κατεπατήθη τὸ πλεῖστον μέρος ὑπὸ τῶν κακούργων ληστῶν, τὸ λοιπὸν συναχθὲν ἐξοδεύεται διὰ τὰ ἄλογα τῶν στρατευμάτων, καὶ ἐλπὶς οἰκονομίας δὲν ἀπολείπεται διὰ περισσότερον καιρόν, εἰμὴ μόνον διὰ ἕνα μῆνα τοὐντεῦθεν τὸ πολύ. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐν ἀλλοδαπῇ εἰσέτι εὑρισκόμενοι διὰ τὰς προδηλωθείσας δυσκολίας, ἀφοῦ καταγινόμεθα νὰ πληρώσωμεν τὰ ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὰς ἐνταῦθα τροφάς, ἐνοίκια ὀσπιτίων καὶ ἄλλα ἐπακολουθήσαντα χρέη, καὶ οὕτω νὰ εὐκολύνωμεν τὸν τρόπον τῆς ἐξόδου ἡμῶν εἰς τὴν πατρίδα, ἀποροῦμεν πῶς ἔχομεν νὰ περάσωμεν καὶ ἐκεῖ τὸν προκείμενον χειμῶνα μὲ τὰς φαμιλίας μας, ἀφοῦ τῶν περισσοτέρων μας τὰ ὀσπίτια εἶναι εἰς μίαν κατάστασιν, ὥστε δὲν εἶναι πλέον ἐπιτήδεια νὰ κατοικηθῶσιν. Ἐν ταὐτῷ λείπει καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἐπισκευασθῶσιν εὔχρηστα εἰς κατοικίαν. Προμήθειαν τοῦ χειμῶνος δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν οὐδεμίαν, εἰς τὰ μούλκια μας κανένα εἶδος τροφῆς δὲν ἔμεινε μὲ τὸ ὁποῖον νὰ βοηθηθῶμεν, εἰμὴ τοῦτο μόνον ὅτι συνερχόμενοι ἅπαντες ἀντὶ νὰ παρηγορηθῶμεν ἀναπνέοντες ἀπὸ τῶν κακουχιῶν, νὰ ὀδυρώμεθα ἐξ ἐναντίας μετὰ τῶν λοιπῶν, γινόμενοι καὶ ἡμεῖς προσθήκη ἐλλείψεως ἐπὶ ἐλλείψει καὶ δυστυχίας ἐπὶ δυστυχίᾳ. Ἄλλος λοιπὸν τρόπος σωτηρίας δὲν περιλείπεται εἰς

τὴν ἐνεστῶσαν κοινὴν ἡμῶν ἀνάγκην καὶ ἀμηχανίαν, εἰμὴ ὀφθαλμοῖς δεδακρυσμένεις ἀτενίζοντες εἰς τὸ πλούσιον ἔλεος τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, τῆς μόνης ἡμῖν ἐν θλίψεσει παραμυθίας καὶ ἀπορουμένων ἑτοίμης βοηθείας, γονυκλινῶς παρακαλοῦμεν νὰ μὴ λογισθῇ ἡ τοῦ τόπου ἀδυναμία ὡς ἔγκλημα ἡμῶν τῶν πιστῶν δούλων της, ἀλλὰ νὰ προφθάσῃ ἐγκαίρως τὸ ἔλεος καὶ τὴν βασιλικὴν κηδεμονίαν, συμβιβάζουσα τὰς ἀναγκαίας ἀπαιτήσεις τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ μὲ τὴν ἐσχάτην ἀμηχανίαν τοῦ τόπου, καὶ οὕτω νὰ διασώσῃ τὸν πιστὸν λαόν της ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἄκρας στενοχωρίας, μὲ τοὺς τρόπους ὁποὺ ἤθελε τὴν φωτίσει ὁ Πανάγαθος Θεὸς τοῦ ὁποίου ἐκτενῶς δεόμεθα νὰ διαιωνίζῃ τὸ βασίλειον κράτος της ἀκαταμάχητον, εὐοδούμενον καὶ ὑποτάττον ὑπὸ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς αὐτῆς πόδας πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Οὔτε τὸ παρὸν ὑπεγράφη διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν.

6 octombrie 1821

Arz către Poarta Otomană.

Noi, credincioasele raiele ale prea puternicii şi hrănitoarei noastre împărăţii, smeritul mitropolit, episcopii, egumenii şi boierii Ţării Romîneşti, cu datorata noastră închinăciune pînă la pămînt, arătăm puterii împărăteşti că şi prin alte supuse arzmahzaruri ale noastre i-am adus la cunoştinţă starea jalnică a ţării din pricina năvălirii tîlhăreşti, a jafului şi a prădării de obşte ce au săvîrşit răufăcătorii apostaţi ai împărăţiei şi duşmani ai omenirii. După ce ei au pustiit oraşele şi satele şi au golit fără milă nu numai casele boiereşti şi bisericile, ci şi casele acestui sărman popor, au nimicit cu totul şi o mulţime de vite de tot felul ale ţării şi toate roadele pămîntului adunate anul trecut; şi că anul acesta în primăvară nu s-a făcut nici aratul cel trebuincios şi nici semănatul nu s-a făcut cu îndestulare din pricina acestor răufăcători, cu osebire în casele şi pe moşiile bisericeşti şi boiereşti au făcut atît de mare prăpăd încît nu ne-au lăsat nici măcar hrana cea trebuincioasă.

Aceste lucruri le-au aflat şi însişi meemurii împărăteşti aflaţi cu oştirea împărătească în provincia Ţării Romîneşti, biata noastră patrie. Acum şi cu acest supus al nostru arzmahzar amintim acelaşi lucru şi facem cunoscut împărăţiei sale că în măsura puterilor noastre am strîns cea mai mare parte a poporului îndată ce am primit sfînta, împărătească, slăvita poruncă; şi dintre noi boierii fugiţi peste hotare au ieşit cei mai la îndemînă şi cei mai sprinteni, din fiecare clasă şi din cei mai bătrîni şi din cei mai tineri, şi depunînd în grabă toată grija, abia am economisit pînă acum cu multă trudă cele trebuincioase pentru oştirile împărăteşti, atît cît a fost cu putinţă într-o ţară golită şi jefuită.

Fiindcă însă iarna se apropie şi pe de o parte se cer cele trebuincioase pentru iernarea oştirii împărăteşti, după cum se cuvine, iar pe de altă parte ţara a ajuns la cea mai mare nevoie şi lipsă, prevăzînd noi, ca nişte slugi credincioase ale împărăţiei, că poate să se întîmple şi vreun neajuns pentru cele ce este nevoie

a se cere şi să simtă lipsă nu numai oştirile împărăteşti, dar chiar şi aceşti locuitori, fiind lipsiţi în timpul iernii de hrana lor cea trebuincioasă, şi pentru ca această strîmtorare să nu fie socotită ca o lipsă de grije din partea noastră pentru împlinirea datoriilor noastre şi să fim învinovăţiţi în nevinovăţia noastră, recurgem la mila şi ocrotirea iubitoare de oameni a puterii împărăteşti, arătînd cu adevărat şi cu o conştiinţă curată că nu va fi cu putinţă ţării să îndure greutatea cheltuielilor prost administrate ale trupelor în iarna viitoare, pe de o parte fiindcă veniturile de acum ale ţării nu ajung pentru a împlini cererile în bani, fiindcă după ce în răstimp de patru luni s-au cheltuit peste şase sute de mii groşi pentru cererile drepte ale oştirii, ne aflăm într-o stare prea grea ca să mai putem plăti în parte din dările obişnuite ale trecutelor diminii aprilie, mai, iunie, iulie, august şi septembrie, din pricina că locuitorii au căzut în mare sărăcie şi că negoţul ţării a încetat cu totul. N-avem nici nădejdea de a ne împrumuta, căci şi acei care mai înainte erau mai bogaţi în ţară au fost jefuiţi împreună cu noi toţi. Pe de altă parte, fiindcă s-a sfîrşit de tot şi zahereaua găsită de grîu, orz, porumb şi fîn. Acum abia se găseşte în cîteva locuri numai porumb, pe care îl strîngem cu multă supărare a raialelor de la mari depărtări, luîndu-l de la gura copiilor lor cu suspine şi lacrămi, aceştia fiind lipsiţi de hrana lor pentru iarnă.

După ce cea mai mare parte a fînului de pe moşiile bisericeşti şi boiereşti a fost luată şi călcată de criminalii tîlhari, ce a rămas şi a fost adunat se cheltuieşte pentru caii oştilor şi nu rămîne nădejde să se economisească pentru mai multă vreme, decît numai cel mult pentru o lună de aci înainte.

Iar noi, care încă ne aflăm peste hotare, pentru greutăţile arătate mai sus, ne îngrijim să plătim ceea ce datorăm aici pentru hrană, chiriile caselor şi alte datorii care au urmat, şi aşa să uşurăm mijlocul ieşirei noastre în patrie. Dar sîntem nedumeriţi cum vom trece acolo cu familiile noastre în iarna care se apropie, de vreme ce casele celor mai mulţi dintre noi sînt într-o aşa stare încît nu pot fi locuite. Totodată nu sînt nici mijloace şi nici timp nu este pentru a fi reparate şi folosite ca locuinţe. Provizii pentru iarnă nu am putut face de loc. La moşiile noastre nu a rămas nici un fel de hrană, cu care să ne putem ajuta, decît numai acest lucru că adunîndu-ne cu toţii împreună, în loc să ne mîngîiem răsuflînd de pe urma nenorocirilor, dimpotrivă ne vom văieta împreună cu ceilalţi şi vom fi şi noi un adaos de lipsă la lipsă şi nenorocire la nenorocire.

Aşadar, alt mijloc de scăpare din lipsurile noastre de acum şi din strîmtorarea obştească nu rămîne, decît privind cu ochii înlăcrimaţi către bogata milă a puternicii împărăţii care este singura noastră mîngîiere în mîhnire. Fiind lipsiţi de ajutor, ne rugăm în genunchi să nu fie socotită neputinţa ţării drept o rea faptă a noastră a credincioşilor robi, ci să sosească la timp mila şi ocrotirea împărătească, împăcînd cererile trebuincioase pentru oştirile împărăteşti cu strîmtorarea cea mare a ţării şi în felul acesta să mîntuiască

poporul ei credincios de o apropiată sărăcire cumplită cu mijloacele ce i le va insufla prea bunul dumnezeu, căruia ne rugăm îndelung ca să dureze în veci nebiruită puterea împărătească, aducînd şi supunînd la picioarele împărăteşti pe toţi duşmanii şi potrivnicii ei.

Nici acesta nu a fost semnat din cauza neînţelegerii [1].

1821, octombrie 6

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 214. Orig. grec.

207

9 octombrie 1821

Locuitorii din Tîrgovişte cer ajutor pentru repararea acoperişului bisericii mitropoliei, de pe care eteriştii au luat plumbul.

9 octombrie 1821

Către prea cinstita logofeţie de Ţara de Sus, de la lăcuitorii oraşului Tîrgoviştii.

Ştiută fiind la toţi buna, fireasca dumitali [2] bunătate şi splahcă ce ai asupra patrii noastre, şi cu ştiinţă de starea tuturor judeţelor, dar mai vîrtos de podoaba ce avea acest oraş al Tîrgoviştii şi putem zice şi ţara noastră cu sfînta mitropolie de aici, care era făcută şi împodobită cu mari cheltuieli de cei după vremi buni creştini răposaţi fericiţi domni. Şi din păcatele noastre, cu venirea apostatului Ipsilant, după alte multe răutăţi şi pagube ce ne-au făcut, precum este ştiut de toţi, s-au apucat de au dăzvălit şi acest sfînt lăcaş, luînd după dînsa plumbu cu care erea învălită. Şi din multele ploi slăbindu-să bolţile, au început a întra apă prin zid, căzînd şi tencuiala.

. . . .

[În continuare se motivează cererea de ajutor pentru reparaţii.]

Ai dumitale prea plecaţi slugi, noi toţi lăcuitorii oraşului Tîrgoviştii [3].

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, 1076, f. 202 v—203 v.

---

[1] În manuscris se află şi alte memorii întocmite şi neexpediate.

[2] În text: dumnealui.

[3] Urmează 27 semnături şi rezoluţia ocîrmuirii prin care se porunceşte ca epistatul sau arendaşul mitropoliei împreună cu alţi 2—3 jeluitori să dreagă toate stricăciunile făcute, cheltuielile urmînd a fi acoperite din veniturile mitropoliei sau de la vistierie.

208

13 octombrie 1821

Sătenii din Produleşti (Dîmboviţa), care în vremea răscoalei au luat cu forţa porumbul din hambarul boieresc, sînt obligaţi să-l restituie.

Adică noi sătenii ot satul Produleşti, care mai jos ne vom iscăli, dăm zapisul nostru la cinstită mîna dumnealui biv vel stolnic Petrache Arion, precum să să ştie că pentru una sută cincizeci şi şase chile porumb ce am luoat noi din porumbarul dă la moara dumnealui ot Bolovani în vremea apostasii, orînduindu-să mumbaşir cu volnicie a prea cinstitei otcîrmuiri, şi după cercetarea ce au făcut s-au dovedit că cu adăvărat s-au luoat acest porumb dă noi şi dă alţi oameni săteni. Pentru care, apucîndu-ne dumnealui după dreptate ca să-l plătim, am căzut cu rugăciune ca să-i dăm tot porumb în loc, însă porumb bun, uscat şi bătut, precum au fost şi acela.

Şi pentru mai adevărată credinţă şi spre a să păzi acest zapis întocmai, ne-am pus degetile la numele noastre, ca să să crează.

Eu Neagu ţăgan ot Produleşti
Eu Şărban Linte
Eu Niţă Paraschivescu
} adăvărăz şi platnic

1821, octomvrie 13

[Rezoluţie:]

Dă la otcîrmuirea Valahii

Cu acest zapis dă învoire, viind amîndouă părţile înaintea noastră şi arătîndu-ne înşuşi cei în dos iscăliţi că singuri au voit şi au primit ca să-i dea porumbul la loc, vechi, adică să-l ia cu împrumutare, cu bani, cum vor şti să-i dea porumb în loc. Care a lor legătură cu acest chip au primit-o şi stolnicu Pătrache. De aceea o adeverim şi noi cu otcîrmuirea, spre a-ş avea urmarea şi puterea.

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Constandin Negrea, Scarlat Mihalescu.

La 1821, octomvrie 13

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus, 1076, f. 207 v.

ANEXĂ

la documentul nr. 208

[Locuitorii satului de mai sus prezentîndu-se cu stolnicul Petrache Arion la ocîrmuirea ţării, spun că nu au luat din porumb mai mult decît trei chile jumătate. Dar, cînd au fost judecaţi, au recunoscut că au luat 156 chile, dînd şi zapis că vor restitui porumbul]

«...acum la această judecată au adus şi pă chiar isprăvnicelul acela ce au fost faţă la pătulu cu porumb cînd au năvălit ei de au luat porumb;

şi însuşi ei nu putură tăgădui şi aici că le-au zis isprăvnicelul să le dea dooă sute banițe porumb împrumut, numai să nu spargă pătulul; şi nu i-au dat ascultare, ci au năvălit şi l-au şi bătut şi au luoat porumbu cît le-au fost voia, dînd pricină şi celorlalți săteni de au năvălit la luare.

De aceea dar hotărîm că după zapis sînt datori să dea dumnealui stolnicului tot porumbul dăplin, întocmai precum sînt legați prin zapis. Iar de ştiu ei că ori alții, sau Stoica isprăvnicelul, au luat niscareva porumb dintr-acela ce s-au îndatorat ei a plăti, au voie să scoață o carte de blestem, ca prin marafetu ispravnicilor județului să să citească în satu lor, față cu isprăvnicelul stolnicului. Şi descoperindu-să că au loat şi alții, prin mumbaşir hătmănesc şi cu marafetu dumnealor ispravnicilor să apuce să le facă lor împlinire, iar ei fără zătignire, după zapis, prin orînduitu mumbaşir să împlinească dreptul dumnealui stolnicului şi apoi să le dea şi stolnicul zapisul înapoi, spart, ca să fie izbrăniți de această pricină»[1].

1821, noiembrie 19

Barbul Văcărescu, Mihalache Manu, Costandin Negri, Nicolaie Golescu, Scarlat Mihalescu.

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 207 v şi 243.

209

Craiova, 13 octombrie 1821

C. Canetzos informează pe Hagi Ianuş despre situația de la moşie, arătînd printre altele că scutelnicii n-au fost puşi la dare.

Κραϊώβα, τῇ 13 'Οκτωμβρίου 1821

'Εντιμότατε καὶ εὐεργετικώτατέ μοι μπασιὰ Χατζὴ δουλικῶς προσκυνῶ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν της.

Μὲ τὸν 'Ιωνίτζα Γούναρην, υἱὸν τοῦ παπᾶ Γεωργάκη, καὶ μὲ κάποιον Σταμάτην βιδενλήν σᾶς ἐγράφαμεν εἰς πλάτος, σᾶς ἐστέλναμεν καὶ τὴν βοῦλλαν τῆς κάσας, σᾶς ἐλέγαμεν καὶ τὰ ὅσα ὁ καιρὸς ἐκαλοῦσεν, καὶ διὰ τὴν ἀσφαλῆ περιλαβήν των δὲν ἀμφιβάλλω. Ἤδη δὲ ἀπαντῶμεν τρία ἔντιμα γράμματά

[1] Pricina a mai fost judecată la departamentul de opt în ziua de 6 noiembrie. Se constată că locuitorii din Produleşti nu se țin de legătura dată prin zapisul de mai sus, pe motivul că ei nu ar fi luat mai mult de 7 chile porumb. La departament se face aceeaşi constatare care se găseşte şi în actul de mai sus, din 19 noiembrie, cu precizarea însă că sătenii, pe lîngă că au luat porumb « cît le-au fost voia, ci încă l-au şi bătut» pe isprăvnicelul Stoica Obială; iar oferta să li se dea porumb cu împrumut « n-au priimit, ca să-şi facă cugetul lor cel rău» (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt, 895, f. 34).

της, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄκρως ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀκριβεστάτην μας ὑγείαν σας, ἣν ὁ κύριος νὰ σᾶς τὴν διαφυλάττῃ καὶ διὰ τοῦ λοιποῦ. Καὶ ἡμεῖς θείᾳ χάριτι καὶ δι' εὐχῶν σας καλῶς ὑγιαίνομεν. Ὅλα τὰ γράμματα πρὸς τοὺς φίλους τὰ ἐγχειρίσαμεν ὅλα, τόσον καὶ τοῦ ἐν Βιδύνι Σισμάνογλου ἐστείλαμεν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου σᾶς ἐστείλαμεν καὶ ἀπόκρισιν. Μὲ γράφει καὶ ἐμένα διὰ τὸν Μουλὰ 'Αλῆ, ὅτι ἔστειλεν εἰς Μπιρκόβτζα εἰς τὸν σύντροφόν του διὰ νὰ τοῦ φέρῃ τὰ γρόσια. Ὁ δὲ 'Ισμαήλαγας ἀπὸ τὴν Πόλην δὲν ἦλθεν. Οἱ ἄρχοντες ἦλθαν, τόσον καὶ ὁ ἄρχ. λογ. Δημητράκης Μπραϊλόης. Μοὶ ἔδωσεν τὰ γράμματα, εἰδὲ διὰ τὰ γρόσια ἀκόμη δὲν μὲ τὰ ἐζήτησεν, καὶ ὅταν μοῦ τὰ ζητήσῃ θέλω τὰ δώσει τὰ ὅσα τοῦ ἀνήκουν. Ὁ ζαλχανὰς τῶν κατζικίων δουλεύει καλά. Τώρα θὰ βάλωμεν καὶ εἰς τὸν τιάσκον νὰ δουλεύσῃ. Πρὸς τούτοις σᾶς εἰδοποιοῦμεν ὅτι τὸ μούλκι Δρανοβέτζι δὲν μᾶς ἀφήνει ὁ κύριος Μπιστριτζάνος νὰ τὸ ἐξουσιάσωμεν, ὁ Αὐξέντιος, ἐπειδὴ ἡ πανοσιότης του ἐδιορίσθη, καὶ τὸν ἔγραψα διὰ νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ βάλωμεν τὰ μοχθηρὰ ὁποὺ εὑρίσκονται εἰς Γιαννουσέστι καὶ ἰδοὺ τί μὲ ἀποκρίνεται, καὶ ἀποροῦμεν ποῦ νὰ τὰ ξεχειμάσωμεν τὰ μοχθηρά, καθότι ἀλλοῦ βαλάνι δὲν εἶναι. Εἰς τὸ Γουργάνι πολλὰ ὀλίγον εἶναι καὶ δὲν φθάνει οὔτε μίαν ἑβδομάδα. Πορούμπι ἄδεια δὲν εἶναι νὰ τοὺς δώσωμεν. 'Εστείλαμεν τὸν Πέτρον Σίρμπον εἰς Δετζιράτζι διὰ νὰ κυττάξῃ ἐκεῖ, καὶ εἰσέτι δὲν ἦλθεν διὰ νὰ ἰδοῦμεν εἶναι ἐκεῖ, καὶ ἂν δὲν εἶναι τί νὰ τοὺς δώσωμεν δὲν ἠξεύρομεν, περὶ τούτου νὰ ἔχωμεν ἀπόκρισίν σας.

Κατάστιχον διὰ τὰ ὅσα ἐπάρθηκαν, θέλομεν σᾶς στείλει τὸ κατάστιχον μὲ δεύτερον, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ τοῦ Ὄλτου μούλκια, δηλ. ἀπὸ 'Ιζλάζι καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἀκόμη δὲν ἔκαμα καταγραφή.

'Ετοῦτες τὲς ἡμέρες θὰ πηγαίνω εἰς Γιαννουσέστι νὰ δεσμωίσω τὰ παρούμπια καὶ νὰ κάμω καταγραφή. Προχθὲς ἐπῆγα εἰς Καράκαλον καὶ ἐπλήρωσα τὸ δόσιμον τοῦ χωρίου Γιαννουσέστι, γρόσια 109 ἀπὸ τὸν 'Απρίλιον ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου διὰ ἕνα λούδουρον. Ὁ Σκαρλᾶτος Μοϊνέσκος μεγάλην προθυμίαν μοὶ ἔδειξεν καὶ μὲ εἶπεν ὅτι ἔχει χρέος νὰ σᾶς δουλεύσῃ, ἐπειδὴ εἶσθε μπαμπαλήκης του, μάλιστα μοὶ ἔκαμεν προσταγὴν ὁποὺ τὸ χωρίον Γιαννουσέστι νὰ μὴν δώσῃ ζαχερὲν παντελῶς. Ὅθεν ἡ τιμιότης σας τοῦ κάμετε μίαν εὐχαρίστησιν καλήν, ἐπειδὴ εἶναι φίλος παστρικός, τόσον καὶ ὁ Τζουκῆς σερδάρης καὶ ὁ ἄρχ. σερδ. ἂς τοῦ γράψῃ κανένα γράμμα. Τὸ γράμμα πρὸς τὸν ἄρχ. κλωτζάρην ἔδωσα, ἰδοὺ καὶ ἡ ἀπόκρισις, καὶ μᾶς εἶπεν ὅ, τι καὶ ἂν ἔχωμεν χρείαν θέλει μᾶς βοηθήσει. 'Ιδοὺ καὶ γράμμα ἀπὸ τὴν κοκόνα του.

Διὰ τὸ ἁγιοκέρι ὁποὺ νὰ τῆς προβλέψῃ ὁ κὺρ Δημήτρης εἰς τὰ γρόσια πέντε ὁποὺ τὸ ζητεῖ ὁ φίλος δὲν τὸ δίδουν καὶ βλέποντας καὶ κάμνοντας.

'Ακόμη δὲν τὰ ἐκτύπησαν εἰς τὸ τιάσκον τὰ πορούμπια ὁποὺ εὑρίσκονται εἰς Γιαννουσέστι, Μπρανκοβένι καὶ λοιπά. Δὲν ἐσήκωσαν ἄλλα κατὰ τὸ παρόν, πλὴν καθὼς βλέπομεν τὰ πράγματα θὰ τὸ σηκώσουν, ἐπειδὴ ἀλλοῦ δὲν εἶναι, παλαιὸ καὶ καινούργιο δὲν βαστᾷ εἰς τὸ μαγαζί. Τώρα ὁποὺ θὰ πηγαίνω εἰς Γιαννουσέστι νὰ ἐρωτήσω εἰς τὰ χωριὰ ἂν τὸ χρειάζονται, διὰ νὰ τὸ δώσω δανεικὸ μὲ ὁμολογίαν, ἐπειδὴ εἶναι σιγουρότερον εἰς αὐτούς.

Τὴν πόλιτζαν τοῦ ἀρμάση Δημητράκη Βλαδοϊάνου ἐπαρησίασα καὶ εἰς τὴν διορίαν, μὲ εἶπεν ὅτι θέλει μοὶ τὰ πληρώσει, καὶ ἐν καιρῷ σᾶς εἰδοποιῶ. Κφιτάγτζες διὰ τοὺς ζαχερέδες δὲν μᾶς ἔδωσαν, καθότι δὲν ἔδωσαν κανενοῦ. Ὁ Μοϊνέσκος μὲ εἶπεν διὰ νὰ μὲ δώσῃ μόνον κατάστιχον μὲ τὴν ποσότητα, καὶ ἐπειδὴ ὁ ζαπτζῆς δὲν ἔτυχεν ἐκεῖ, ἦτον στὴν πλάσαν, καθὼς πηγαίνω εἰς τὸ Γιαννουσέστι παίρνω, ἐπειδὴ εἰς ἐκείνην τὴν πλάσαν εἶναι, εἰδὲ ἀπὸ τὴν Μπούρκα δὲν ἠξεύρομεν, οὔτε ἀπὸ τὸ Γρετζέστι, ἐπειδὴ δὲν τὰ ἐμέτρησεν κανένας, τὰ ἐσήκωσεν ὁ γαβάσης τοῦ πασιᾶ μὲ τὸν Ἰμπῆς μπαϊρακτάρη, μόνον τὲς γρόπες ἠξεύρομεν καὶ τὰ πατούλια. Ἡ τιμιότης σας ἠξεύρετε, ἐπειδὴ εἰς τὸ κατάστιχον εἶναι ἀπερασμένο, καμία ἐξέτασις δὲν ἦλθεν ἀπὸ κανένα μέρος καὶ κατὰ λάθος ἀκούσατε.

Διὰ τὸ βούτυρον τοῦ Κώστα Τρικκαλιώτη δὲν ἠξεύρομεν ποῖον νὰ πιάσωμεν, παρὰ πρέπει ἐξέτασις καλή ἐκεῖ εἰς τὸ μέρος ὁποὺ ἦτον, ποῖος ἐπῆγεν καὶ τὸ ἐπῆρεν, οὕτως μᾶς εἶπεν καὶ ὁ Πουρουνιάνος. Ὁ Κωστῆς ἦλθεν ἀπὸ Τυργοζίουλον καὶ μᾶς παραπονέθη πῶς νὰ μὴν τοῦ γράψετε ἕνα γράμμα, καὶ μὴν ἀλησμονήσετε διὰ νὰ τοῦ κάμετε.

Σοκοτελνίκοι δὲν ἐμπῆκαν εἰς τὸ δόσιμον, μόνον μερικοὶ ποσλουσνίκοι μὲ τζεδοῦλες ἐμπῆκαν εἰς τοὺς ξένους, πλὴν ἐλπίζομεν νὰ τοὺς πάρωμεν ὀπίσω. Ἀπὸ τὴν Μπούρκαν οἱ ἀρεντάσηδες ἐμπῆκαν εἰς τοὺς ξένους ὅλοι, ἐπαρακαλέσαμε τὸν τζελεπὴ Κωστάκη καὶ μᾶς ἄφησε 6 διὰ τὴν κούρτην. Διὰ γρόσια ὁποὺ μᾶς χρεωστοῦν δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ζητήσωμεν, ἀλλὰ οὔτε δίδουν, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχουν. Ὁ Κώστα Μπογιατζῆς δὲν μὲ ἔδωσεν οὔτε ἕναν παράν, ἐπειδὴ τὸ σπίρτο του δὲν ἐπουλήθη εἰς Βουκουρέστι, καὶ ὅσα γρόσια ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν τιμιότην σας, ὅλα ἐκεῖ τὰ ἔδωσεν καὶ ἀκόμη στέκει ἀπούλητον· εἶναι καὶ ὁ Παναγιώτης ἐκεῖ. Ὅταν πουληθῇ, τότες ἠμπορεῖ νὰ μᾶς τὰ δώσῃ, ἐπειδὴ ἄλλον τρόπον δὲν ἔχει.

Μπασιὰ Χατζή, γράψετε τοῦ Πορουνιάνου ἕνα γράμμα παρακαλεστικὸν διὰ νὰ μεσιτεύσῃ τοῦ ἀρχ. καϊμακάμη ὁποὺ νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ τοὺς δώσωμεν τὸ πορούμπι ὁποὺ εἶναι εἰς τὸ Γιαννουσέστι τὸ χαλασμένον, ἐπειδὴ ἂν δὲν τοὺς δώσωμεν καὶ πορούμπι, τότες τὰ γδέρομεν [;] ὅλα, ἐπειδὴ ἄλλην ἐλπίδα διὰ αὐτὰ δὲν εἶναι.

Διὰ τὰ ἀμπέλια Μπούρκας οἱ βιέρηδες δὲν ἠθέλησαν νὰ τὰ δουλεύσουν χωρὶς γρόσια, δηλ. ὅταν ἔλθητε νὰ τοὺς πληρώσωμεν, καὶ ἡ ἀνάγκη μᾶς ἐβίασεν καὶ ἐπληρώσαμεν τὸ χρέος τους εἰς τοὺς ξένους διὰ δέκα τρεῖς ἥμισυ φαμίλιες, 27 ἄνθρωποι, καὶ νὰ δουλεύσουν τὰ ἀμπέλια καὶ νὰ διορθώσουν τὰ γάρδουρα, ἐπειδὴ τὰ ἀφάνισαν οἱ Βλάχοι.

. . . .

Ὁ Χασάναγας ἀκριβῶς σᾶς χαιρετᾷ, ἔλαβεν τὸ γράμμα σας καὶ ἐπληροφορήθη, ὅστις μὲ εἶπεν ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον μὴν τὸν ξαναγράφετε, ἐπειδὴ τοῦ κακοφαίνεται νὰ παραπονῆσθε τοιούτης λογῆς, μόνον νὰ τοῦ ἀποκριθῆτε εἰς τὸ γράμμα ὁποὺ σᾶς ἔγραψεν προχθὲς καὶ ὁ Θεὸς εἶναι καλός, νὰ ζήσουν οἱ φίλοι καὶ ὁ βασιλέας μας καὶ δὲν μνήσκετε ζημιωμένος.

Διὰ τοὺς ποσλουσνίκους ἀπὸ Γιαννουσέστι πηγαινάμενος ἐκεῖ θέλω συνάξει τὰ γρόσια καὶ ἂν δὲν θελήσουν νὰ μᾶς τὰ δώσουν, τότε ἐβγάζω προσταγὴν ἀπὸ τὸ ἰσπραβνικάτο Ρωμανατζίου μὲ μπουμπασήρην καὶ τὰ συνάζομεν.

....

Μπασιὰ Χατζή, νὰ ἀποκριθῆτε εἰς τὰ γράμματα τοῦ Πουρουνιάνου καὶ γυναικός του μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, ἐπειδὴ τὸ προχθεσινὸν τὸ ἔκαμεν πολὺ χάζι καὶ μᾶς ἐπαρήγγειλεν ὅτι τὰ μισάνυκτα νὰ πηγαίνωμεν νὰ τὸν εἰποῦμεν διὰ καμίαν χρείαν τοῦ ὁσπιτίου εἶναι πρόθυμος, ἐπειδὴ ἡ εὐγενία του εἶναι ὅλος διόλου εἰς τὰ πάντα. Γράμματα νὰ γράψετε εἰς τοὺς κάτωθεν, ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖοι καὶ μὲ πολιτικόν. Ἐν τοσούτῳ δὲ μένω

τῆς ἐντιμότητός της ταπεινότατος δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

Τοῦ τζελεπῆ Κωστάκη Σαμουρκάση.

Τοῦ κλωτζάρη Πουρουνιάνου, ὁποῦ καὶ γυνή του.

Τοῦ Μπουλζέσκου ἰσπραβνίκου Δολτζίου.

Τοῦ σερδάρη Μπαρμποτζάνου, ἐπειδὴ δείχνει προθυμίαν.

Τοῦ Μοϊνέσκου Σκαρλάτου εἰς Καράκαλον.

Τοῦ σερδάρη Τζουκῆ.

Τοῦ Δίνκα βατάφου Ζατράνου.

Τοῦ Μπαλτάνου διὰ τὲς λόθρες, αὐστηρά, ἐπειδὴ μὲ τὸ κεφάλι του κατατρέχει, μὴν τοῦ βάζετε βίζι διατὶ κατατρέχει.

Τοῦ Κωστῆ.

Τοῦ πάτζου μας κατ' ἄλλον τρόπον.

....

Εἶναι καλύτερα τόσον καὶ τοῦ καπουκεχαγιᾶ, τοῦ ἐφέντη, νὰ κάμετε καὶ τοῦ Ἀμπτῆ ἀγᾶ καὶ τοῦ σελιχτὰρ ἀγᾶ, τούρκικα ὅμως, ὄχι ρωμαΐικα, καὶ ὅσον ἐν τάχει.

Craiova, 13 octombrie 1821

Prea cinstite şi prea binefăcătorule al meu başa Hagi, vă salut cu plecăciune şi vă sărut dreapta.

V-am scris pe larg, împreună cu Ioniţă Gunaris, fiul lui Iordache popa, şi cu un oarecare Stamati din Vidin şi v-am trimis şi pecetea casei, raportîndu-vă şi despre toate cele cerute de aceste vremuri şi nu mă îndoiesc că le-aţi primit. Acum vă răspundem la cele trei scrisori cinstite ale d-voastră, din care aflînd de sănătatea d-voastră mult scumpă nouă, ne-am bucurat nespus de mult, pe care domnul să v-o păzească şi în viitor. Şi noi, cu voia lui dumnezeu şi cu urările d-voastră, sîntem sănătoşi.

Am înmînat toate scrisorile prietenilor şi am trimis şi cea pentru Şişmanoglu din Vidin, de la care v-am trimis şi răspuns. Îmi scrie şi mie prin Mula

Ali că a trimis lui Bercovcea asociatul său, ca să-i aducă banii. Ismail aga n-a venit încă de la Constantinopol. Boierii au venit, la fel şi boierul logofăt Dimitrachi Brăiloi; mi-a dat scrisorile, iar cît despre bani, încă nu mi i-a cerut. Iar cînd are să mi-i ceară, am să-i dau suma ce i se cuvine. Zalhanaua pentru capre lucrează bine. Acuma vom pune să lucreze şi teascul.

Pe lîngă acestea vă înştiinţăm că domnul Afxentie Bistriţeanul nu ne lasă să stăpînim moşia Dranovăţ, deoarece cuvioşia sa a fost orînduit acolo egumen, şi i-am scris să ne lase să ducem acolo porcii, care se află la Ianuşeşti, şi iată ce mi-a răspuns, şi nu ştim unde să iernăm porcii, deoarece în altă parte nu este ghindă. La Gorgani este foarte puţină ghindă şi nu ajunge nici pentru o săptămînă. Porumb nu este voie să dăm porcilor. Am trimis pe Petru Sîrbul la Degeraţi ca să vadă acolo şi încă n-a venit, ca să vedem dacă este acolo. Dacă nu este, nu ştim ce să dăm porcilor. În legătură cu aceasta să avem răspunsul d-voastră.

O să vă trimitem cu a doua ocazie catastihul tuturor lucrurilor luate, deoarece pentru moşiile de la Olt, adică de la Islaz şi de la celelalte moşii, nu le-am înregistrat încă.

Zilele acestea am să mă duc la Ianuşeşti să dijmuiesc porumbul şi să întocmesc registrul. Alaltăieri m-am dus la Caracal şi am plătit darea satului Ianuşeşti, 109 groşi de la aprilie pînă în septembrie pentru un lude. Scarlat Moinescu s-a arătat foarte binevoitor şi mi-a spus că datoria lui este să vă servească, fiindcă sînteţi moşul lui, ba chiar mi-a poruncit ca satul Ianuşeşti să nu dea de loc zaherea. Prin urmare d-voastră îi trimiteţi o scrisoare bună de mulţumire, fiindcă este un prieten bun. De asemenea şi serdarul Tzuchis este bun şi ar fi bine ca boierul serdar [Polihronis] să-i scrie o scrisoare. Am dat scrisoarea boierului clucer, iată şi răspunsul; ne-a spus că dacă vom avea nevoie o să ne ajute. Iată şi o scrisoare de la soţia lui.

Cît despre ceara pe care cereţi să v-o procure domnul Dimitrie la preţul de cinci groşi, prietenul n-o dă. Dar, văzînd şi făcînd!

Strugurii n-au fost puşi încă în teasc. N-au mai ridicat încă în prezent din porumbul care se află la Ianuşeşti, Brîncoveni etc., dar, după cum merg lucrurile, au să-l ridice, fiindcă în altă parte nu este, nici vechi nici nou, nu se poate ţine în magazie. Acum cînd am să mă duc la Ianuşeşti, am să întreb la sate dacă au nevoie de porumb, ca să-l dau cu împrumut cu zapis, fiindcă este mai sigur la ei.

Am dus poliţa armaşului Dimitrache Vlădoianu şi mi-a spus că la termen are să plătească banii. Vă voi înştiinţa la timp.

Chitanţe pentru zaherele nu ne-au dat, deoarece n-au dat nimănui. Moinescu mi-a spus să-mi dea numai un catastih de cantitatea ridicată şi fiindcă zapciul nu era acolo, era la plasă, nu mi-a dat. Cum mă voi duce la Ianuşeşti am să-l iau, fiindcă este în aceea plasă. Cît despre Bîrca şi Greceşti nu ştim, fiindcă nimeni nu le-a măsurat, gavazul paşei le-a ridicat împreună cu

Imbis bairactar, ştim numai cît era în gropi şi în pătule. D-voastră ştiţi, fiindcă în catastih sînt trecute. Nici o cercetare n-a venit din nici o parte şi greşit aţi auzit.

Despre untul lui Costa Tricaliotis nu ştim cine este vinovat. Poroinianu ne-a spus că este nevoie de o cercetare bună acolo la faţa locului, ca să vedem cine s-a dus şi l-a luat.

Costis a venit de la Tîrgu Jiu şi ni s-a plîns că nu i-aţi scris, să nu uitaţi să-i trimiteţi o scrisoare.

Scutelnicii n-au fost puşi la dare, numai cîţiva poşluşnici cu ţedule au intrat la străini. Dar sperăm să-i luăm înapoi. La Bîrca toţi rîndaşii au intrat la străini, am rugat pe celebi Costache şi ne-a lăsat 6 pentru curte. Pentru banii ce ne datorează, nu este timpul potrivit să-i cerem, dar nici nu dau, fiindcă nu au. Costa Boiagi nu mi-a dat nici un ban, fiindcă nu s-a vîndut spirtul lui la Bucureşti şi toţi banii ce a primit de la d-voastră i-a băgat în spirt care încă stă nevîndut. Este şi Panaghiotis acolo. Cînd se va vinde atunci va putea să ne dea banii, fiindcă alt mijloc n-are.

Başa Hagi, să scrieţi lui Poroinianu o scrisoare şi să-l rugaţi să intervină pe lîngă boierul caimacam, ca să ne lase să le dăm porumbul cel stricat de la Ianuşeşti, fiindcă dacă nu o să le dăm nici porumb, atunci pierdem totul fiindcă altă nădejde nu este.

Vierii n-au vrut să lucreze viile de la Bîrca fără bani, adică să-i plătiţi cînd veţi veni, şi am fost nevoiţi să plătim datoria lor unor străini pentru un număr de 13 1/2 familii, 27 oameni, care au lucrat viile şi au făcut gardurile fiindcă le-au distrus rumînii.

....

Hasan aga vă salută cu multă dragoste. A primit scrisoarea d-voastră şi a luat ştiinţă. El mi-a spus să nu-i mai scriţi în felul acesta, fiindcă îi pare rău că vă plîngeţi astfel, numai să-i răspundeţi la scrisoarea ce v-a scris alaltăieri, şi dumnezeu este bun. Să trăiască prietenii şi împăratul nostru şi nu veţi rămîne păgubit.

Cu privire la poşluşnicii de la Ianuşeşti, cînd mă voi duce acolo, voi aduna banii; şi dacă nu vor vrea să ni-i dea, atunci voi scoate poruncă de la isprăvnicatul de Romanaţi cu mumbaşir şi avem să-i strîngem.

....

Başa Hagi să răspundeţi la scrisorile lui Poroinianu şi ale soţiei sale cu multă plăcere, fiindcă a făcut mult haz de scrisoarea de alaltăieri şi ne-a spus că, chiar la miezul nopţii dacă vom merge pentru vreo nevoie a casei, va fi săritor, fiindcă domnia sa are trecere la toţi. Să scrieţi scrisori la cei însemnaţi mai jos, fiindcă sînt necesari şi cu trecere politică.

Cu acestea rămîn al domniei voastre prea plecată slugă

Const. Canetzos

Celebiului Costache Samurcaş.
Clucerului Poroinianu, de asemenea soţiei sale.
Lui Bulzescu, ispravnic de Dolj.
Serdarului Bărbuceanu fiindcă arată bunăvoinţă.
Lui Moinescu Scarlat, la Caracal.
Serdarului Tzuchis.
Vătafului Dincă Zătreanul.
Lui Bălteanu pentru ......[1] în mod sever, fiindcă prigoneşte de capul lui, să nu-i puneţi.....[2] fiindcă prigoneşte.
Lui Costi.
Pagiului nostru într-un chip deosebit.

....

Este mai bine să scrieţi în limba turcă şi nu în limba greacă şi cît mai curînd lui capuchehaia, lui Abti aga şi lui Silihtar aga.

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 511, doc. 60. Orig. grec.

210

20 octombrie 1821

Poruncă de la vistieria Moldovei pentru întocmirea unei catagrafii de zaharele şi fîn de la mănăstirile greceşti, în vederea aprovizionării oştirii.

De la visterie, cătră cinstiţii ispravnici [ai] ţînutului Vasluiul.

Îndestulă vreme trecînd, cu necontenire au cerut visteriea ca să trimiteţi de la ţînutul acela catagrafie de tot feliul de zahere şi fîn ce se află pe moşiile mănăstirilor greceşti, măcar şi cu un tahmin aproape de adevăr, dacă nu s-au isprăvit trierul, precum au fost porunca.

Această cerire cu necontenire au fost şi este pentru nevoie în care ne aflăm şi ca să se poată vede ce nădejde putem ave de la aceste zaherele. Însă, dumneavoastră, negiudecînd mărimea trebuinţii, nici pîn-acum n-aţi triimis acest fel de catagrafie.

Drept aceea, neiertînd vreme prelungirii de un ceas măcar, să rînduieşti şi să volniceşti înadins mumbaşir pă dumnealui comis Iordache Cuza, carele mergînd la ţînutul acela şi luînd pe unul din dregători şi pe boieriul ce este rînduit asupra zaherelilor de la moşiile mănăstirilor greceşti, să-i ducă la toate moşiile să facă catagrafie poruncită şi să o aducă la visterie rînduitul mumbaşir, zapciind însă şi trierul şi pornirea zaherelilor la magazioa oştenească din Eşi, şi grîul făcîndu-să făină pe la mori, şi apoi să se triimată. Pe lîngă aceste, să se facă şi catagrafie tot fînului ce va fi în ţînut, ori a cui. Şi fiindcă

[1] În document este λόθρες.
[2] În document este βίζι.

magazioa fînului au venit în lipsă, să să sîrguiască îndată cu ce mai mare grabă a porni din rămăşiţa fînului oştenesc, cît şi din fînul neguţăroresc ce va fi de vînzare. Care fîn, are să să plătiască în bani de la visterie ţării, după preţ cuviincios ce să va hotărî[1].

........[2] vel vistier

1821, octomvrie 20

Acad. R.P.R., doc. CCLV/77. Orig. rom.

211

Iaşi, 22 octombrie 1821

Porunca divanului Moldovei pentru strîngerea fînului din ţinutul Roman, necesar trupelor turceşti.

Divanul Moldaviei.

Greutatea oştilor împărăteşti atîrnînd mai mult aice în oraşul Eşii, unde şi de acum, precum se vede, tot aici va fi acel de obştie conac oştenesc, şi precum întru toate celelalte trebuincioase zahereli s-au pus la cale a se aduna după poroncile ce s-au dat şi înbrăţişarea ce s-au luat, cerînd numaidecît trebuinţa a se face gătire şi a se aduce şi fînul trebuincios, spre a se pute întîmpina şi acest tainat, care este una din cele mai întăi madeli oşteneşti, fiindcă fînul ce s-au gătit în trebuinţa oştenească în magazaoa Eşului, acel ce s-au carat pîră acum s-au sfîrşit şi acel ce au mai rămas, au care nu poate fi mai mult decît pentru 30 sau 40 zile, s-au hotărît a se face o temeinică gătire de fîn, pentru ca nici trebuinţii oşteneşti să nu i să deie cheder, nici noi să nu venim în primejdie.

Făcîndu-se această hotărîre întru acest chip, adecă: din tot fînul boieresc, negustoresc sau ori a cui, fără alegere, ce să află anume gata pe fiiştecare moşie, să se ieie la zece — trei stoguri în trebuinţa oştenească; care să se plătească din visteria pămîntească, cînd va ave înlesnire, cu preţul cuviincios; şi să se care acum cît se va pute mai în grabă de către lăcuitorii ţării, a cărora cîte puţin fîn ce au pentru trebuinţa vitelor lor nu are să se supere; decît şi din a lor, acel ce va fi negustorie va fi supus acestui analogon la 10—3, sau din mai puţin, cu aceeaşi potrivire de analogon.

Şi dar spre săvîrşire aceştii lucrări la ţinutul Romanului se rînduieşte pe dumnealui Neculai sin Anghelache, împreună cu dregătorii ţinutului, care mergînd la ţînutul arătat, i se dă volnicie prin carte aceasta a opştescului divan să facă mai întîi mumbaşirlîc dregătorilor şi sameşilor acestui ţinut ce să se

---

[1] « Pe lîngă aceste... după preţ cuviincios ce să va hotărî», scrise ulterior de altă mînă.

[2] Indescifrabil.

pornească numaidecît mai întîi rămăşiţa fînului oştenesc ce mai este, şi al doilea, fără a pierde vreme, cerînd de la dregători şi de la sameşi catagrafia fînului, ce de o lună li s-au poroncit ca să o facă, din care luînd pliroforie să scoată copie pe ocoale, să rînduiască îndată cîte doi din cei mai vrednici boiernaşi a ţinutului de fieştecare ocol, cu slujbaşi îndestui din panţiri şi ruptaşi, cuprinzînd deodată rînduire în tot ţinutul. Şi dîndu-le aceste porunci, ca în cuprindere copiei după catagrafie ce li se vor da, luînd în şir toate moşiile şi satele, să facă de iznoavă cercetare şi numărătoare fînului boieresc şi negustoresc şi din cît va găsi pe fieştecare moşie, după osebire mărimii stogurilor, să chibzuiască şi să potrivească drept analogon la 10—3 hotărîte. Şi toate acele stoguri, ce se vor alege spre a se ridica, să le însămneze şi să le deie în sama vorniceilor şi lăcuitorilor satelor, făcînd rînduiţii tablă lămurită cu arătare anume, cu două rosturi: în cel dintîi rost arătînd tot fînul fieştecăruia, şi în cel de-al doilca, acel ce are a se rîdica şi a se lua, arătînd şi numele acelor a cărora vor fi fînul.

Iar pentru cărătură, însuşi boierul rînduit împreună cu unul din dregători sau cu sameşi să meargă în urma celor ce vor scrie, să rînduiască cară de la toţi de obştie, fără alegere, adecă lăcuitori birnici, scutelnici, precum şi trepte, să rîdice fînul hotărît pentru analogon şi să-l pornească la magazaoa oştenească de aice din Eşi, fără vreo mijlocire de zăbavă sau prelungire, pără vremea îngăduieşte îndemînarea drumurilor, dînd boieriul rînduit al fieştecăruia de la care se va lua fînul în acest chip, ţidule cuprinzătoare că din atîtea stoguri ce au avut cutare s-au luat analogon la 10—3 atîtea stoguri în trebuinţă oştenească, pentru care are a lua şi a priimi plată din visterie pămîntească.

Aşadar întru acest chip şi întocmai făcîndu-se lucrare, să îmbrăţoşaţi dumneavoastră, dregători a ţinutului, împreună cu boieriul rînduit, săvîrşire şi întîmpinare trebuinţii oşteneşti, urmînd cuprinderii şi povăţuirii cărţii aceştia, care o veţi cunoaşte şi dă volnicie în mîna rînduiţilor boieri şi dă poroncă către dumnealor ştiind cu încredinţare că întru cea cît de puţin împotrivă urmare, ce se va arăta din partea ori a cui, va căde şi în primejdie şi judecată oştenească unul ca acela.

M [eletie] episcop Huşului, . . . [1],

Ioan Sturza logofăt, Andronachi Donici vornic,
Alexandru Beldiman vornic Gheorghe Canta. . . [1]

1821, octomvrie 22

Acad. R.P.R., doc. XLIX/222. Orig. rom. O poruncă asemănătoare dată pentru ţinutul Vaslui se află în pach. MXXXV (fost ms. rom. 2824), f. 5—6.

[1] Indescifrabil.

212

30 octombrie 1821

Bilet de iertare dat lui Dumitru fiul lui Vasile din Cîrlogani (Vîlcea) care a fost înrolat în mişcarea eteristă.

Sud Vîlcea

Acest Dumitru sîn Vasile ot Cîrlogani carele prin înşăleciune au fost înclinat cu apostaşii greci şi arnăuţi, cunoscînd viclenia lor au venit de voia sa de s-au cerut iertăciune. Căruia, după poruncă, i s-au dat şi acum merge la casa sa să-şi caute de munca lui; şi de către nimini nici o supărare să nu aibă nici vină că au fost pandur[1].

. . . . .[2]

1821 octombrie 30

Arh. St. Rîmnicu Vîlcea, doc. XL/20. Orig. rom.

213

[30 ? octombrie 1821]

Scrisoarea unui boier moldovean despre demersurile ce se fac pe lîngă paşa de Silistra pentru organizarea ţării.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος, ἐπιστείλας αὐτῇ ἐμπεριέκλεισα καὶ τὴν μετάφρασιν τῶν γραφέντων ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῷ θρησκευτικῷ ἐφόρῳ πρίγκιπι Γαλλίτζινῳ, ἐν οἷς ἦν ἡ περιγραφὴ τῶν τραγικῶν συμβάντων τῆς τοῦ Σέκου ἁλώσεως καὶ τῆς λεηλασίας τῶν ἐπιλοίπων ὀρεινῶν κοινοβίων, καὶ ἡ ἔκθεσις τοῦ προσφυοῦς διοργανισμοῦ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἐντοπίοις εὐκταίας καὶ ἐπιθυμητῆς πολιτικῆς ἀναρρώσεως τῆς διασπαραττομένης πατρίδος. Πρόδηλον ὅτι ἡ συμπαθητικὴ αὐτῆς ψυχὴ ἐδάκρυσεν μὲν ἐπὶ τῇ δυσπραγίᾳ ἡμῶν, ἐχάρη δὲ βλέπουσα ὅτι ἡ τῶν τοσούτων δυσφορήτων δυστυχημάτων ἀπόβασις δύναται συντελέσαι εἰς τὴν κοινὴν εὐπραγίαν, διὰ τῆς συστάσεως νέου πολιτεύματος πρὸς ἐπίτευξιν ταύτης τῆς παλιγγενεσίας. Ἡ ἐνεγκοῦσα, ὡς ἀστέρα ἐλπίδος καὶ σωτηρίας θεωροῦσα τὴν προστασίαν τοῦ φιλανθρώπου ἄνακτος, ἐπικαλεῖται χεῖρας ἱκέτιδας αἴρουσα τὴν ἄοκνον τῆς αὐτῆς ἐξοχότητος ἐπαγρύπνησιν, ἵνα παριστῶσα

---

[1] La iertarea pandurilor şi arnăuţilor se referă şi Const. Almăjanu într-o scrisoare din 14 noiembrie 1821 către N. Glogoveanu: « Eu aici văz că chiar pandurii care au dat cu armele în ei, şi chiar arnăuţii care s-au bătut, pă toţi i-au iertat şi le-au dat cărţi pe la mîinile lor ca să nu-i supere nimeni; şi umblă fără de nici o frică şi sfială.

Apoi dumneata, că nu eşti nimic vinovat sau amestecat, nici o temere nu poţi să aibi. Firman împărătesc este să se ierte toţi cu un cuvînt» (Fond Glogoveanu, doc. 661. Orig. rom.).

[2] Semnătură indescifrabilă, probabil I. Lahovari medelnicer.

ᾧ δεῖ καὶ ἐνεργοῦσα ὡς δεῖ τὰ συμβαλλόμενα, μὴ παύσῃ περὶ πολλοῦ ποιουμένη τὴν τῶν ναυαγησάντων συμπατριωτῶν αὐτῆς μέλλουσαν εὐδαιμονίαν ἧς γε οὐκ ἄλλως ἐπιτεύξεσται, εἰμὴ τῇ καταργήσει τῆς φαναριωτικῆς δυναστείας. Περὶ τοῦ αὐτοῦ πολιτικοῦ ἐγχειρήματος ἐκομισάμην ἤδη παρὰ τῶν ἐν Μπουκοβίνᾳ ἀρχόντων τὸ ἴσον τῆς γραφείσης μετὰ τὴν ἐκεῖσε ἀναχώρησίν μου παρακλητικῆς ἐπιστολῆς τῷ 'Ιμπραΐμ πασᾶ τῆς Σιλίστρας, τῷ καὶ ἀρχιστρατήγῳ τῶν ἐν Μολδαβίᾳ στρατευμάτων, καὶ τὸ ἴσον τοῦ ἀποκριτικοῦ πρὸς τὸν βόρνικον Θεόδωρον Μπάλσαν εἰς 'Ιάσι ἀφικόμενον ὅπως ἐγχειρίσῃ τῷ ἐκεῖσε διατρίβοντι Σαλὶχ πασᾷ τὴν χάριν τοῦ ἐφετοῦ διοργανισμοῦ κοινὴν τῶν Μολδάβων πρὸς τὸ ντεβλέτι αἴτησιν, περὶ ἧς ἔγραψα αὐτῇ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐπιστολῇ, ὅτι διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ πράγματος, καὶ ὅπως μὴ ἀπειθεῖς φανῆναι ταῖς ἀλλεπαλλήλοις ὑπὸ τῶν 'Οθωμανῶν γενομέναις μεταπέμψεσιν, ἵνα ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα, ἐνηνέχθη πρὸς τὸ ντεβλέτι ἡ τοιαύτη αἴτησις μορφωθεῖσα κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος τοῦ ὀθωμανικοῦ φρονήματος, περιγραφομένων καὶ τῶν δεινῶν τῆς Μολδαβίας, τόσον διὰ νὰ πιθανολογήσωμεν τὴν τῆς καθόλου ἀναβολήν, ὅσον καὶ διὰ νὰ ἐπιστηρίξωμεν τὰ προγονικὰ ἡμῶν δίκαια, ὧν ἐπὶ βάσει καὶ ἡ προστατεύουσα δύναμις ἀντιλήψεται ἡμῶν. 'Αμφοτέρων τούτων τὰς μεταφράσεις, κατὰ προτροπὴν τοῦ ἐξαδέλφου Σανδουλάκη Στούρζα ᾧ δε καὶ ἐμπερικλείω πρὸς πληροφορίαν τοῦ ἀληθοῦς.

'Εν τῇ πρὸ ταύτης ἐπιστολῇ ἰδέασα αὐτὴν ὅτι παρέπεσεν τὸ πρὸς ἐμὲ γράμμα της, οὗτινος εἰς ἀνεύρεσιν εἰσέτι ἀγωνίζομαι, περιμένων ἀνυπομόνως τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπανάληψιν τῶν τότε γραφέντων μοι.

Τὸ ἀπὸ ἐξ 'Ιουλίου γράμμα της ἔλαβον ἤδη εἰς τὰς 20 τοῦ παρόντος, ἕνεκα τῆς εἰθισμένης τῶν ἐν τῇ πόστᾳ ἀμελείας, εὐγνωμονῶν δὲ περὶ τῶν ὧν μοὶ γράφει καὶ παρακαλῶ δ' ὡς προέγραφον ἵνα ἐνεργούμενον μείνῃ ἀνέκδοτον διὰ τὰ περιστατικά.

Pe la începutul lunii curgătoare, v-am trimis împreună cu scrisoarea mea, şi traducerea celor scrise de înalt prea sfinţia sa mitropolitul eforului cultelor, prinţul Galiţin, în care se găseşte o descriere a intîmplărilor tragice care au avut loc la cucerirea Secului [1] precum şi descrierea jefuirii celorlalte mănăstiri de la munte [2]. Tot acolo se arată felul bun în care se organizează şi se reface politiceşte sfîşiata noastră patrie, dorită de toţi locuitorii ei.

Desigur, sufletul dvs. compătimitor a lăcrimat pentru nenorocirea noastră, dar s-a bucurat văzînd că sfîrşitul atîtor nenorociri de neîndurat poate ajuta la bunăstarea tuturor, prin introducerea unui nou regim pentru obţinerea acestei refaceri.

Patria, socotind ca o stea de nădejde şi de mîntuire ocrotirea filantropului suveran, imploră, ridicînd mîini rugătoare, neobosita supraveghere a excelenţei voastre ca, intervenind unde trebuie şi lucrînd cum trebuie pentru cele

---

[1] **Mănăstirea Secul a fost cucerită în ziua de 12 septembrie (*Hurmuzaki*, XX, p. 685).**
[2] **Este vorba de mănăstirile Agapia, Văratecul şi Neamţul (*Ibidem*, p. 685).**

arătate, să nu încetați a fi cu băgare de seamă asupra viitoarei fericiri a naufragiaților dvs. compatrioți, care nu se va obține altfel, decît prin desființarea stăpînirii fanariote.

În legătură cu această acțiune politică, am primit acum de la boierii aflați în Bucovina, copia jalbei lor, scrisă după plecarea mea de acolo și adresată lui Ibraim pașa de Silistra [1], comandantul trupelor din Moldova, și copia răspunsului acestuia către vornicul Teodor Balș la Iași. El a sosit pentru a înmîna lui Salih pașa, aflat acolo, arzul obștesc al moldovenilor către Devlet pentru organizarea dorită[2]. Despre aceasta v-am scris în scrisoarea mea de mai înainte că pentru pregătirea acestui lucru și pentru a nu ne arăta nesupuși chemărilor făcute de mai multe ori de otomani pentru a ne întoarce în patrie, a fost trimis la Devlet acest arz [3] întocmit potrivit cu spiritul și felul de a gîndi al otomanilor. Sînt descrise și nenorocirile Moldovei, atît pentru a justifica amînarea întoarcerii, cît și pentru a susține drepturile noastre strămoșești, în baza cărora ne va ajuta și puterea protectoare. Aceste traduceri ale ambelor documente, din îndemnul vărului Sandulache Sturza, le trimit alăturat pentru a vă face cunoscut adevărul.

În scrisoarea mea, trimisă înaintea acesteea, v-am avertizat că scrisoarea dvs. către mine s-a rătăcit. Mă lupt încă pentru găsirea ei, așteptînd nerăbdător să-mi spuneți din nou cele scrise atunci.

Scrisoarea dvs. din 6 iulie am primit-o la 20 ale lunii curgătoare, din cauza obișnuitei neglijențe a celor de la poștă.

Rămînînd recunoscător pentru cele ce-mi scrieți, vă rog, precum v-am mai scris, ca, în caz că se va pune în aplicare, să rămînă secret, ținînd seama de împrejurări[4].

Acad. R.P.R., Fondul Mihail Sturza, ms. rom. 5762, f. 273—273 v. Ciornă, orig. grec.

214

Octombrie 1821

Ordin către Mehmet aga, orînduit cu paza Bucureștilor, să înfrîneze pe ostașii nedisciplinați.

Buiurtău ce s-au trimis de la divanul Silistrii, dimpreună cu firmanu împărății, și s-au publicuit într-amîndooă țările: Valahia și Moldavia.

Tu, cel ce ești lauda slăviților și cinstiților capugi-bașa al înaltului prag, care după alegere ești orînduit spre paza Bucureștilor, preacinstitule Mehmet aga, să-ți înmulțească domnul slava ta. Și tu, cel întru cei deopotrivă cu tine

---

[1] Probabil cea publicată în *Buciumul Romîn*, I (1875), p. 264—270, cu data de 17 octombrie 1821.

[2] Arzul boierilor moldoveni din Cernăuți (20 septembrie 1821).

[3] T. Balș a plecat cu arzul spre Constantinopol la 17 octombrie (*Hurmuzaki*, XX, p. 689).

[4] Autorul pare a fi M. Sturza.

cinstiți halea, baș-beșli-aga al Bucureștilor Tahîr aga, să să înmulțească slava ta.

Știut fie voă că din apostații care de puțină vreme să vădise în părțile Valahii și ale Moldavii cu ajutorul lui dumnezeu și puterea prea înaltei puteri s-au biruit și au lipsit cu totu. Și așa, aceste doaă lucruri[1] s-au curățit dă puturoasele lor trupuri. Și cu toate că s-au făcut știut, încît toți lăcuitorii și raiaua își are răpausu supt umbrirea împărăției, precum mai înainte să odihnește, dar fiindcă acum am luat pliroforie cum că atît din cei du peste Dunăre cît și din ostașii ce să aflā într-acest hotar [al] eparhii, unii din cei rău nă[ră]viți într-această vreme, neașteptînd hotărîrea prea puternicii împărăției, fug de la locurile ce sînt orînduiți și, preumblîndu-să din loc în loc într-aceste doaă eparhii, nu încetează a pricinui mari stricăciuni și asupriri la săraca împărătească raia. Și după ce din porunca noastră s-au orînduit la fieșcare județ cîte un beșli-aga cu neferii cei trebuincioși spre a păzi raiaua de acest fel de asuprire ale unora ca acestor rău năráviți, pe care prinzîndu-i, sînt porunciți ca să-i trimiță la zabitu lor. Și oricare dintr-aceștia va îndrăzni să să împotrivească, îndată să-și ia cuviincioasa pedeapsă. Preumblarea unora ca acestora din loc în loc, fără a avea teșhereaoa zabitului lor și supărarea ce fac la raia, aceasta, fără îndoială, curge din purtarea dă grijă a pașii beșli-aga și a beșlegii judecată.

Ci dar că de acum înainte este a noastră voință că să lipsească cu totu acest fel dă asupriri și să să odihnească, avîndu-și răpausul săraca raia.

Tu, numitul nostru chehaia, numaidecît să ......[2]

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 196 v.

215

Octombrie 1821

Memoriul boierilor către comandantul trupelor rusești pentru cazul cînd acestea ar fi intrat în Moldova și Țara Romînească

'Οκτώβριος 1821

'Εξοχώτατε γενερὰλ κομαντάντε!

῾Η δυστυχὴς ἡμῶν πατρὶς Δακία κατὰ διαφόρους καιροὺς ὑποστάσα σειρὰν ἀπείρων δυστυχιῶν καὶ θέατρον γενομένη τῶν κακοβούλων, διὰ νὰ ἐργάζωνται ἐκτείνοντες ἐν αὐτῇ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος τὸ πλεονεκτικὸν τοῦ τρόπου των καὶ τὴν ἐνδομυχοῦσαν ἀπάιθρωπον ὠμότητα, πάντοτε διεσώθη τῷ κραταιῷ ρωσσικῷ βραχίονι, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν εἰς κάποιαν ἀναψυχήν, καθ'

[1] Probabil: locuri.

[2] Lipsește sfîrșitul documentului.

ὅσον πολιτικαὶ περιστάσεις συνεχώρησαν. Μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος τούτου ὅλη ἡ πεφωτισμένη Εὐρώπη. Κακῇ τύχῃς ἐπιρροῇ ὑποπεσοῦσα ἤδη ἐσχάτως εἰς τὴν πλέον δεινήν, ἀπαραδειγμάτιστον καὶ ἀδόκητον συμφοράν, (τῆς ὁποίας καὶ τὴν φύσιν, καὶ τοὺς τρόπους, καὶ τὸν τόνον ἐγνώρισεν ἡ εὐσεβὴς καὶ φιλάνθρωπος Ρωσσία ἐπὶ τὸ ἀκριβές), δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκχέῃ ποταμοὺς δακρύων πρὸς τὸν παντεπόπτην καὶ πανοικτίρμονα κύριον, ἐπικαλουμένη τὴν θείαν ἐκδίκησιν κατὰ τῆς θηριωδίας τῶν κακοβούλων. Δὲν ἀπεγνώσθη ὅμως τῆς σωτηρίας της, καλῶς γινώσκουσα ὅτι οὐδὲ τὸ παραμικρὸν τῶν τολμηθέντων λανθάνει τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ρωσσικοῦ κράτους, τοῦ προστατεύοντος φιλανθρώπως τὸν λαὸν τῆς Δακίας, ὃν ἐξηγοράσατο τιμίῳ αἵματι τοσούτων ἡρώων, ἀλλ' ἤλπιζεν ἀδιστάκτως μετ' οὐ πολὺ γενησομένην τὴν σωτηρίαν της.

Ἤδη δέ, ἐπειδὴ ὁ πανάγαθος Θεός, ἐλεήσας τὴν ἀνθρωπότητα πάσχουσαν, ἔνευσεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀηττήτου αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ ρωσσικῆς μεγαλειότητος, καὶ διὰ τὸ ὁμόθρησκον, καὶ διὰ τὸ φιλότιμον τῆς δόξης του, νὰ ἐπιφέρῃ θεραπείαν εἰς τὰς καιρίας καὶ ἀδίκους πληγὰς τοῦ ἀθώου δακικοῦ λαοῦ, καὶ μεταχειριζόμενος ὁ δίκαιος μονάρχης τὴν δικαίαν αὐτοῦ μάστιγα κατὰ τῆς σκληροτραχήλου βαρβαρότητος, τῆς μὴ σεβομένης τοὺς ἱεροὺς δεσμοὺς τῶν συνθηκῶν, νὰ διασώσῃ τὸν ἀθῶον τοῦτον λαὸν ἀπὸ τῆς κακοβουλίας τῆς τυραννίδος διὰ τῶν κεραυνοφόρων ρωσσικῶν στρατευμάτων, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καὶ ἐμπειρίαν τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος, καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ διόλου ἀπὸ τοὺς ἁρπακτικοὺς ὄνυχας τῶν ξένων διοικητῶν, ἅπαντες ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι τοῦ τόπου, οἱ τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ τῆς περιστάσεως διασπαρέντες καὶ τὸ ζῆν τῇ φυγῇ διασώσαντες, προϋπαντῶμεν γηθοσύνως τὰ τροπαιοφόρα ρωσσικὰ στρατεύματα καὶ τὴν ἐνδόξως αὐτὰ ὁδηγοῦντα ὑμετέραν ἐξοχότητα, διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ταπεινοῦ κοινοῦ γράμματος καὶ τῶν ἐπιφερόντων αὐτὸ ἡμετέρων συμπατριωτῶν, γνησίων τέκνων τῆς πατρίδος, ἐπικροτοῦντες καὶ παιανίζοντες τὰ σωτήρια καὶ τῇ φιλανθρώπῳ κηδεμονίᾳ τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτος ἀναπέμποντες ἐκ ψυχῆς τὰ χαριστήρια.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἀπογυμνωθεὶς τῶν ὧν εἶχε κτημάτων, δὲν εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἀνθέξῃ εἰς τρόπους πλεονεκτικούς, κάμνοντας τὴν τύχην ἄλλων μὲ τὴν ἰδικήν του ἀτυχίαν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας διὰ νὰ ἀναζήσῃ καὶ κατὰ μικρὸν νὰ ἰδῇ τὴν εὐτυχίαν του, δέον νὰ ἐκλείψῃ διόλου καὶ διὰ παντὸς κάθε εἶδος ἀδικίας καὶ ἐπηρείας εἰς τὸν λαόν, ἀναγκαίως ἕπεται νὰ συγκροτηθῇ ἤδη μία ἠπιωτέρα διοίκησις ἐντόπιος ἀπὸ ἐγνωσμένους, εὐσυνειδήτους, τιμίους, πιστοὺς καὶ μὲ ἐμπειρίαν πολιτικὴν εὐπατρίδας τοῦ τόπου, οἵτινες ἀναλαβόντες τὸ τῆς διοικήσεως πηδάλιον, καὶ ἀποσκορακίσαντες ἐν πρώτοις πᾶν πνεῦμα πλεονεκτικὸν καὶ φιλοτάραχον τῶν κακοτρόπων ἐπεισάκτων ξένων, νὰ ἐπισυνάξωσι τὰ τέκνα τῆς πατρίδος εἰς τὰς ἑστίας των, νὰ παρηγορῶσι καὶ νὰ περιθάλπωσιν αὐτά, προμηθεύοντες τὴν εὐτυχίαν των, καὶ ἐπιμαχούμενοι παντὶ σθένει εἰς τὸ νὰ ἀνακαλέσωσιν εἰς ὅλον τὸ πολίτευμα τοῦ τόπου τὴν πρώην ἡσυχίαν, καὶ τοὺς κατοίκους νὰ διευθετήσωσιν εἰς μίαν καλὴν καὶ διόλου ἀνεπηρέαστον κατάστασιν. Πρὸς δὲ νὰ φροντίσωσι καὶ τὰ χρειώδη τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ μὲ τὴν ἄνεσιν τῶν λακοϊτόρων, καθ' ὅσον συγχωρεῖ ἡ ἐνεστῶσα τοῦ τόπου κατάστασις. Διὰ

τοῦτο, ἡμεῖς οἱ ὑποφαινόμενοι πιστοὶ καὶ εὐγνώμονες δοῦλοι τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτος, οἱ παριστῶντες τὸ πρόσωπον ὅλου τοῦ δακικοῦ ἔθνους, κοινῇ ψήφῳ ἐξελεξάμεθα τοὺς ὑποσημειουμένους ἐκ τῶν εὐπατριδῶν τοῦ τόπου, τοὺς ὁποίους ἐγνωρίσαμεν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἄνδρας ἀγαθούς, πιστούς, μὲ πεῖραν πολιτικήν, μὲ φόβον Θεοῦ καὶ μὲ πατρικὴν ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς πατριώτας κατοίκους τοῦ τόπου. Αὐτοὺς συνιστῶντες κατὰ χρέος διὰ τοῦ παρόντος ταπεινοῦ ἡμῶν ἐγγράφου πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα, ζητοῦμεν μετὰ παρακλήσεως νὰ διορισθῶσιν, ὡς ἐκ μέρους τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἄνακτος, παντοτινοὶ γενικοὶ διοικηταὶ τοῦ τόπου, χωρὶς νὰ διασεισθῶσιν οὐδέποτε ἄνευ ἀποδεδειγμένης αἰτίας κοινοβλαβοῦς, καὶ πληρεξούσιοι εἰς τὸ νὰ ἀποφασίσωσιν ἐντελῶς κάθε πολιτικὴν ὑπόθεσιν κατὰ τοὺς νόμους καὶ τοπικὰ ἔθιμα. Εἰς αὐτοὺς ὁποὺ ζητοῦμεν ἀποβλέπει ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Δακίας. Αὐτοὺς γνωρίζομεν ὅλοι πατέρας τῆς πατρίδος καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ ἐπικυρωθῶσιν εἰς τὴν γενικὴν τοπικὴν διοίκησιν μόνον αὐτοί, χωρὶς προσθήκην ἄλλου τινός. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν διοίκησιν νὰ ὑπάγωνται ὅλα τὰ λοιπὰ ὑπάλληλα δικαστήρια καὶ αἱ κατὰ μέρος διοικήσεις. Αὐτὴ μόνη νὰ ἄρχῃ τοῦ τόπου, αὐτὴ νὰ δίδῃ τὸ ἐπίκυρον καὶ εἰς αὐτὴν νὰ ὑπόκεινται ἅπαντες οἱ οἰκήτορες τῆς Μεγάλης καὶ Μικρᾶς Δακίας, αὐτόχθονες καὶ ἐπήλυδες. Οἱ δὲ ξένοι, ὁποίας ἂν εἴησαν καταστάσεως, νὰ εἶναι ἀποκεκλεισμένοι διόλου καὶ ἀείποτε πάσης καὶ παντοίας πολιτικῆς ὑπουργίας. Τὸ ζήτημα ἡμῶν τοῦτο γνωρίζομεν κατὰ πάντα λόγον καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον τῇ πατρίδι ἡμῶν, καὶ ὡς τοιοῦτον, εὐέλπιδες ἐσμὲν ὅτι θέλει τὸ δεχθῇ καὶ ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης καὶ θέλει τὸ βάλει εἰς πρᾶξιν ἀνυπερθέτως, κηδομένη τῆς σωτηρίας καὶ βελτιώσεως τοῦ τόπου.

Πρόσδεξε εὐμενῶς, ἐξοχώτατε γενεράλη, τὰς ἀπαρχὰς τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως, εὐπειθείας καὶ προθυμίας ἡμῶν!

Ζήτω ὁ εὐσεβέστατος αὐτοκράτωρ, ἡ μόνη ἐλπὶς τῆς σωτηρίας ἡμῶν! Ζήτω ὁ ἀήττητος αὐτοῦ στρατός, τὸ εὐλογημένον πλήρωμα τῆς ρωσσικῆς δόξης! Ζήτω ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης, ὁ ἔμφρων διοικητὴς τῶν ἐν Βλαχομπογδανίᾳ διωρισμένων ρωσσικῶν ἀκαταμαχήτων στρατευμάτων, ὁ προμνηστεύων τὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ δακικοῦ ἔθνους! Ἡ πατρὶς ἡμῶν τὴν περιμένει μὲ ἀγκάλας ἀνοικτὰς καὶ μὲ κλάδους φοινίκων, διὰ νὰ ἰδῇ, μὲ δάκρυα χαρᾶς, λαμπροτέρας τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εἰς τοῦ δακικοῦ ἐδάφους τὸν ὁρίζοντα, ὑπὸ τὴν φιλάνθρωπον αὐτῆς κηδεμονίαν, ἐπιλανθανομένη πάντων τῶν ἐνσκυψάντων αὐτῇ διαφόρων δυστυχημάτων, κατὰ τὴν σκυθρωποτάτην ἐποχὴν τῆς τυραννίδος.

Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον γενερὰλ κομανδάντε τοῦ εἰς Βλαχομπογδανίαν διωρισμένου ἀηττήτου στρατοῦ τῆς αὐτοῦ αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν.

Ἀπὸ τοῦ δακικοῦ ἔθνους ταπεινὴ ἀναφορά.

Ἐσχεδίασα τὸ παρὸν κατὰ παρακίνησιν καὶ ἀξίωσιν ἄλλων, διὰ νὰ ἀντιγραφῇ. Μὲ τὸ νὰ ἐματαιώθη δὲ τὸ κατὰ φαντασίαν των σχέδιον ἔμεινε.

Octombrie 1821

Prea luminate general comandant!

Nenorocita noastră patrie, Țara Romînească, suferind în mai multe epoci nenumărate nenorociri și făcîndu-se teatrul răuvoitorilor, care au răspîndit în ea cu multă îmbelșugare lăcomia și cruzimea lor lăuntrică, neomenoasă, totdeauna a fost scăpată de puternicul braț rusesc și a avut din cînd în cînd o ușurare, cît i-au permis împrejurările politice. Adevărul acestui lucru îl mărturisește toată Europa luminată.

Acum în urmă căzînd, din înrîurirea unei soarte rele, în nenorocirea cea mai groaznică, fără pildă în trecut și neașteptată (natura căreea și mijloacele și tonul lor le-a cunoscut întocmai evlavioasa și iubitoarea de oameni Rusia), n-a făcut decît să verse șiroaie de lacrămi către atotvăzătorul și prea milostivul dumnezeu, implorînd răzbunarea dumnezeiască împotriva sălbăticiei răuvoitorilor. Nu a pierdut însă nădejdea că se va mîntui, știind bine că nici cel mai mic lucru din cîte s-au îndrăznit nu scapă înțelegerii lăuntrice statului ruresc, care ocrotește cu iubirea sa de oameni poporul Țării Romînești, pe care l-a răscumpărat cu sîngele atîtor eroi. Ea a nădăjduit neclintit că în scurt va fi mîntuită.

Iar acum, fiindcă prea bunul dumnezeu, milostivindu-se de omenirea suferindă, a înduplecat inima nebiruitei majestății sale imperiale rusești și pentrucă este de aceeași credință cu noi, și pentru proslăvirea sa, să aducă o vindecare rănilor de moarte și nedrepte ale nevinovatului popor romîn, monarh, ce drept folosește biciul lui împotriva barbarilor încăpățînați care calcă legăturile sfinte ale tratatelor, pentru a mîntui acest popor nevinovat de răutatea stăpînirii, prin oștirile rusești purtătoare de trăznete, sub cîrmuirea și priceperea excelenței voastre, și pentru a scăpa cu totul acest popor din ghiarele hrăpărețe ale cîrmuitorilor străini. De aceea noi, toți locuitorii nenorociți ai țării, care din cauza împrejurărilor ne-am împrăștiat în toate părțile scăpîndu-ne viața cu fuga, întîmpinăm cu bucurie biruitoarele oștiri rusești și pe excelența voastră, care le cîrmuiți în chip glorios, prin cea de față a noastră umilă obștească scrisoare și prin compatrioții noștri care o aduc, fii adevărați ai patriei, aprobînd și cîntînd cîntece de mulțumire și înălțînd din suflet mulțumirile noastre pentru ocrotirea iubitoare de oameni a prea puternicului suveran.

Fiindcă pămîntul patriei noastre, despuiat de bunurile pe care le avea, nu mai este în stare să se opună purtărilor lacome, clădind norocul altora pe nenorocul său, ba mai mult, fiindcă pentru a trăi din nou și a-și vedea încetul cu încetul fericirea, trebuie să dispară cu totul și pentru totdeauna orice fel de nedreptate și supărare pentru popor, se impune alcătuirea unei cîrmuiri locale mai blînde, din boieri pămînteni, bine cunoscuți, conștiincioși, cinstiți, credincioși și cu cunoașterea politicii. Ei luînd în mînă frînele cîrmuirii și lepădîndu-se mai întîi de orice gînd lacom și neastîmpărat al răilor străini intruși,

urmează să adune copiii patriei la casele lor, să-i mîngîie şi să-i îngrijească, făcîndu-i fericiţi şi luptîndu-se din răsputeri să readucă în toată cîrmuirea ţării liniştea dinainte şi să alcătuiască pentru locuitori o stare bună din care să lipsească orice supărare.

Pe lîngă acestea, ei urmează să îngrijească şi de cele trebuincioase pentru oştirea imperială, cu tihna locuitorilor, pe cît se poate în starea de acum a ţării.

Pentru aceasta noi, subiscăliţii robi credincioşi şi recunoscători ai prea puternicului suveran, care reprezentăm întregul neam romînesc, am ales cu vot obştesc dintre boierii ţării pe cei arătaţi mai jos, pe care i-am cunoscut la fapte ca bărbaţi buni, credincioşi, cu cunoaşterea politicii, în frică de dumnezeu şi cu dragoste părintească pentru toţi patrioţii locuitori ai ţării. Recomandîndu-i pe aceştia din datorie, excelenţei voastre, prin acest al nostru umil act, cerem cu rugăminte să fie numiţi ca din partea prea puternicului dvs. împărat administratori gheneral permanenţi ai ţării şi să nu fie urniţi vreodată fără vreo cauză dovedită vătămătoare obştii. Ei să fie împuterniciţi să hotărască asupra oricărei chestiuni politice după legile şi obiceiurile locului. Către aceştia, pe care îi cerem, îşi îndreaptă privirile tot poporul Ţării Romîneşti. Pe aceştia îi recunoaştem toţi ca părinţi ai patriei şi ne rugăm călduros să fie încuviinţaţi pentru cîrmuirea obştii locului numai ei, fără a mai fi adăugat vreun altul. De această cîrmuire să depindă toate celelalte judecătorii şi administraţii locale. Numai această cîrmuire să fie în fruntea ţării, ea să dea încuviinţări şi ei să i se supună toţi locuitorii Marii şi Micii Dacii, pămînteni şi venetici, iar străinii de orice situaţie ar fi să fie cu totul şi pentru totdeauna opriţi de la orice dregătorie politică.

Această cerere a noastră o socotim din toate punctele de vedere şi dreaptă şi binevenită patriei noastre şi ca atare sîntem plini de nădejde că o veţi lua în seamă şi excelenţa voastră şi fără zăbavă o veţi pune în faptă, avînd grijă de mîntuirea şi îmbunătăţirea situaţiei ţării.

Primiţi cu bunăvoinţă, prea luminate general, prinosul credinţei noastre sincere, al supunerii şi al zelului nostru!

Trăiască prea evlaviosul împărat, singura nădejde a mîntuirii noastre. Trăiască nebiruita lui oştire, binecuvîntata populaţie a slavei ruseşti! Trăiască excelenţa voastră, înţeleptul cîrmuitor al nebiruitelor oştiri ruseşti orînduite în Moldova şi Ţara Romînească, mijlocitorul mîntuirii neamului romînesc! Patria noastră vă aşteaptă cu braţele deschise şi cu lauri, pentru a vedea cu lacrămi de bucurie mai strălucite razele soarelui la orizontul pămîntului romînesc, sub ocrotirea iubitoare de oameni a excelenţei voastre, uitînd toate felurite nenorociri, care s-au abătut asupra ei în epoca cea mai posomorîtă a tiraniei.

Către prea luminatul gheneral comandant al nebiruitei oştiri a majestăţii sale imperiale a tuturor Rusiilor, orînduită în Ţara Romînească şi Moldova.

Anafora umilă din partea poporului romîn.

Ea a fost alcătuită din îndemnul şi la cererea altora pentru a fi transcrisă, dar fiindcă s-a zădărnicit planul lor închipuit, a rămas.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 140 v—141. Text grec.

216

Pisa, octombrie 1821

Fostul mitropolit Ignatie al Ungrovlahiei sfătuieşte pe Dionisie Lupu să privească cu încredere viitorul şi să nu se întoarcă în ţară pînă la restabilirea vechilor privilegii.

Πίζα, περὶ τὸν ’Οκτώβριον 1821

Τὸ ἀποκριτικὸν τοῦ πρῴην Οὐγγροβλαχίας ’Ιγνατίου πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Διονύσιον, σταλὲν εἰς Βρασσοβὸν περὶ τὸν ’Οκτώβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1821 ἀπὸ Πίζης.

Πανιερώτατε!

῎Ελαβον ἀσμένως τὸ ἀπὸ ε^ης Αὐγούστου γράμμα σας καὶ ἐχάρην ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς εὐκταιοτάτης μοι ὑγιείας σας. ῎Εγνων καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ῾Η σιωπή μου, σεβασμιώτατε ἱεράρχα, προῆλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν καὶ ἀπὸ λύπην, ἀνάλογον μὲ ὅσα ἠκολούθησαν, καὶ θέλουν ἀκολουθήσει εἰς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἀδελφούς μας χριστιανούς. Εἶχα ἀρκετὰ δοθέντα νὰ γνωρίσω ὅτι τὰ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν χριστιανικὰ ἔθνη δὲν εἶχαν διάθεσιν, οὔτε προετοιμασίαν νὰ ἀποστατήσωσι καὶ νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα ἐναντίον μιᾶς διοικήσεως, ἥτις καὶ διὰ τὰ μέσα της, καὶ διὰ τὰς σχέσεις της μὲ τὰς ἄλλας δυνάμεις τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι ἀκόμη εὐκαταφρόνητος. Εἶχα παρομοίως βεβαιότητα ὅτι καὶ ἡ Ρωσσία (τὴν ὁποίαν οἱ ἀνόητοι ἀρχηγοὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐτόλμησαν νὰ συκοφαντήσωσι ὡς ἐγκρίνουσαν τὸ κίνημά των) θέλει εἶναι ἐναντία, διότι οὕτω τὸ ἀπαιτοῦσε καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμή της. ῞Αμα λοιπὸν ἔμαθον ὅτι ἐβγῆκεν ὁ ῾Υψηλάντης καὶ ἅμα εἶδον τὸ κακὸν εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν, ὥστε ὡς πρὸς ἐμὲ μία τοιαύτη εἴδησις ἐστάθη κεραυνός, καὶ ἔκτοτε δὲν ἔχω ἡσυχίαν. ’Αλλάζω τόπον συχνά, ἀλλὰ τὸ κακὸν μὲ ἀκολουθεῖ καὶ δὲν ἠξεύρω οὔτε τί λέγω, οὔτε τί κάμνω, οὔτε ποῦ εὑρίσκομαι. Εἰς τοιαύτην περίστασιν, ἂν ἀπεφάσισα νὰ διακόψω τὴν ἀλληλογραφίαν μὲ τοὺς φίλους, διὰ νὰ μὴ κεντῶ τοῦ καθ’ ἑνὸς τὴν πληγὴν καὶ τοῦ ἀνανεώσω τὴν λύπην, στοχάζομαι ὅτι καὶ οἱ φίλοι θέλουν ἐγκρίνει τὴν σιωπήν μου, ὡς προερχομένην ἀπὸ δυστυχεῖς περιστάσεις, καὶ ὄχι ἀπὸ ἄλλην τινὰ αἰτίαν.

Εἰς τὸ φέρσιμον τῆς πανιερότητός σας δὲν ἔχω τί νὰ εἰπῶ. ῞Ο,τι καλὸν σᾶς ἐσυγχώρησεν ὁ καιρὸς πρὸ τῶν ταραχῶν τὸ ἐκάμετε. ’Εδείξατε διάθεσιν ὅτι θέλετε κάμει καὶ περισσότερον. Τὸ στάσιμόν σας εἰς Βουκουρέστι, ἐν ὅσῳ ἠμπόρει νὰ εἶναι εἰς τοὺς ἐπαρχιώτας σας ὠφέλιμον, τὸ ἐνέκρινα. ῍Αν ἠθέλετε τὸ παρατείνει, ἠθέλετε κάμει κακὸν καὶ πρὸς ἄλλους, καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενόν σας. Καὶ ἡ ανα-

χώρησίς σας ἐστάθη παρομοίως ἔργον φρονήσεως. Ὅθεν κρίνοντας τὰ πράγματα ὅπως τὰ ἠξεύρω, σᾶς δικαιώνω, καὶ ὅταν σᾶς δικαιώνει καὶ ἡ συνείδησίς σας, μὴ δίδετε προσοχὴν εἰς ἄλλων κρίσεις καὶ κατακρίσεις, αἱ ὁποῖαι εἰς τοιαύτας δυστυχεῖς περιστάσεις εἶναι ἑπόμεναι. Ἂν θέλετε δὲ νὰ ἠξεύρετε καὶ τὴν γνώμην μου εἰς τὸ τί πρέπει νὰ κάμετε εἰς τὸ ἑξῆς, σᾶς λέγω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀκούσετε οὔτε ἀνοήτους ἄνδρας, οὔτε ἀπατηλὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ νὰ μείνετε εἰς τὸ ἄσυλόν σας, ἕως οὗ νὰ ἔλθη αὐθέντης εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ἕως οὗ νὰ περάσωσιν οἱ Τοῦρκοι τὸν Δούναβιν, ἕως οὗ νὰ κυρωθῶσι τὰ προνόμια τῆς Βλαχίας καὶ ἕως οὗ νὰ ἀποφασισθῇ μία ἀνάλογος ἀποζημίωσις εἰς ὅσα κακὰ ὑπέφερε, καὶ θέλει ὑποφέρει ἀκόμη αὐτὴ ἡ δυστυχὴς ἐπαρχία. Ὅταν ἡ Βλαχία ἀπολαύση πάλιν, ὅ,τι ἔχασεν ἀδίκως καὶ ὅταν ἀνανεωθῇ τῆς Ρωσσίας ἡ προστασία, ἥτις μόνη ἠμπορεῖ νὰ βάλη εἰς πρᾶξιν τὰ προνόμια τοῦ τόπου, καὶ τότε ἠμπορεῖτε νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας, καὶ νὰ παρηγορήσετε τὸ ποίμνιόν σας καὶ τὴν πατρίδα σας. Τί θέλουν κάμει οἱ ἄλλοι, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐκλάβετε διὰ νόμον. Σταθῆτε εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν χρέος σας, καὶ τὸ χρέος σας εἶναι νὰ μὴ χάση ἡ Βλαχία ὅσα προνόμια εἶχεν, ἀλλὰ νὰ ἀποκτήση καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶναι δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον, διὰ νὰ ἠμπορέση εἰς κάποιον διάστημα καιροῦ νὰ ἔλθη πάλιν εἰς τὴν προτέραν της κατάστασιν.

Ὅ,τι ἤθελα κάμει εἰς τὸν τόπον σας, τοῦτο καὶ σᾶς συμβουλεύω, ἐλπίζων ὅτι δὲν θέλει σᾶς εἶναι καὶ δυσάμεστον. Ἂν δὲν εὑρεθῇ μέσον νὰ διορθωθῶσιν αἱ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας διαφοραί, καὶ ἤθελε προκύψει πόλεμος, τότε ἀλλάζει ἡ περίστασις, πλὴν δὲν ἀλλάζει ἡ τύχη τῆς Βλαχίας, διότι πόλεμος καὶ διόρθωσις ἑνὸς τόπου, τόσον ἀφανισμένου, δὲν εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα συμβιβάζονται. Εἶναι ὅμως πάντοτε καλύτερον νὰ εὑρίσκονται εἰς τὸν τόπον χριστιανικὰ στρατεύματα, παρὰ Τοῦρκοι.

Τὸ δὲ νὰ γένωσιν πασαλίκια, ὅπως τὸ ἐσχεδίασεν εἰς τὸν νοῦν του ὁ σουλτάνος, εἶναι τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν, ἀλλ' εἶναι καὶ τὸ μόνον κακὸν τὸ ὁποῖον δὲ μὲ συγχύζει, ἐπειδὴ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὅπως καὶ ἂν ἔλθωσι τὰ πράγματα, τοῦτο μόνον δὲν γίνεται, καὶ εἰδήσεις τοιούτου εἴδους ἂς μὴ σᾶς συγχύζωσι.

Pisa, octombrie 1821

Scrisoarea de răspuns a fostului mitropolit al Ungrovlahiei, Ignatie, către mitropolitul Ungrovlahiei, Dionisie, trimisă din Pisa la Braşov, prin luna octombrie a anului 1821[1].

Prea sfinţite!

Am primit cu plăcere scrisoarea prea sfinţiei tale din 5 august şi m-am bucurat pentru vestea mult doritei mie sănătăţii dvs. Am luat cunoştinţă şi de cele cuprinse în ea. Tăcerea mea, prea venerate ierarh, a fost pricinuită de boala şi de mîhnirea mea faţă de ceea ce s-a întîmplat şi se va întîmpla celor de acelaşi neam cu noi, fraţii noştri creştini.

---

[1] Titlul este scris de copist.

Aveam destule date din care să ştiu că naţiunile creştine de sub stăpînirea turcească nu aveau gîndul şi nici pregătirea să se răscoale şi să ia armele împotriva unei stăpîniri, care datorită atît mijloacelor ei, cît şi relaţiilor ei cu celelalte puteri ale Europei, nu era încă de dispreţuit. Avem de asemenea siguranţa că şi Rusia (pe care nechibzuiţii capi ai revoluţiei au îndrăznit s-o calomnieze că ar fi aprobînd mişcarea lor) va fi potrivnică, pentru că aşa cerea şi dreptatea şi onoarea ei.

Deci, îndată ce am aflat că a ieşit Ipsilanti şi îndată ce am văzut răul în toată întinderea lui, ca un trăznet a căzut asupra mea această veste, şi de atunci nu mai am linişte. Schimb des locul, dar răul mă urmăreşte şi nu ştiu nici ce spun, nici ce fac, nici unde mă aflu. La o astfel de împrejurare, dacă am hotărît să întrerup corespondenţa cu prietenii mei pentru ca să nu zgîndăresc rana nimănuia şi să-i înnoiesc mîhnirea, socot că şi prietenii vor încuviinţa tăcerea mea ca provenind din împrejurări nenorocite şi nu din vreo altă cauză.

Pentru purtarea prea sfinţiei voastre nu am ce spune. Tot binele, pe care vi l-a îngăduit timpul înainte de turburări, l-aţi făcut. Aţi arătat înclinare că veţi face şi mai mult. Rămînerea p. s. v. în Bucureşti, cît timp putea să fie folositoare pentru cei din eparhia p. s. v., am aprobat-o. Dacă aţi fi prelungit-o, aţi fi pricinuit rău şi altora şi persoanei p. s. v. Plecarea p. s. v. a fost de asemenea o faptă chibzuită. Deci, judecînd lucrurile precum le ştiu, vă dau dreptate, şi dacă vă dă dreptate şi conştiinţa p. s. v., nu luaţi în seamă părerile şi dezaprobările altora, la care vă puteţi aştepta în astfel de împrejurări nenorocite [1]. Dacă doriţi să ştiţi şi părarea mea despre ce trebuie să faceţi în viitor, vă spun că nu trebuie să ascultaţi nici de oameni nechibzuiţi, nici de făgăduieli amăgitoare, ci să rămîneţi în refugiul p. s. v. pînă cînd va veni domn la Bucureşti, pînă cînd turcii vor trece înapoi Dunărea, pînă cînd privilegiile Ţării Romîneşti vor fi ratificate şi pînă cînd se va hotărî o despăgubire corespunzătoare pentru toate relele ce le-a suferit şi le va suferi încă această nenorocită provincie. Cînd Ţara Romînească se va bucura iarăşi de tot ce a pierdut pe nedrept şi cînd se va reînnoi protecţia Rusiei, care singură poate să pună în aplicare privilegiile ţării, atunci vă veţi putea întoarce în eparhia p. s. v. ca să mîngîiaţi turma şi patria p. s. v. Nu trebuie să luaţi drept lege ce vor face ceilalţi. Rămîneţi la datoria p. s. v. de ierarh şi datoria p. s. v. este să veghiaţi ca Ţara Romînească nu numai să nu piardă privilegiile cîte le avea, dar să dobîndească şi tot ce mai este drept şi de trebuinţă ca să poată într-un oarecare răstimp să revină iarăşi la starea ei dinainte.

[1] În două adrese, trimise tot în luna octombrie, una către patriarhul din Constantinopol şi alta către paşa de Silistra, boierii din Bucureşti arătau că mitropolitul Dionisie, episcopii Gherasim al Buzăului şi Ilarion al Argeşului au fost părtaşi ai eteriştilor şi deoarece mitropolitul Dionisie nu se întoarce în ţară, ei propun să fie numit alt mitropolit în persoana lui Benedict (*Bis. Ort. Rom.*, XXVIII (1904—1905), p. 641—645).

Vă arăt aici ceea ce aş fi făcut eu în locul p. s. v., nădăjduind că nu vă este neplăcut. Dacă nu se va găsi un mijloc ca să se îndrepte neînţelegerile dintre Rusia şi Turcia şi dacă va urma un război, atunci situaţia se schimbă, dar nu se schimbă soarta Ţării Romîneşti, fiindcă războiul şi refacerea unei ţări atît de distrusă nu sînt lucruri care se împac. Dar tot mai bine e să se găsească în ţară oştiri creştine, decît turci. Iar în ce priveşte zvonul că s-ar face paşalîcuri, după cum şi-ar fi pus în gînd sultanul, aceasta ar fi răul cel mai covîrşitor, dar el ar fi şi singurul rău, care nu m-ar tulbura, fiindcă sînt sigur că, oricum vor sta lucrurile, numai aceasta nu se va întîmpla. Ştiri de felul acesta să nu vă turbure.

Acad. R.P.R., doc. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 374 şi ms. grec. 720, f. 133 v—134 v. Text grec.

217

2 *noiembrie* 1821

Carte pentru adunarea la schitul Lainici a călugărilor fugiţi în vremea răscoalei.

2 noiembrie 1821

De la ctitorii şi ocîrmuitorii sfîntului schit ot Lainici.

Fiindcă în vremea rebeliei unul dintre călugării sfîntului schit Lainici, anume Maxim (care s-au tăiat de turci), s-au arătat cu rea urmare, cu totul împotriva ci[nu]lui călugăresc, purtînd arme şi făcîndu-se povaţă tîlharilor, adunîndu-i şi pă la sfîntul schit pentru a căzni pe părinţi, dintr-a căruia pricină nu numai că stariţul şi cu alţi călugări au fost pribegi în ţară străină ca să nu-şi piarză viaţa, şi ceilalţi călugări s-au luat de turcii ce gonea pe acei hoţi şi ca pe nişte vinovaţi osîndindu-i i-au ţinut cîtăva vreme la popreală şi apoi i-au izgonit cu hotărîre a nu-i mai lăsa la sfîntul schit ci încă şi sfîntului schit i s-au dat nume de cuib de hoţi, aprinzîndu-se şi cîteva din chilii [1], de aceea dar, ca să nu rămîie sfîntul schit pustiu, fără slujbă şi adunare de părinţi, am rugat noi pe slăvirea sa Abdula aga de au dat voie prin teşcherea ca iarăşi să se strîngă călugării cei trebuincioşi la sfîntul schit [2].

. . . .

Arh. St. Buc., Episc. Rîmnic, doc. CV/40. Orig. rom. Acad. R.P.R., pach. CMLXXVII (foste mss. rom. 2085 şi 2086), f. 28—29. Copie.

---

[1] Într-un manuscris referitor la istoricul schitului Lainici, se arată că în 1821, unul Tănase « cu ceata lui», călăuzit de călugărul Maxim, a venit la schit cu intenţia să-i prindă pe călugări. (Acad. R.P.R., pach. CMLXXVI (foste mss. rom. 2085 şi 2086), f. 43—44).

[2] Urmează instrucţiuni pentru oprirea călugărilor de a merge prin sate, precum şi semnăturile lor că au luat cunoştinţă.

218

29 noiembrie 1821

Alcătuirea unei tovărășii pentru luarea veniturilor de pe moșiile mănăstirilor grecești.

Întru alcătuire tovărășiei noastre pentru luare veniturilor moșiilor mănăstirilor grecești și slobozire velniților, s-au hotărît ca să de parte ceva fiiștecare din noi. Să dăm dumitali spatar Costachi Pomer cîte cinci sute lei pentru ostineala dumitali întru lucrare aceștii săvărșiri și prin acest sînet ne îndatorăm a număra dumitali cîte cinci sute lei pe o parte, și am iscălit.

Costachi spatar,..... [1]

1821, noiembrie 29

Acad. R.P.R., doc. CLXXVI/59. Orig. rom.

219

Noiembrie 1821

Autoritățile turcești dau concurs boierilor din Țara Romînească pentru restabilirea drepturilor lor, împotriva locuitorilor nesupuși.

Copie după întărirea luminăției sale Hagi Ahmed Gheghen pașa seraschierul oștilor, cu a sa iscălitură și pecete, la anaforaua dumnealor boierilor caimacani, prin care hotărăște ca, după pravila și obiceiul pămîntului, să fie îndatorați lăcuitorii du pă moșia Colintina a-și da claca, cîte 12 zile pe an, o zi de arătură și un car de lemne la crăciun, precum și vînzarea vinului și a rachiului să fie tot a stăpînului moșiei.

Hagi Gheghen pașa, seraschierul oștirilor împărătești [2].

După arătarea ce ni se face printr-această anafora de către dumnealor boierii otcîrmuitori ai țării asupra jălbii locuitorilor mahalagii după moșia Colentina a dumnealui biv ban Grigore Ghica pentru adeturile moșiei, încredințîndu-ne că cererea mahalagiilor este făr' de cuviință și împotriva pravilei pămîntului, iar dumnealui banul după dreptate urmează de a-și avea legiuitele dreptăți ale moșiei, întocmai precum le-au avut și pînă acum, adică: douăsprezece zile clacă pe an, o zi de arătură și un car de lemn la crăciun, iar cînd nu va avea stăpînul moșiei de lucru, iarăși în pravilă este orînduit să le plătească în bani, precum și vînzarea vinului și a rachiului este tot a stăpînului moșiei, făr' de a fi altul volnic a vinde.

---

[1] Cinci iscălituri indescifrabile.

[2] Iscălitură în turcește.

Drept aceea poruncim ca d-lui banul să-şi ia toate aceste adeturi ale moşie pe deplin, următoarea fiind pravilei pămîntului, iar locuitorii mahalagii nu numai să nu facă vreo acest fel de împotrivă pornire, ci mai vîrtos să se supuie cu a-şi răspunde şi a-şi împlini legiuitele dări nestrămutat.

Leat 1821

Luminate Elhagi Gheghen paşa, muhafizu Valahiei

După jalba ce au dat înălţimei tale locuitorii mahalagii du pă moşia Colintinii a d-lui biv vel ban Grigorie Ghica, zicînd că s-ar fi năpăstuind la plata adeturilor pămîntului, i-am înfăţişat înaintea noastră după porunca luminăţiei tale, faţă fiind şi d-lui banul.

I-am întrebat, i-am cercetat ce asupriri cearcă împotriva pravilei pămîntului, care este legiuită în ţara aceasta pentru cei ce locuiesc pe moşii stăpîneşti, şi răspunsul lor fu că ei nici acest obicei nu-l primesc a-l avea, precum au dat pînă acum, cerînd să strice dreptele datorii ce au către stăpînii moşiei. A cărora cerere fiind fără de nici un cuvînt al dreptăţii şi nestînd în mîna judecăţii a depărta pe d-lui banul din dreptăţile ce i se orînduieşte în pravila pămîntului, adică: douăsprezece zile clacă pe an, o zi de arătură şi un car de lemne de crăciun, iar cînd nu va avea stăpînul moşiei de lucru, iarăşi în pravilă este orînduit să le plătească în bani, precum şi vînzarea vinului şi a rachiului este tot a stăpînului moşiei, făr' de a fi altul volnic a vinde.

De aceea, după orînduiala ţării, fiindcă această urmare şi pornire a lor din nesupunere la adeturile moşiei este fără de cuvînt şi împotriva pravilei pămîntului, cererea lor nu este primită dreptăţii. Şi de vreme ce pe luminăţia ta te-am cunoscut cu mare osîrdie ocrotitor şi întemeietor obiceiurilor acestui pămînt şi ca un drept oblăduitor nu voieşti a se strica, ci mai vîrtos a se întemeia şi a se păzi cele legiuite, ne rugăm cu plecăciune a se da luminată poruncă [a] luminăţiei tale ca unii ca aceştia nu numai ca să se dezbere de a mai supăra stăpînirea cu acest fel de cereri, umblînd cu cîrdul şi strigînd obrăzniceşte cu cuvinte proaste la divan asupra boierilor, ci să fie îndatoraţi mai vîrtos cu a-şi răspunde făr' de împotrivire datoriilor lor, după pravilă şi obiceiul pămîntului.

Barbu Văcărescu
Constandin Dudescu — Nicolae Golescu
Scarlat Mihălescu — Constandin Negri

1821, noiembre

Arh. St. Buc., ms. 1243, copii de acte particulare, Ţara Rom., XII (1821—1826), f. 41—42.

220

[Noiembrie 1821]

Memoriul boierilor Țării Romînești către țarul Alexandru I în care se descrie jefuirea nemiloasă a țării de către turci, persecuțiile religioase și încălcarea privilegiilor boierești.

[Νοέμβριος 1821]

Τολμήσαντες οἱ δοῦλοι της νὰ ἐκθέσωμεν πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ ἀνακτορικοῦ της θρόνου τὸ ἀπὸ ιβ-ης τοῦ παρελθόντος 'Ιουλίου ἱκετήριόν μας, περιεκτικὸν ἐν συνόψει τῶν τε ἀπ' ἀρχῆς τῆς διαρραγείσης ἀποστασίας εἰς τὴν Βλαχίαν ἀπροσδοκήτων δυστυχιῶν μας καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀπανθρωποτάτων καὶ ἀπαραδειγματίστων δεινῶν, ἅπερ ὑπέστη ἡ τληπαθὴς πατρίς μας ἀπὸ μέρους τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, τὰ πάντα ἐχθρικῶς καὶ τυραννικῶς ἐκτελέσαντος, ἐνθαρρυνόμεθα καὶ ἤδη νὰ φανερώσωμεν τῇ αὐτοκρατορικῇ της μεγαλειότητι ὅτι ὕστερον ἀπὸ τοιαύτην παντελῆ καταστροφήν, ἀπὸ τόσας πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους διαρπαγάς, ἀπὸ τόσους ἀδίκους φόνους ἀθῳοτάτων δυστυχῶν κατοίκων τῆς Βλαχίας, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα εἰσέτι βάπτει τὸ βλαχικὸν ἔδαφος εἴς τε τὴν καθεδρεύουσαν πόλιν του καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔξω μέρη τῆς ἐκτάσεώς του, πέμπτος μὴν ὑπάρχει ἤδη ἀφ' ὅτου ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς καϊμακαμίας, διοικεῖ ἐν αὐτῇ τυραννικὴ ὀθωμανικὴ διοίκησις, τῆς ὁποίας τὸν ἀφόρητον ζυγὸν αἰσθάνονται καιρίως ὅλοι ἐν γένει καὶ ἕκαστος ἐν μέρει.

῾Η τοιαύτη διοίκησις, πλεονάζουσα καθ' ἑκάστην τὴν εἰς τὸν τόπον εἴσοδον τῶν στρατευμάτων της καὶ ἑπομένως τὰς προφάσεις τῆς ἀνάγκης της, εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐνασχολεῖται, εἰμή, ὡς πρὸς τὴν τζάραν, εἰς τὴν ἐπαπειλουμένην παντελῆ ἐρήμωσίν της, βιάζουσα καὶ καταστενοχωροῦσα τὸν λαόν της εἰς ἁδροτάτους καὶ ἀπαραδειγματίστους ἀπαιτήσεις, δηλονότι, ἀφοῦ εἰσπράττονται ταχτικὰ διάφορα δοσίματα καὶ ρουσουμάτια, καθ' ἅπερ καὶ ἐν καιρῷ αὐθέντου, ἐξ ὧν οὐ μόνον αἱ ἀνάγκαι των ἠμποροῦσαν νὰ οἰκονομηθῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ περισσεύσωσι γρόσια, εἰσπράττονται ὕστερον καὶ ἕτερα ἔκτακτα, ἐπὶ διαφόροις λόγοις, καὶ ἄπειροι ἄλλοι διορισμοὶ χορταρίου, κριθαρίου, ζώων, ἁμαξίων, ἐξ ὧν ὅσα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς ὕλην διά τε τὸ παμμέγιστον ποσὸν καὶ διὰ τὴν ἀπομεμακρυσμένην ἀπόστασιν ἕως τοῦ προσδιωρισμένου μέρους τῆς ἐγχειρίσεώς των, καταντῶσιν εἰς χρηματικὰς ἀπαιτήσεις, εἰσπραττομένων διὰ μουμπασίρηδων Τούρκων καὶ μὲ τὸν παντελῆ ὄλεθρον τῶν δυστυχῶν κατοίκων.

Πάσχει τὰς αὐτὰς διαρπαγὰς καὶ ἡ ἐκκλησία, ὅλως ἐναντίως εἰς τὰ ἱερά της προνόμια καὶ μὲ ἀπεριόριστον ὕβριν καὶ περιφρόνησιν τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς θρησκείας, τῶν μὲν ἡγουμενιῶν τῶν μοναστηρίων καὶ σκητῶν πωλουμένων ὡς ἐν δημοπραγείᾳ εἰς τοὺς πλείω προσφέροντας κληρικοὺς ἢ λαϊκούς, τῶν δὲ δυστυχῶν ἱερέων ἁπάσης τῆς τζάρας καθυποβληθέντων εἰς ἀπόδοσιν ἁδροτάτου καὶ ἀπαραδειγματίστου δασμοῦ πρὸς γρόσια τριακόσια καὶ ἔτι πλείω κατὰ κεφαλὴν ἑκάστου, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐξέδωκε προσταγὴν ἡ καϊμακαμία, ὑπογεγραμμένην

ἴσως δυναστικῶς καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε εὑρισκομένων ἀρχόντων, πρὸς τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίτροπον τοῦ νὰ ἤθελε τὸν συνάξει ἀφ' ὅλης τῆς τζάρας καὶ διὰ λογαριασμοῦ νὰ ἤθελε τὸν παραδώσει εἰς τὴν βιστιαρίαν τοῦ τόπου, πρὸς ἐκπλήρωσιν ἐ ἧθεν ἀναγκῶν τῶν στρατευμάτων.

Πρὸς δὲ τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ἐν τούτῳ τῷ ἀσύλῳ καταφυγόντας, εἰς τὸ νὰ ἤθελε τοὺς ἀποκαταστήσει πενήτων πένητας καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐὲν παύει τοῦ νὰ τοὺς προτρέπῃ διὰ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια, δυνάμει τῶν συνεχῶς στελλομένων φερμανίων, ἐπὶ τίνι σκοπῷ οὐκ οἴδαμεν, ἀφ' ἑτέρου δέ, συγχρόνως τῇ τοιαύτῃ προτροπῇ, δημεύονται ἀνυποστόλως ὑπάρχοντα τινῶν, καταδαφίζονται ὑποστατικὰ ἄλλων, ἁρπάζονται οἱ καρποί μας καὶ τὰ ζῶα μας, τὰ μὲν μετακομιζόμενα εἰς τὰ κάστρα τοῦ Δουνάβεως τὰ δὲ πωλούμενα ἔνθεν κακεῖθεν, πρὸς ἴδιον ὄφελος τῶν ἁρπάγων, πωλοῦνται ἀρένδαι καὶ καπηλεῖα τῶν ὑποστατικῶν μας, ἄνευ προειδήσει ἡμῶν, διώκονται ἀκοῦμεν οἱ ἐπιστάται μας, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ οἴκοθεν φεύγουσι, φοβούμενοι νὰ μὴ τοὺς σκοτώσωσι, κατακόπτονται καὶ ἐκριζώνονται τὰ δάση μας, ἁρπάζονται τέλος καὶ τὰ ἐξαγόμενα δικαιώματά μας, ἐναντίον ὅλων τῶν θεσπισμάτων καὶ τῶν καὶ ἐπ' ἐσχάτοις ἀλλεπαλλήλων ἐκδοθέντων φερμανίων καὶ θεωροῦνται καὶ τὰ χωρία μας ὡς πρόσφορα θύματα τῆς ἀκορέστου διαρπαγῆς, ἢ μᾶλλον προφανοῦς λεηλασίας. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ, ἐνῷ φαίνεται τάχα ἡ διοίκησις ἐξασκοῦσα τὴν τακτικήν της καὶ μετακαλεῖ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐν ἀλλοδαπῇ προσφυγόντων, τὸ ἀπανθρωπότερον εἶναι ὅτι πρὸς τοῖς ἀνωτέρω δὲν παύουσι ἀκόμη κατὰ μέρος οἱ ἐμπαιγμοὶ τῆς θρησκείας, οἱ καταδιωγμοὶ τῶν ἀθλίων χριστιανῶν καὶ οἱ ἄδικοι φόνοι τῶν ἀθλίων κατοίκων τῆς ἀξιοθρηνήτου πατρίδος μας.

Ἀνέλαβον ἕως τώρα καὶ τὴν παρόνομον θρησκείαν τοῦ μωαμεθανισμοῦ ἀρκετοὶ χριστιανοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἱ μὲν βεβαίως φόβῳ κινούμενοι, οἱ δὲ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κλίναντες, οὓς καὶ ἀμέσως ἀπέστειλον οἱ ἀσεβεῖς πέραν τοῦ Δουνάβεως ἵνα μὴ δράξωνται ποτέ τῆς εὐκαιρίας καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα.

Ὁ δὲ πασὰς τοῦ Βιδυνίου, πρὸς περισσοτέραν ἔνδειξιν φαίνεται τῆς παραλόγου ἀναδοχῆς τοῦ εἰς τὴν Βλαχίαν ὀθωμανικοῦ διοικητικοῦ, ἀφήρπασε καὶ τὰ ἐξιδιασμένα δικαιώματα εἰς τὴν πρερογατίβαν τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ αὐθέντου τῆς Βλαχίας καὶ ὡς ἀπὸ θρόνου Οὐγγροβλαχίας προεβίβασεν εἰς τιμὰς ὀφφικίων ἄρχοντας κραγιωβάνους, εὑρισκομένους ἐν τῇ Μικρᾷ Βλαχίᾳ, εἰς τοιαῦτα τυραννικὰ ὑπουργήματα, δηλονότι τὸν μὲν καμινάρην Στέφανον Μπιμπέσκον δοὺς τὸν προβιβασμὸν τοῦ μεγάλου σπαθαρίου, τῷ δὲ μεδελνιτζάρῃ Ποροϊνεάνῳ ὡσαύτως τὴν τοῦ μεγάλου κλωτζάρη καὶ ἄλλοις ἄλλα, πρᾶγμα ἀπαραδειγμάτιστον εἰς ὅλα τὰ χρονικὰ τῆς Βλαχίας. Διότι καθ' ὅλας τὰς ἐγνωσμένας τάξεις τῆς διοικήσεως τῆς Βλαχίας, ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεώς της καὶ ἄχρι τῆς δε, μόνον εἷς ἐν ἐνεργείᾳ αὐθέντης, ἀναγορευόμενος ἅπαξ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς διοικήσεως τῆς ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἡγεμονίας, ἔχει τὸ δικαιώμα τοῦ νὰ προβιβάσῃ ἢ νὰ ἐξευγενίσῃ ἄρχοντας μὲ τοιούτους τοπικοὺς βαθμοὺς ὀφφικίων, ἡ δὲ Ὑψηλὴ Πόρτα ὀφείλει νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ καὶ καθ' ὅλα τὰ παραδείγματα οὐδέποτε ἀνεδέχθη ἡ Πόρτα

τὸ τοιοῦτον δικαίωμα τοῦ αὐθέντου, ἀλλὰ καὶ ὅταν συνέπεσε κατὰ περίστασιν νὰ θελήσῃ νὰ προβιβασθῇ κανένας, διεύθυνεν αὐτὸν εἰς τὸν ἡγεμονεύοντα, εἰς μίαν τῶν δύο ἐπαρχιῶν, καὶ οὕτω προεβιβάσθη ἢ ἐξευγενίσθη.

Κραταιότατε ἄναξ, ὁ χριστεπώνυμος οὗτος λαὸς τῆς Βλαχίας χάνεται, ἡ θρησκεία περιφρονεῖται, ἡ ἐκκλησία ἐμπαίζεται καὶ ἀδικεῖται, οἱ ἱερεῖς ὑποφέρουσι μάστιγας καὶ ἁρπαγάς, ἡμεῖς οἱ ἐν ἀλλοδαπῇ καταφυγόντες πολυειδῶς καταδιωκόμεθα, ἐν ἑνὶ ἡ ποτὲ εὐτυχὴς καὶ πλουσία Βλαχία, τὸ ὑπερασπιζόμενον ἔδαφος παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς της μεγαλειότητος, κατήντησε ἐν ὀλίγων μηνῶν διάστημα ἡ μόνη τληπαθὴς ἐπαρχία καὶ τὸ θέατρον τῶν ἀπαραδειγματίστων ὠμοτήτων καὶ δεινῶν.

Πρὸς Θεοῦ, πρὸς τῆς μεγάλης δόξης τοῦ κράτους της, θερμότατα δεόμεθα νὰ μᾶς λυπηθῇ καὶ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ διὰ νὰ μὴ φθάσῃ ὅλη ἡ Βλαχία εἰς τὸν ἐπαπειλούμενον παντελῆ ὄλεθρόν της.

ANEXĂ
la documentul nr. 220

[1821]

Ἐξοχώτατε!

Ἡ κρίσιμος θέσις ἡμῶν εἶναι γνωστὴ τῇ ἐξοχότητί της καὶ οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐπληροφορήθη ἀποχρώντως ὅσα ἡ δύστηνος πατρίς μας πάσχει ἤδη παρὰ τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων, ἀφοῦ δυστυχῶς καὶ ποικιλοτρόπως προέπαθε παρὰ τῶν ἀποστατῶν.

Ἀφεύκτως οἱ ἐν Βλαχίᾳ βεκίληδές της ἐφανέρωσαν τῇ ἐξοχότητί της τοὺς καθ' ἡμέραν διαπραττομένους ἀδίκους φόνους τοσούτων ἀθῴων, ὧν τὸ αἷμα κραυγάζει δικαιοσύνην, τὰς ἀπείρους τῶν περιουσιῶν διαρπαγάς, τὰς διὰ συκοφαντιῶν ἐρεύνας τῶν ἀσύλων. Δὲν ἀγνοεῖ ὅτι πλεῖστα μοναστήρια κατεπατήθησαν, διηρπάγησαν καὶ κατεβάφησαν αἵματι, ἀφοῦ διὰ μαχαίρας ἐβιάσθησαν νὰ δώσωσιν ἀποδεικτικὰ ὅτι δὲν ἔπραξαν κανὲν κακόν, ὡς ἐν τῇ σκήτῃ Γαβάνας. Ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ εἰρηνικοὶ ὑπουργοὶ τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης εἰς πολλὰ μέρη κατεσφάγησαν, καὶ αὐταὶ αἱ εἰς Θεὸν τὴν ζωὴν αὐτῶν καθιερώσασαι καλογραῖαι ἐν τῷ μοναστηρίῳ Βιφορίτας κατεμιάνθησαν περὶ αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος πρὸς ἐμπαιγμὸν τῆς θρησκείας κατεσυντρίφθησαν, ὅτι πολλὰ χωρία καὶ κωμοπόλεις κατεκάησαν καὶ ἐκκλησίαι σταῦλοι ἀλόγων κατήντησαν.

Οἱ θηριώδεις οὗτοι σωτῆρες μας, ἀφοῦ τοιουτοτρόπως κατεσπάραξαν τὴν Βλαχίαν, μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὴν ἔκχυσιν τοσούτου αἵματος ἀθώου, εἰς τὴν γύμνωσιν τῶν οἴκων καὶ μοναστηρίων καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν πολυεξόδων κτηρίων, μετακομίζουσιν ἤδη ἀνυποστόλως τοὺς ἐν τῷ τόπῳ μείναντας ζαχερέδες καὶ ζῶα εἰς τὰ πέραν τοῦ Δουνάβεως καὶ δὲν ἀφήνουσι τοὺς κατοίκους νὰ συνάξωσι τὰ ὀλίγιστα ἐν τοῖς ἀγροῖς γεννήματα καὶ χορτάρια, σκοπὸν θέμενοι ὡς ἔοικε διὰ τοῦ τοιούτου μέσου νὰ προξενήσωσι λιμὸν καὶ δι' αὐτοῦ πανωλεθρίαν εἰς τοὺς δυστυχεῖς Βλάχους.

Ἤδη δὲ διά τε γραμμάτων ἀπειλητικῶν καὶ δι' ἀπεσταλμένου Τούρκου μᾶς βιάζουσι νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ ἄσυλόν μας διὰ νὰ ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ συμμετάσχωμεν ταύτης τῆς πανωλεθρίας.

Διὸ ἠξεύροντες ὅτι ὁ κόνσολας ἑνὸς ἐγνωσμένου διὰ τὴν φιλανθρωπίαν μονάρχου ἀδυνατεῖ νὰ εἶναι ἀδιάφορος θεωρὸς τοσούτων φρικωδεστάτων ὠμοτήτων, γενομένων εἰς ἕνα λαὸν ὑπερασπιζόμενον παρὰ τοῦ εὐσπλάγχνου μονάρχου του καὶ νὰ εἶναι ἄκαμπτος εἰς τὰς οἰκτρὰς τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος φωνάς, γνωρίζοντες δὲ καὶ ὅτι εἰς πολλὰς δεινὰς περιστάσεις τῆς Βλαχίας ἡ ἐξοχότης της ἔδωκεν ἀποχρώσας ἐνδείξεις τῆς πρὸς τὸν τόπον ἐθελαγάθου διαθέσεώς της, τῇ ἐκλιπαροῦμεν θερμότατα νὰ ἤθελε εὐδοκήσει καὶ ἤδη εἰς τὸ νὰ θέσῃ εἰς τὸ ὑποπόδιον τοῦ θρόνου τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτός της, τῆς μόνης ἡμῶν ἐλπίδος, τὸ ταπεινόν μας ἱκετήριον, εὐεργετοῦσα ἡμᾶς ἐν ταὐτῷ μὲ ἐφοδίασιν τῶν ὅσων ἤθελε τῇ ἐμπνεύσει ἡ φρόνησίς της συστατηρίων καὶ περιγραφῶν ἰδίων της τῶν ὀλεθρίων δεινῶν μας, ὁποὺ νὰ κατορθωθῇ οὕτως ἡ ποθουμένη ἡμῖν ἀπαλλαγὴ καὶ σωτηρία.

Ἡ εὐεργεσία της αὕτη θέλει εἶναι βαθέως ἐγκεχαραγμένη ὡς ἐπὶ κυπαριττίνου στήλου εἰς τὰς καρδίας τῶν δυστυχῶν Βλάχων, οἵτινες δὲν θέλουν παύσει ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναπέμπουσι ἀδιαλείπτως ἐνθέρμους πρὸς Θεὸν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ πολυχρονιότητος τοῦ ἐλεήμονος προστάτου μας τοῦ ἀθανάτου Ἀλεξάνδρου.

Μένομεν μὲ μεγίστην περὶ αὐτῆς ὑπόληψιν τῆς ἐξοχότητός της.

[Noiembrie 1821]

Am îndrăznit, noi slugile majestăţii voastre să depunem la treptele tronului împărătesc jalba noastră din 12 ale trecutei luni iulie, [1] care cuprindea pe scurt nenorocirile noastre neaşteptate întîmplate în Ţara Romînească de la începutul izbucnirii răscoalei şi suferinţele neomenoase şi fără pildă în trecut pe care le-a îndurat nenorocita noastră patrie după aceea din partea oştirii otomane, care toate le-a făcut în chip duşmănos şi tiranic. Îndrăznim şi acum să arătăm majestăţii voastre imperiale că după o astfel de distrugere totală, după atîtea felurite jafuri, după atîtea omoruri nedrepte ale bieţilor nevinovaţi locuitori ai Ţării Romîneşti, al căror sînge înroşeşte încă pămîntul romînesc, atît în capitală, cît şi în toate părţile de afară de pe întinsul lui, iată că este a cincea lună, de cînd sub masca căimăcămiei stăpîneşte cîrmuirea tiranică otomană, al cărei jug de neîndurat îl simt ca de moarte toţi împreună şi fiecare în parte.

Această cîrmuire, care face să se înmulţească în fiecare zi numărul trupelor [turceşti] în ţară şi prin urmare cu aceasta motivează cererile pentru ele, nu se ocupă de nimic altceva privitor la ţară, decît de cumplita ei ruinare, silind şi bîntuind poporul ei cu cereri multe şi fără pilde în trecut. Adică, pe lîngă

---

[1] Vezi doc. 154.

faptul că se încasează diferite dări obişnuite şi rusumaturi, ca şi pe timpul domnului, din care nu numai că se puteau împlini nevoile, dar se putea să prisosească şi bani, se mai percep şi alte dări peste cele obişnuite, sub felurite cuvinte şi foarte multe alte rînduieli de fîn, orz, vite şi căruțe. Pentru acelea care nu se pot da în natură din pricină că sînt prea mari şi din pricina depărtării prea mari pînă la locul hotărît pentru predarea lor, se cer bani, care sînt încasați de mumbaşirii turci spre ruinarea totală a bieților locuitori.

Aceleaşi jafuri le îndură şi biserica, cu totul protrivnic sfintelor privilegii ale ei şi spre nemărginita ocară şi dispreţuire a credinței creştine ortodoxe. Egumeniile mănăstirilor şi schiturilor se vînd ca la licitație celor care dau mai mult, clerici sau laici, iar nenorociţii preoţi din întreaga ţară au fost supuşi la o dare mare şi fără pildă în trecut, cîte 300 lei, ba şi mai mult de fiecare cap, pentru care a şi scos poruncă căimăcămia, semnată, poate fără voie, şi de ceilalţi boieri aflaţi acolo, adresată epitropului mitropoliei ca să binevoiască să strîngă suma din toată ţara şi cu socoteală să o predea vistieriei ţării, pentru împlinirea, vorbă să fie, a nevoilor trupelor.

Iar în ce priveşte pe boierii care au găsit refugiu aici pe care ar vrea să-i vadă mai săraci decît cei săraci, pe de o parte nu încetează a-i îndemna să se întoarcă în patrie în puterea firmanelor trimise neîncetat, cu ce scop nu ştim, iar pe de altă parte, o dată cu astfel de îndemnuri, se confiscă fără sfială averile unora, se distrug moşiile altora, sînt răpite produsele şi vitele noastre, fiind transportate la cetăţile de la Dunăre, sau fiind vîndute ici şi colo în folosul celor care le-au răpit, se vînd arenzile şi cîrciumele moşiilor noastre, fără ca noi să fim înştiinţaţi mai dinainte. Auzim că sînt izgoniţi epistaţii noştri; mulţi dintre ei fug chiar de bună voie, temîndu-se să nu fie omorîţi; se taie şi se stîrpesc pădurile noastre, în sfîrşit se răpesc drepturile noastre împotriva tuturor hotărîrilor şi firmanelor ce necontenit s-au dat acum în urmă. Satele noastre sînt socotite jertfe potrivite ale furtului nesăţios, sau mai bine zis ale jafului învederat.

Şi în acest timp, după cîte se pare, chipurile, că este o cîrmuire statornică şi sînt chemaţi acasă cei refugiaţi peste hotar, lucrul cel mai neomenos este că. . .[1] pe lîngă cele de mai sus, nu încetează încă în parte batjocorirea credinţei, prigonirea nenorociţilor creştini şi omorurile nedrepte ale bieţilor locuitori ai patriei noastre, vrednică de plîns.

Au primit pînă acum nelegiuita credinţă a mahomedanismului mai mulţi creştini, bărbaţi şi femei, unii desigur îndemnaţi de frică, iar alţii din pricina amăgirii şi înşelătoriei, pe care îndată i-au şi trimis necredincioşii peste Dunăre pentru ca să nu se folosească vreodată de vreun prilej ca să se reîntoarcă la dogmele evlaviei.

---

[1] Puncte de suspensie în document.

Iar pașa de Vidin, pentru a arăta și mai mult, se vede, că ocîrmuirea a fost luată de către otomani, a răpit și singurele prerogative ale domnului legiuit al Țării Romînești și ca din partea scaunului Țării Romînești a pus pe boierii craioveni, aflați în Oltenia, în astfel de dregătorii tiranice, adică: pe căminarul Ștefan Bibescu l-a înaintat mare spătar, iar pe medelnicerul Poroineanu l-a făcut de asemenea mare clucer, [1] și altora le-a dat alte dregătorii, fapt fără pildă în toate analele Țării Romînești, fiindcă, după toate pravilele cunoscute ale cîrmuirii Țării Romînești, de cînd s-a întemeiat această țară și pînă acum, numai domnul pus în scaun, numit în fruntea cîrmuirii Țării Romînești, are dreptul să înainteze sau să facă boieri cu astfel de ranguri de drăgătorii ale locului, iar Înalta Poartă este datoare să-i recunoască. După toate pildele, niciodată Poarta nu și-a asumat acest drept al domnului, și cînd s-a întîmplat vreo împrejurare că a vrut să înainteze pe cineva, l-a trimis domnului uneia din cele două provincii și așa a fost înaintat sau boierit.

Prea puternice suveran! Acest popor creștin al Țării Romînești se pierde, credința este batjocorită, biserica este pîngărită și nedreptățită, preoții îndură biciuiri și jafuri, noi cei fugiți peste hotare sîntem prigoniți în diferite feluri. Într-un cuvînt, Țara Romînească, altă dată fericită și bogată, teritoriul apărat de majestatea voastră imperială, s-a prefăcut în timp de cîteva luni într-o țară nenorocită și teatru al cruzimilor și nenorocirilor fără pildă în trecut.

În numele lui dumnezeu, în numele marii glorii a înălțimii voastre, ne rugăm foarte călduros să vă îndurați de noi și să ne scăpați, pentru ca să nu ajungă toată Țara Romînească victima distrugerii totale care o amenință. .

Acad. R.P.R., Fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 283—284. Text grec., ciornă.

ANEXĂ
la documentul nr. 220

Excelență! [2]

Situația noastră critică este cunoscută excelenței voastre și nu ne îndoim de loc că aveți știință îndeajuns despre toate cîte le suferă acum nenorocita

---

[1] Medelnicerul Ioan Poroineanu a fost omul turcilor. El a călăuzit trupele turcești în mai—august 1821 în Oltenia (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 305).

În august 1821 el elibera adeverințe de port-arme pentru prinderea apostaților (Arh. St. Craiova, doc. LXXXIX/15).

În 1823 I. Poroineanu a avut proces pentru tainaturile oștirii turcești din Oltenia (Arh. St. Buc., Condica domnească 102, f. 142—144).

[2] Se adresează lui A. Pini.

noastră patrie din partea oştirilor otomane, după ce din păcate a suferit atîta din partea răsculaţilor.

Desigur locţiitorii dvs. din Ţara Romînească au adus la cunoştinţa excelenţei voastre omorurile nedrepte ale atîtor nevinovaţi săvîrşite zilnic, al căror sînge strigă dreptate, [precum şi] nenumăratele jefuiri de averi şi cercetările făcute din cauza calomniilor la locurile de scăpare. Ştiţi că multe mănăstiri au fost călcate, jefuite şi stropite de sînge după ce [egumenii] au fost siliţi cu cuţitul să dea adeverinţe că turcii nu au săvîrşit nici un rău, ca în schitul Găvanul.

Că şi aceşti slujitori paşnici ai dumnezeului păcii în multe părţi au fost măcelăriţi şi chiar călugăriţele, care şi-au dedicat viaţa lui dumnezeu, au fost pîngărite în mănăstirea Viforîta chiar lîngă altar, şi icoanele lui dumnezeu şi ale mîntuitorului, spre batjocura credinţei, au fost sfărîmate, că multe sate şi oraşe au fost arse şi bisericile au devenit grajduri de cai.

Aceşti fioroşi mîntuitori ai noştri, după ce astfel au sfîşiat Ţara Romînească, nefiind mulţumiţi cu atîta vărsare de sînge nevinovat, cu jefuirea caselor şi a mănăstirilor şi cu distrugerea unor clădiri de mare valoare, duc acum fără sfială peste Dunăre zaherelele rămase în ţară şi vitele şi nu lasă pe locuitori să strîngă puţinele cereale de pe cîmp şi fînul, avînd se vede cugetul să stîrnească prin acest mijloc foamete şi prin ea ruinarea cumplită a bieţilor romîni.

Acum, prin scrisori ameninţătoare şi printr-un trimis turc, ne silesc să părăsim refugiul nostru ca să mergem şi noi să luăm parte la această prăpădenie.

Deci, ştiind că consulul unui monarh, cunoscut pentru filantropia sa, nu poate să rămînă indiferent la atîtea cruzimi groaznice, făcute unui popor apărat de milostivul său monarh, şi să fie neînduplecat la jalnicele glasuri ale omenirii suferinde, şi cunoscînd că şi în multe cumplite situaţii ale Ţării Romîneşti excelenţa voastră aţi dat dovezi de ajuns de cugetul dvs. binevoitor pentru această ţară, vă implorăm foarte călduros să binevoiţi şi acum să puneţi la treptele tronului prea puternicului dvs. suveran, singura noastră nădejde, umila noastră jalbă, şi în acelaşi timp să ne faceţi binele s-o însoţiţi cu tot ce v-ar însufleţi înţelepciunea dvs. ca o recomandare şi cu propriile dvs. descrieri ale funestelor noastre nenorociri, pentru ca astfel să izbutească dorita noastră scăpare şi mîntuire.

Această binefacere a dvs. va fi adînc gravată ca pe un stîlp de chiparos în inimile nenorociţilor romîni, care nu vor înceta să înalţe tot timpul călduroase urări către dumnezeu pentru slava şi viaţa lungă a milostivului nostru protector, a nemuritorului Alexandru.

Rămînem cu cea mai mare stimă ai excelenţei voastre.

Acad. R.P.R., fond Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 218—219. Text grec, ciornă.

221

Noiembrie 1821 [1]

Arzul boierilor moldoveni către Înalta Poartă prin care se cere înființarea unui sfat al boierilor, urmînd ca alegerea domnului pămîntean să se facă după ce țara va fi «în stare vrednică».

Tălmăcirea arzului boierilor moldoveni.

La prea strălucitul prag al prea puternicii și hrănitoarei noastre împărăţii, unde să află încuibat razemul mîntuirii și scăparea tuturor celor ce sînt în nevoi și scîrbe, năzuiesc acum cei coprinși de amărăciune și în dureri rătăciți și dăznădăjduiți, iar cătră prea puternica împărăţie credincioși și supuși raiele lăcuitorii memlechetului Moldaviei, mitropolitul, episcopii, arhimandriții și igumenii mănăstirilor, boierii de treapta dintîi, a dooa și a treia, boierinașii și toate celelalte stări ale mazîlilor, ruptașilor, neguțătorilor și toată obștea neamului Moldaviei, parte bisericească și politicească și cu izvor de lacrămi din inimile noastre plecîndu-ne genuchele credinții și grumazul supunerii și al rîvnei sufleteștii noastre jărtfiri, cu cele mai jalnice strigări înălțînd cătră dumnezeu mîini rugătoare pentru neasemănata slavă și tărie a prea puternicului și iubitorului de oameni împăratului nostru și a prea înaltului devlet (a căruia putere, fie în veci nebiruită, spre a supune pre tot vrăjmașul și pizmașul), îndrăznim noi ticăloșii să ne apropiem cu acest prea plecat al nostru magzar, arătînd că acest pămînt al țării noastre Moldavia, fiind încredințat de prea înaltul dumnezeu ca un amanet sfînt la prea puternica și vecinica împărăție încă din vremea strămoșului sultan Suleiman celui dintîi, de atunci s-au învrednicit prin așăzări și canoane să miluiască cu a să numi și a să zice chiler al prea puternicii împărăţii și mefruzul calem.

Însă nici odinioară această credincioasă și supusă raia nu s-au arătat cu cîtuși de puțină abatere spre învinovățire de hainlîc sau măcar cu oareșicare aplecare cît de mică spre cugetele de apostasie, ci, împotrivă, din începutul supunerii în cursul de veacuri întregi, mai luminat decît soarele, Moldavia au păzit cu toată întregimea neclintirea ei dc la țeful credinții cătră prea puternicul devlet, cu mai multe sfinte măsuri de cît toate celelalte neamuri cîte au avut norocire a să afla în toată lățimea de doao pămînturi și doao

---

[1] Data după copia în limba greacă. Arzul a fost scris însă în octombrie; la 21 octombrie 1821 Teodor Balş a plecat din Iași cu acest arz spre a-l înmîna seraschierului de Silistra.

mări ce sînt supuse la înpărăteasca putere a prea înaltului devlet. Dovadă luminoasă şi fără împotrivire la aceasta este că ticăloasele raiele, lăcuitorii acestui pămînt au în mîinile lor numai plugurile de her pentru lucrarea pămîntului, spre împlinirea poruncilor şi voinţilor devletului, mulţămitori cu toţii pentru nedăşărtatul izvor al milelor şi al harurilor ce am dobîndit şi în scris de la hrănitoarea noastră împărăţiie, avîndu-le acelea ca nişte comori de mult preţ.

Dar cumplitele supărări ale domnilor greci din Ţarigrad, carii de la o vreme încoace au început a să orîndui în locul pravilnicilor domni pămînteni moldoveni ce era aşăzaţi asupra vechiurilor obiceiuri ale pămîntului ce din vechime era făcute hărăzire sfîntă în ţara noastră, aceşti domni streini ce au început în locul celor pămînteni, pentru păcatele noastre, însuşi ei au pricinuit şi această mare rană a apostasii ce s-au ivit, din care au curs cea desăvîrşit stingere a memlechetului, cea negrăită durere şi tînguirea cea vecinică, care tînguire nu este cu putinţă a să şterge nici odinioară din sufletele credincioaselor raieli ce să află acum în golătate şi dăznădăjduire..

Acest pămînt al Moldovii, acest chiler al prea puternicii împărăţii, aceste nevinovate şi supuse raele, au rămas acum ca un trup fără suflet, omorît din pricina acestor făcători de rele şi prăpăditori apostaţi, carii trăgînd asupra lor şi năvăla nebiruitelor oştiri ale prea puternicii împărăţii spre zdrobirea lor, au ajuns Moldovia să fie războinică privelişte a izgonirii grecilor. Şi iată acum în vedere este pămîntul mai pustiit, oraşe golite şi arse, bisericile pentru închinăciunea noastră prădate şi dărîmate, dobitoacele hrăpite şi de tot împuţinate, zahirelile hrăpite şi noi ticăloşii pămînteni goliţi şi moşiile noastre în stare vrednică de jale, fiind lipsite de venitul lor. Acestea sînt sfîrşiturile oblăduirii fanarioţilor în Moldavia şi iarăşi mulţămită aducem prea înaltului dumnezeu că-nu ne-am amăgit a ne îndupleca în cugetarea apostasii ce este prăpastoa pierzării sufletelor noastre ce ne-au rămas, pentru că în multe chipuri s-au silit să ne tragă şi pă noi la această de dumnezău urîtă cugetare, ca să ne piarzî şi pă noi, lipsindu-ne de nepreţuita comoară a credinţii şi a supunerii noastre către dătătoarea de viaţă putere a prea înaltului devlet.

Cu izvor de lacrămi aducem mulţimită către negrăita îndelung răbdare a iubitorului de oameni împăratului nostru, căci, cu scumpătate cercetînd şi prin îndelung răbdare descoperind, au aflat strălucind neprihănita credinţă a supuselor sale raele şi ne-au hărăzit noao mărturia sfîntei nevinovăţiri prin sfîntul vrednic de închinăciune ferman ce s-au dat pentru aceasta.

Să să îndure de noi prea milostiva putere a prea înaltului devlet cu a ne da ascultare acum asupra celor mai simţitoare patimi ale ţării noastre pricinuite din partea voievozilor fanarioţi şi celor dimpreună cu dînşii greci, pre

carii noi ticăloşii îi cunoşteam de domni stăpînitori, pentru căci avea semnele măririi şi stăpînirii deplin a puternicului devlet, socotindu-i în locul celor pravilnici pămînteni şi părinţi ai patrii. Dar cei mai mulţi dintr-înşii, ca nişte lipitori sorbitoare de sîngele celor ca nişte oi spre jărtfire neglăsuitoare raele, din vreme în vreme au pus în lucrare cea nepovestită despuiere şi sărăcie a norodului, trăgînd în partea lor toate milele preaputernicii împărăţii şi priveleghiurile locului făcîndu-le numai spre al lor în parte folos, al rudelor lor şi al ţarigrădenilor neamului lor, zdrobind rărunchii săracilor, pentru că cu cît aceia să împuţina, cu atîta ei sporea numărul grecilor celor împreună cu dînşii şi adăogea cheltuielile lor, născocind chipuri noao spre despuierea noastră, ca să să] îndăstuleze ei. Pămîntenii nu avea locuri de slujbe, nici boierii de starea dintîi, nici cei de al doilea, încă nici cei mai mici nu-şi găsea mîngîierea, nici sărmanii şi văduvile agiutor, pentru că şi cele mai cu folos din dregătoriile cele mari şi cele mai multe din isprăvnicii şi alte slujbe ale ţării, ţarigrădenii toate le coprindea spre amărîtă prăpădenie a pămîntenilor. Iar voievodul fanariot hrăpia fără dreptate şi din veniturile lefilor şi din milele cele orînduite pentru lăcuitorii cei săraci trei părţi din bani pentru grecii ce-i avea împreună cu sineşi, pentru fini, fete şi ginerii lui şi pentru celelalte familii ale fanarioţilor din Ţarigrad. Aceşti voievozi lua veniturile rusumaturilor adică a disetinii, goştinii şi vădrăritului dinpreună cu ale vămilor şi ocnelor, cu cuvînt că acestea sînt pentru gephargiu al domnului după urmarea celor din vechime pămînteni domni, carii aceia lua numai veniturile vămilor şi ocnelor. Şi dintr-acelea, acei pămînteni domni împărţea mili şi agiutoriuri către cei săraci pămînteni, iar fanarioţii, adăugînd plata rusumaturilor, să folosea numai ei şi grecii neamului lor. Şi neîndăstulîndu-să nici cu acestea, lua şi din banii visterii din dajdia haraciului, cu cuvînt de cheltuieli nenumărate, şi în scurt, toate era pentru ei şi nimic pentru pămînteni. Să neguţătorea şi cu zăhirelile ce se cumpăra pentru miria împărătească plătind săracilor lăcuitori plugari uneori cu mult mai puţin decît preţul ce lua ei de la prea înaltul devlet şi alte ori nedîndu-le nici un ban, încît păgubindu-să ticăloşii plugari au ajuns să-şi părăsească lucrarea pămîntului de a nu face mai multă zahirea decît trebuinţa capanului, adecă pîinea cea obştească a păpuşoiului lăcuitorilor, care ticăloşii pămînteni prin multe trude şi osteneli o lucra şi o semăna, domni o neguţătorea şi numai cu plată da voie de ieşea din ţară peste hotar pentru alişverişul de obşte. Iar într-alt chip era peste putinţă să îndrăznească pămînteanul să [să] împărtăşască de rodul ostenelilor lui, fără dare.

Dregătoriile pămîntului să vindea cu ruşfeturi şi le cumpăra cei de neam prost şi nevrednici, făcînd multe supărări şi zulumuri săracilor raele, ca să poată scoate cîţi bani au dat la ruşfeturi şi să să folosească şi ei mai cu asupră. Pă slujitorii cei orînduiţi, adecă pă seimeni şi ceilalţi paznici ai ţării, şi pă aceia îi avea grecii cei pă lîngă voievoda ca un venit al lor şi îi vindea rămîind ţara fără nici un paznic, încît cu acest mijloc au putut să-şi

înlesnească în faptă cugetarea apostasii. Aceşti greci de la Fanar, înbogăţindu-să din sudorile şi ostenelile pămîntenilor pe carii cu sălbătăcie îi avea ca nişte raele ale lor, apoi cu banii sîngelui înpărăteştii raele cumpăra moşiile pămîntenilor şi familiile credincioşilor devletului moldoveni rămînea stinse şi prăpădite după faţa pămîntului, căutînd să să strămute pe alt pămînt strein ca să-şi petreacă rămăşiţa vieţii lor. Pentru căci nici milostivire nu rămăsese pentru ei, nici loc de slujbă, nici agiutor de lefi, nici dreptate la pricinile lor de judecăţi, fiind că sfînta dreptate a sfintelor judecăţi să vindea spre a lor înbogăţire, încît şi unile moşii cu numire că sînt moşii domneşti, unii din domni le lua în silă şi le vindea.

Sfintele înpărăteşti fermanuri ale prea înaltului devlet, ce să da pentru pricini de ale ţării şi carii era îndatoraţi domnii după coprinderea vrednicului de închinăciune înpodobitului sfînt hat ce s-au dat la leatul othomanicesc 1 217 ca să le cetească întru auzul tuturor şi să stea păzite la caidurile ţării, şi acest fel de fermanuri le făcea nevăzute şi neştiute pămîntenilor.

Căuta cu sălbătăcie asupra unora din boierii cei dintîi, carii numai prin cuvînt osîndea nedreptăţile ce să făcea la jiudecăţi sau asuprelile dăjdiilor. Şi întru toate era silit sfatul boierilor să iscălească fără voie anaforale, că adecă găsesc cu cale nelegiuitele însărcinări, silind domnii înduplecarea lor prin mijlocul tragerii celor nevrednici în partea lor, pre carii îi cinstea cu stările dregătoriilor ce prin aşăzămînturile ţării era păzite numai pentru cei de bun neam şi pentru cei ce în slujbe ale ţării să arăta cu vrednicie.

Popriţi şi osîndiţi era aceia carii cugeta să să îndrăznească a alerga la limanul prea înaltului devlet prin prea plecat arzmagzar. Mare ticăloşie era pentru aceia carii ar fi îndrăznit să facă o nevinovată întrebare pentru ce să urmează lucruri înpotrivitoare la hotărîrile prea înaltelor hatişerifuri, pentru că unii ca aceia să gonea pînă la moarte.

Şi cîte altele mai sînt, care le trecem cu tăcerea pentru îndrăzneaţa prelungire a cuvîntului, şi care le-am mai arătat prin plecatul nostru magzar, atunci cînd au pribegit cel din urmă tiran Mihail Suţu. Dăjdii întregi pentru fîn şi orzu al grajdului voievodii, dăjdii pentru me[n]zilhanele peste cea adevărată trebuinţă a me[n]zilhanelilor, dăjdii pentru rachiul ce făcea lăcuitorii din însuşi al lor păpuşoi ce semăna şi slobodă întrare rachiului strein în ţară, spre a noastră pagubă şi al lor folos.

Zid mare era spre a putea trece ca să alergăm noi pămîntenii la mila prea înălţaţilor noştri stăpînitori, fiind şi domnii greci şi ispravnicii greci şi zabiţii greci şi capuchehaelile în Ţarigrad tot greci — toţii într-o cugetare că oblădiuesc pă vrăjmaşi, iar nu pă credincioasele raiele ale prea înaltului devlet.

Pentru aceia, cu izvor de lacrămi şi cu frică fiind coprinşi, cu mare jale ne rugăm bunătăţii cei asemănate lui dumnezeu şi iubirei de oameni a prea puternicului nostru înpărat să nu ne osîndim ticăloşii pentru îndrăznire, ci să să milostivească şi să ne miluiască cu preaînnoirea vieţii noastre cei vrednice de jale, hărăzindu-ne cu milostivire această de mai jos prea plecată rugăciune, adecă:

Să fim slobozi de acum înainte în veci de domnia şi oblăduirea grecească şi să să milostivească prea puternicul nostru înpărat prin hotărîre de sfînt şi împodobit al său hatişerif, după cea din vechime sfîntă aşezare, ca să să aibă ţara noastră oblăduire de pămînteni, păzind numirea de domnie şi privileghiurile cele vechi ce sînt hărăzite ţării pînă acum. Şi prin trimitere de capichehaele pămînteni în Ţarigrad să trimitem legiuitul cicighen, indighen şi recheabighen la prea puternicul prag al prea puternicii împărăţii, înpletind cu datornica rîvnă a supunerii şi a credinţii sfintele slujbe după puterea şi starea ţării următoare milelor, harurilor şi privileghiurilor ce ni s-au dat de la nădăşărtatul izvor şi sînt coprinse în înpărăteştile hatişerifuri ce sînt date la leaturile othomaniceşti 1 180, 1 198, 1 206 şi 1 217. Şi fiindcă starea puterii ţării şi răsuflarea mijloacelor şi nădejdelor vieţii ei l-au deşărtat, înpuţinîndu-să vitele, zahirelile şi cu un cuvînt toate, neavînd zahirele gata pentru hrană, lipsind cu totul semănăturile şi arăturile pe al doilea an şi dobitoacele pentru lucrarea pămîntului şi oameni lucrători şi bani pentru cumpărătoare de sămînţă din alte părţi, îngrozîndu-ne şi foamete de obşte şi, pe lîngă acestea, fiindcă pă pămîntul ţării din întregimea lui cea dintîi s-au micşorat şi dintr-acesta şi veniturile lui s-au înpuţinat, încît şi veniturile ce au mai rămas în vreme de bi[l]şug nu era dăstoinice să îndăstuleze pă domnii greci, cu cît mai vîrtos acum la această peire şi sărăcie negreşit că nu vor fi dăstule nici la cel mai drept şi cu bune măsuri pămîntean ce să vă însărcina cu domnia spre a-ş putea iconomisi cheltuielile sale şi ale oamenilor etpaiului său pentru că nedreptăţirea este de mare trebuinţă să lipsească cu totul, precum şi nelegiuitele venituri ale dregătoriilor asemenea au să lipsească şi acelea toate ca să simtă ticăloasele raiele rodul milostivirii al prea înaltului devlet. De aceia, nici cugetăm, nici facem rugăciune acum întîi de a să orîndui nici pămîntean domn, ca să nu să însărcineze ţara cu osebitele cheltuieli pă chipul domnului, pînă va veni în stare vrednică. Iar prea plecata noastră rugăciune este ca să ne miluim cu a ni să hărăzi în veci şi a ni să întări oblăduirea ţării de pămînteni aleşi de la neamul Moldavii, să să aşaze un sfat de un număr de boieri şi dintr-aceia unul să fie baş-boiar prin alegere de cei mai aleşi. Şi acest sfat al boierilor, dimpreună cu baş-boieru, avînd puterea săvîrşitoare a domnului, va orîndui divanuri, isprăvnicii, judecătorii şi dregătorii şi cînd ţara va veni în stare bună (pentru că de a ajunge la chipul dintîi, este trebuinţă de mulţi ani, după vrednica de jale stare în care să află acum), atunci ca să nu lipsească lauda şi sohretul domnii ţării, chibzuind noi ticăloşii fără înpovărare şi supărare şi

fără lăcrămile obştii o puţină sumă de bani pentru a să putea ţinea cu cumpănire o pohvală a domniei, vom alerga cu rugăciune cătră prea înaltul devlet, arătînd pre acel pămîntean ales de domn şi supus la pravilile pămîntului şi la cele mai strimte şi neclintite obiceiuri ca să să facă prin contenirea însărcinărilor şi prin fericirea mult pătimitului acestui norod. Această oblăduire pămîntenească pentru strejuirea ţării va avea pă cei din vechime aşăzati şi legiuiţi paznici pămînteni, pe aceia adecă carii şi pînă acum îi avea osebiţi pentru această treabă şi pe dajnici, numindu-să seimeni şi slujitori, pă carii grecii îi vindea împreună cu căpităniile ca un ghelir al lor de moştenire şi paznici nu era. Iar acum, izgonindu-să toţi arnăuţii încît să nu să mai afle, aceşti pămînteni paznici să să înbrace şi să să gătească spre slujbă înăuntru în coprinsul ţării, cu un număr îndăstulat la această treabă, şi să să supuie spre a strejui cu mare luare aminte oraşele şi tîrgurile, ca nişte credincioşi pămînteni şi vechi slujitori ai ogeacurilor. Dăjdiile să să ia numai cele drepte, iar veniturile dregătoriilor să lipsească şi toate cele necanonisite să să şteargă, însă acum într-această ticăloasă stare şi cele canonisite să să mai uşureze. Sfintele porunci ale prea înaltului devlet să să dea cătră aleşii pămînteni ce închipuiesc domnia chilerul[ui] înpărătesc şi pămîntenii capichehaile în Ţarigrad să dobîndească ajutorul cel dătător de viaţă, învrednicindu-să poruncilor prea înălţaţilor noştri stăpîni.

Mare slavă va fi prea înaltului devlet sloboda neguţătorie a pămîntului nostru şi apărarea chilerului înpărătesc de cătră supărarea serhatliilor. Acestea cu cutremur şi cu izvor de lacrămi ne rugăm, căzînd la picerile stăpînilor noştri, pentru că nu ne-au mai rămas putere să mai obicnim aducătoarea de stricăciune oblăduire ce am avut. Iar de au supărat vreodată pe prea înaltul devlet strămoşii noştri domni (care aceste ne este neştiută, ştiind numai a noastră vecinică jărtfire a credinţii şi a supunerii); dar şi aşa fiind, noi ticăloşii îndăstul ne-am osîndit şi cumplit ne-am pedepsit noi cei ce ne tragem dintr-aceia, mai mult de un veac fiind supt jugul tiranii grecilor ţarigrădeni. Şi de vreme ce grecii au călcat datoriile credinţii, cu cuviinţă este să dobîndim noi acum fiinţa noastră cea dintîi, fără a să lipsi ei de nimic din cele ce n-au avut, pentru că din vechime domnia ţării era hărăzită la noi pămîntenii.

Vrednici de jale eram noi ticăloşii, rătăcindu-ne pe la marginile ţării. Mulţămire aducem prea înaltului dumnezeu că acum prin purtătoarele de biruinţă oştiri împărăteşti s-au curăţit apostaţii din ţară.

Acest prea plecat al nostru magzar l-am prosferisit prea înălţatului vali al Silistrii, prea lăudatului serascher şi dreptului vezir, ca să-l închine la picioarele înpărăteştii puteri şi dumnezeu cel făr' de început şi vecinic, marele domnu al începătoriilor şi al stăpînirilor, cel ce dă lumină la soare, va grăi cele bune la inima prea puternicului şi iubitorului de oameni împăratul nostru, ca să

strigăm cu toţii: « În veci mărească-să peste toată asemănarea, lauda şi puterea prea înaltului devlet, amin » [1].

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 406 v—412 v. Copie rom. de protosinghelul Naum Rîmniceanu. Trad. grec. cont. la Acad. R.P.R., ms. rom. 5762, f. 267 v. Publicat în *Foaia pentru minte, inimă şi literatură*,, 1840 nr. 40—41; M. Kogălniceanu, *Letopiseţe*, III p. 465—467; *Uricariul*, VI, p. 123—134; C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 207—214; N. Iorga, *Izvoare contemporane*, p. 139—148; N. Iorga, *Studii şi documente*, XI, p. 205—213.

[1] Arzul acesta a fost respins de către paşa de Silistra care a primit numai arzul întocmit la Iaşi de grupul de boieri mici şi mijlocii. În acel arz se cerea imediata alegere a unui domn pămîntean de către obştea boierilor. Arzul a fost dus de I. Grecianu, C. Cerchez, şi Iancu Stavăr (V. A. Ureche, *Ist. Rom.*, XIII, p. 102—103; C. Erbiceanu, *Ist. mitr. Moldovei*, p. 214—215).

Redactor de carte: Busuioc Elena
Tehnoredactor: Ledianu Rozi.

Dat la cules 04 06 1959 Bun de tipar 28 10 1959 Tiraj 1000 ex. Hirtie semivelină 65 g m². Format 16/70×100 Coli editoriale: 29 3. Coli de tipar 25½ A 03071 1959 Indicele de clasificare pentru biblioteci mari: 9 (498) (001—12). Indicele de clasificare pentru biblioteci mici: 9 (R).

Tiparul executat sub com. nr. 810 la Intreprinderea Poligrafică nr. 4, Calea Şerban Vodă nr. 133—135, Bucureşti, R.P.R.

E R A T A

Pag.	rîndul	în loc de:	se va citi:
29	4 de jos	Nu noi	Nu noî
53	13 „ „	μα τὸ	μὲ τὸ
62	3 „ „	apropriiere	apropiiere
145	6 „ „	ἀρεντά-σηδες	ἀρεντάσηδες
162	19 „ „	ιὰ τοῦ	τὰ τοῦ
167	9 de sus	XXXLV	XXXIV
177	15 de jos	noroacele	noroadele
190	16 „ „	σχεδισθέντος	σχεδιασθέντος
207	13 „ „	πιδάκι	πιτάκι
209	1 de sus	valius al Silitrei	valiu al Silistrei
235	10—11 de jos	μ υ-χθερὰ	μο-χθερὰ
239	14 de sus	δτι	ὅτι
263	2 „ „	мутафиза	мухафиза
298	10 de jos	pe-i leagă	de-i leagă
319	13 „ „	ὑποσημειωμένις	ὑποσημειωμένος
321	1 „ „	εὔχρησα	εὔχρηστα
355	3 de sus	aflîndu-mă	aflîndu-să
364	19 „ „	doi	doî
397	1 de jos	Vezi doc. 154	Vezi doc. 153

c. 810